

Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord bij de editie 2024	3
I. Handleiding bij het gebruik	4
II. Toepassing IFRS	6
III. Verschijningsvormen van de enkelvoudige jaarrekening	10
IV. Van toepassing blijvende Nederlandse regels bij toepassing IFRS	12

Balans

1	Immateriële vaste activa (exclusief goodwill)	15
2	Materiële vaste activa	23
3	Vastgoedbeleggingen	37
4	Deelnemingen (exclusief joint ventures)	47
5	Overige financiële vaste activa	56
6	Vorraden	65
7	Onderhanden projecten in opdracht van derden	70
8	Vlottende activa: vorderingen	78
9	Vlottende activa: effecten	86
10	Liquide middelen	95
11a	Eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening	97
11b	Eigen vermogen en aandeel van derden in de geconsolideerde jaarrekening	108
12	Voorzieningen (exclusief belastingen en pensioenen)	113
13	Personeelsbeloningen	118
14	Voorzieningen voor latente belastingen	125
15	Schulden en overlopende passiva	129

Capita selecta

16	Winst-en-verliesrekening	142
17	Kasstroomoverzicht	150
18	Toelichting algemeen	163
19	Consolidatie	171
20	Fusies en overnames (inclusief goodwill)	181
21	Joint ventures	196
22	Vreemde valuta	201
23	Financiële instrumenten	210
24	Leasing	232
25	Stelselwijzigingen, schattingswijzigingen en fouterstel	241
26	Gesegmenteerde informatie	247
27	Niet in de balans opgenomen verplichtingen en activa	254
28	Overheidssubsidies, emissierechten, 'service concessions' en 'levies'	259
29	Winst per aandeel en andere kengetallen, kerncijfers en meerjarenoverzichten	264

30	Gebeurtenissen na balansdatum	271
31	Tussentijdse berichten	275
32	Beëindiging bedrijfsactiviteiten en afstoting van (groepen) activa	283
33	Op aandelen gebaseerde betalingen (inclusief personeelsopties)	295
34	Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	301

Bijzondere organisaties

35	Banken	307
36	Beleggingsentiteiten	311
37	Pensioenfondsen	325
38	Verzekeringsmaatschappijen	328

Totaal aantal pagina's: 340

Voorwoord bij de editie 2024

Alle aan een gereguleerde beurs in de Europese Unie genoteerde bedrijven zijn verplicht in de geconsolideerde jaarrekening – door de EU goedgekeurde – International Financial Reporting Standards (IFRS) toe te passen. De Nederlandse wetgeving maakt het alle onder Titel 9 BW vallende entiteiten mogelijk vrijwillig IFRS toe te passen in plaats van Nederlandse grondslagen. Wat betekent toepassing van IFRS voor Nederlandse bedrijven? Op die vraag geeft deze publicatie een antwoord.

IFRS wordt opgesteld door de IASB. Onder de aanduiding IFRS vallen zowel de International Accounting Standards (IAS) die door de International Accounting Standards Committee (IASC) zijn uitgevaardigd en eventueel aangepast door de IASB, als de door de IASB uitgegeven International Financial Reporting Standards (IFRS) alsmede officiële interpretaties (SIC/IFRIC). Om vast te stellen wat toepassing van IFRS betekent voor Nederlandse ondernemingen, hebben wij vanaf 2000 jaarlijks een vergelijking gemaakt tussen de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS. Deze vierentwintigste druk actualiseert deze vergelijking en is van toepassing op de jaarrekeningen 2024.

De uitgave is bedoeld als een overzichtelijk en handzaam overzicht voor de Nederlandse praktijk, waarin de verschillen tussen een jaarrekening op basis van Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS duidelijk worden. De publicatie is zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal verkrijgbaar.

De uitgave geeft een inventarisatie van afwijkende, beperkende of aanvullende bepalingen van IFRS ten opzichte van de Nederlandse regelgeving. Uitgaande van een jaarrekening op basis van Nederlandse grondslagen kan met behulp van deze uitgave een indruk worden verkregen van de consequenties van toepassing van IFRS-grondslagen. Uiteraard dient in alle gevallen voor details de tekst van de standaarden te worden geraadpleegd.

De publicatie is gebaseerd op de Nederlandse wetgeving per 31 december 2023 en de jaareditie 2024 van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De nieuw opgenomen Richtlijnen in jaareditie 2024 zijn van toepassing op de jaarrekening 2024. Met betrekking tot de IASB zijn de IAS-standaarden 1 tot en met 41, de SIC-interpretaties 1 tot en met 32 voor zover nog van toepassing, IFRS 1 tot en met 17 en IFRIC 1 tot en met 23 voor zover van toepassing naar de stand per 1 mei 2024 in de publicatie verwerkt. Deze zijn van toepassing (of kunnen van toepassing zijn bij eerdere toepassing van de standaard) op jaarrekeningen 2024 (of eerder).

Alle referenties aan paragrafen van standaarden en interpretaties, tenzij anders aangegeven, hebben betrekking op de versie zoals deze verplicht van toepassing is voor 2024.

Indien u over de toepassing van de publicatie of over andere aspecten van de jaarrekeningvoorschriften vragen heeft, kunt u zich wenden tot uw accountant. Hij is gaarne bereid u hierover nader te informeren.

Rotterdam, mei 2024

I. Handleiding bij het gebruik

In deze publicatie is een vergelijking gemaakt tussen de Nederlandse wet- en regelgeving en International Financial Reporting Standards. Het uitgangspunt is de vraag geweest in hoeverre een naar Nederlandse wet- en regelgeving opgestelde jaarrekening kan voldoen aan de standaarden van de IASB. Geconstateerd moet worden dat op een groot aantal gebieden verschillen tussen beide bestaan.

Opgemerkt zij dat de verschillen per onderwerp zijn bepaald. Dit leidt in een aantal gevallen tot het dubbel opnemen van verschillen omdat sommige onderwerpen op meerdere balansposten betrekking hebben (bijvoorbeeld zowel op financiële vaste activa als op vorderingen onder de vlottende activa). Er is uitgegaan van de Nederlandse RJ-Richtlijnen en de IAS'en, IFRS'en en Interpretations die verplicht van toepassing zijn. Nog niet opgenomen zijn dus de gewijzigde standaarden en interpretaties die in 2024 mogen worden toegepast.

Door de jaren heen zien we dat het aantal verschillen redelijk stabiel blijft. In afgelopen jaren is de toename primair te verklaren door nieuwe standaarden voor financiële instrumenten (IFRS 9), omzetverantwoording (IFRS 15) en leases (IFRS 16). Met de inwerkingtreding van bijvoorbeeld RJ 270 omtrent opbrengstverantwoording is het aantal verschillen weer wat afgenomen. De geconstateerde verschillen op basis van de huidige Richtlijnen strekken zich uit over alle onderwerpen. Enkele onderwerpen vertonen een groot aantal afwijkingen ten opzichte van de standaarden van de IASB.

De hoofdstukindeling van deze uitgave volgt de posten van de balans; in de hoofdstukken Capita selecta komen bijzondere onderwerpen aan de orde. De laatste hoofdstukken handelen over een aantal bijzondere organisaties.

Een aantal onderwerpen rondom de jaarrekening is buiten beschouwing gelaten omdat hiervoor (nog) geen IFRS-standaarden gelden. Als voorbeeld kunnen worden genoemd het bestuursverslag, de accountantscontrole en de deponering.

De publicatie gaat uit van de eisen die gelden voor de jaarrekening van grote rechtspersonen, omdat in de IFRS-standaarden geen onderscheid wordt gemaakt tussen grote, middelgrote en kleine rechtspersonen.

In deze uitgave wordt niet ingegaan op de in 2009 door de IASB gepubliceerde IFRS for SMEs standaard.

Elk hoofdstuk geeft in een kader eerst een samenvatting van de belangrijkste verschillen tussen Nederlandse regelgeving en IFRS-standaarden. Tevens is in dit kader een kolom Conclusie opgenomen waarin kan worden afgelezen of:

- er sprake is van strijdigheden tussen Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS;
- IFRS minder opties toestaat dan de Nederlandse wet- en regelgeving of andersom;
- IFRS aanvullende regels/toelichting eist;
- de Nederlandse wet- en regelgeving aanvullende regels/toelichting eist.

Opgemerkt zij, dat slechts tot het bestaan van strijdigheden is geconcludeerd als in de Nederlandse regelgeving een bepaalde verwerkingswijze dwingend is voorgeschreven die onder IFRS niet is toegestaan, of omgekeerd. Slechts in die gevallen is het voor een onderneming niet mogelijk een jaarrekening op te stellen die zowel aan de Nederlandse wet- en regelgeving voldoet als aan de International Financial Reporting Standards. In alle andere gevallen bestaat de mogelijkheid een verwerkingswijze te kiezen die onder beide stelsels is toegestaan.

In een toelichtende tekst worden de verschillen vervolgens nader geanalyseerd en toegelicht.

Hoewel bij het schrijven van deze uitgave de grootst mogelijke zorgvuldigheid is betracht, kan niet worden ingestaan voor de volledigheid van de aangegeven verschillen tussen de Nederlandse wet- en regelgeving en de bepalingen van de IASB.

II. Toepassing IFRS

Eerste toepassing IFRS: algemene bepalingen

Indien een jaarrekening voor het eerst volgens IFRS-grondslagen wordt opgesteld, geldt op dit moment een specifieke regeling (IFRS 1 First Time Adoption of IFRS). De normale standaard over stelselwijzigingen (IAS 8) is in deze situatie niet van toepassing omdat er geen sprake is van een stelselwijziging binnen IFRS, maar van een overgang naar IFRS.

IFRS 1 gaat uit van het principe dat bij eerste toepassing van IFRS een jaarrekening moet worden opgesteld alsof altijd IFRS zou zijn toegepast. Ook de vergelijkende cijfers (ten minste één jaar) moeten worden aangepast. Uitgegaan moet worden van de versie van elke standaard zoals deze van toepassing is op de balansdatum van het financiële jaar waarin voor het eerst IFRS wordt toegepast. Met andere woorden, men mag geen rekening houden met eerdere versies en de daarbij behorende overgangsbepalingen.

Er wordt een aantal vrijstellingen geboden, namelijk:

- Voor fusies en overnames die hebben plaatsgevonden vóór de openingsbalans van de oudste periode die wordt gepresenteerd, gelden vrijstellingen voor het aanpassen naar IFRS. Bijvoorbeeld, indien een fusie of overname heeft plaatsgevonden voor het oudste jaar dat wordt gepresenteerd, en deze is verwerkt volgens de pooling of interests-methode terwijl dit onder IFRS als overname zou moeten worden beschouwd, behoeft er geen aanpassing plaats te vinden. Evenmin behoeft eenmaal ten laste van het eigen vermogen gebrachte goodwill opnieuw te worden geactiveerd.
- Ten aanzien van materiële en sommige immateriële vaste activa mag bij waardering tegen historische kostprijs eenmalig een reële waarde als deemed cost worden beschouwd.
- De onder het eigen vermogen opgenomen reserve koersverschillen op buitenlandse eenheden mag eenmalig op nul worden gezet om vanaf dat moment de nieuw ontstane koersverschillen te gaan registreren. Een eventueel op de overgangsdatum bestaand saldo gaat dan naar de vrije reserves.
- Van een hybride financieel instrument waarvan inmiddels conversie of aflossing heeft plaatsgevonden mag de splitsing tussen eigen en vreemd vermogen achterwege blijven.
- Indien moeder en dochter binnen een groep niet tegelijkertijd overgaan op IFRS behoeft een dochter niet tweemaal IFRS 1 toe te passen.
- Het niet toepassen van IFRS 2 Share-Based Payment op eigen vermogensinstrumenten die zijn toegekend voor 7 november 2002 of onvoorwaardelijk (vested) zijn geworden voor date of transition of 1 januari 2005 of afgewikkeld (settled) zijn voor de date of transition.
- Het toepassen van de overgangsbepalingen van IFRS 17 Insurance Contracts.
- Het niet met terugwerkende kracht toepassen van IFRIC 1 Changes in Decommissioning, Restoration and Similar Liabilities.
- Het op basis van de feiten en omstandigheden die bestaan op de transitiedatum mogen bepalen of een bestaande overeenkomst een leasecontract bevat (IFRS 1, appendix D, D9) in plaats van de datum van het aangaan van de leaseovereenkomst.
- Door een lessee het mogen waarderen van de leaseverplichting per transitiedatum.
- Voor een lessee bestaan er twee mogelijkheden om het gebruiksrecht te waarderen op transitiedatum.
- Het mogen hanteren door een lessee van één of meer van de praktische oplossingen ten aanzien van disconteringsvoet, initiële directe kosten, korte termijn leases, leases van activa met een lage waarde en tevens het toepassen van hindsight in enkele specifieke omstandigheden.

- Het niet met terugwerkende kracht hoeven te bepalen van kostprijs bij eerste toepassing van IAS 27 Consolidated and Separate Financial Statements in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij.
- IFRS 9 biedt de mogelijkheid om een financieel actief of een financiële verplichting bij eerste opname aan te wijzen als een financieel actief of een financiële verplichting gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, of als een belegging in een eigenvermogensinstrument gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de overige onderdelen van het totaalresultaat. Eerste toepassers van IFRS mogen ondanks dit voorschrift een dergelijke aanwijzing ook doen op transitiedatum, mits op die datum aan de criteria van IFRS 9 wordt voldaan en op basis van de feiten en omstandigheden per transitiedatum (IFRS 1, appendix D, D19-D19C).
- De overgangsbepalingen voor IFRS 9, omtrent day one profits op financiële instrumenten mogen worden toegepast.
- De overgangsbepalingen van IFRIC 12 Service Concession Arrangements mogen worden toegepast.
- De overgangsbepalingen van de wijziging van IAS 23 Borrowing Costs waarbij de activering van rentekosten verplicht werd gesteld, mogen worden toegepast.
- De overgangsbepalingen van IFRIC 19 Extinguishing Financial Liabilities with Equity Instruments mogen worden toegepast.
- Waardering tegen reële waarde indien de functionele valuta van de onderneming een ernstige hyperinflatie kende voor de datum van eerste toepassing IFRS.
- Bij proportionele consolidatie naar de equity methode naar aanleiding van invoering van IFRS 11, dient een wijziging van impairment test conform IAS 36 te worden uitgevoerd ten aanzien van de waardering aan het begin van de eerste periode die gepresenteerd wordt, ongeacht of er per die datum een indicator van impairment was. Een mogelijke afwaardering moet ten laste van de overige reserves worden gebracht in de openingsbalans van de eerste periode die gepresenteerd wordt.
- De verwijderingskosten, die benodigd zijn om toegang te krijgen tot het exploratiegedeelte van de mijn, mogen worden geactiveerd en evenredig worden afgeschreven. Hierbij sluit IFRS 1 aan op IFRIC 20 Verwijderingskosten in de productiefase van een mijn. De effectieve datum voor invoering is 1 januari 2013 of een latere datum indien het begin van de eerste IFRS-verslaggevingsperiode verder in de tijd ligt.
- Onder IFRS 9 mogen sommige contracten tot aankoop van niet-financiële activa bij hun eerste opname worden aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met waardemutaties verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Eerste toepassers mogen deze aanmerking onder voorwaarden doen per de transitiedatum in plaats van datum eerste opname.
- De overgangsbepalingen in alinea C5 van IFRS 15 mogen worden toegepast.
- IFRIC 22 Transacties in vreemde valuta en vooruitbetalingen behoeft niet te worden toegepast op binnen de reikwijdte van deze interpretatie vallende activa, baten en lasten die vóór de datum van de overgang naar IFRS voor het eerst zijn opgenomen (IFRS 1, appendix D, D36).

Daarnaast bestaat een aantal verplichte uitzonderingen op het principe dat elke standaard retrospectief moet worden toegepast. In enkele gevallen moet een standaard prospectief vanaf de datum van overgang naar IFRS worden toegepast:

- De onderneming dient op het moment van overgang alle derivaten tegen reële waarde in de openingsbalans te verwerken en alle uitgestelde resultaten met betrekking tot derivaten die als actief of passief waren opgenomen, van de balans te verwijderen (IFRS 1, appendix B, B4). IFRS 1 schrijft voor dat bij de openingsbalans de hedgerelatie getoetst dient te worden aan de criteria van hedge accounting zoals opgenomen in IFRS 9.
Op die grond komt een hedgerelatie die onder IFRS 9 niet voor hedge accounting in aanmerking kwam, niet voor hedge accounting in de openingsbalans in aanmerking (IFRS 1, appendix B, B5). Voor alle andere overgangsbepalingen over hedge accounting verwijst IFRS 1 naar de overgangsbepalingen zoals die zijn opgenomen in IFRS 9.
- Een onderneming die IFRS voor de eerste keer toepast zal de derecognition-regels van IFRS 9 prospectief dienen toe te passen. Dit betekent dat financiële activa en verplichtingen die onder de vorige regelgeving van de balans zijn gehaald, niet in de IFRS-openingsbalans worden opgenomen (IFRS 1, appendix B, B2). Een eerdere toepassing van de derecognition-regels is ook toegestaan, op voorwaarde dat alle informatie die benodigd is voor de toepassing van IFRS 9 op dat moment beschikbaar was.
- Bij het maken van schattingen onder IFRS moeten in principe de onder Nederlandse grondslagen gehanteerde schattingen worden gerespecteerd, tenzij er sprake is van een fout. Er mag met andere woorden geen hindsight worden gebruikt.
- Bij het bepalen van het bedrag aan Non-controlling interest (minderheidsbelang derden) mogen enkele aanpassingen niet met terugwerkende kracht plaatsvinden.
- Voor de beoordeling van de vraag of een financieel instrument volgens IFRS 9 gewaardeerd mag worden tegen geamortiseerde kostprijs, moet worden gekeken naar de feiten en omstandigheden per de transitiedatum.
- Op transitiedatum moet van redelijke, gefundeerde en zonder ongerechtvaardigde kosten of inspanningen beschikbare informatie gebruik worden gemaakt om het kredietrisico op de datum van eerste opname van een financieel instrument te bepalen (of bij onherroepelijke toezeggingen van leningen en financiële garantiecontracten op de datum waarop de eerste toepasser contractspartij werd) en deze te vergelijken met het kredietrisico op transitiedatum.
- Een eerste toepasser dient overheidsleningen te classificeren conform IAS 32 Financiële instrumenten: Presentatie. Vervolgens dient zij IFRS 9 Financiële instrumenten en IAS 20 Administratieve verwerking van overheidssubsidies en informatieverschaffing over overheidssteun prospectief toe te passen op bestaande overheidsleningen ten tijde van de transitiedatum. Daarmee mag zij niet het corresponderende voordeel van de overheidslening tegen een niet-marktconforme rente verantwoorden ten tijde van de transitie. Er is echter een uitzondering op deze regel. Indien de onderneming de informatie benodigd voor waardering van deze overheidslening ten tijde van het aangaan van de lening beschikbaar had en heeft, mag de waardering wel retrospectief plaatsvinden (IFRS 1, appendix B, B10-12).
- Een eerste toepasser moet zich bij de beoordeling of een embedded derivaat van het basiscontract moet worden afgescheiden en separaat als een derivaat moet worden verwerkt, baseren op de omstandigheden die bestonden op de datum waarop de onderneming voor het eerst een contractspartij werd, dan wel op de datum waarop krachtens alinea B4.3.11 van IFRS 9 een herbeoordeling is vereist, al naargelang welke datum het laatst is (IFRS 1, appendix B, B9).

- Een groot deel van de overgangsbepalingen in IFRS 17 Verzekeringscontracten is tevens van toepassing op eerste toepassers (IFRS 1, appendix B, B13).
- Paragraaf 15 en 24 van IAS 12 'Income Taxes' stellen een onderneming onder bepaalde omstandigheden vrij van de opname van een uitgestelde belastingvordering of -verplichting. Ondanks deze vrijstelling moet een eerste toepasser op de datum van de overgang naar de IFRSs een uitgestelde belastingvordering opnemen – voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee het verrekenbare tijdelijke verschil kan worden verrekend – en een uitgestelde belastingplicht voor alle verrekenbare en belastbare tijdelijke verschillen die verband houden met gebruiksrechten van lease-activa en leaseverplichtingen, en verplichtingen voor ontmanteling, herstel en soortgelijke verplichtingen en de overeenkomstige bedragen die zijn opgenomen als onderdeel van de kosten van het gerelateerde actief (IFRS 1, appendix B, B14).

III. Verschijningsvormen van de enkelvoudige jaarrekening

De enkelvoudige jaarrekening kent verschillende verschijningsvormen afhankelijk van de vraag welk stelsel van regels wordt toegepast (Dutch GAAP of IFRS) en of er tevens sprake is van een geconsolideerde jaarrekening. De volgende vormen kunnen worden onderscheiden:

- Enkelvoudige jaarrekening op basis van Dutch GAAP; hier wordt in deze publicatie verder niet op ingegaan.
- Enkelvoudige jaarrekening op basis van IFRS (tevens moet aan enkele Dutch GAAP eisen worden voldaan); zie hierna onder A.
- Enkelvoudige jaarrekening indien tevens een geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld op basis van Dutch GAAP (combinatie 1): hier wordt in deze publicatie verder niet op ingegaan.
- Enkelvoudige jaarrekening indien tevens een geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld op basis van IFRS:
 - combinatie 2: zie hierna onder B;
 - combinatie 3; zie hierna onder C;
 - combinatie 4: zie hierna onder D.

A. Enkelvoudige jaarrekening op basis van IFRS

Ook zonder dat sprake is van een geconsolideerde jaarrekening kan de rechtspersoon ervoor kiezen de enkelvoudige jaarrekening op basis van IFRS op te stellen. De enkelvoudige jaarrekening moet dan volledig voldoen aan de IFRS-eisen; IAS 27 omtrent 'separate financial statements' is niet van toepassing; er is sprake van 'individual financial statements'. IAS 28 (waardering van associates) en IFRS 11 (joint arrangements) zijn onverkort van toepassing. Tevens blijven enkele specifieke bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW van toepassing. Voor zover de Nederlandse wetgeving onderwerpen behandelt die buiten het toepassingsgebied van de IAS-verordening vallen, blijft de Nederlandse wetgeving onverkort van toepassing.

Naast de regels voor kapitaalbescherming, kan hier gedacht worden aan het bestuursverslag (art. 2:392 BW), het deskundigenonderzoek (art. 2:393 BW) en de deponering (art. 2:394 en 2:395 BW) (RJ 100.110).

B. Enkelvoudige jaarrekening indien tevens een geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld op basis van IFRS: combinatie 2

Deze combinatie houdt in dat de enkelvoudige jaarrekening volledig voldoet aan de Nederlandse wet- en regelgeving zonder toepassing van de optie (combinatie 3) om de in de geconsolideerde jaarrekening gehanteerde IFRS grondslagen toe te passen. De enkelvoudige jaarrekening zal namelijk volledig moeten voldoen aan de Nederlandse wet- en regelgeving omdat de netto-vermogenswaarde volledig moet worden gebaseerd op de waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen van Titel 9.

Dat betekent dat voor de geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening verschillende administratieve systemen (bijvoorbeeld andere verwerking van goodwill) naast elkaar moeten worden bijgehouden. Deze combinatie zal veelal leiden tot een verschil tussen enkelvoudig en geconsolideerd eigen vermogen en resultaat. Deze combinatie wordt in de praktijk weinig toegepast.

C. Enkelvoudige jaarrekening indien tevens een geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld op basis van IFRS: combinatie 3

Artikel 2:362 lid 8 BW staat toe om de geconsolideerde jaarrekening op te stellen op basis van EU-IFRS in combinatie met de enkelvoudige jaarrekening op basis van Titel 9 Boek 2 BW, waarbij de waarderingsgrondslagen worden toegepast die de rechtspersoon ook in de geconsolideerde jaarrekening heeft toegepast. De mogelijkheid om de waarderingsgrondslagen die worden toegepast in de geconsolideerde jaarrekening volgens IFRS ook toe te passen in de enkelvoudige jaarrekening is door de wetgever gecreëerd om het mogelijk te maken het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening gelijk te houden aan het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening. Onder de waarderingsgrondslagen vallen ook de classificatiegrondslagen die van invloed zijn op het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen.

D. Enkelvoudige jaarrekening indien tevens een geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld op basis van IFRS: combinatie 4

Deze combinatie houdt onder andere in dat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening ieder afzonderlijk dienen te voldoen aan de IFRS-eisen. Aanvaardbaar is voor de grondslagen van de waardering en resultaatbepaling in de enkelvoudige jaarrekening te verwijzen naar de geconsolideerde jaarrekening. Daarnaast blijven enkele specifieke bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW van toepassing, voor zover de Nederlandse wetgeving onderwerpen behandelt die buiten het toepassingsgebied van de IAS-verordening vallen. Naast de regels voor kapitaalbescherming, kan hier ook gedacht worden aan het bestuursverslag (art. 2:392 BW), het deskundigenonderzoek (art. 2:393 BW) en de openbaarmaking (art. 2:394 en 2:395 BW) (RJ 100.110). Het Besluit modellen jaarrekening is niet van toepassing wanneer de entiteit heeft gekozen voor combinatie 4.

IV. Van toepassing blijvende Nederlandse regels bij toepassing IFRS

Zelfs bij integrale toepassing van IFRS blijven, zowel in de geconsolideerde als in de enkelvoudige jaarrekening, bepaalde Nederlandse regels van toepassing. Hoewel IFRS een omvangrijk pakket van verslaggevingsvoorschriften is, wil dat niet zeggen dat daarmee alle onderwerpen zoals die door Titel 9 worden bestreken ook in IFRS aan de orde komen.

De in artikel 2:362 lid 9 BW genoemde bepalingen van Titel 9 die ook van toepassing blijven als IFRS wordt toegepast, kunnen als volgt worden toegelicht:

- Artikel 2:362 lid 6 BW, een na laatste volzin stelt dat indien na de algemene vergadering van aandeelhouders blijkt dat de jaarrekening in ernstige mate tekortschiet in het geven van het vereiste inzicht, het bestuur daaromtrent onverwijld de leden of aandeelhouders bericht en een mededeling daaromtrent neerlegt bij het kantoor van het handelsregister. Bij de mededeling moet een accountantsverklaring worden gevoegd, indien de jaarrekening overeenkomstig artikel 2:393 BW is onderzocht.
- Artikel 2:362 lid 7 BW, laatste volzin stelt dat posten in de Nederlandse taal moeten worden omschreven, tenzij de algemene vergadering tot het gebruik van een andere taal heeft besloten.
- Artikel 2:362 lid 10 BW schrijft voor dat de rechtspersoon in de toelichting aangeeft volgens welke standaarden de jaarrekening is opgesteld.
- Artikel 2:379 lid 1 en 2 BW bevatten voorschriften voor de vermelding van informatie over belangen in andere rechtspersonen en ondernemingen.
- Artikel 2:380b onderdeel d BW betreft de verplichting tot vermelding van het Kamer van Koophandel-nummer van de rapporterende entiteit.
- Artikel 2:382 BW betreft vermelding van het gemiddeld aantal gedurende het boekjaar bij de rechtspersoon werkzame werknemers, ingedeeld op een wijze die is afgestemd op de inrichting van het bedrijf. De vennootschap doet daarbij opgave van het aantal werknemers dat buiten Nederland werkzaam is.
- Artikel 2:382a BW betreft vermelding van de in het boekjaar ten laste van de rechtspersoon gebrachte totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening, totale honoraria voor andere controleopdrachten, totale honoraria voor adviesdiensten op fiscaal terrein en totale honoraria voor andere niet-controlediensten, uitgevoerd door de externe accountant en de accountantsorganisatie. De honoraria die in het boekjaar ten laste zijn gebracht van dochtermaatschappijen of andere geconsolideerde maatschappijen worden in de opgave begrepen.
- Artikel 2:383 en 2:383e BW betreffen vermelding van de bezoldiging van bestuurders en commissarissen en de aan deze personen verstrekte leningen, voorschotten en garanties. Tevens moeten de afgewaardeerde bedragen en de bedragen waarvan werd afgezien worden vermeld.
- Artikel 2:383b tot en met 2:383d BW betreft de vermelding van gegevens over de bezoldiging. Voor zover het daarbij gaat over 'share-based payments', zoals in artikel 2:383d BW waarin de verstrekking van gegevens over aandelenopties aan de orde is, is er sprake van een zekere overlapping met IFRS 2 'Share-based Payment'. Ook is er een samenloop met IAS 24.17 over vermeldingen van bezoldigingen.

- Artikel 2:389 lid 8 BW betreft de verplichting om een wettelijke reserve te vormen voor valutakoersverschillen op buitenlandse deelnemingen alsmede valutakoersverschillen op leningen aangegaan ter dekking van valutakoersrisico van buitenlandse deelnemingen.
- Artikel 2:389 lid 10 BW betreft de verplichting om in de toelichting bij de enkelvoudige jaarrekening de verschillen te vermelden tussen het eigen vermogen en het resultaat volgens de enkelvoudige jaarrekening en volgens de geconsolideerde jaarrekening.
- Artikel 2:390 BW, betreft voorschriften omtrent de verwerking en toelichting van herwaarderingsreserves.
- Afdeling 7, artikel 2:391 BW, betreft het bestuursverslag; afdeling 8, artikel 2:392 BW, betreft de Overige gegevens; afdeling 8A, artikel 2:392a BW, betreft het verslag over betalingen aan overheden; afdeling 9, artikel 2:393 BW, betreft het deskundigenonderzoek, en afdeling 10, de artikelen 2:394 en 2:395 BW, betreft de openbaarmaking. Deze onderwerpen zijn in IFRS niet geregeld.
- Artikel 2:421 lid 5 BW heeft betrekking op banken en verklaart de tweede zin van artikel 2:383 lid 2 BW gedeeltelijk niet van toepassing voor banken. Dit betekent dat banken wel het openstaande bedrag, maar niet de rentevoet, de belangrijkste overige bepalingen en de aflossingen gedurende het boekjaar van de leningen, voorschotten en garanties die zijn verstrekt aan bestuurders en commissarissen behoeven te vermelden. Als zodanig betreft ook deze bepaling de vermelding van gegevens over de bezoldiging.
- Artikel 2:441 lid 10 BW bepaalt dat verzekeraars met beperkte risico-omvang als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht, in de toelichting de op basis van artikel 3:73b van die wet vastgestelde toelichtingen op de solvabiliteit en financiële positie moeten vermelden.

Balans

1 Immateriële vaste activa (exclusief goodwill)

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Immateriële vaste activa zonder bepaalde gebruiksduur	Uitgangspunt dat gebruiksduur altijd bepaalbaar is.	Niet afschrijven.	Strijdig
1.2 Gebruiksduur immateriële vaste activa	Weerlegbaar vermoeden van maximum gebruiksduur van twintig jaar.	Geen maximum gebruiksduur noch weerlegbaar vermoeden van maximum gebruiksduur.	NL strikter
1.3 Activering immateriële vaste activa verworven bij een overname	Normale beoordeling op activeringseisen.	Veronderstelling dat reële waarde altijd betrouwbaar kan worden gemeten en dat toekomstige economische voordelen waarschijnlijk zijn.	NL strikter
1.4 Waardering immateriële vaste activa bij overname	Kan niet leiden tot ontstaan of verhogen van negatieve goodwill.	Het te activeren bedrag wordt niet beperkt.	Strijdig
1.5 Activering van emissiekosten en oprichtingskosten	Toegestaan.	Niet toegestaan.	IFRS strikter
1.6 Invulling actuele waarde	Laagste van (1) de actuele kostprijs en (2) de realiseerbare waarde.	Reële waarde.	Strijdig
1.7 Actuele waarde: Aanpassing cumulatieve afschrijving	Eén voorgeschreven methode.	Keuze uit twee methoden.	NL strikter
1.8 Verwerking gerealiseerde herwaardering	Verwerking via winst-en-verliesrekening of via eigen vermogen	Enkel verwerking via het eigen vermogen toegestaan	IFRS strikter
1.9 Jaarlijkse impairment-beoordeling	Voor immateriële vaste activa die: • worden afgeschreven over een periode van meer dan twintig jaar; of • nog niet in gebruik zijn genomen.	Voor immateriële vaste activa: • met een onbepaalde economische gebruiksduur; of • nog niet in gebruik zijn genomen.	Strijdig
1.10 Exploratie en evaluatie van minerale hulpbronnen	Geen specifieke bepalingen.	Specifieke regels.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.11 Wettelijke reserve	Voor geactiveerde emissiekosten, oprichtingskosten en kosten van ontwikkeling.	IFRS kent geen wettelijke reserves.	NL strikter
1.12 Emissierechten	Specifieke regels.	Geen specifieke regels.	NL strikter
1.13 Afschrijvingsmethode immateriële vaste activa	Zeer onwaarschijnlijk dat een afschrijvingsmethode wordt gekozen die resulteert in lagere cumulatieve afschrijvingen dan lineaire methode.	Verschillende methoden mogelijk.	NL strikter
1.14 Ruil	Bij een ongelijkwaardige (soort actief; reële waarde) ruil: verwerking tegen reële waarde, anders tegen boekwaarde opgeofferde actief.	Verwerking tegen reële waarde tenzij: • geen 'commercial substance'; of • reële waarde niet betrouwbaar vast te stellen.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Specificatie van de post	Voorgeschreven categorieën.	Geen verplichte indeling.	NL strikter
2.2 Immateriële vaste activa 'held for sale'	Presentatie onder immateriële vaste activa.	Afzonderlijke presentatie na de vlottende activa.	Strijdig
3 Toelichting			
3.1 Informatie per immaterieel vast actief	Informatieverschaffing per door artikel 2:365 lid 1 BW onderscheiden post.	Informatieverschaffing over elk soort immaterieel vast actief.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Vergelijkende cijfers mutatieoverzicht	Niet verplicht.	Verplicht.	IFRS eist meer toelichting
3.3 Toelichting van immateriële vaste activa (IFRS) met onbepaalbare gebruiksduur of (de Richtlijnen) meer dan twintig jaar	Onbepaalbare gebruiksduur is niet van toepassing. Afzonderlijke toelichting voor immateriële vaste activa met een gebruiksduur langer dan twintig jaar.	Immateriële vaste activa met onbepaalbare gebruiksduur moeten afzonderlijk worden toegelicht.	IFRS eist meer toelichting

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.4 Toelichting voor immateriële vaste activa verworven via overheidssubsidie	Geen eisen.	Voor immateriële vaste activa verkregen door middel van overheidsbijdragen en bij eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde, gelden specifieke toelichtingseisen.	IFRS eist meer toelichting
3.5 Toelichting op immateriële vaste activa 'held for sale'	Geen specifieke bepalingen.	Gedetailleerde toelichting.	IFRS eist meer toelichting

1 Grondslagen

1.1 Immateriële vaste activa zonder bepaalbare gebruiksduur

Onder IFRS wordt onderscheid gemaakt tussen bepaalbare (finite) en onbepaalbare (indefinite) economische gebruiksduur (IAS 38.88). Immateriële vaste activa waarvan de gebruiksduur onbepaalbaar is, mogen niet systematisch worden afgeschreven (IAS 38.107), maar moeten jaarlijks (of zodra daarvoor indicaties zijn) worden getoetst op een mogelijke bijzondere waardevermindering (impairment) (IAS 38.108). De Nederlandse wet- en regelgeving kent dit onderscheid niet. Op immateriële vaste activa moet altijd worden afgeschreven. Hierbij bestaat een weerlegbaar vermoeden dat de economische levensduur van een immaterieel vast actief maximaal twintig jaar bedraagt (RJ 210.401).

1.2 Gebruiksduur immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa waarvan de gebruiksduur bepaalbaar is, moeten onder IFRS systematisch worden afgeschreven over deze gebruiksduur, ongeacht de lengte ervan (IAS 38.97). Met andere woorden, het weerlegbare vermoeden dat de gebruiksduur van een immaterieel vast actief niet langer dan twintig jaar is, bestaat niet onder IFRS. Op dit punt is RJ 210.401 strikter want deze kent wel een weerlegbaar vermoeden dat de economische levensduur van een immaterieel vast actief niet langer zal zijn dan twintig jaar.

1.3 Activering immateriële vaste activa verworven bij een overname

IFRS 3 veronderstelt dat automatisch is voldaan aan de eisen van waarschijnlijke toekomstige economische voordelen en een verkrijgingsprijs die betrouwbaar kan worden gemeten; IFRS ziet dit als een impliciete vaste relatie (IFRS 3.14, IAS 38.33 en 35, IAS 38.BC16A-19D). De Richtlijnen kennen deze automatische aannames niet. Onder de Richtlijnen geldt de specifieke bepaling dat indien een voldoende betrouwbare vaststelling van de reële waarde als verkrijgingsprijs van een bij fusie of overname verkregen immaterieel vast actief niet mogelijk is, dat actief niet als afzonderlijk vast actief in de jaarrekening opgenomen mag worden. Het betreffende actief wordt dan geacht te zijn begrepen in de goodwill (RJ 210.211 onder b).

1.4 Waardering immateriële vaste activa bij overname

RJ 210.212 stelt dat wanneer de reële waarde van een immaterieel vast actief niet kan worden bepaald onder verwijzing naar een actieve markt, het te activeren bedrag dient te worden beperkt tot een bedrag dat niet leidt tot het ontstaan of verhogen van negatieve goodwill. IFRS 3 kent een dergelijke beperking van het te activeren bedrag niet.

1.5 Activering van emissiekosten en oprichtingskosten

Kosten van oprichting en van uitgifte van eigen aandelen behoren zowel onder IFRS als onder de Richtlijnen niet tot de definitie van immateriële vaste activa. Onder IAS 38 is het derhalve ook niet mogelijk deze kosten te activeren. Kosten van oprichting dienen als kosten te worden verantwoord op het moment dat deze zich voordoen (IAS 38.69). De Nederlandse wet staat activering van de kosten als immaterieel vast actief echter wel toe, waarbij een wettelijke reserve wordt aangehouden ter hoogte van het geactiveerde bedrag. Omdat de Nederlandse wet activering toestaat, wordt in RJ 210.103 'slechts' aanbevolen deze kosten niet te activeren.

Kosten van uitgifte van eigen aandelen dienen ingevolge IAS 32.37 ten laste van het eigen vermogen te worden verwerkt (na aftrek van het eventuele winstbelastingvoordeel). Volgens RJ 240.219 verdient het de voorkeur kosten en kapitaalbelasting verbonden aan de plaatsing van eigen aandelen niet te activeren maar onder aftrek van een eventueel belastingeffect direct ten laste van het agio te verantwoorden. Indien en voor zover het agio ontoereikend is, dient verwerking plaats te vinden ten laste van de overige reserves.

1.6 Invulling actuele waarde

Gezien de strikte voorwaarden voor waardering van immateriële vaste activa tegen actuele waarde onder zowel IFRS (IAS 38.75-87) als Nederlandse wetgeving (art. 6 BAW) zal deze waarderingmethode zelden gebruikt worden. Echter, wanneer het aan de orde is, vindt de waardering onder de Richtlijnen plaats tegen de laagste van de actuele kostprijs en de realiseerbare waarde. In IAS 38.75 wordt als invulling van de actuele waarde de 'fair value' (reële waarde) genoemd.

1.7 Actuele waarde: Aanpassing cumulatieve afschrijving

Indien de immateriële vaste activa tegen actuele waarde/reële waarde worden gewaardeerd zal regelmatig een herwaardering moeten plaatsvinden. IAS 38.80 bepaalt dat als een immaterieel vast actief wordt geherwaardeerd, een eventuele geaccumuleerde afschrijving op de datum van de herwaardering:

- evenredig wordt aangepast aan de wijziging van de bruto boekwaarde van het actief; dan wel
- in mindering te worden gebracht op de bruto boekwaarde van het actief.

De Richtlijnen geven aan dat de cumulatieve afschrijvingen op de datum van de herwaardering evenredig dienen te worden aangepast aan de wijziging van de actuele inkoopprijs of vervaardigingsprijs van het actief.

1.8 Verwerking gerealiseerde herwaardering

In geval van realisatie van een herwaardering van immateriële vast activa dient ingevolge artikel 2:390 lid 3 en 4 BW (RJ 240.225/408) het saldo van het gerealiseerde bedrag direct ten gunste van de Overige reserves te worden gebracht of in de winst-en-verliesrekening te worden opgenomen. Onder IFRS dient de mutatie uitsluitend binnen het eigen vermogen te worden verwerkt (IAS 38.87).

1.9 Jaarlijkse impairmentbeoordeling

IFRS schrijft een jaarlijkse impairment-beoordeling voor van:

- alle immateriële vaste activa waarvan de economische levensduur onbepaalbaar is (IAS 38.108); en
- immateriële vaste activa die nog niet in gebruik zijn genomen (IAS 36.10).

De Richtlijnen kennen een dergelijke bepaling voor:

- immateriële vaste activa met een economische levensduur langer dan twintig jaar; en
- immateriële vaste activa die nog niet in gebruik zijn genomen (RJ 210.419).

1.10 Exploratie en evaluatie van minerale hulpbronnen

De IASB heeft voor de verantwoording van kosten van opsporing en winning van olie, gas en andere mineralen IFRS 6 'Exploration for and Evaluation of Mineral Resources' gepubliceerd. De Richtlijnen bevatten een dergelijke regeling niet.

1.11 Wettelijke reserve

Wanneer emissiekosten, oprichtingskosten of kosten van ontwikkeling worden geactiveerd, dient ingevolge de Nederlandse wet een wettelijke reserve te worden aangehouden (art. 2:365 lid 2 BW). IFRS kent geen wettelijke reserves.

1.12 Emissierechten

In de bijlage bij Richtlijn 274 wordt ingegaan op de verwerking van om-niet verkregen en gekochte emissierechten. Ten aanzien van de verwerking en waardering van emissierechten en de daaruit voortvloeiende verplichtingen zijn op grond van Titel 9 BW 2 en de Richtlijnen meerdere varianten denkbaar. IFRS kent geen specifieke regels omtrent de verwerking van emissierechten.

1.13 Afschrijvingsmethode immateriële vaste activa

Er zijn meerdere afschrijvingsmethoden bruikbaar bij de afschrijving van een actief. RJ 210.412 geeft echter aan dat het zeer onwaarschijnlijk is dat het verdedigbaar is voor immateriële vaste activa een afschrijvingsmethode te kiezen die resulteert in lagere cumulatieve afschrijvingen dan volgens de lineaire methode. IAS 38 bevat deze bepaling niet.

1.14 Ruil

IAS 38.45 bepaalt dat in geval van ruil van activa de hoofdregel is dat de verkrijgingsprijs van het verkregen actief gesteld wordt op reële waarde, tenzij (en dan geschiedt verwerking tegen boekwaarde van het opgeofferde actief):

- geen sprake is van een reële transactie ('commercial substance'); of
- de reële waarde van geen van beide verkregen/opgeofferde activa betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Voor het onderkennen of sprake is van een reële transactie ('commercial substance') geeft IAS 38.46 aan dat de primaire invalshoek is of toekomstige kasstromen worden beïnvloed door de ruil van activa. Meer specifiek, een ruiltransactie heeft economische betekenis indien:

- de samenstelling (dat wil zeggen risico, tijdstip en bedrag) van de kasstromen van het ontvangen actief verschilt van de samenstelling van de kasstromen van het overgedragen actief; of
- de entiteitsgebonden waarde van het gedeelte van de bedrijfsactiviteiten van de entiteit dat door de transactie is beïnvloed, verandert als gevolg van de ruil; en
- het verschil bij één van beide voorwaarden significant is in vergelijking met de reële waarde van de geruilde activa.

Deze analyse hoeft niet met uitgebreide en complexe berekeningen onderbouwd te worden indien het reeds klip en klaar uit de aard van de ruiltransactie valt af te leiden (IAS 38.46).

In RJ 210.214/215 wordt het realiteitsgehalte van de ruil ontleend aan een vergelijking van de verkregen en opgeofferde activa, waarbij niet wordt gerefereerd aan de door IFRS genoemde wijziging in kasstromen maar aan een vergelijking naar soort actief en tevens vergelijking van de reële waarde van het verkregen en opgeofferde actief. Is sprake van een ongelijkwaardig actief dan wordt de kostprijs van het verkregen actief op reële waarde gesteld; is sprake van een gelijkwaardig actief dan wordt de kostprijs van het verkregen actief gelijkgesteld aan de boekwaarde van het opgeofferde actief.

IFRS geeft aan dat in het geval de reële waarde van zowel het verkregen als het opgeofferde actief betrouwbaar bepaald kan worden, dat dan de reële waarde van het opgeofferde actief gehanteerd moet worden als verkrijgingsprijs, tenzij de reële waarde van het ontvangen actief duidelijker vast staat (IAS 38.47). De Richtlijnen stellen dat de reële waarde van het verkregen actief gelijk is aan de reële waarde van het opgeofferde actief aangepast voor een eventueel aanvullende betaling of ontvangst (RJ 210.214).

2 Presentatie

2.1 Specificatie van de post

Artikel 2:365 lid 1 BW bepaalt dat in de balans en/of toelichting onder de immateriële vaste activa afzonderlijk worden opgenomen:

- kosten die verband houden met de oprichting en de uitgifte van aandelen;
- kosten van ontwikkeling;
- kosten van verwerving ter zake van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom;
- kosten van goodwill die van derden is verkregen; en
- vooruitbetalingen op immateriële vaste activa.

IAS 38.119 geeft een aantal voorbeelden van afzonderlijke categorieën immateriële vaste activa die kunnen worden onderscheiden in de toelichting (zie par. 3.1), maar schrijft geen verplichte indeling voor.

2.2 Immateriële vaste activa 'held for sale'

Als gevolg van IFRS 5 moet een immaterieel vast actief dat als 'held for sale' wordt aangemerkt of onderdeel vormt van een disposal group, als 'held for sale' actief na de vlottende activa worden gepresenteerd (zie hoofdstuk 32). De Richtlijnen kennen geen bepalingen voor immateriële vaste activa die nog gebruikt worden, terwijl reeds besloten is dat de activa verkocht zullen worden.

3 Toelichting

3.1 Informatie per immaterieel vast actief

Ingevolge artikel 2:365 lid 2 BW dient informatie te worden gegeven omtrent elk van de in artikel 2:365 lid 1 BW genoemde posten (zie par. 2.1), waarbij een onderscheid dient te worden aangebracht naar intern gegenereerde en gekochte immateriële vaste activa (RJ 210.501). Blijkens IAS 38.118 moet informatie worden verschaft over 'each class of intangible assets', onderscheiden naar intern gegenereerde immateriële vaste activa en andere immateriële vaste activa. Als voorbeeld worden genoemd (IAS 38.119):

- merkrechten;
- uitgaverechten;
- computersoftware;
- licenties en franchises;
- copyrights, patenten, octrooien en overige rechten van intellectuele eigendom;
- recepturen, formules, modellen, ontwerpen, prototypen;
- immateriële vaste activa in ontwikkeling.

Als gevolg hiervan zou het dus kunnen zijn dat de informatieverzetting onder IAS 38 gedetailleerder is dan onder de Nederlandse wet- en regelgeving. Tevens moet op grond van IAS 38 onderscheid worden gemaakt tussen immateriële vaste activa met een onbepaalbare gebruiksduur en immateriële vaste activa met een bepaalde gebruiksduur.

3.2 Vergelijkende cijfers mutatieoverzicht

Onder IFRS is het verplicht om vergelijkende cijfers op te nemen bij het mutatieoverzicht (IAS 1.38). De Richtlijnen schrijven dit niet voor (RJ 110.127).

3.3 Toelichting van immateriële vaste activa (IFRS) met onbepaalbare gebruiksduur of (de Richtlijnen) meer dan twintig jaar

Op grond van IAS 38.122 moeten voor immateriële vaste activa met een onbepaalbare gebruiksduur in de toelichting de boekwaarde van het actief en de redenen waarom het actief een onbepaalbare gebruiksduur heeft, worden vermeld. De onderneming moet hierbij de factoren aangeven die een belangrijke rol hebben gespeeld bij de bepaling van het feit dat er sprake is van deze onbepaalbare gebruiksduur.

De Richtlijnen stellen dat alle immateriële vaste activa een bepaalde economische levensduur hebben (RJ 210.407). Ook kennen de Richtlijnen het weerlegbare vermoeden dat de economische levensduur van een immaterieel vast actief niet langer kan zijn dan twintig jaar (RJ 210.401). Wanneer de afschrijvingstermijn van een immaterieel vast actief langer is dan twintig jaar, dient de reden te worden vermeld waarom de veronderstelling dat de economische levensduur van een immaterieel vast actief niet langer is dan twintig jaar, wordt weerlegd (RJ 210.505). Bij het vermelden van de reden moeten de factoren genoemd worden die een significante rol hebben gespeeld bij de bepaling van de levensduur van het actief.

3.4 Toelichting voor immateriële vaste activa verworven via overheidssubsidie

Voor immateriële vaste activa die door middel van overheidsbijdragen zijn verkregen en die bij eerste waardering tegen fair value zijn gewaardeerd dienen de oorspronkelijke fair value, de boekwaarden en de wijze van waardering te worden vermeld (IAS 38.122 (c)). In de Nederlandse wet- en regelgeving zijn dergelijke eisen niet opgenomen.

3.5 Toelichting op immateriële vaste activa 'held for sale'

IFRS 5.41 en 42 bevatten de verplichting tot additionele toelichting van immateriële vaste activa 'held for sale' zoals een beschrijving, eventuele verantwoorde winsten of verliezen en het segment waarin de activa zich bevinden. In de Nederlandse wet- en regelgeving zijn dergelijke verplichtingen niet opgenomen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 210 Immateriële vaste activa
- RJ 216 Fusies en overnames
- RJ 240 Eigen vermogen
- RJ 274 Overheidssubsidies en andere vormen overheidssteun
- IFRS 3 Business Combinations
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
- IFRS 6 Exploration for and Evaluation of Mineral Resources
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation
- IAS 38 Intangible Assets
- SIC 32 Intangible Assets – Web Site Costs

2 Materiële vaste activa

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Invulling actuele waarde	Actuele kostprijs of lagere realiseerbare waarde (hoogste van bedrijfs- en opbrengstwaarde (zie tekst).	Reële waarde (zie tekst).	Strijdig
1.2 Overgang van kostprijsmodel naar actuele waarde model	Retrospectief.	Prospectief.	Strijdig
1.3 Overgangsbepaling actuele kostprijs	Prospectieve verwerking overgang van actuele waarde naar historische kostprijs met boekwaarde vorig boekjaar als uitgangspunt voor kostprijs.	Niet van toepassing.	Strijdig
1.4 Uitzondering opname tegen vaste hoeveelheid en waarde	Opname tegen vaste hoeveelheid en waarde onder bepaalde voorwaarden toegestaan.	Niet toegestaan.	IFRS strikter
1.5 Ontvangen activa van klanten	Geen bijzondere regels.	Specifieke regels.	IFRS strikter
1.6 Activering rentekosten	Toegestaan indien sprake is van een kwalificerend actief.	Verplicht indien sprake is van een kwalificerend actief.	IFRS strikter
1.7 Materiële vaste activa 'held for sale'	Algemene bepalingen.	Specifieke bepalingen.	Strijdig
1.8 Periodieke beoordeling restwaarde, afschrijvingsmethode en afschrijvingsduur	Geen expliciete eis tot jaarlijkse beoordeling van de restwaarde, afschrijvingsmethode en afschrijvingsduur. Wel indien wijzigingen in omstandigheden of nieuwe informatie.	Jaarlijkse beoordeling van de restwaarde, afschrijvingsmethode en afschrijvingsduur.	IFRS strikter
1.9 Verwerking gerealiseerde herwaardering materiële vaste activa	Verplicht naar rato van verbruik.	Naar rato van verbruik of in zijn geheel bij desinvestering.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.10 Verwerking gerealiseerde herwaardering materiële vaste activa	Ten gunste van winst-en-verliesrekening dan wel overboeking naar overige reserves.	Alleen overboeking naar overige reserves, overboeking naar winst-en-verliesrekening niet toegestaan.	IFRS strikter
1.11 Kosten van groot onderhoud	Activering en afschrijving bij toepassing van de componenten-benadering (vanaf de eerste verkrijging) of opbouw voorziening groot onderhoud.	Activering en afschrijving verplicht volgens componentenbenadering (vanaf de eerste verkrijging).	IFRS strikter
1.12 Verwerking herstelkosten/opruimingskosten uit hoofde van het neerzetten van het actief	Voorziening op investeringsmoment en tegelijkertijd een verhoging van kostprijs actief of geleidelijke opbouw voorziening gedurende gebruiksduur.	Voorziening op investeringsmoment en tegelijkertijd een verhoging van kostprijs actief.	IFRS strikter
1.13 Wijziging in hoogte herstelkosten onder actuele waarde model	Wijziging in hoogte herstelkosten leidt niet tot wijzigingen in herwaarderingsreserve.	Wijziging in hoogte herstelkosten leidt wel tot wijzigingen in herwaarderingsreserve.	Strijdig
1.14 Verwerking te slopen gebouwen bij aankoop grond met opstallen	De aankoopprijs van te slopen gebouwen wordt toegerekend aan de grond.	Mogelijk dient een deel van de aankoopprijs aan de gebouwen te worden toegekend.	IFRS strikter
1.15 Netto-opbrengsten uit verkopen voordat het actief op zijn plaats en in de staat is gebracht voor beoogd gebruik	Zoals IFRS. Of als alternatief: netto-opbrengsten worden in mindering gebracht op de kostprijs van het actief.	Netto-opbrengsten en hiermee gerelateerde kosten dienen te worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening.	IFRS strikter
1.16 Biologische activa	Kostprijs of actuele waarde.	Reële waarde, met uitzondering van moederplanten.	Strijdig
1.17 Geleasede materiële vaste activa en gebruiksrechten van activa	Operationele leasecontracten worden niet in de balans opgenomen als gebruiksrechten.	Gebruiksrechten, die voortkomen uit leaseovereenkomsten, verwerken als separate categorie van activa. Presentatie hetzij als aparte categorie op balans of uitsplitsing in toelichting	Strijdig
1.18 Reserveonderdelen en reservecapaciteit	Uitgebreide bepalingen.	Beperkte bepalingen.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.19 Vergoeding bij desinvestering	Verwerking tegen reële waarde.	Conform de beginselen voor de bepaling van de transactieprij van IFRS 15.	Strijdig
2 Presentatie			
2.1 Rubricering van materiële vaste activa	Voorgeschreven indeling.	Geen voorgeschreven indeling.	NL strikter
2.2 Presentatie niet aan het productieproces dienstbare materiële vaste activa en activa 'held for sale'	Presentatie alle niet aan het productieproces dienstbare activa als afzonderlijke categorie binnen de materiële vaste activa.	Presentatie activa 'held for sale' afzonderlijk onder vlottende activa. Overige buiten gebruik gestelde activa blijven onderdeel van oorspronkelijke categorie.	Strijdig
2.3 Stelselmatig terugkerende verkopen van materiële vaste activa	Aanbeveling verkoopopbrengsten als netto-omzet te verwerken.	Herclassificatie naar voorraden zodra verhuur stopt en activa gereed zijn voor verkoop. Verkoopopbrengsten dienen conform IFRS 15 te worden verwerkt.	IFRS strikter
2.4 Geleasede materiële vaste activa en gebruiksrechten van activa	Presentatie binnen de materiële vaste activa (alleen relevant bij financiële leases).	Presentatie als een separate categorie van activa. De presentatie kan hetzij door middel van een separate categorie op de balans, dan wel als een uitsplitsing in de toelichting.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Toelichting bij waardering tegen actuele waarde	Verschillende toelichting (zie tekst).	Verschillende toelichting (zie tekst).	NL en IFRS verschillend
3.2 Vergelijkende cijfers mutatieoverzicht	Niet verplicht.	Verplicht.	IFRS eist meer toelichting
3.3 Toelichting op materiële vaste activa 'held for sale'	Geen specifieke bepalingen. Algemene toelichtingseisen materiële vaste activa van toepassing.	Specifieke bepalingen. Algemene toelichtingseisen materiële vaste activa zijn niet van toepassing.	NL en IFRS verschillend
3.4 Toelichting verwerking herstellkosten en kosten groot onderhoud	Verplichte toelichting (zie tekst).	Geen separate toelichtingsvereisten.	NL en IFRS verschillend

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.5 Toelichting geactiveerde rentelasten	Aanbeveling de totale rentelasten in de toelichting te vermelden met daarop een zichtbare aftrek voor de geactiveerde rentelasten respectievelijk aan te geven welk bedrag aan rente is geactiveerd via de mutatie onderhanden projecten en bij activering van de eigen productie.	Niet van toepassing.	NL en IFRS verschillend
3.6 Toelichting toepassing overgangsbepaling actuele kostprijs	Verplichte toelichting (zie tekst).	Niet van toepassing.	NL en IFRS verschillend

Algemeen

In artikel 2:384 lid 1 BW is bepaald dat materiële vaste activa gewaardeerd mogen worden tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs dan wel de actuele waarde. IAS 16 geeft als mogelijkheden het kostprijsmodel of het herwaarderingsmodel op basis van reële waarde (IAS 16.29).

Reële waarde is vergelijkbaar met het begrip marktwaarde uit het Besluit actuele waarde (BAW).

Opgemerkt zij nog dat biologische activa (niet zijnde moederplanten) buiten de reikwijdte van IAS 16 onder het toepassingsgebied van IAS 41 vallen. Op grond van IAS 41 worden de biologische activa (niet zijnde moederplanten) afzonderlijk gepresenteerd en verwerkt. In de Nederlandse wet- en regelgeving zijn geen specifieke bepalingen omtrent biologische activa opgenomen.

Er zijn verschillen met de in Nederland van toepassing zijnde voorschriften met betrekking tot de activa die door middel van een (lease)overeenkomst zijn ‘verworven’ (‘aangeschaft’). De voorschriften van IFRS 16 ‘Leases’ kunnen ook als stelselkeuze worden toegepast (in plaats van de bepalingen van Richtlijn 292), mits deze voorschriften integraal en consistent worden toegepast (RJ 292.101). IFRS 16 omvat voorschriften voor het onderkennen en verwerken van de gebruiksrechten voortkomende uit de contracten. In beginsel worden onder IFRS 16 de gebruiksrechten afzonderlijk onderkend ten opzichte van de activa waarvan de entiteit het volledige eigendom heeft. De Richtlijnen maken geen nadrukkelijk verschil tussen een materieel vast actief in volle eigendom resp. via een financial leasecontract.

Voor de presentatie op de balans zelf (‘face of the balance sheet’) is het onder IFRS 16 ook toegelaten om de gebruiksrechten van activa samen te voegen met dezelfde activa die in volledige eigendom zijn, mits in de toelichting dan nadere uitsplitsingen worden gegeven. Zie verder hoofdstuk 24 Leasing.

Vastgoedbeleggingen worden nader behandeld in hoofdstuk 3 Vastgoedbeleggingen.

1 Grondslagen

1.1 Invulling actuele waarde

Bij de waardering na eerste verwerking van materiële vaste activa kent zowel IFRS als de Richtlijnen een alternatief voor het kostprijsmodel: het herwaarderingsmodel respectievelijk het actuele waarde model.

IFRS

Als waarderingsgrondslag onder het herwaarderingsmodel geldt de reële waarde minus de cumulatieve afschrijvingen en de cumulatieve bijzondere waardeverminderingen (IAS 16.31). Onder reële waarde wordt verstaan het bedrag waarvoor een actief kan worden verkocht in een reguliere transactie tussen marktpartijen op de betreffende waarderingsdatum (IAS 16.6).

IFRS 13 geeft aan dat de reële waarde een waarde is die wordt bepaald vanuit het perspectief van kopers en uitgaat van aanwending van het actief op de meest gunstige wijze ('highest and best use').

De Richtlijnen

In het Besluit Actuele Waarde (BAW) wordt als invulling van de actuele waarde van materiële vaste activa de actuele kostprijs genoemd, tenzij de realiseerbare waarde lager is (zijnde de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde). De actuele kostprijs betreft de actuele inkoopprijs of de actuele vervaardigingsprijs van het actief zelf, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen (RJ 212.404).

De herziening van de reële waarde onder IFRS respectievelijk actuele kostprijs onder de Richtlijnen dient regelmatig plaats te vinden, zodat de boekwaarde van de activa niet materieel kan verschillen van de reële waarde respectievelijk actuele kostprijs op de balansdatum (IAS 16.31, RJ 212.408).

Bij herwaardering kan de aanpassing van de reeds verantwoorde cumulatieve afschrijvingen onder IFRS plaatsvinden door evenredige aanpassing van de cumulatieve afschrijvingen aan de wijziging van de bruto boekwaarde van het actief of door eliminatie van de cumulatieve afschrijvingen tegen de bruto boekwaarde van het actief, zodat de netto boekwaarde na herwaardering gelijk is aan de nieuw vastgestelde reële waarde (IAS 16.35). Onder de Richtlijnen dienen de cumulatieve afschrijvingen op moment van herwaardering evenredig aangepast te worden aan de wijziging van de actuele inkoopprijs of vervaardigingsprijs van het actief (RJ 212.406).

1.2 Overgang van kostprijsmodel naar actuele waarde model

Indien op een moment een stelselwijziging van het kostprijsmodel naar het actuele waarde model plaatsvindt, dan verschilt de verwerkingswijze onder IFRS en de Richtlijnen. Onder IAS 8.17-18 wordt een dergelijke stelselwijziging prospectief en zonder aanpassing van de vergelijkende cijfers verwerkt, als ware het een reguliere herwaardering, en dus niet volgens de algemene bepalingen van IAS 8 inzake de verwerking van stelselwijzigingen. RJ 140 kent een dergelijke specifieke bepaling niet en derhalve dient de overgang van het kostprijsmodel naar het actuele waarde model onder Nederlandse grondslagen retrospectief te worden verwerkt met aanpassing van de vergelijkende cijfers.

1.3 Overgangsbepaling actuele kostprijs

Indien onder de Richtlijnen ultimo 2015 voor een categorie materiële vaste activa de grondslag actuele waarde werd gehanteerd en, als gevolg van de gewijzigde invulling van de actuele waarde, in 2016 of op een latere datum wordt gekozen voor een stelselwijziging, waarbij voortaan de betreffende categorie materiële vaste activa tegen historische kostprijs wordt gewaardeerd, is het toegestaan deze stelselwijziging prospectief te verwerken. Hierbij wordt de boekwaarde aan het eind van het voorgaande boekjaar als uitgangspunt genomen en daarna verondersteld de historische kostprijs te zijn. De eventueel bestaande herwaarderingsreserve op de datum van overgang valt vrij bij realisatie, door afschrijving of vervreemding in toekomstige perioden (RJ 212.802 en 803). Onder IFRS is deze overgangsbepaling niet aan de orde en wordt een eventuele stelselwijziging in overeenstemming met de voorschriften van IAS 8 verwerkt.

1.4 Uitzondering opname tegen vaste hoeveelheid en waarde

Artikel 2:385 lid 3 BW bepaalt dat materiële vaste activa die geregeld worden vervangen en waarvan de gezamenlijke waarde van ondergeschikte betekenis is, tegen een vaste hoeveelheid en waarde mogen worden opgenomen indien de hoeveelheid, samenstelling en waarde slechts aan geringe veranderingen onderhevig zijn (RJ 212.203). IFRS kent een dergelijke uitzondering niet.

1.5 Ontvangen activa van klanten

In het geval een klant als onderdeel van een IFRS 15 contract een niet-financiële vergoeding verstrekt aan de verkoper, bijvoorbeeld in de vorm van een materieel vaste actief, wordt het actief verwerkt conform de overige relevante standaarden waaronder IAS 16 (IFRS 15.66 en IFRS 15.BC253).

In de Nederlandse wet- en regelgeving zijn geen specifieke bepalingen opgenomen omtrent de opname en waardering van materiële vaste activa en de wijze van opbrengstverantwoording van overdracht van activa van klanten. Wel zijn de algemene criteria voor de opname van materiële vaste activa onder de Richtlijnen en IFRS gelijk waardoor de activering van ontvangen activa van klanten overeenkomstig zal zijn. Dit betekent dat ook onder de Richtlijnen de economische beschikkingsmacht en niet de juridische eigendom bepalend is (*'substance over form'*).

Omtrent de waardering en wijze van opbrengstverantwoording sluiten de algemene bepalingen van RJ 212 en RJ 270 aan op de bepalingen in IFRS. In de Nederlandse praktijk kan nog wel diversiteit in uitwerking van dergelijke transacties bestaan. De uitwerking volgens IFRS 15 is onder de Nederlandse regelgeving vaak mogelijk, maar niet verplicht.

1.6 Activering rentekosten

Onder IFRS is het activeren van rentekosten die direct toerekenbaar zijn aan de verwerving, bouw of productie van kwalificerende activa verplicht (IAS 23.8). Deze kwalificerende activa kunnen ook materiële vaste activa betreffen. In Nederland is activering van rente op schulden over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend niet verplicht, maar wel toegestaan (art. 2:388 lid 2 BW, RJ 273.204). De regels voor het activeren van rentekosten zijn in IAS 23 verder vrijwel gelijk aan RJ 273.

1.7 Materiële vaste activa 'held for sale'

IFRS kent specifieke bepalingen voor de presentatie en waardering van materiële vaste activa die kwalificeren als 'held for sale' (er is besloten tot verkoop en er wordt voldaan aan een aantal andere criteria) of die deel uitmaken van een 'disposal group' of 'discontinued operation'. Van materiële vaste activa die ingevolge IFRS 5 als 'held for sale' worden aangemerkt, dient de afschrijving te worden beëindigd (IAS 16.55) en vindt waardering plaats tegen de laagste van de boekwaarde en de reële waarde verminderd met de directe verkoopkosten (IFRS 5.15). IFRIC 17 geeft aan dat IFRS 5 ook van toepassing is op materiële vaste activa die classificeren als 'held for distribution to owners'. Zie verder hoofdstuk 32. De Richtlijnen kennen dergelijke specifieke bepalingen niet.

1.8 Periodieke beoordeling restwaarde, afschrijvingsmethode en afschrijvingsduur

IFRS verplicht tot een jaarlijkse evaluatie van de toepaste gebruiksduur, afschrijvingsmethode en restwaarde van materiële vaste activa (IAS 16.51). Onder de Nederlandse wet- en regelgeving hoeft deze herbeoordeling alleen plaats te vinden indien zich wijzigingen in de omstandigheden voordoen of nieuwe informatie beschikbaar komt ten aanzien van de resterende gebruiksduur en/of de restwaarde (RJ 212.428). Hoewel deze bepaling minder ver gaat dan IAS 16, zal de praktische uitwerking hiervan vergelijkbaar zijn.

1.9 Verwerking gerealiseerde herwaardering materiële vaste activa

Onder de Richtlijnen is het verplicht de herwaarderingsreserve te verminderen naar rato van het verbruik (à tempo met de afschrijving) en bij desinvestering van het materieel vast actief. Onder IFRS mag de realisatie van de herwaarderingsreserve naar rato van het verbruik achterwege worden gelaten, in welk geval de realisatie van de herwaarderingsreserve in zijn geheel wordt verwerkt bij desinvestering.

1.10 Verwerking gerealiseerde herwaardering materiële vaste activa

De Richtlijnen staan toe dat de gerealiseerde herwaardering van materiële vaste activa vrijvalt ten gunste van de winst-en-verliesrekening dan wel rechtstreeks wordt overgeboekt naar de overige reserves (RJ 212.415). IFRS staat slechts toe dat de gerealiseerde herwaardering rechtstreeks wordt overgeboekt naar de overige reserves (IAS 16.41).

1.11 Kosten van groot onderhoud

IFRS en de Richtlijnen kennen voor de verwerking van groot onderhoud beide de methode met verwerking in de boekwaarde van het actief (indien wordt voldaan aan de criteria voor verwerking in de balans, onder toepassing van de componentenbenadering) (IAS 16.13-14, RJ 212.445). Uitsluitend onder toepassing van de Richtlijnen kan als alternatief de methode van verwerking via een onderhoudsvoorziening plaatsvinden (RJ 212.445).

Overgangsmaatregel inzake vervallen stelsels (uitsluitend onder de Richtlijnen)

Vanaf 1 januari 2019 zijn twee verschillende 'opties' (stelselkeuzes) komen te vervallen. De eerste wijziging (zie hierna onder a.) betreft het moment van aanvang van het onderkennen van componenten en daarop betrekking hebbende afzonderlijke afschrijving bij toepassing van de componentenmethode.

De tweede wijziging (zie hierna onder b.) is het vervallen van de mogelijkheid om de kosten van groot onderhoud onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening te verwerken.

Ad a.: Tot en met 2018 kenden de Richtlijnen een methodiek waarbij het groot onderhoud niet eerder dan bij uitvoering ervan in de boekwaarde van het actief wordt verwerkt (in plaats van het onderkennen van verschillende componenten op moment van initiële verwerving). Dit wijkt dermate af van de methode van afschrijving over het gebruikspatroom en/of gebruiksduur dat de RJ deze methodiek met ingang van 1 januari 2019 niet langer toestaat.

De afschrijving van de te vervangen bestanddelen (groot onderhoud) dient plaatst te vinden over het gebruikspatroom en/of de gebruiksduur van het bestanddeel zelve en niet over het gebruikspatroom en/of gebruiksduur van het materieel vast actief waar dat bestanddeel onderdeel van uitmaakt.

Als overgangsmaatregel laat de Richtlijn toe om voor de activa die aanwezig is op 1 januari 2019 de wijziging prospectief toe te passen (en daarmee niet de in beginsel voorgeschreven methode van terugwerkende kracht in RJ 140). Deze overgangsmaatregel was opgenomen in RJ 212.806, maar is met ingang van RJ-Bundel 2024 niet langer in de RJ-Bundel opgenomen. Deze overgangsbepaling is immers niet relevant voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2024. Het niet langer opnemen van deze overgangsbepaling betekent niet dat de eerdere toepassing ervan, en de daaruit voortgekomen toegepaste verwerkingswijze, (met terugwerkende kracht) niet meer mogelijk is.

Bij toepassing van de overgangsmaatregel dient een op 1 januari 2019 of daarna verworven actief altijd wel volgens de componentenmethode te worden verwerkt. Gedurende de periode van toepassing van de overgangsmaatregel is dan sprake van twee, verschillende methodes van verwerking.

Ad b.: Verwerking van de kosten van groot onderhoud direct ten laste van de winst-en-verliesrekening is komen te vervallen. Toepassers van deze methodiek dienen deze methode per 1 januari 2019 te hebben beëindigend en een nieuwe stelselkeuze te maken hebben gemaakt voor het verwerken van groot onderhoud hetzij via de boekwaarde van het actief hetzij via een voorziening groot onderhoud.

Wordt de stelselkeuze gemaakt om de kosten van groot onderhoud te verwerken via een onderhoudsvoorziening dan dient dit overeenkomstig hoofdstuk Richtlijn 140 'Stelselwijzigingen' retrospectief te worden verwerkt.

Uitsluitend als de stelselkeuze wordt gemaakt om de kosten te gaan verantwoorden als onderdeel van de boekwaarde van het actief zijn drie overgangsmethoden mogelijk:

- Op retrospectieve wijze overeenkomstig Richtlijn 140 'Stelselwijzigingen'.
- Op retrospectieve wijze vanaf voorgaand boekjaar, waarbij de vergelijkende cijfers worden aangepast en het verdere verleden niet.
- Op prospectieve wijze (zonder aanpassing van het verleden).

Deze overgangsbepaling was in RJ 212.805 opgenomen. Deze overgangsbepaling is met ingang van RJ-Bundel 2024 niet langer in de RJ-Bundel opgenomen. Deze overgangsbepaling is immers niet relevant voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2024. Het niet langer opnemen van deze overgangsbepaling betekent niet dat de eerdere toepassing ervan, en de daaruit voortgekomen toegepaste verwerkingswijze, (met terugwerkende kracht) niet meer mogelijk is.

Met nadruk wordt gesteld dat de overgangsmaatregel alléén van toepassing is op reeds voor 1 januari 2019 aanwezige activa. Activa verworven op of na 1 januari 2019 vallen dus uitdrukkelijk niet onder de overgangsmaatregel.

Overgangsmaatregel (uitsluitend onder de Richtlijnen) inzake wijziging 'onderhoudsvoorziening' naar 'componentenmethode'

In RJ 212.807 is een overgangsbepaling opgenomen om 'kosten van groot onderhoud via een voorziening' naar 'kosten van groot onderhoud in de boekwaarde van het actief' in afwijking van Richtlijn 140 'Stelselwijzigingen' te verwerken. De achtergrond van deze overgangsbepaling is dat rechtspersonen willen overgaan van het stelsel van het vormen van een voorziening voor groot onderhoud naar het stelsel van verwerken van de kosten van groot onderhoud als onderdeel van de boekwaarde van het actief. De stelselwijziging kan leiden tot administratieve complicaties. Om hieraan tegemoet te komen is in de Richtlijnen een overgangsmaatregel opgenomen.

Er zijn drie overgangsmethoden mogelijk gemaakt:

- op retrospectieve wijze overeenkomstig Richtlijn 140 'Stelselwijzigingen';
- op retrospectieve wijze vanaf voorgaand boekjaar, waarbij de vergelijkende cijfers worden aangepast en het verdere verleden niet;
- op retrospectieve wijze vanaf het huidige boekjaar (zonder aanpassing van het verleden).

1.12 Verwerking herstellkosten/opruimingskosten uit hoofde van het neerzetten van het actief

IAS 16.16 verplicht om direct de gehele herstellverplichting die wordt veroorzaakt door het neerzetten van het actief te voorzien en de herstellkosten te verwerken als onderdeel van de boekwaarde hiervan (activeren en afschrijven). RJ 212.435 biedt de keuze tussen deze methode of het opbouwen van een voorziening gedurende de gebruikperiode van het actief (ten laste van de winst-en-verliesrekening).

1.13 Wijziging in hoogte herstellkosten onder actuele waarde model

Indien herstellkosten worden verwerkt als onderdeel van de boekwaarde van het actief (verplicht onder IFRS), leidt een wijziging in de hoogte van de verwachte herstellkosten bij toepassing van het herwaarderingsmodel respectievelijk actuele waarde model onder IFRS (in beginsel) wel tot wijzigingen in de herwaarderingsreserve (IFRIC 1.6) en onder de Richtlijnen niet (RJ 212.440).

1.14 Verwerking te slopen gebouwen bij aankoop grond met opstallen

De allocatie van de gehele aankoopprijs aan de grond, indien deze is gekocht met daarop gebouwen met de intentie tot sloop of tenietgaan van deze opstallen, dient onder IFRS nader te worden gezien. Bij aankoop moeten grond en gebouwen afzonderlijk worden opgenomen, hetgeen betekent dat een deel van de aankoopprijs (mogelijk) aan de te slopen gebouwen moet worden toegerekend. Onder de Richtlijnen zal de gehele aankoopprijs aan de grond worden toegerekend (RJ 212.302).

1.15 Netto-opbrengsten uit verkopen voordat het actief op zijn plaats en in de staat is gebracht voor beoogd gebruik

Zolang het actief niet op zijn plaats en in de staat is gebracht voor het beoogde gebruik, worden onder de Richtlijnen de netto-opbrengsten uit verkoop van geproduceerd materiaal (zoals geproduceerde monsters wanneer de activa getest worden) in mindering gebracht op de kostprijs van het actief (RJ 212.303). Het verwerken van deze opbrengsten in de winst-en-verliesrekening is als aanvaardbaar alternatief opgenomen in de Richtlijnen. Onder IFRS is het niet toegestaan om opbrengsten gegenereerd gedurende deze periode in mindering te brengen op de kostprijs van een materieel vast actief (IAS 16.20A). Dergelijke opbrengsten en hiermee gerelateerde kosten worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening in lijn met de van toepassing zijnde verslaggevingsstandaarden (IAS 2, IFRS 15). Derhalve is IFRS strikter dan de Nederlandse wet- en regelgeving.

1.16 Biologische activa

Onder de Nederlandse regelgeving gelden voor de waardering van biologische activa de algemene regels die gelden voor de waardering van materiële vaste activa (RJ 212). Dit houdt in dat een biologisch actief op basis van het kostprijsmodel dan wel het actuele waarde model gewaardeerd wordt. Onder IAS 41 is voor overige biologische activa (anders dan draag(moeder)planten) en voor aanstaande productie (oogst) van overige biologische activa en draag(moeder)planten sprake van een plicht tot waardering en resultaatbepaling op basis van reële waarde (minus de kosten voor verkoop), terwijl de Nederlandse regelgeving geen verplichting kent doch een keuze biedt.

Voor de waardering van draag(moeder)planten is zowel onder de Richtlijnen als IFRS sprake van een keuzemogelijkheid voor kostprijs of actuele waarde. Overigens is de invulling van actuele waarde als de actuele kostprijs onder de Nederlandse regelgeving niet gelijk aan de reële waarde onder IFRS.

1.17 Geleasede materiële vaste activa en gebruiksrechten van activa

Anders dan onder de Richtlijnen dienen onder IFRS ook (in beginsel) alle operationele lease in de balans te worden verwerkt. Vanuit het gezichtspunt van de lessee kent IFRS het onderscheid financiële en operationele leases niet. Zie verder hoofdstuk 24 'Leasing'.

1.18 Reserveonderdelen en reservecapaciteit

De RJ geeft in RJ 212.427 uitgebreidere regels dan IFRS inzake de verwerking van reserveonderdelen. Echter, de uitwerking in de praktijk zal normaliter vergelijkbaar zijn.

1.19 Vergoeding bij desinvestering

Een materieel vast actief wordt als desinvestering verwerkt na vervreemding of wanneer geen toekomstige prestatie-eenheden van het gebruik of de vervreemding worden verwacht bijvoorbeeld door het tenietgaan van het actief door sloop of afbraak (RJ 212.505, IAS 16.67).

De vergoeding die in de winst- of verliesrekening moet worden opgenomen uit hoofde van het niet langer opnemen van een materieel vast actief wordt bepaald conform de beginselen voor de bepaling van de transactieprijs van IFRS 15 (IAS 16.72, met verwijzing naar IFRS 15.47-72). Onder Nederlandse wet- en regelgeving wordt een te ontvangen vergoeding bij vervreemding van een materieel vast actief in beginsel verwerkt tegen de reële waarde (RJ 212.510). De bepalingen zijn hiermee in beginsel strijdig, alhoewel er in veel gevallen geen of beperkte verschillen zullen optreden in de praktijk.

2 Presentatie

2.1 Rubricering van materiële vaste activa

In artikel 2:366 lid 1 BW is bepaald welke categorieën van materiële vaste activa afzonderlijk dienen te worden opgenomen. Het betreft bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa, en niet aan het productieproces dienstbare materiële vaste activa.

IFRS schrijft geen standaardindeling voor, maar vraagt wel om in de toelichting gegevens per categorie uit te splitsen (IAS 16.73). Een categorie wordt gedefinieerd als een groep activa gelijksoortig in aard en gebruik door de entiteit. IAS 16 noemt een aantal voorbeelden van deze categorieën, maar stelt geen voorgeschreven indeling verplicht (IAS 16.37).

2.2 Presentatie niet aan het productieproces dienstbare materiële vaste activa en activa 'held for sale'

Materiële vaste activa die ingevolge IFRS 5 als 'held for sale' worden aangemerkt, of onderdeel vormen van een 'disposal group' of 'discontinued operation', dienen onder IFRS als een afzonderlijke post na de vlottende activa te worden gepresenteerd (zie ook hoofdstuk 32). Om te kwalificeren als 'held for sale' dient verkoop zeer waarschijnlijk te zijn.

Ook activa die nog dienstbaar zijn aan het productieproces kunnen als 'held for sale' kwalificeren. Buiten gebruik gestelde activa die niet als 'held for sale' zijn aan te merken, blijven onder IFRS echter onderdeel van de oorspronkelijke categorie. Onder Nederlandse wet- en regelgeving worden alle niet aan het productieproces dienstbare materiële vaste activa gelijk behandeld als een afzonderlijke voorgeschreven categorie binnen de materiële vaste activa (art. 2:366 lid 1 onder e BW, RJ 212.601 en 603). Er is géén sprake van herrubricering naar vlottende activa.

2.3 Stelselmatig terugkerende verkopen van materiële vaste activa

IFRS verplicht om materiële vaste activa die worden aangehouden voor verhuur en als onderdeel van de normale bedrijfsactiviteiten na afloop van de verhuurperiode worden verkocht, te herclassificeren naar voorraden zodra de verhuur stopt en ze gereed zijn voor verkoop. Bij verkoop dienen de opbrengsten als netto-omzet te worden verantwoord op basis van de beginselen in IFRS 15 (IAS 16.68A). De Richtlijnen kent een soortgelijke bepaling wat betreft de presentatie van de verkoopopbrengsten, doch als aanbeveling en niet als voorschrift (RJ 212.506).

2.4 Geleasede materiële vaste activa en gebruiksrechten van activa

Anders dan onder Dutch GAAP dient onder IFRS ook (in beginsel) alle operationele leases in de balans te worden verwerkt. Vanuit het gezichtspunt van de lessee kent IFRS het onderscheid financiële en operationele leases niet.

De gebruiksrechten op activa worden onder IFRS als een separate groep van activa aangemerkt (gebruiksrechten op activa) die hetzij op de balans zelf hetzij in de toelichting afzonderlijk van de materiële vaste activa in eigendom dient te worden gepresenteerd.

Dutch GAAP kent geen uitsplitsing van materiële vaste activa in volledige eigendom dan wel verkregen via een financiële lease; er is alleen een beperkte toelichting op het ontbreken van het juridisch eigendom voorgeschreven.

3 Toelichting

3.1 Toelichting bij waardering tegen actuele waarde

Indien bij materiële vaste activa de actuele waarde wordt toegepast, wijken de toelichtingseisen onder de Richtlijnen af van IFRS. Onder andere wijkt de toelichting van het moment van de herwaardering af, die volgens IFRS meer nauwkeurig wordt weergegeven dan volgens de Richtlijnen (namelijk de datum respectievelijk het jaar van de herwaardering).

Volgens de Nederlandse regelgeving moeten ook de volgende toelichtingen worden opgenomen in geval van waardering van materiële vaste activa tegen actuele waarde:

- de boekwaarde van materiële vaste activa waarvan de rechtspersoon vaststelt en verwacht dat het niet langer mogelijk is de actuele kostprijs betrouwbaar te bepalen (RJ 212.705(f));
- de wijze van verwerking van gerealiseerde herwaarderingen (RJ 212.705(g));
- hoe de actuele kostprijs, bedrijfswaarde of opbrengstwaarde is bepaald (art. 9 BAW en RJ 120.402);
- indien van indices gebruik is gemaakt voor de schatting van de actuele waarde, de aard van de indices waarbij aangegeven moet worden of de indices aan de technologische ontwikkelingen zijn aangepast (RJ 120.403);
- hoe oud de raming is ingeval is uitgegaan van de actuele kostprijs of de bedrijfswaarde (RJ 120.403).

Onder IFRS 13 wordt onder andere voorgeschreven informatie te geven over de fair value hiërarchie van de materiële vaste activa die tegen reële waarde worden gewaardeerd, bestaande uit drie niveaus:

- Niveau 1: Genoteerde prijzen in een actieve markt.
- Niveau 2: Geen genoteerde prijzen, maar wel aannames die (in)direct zijn gebaseerd op observeerbare marktgegevens.
- Niveau 3: Aannames zijn niet gebaseerd op observeerbare marktgegevens.

Vooraf in geval van niveau 3 zijn de toelichtingseisen uitgebreid.

3.2 Vergelijkende cijfers mutatieoverzicht

Onder IFRS is het verplicht om vergelijkende cijfers op te nemen bij het mutatieoverzicht (IAS 1.38). De Richtlijnen schrijven dit niet voor (RJ 110.127).

3.3 Toelichting op materiële vaste activa 'held for sale'

De toelichting volgens IAS 16 hoeft niet te worden gegeven voor materiële vaste activa 'held for sale'. In IFRS 5 is namelijk opgenomen dat voor materiële vaste activa 'held for sale' alleen de toelichtingseisen van IFRS 5 van toepassing zijn, tenzij een andere standaard specifiek om additionele toelichting voor deze activa vraagt (IFRS 5.5B). Voor verdere bespreking van de toelichting volgens IFRS 5 wordt verwezen naar hoofdstuk 32. De Richtlijnen kennen geen vergelijkbare bepalingen. De algemene toelichtingseisen voor materiële vaste activa zijn onder de Richtlijnen van toepassing.

3.4 Toelichting verwerking herstelkosten en kosten groot onderhoud

Onder de Richtlijnen dient aanvullend ten opzichte van IFRS de volgende informatie in de toelichting te worden gegeven:

- De wijze van verwerking van kosten van herstel en kosten van groot onderhoud (RJ 212.701(b)). Onder IFRS is deze toelichting niet benodigd, omdat er maar één verwerkingsmethode voor kosten van herstel en groot onderhoud is toegestaan.
- Het totaal te verwachten bedrag van de kosten van herstel, indien hiervoor een voorziening wordt gevormd (RJ 212.703(f)). In IFRS is deze toelichtingseis niet opgenomen.

3.5 Toelichting geactiveerde rentelasten

Indien rentelasten worden geactiveerd, bepaalt artikel 2:388 lid 2 BW dat hiervan melding moet worden gemaakt, omdat de Richtlijnen de keuze bieden om rentelasten op te nemen in de vervaardigingsprijs van kwalificerende activa. Onder IFRS bestaat geen stelselkeuze. Onder zowel IFRS als de Richtlijnen dienen het bedrag van de geactiveerde rentelasten en de gehanteerde rentevoet voor de berekening hiervan te worden toegelicht (IAS 23.26, RJ 273.302). Tevens bevelen de Richtlijnen aan in de toelichting de totale rentelasten te vermelden met daarop een zichtbare aftrek voor de geactiveerde rentelasten respectievelijk aan te geven welk bedrag aan rente is geactiveerd via de mutatie onderhanden projecten en bij activering van de eigen productie (RJ 273.302). IFRS bevat deze aanbeveling niet.

3.6 Toelichting toepassing overgangsbepaling actuele kostprijs

Indien onder de Richtlijnen gebruik wordt gemaakt van de overgangsbepaling om per 1 januari 2016 of op een latere datum de toepassing van actuele waarde te beëindigen en over te gaan naar historische kostprijs met handhaving van de laatst bekende actuele waarde als eerste waardering na wijziging, dient de toepassing van deze overgangsbepaling te worden toegelicht in het boekjaar waarin de overgang is verwerkt en in de daaropvolgende boekjaren zolang de herwaarderingsreserve niet volledig gerealiseerd is. De omvang van de betreffende nog niet gerealiseerde herwaardering dient separaat te worden vermeld (RJ 212.804). Onder IFRS is deze overgangsbepaling niet aan de orde.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 120 Prijsgrondslagen
- RJ 140 Stelselwijzigingen
- RJ 145 Schattingswijzigingen
- RJ 212 Materiële vaste activa
- RJ 252 Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa
- RJ 273 Rentelasten
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers
- IAS 8 Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors
- IAS 16 Property, Plant and Equipment
- IAS 23 Borrowing Costs
- IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets

- IAS 41 Agriculture
- IFRIC 1 Changes in Existing Decommissioning, Restoration and Similar Liabilities
- IFRIC 17 Distributions of Non-cash Assets to Owners

3 Vastgoedbeleggingen

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Vastgoedbeleggingen en bijzondere bedrijfstakken	Specifieke bepalingen voor verschillende bedrijfstakken.	Geen specifieke bepalingen behalve voor pensioenfondsen en verzekeraars.	NL strikter
1.2 Vastgoedbeleggingen en groepsverhoudingen	Specifieke bepalingen voor classificatie in eenvoudige jaarrekening moeder indien vastgoed ter beschikking wordt gesteld binnen groepsverhoudingen.	Geen specifieke bepalingen voor classificatie in eenvoudige jaarrekening moeder.	NL strikter
1.3 Uitgaven na eerste verwerking van vastgoedbeleggingen – groot onderhoud	Uitsluitend bij waardering van vastgoedbeleggingen tegen historische kosten stelselkeuze voorziening voor groot onderhoud mogelijk.	Voorziening voor groot onderhoud niet toegestaan.	IFRS strikter
1.4 Invulling reële waarde	Marktwaaarde/reële waarde conform BAW en Richtlijn 213/940.	Reële waarde conform IFRS 13.	IFRS strikter
1.5 Herwaarderingsreserve	Vormen van wettelijke herwaarderingsreserve verplicht bij waardering van vastgoedbeleggingen tegen reële waarde.	IFRS schrijft geen herwaarderingsreserve voor, echter wettelijke herwaarderingsreserve ook verplicht voor NL rechtspersonen die IFRS toepassen.	NL strikter
1.6 Waardering latente belastingen inzake vastgoedbeleggingen gewaardeerd tegen reële waarde	Geen specifieke bepalingen.	Weerlegbare veronderstelling dat de boekwaarde van de vastgoedbelegging zal worden gerealiseerd door middel van verkoop.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.7 Herwaarderingsreserve gevormd bij herclassificatie van vastgoed eigen gebruik naar vastgoedbelegging	Bij latere vervreemding vrijval ten gunste van overige reserves of (op bruto-basis) ten gunste van resultaat.	Bij latere vervreemding uitsluitend vrijval ten gunste van overige reserves.	IFRS strikter
1.8 Waardering vastgoedbeleggingen 'held for sale'	Geen specifieke bepalingen.	Bij toepassing van kostprijsmodel, waardering van vastgoedbeleggingen die als 'held for sale' kwalificeren tegen laagste van boekwaarde en reële waarde minus verkoopkosten.	IFRS strikter
1.9 Verwerking van operationele lease als vastgoedbelegging (door de lessee)	Indien vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde kan de keuze worden gemaakt om operationele leases die als vastgoedbelegging kwalificeren als zodanig te verwerken.	In beginsel worden alle leases in de balans verwerkt. Aan de actiefzijde wordt dan een gebruiksrecht opgenomen, tenzij sprake is van financiële sublease. Bij toepassing van het reële-waardemodel voor vastgoedbeleggingen, geldt dit ook voor gebruiksrechten die als vastgoedbelegging kwalificeren.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Presentatie in balans	Vastgoedbeleggingen onder niet aan het productieproces dienstbare materiële vaste activa of als separate balanspost.	Vastgoedbeleggingen separaat op de balans.	IFRS strikter
2.2 Presentatie vastgoedbeleggingen 'held for sale'	Presentatie als vastgoedbelegging blijft gehandhaafd.	Presentatie afzonderlijk als 'held for sale'.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.3 Presentatie in winst-en-verliesrekening	Specifieke bepalingen voor de presentatie van de posten inzake vastgoedbeleggingen in de winst-en-verliesrekening.	Geen specifieke bepalingen.	NL strikter
3 Toelichting			
Toelichting vastgoedbeleggingen	Verschillende toelichting op aantal punten (zie tekst).	Verschillende toelichting op aantal punten (zie tekst). Fair value hiërarchie.	NL en IFRS verschillend

Algemeen

Richtlijn 213 Vastgoedbeleggingen en IAS 40 'Investment Property' geven de keuze vastgoedbeleggingen te waarderen tegen reële waarde (zonder afschrijving) of tegen de historische kostprijs minus afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Voor de grondslag historische kostprijs verwijzen Richtlijn 213 en IAS 40 naar Richtlijn 212 Materiële vaste activa respectievelijk IAS 16 'Property, Plant and Equipment'.

De verschillen tussen Richtlijn 212 en IAS 16 worden behandeld in hoofdstuk 2 Materiële vaste activa. Voor de verwerking van de kosten van herstel wordt eveneens verwezen naar hoofdstuk 2.

1 Grondslagen

1.1 Vastgoedbeleggingen en bijzondere bedrijfstakken

In afdeling 6 van de Richtlijnen worden bijzondere bedrijfstakken behandeld zoals banken, verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen en beleggingsentiteiten. Voor deze bedrijfstakken zijn in de Richtlijnen in bepaalde gevallen specifieke bepalingen opgenomen met betrekking tot vastgoedbeleggingen. Deze specifieke bepalingen gaan vóór de bepalingen zoals opgenomen in Richtlijn 213. IFRS kent geen specifieke bepalingen voor deze bedrijfstakken met uitzondering van pensioenfondsen, waarvoor IAS 26 'Accounting and Reporting by Retirement Benefit Plans' geldt. Verder zijn IAS 16 en IAS 40 integraal van toepassing voor de hiervoor genoemde bedrijfstakken. Wel verruimt IAS 40 voor verzekeraars de keuzemogelijkheid voor de waardering van bepaalde vastgoedbeleggingen. Voorgaande kan leiden tot verschillen tussen de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS.

De belangrijkste bepalingen voor bovengenoemde bijzondere bedrijfstakken betreffen:

- Richtlijn 605 Verzekeringsmaatschappijen geeft aan dat de bepalingen van Richtlijn 213 gelden voor alle gebouwen en terreinen, ongeacht of sprake is van vastgoed in eigen gebruik of vastgoed voor beleggingsdoeleinden.
- Verzekeraars die onder IFRS rapporteren kunnen gebruikmaken van een specifieke bepaling in IAS 40: indien vastgoedbeleggingen staan tegenover verzekeringsverplichtingen waarbij de polishouder deelt in de waardemutaties of opbrengsten daarvan, dan mag de verzekeraar kiezen tussen waardering tegen reële waarde of kostprijs, ongeacht de stelselkeuze voor de overige vastgoedbeleggingen (IAS 40.32A-32C). De Richtlijnen kennen deze verruiming van de keuze van waarderingsgrondslag voor vastgoedbeleggingen niet.
- In Richtlijn 610 Pensioenfondsen en Richtlijn 611 Premiepensioeninstellingen wordt ten aanzien van de waardering van vastgoedbeleggingen de marktwaarde/reële waarde voorgeschreven. Onder IFRS is bij pensioenfondsen eveneens waardering van vastgoedbeleggingen tegen reële waarde voorgeschreven (IAS 26.32).
- Op grond van de Richtlijn 615 Beleggingsentiteiten is het voor beleggingsentiteiten aanbevolen om vastgoedbeleggingen te waarderen tegen reële waarde en ongerealiseerde waardeinstijgingen via het resultaat te verwerken.

1.2 Vastgoedbeleggingen en groepsverhoudingen

RJ 213.113 bepaalt dat een onroerende zaak die wordt gehouden door een geconsolideerde deelneming en ter beschikking wordt gesteld aan de moedermaatschappij of een andere groepsmaatschappij voor eigen gebruik, in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij als vastgoed voor eigen gebruik wordt geclassificeerd bij het bepalen van de boekwaarde van de geconsolideerde deelneming volgens de vermogensmutatiemethode (in overeenstemming met de classificatie zoals gehanteerd in de geconsolideerde jaarrekening). Ook bepaalt RJ 213.113 dat een onroerende zaak die wordt gehouden door een moedermaatschappij en ter beschikking wordt gesteld aan een geconsolideerde deelneming voor eigen gebruik, in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij als vastgoed voor eigen gebruik wordt geclassificeerd. IFRS kent geen soortgelijke/specifieke bepalingen voor deze situaties in het kader van de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij.

1.3 Uitgaven na eerste verwerking van vastgoedbeleggingen – groot onderhoud

Voor vastgoedbeleggingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde mag geen voorziening voor groot onderhoud worden gevormd (RJ 213.403); bij waardering tegen historische kosten is het vormen van een voorziening groot onderhoud onder de Nederlandse wet- en regelgeving wel mogelijk.

Onder IFRS is het vormen van een voorziening voor groot onderhoud niet mogelijk, ook niet bij waardering tegen historische kosten. Kosten van groot onderhoud worden onder IFRS via de componentenmethode verwerkt in de kostprijs van de vastgoedbelegging. Zie verder hoofdstuk 2 van deze vergelijkingsbrochure.

1.4 Invulling reële waarde

Voor de waardering van vastgoedbeleggingen na de eerste verwerking geldt een keuzemogelijkheid. Waardering dient plaats te vinden hetzij tegen reële waarde (onder de Nederlandse wet- en regelgeving als invulling van de actuele waarde), hetzij tegen historische kosten.

De Richtlijnen zijn nog gebaseerd op de voormalige IFRS-regelgeving (zonder toepassing van IFRS 13) en definiëren reële waarde als het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld (of een verplichting kan worden afgewikkeld) tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn (Richtlijn 940).

De definitie in IAS 40 wijkt hiervan af als gevolg van IFRS 13; reële waarde wordt gedefinieerd als de prijs waarvoor een actief kan worden verhandeld in een reguliere transactie tussen marktparticipanten op de waarderingsdatum (IAS 40.5).

De IASB heeft de gewijzigde definitie nader uitgelegd, kort samengevat:

- Zowel de nieuwe als de oude definitie gaat uit van een hypothetische, reguliere transactie; geen daadwerkelijke of geforceerde transactie (IFRS 13.BC30).
- In de oude definitie werd (IFRS 13.BC30):
 - niet aangegeven of de rapporterende entiteit als koper dan wel verkoper optreedt;
 - was onduidelijk wat met het afwickelen van een verplichting werd bedoeld, omdat niet werd gerefereerd aan een schuldeiser maar aan een goed geïnformeerde tegenpartij;
 - was geen duiding gegeven van het moment van de transactie en waarderingsdatum.
 Deze elementen zijn nu wel verwerkt in de aangepaste definitie.
- Daarenboven verduidelijkt de nieuwe definitie een op de markt gebaseerd waardebegrip waarbij gerefereerd wordt aan generieke marktpartijen en geen entiteit-specifieke waarde.

Onder de Richtlijnen wordt de reële waarde van vastgoedbeleggingen bepaald als de meest waarschijnlijke prijs die redelijkerwijs op de markt te verkrijgen is. Het is de beste prijs die een verkoper redelijkerwijs kan verkrijgen en de meest voordelige prijs die een koper redelijkerwijs kan behalen. Deze schatting sluit specifiek uit dat sprake zou zijn van een geschatte prijs die is verhoogd of verlaagd als gevolg van bijzondere condities of omstandigheden, zoals een financiering die afwijkt van normale voorwaarden, sale-and-leasebackconstructies, bijzondere prestaties of concessies verleend door een bij de verkoop betrokken partij (RJ 213.505). De voormalige IAS 40 gaf daarbij nog aan dat zowel koper als verkoper werd verondersteld een 'willige partij' te zijn (gemotiveerd, niet door nood gedwongen of te gretig) met goede kennis van zaken omtrent de huidige situatie van het actief, alsmede toekomstige mogelijkheden.

In de definitie van IFRS 13 komen deze elementen al dan niet versterkt terug. Met name versterkt is de schets van de positie van partijen waarbij in de huidige definitie naar marktpartijen wordt gerefereerd (waarbij voorheen wel aan willige partijen werd gerefereerd, maar die werden niet als neutrale (markt)partijen aangeduid) (IFRS 13.24 jo. IFRS 13.B2-B4).

Onder IAS 40/IFRS 13 dient voor het bepalen van de reële waarde voorts te worden uitgegaan van de uitgangspunten die marktpartijen op de datum van waardering zouden hanteren, waarbij tevens veronderstellingen in acht worden genomen over:

- specifieke kenmerken van het betreffende actief, voor zover die door de marktparticipant zouden worden meegewogen (IFRS 13.11); bijvoorbeeld de staat van onderhoud, de plaats, beperkingen in gebruik;
- 'highest and best use' (IFRS 13.27 e.v.); en
- risico-elementen.

Deze invulling van reële waarde in IFRS 13 is veel specifiekere dan die van 'marktwaaarde' zoals in artikel 4 van het Besluit actuele waarde (BAW).

Richtlijn 213 stelt dat de reële waarde het best kan worden vastgesteld aan de hand van courante prijzen op een actieve markt (indien aanwezig) voor gelijksoortige onroerende zaken op dezelfde locatie in dezelfde staat (RJ 213.508).

IFRS verwijst in IFRS 13 naar de reële-waardehiërarchie, waarin de meeste waarde wordt gehecht aan onaangepaste, direct observeerbare prijzen:

- Niveau 1: De reële waarde is gelijk aan genoteerde prijzen in een actieve markt.
- Niveau 2: De reële waarde is gebaseerd op parameters die direct of indirect in de markt waarneembaar zijn.
- Niveau 3: De reële waarde is gebaseerd op parameters die niet in de markt waarneembaar zijn.

Voor vastgoedbeleggingen zal vrijwel altijd sprake zijn van een 'niveau 3'-type van waardering (zie ook Handboek Jaarrekening 2024 par. 4.7.4).

In de praktijk zal veelal echter geen verschil bestaan in de wijze waarop vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd onder de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS.

1.5 Herwaarderingsreserve

Winsten of verliezen die zijn ontstaan door een wijziging in de reële waarde van vastgoedbeleggingen, dienen te worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening van de periode waarin de wijziging zich voordoet (RJ 213.504, IAS 40.35). Daarnaast dient hetzij ten laste van de winstbestemming, hetzij ten laste van de overige reserves een herwaarderingsreserve te worden gevormd ter grootte van het verschil tussen de boekwaarde voor en na de herwaardering (rekening houdende met belastingeffecten). Dit vloeit voort uit artikel 2:390 BW dat weliswaar de mogelijkheid biedt wijzigingen in de reële waarde direct op te nemen in het resultaat, maar dan eist dat een herwaarderingsreserve wordt opgenomen indien voor het actief geen frequente marktnoteringen bestaan (voor vastgoedbeleggingen zullen frequente marktnoteringen in beginsel niet bestaan).

Hoewel IFRS een dergelijk voorschrift niet kent, geldt voorgaande ook voor Nederlandse rechtspersonen die rapporteren onder IFRS. Bij toepassing van IFRS geldt namelijk dat de rapporterende onderneming tevens onderworpen blijft aan Titel 9 Boek 2 BW. Op grond van artikel 2:362 lid 9 BW blijven dan de bepalingen van artikel 2:390 BW van overeenkomstige toepassing.

1.6 Waardering latente belastingen inzake vastgoedbeleggingen gewaardeerd tegen reële waarde

Voor de waardering van latente belastingvorderingen en -schulden inzake vastgoedbeleggingen tegen reële waarde kent IFRS een weerlegbaar vermoeden dat de boekwaarde van de vastgoedbelegging wordt gerealiseerd door middel van verkoop (IAS 12.51C). Het weerlegbare vermoeden geldt ook wanneer de vastgoedbelegging tegen reële waarde wordt gewaardeerd in het kader van een overname ('business combination') indien voor de vervolgwaaardering het reële-waardemodel wordt toegepast (IAS 12.51D). Deze veronderstelling kan van invloed zijn op de vaststelling van het toepasselijke belastingtarief, alsook op de bepaling van de fiscale boekwaarde van de vastgoedbelegging (IAS 12.51A).

Bovenstaand vermoeden kan worden weerlegd indien de vastgoedbelegging kan worden afgeschreven (en er dus sprake is van een bepaalde levensduur) en de onderneming de intentie heeft om de toekomstige economische voordelen in hoofdzaak te realiseren door middel van gebruik (zoals verhuur) en niet door middel van verkoop van de vastgoedbelegging. In dat geval zijn de bepalingen van IAS 12.51 en 51A van toepassing (IAS 12.51C).

De Nederlandse wet- en regelgeving kent een dergelijk weerlegbaar vermoeden niet.

1.7 Herwaarderingsreserve gevormd bij herclassificatie van vastgoed eigen gebruik naar vastgoedbelegging

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving bestaan twee mogelijkheden om de herwaarderingsreserve die is gevormd op het moment van herclassificatie van vastgoed voor eigen gebruik naar vastgoedbelegging, bij latere vervreemding (realisatie) te verwerken: ten gunste van de overige reserves (overboeking binnen het eigen vermogen) of op bruto-basis (vrijval herwaarderingsreserve vermeerderd met belastinglatentie) ten gunste van het resultaat. De achterliggende reden voor verwerking via het resultaat is gelegen in het feit dat deze waardestijging bij herclassificatie nog niet ten gunste van de winst-en-verliesrekening is gebracht. Onder IFRS is uitsluitend de overboeking binnen het eigen vermogen toegestaan (IAS 40.62).

1.8 Waardering vastgoedbeleggingen 'held for sale'

Vastgoedbeleggingen die worden gewaardeerd tegen historische kosten en die als 'held for sale' kwalificeren op grond van IFRS 5 'Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations', worden onder IFRS gewaardeerd tegen de laagste van de boekwaarde en de reële waarde minus verkoopkosten (IFRS 5.2 en 15). Over deze activa wordt niet meer afgeschreven (IFRS 5.25). De waarderingsgrondslagen van IFRS 5 zijn niet van toepassing op vastgoedbeleggingen die worden gewaardeerd tegen reële waarde (IFRS 5.5(d)). Onder de Nederlandse wet- en regelgeving bestaan geen specifieke bepalingen voor 'held for sale' en blijven de gebruikelijke regels voor waardering gelden. Afschrijving wordt slechts gestaakt bij definitieve buitengebruikstelling (RJ 212.427); het voornemen tot verkoop is hierin niet bepalend. Zie verder hoofdstuk 32.

1.9 Verwerking van operationele lease als vastgoedbelegging (door de lessee)

Hoewel activa waarvoor een overeenkomst van operationele lease is afgesloten onder de Nederlandse wet- en regelgeving normaliter niet op de balans worden opgenomen, is een mogelijke uitzondering hierop de lease van vastgoed. Operationele leases (bijvoorbeeld grond in erfpacht) kunnen door de lessee als vastgoedbelegging worden verwerkt, indien en voor zover dit gebruiksrecht van een onroerende zaak voldoet aan de definitie van een vastgoedbelegging en de lessee de waarderingsgrondslag reële waarde voor het desbetreffende actief hanteert (RJ 213.102). Het gevolg is dan dat het reële-waardemodel moet worden gekozen voor alle vastgoedbeleggingen (RJ 213.501a). Deze alternatieve verwerkingswijze geldt, indien de lessee hiervoor kiest, bovendien voor alle operationele leases die kwalificeren als vastgoedbelegging (RJ 213.102).

De eerste waardering van een operationele lease die door de lessee als vastgoedbelegging wordt verwerkt, is gelijk aan die van een financiële lease. Dat wil zeggen dat het actief wordt gewaardeerd tegen de reële waarde van het vastgoed op het moment van aangaan van de leaseovereenkomst of, indien dit lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen (RJ 213.306).

IFRS 16 'Leases' schrijft voor dat lessees in beginsel alle leaseovereenkomsten in de balans verwerken (zie ook hoofdstuk 24). Indien voor het gebruiksrecht van een onroerende zaak door de lessee vervolgens een leaseovereenkomst met een andere partij wordt aangegaan, dan is de rapporterende entiteit zowel lessee als lessor voor hetzelfde onderliggende vastgoedobject. Dit wordt ook wel aangeduid als een *hoofdlease* (entiteit is lessee) in combinatie met een *sublease* (entiteit is lessor). De sublease is onderdeel van de 'lessor'-voorschriften van IFRS 16 en dient te worden geclassificeerd als hetzij een financiële lease hetzij een operationele lease. IAS 40.40A geeft nadrukkelijk aan dat deze classificatie dient plaats te vinden op basis van de eigenschappen van het gebruiksrecht en niet op basis van het onderliggende actief (hetgeen onder de Richtlijnen gebruikelijk is).

Is de sublease een financiële lease, dan wordt het gebruiksrecht van de balans verwijderd (immers, er heeft in economische zin een 'verkoop' van het gebruiksrecht plaatsgevonden) en is geen sprake van een vastgoedbelegging (IAS 40.9(e)).

Is de sublease een operationele lease, dan blijft het gebruiksrecht wel gehandhaafd op de balans (er is economisch gezien géén sprake van een 'verkoop' van het gebruiksrecht). Past de entiteit voor vastgoedbeleggingen het reële-waardemodel toe, dan moet deze waarderingsgrondslag ook worden toegepast op alle dergelijke ge-subleasede gebruiksrechten van onroerende zaken die kwalificeren als vastgoedbelegging (IFRS 16.34).

2 Presentatie

2.1 Presentatie in balans

In de terminologie van de Nederlandse regelgeving lijken vastgoedbeleggingen in de balans deel uit te maken van de post 'materiële vaste activa', als 'niet aan het productieproces dienstbare materiële vaste activa' (art. 2:366 lid 1 BW; in het BMJ aangeduid als 'niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbaar'). De uitsplitsing van de materiële vaste activa in categorieën kan ofwel in de balans ofwel in de toelichting worden opgenomen, waarbij het Besluit modellen jaarrekening (BMJ) toelaat om de benaming 'niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbaar' te wijzigen (mits de nieuwe benaming de lading dekt; art. 5 lid 2 BMJ) dan wel deze categorie nader uit te splitsen (art. 7 lid 1 BMJ). Als alternatief is het, mede gegeven artikel 7 lid 1 en 2 BMJ, naar onze mening ook verdedigbaar om vastgoedbeleggingen en (overige) materiële vaste activa als afzonderlijke balansposten te presenteren. IFRS schrijft voor dat vastgoedbeleggingen afzonderlijk worden gepresenteerd in de balans (IAS 1.54 (b)).

2.2 Presentatie vastgoedbeleggingen 'held for sale'

Vastgoedbeleggingen die kwalificeren als 'held for sale' op grond van IFRS 5 (individueel of als onderdeel van een 'disposal group') worden, ongeacht hun waarderingsgrondslag, afzonderlijk gepresenteerd in de balans als (onderdeel van de) 'assets held for sale', na de vlottende activa (IFRS 5.38). De Nederlandse wet- en regelgeving bevatten geen specifieke bepalingen omtrent 'held for sale'. Zie verder hoofdstuk 32.

2.3 Presentatie in winst-en-verliesrekening

Onder de Nederlandse regelgeving bestaan specifieke voorschriften inzake de presentatie in de winst-en-verliesrekening (onder andere art. 2:377 BW en BMJ):

- Afschrijvingen van vastgoedbeleggingen die worden gewaardeerd tegen historische kosten in een afzonderlijke post 'afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa' (categoriale indeling) of als onderdeel van 'kostprijs van de omzet', 'verkoopkosten', of 'algemene beheerskosten', afhankelijk van de functie die de kosten hebben voor de rechtspersoon (functionele indeling).
- Bijzondere waardeverminderingen van vastgoedbeleggingen die worden gewaardeerd tegen historische kosten in een afzonderlijke post 'overige waardeveranderingen van immateriële en materiële vaste activa' (categoriale indeling) of toerekening overeenkomstig de toerekening van afschrijvingskosten (functionele indeling).
- Resultaten bij desinvestering van vastgoedbeleggingen in het algemeen als onderdeel van de 'overige bedrijfsopbrengsten' of (alleen bij categoriale indeling) 'overige bedrijfskosten'.
- De direct in het resultaat verwerkte waardeveranderingen van vastgoedbeleggingen die worden gewaardeerd tegen reële waarde in een afzonderlijke post genaamd 'niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen' (RJ 270.512).

IFRS kent geen voorgeschreven modellen zoals in de Nederlandse wet- en regelgeving. Wel bevat IAS 1 algemene presentatievoorschriften voor de winst-en-verliesrekening.

3 Toelichting

De toelichtingseisen met betrekking tot vastgoedbeleggingen in de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS komen grotendeels overeen. Wel is er een aantal verschillen in toelichting. Op de volgende vlakken zijn de toelichtingsvereisten van IFRS uitgebreider:

- IFRS vraagt een toelichting van significante aanpassingen op de reële waarde van vastgoedbeleggingen in de jaarrekening, bijvoorbeeld teneinde dubbeltellingen te voorkomen (IAS 40.77). De Nederlandse wet- en regelgeving eist een dergelijke toelichting niet.
- Voor vastgoedbeleggingen gewaardeerd tegen reële waarde vereist IFRS 13 verdergaande toelichting dan RJ 213.8. Hierbij dienen op grond van IFRS 13.93(b) ook vastgoedbeleggingen te worden geclassificeerd volgens de reële-waardehiërarchie (niveau 1, 2 of 3).
- Daarnaast dient onder IFRS, als de 'highest and best use' van het actief verschilt van de huidige aanwending, dit feit te worden toegelicht met opgave van de reden hiervan (IFRS 13.93(i)). De Nederlandse wet- en regelgeving eist een dergelijke toelichting niet.
- Onder IFRS moeten worden vermeld de bedragen die in de resultatenrekening zijn opgenomen voor verkoopresultaten op verkopen van vastgoedbeleggingen uit een beleggingspool gewaardeerd tegen kostprijs naar een beleggingspool gewaardeerd tegen reële waarde (betreft meestal verzekeraars) (IAS 40.75(f)(iv)). De Nederlandse regelgeving kent een dergelijke bepaling niet.
- Onder IFRS wordt de herrubricering naar 'held for sale' volgens IFRS 5 afzonderlijk in het mutatie-overzicht van vastgoedbeleggingen opgenomen. De Nederlandse wet- en regelgeving kent geen separate presentatie van vaste activa gehouden voor verkoop, waardoor in het mutatie-overzicht alleen de uiteindelijke afstoting zichtbaar wordt.
- Volgens de Nederlandse wet- en regelgeving hoeven geen vergelijkende cijfers van het mutatie-overzicht vastgoedbeleggingen te worden vermeld (RJ 110.127), terwijl dit onder IFRS wel verplicht is (IAS 1.38).

Aan de andere kant kent de Nederlandse wet- en regelgeving een aantal additionele vereisten:

- Voor vastgoedbeleggingen gewaardeerd tegen actuele waarde (reële waarde), schrijft de Nederlandse wet- en regelgeving aanvullend de volgende toelichtingen voor:
 - de som van de herwaarderingen per balansdatum;
 - indien van toepassing, de aard van de indices waarbij aangegeven moet worden of de indices aan de technologische ontwikkelingen zijn aangepast;
 - indien nodig voor het inzichtvereiste, informatie over historische kosten.
- RJ 213.802b bepaalt dat vastgoed in ontwikkeling afzonderlijk in de toelichting dient te worden vermeld. IFRS kent deze specifieke bepaling niet, maar ook hier lijkt afzonderlijke vermelding wel gewenst gezien het verschil in risicoprofiel.
- Onder de Nederlandse wet- en regelgeving moet worden vermeld: (i) of en zo ja, in welke mate bij de waardering van vastgoed in ontwikkeling rekening is gehouden met eigen ontwikkelingskosten, overige indirecte kosten en rente; en (ii) welke criteria de entiteit hanteert om te bepalen wanneer voor vastgoed de ontwikkelingsfase is afgerond en derhalve niet langer sprake is van vastgoed in ontwikkeling (RJ 213.802b en 805a). IFRS kent dergelijke eisen niet.
- De Nederlandse wet vereist specifiek de vermelding of de rechtspersoon met betrekking tot materiële vaste activa slechts een beperkt zakelijk of persoonlijk duurzaam genotsrecht heeft (art. 2:366 lid 2 BW, RJ 213.802a).
- Tot slot dient een rechtspersoon te vermelden of en onder welke omstandigheden gebruiksrechten van onroerende zaken die bij een lessee als operationele leasing classificeren als vastgoedbelegging worden verantwoord (RJ 213.802).

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 212 Materiële vaste activa
- RJ 213 Vastgoedbeleggingen
- RJ 240 Eigen vermogen
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IFRS 16 Leases
- IAS 16 Property, Plant and Equipment
- IAS 40 Investment Property

4 Deelnemingen (exclusief joint ventures)

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Enkelvoudige jaarrekening: Waardering deelnemingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen met invloed van betekenis	Waardering tegen netto-vermogenswaarde; eventueel zichtbaar eigen vermogen of kostprijs.	Waardering volgens kostprijs, reële waarde of equity-methode.	Strijdig
1.2 Geconsolideerde jaarrekening: Waardering deelnemingen met invloed van betekenis	Waardering tegen netto-vermogenswaarde; eventueel zichtbaar eigen vermogen.	Equity-methode; eventueel kostprijs of reële waarde.	Strijdig
1.3 Enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening: Waardering overige deelnemingen (zonder invloed van betekenis)	Kostprijs of actuele waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen.	Reële waarde; waardeveranderingen in het eigen vermogen of resultaat.	IFRS strikter
1.4 Rekening houden met potentiële stemrechten bij bepaling invloed van betekenis	Indien de potentiële stemrechten substance hebben.	Indien de potentiële stemrechten op balansdatum uitoefenbaar of converteerbaar zijn.	Strijdig
1.5 Enkelvoudige jaarrekening: Verantwoording dividenden	In mindering op de verkrijgingsprijs als sprake is van meegekocht dividend.	Als opbrengsten verantwoorden, met eventueel een afwaardering vanwege een bijzondere waardevermindering, behalve bij waardering van aandelenbelangen tegen reële waarde en verwerking van waardeveranderingen in 'other comprehensive income'.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.6 Toename bestaand belang uitgaande van de geconsolideerde jaarrekening			
1.6.1 Toename bestaand belang waarbij invloed van betekenis wordt verkregen	Nieuw belang wordt geactiveerd als onderdeel van de nettovermogenswaarde	Geen specifieke voorschriften voor de geconsolideerde jaarrekening	NL strikter
1.6.2 Toename bestaand belang waarbij invloed van betekenis blijft behouden	Waardering tegen nettovermogenswaarde blijft van toepassing voor zowel het bestaande als nieuwe belang	Geen specifieke voorschriften voor de geconsolideerde jaarrekening	NL strikter
1.6.3 Toename bestaand belang waarbij beleidsbepalende invloed wordt verkregen in geconsolideerde jaarrekening	Herwaarderen van het eerder verkregen deelbelang is toegestaan maar niet verplicht. Effect wordt verwerkt in een herwaarderingsreserve.	Herwaardering van het oorspronkelijk belang. Effect wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening.	Strijdig
1.6.4 Toename bestaand belang met beleidsbepalende invloed in geconsolideerde jaarrekening	Via goodwill of eigen vermogen.	Verwerking binnen het eigen vermogen.	IFRS strikter
1.7 Afname bestaand belang uitgaande van de geconsolideerde jaarrekening			
1.7.1 Afname bestaand belang waarbij beleidsbepalende invloed blijft behouden in geconsolideerde jaarrekening	Via winst-en-verliesrekening of eigen vermogen.	Verwerking binnen het eigen vermogen.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.7.2 Afstoting deel van deelneming met verlies van invloed van betekenis of beleidsbepalende invloed in geconsolideerde jaarrekening	Herwaardering resterend belang naar reële waarde is alleen toegestaan bij waardering tegen actuele waarde (verwerking in herwaarderingsreserve) of indien achterblijvende belang dient te worden aangemerkt als een belegging die wordt gewaardeerd tegen reële waarde (verwerking in winst-en-verliesrekening).	Resterend belang herwaarden naar reële waarde, verschil met boekwaarde naar winst-en-verliesrekening.	Strijdig
1.8 Toename belang door inkoop eigen aandelen door deelneming	Verwerken in eerste waardering deelneming of direct in het eigen vermogen.	Geen specifieke regeling.	NL strikter
1.9 Afname belang door verkoop eigen aandelen door deelneming	Verwerken in winst-en-verliesrekening of direct in het eigen vermogen.	Geen specifieke regeling.	NL strikter
1.10 Waardering deelnemingen 'held for sale'	Geen wijzigingen in waardering.	Waardering tegen laatste boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.	Strijdig
2 Presentatie			
2.1 Mutatie-overzicht financiële vaste activa	Verplicht op te nemen.	Geen verplichting.	NL strikter
2.2 Deelneming/goodwill	Presentatie goodwill als afzonderlijke post binnen de immateriële vaste activa.	Presentatie goodwill binnen de post deelnemingen.	Strijdig
2.3 Presentatie deelnemingen 'held for sale'	Onder financiële vaste activa.	In een afzonderlijke post onder vlottende activa.	Strijdig
3 Toelichting			
3.1 Toelichting omtrent deelnemingen	Beperkte toelichting.	Uitgebreide toelichting.	IFRS eist meer toelichting

Definities

Een associate wordt in IAS 28.3 gedefinieerd als een maatschappij waarop de deelnemende rechtspersoon invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan uitoefenen. Hoewel de Nederlandse wettelijke definitie van het begrip deelneming op details afwijkt van die van associate onder IFRS, zullen wij het begrip deelneming (met invloed van betekenis) hanteren als vertaling van associate. Onder de Nederlandse wet- en regelgeving is sprake van een deelneming in een rechtspersoon indien er sprake is van kapitaalverschaffing voor eigen rekening en duurzame verbondenheid ten dienste van de eigen werkzaamheid. Onder IFRS gaat het uitdrukkelijk om het kunnen uitoefenen van overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap, invloed van betekenis of geen invloed van betekenis.

Het IFRS-begrip subsidiary hebben wij vertaald met (deelneming in) groepsmaatschappij, zoals algemeen gebruikelijk is.

1 Grondslagen

1.1 Enkelvoudige jaarrekening: Waardering deelnemingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen met invloed van betekenis

Belangen die worden geconsolideerd en deelnemingen waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend worden in de enkelvoudige jaarrekening overeenkomstig Nederlandse grondslagen gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde. Indien onvoldoende gegevens ter beschikking staan, mag waardering plaatsvinden tegen zichtbaar eigen vermogen. Bij gegronde redenen is waardering tegen kostprijs toegestaan. IAS 27.10 laat een vrije keuze toe tussen waardering tegen kostprijs, reële waarde en equity-methode.

De equity-methode is sterk vergelijkbaar met de in Nederland voorgeschreven netto-vermogenswaardemethode. Echter, de equity-methode gaat bij de eerste waardering niet uit van het aandeel in het vermogen van de deelneming maar van de verkrijgingsprijs. Dit betekent dat de goodwill niet afzonderlijk wordt gepresenteerd, maar begrepen is in de waarde van de deelneming. De waarde van de deelneming wordt vervolgens mede aangepast voor de mutaties in de goodwill. In de Nederlandse wet- en regelgeving wordt de goodwill niet opgenomen in de waardering van de deelneming, maar afzonderlijk gepresenteerd onder de immateriële vaste activa.

1.2 Geconsolideerde jaarrekening: Waardering deelnemingen met invloed van betekenis

In de geconsolideerde jaarrekening worden de deelnemingen in groepsmaatschappijen uiteraard geconsolideerd. Deelnemingen waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend worden in de geconsolideerde jaarrekening overeenkomstig Nederlandse grondslagen gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde. Indien onvoldoende gegevens ter beschikking staan, mag waardering plaatsvinden tegen zichtbaar eigen vermogen. IAS 28.16 verplicht om deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend te waarderen volgens de equity-methode.

Waardering tegen kostprijs of reële waarde is echter toegestaan indien aan alle volgende voorwaarden is voldaan (IAS 28.17):

- de deelnemende rechtspersoon is 100%-groepsmaatschappij (tussenholding), dan wel een niet-100%-groepsmaatschappij waarbij de andere aandeelhouders geen bezwaar hebben tegen het niet toepassen van de equity-methode;
- de deelnemende rechtspersoon heeft geen beursgenoteerde waardepapieren uitstaan;
- de deelnemende rechtspersoon is niet bezig om beursnotering aan te vragen; en
- de (al dan niet uiteindelijke) moeder maakt haar geconsolideerde jaarrekening op in overeenstemming met IFRS en stelt deze beschikbaar voor het publiek (of de moeder maakt gebruik van de mogelijkheid om meerderheidsbelangen in 'investment entities' te waarderen tegen reële waarde).

1.3 Enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening: Waardering overige deelnemingen (zonder invloed van betekenis)

Ingevolge artikel 2:384 lid 1 BW en RJ 214.320 worden deelnemingen waarop geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend tegen kostprijs (verkrijgingsprijs) of actuele waarde gewaardeerd. Indien tegen actuele waarde wordt gewaardeerd, worden de waardewijzigingen in een wettelijke reserve (herwaarderingsreserve) binnen het eigen vermogen verwerkt.

Ingevolge IFRS 9.4.1.2a/4.1.4 worden dergelijke deelnemingen gewaardeerd tegen reële waarde waarbij de wijzigingen in de reële waarde in het eigen vermogen ('Other comprehensive income') of in het resultaat worden verantwoord.

1.4 Rekening houden met potentiële stemrechten bij bepaling invloed van betekenis

In RJ 214.303 wordt bepaald dat bij de vraag of sprake is van invloed van betekenis rekening dient te worden gehouden met potentiële stemrechten indien deze substance hebben. Ditzelfde criterium geldt bij het rekening houden met potentiële stemrechten bij de vraag of sprake is van beslissende invloed.

IFRS 10 kent een vergelijkbare bepaling als RJ 214.303, maar deze heeft alleen betrekking op het bepalen of sprake is van overheersende zeggenschap. Voor het beoordelen of sprake is van invloed van betekenis dienen volgens IAS 28.7/8 de potentiële stemrechten op balansdatum uitoefenbaar of converteerbaar te zijn. De intentie en de financiële mogelijkheid om uit te oefenen spelen geen rol.

1.5 Enkelvoudige jaarrekening: Verantwoording dividenden

Ingevolge de Nederlandse wet- en regelgeving dienen dividenden die geacht kunnen worden begrepen te zijn geweest in de verkrijgingsprijs van een aandelenbelang op de kostprijs in mindering te worden gebracht (RJ 214.504). Ingevolge IAS 27.12 worden alle uitkeringen uit deelnemingen of groepsmaatschappijen als opbrengsten verantwoord ook als deze voortvloeien uit geaccumuleerde winsten van de deelneming voor de verwerving. IAS 36.12h vereist wel dat in bepaalde gevallen een impairment test moet worden uitgevoerd, namelijk als de boekwaarde van de deelneming hoger wordt dan de netto-vermogenswaarde of als het ontvangen dividend hoger is dan het totaalresultaat. Echter bij waardering van aandelenbelangen tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in 'other comprehensive income' behoort het meegekochte dividend niet tot de dividendbaten in de winst- en-verliesrekening.

1.6 Toename bestaand belang uitgaande van de geconsolideerde jaarrekening

1.6.1 Toename bestaand belang waarbij invloed van betekenis wordt verkregen

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving wordt bij de toename van een bestaand belang waardoor invloed van betekenis wordt verkregen, het nieuwe belang geactiveerd als onderdeel van de nettovermogenswaarde. De toepassing van de nettovermogenswaarde en goodwill vindt hierbij stapsgewijs plaats. Het resultaat dat voortvloeit uit een nettovermogenswaarde die hoger is dan de boekwaarde wordt verwerkt in het eigen vermogen. Onder IFRS zijn hiervoor geen bijzondere voorschriften bij verkrijging van deelnemingen met invloed van betekenis.

1.6.2 Toename bestaand belang waarbij invloed van betekenis blijft behouden

Indien zowel vóór als na toename van het bestaand belang sprake is van invloed van betekenis, blijft onder de Nederlandse wet- en regelgeving waardering tegen nettovermogenswaarde aan de orde voor zowel het bestaande als nieuwe belang. IFRS schrijft geen specifieke verwerkingswijze voor in de situatie waarbij invloed van betekenis wordt behouden. Wij zijn van mening dat in de geconsolideerde jaarrekening, in lijn met de voorschriften volgens de Richtlijnen, het additionele belang geactiveerd dient te worden als onderdeel van de 'equity-method'. Hierbij wordt de 'equity'-methode per 'tranche' toegepast. Ook onder IFRS vindt geen herwaardering plaats van het bestaand belang.

1.6.3 Toename bestaand belang waarbij beleidsbepalende invloed wordt verkregen in geconsolideerde jaarrekening

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving is het herwaarderen van het eerder verkregen deelbelang toegestaan maar niet verplicht wanneer beleidsbepalende invloed wordt verkregen en hier vóór de toename van het belang geen sprake van was. Het resultaat uit een dergelijke herwaardering wordt verwerkt in een herwaarderingsreserve. IFRS wijkt hiervan af in de geconsolideerde jaarrekening en schrijft herwaardering van het oorspronkelijk belang voor, waarbij het resultaat wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

1.6.4 Toename bestaand belang met beleidsbepalende invloed in geconsolideerde jaarrekening

De Nederlandse wet- en regelgeving staat twee methoden toe voor de verwerking van een aankoop van een derdenbelang indien reeds beleidsbepalende invloed bestaat: als aankoop (met verwerking van goodwill) of als vermogensverschuiving (met verwerking binnen het eigen vermogen). IFRS laat alleen laatstgenoemde methode toe in de geconsolideerde jaarrekening (IFRS 10.23).

1.7 Afname bestaand belang uitgaande van de geconsolideerde jaarrekening

1.7.1 Afname bestaand belang waarbij beleidsbepalende invloed behouden blijft in geconsolideerde jaarrekening

De Nederlandse wet- en regelgeving staat twee methoden toe voor de verwerking van een verkoop van een aandeel derden indien beleidsbepalende invloed behouden blijft: via het resultaat of via het eigen vermogen. IFRS laat alleen laatstgenoemde methode toe in de geconsolideerde jaarrekening.

1.7.2 Afstoting deel van deelneming met verlies van invloed van betekenis of beleidsbepalende invloed in geconsolideerde jaarrekening

In IFRS 10.25 is een bijzondere bepaling opgenomen voor de situatie dat een deelneming waarin overheersende zeggenschap bestaat (en dus wordt geconsolideerd) gedeeltelijk wordt afgestoten, waarna de deelnemende entiteit invloed van betekenis behoudt, maar geen overheersende zeggenschap meer heeft. Dus bijvoorbeeld een 100%-belang, waarvan 70% wordt verkocht. Het verschil tussen de verkoopprijs en de boekwaarde van het 70%-belang wordt in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Daarnaast moet het resterende 30%-belang worden geherwaardeerd naar reële waarde en het verschil met de boekwaarde wordt eveneens in het resultaat verantwoord. Er wordt als het ware van uitgegaan dat het gehele belang wordt verkocht en dat een nieuwe aankoop van 30% plaatsvindt. Achtergrond hiervan is dat het verliezen van de overheersende zeggenschap een zodanig belangrijk feit is, dat dit rechtvaardigt dat een fresh start wordt gemaakt in de waardering van het overgebleven deel. De reële waarde van het 30%-belang wordt dan aangemerkt als de reële waarde op het moment van eerste verwerking in de balans en als de kostprijs van het belang.

De Nederlandse regelgeving kent geen bepaling die herwaardering van het resterende belang vereist. Het achterblijvende belang is hetzij een belegging, hetzij een deelneming en wordt gewaardeerd tegen hetzij kostprijs, hetzij actuele waarde/reële waarde. Alleen bij classificatie als belegging die wordt gewaardeerd tegen reële waarde is dezelfde methode als bij IFRS van toepassing.

Bij classificatie als deelneming tegen actuele waarde vindt wel herwaardering van het achterblijvende belang plaats, maar wordt de waardeverandering verwerkt in een herwaarderingsreserve. Vergelijkbare bepalingen zijn van toepassing bij verlies van invloed van betekenis (in IFRS geregeld in IAS 28.22/23).

Ook zijn er verschillen in de gevolgen voor de verantwoorde goodwill bij (gedeeltelijke) verkoop van een deelneming. Tot en met de jaarrekening 2015 was het mogelijk om goodwill direct ten laste van het eigen vermogen te brengen. Indien goodwill met betrekking tot de verkochte deelneming ten laste van het eigen vermogen is verwerkt dient deze goodwill alsnog ten laste van het resultaat te worden gebracht.

Richtlijn 214 hanteert een staffelmethode om aan te geven welk bedrag van de van het eigen vermogen afgeboekte goodwill respectievelijk het proportionele deel daarvan moet worden teruggenomen (RJ 214.341):

- bij verkoop binnen een jaar na overname 100% van de afgeboekte goodwill;
- bij verkoop binnen twee jaar na overname ten minste 80% van de afgeboekte goodwill;
- bij verkoop binnen drie jaar na overname ten minste 60% van de afgeboekte goodwill, enzovoort.

Aangezien IFRS 3 geen afboeking van positieve goodwill ten laste van het eigen vermogen kent, is daar, in tegenstelling tot Richtlijn 214, ook geen terugboeking van goodwill bij verkoop van de overgenomen partij aan de orde.

Indien een deel van het belang in de deelneming wordt verkocht, wordt een proportioneel deel van de goodwill afgeboekt en ten laste van het resultaat gebracht (RJ 214.341a). Deze bepalingen zijn niet alleen van toepassing bij verkoop, maar ook bij afname van het belang door verwatering. Op basis van deze bepalingen wordt onder de Richtlijnen de goodwill ook proportioneel afgeboekt indien een deel van het belang is verkocht, maar de beleidsbepalende invloed is blijven bestaan. Wij zijn van mening dat als alternatief ook aanvaardbaar is om in die situatie in de geconsolideerde jaarrekening de goodwill niet af te boeken, maar te heralloceren van het eigen vermogen naar het belang van derden.

Onder IFRS wordt de goodwill bij een gedeeltelijke verkoop van een deelneming niet proportioneel afgeboekt (IFRS 10.B96). Deze goodwill wordt pas afgeboekt als overheersende zeggenschap wordt verloren (IFRS 10.B98(a)(i)). Het is onder IFRS bij een gedeeltelijke verkoop van een deelneming niet duidelijk wat er moet gebeuren met het gedeelte van de goodwill dat betrekking heeft op het verkochte belang in de deelneming. Wij zijn van mening dat in de geconsolideerde jaarrekening een proportioneel deel van de goodwill moet worden geheralloceerd van het eigen vermogen naar het belang van derden.

1.8 Toename belang door inkoop eigen aandelen door deelneming

Naast een verwateringsresultaat kan zich de situatie voordoen dat een deelneming aandelen inkoopt van andere aandeelhouders, waardoor het relatieve belang van de deelnemende rechtspersoon in die deelneming toeneemt. Dit wordt ook wel omgekeerde verwatering genoemd. Daarbij kan sprake zijn van de situatie dat de rechtspersoon voorafgaand aan deze transactie reeds overheersende zeggenschap heeft (zie daarvoor ook par. 1.7), dat door de transactie overheersende zeggenschap ontstaat, of dat zowel voor als na de transactie geen overheersende zeggenschap aanwezig is. In alle gevallen dient een eventueel verschil tussen de kostprijs van de ingekochte aandelen en het betreffende proportionele deel van de netto-vermogenswaarde direct te worden verwerkt in de eerste waardering van de deelneming (indien de toename wordt beschouwd als een koop van de deelneming; er kan dan goodwill ontstaan), dan wel direct in het eigen vermogen (indien dit wordt beschouwd als een vermogensverschuiving tussen aandeelhouders (RJ 214.318)).

De beschouwingswijze bij dit soort transacties dient gelijk te zijn aan die bij verwateringsresultaten (RJ 214.319): hetzij als koop/verkoop, hetzij als vermogensverschuiving (zie par. 1.13).

Onder IFRS zijn hiervoor geen bijzondere voorschriften, indien sprake is van deelnemingen met invloed van betekenis. Zie paragraaf 1.9 voor verwerving van een derdenbelang.

1.9 Afname belang door verkoop eigen aandelen door deelneming

Een deelneming kan aandelen uitgeven aan een derde, waardoor het relatieve belang van de deelnemende rechtspersoon verwatert. Het met deze verwatering samenhangende resultaat wordt verwateringsresultaat genoemd. Het verwateringsresultaat dient de deelnemende rechtspersoon volgens de Nederlandse wet- en regelgeving hetzij in de winst-en-verliesrekening, hetzij rechtstreeks in het eigen vermogen te verwerken (RJ 214.315). IFRS kent geen uitdrukkelijke bepalingen over de verwerking van verwateringsresultaten inzake deelnemingen die in de geconsolideerde jaarrekening volgens de 'equity'-methode worden verwerkt (geassocieerde deelnemingen, joint ventures).

1.10 Waardering deelnemingen 'held for sale'

Indien deelnemingen voldoen aan de criteria 'held for sale' (zie verder hoofdstuk 32), dienen deze volgens IFRS te worden geherclassificeerd (zie par. 2.3) en te worden gewaardeerd tegen de laatste boekwaarde of lagere opbrengstwaarde. Op basis van Nederlandse wet- en regelgeving blijven deze deelnemingen op dezelfde wijze gepresenteerd en gewaardeerd als de deelnemingen die niet 'held for sale' zijn. Als het echter gaat om een stellig voornemen tot afstoting van een deelneming en de verwachte verkoopwaarde is lager dan de boekwaarde, dan dient de deelneming wel tegen de lagere verwachte verkoopwaarde te worden gewaardeerd (RJ 214.331). Is de verkoopwaarde niet lager, dan blijft de bestaande grondslag (zoals netto-vermogenswaarde) van kracht.

2 Presentatie

2.1 Mutatie-overzicht financiële vaste activa

De Nederlandse wet- en regelgeving stelt een mutatie-overzicht van elke post van de financiële vaste activa verplicht (art. 2:368 lid 1 BW). IFRS bevat hieromtrent geen voorschriften.

2.2 Deelneming/goodwill

De equity-methode is voor een belangrijk deel gelijk aan de vermogensmutatiemethode (netto-vermogenswaardemethode), maar gaat bij de eerste waardering niet uit van het aandeel in het vermogen van de deelneming maar van de verkrijgingsprijs. Dit betekent dat de goodwill niet afzonderlijk wordt opgenomen maar is begrepen in de waarde van de deelneming. De waarde van de deelneming wordt vervolgens mede aangepast voor de mutaties in de goodwill (IAS 28.23). Ingevolge Nederlandse regelgeving wordt de goodwill afzonderlijk gepresenteerd onder de immateriële vaste activa.

2.3 Presentatie van deelnemingen 'held for sale'

Indien deelnemingen voldoen aan de criteria van 'held for sale', moeten deze worden gepresenteerd onder de vlottende activa (non-current assets 'held for sale'; zie verder hoofdstuk 32). Ingevolge de Nederlandse regelgeving blijft de deelneming als financieel vast actief geclassificeerd. Zie ook paragraaf 1.10.

3 Toelichting

3.1 Toelichting omtrent deelnemingen

De vereisten inzake vermelding van informatie in de toelichting verschillen aanzienlijk tussen IFRS en de Richtlijnen, waarbij IFRS veel uitgebreider is. De voorschriften inzake te verstrekken informatie in de toelichting is voor alle subsidiaries, joint arrangements, associates en structured entities opgenomen in IFRS 12. IFRS kent het begrip 'buiten de groep staande verbonden maatschappijen' niet, in tegenstelling tot de Richtlijnen. Onder de Nederlandse verslaggevingsregels gelden voor deze maatschappijen dezelfde toelichtingsvereisten als voor groepsmaatschappijen. Dit geldt dus niet onder IFRS.

In het EY Handboek Jaarrekening worden de informatie-eisen weergegeven en toegelicht.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 214 Financiële vaste activa
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 10 Consolidated Financial Statements
- IFRS 12 Disclosures of Interests in Other Entities
- IAS 27 Separate Financial Statements
- IAS 28 Investments in Associates and Joint Venture

5 Overige financiële vaste activa

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Verwijdering van de balans (derecognition)	Bij overdracht van economische voordelen en risico's aan derden.	Indien alle of nagenoeg alle economische voordelen en risico's zijn overgedragen. Zo niet, dan naarmate control is overgedragen.	IFRS strikter
1.2 Obligaties: Waardering	Waardering tegen geamortiseerde kostprijs (zonder voorwaarden) of reële waarde (onder voorwaarden).	Waardering tegen geamortiseerde kostprijs (onder voorwaarden) of reële waarde (onder voorwaarden).	IFRS strikter
1.3 Obligaties tegen reële waarde: Verwerking waardeveranderingen	Direct in resultaat of eerst in herwaarderingsreserve en bij realisatie in resultaat.	Afhankelijk van de situatie in resultaat of in other comprehensive income (bij realisatie overboeking naar resultaat).	IFRS strikter
	Negatieve herwaarderingsreserve is niet toegestaan.	Negatieve herwaarderingsreserve wel toegestaan.	Strijdig
1.4 Investerings in niet-beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten: Waardering	Kostprijs of reële waarde.	Tegen reële waarde.	IFRS strikter
1.5 Investerings in eigen vermogensinstrumenten tegen reële waarde: Verwerking waardeveranderingen	Direct in resultaat of eerst in herwaarderingsreserve en bij realisatie in resultaat.	In het resultaat of in other comprehensive income (bij realisatie geen overboeking naar resultaat).	Strijdig bij verwerking in herwaarderingsreserve/ other comprehensive income
	Negatieve herwaarderingsreserve is niet toegestaan.	Negatieve herwaarderingsreserve wel toegestaan.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.6 Participaties en beleggingen van beleggingsentiteiten	Kostprijs of reële waarde. Waardeveranderingen in resultaat of in eigen vermogen.	Niet-geconsolideerde participaties en beleggingen waarin beslissende zeggenschap bestaat: reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat.	IFRS strikter
		Overige participaties en beleggingen: idem of equity-methode.	Keuzes verschillend
1.7 Verstrekte leningen en overige vorderingen: Waardering	Geamortiseerde kostprijs.	Waardering tegen geamortiseerde kostprijs (onder voorwaarden) of reële waarde.	NL strikter
1.8 Fair value optie	Geen specifieke optie maar reële waarde met waardeveranderingen in het resultaat is voor alle financiële activa toegestaan, met uitzondering van verstrekte leningen en vorderingen en gekochte leningen en obligaties die worden gehouden tot het einde van de looptijd.	Reële waarde met waardeveranderingen in het resultaat toegestaan indien aan een aantal voorwaarden is voldaan.	IFRS strikter
1.9 Geamortiseerde kostprijs	Bepalen op basis van annuïtaire amortisatie van agio, disagio en transactiekosten (= effectieve rentemethode) of, in geval van beperkte verschillen, op basis van lineaire amortisatie.	Bepalen op basis van annuïtaire amortisatie van agio, disagio en transactiekosten (= effectieve rentemethode).	IFRS strikter
1.10 Tijdelijke waardeverminderingen	Rekening mag worden gehouden met op de balansdatum opgetreden waardevermindering.	Specifieke regeling (zonder begrip duurzaamheid).	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.11 Waardevermindering van tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde activa	'Incurred loss model' en 'expected loss model' zijn toegestaan. Omvang waardevermindering bepalen op basis van de kasstromen contant gemaakt tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet of afwaarderen naar lagere reële waarde.	Alleen 'expected loss model' toegestaan. Omvang waardevermindering bepalen op basis van het contant maken van de kasstromen tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet.	IFRS strikter
1.12 Verwachte kredietverliezen op tegen reële waarde gewaardeerde schuldinstrumenten met waardewijzigingen in het eigen vermogen	Geen aparte verwerking van kredietverliezen.	Altijd rekening houden met verwachte kredietverliezen.	Strijdig
2 Presentatie			
2.1 Uitsplitsing effecten naar financiële vaste en vlottende activa	In balans.	In balans of toelichting (indien in een uitzonderingssituatie presentatie in de balans op basis van liquiditeit betrouwbare en relevantere informatie verschaft).	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Mutatie-overzicht financiële vaste activa	Verplicht op te nemen.	Geen verplichting.	NL eist meer toelichting
3.2 Gecumuleerde waardewijzigingen	Verplichte toelichting van som herwaarderingen, afschrijvingen en waardeverminderingen.	IFRS kent deze bepaling niet.	NL eist meer toelichting
3.3 Informatie omtrent kapitaalbelangen	Eigen vermogen en resultaat moet worden vermeld indien waardering tegen kostprijs of actuele waarde.	Vermelding van eigen vermogen en resultaat is niet nodig voor kapitaalbelangen die niet tegen de equity methode zijn gewaardeerd.	NL eist meer toelichting

1 Grondslagen

1.1 Verwijdering van de balans (derecognition)

RJ 290.702 verwijst voor het niet langer opnemen van financiële activa of financiële verplichtingen naar RJ 115, alinea 104 tot en met 112. In RJ 115.110 is een algemene bepaling opgenomen omtrent het niet langer opnemen in de balans van activa en passiva. Een actief of een post van het vreemd vermogen dient niet langer in de balans te worden opgenomen, indien de transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de post van het vreemd vermogen aan een derde worden overgedragen. IFRS 9 gaat zeer gedetailleerd op de 'derecognition' van activa en verplichtingen in. Zie voor de behandeling van deze bepalingen hoofdstuk 23 Financiële instrumenten.

1.2 Obligaties: Waardering

Obligaties die geen deel uitmaken van een handelsportefeuille zijn primaire (niet-afgeleide) financiële activa met vaste of bepaalbare betalingen. Van derden gekochte vorderingen (leningen) maken deel uit van deze categorie. De volgende twee subcategorieën worden onderscheiden door RJ 290.410:

- tot het einde looptijd aangehouden (ongeacht of sprake is van beursnotering);
- overige obligaties.

De eerste categorie 'tot het einde looptijd aangehouden' zal tegen geamortiseerde kostprijs moeten worden gewaardeerd.

Ten aanzien van de waardering van de tweede categorie geldt dat RJ 290.518 de keuze geeft tussen geamortiseerde kostprijs dan wel de reële waarde. Er wordt geen onderscheid gemaakt voor het al dan niet sprake zijn van een beursnotering.

Onder IFRS 9 vindt de vervolgwaardering van schuldinstrumenten plaats tegen hetzij geamortiseerde kostprijs hetzij reële waarde. Waardering mag alleen tegen geamortiseerde kostprijs plaatsvinden als aan twee criteria cumulatief is voldaan (IFRS 9 par. 4.1.2):

- het bedrijfsmodel (business model) is gericht op het aanhouden van de activa teneinde de contractuele kasstromen te realiseren;
- de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en de rente over de resterende hoofdsom.

Als de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en de rente over de resterende hoofdsom, en het bedrijfsmodel is mede gericht op het verkopen van activa, vindt waardering plaats tegen reële waarde met waardewijzigingen in other comprehensive income (via eigen vermogen als onderdeel van het totaalresultaat). Deze waardewijzigingen worden later (bijvoorbeeld bij verkoop) alsnog in het resultaat verantwoord, er is dus sprake van 'recycling'.

Alle overige schuldinstrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen verwerkt in het resultaat. De grondslag van reële waarde kan ook worden gekozen als aan specifieke voorwaarden zou worden voldaan (fair value option), mits de keuze voor reële waarde leidt tot een eliminatie of belangrijke vermindering van een accounting mismatch (zie hieronder par. 1.8). Indien de onderneming kiest om voor deze instrumenten de fair value optie te gebruiken dan worden alle waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

1.3 Obligaties tegen reële waarde: Verwerking waardeveranderingen

Indien de onderneming ervoor kiest obligaties (en gekochte leningen) die geen deel uitmaken van een handelsportefeuille te waarderen tegen de reële waarde, bestaat onder RJ 290.518 de keuze om de waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening te verwerken of eerst binnen het eigen vermogen in een herwaarderingsreserve en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening. Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve is niet toegestaan; een cumulatieve waardevermindering tot onder de (geamortiseerde) kostprijs dient direct in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt.

IFRS 9 verplicht om de waardeveranderingen te verwerken in de winst-en-verliesrekening indien de obligaties uitsluitend worden aangehouden voor verkoop, en in het other comprehensive income indien het bedrijfsmodel gericht is op zowel verkoop als aanhouden om rente en aflossing te ontvangen, mits de effecten uitsluitend voorzien in kasstromen voor aflossing en rente. Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve is toegestaan.

1.4 Investerings in niet-beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten: Waardering

Investerings in eigen vermogensinstrumenten die geen onderdeel uitmaken van een handelsportefeuille, zijn onderdeel van één van de volgende subcategorieën (RJ 290.412):

- beursgenoteerd;
- niet beursgenoteerd.

De Richtlijnen verplichten tot waardering tegen reële waarde voor beursgenoteerde effecten. Ten aanzien van de waardering van de tweede categorie investeringen in niet-beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten geldt dat RJ 290.522 de keuze geeft tussen kostprijs dan wel de reële waarde. IFRS 9 geeft aan dat waardering tegen reële waarde moet geschieden.

1.5 Investerings in eigen vermogensinstrumenten tegen reële waarde: Verwerking waardeveranderingen

Onder RJ 290.522 bestaat de keuze om de waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening te verwerken of eerst binnen het eigen vermogen in een herwaarderingsreserve en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening. Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve is niet toegestaan; een cumulatieve waardevermindering tot onder de kostprijs dient direct in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt.

Onder IFRS 9 bestaat de keuze om de waardeveranderingen hetzij te verwerken in het resultaat, hetzij in het other comprehensive income (via eigen vermogen als onderdeel van het totaalresultaat). Bij verwerking van waardeveranderingen in het other comprehensive income worden gerealiseerde waardeveranderingen niet overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.

Dividendinkomsten dienen in alle gevallen in het resultaat te worden verantwoord, met uitzondering van meegekocht dividend. IFRS laat een negatieve stand van de herwaarderingsreserve toe.

1.6 Participaties en beleggingen van beleggingsentiteiten

Voor participaties en beleggingen vindt waardering onder de Richtlijnen plaats conform verkrijgingsprijs of reële waarde, en verwerking van waardeveranderingen in het resultaat of in het eigen vermogen. Voor beleggingen van beleggingsentiteiten hebben de Richtlijnen een voorkeur voor waardering tegen reële waarde, met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat. Dit geldt zowel voor niet-geconsolideerde participaties en beleggingen waarin beslissende zeggenschap bestaat als overige participaties en beleggingen.

In IFRS worden deze participaties en beleggingen aangeduid als belangen gehouden door venture capital-ondernemingen, unit trusts en vergelijkbare organisaties. Niet-geconsolideerde participaties en beleggingen waarin beslissende zeggenschap bestaat worden verplicht gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in het resultaat. Voor overige participaties mag dezelfde grondslag worden gekozen, dan wel verwerking volgens de equity-methode. IFRS laat derhalve de grondslag van verkrijgingsprijs niet toe evenmin als de grondslag van waardering tegen reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen. De equity-methode (of waardering tegen netto-vermogenswaarde) is onder de Richtlijnen niet toegestaan.

1.7 Verstrekte leningen en overige vorderingen: Waardering

Verstrekte leningen en overige vorderingen die geen onderdeel uitmaken van een handelsportefeuille, zijn primaire (niet-afgeleide) financiële activa met vaste of bepaalde betalingen die niet op een actieve markt zijn genoteerd. Zij worden op basis van de Nederlandse wet- en regelgeving gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (RJ 290.519).

Onder IFRS 9 vindt de waardering en resultaatbepaling van verstrekte leningen en overige vorderingen plaats zoals bij obligaties (zie par. 1.2 en 1.3).

1.8 Fair value optie

Op grond van IFRS 9 kan voor alle financiële activa de grondslag van reële waarde worden gekozen, met verwerking van de waardeveranderingen in het resultaat (fair value option), mits deze keuze wordt gemaakt bij het voor het eerst in de balans opnemen ('initial recognition') van het actief en de keuze leidt tot een eliminatie of belangrijke vermindering van een 'accounting mismatch'. De Richtlijnen kennen niet een afzonderlijke fair value optie. RJ 290 geeft voor overige financiële vaste activa (met uitzondering van verstrekte leningen en overige vorderingen en gekochte leningen en obligaties die worden gehouden tot het einde van de looptijd) wel de keuze om instrumenten op te nemen tegen reële waarde waarbij wijzigingen in de reële waarde worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Voor deze keuze bestaan geen voorwaarden zoals onder IFRS 9. Een verschil hierbij is wel dat een dergelijke keuze onder RJ 290.502 voor de hele betreffende (sub)categorie gemaakt moet worden, terwijl de fair value optie voor ieder individueel instrument gekozen kan worden (mits voldaan aan de voorwaarden).

1.9 Geamortiseerde kostprijs

IFRS 9 definieert het begrip geamortiseerde kostprijs op basis van annuïtaire amortisatie van agio, disagio en transactiekosten. Als gevolg daarvan wordt de jaarlijkse in de winst-en-verliesrekening te verantwoorden rente bepaald volgens de zogenaamde effectieve rentemethode. De Richtlijnen hanteren in beginsel hetzelfde uitgangspunt, maar RJ 273.201 laat lineaire amortisatie toe indien dit niet leidt tot belangrijke verschillen ten opzichte van de effectieve rentemethode.

1.10 Tijdelijke waardeverminderingen

In de wet is bepaald dat rekening mag worden gehouden met op de balansdatum opgetreden waardeverminderingen die naar verwachting niet duurzaam zijn (artikel 2:387 lid 3 BW). IFRS 9 kent een specifieke regeling voor waardeverminderingen, waarbij het begrip duurzaamheid geen criterium is.

1.11 Waardevermindering van tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde activa

Inzake het moment waarop een waardevermindering van tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde activa moet worden doorgevoerd, bestaan twee basismodellen:

- Het 'incurred loss' model: waardeverminderingen worden doorgevoerd indien daarvoor objectieve aanwijzingen bestaan inzake het financieel actief of een portefeuille financiële activa (RJ 290.533/534).
- Het 'expected credit loss' model: waardeveranderingen worden doorgevoerd indien kredietverliezen worden verwacht. Dit model leidt tot het op een eerder tijdstip in aanmerking nemen van kredietverliezen dan op basis van het 'incurred loss' model.

IFRS 9 schrijft het 'expected loss model' voor. De Richtlijnen laten een keuze toe tussen beide basismodellen.

IFRS 9 bepaalt dat waardeverminderingen van financiële activa die zijn gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zoals vorderingen en obligaties, worden bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals deze is bepaald bij de eerste waardering van het instrument. Deze wijze van bepaling van de omvang van de waardevermindering is tevens weergegeven in RJ 290.533-537, maar RJ 290.537a laat als alternatief toe om stelselmatig te kiezen voor de grondslag kostprijs of lagere marktwaarde. In het laatste geval wordt voor verwachte toekomstige kasstromen als uitgangspunt genomen de verwachtingen van een marktparticipant en wordt contant gemaakt tegen de marktrente op dat moment.

1.12 Verwachte kredietverliezen op tegen reële waarde gewaardeerde schuldinstrumenten met waardewijzigingen in het eigen vermogen

Onder IFRS 9 worden schuldinstrumenten (obligaties, leningen et cetera) verwerkt tegen reële waarde met waardewijzigingen in het eigen vermogen via het totaalresultaat indien het bedrijfsmodel gericht is op zowel verkoop als aanhouden om rente en aflossing te ontvangen, mits de effecten uitsluitend voorzien in kasstromen voor aflossing en rente. Zelfs indien sprake is van positieve herwaarderingen, dienen de verwachte kredietverliezen in het resultaat verantwoord te worden.

Onder RJ 290 is geen aparte verwerking van kredietverliezen nodig. Positieve herwaarderingen gaan via het totaalresultaat, waardedalingen beneden de (geamortiseerde) kostprijs worden direct in het resultaat verantwoord.

2 Presentatie

2.1 Uitsplitsing effecten naar financiële vaste en vlottende activa

Effecten is de verzamelnaam voor waardepapieren zoals aandelen, certificaten van aandelen, claims, obligaties, opties, futures, warrants en inschrijvingen in schuld- en aandelenregisters (RJ 226.0). Effecten kunnen zowel onder de financiële vaste activa als onder vlottende activa worden opgenomen. RJ 190.206 geeft aan dat een actief als vlottend dient te worden geclassificeerd indien:

- de verwachting gerechtvaardigd is dat het actief wordt gerealiseerd binnen, of wordt gehouden voor verkoop of verbruik in de normale productiecycclus van een onderneming of;
- het actief primair wordt gehouden voor de verkoop of voor de korte termijn en de verwachting gerechtvaardigd is dat realisatie hiervan plaatsvindt binnen twaalf maanden na de balansdatum of;
- er sprake is van liquide middelen of equivalenten van liquide middelen waarvan het gebruik niet aan beperkingen wordt onderworpen.

IAS 1.60 geeft aan dat een entiteit in de balans onderscheid moet maken tussen vast en vlottend, behalve als presentatie op basis van liquiditeit betrouwbaare en relevantere informatie verschaft. Als die uitzondering zich voordoet, moet de entiteit alle activa en verplichtingen in volgorde van liquiditeit presenteren. Indien ervoor gekozen wordt onderscheid te maken tussen vast en vlottend, geeft IAS 1.66 aan in welke gevallen sprake is van een vlottend actief. Deze gevallen zijn gelijk aan de hiervoor genoemde onder RJ 190.206. Indien het onderscheid tussen vast en vlottend niet wordt gemaakt in de balans, moet de uitsplitsing in de toelichting worden vermeld (IAS 1.61).

3 Toelichting

3.1 Mutatie-overzicht financiële vaste activa

De Nederlandse wet- en regelgeving stelt een mutatie-overzicht van elke post van de financiële vaste activa verplicht (art. 2:368 lid 1 BW). IFRS bevat hieromtrent geen voorschriften.

3.2 Gecumuleerde waardewijzigingen

Onder de Richtlijnen moet voor ieder van de tot de financiële vaste activa behorende posten informatie worden verschaft omtrent gecumuleerde waardewijzigingen (som van de herwaarderingen, afschrijvingen en waardeverminderingen) (art. 2:368 lid 2 BW, RJ 214.610). IFRS kent deze bepaling niet.

3.3 Informatie omtrent kapitaalbelangen

Overeenkomstig artikel 2:379 BW dienen over kapitaalbelangen van 20% of meer allerlei gegevens te worden verschaft zoals naam, woonplaats en aandeel in het geplaatste kapitaal, en indien er geen sprake is van deelnemingen die tegen netto-vermogenswaarde worden gewaardeerd, het eigen vermogen en resultaat van de kapitaalbelangen. IFRS 12.10 en 12.21 bepalen dat een lijst moet worden opgenomen met een beschrijving van alle significante deelnemingen en groepsmaatschappijen, inclusief het percentage aandeel in het kapitaal (en indien verschillend, het percentage stemrechten). Geen informatie hoeft te worden verschaft omtrent het eigen vermogen en resultaat van de kapitaalbelangen die niet tegen equity-methode zijn gewaardeerd.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 115 Criteria voor opname en vermelding van gegevens
- RJ 190 Overige algemene uiteenzettingen
- RJ 214 Financiële vaste activa
- RJ 290 Financiële instrumenten
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation

6 Voorraden

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Waardering van agrarische voorraden door producenten	Geen specifieke voorschriften voor de bepaling van de kostprijs bij initiële waardering. Keuze uit: • kostprijs (of lagere opbrengstwaarde); of • opbrengstwaarde. Verwerking van waardeveranderingen bij waardering tegen opbrengstwaarde: • indien geen sprake is van een frequente marktnotering: verplicht rechtstreeks verwerken in een herwaarderingsreserve, bij realisatie overboeken naar de winst-en-verliesrekening; • indien sprake is van een frequente marktnotering: keuze tussen rechtstreekse verwerking in de winst-en-verliesrekening of in een herwaarderingsreserve met overboeking naar de winst-en-verliesrekening bij realisatie.	Initiële waardering tegen reële waarde verminderd met verkoopkosten. Keuze uit: • kostprijs (of lagere opbrengstwaarde); of • opbrengstwaarde voor zover algemeen gebruikelijk in de bedrijfstak. Bij waardering tegen opbrengstwaarde worden waardeveranderingen altijd rechtstreeks verwerkt in de winst-en-verliesrekening.	IFRS strikter Strijdig
1.2 Waarderen van voorraden minerale producten en commodity's bij producenten	Tegen kostprijs (of lagere opbrengstwaarde). Commodity's met betrekking tot agrarische producten mogen ook tegen opbrengstwaarde.	Keuze uit: • kostprijs (of lagere opbrengstwaarde); of • opbrengstwaarde voor zover algemeen gebruikelijk in de bedrijfstak.	NL strikter
1.3 Waarderen van voorraden commodity's bij brokers/traders	Tegen kostprijs (of lagere opbrengstwaarde).	Keuze uit: • kostprijs (of lagere opbrengstwaarde); of • reële waarde verminderd met verkoopkosten met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.4 Toepassen van lifo-methode	Toegestaan met aanvullende toelichting.	Niet toegestaan.	IFRS strikter
1.5 Activeren van rentekosten	Toegestaan.	Verplicht, indien aan criteria wordt voldaan.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Uitsplitsing voorraden	• Grond- en hulpstoffen. • Onderhanden werk. • Gereed product en handelsgoederen. • Vooruitbetalingen op voorraden.	Uitsplitsing naar voor de rechtspersoon toepasselijke categorieën.	NL strikter
2.2 Voormalig verhuurde activa met doel om te verkopen	Geen specifieke regeling.	Presentatie als voorraad.	IFRS strikter
3 Toelichting			
3.1 Toelichting actuele waarde	Van voorraden die zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, als dit voor het te verschaffen inzicht noodzakelijk is.	IFRS kent een dergelijke verplichting niet.	NL strikter
3.2 Toelichting verplichtingen inzake voorraden	Toelichting totaalbedrag en looptijd van verplichtingen tot aan- of verkoop van voorraden, als deze in verhouding tot de normale bedrijfsomvang een abnormaal grote afname- of leveringsplicht inhouden.	IFRS kent hiervoor geen specifiek voorschrift.	NL strikter
3.3 Aanvullende toelichting bij toepassen van actuele waarde bij waarden van agrarische voorraden	Verschillende toelichting (zie tekst).	Verschillende toelichting (zie tekst).	NL en IFRS verschillend

1 Grondslagen

1.1 Waarderen van agrarische voorraden door producenten

Voorraden worden normaliter gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. Op grond van IAS 2.3(a) mogen producenten van agrarische en bosproducten en agrarische productie na oogst voor zover algemeen gebruikelijk in de bedrijfstak, de voorraden ook tegen opbrengstwaarde ('net realisable value') waarden waarbij de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt.

In de Nederlandse wet- en regelgeving wordt geen onderscheid gemaakt tussen producenten van agrarische producten en handelaren in agrarische producten. De Nederlandse wet- en regelgeving staat waardering tegen kostprijs (of lagere opbrengstwaarde) of actuele waarde (in dit geval ingevuld met opbrengstwaarde) toe voor agrarische voorraden (art. 2:384 lid 1 BW, art. 8 BAW).

Indien agrarische voorraden worden gewaardeerd tegen opbrengstwaarde en als sprake is van frequente marktnoteringen mogen waardeveranderingen rechtstreeks worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening (geen herwaarderingsreserve, art. 2:390 lid 1 BW) of rechtstreeks in een herwaarderingsreserve in het eigen vermogen (art. 2:384 lid 7 BW, RJ 220.405). Als geen sprake is van frequente marktnoteringen worden de waardeveranderingen altijd rechtstreeks in een herwaarderingsreserve in het eigen vermogen verwerkt (RJ 220.402). Herwaarderingsreserves lopen dan niet via het resultaat. Waardeverminderingen die groter zijn dan eerdere toevoegingen aan de herwaarderingsreserve (RJ 220.403) en het gerealiseerde deel van herwaarderingsreserves op verkochte voorraden (RJ 220.404) dienen echter wel te worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Het is hierbij overigens wel van belang te melden dat IAS 41 specifieke voorschriften kent voor het bepalen van de waarde van de voorraad agrarische producten op het moment van oogsten. Deze dient ingevolge IAS 41 te worden gewaardeerd op basis van reële waarde verminderd met verkoopkosten. Deze reële waarde verminderd met verkoopkosten geldt dan als de kostprijs van de agrarische voorraden voor de vervolgwaaardering op basis van IAS 2 (IAS 41.13).

De Nederlandse wet- en regelgeving geeft geen verdere invulling aan de wijze waarop de kostprijs bij initiële waardering moet worden bepaald. Dit zou daarom de reële waarde op het moment van oogst kunnen zijn, zoals in IAS 41, maar ook een 'echte' kostprijs op basis van een allocatie van daadwerkelijk gemaakte kosten.

1.2 Waarderen van voorraden minerale producten en commodity's bij producenten

Ingevolge IAS 2.3(a) mogen producenten van minerale hulpbronnen en minerale producten voor zover algemeen gebruikelijk in de bedrijfstak de voorraden waarderen tegen opbrengstwaarde ('net realisable value') waarbij de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt. Nederlandse wet- en regelgeving kent geen bijzondere behandeling van voorraden van minerale producten en commodity's (niet tevens zijnde agrarische producten). Daarvoor gelden de algemene voorschriften voor voorraden: waardering tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde (RJ 220.301).

Commodity's die betrekking hebben op agrarische producten kunnen, volgens de betreffende regelgeving zoals hiervóór uiteengezet, naar keuze worden gewaardeerd tegen kostprijs (of lagere opbrengstwaarde) of opbrengstwaarde.

1.3 Waarderen van voorraden commodity's bij brokers/traders

Ingevolge IAS 2.3(b) mogen brokers/traders voorraden grondstoffen (commodity's) die worden aangehouden voor handelsdoeleinden waarderen tegen reële waarde verminderd met verkoopkosten ('fair value less costs to sell'), waarbij waardeveranderingen worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Nederlandse wet- en regelgeving staat alleen waardering tegen kostprijs (of lagere opbrengstwaarde) toe.

1.4 Toepassen van lifo-methode

Het waarderen van voorraden door het toepassen van de lifo-methode is op grond van IAS 2.25 niet toegestaan. Richtlijn 220 staat het waarderen van voorraden door het toepassen van de lifo-methode toe (RJ 220.316), maar eist daarbij de volgende toelichtingen (RJ 220.602):

- de wijze waarop de lifo-methode wordt gehanteerd: op transactiebasis of per periode; en
- de voorraadwaardering als deze zou zijn gebaseerd op kostprijzen volgens de fifo-methode of gewogen gemiddelde prijzen of tegen actuele waarde voor zover dit leidt tot belangrijke verschillen in het eigen vermogen.

1.5 Activeren van rentekosten

IAS 23 stelt het activeren van rentekosten verplicht voor alle daarvoor in aanmerking komende (zogenaamde kwalificerende) activa (IAS 23.8 en IAS 23.9). Voorraden kunnen tot deze kwalificerende activa behoren. Onder Richtlijn 273 is het activeren van rentekosten niet verplicht, maar wel toegestaan (RJ 273.204).

2 Presentatie

2.1 Uitsplitsing voorraden

In de balans of in de toelichting dienen de voorraden als volgt te worden uitgesplitst (art. 2:369 BW, RJ 220.501):

- grond- en hulpstoffen;
- onderhanden werk;
- gereed product en handelsgoederen;
- vooruitbetalingen op voorraden.

IFRS schrijft geen 'vaste' uitsplitsing van voorraden voor, maar schrijft wel voor dat in de toelichting een uitsplitsing wordt gegeven naar categorieën die relevant zijn voor de betreffende rechtspersoon (IAS 2.36(b)). Daarnaast geeft IAS 2.37 aan dat de volgende indeling veelvuldig wordt gehanteerd:

- handelsgoederen;
- grond- en hulpstoffen;
- goederen in bewerking;
- gereed product.

IFRS kent eveneens geen voorschrift dat vooruitbetalingen aan leveranciers onder de voorraden moeten worden opgenomen, wat op grond van de voorgeschreven uitsplitsing van art. 2:369 BW onder Nederlandse wet- en regelgeving wel het geval is.

2.2 Voormalig verhuurde activa met doel om te verkopen

Voormalig verhuurde activa waarvan het gebruikelijk is om deze aan het eind van de gebruiksduur te verkopen worden onder IFRS naar de post voorraden overgeboekt zodra deze activa uit de verhuur zijn genomen (IAS 16.68A). Dit voorschrift is niet opgenomen in de Nederlandse wet- en regelgeving. Logischerwijs kan deze verwerkingswijze ook onder Nederlandse wet- en regelgeving worden toegepast.

3 Toelichting

3.1 Toelichting actuele waarde

Als dit voor het inzicht onder Nederlandse wet- en regelgeving noodzakelijk is, neemt de rechtspersoon informatie op over de actuele waarde van voorraden die zijn die gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs (RJ 115.220). IFRS kent een dergelijke verplichting niet.

3.2 Toelichting verplichtingen inzake voorraden

Nederlandse wet- en regelgeving schrijft toelichting voor van het totaalbedrag en looptijd van abnormaal grote, in verhouding tot de normale bedrijfsomvang, afname- of leveringsverplichtingen uit in- en verkoopcontracten die betrekking hebben op voorraden (RJ 220.605). IFRS kent hiervoor geen specifiek voorschrift.

3.3 Aanvullende toelichting bij toepassen van actuele waarde bij waarden van agrarische voorraden

In het geval dat agrarische voorraden worden gewaardeerd op basis van actuele waarde schrijft RJ 220.603 voor dat de volgende aanvullende informatie wordt opgenomen:

- een uiteenzetting van de wijze van bepaling van de opbrengstwaarde;
- het bedrag van de herwaardering van voorraden ten gunste van de herwaarderingsreserve en/of de afwaardering van voorraden ten laste van de herwaarderingsreserve;
- het bedrag aan waardeveranderingen onmiddellijk verwerkt in de winst-en-verliesrekening (alleen mogelijk als er frequente marktnoteringen zijn);
- in hoeverre rekening is gehouden met de invloed van belastingen (op grond van art. 2:390 lid 5 BW).

IAS 41 bevat uitgebreide voorschriften voor de verstrekking van informatie in de toelichting die onder andere toezien op de volgende belangrijke punten:

- totaalbedrag aan gerealiseerde winst of verlies bij initiële waardering van agrarische voorraden en waardeveranderingen in reële waarde verminderd met verkoopkosten (IAS 41.40);
- beschrijving van elke groep van agrarische voorraden (IAS 41.41);
- een aansluiting tussen de boekwaarde van agrarische producten aan het begin en einde van de periode (IAS 41.50); en
- additionele toelichting wanneer de reële waarde van agrarische voorraden niet betrouwbaar kan worden vastgesteld (IAS 41.54 e.v.).

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 115 Criteria voor opname en vermelding van gegevens
- RJ 220 Voorraden
- RJ 273 Rentelasten
- IAS 2 Inventories
- IAS 16 Property, Plant and Equipment
- IAS 23 Borrowing Costs
- IAS 41 Agriculture

7 Onderhanden projecten in opdracht van derden

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Alternatieve verwerkingswijzen	Toepassing van IFRS 15 is toegestaan, mits consistent en integraal toegepast.	Geen alternatieve verwerkingswijzen toegestaan.	IFRS strikter
1.2 Identificatie van het contract	Geen specifieke criteria om te bepalen of sprake is van een contract, wat al dan niet als onderhanden project kwalificeert.	Specifieke criteria om te bepalen of sprake is van een contract binnen de reikwijdte van IFRS 15.	IFRS strikter
1.3 Basisprincipe	Opbrengstverantwoording op basis van overdracht van economische voordelen en risico's.	Opbrengstverantwoording op basis van overdracht van beschikkingsmacht ('control').	Strijdig
1.4 Toerekenen van opbrengsten aan boekjaren	Opbrengsten naar rato van verrichte prestaties ten gunste van resultaat.	Opbrengsten gedurende een periode ('over time') of op een bepaald moment ('point in time') ten gunste van resultaat, afhankelijk van wanneer beschikkingsmacht wordt overgedragen.	Strijdig
1.5 Tussentijdse winstneming	Alleen indien het resultaat op betrouwbare wijze kan worden ingeschat.	Alleen bij 'over time' indien de voortgang redelijkerwijs kan worden gemeten.	Strijdig
1.6 Toerekenen van kosten aan boekjaren	Kosten naar rato van verrichte prestaties ten laste van resultaat.	Gemaakte kosten ten laste van resultaat verwerken in de periode waarop ze betrekking hebben, tenzij aan activeringscriteria is voldaan.	Strijdig
1.7 Principaal versus agent	Onderscheid op basis van rechten op economische voordelen en risico's. O.a. beschikkingsmacht en belangrijk kredietrisico als indicatoren voor principaal.	Onderscheid op basis van beschikkingsmacht. Kredietrisico geen indicator voor principaal.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.8 Toerekenen van transactieprijs aan prestatieverplichtingen	Toerekening op basis van zelfstandige verkoopprijzen of reële waarden. Geen specifieke bepalingen voor schatten zelfstandige verkoopprijzen en voor toerekening van variabele vergoedingen en kortingen.	Toerekening op basis van zelfstandige verkoopprijzen. Specifieke bepalingen voor schatten zelfstandige verkoopprijzen en voor toerekening van variabele vergoedingen en kortingen.	IFRS strikter
1.9 Variabele vergoedingen	Voorzichtigheid toepassen bij schatten van omvang, zodat kans op latere terugname klein is.	Alleen in transactieprijs opnemen voor zover het zeer waarschijnlijk is dat geen latere terugname nodig is.	IFRS strikter
1.10 Kosten van het verkrijgen van een project	Activeren als het waarschijnlijk is dat het contract zal worden verkregen, de kosten afzonderlijk kunnen worden geïdentificeerd en betrouwbaar kunnen worden bepaald.	Alleen die kosten activeren die zich slechts voordoen als het contract daadwerkelijk wordt verkregen (d.w.z. alleen incrementele kosten).	Strijdig
2 Presentatie			
2.1 Presentatie in de balans	Presentatie afzonderlijke post onderhanden projecten tussen de voorraden en vorderingen in (indien debetstand) of als kortlopende schuld (indien creditstand).	Geen strikt voorschrift om contractactief of -verplichting als afzonderlijke post in de balans te presenteren.	Strijdig
2.2 Presentatie verwachte verliezen	Onderdeel van de post onderhanden projecten (presentatie als schuld indien creditstand).	Presentatie als voorziening (voor verlieslatend contract).	Strijdig
3 Toelichting			
3.1 Toelichtingsvereisten	Beperkttere toelichtingsvereisten.	Uitgebreidere toelichtingsvereisten.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving bestaan aparte Richtlijnen voor onderhanden projecten en voor de verkoop van goederen en het verlenen van diensten: Richtlijn 221 'Onderhanden projecten' en Richtlijn 270 'De winst-en-verliesrekening'.

IFRS 15 bevat één coherente set van voorschriften voor de verantwoording van opbrengsten en is, met enkele uitzonderingen, van toepassing op alle contracten met klanten. Dit betekent dat voor onderhanden projecten onder IFRS geen specifieke regelgeving bestaat. In plaats daarvan zijn de meer algemeen geformuleerde voorschriften van IFRS 15 van toepassing.

1 Grondslagen

1.1 Alternatieve verwerkingswijzen

De RJ biedt de optie om, als stelselkeuze, IFRS 15 zoals aanvaard door de Europese Unie toe te passen voor de verwerking van onderhanden projecten, mits sprake is van een integrale en consistente toepassing van IFRS 15 (RJ 221.102a). Dit betekent dat rechtspersonen die hun jaarrekening opstellen op basis van de Nederlandse wet- en regelgeving, IFRS 15 kunnen toepassen in plaats van Richtlijn 221. Alle voorschriften van IFRS 15 moeten dan volledig worden toegepast, inclusief de uitgebreidere toelichtingsvereisten. Tevens moet IFRS 15 dan worden toegepast voor opbrengsten en gerelateerde kosten met betrekking tot de verkoop van goederen en het verlenen van diensten (en niet Richtlijn 270).

Onder IFRS zijn geen alternatieve verwerkingswijzen (anders dan IFRS 15) toegestaan.

1.2 Identificatie van het contract

Richtlijn 221 behandelt de verwerking van onderhanden projecten. Op grond van de definitie van een onderhanden project dient sprake te zijn van een overeenkomst (RJ 221.0). Richtlijn 221 bevat echter geen specifieke criteria om te bepalen of sprake is van een overeenkomst. Wel kan uit onder andere de bepalingen voor contractwijzigingen worden afgeleid dat sprake moet zijn van een overeenkomst tussen partijen waaruit afdwingbare rechten en verplichtingen voortkomen (RJ 221.205).

Onder IFRS 15 is het identificeren van een contract met een klant stap 1 van het vijfstappenmodel. Naast de algemene eis dat sprake moet zijn van afdwingbare rechten en verplichtingen (IFRS 15.10 en Appendix A), kent IFRS 15 specifieke criteria waaraan een contract moet voldoen (IFRS 15.9):

- de partijen hebben het contract goedgekeurd en zich gecommitteerd aan de verplichtingen in het contract;
- de rechten van de partijen ten aanzien van de te leveren goederen en diensten zijn duidelijk;
- de betalingsvoorwaarden zijn duidelijk;
- het contract heeft economische betekenis; en
- het is waarschijnlijk dat de onderneming de bedragen ontvangt waarop zij recht heeft.

1.3 Basisprincipe

IFRS 15 is gebaseerd op de verantwoording van opbrengsten bij overdracht van de beschikkingsmacht over een goed of dienst. Richtlijn 221 gaat uit van de overdracht van economische risico's en voordelen. In de meeste gevallen zal dit verschil in benadering geen gevolgen hebben voor het tijdstip waarop opbrengsten worden verantwoord, maar met name bij niet-standaardcontracten kunnen verschillen ontstaan.

In het verlengde van het algemene beginsel heeft IFRS 15 nauw omschreven in welke specifieke gevallen verantwoording van de opbrengsten gedurende een periode mag plaatsvinden. In Richtlijn 270 en Richtlijn 221 zijn criteria opgenomen voor de verantwoording van opbrengsten uit hoofde van dienstverlening respectievelijk onderhanden projecten, waarbij algemene voorwaarden zijn gesteld voor verwerking van de opbrengst naar rato van de verrichte prestaties.

1.4 Toerekenen van opbrengsten aan boekjaren

Onder de Richtlijnen geldt dat opbrengsten uit onderhanden projecten ten gunste van het resultaat worden verwerkt naar rato van verrichte prestaties ('percentage of completion'-methode) (RJ 221.301).

Het verwerken van contractopbrengsten onder IFRS 15 is afhankelijk gesteld van de overdracht van een toegezegd goed of een toegezegde dienst (d.w.z. een actief) aan de klant, waarbij nadrukkelijk is gesteld dat de klant de beschikkingsmacht ('control') over het betreffende actief moet hebben gekregen (IFRS 15.31). Onder beschikkingsmacht wordt verstaan de situatie dat de klant het actief zelfstandig kan aanwenden om vrijwel alle (resterende) voordelen naar zich toe te halen (IFRS 15.33). Dat kunnen onmiddellijke kasontvangsten zijn, maar ook toekomstige voordelen. De wijze van overdracht van beschikkingsmacht (het vervullen van een prestatieverplichting) wordt vastgesteld op het moment van afsluiten van het contract en bepaalt de toerekening van opbrengsten aan de achtereenvolgende perioden. Er zijn twee mogelijkheden: 1) naar rato van voortgang over de periode tot voltooiing van de betreffende prestatieverplichting ('over time'); of 2) op het specifieke tijdstip van overdracht aan de klant ('point in time') (IFRS 15.32). 'Over time' is alleen toegestaan als aan één van de volgende voorwaarden is voldaan (IFRS 15.35):

- de klant ontvangt en consumeert gelijktijdig de voordelen uit de prestaties van de rechtspersoon naarmate de rechtspersoon presteert (bijvoorbeeld het verrichten van schoonmaakdiensten bij de klant);
- de prestaties van de rechtspersoon creëren of verbeteren een actief waarover de klant beschikkingsmacht heeft, terwijl het actief wordt gecreëerd of verbeterd (bijvoorbeeld het verrichten van werkzaamheden aan het eigendom van de klant); of
- de prestaties van de rechtspersoon creëren geen actief met een alternatieve gebruiksmogelijkheid voor de rechtspersoon en de rechtspersoon heeft een afdwingbaar recht op betaling voor reeds verrichte prestaties.

Indien niet voldaan is aan deze criteria dan wordt de opbrengst verantwoord op een specifiek moment.

1.5 Tussentijdse winstneming

Onder de Richtlijnen vindt tussentijdse winstneming alleen plaats indien het projectresultaat op betrouwbare wijze kan worden ingeschat (RJ 221.314). Hierbij wordt rekening gehouden met onzekerheid ten aanzien van zowel de projectopbrengsten als de projectkosten.

Tussentijdse winstneming onder IFRS 15 is alleen van toepassing bij toerekening van opbrengsten 'over time' indien de voortgang redelijkerwijs kan worden gemeten (IFRS 15.44-45). Voor zover de voortgang op 'cost to cost' basis wordt bepaald, wordt hierbij rekening gehouden met de onzekerheid ten aanzien van de totaal te verwachten kosten. Onzekerheid ten aanzien van de totaal te verwachten opbrengsten wordt verwerkt conform de bepalingen voor variabele vergoedingen. Deze onzekerheid heeft normaliter geen invloed op de voortgangsmeting (en dus ook niet op de vraag of tussentijdse winstneming geëigend is).

1.6 Toerekenen van kosten aan boekjaren

Projectkosten worden onder de Richtlijnen ten laste van het resultaat verwerkt naar rato van de verrichte prestaties ('percentage of completion'-methode) (RJ 221.301).

Kosten van het verkrijgen van een contract en kosten om een contract te vervullen die binnen het toepassingsgebied van IFRS 15 vallen, worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer deze zijn gemaakt, tenzij aan de voorwaarden voor activering is voldaan (IFRS 15.91-98).

1.7 Principaal versus agent

Bij de vaststelling of een entiteit principaal of agent is, stellen de Richtlijnen dat de principaal de belangrijke rechten op economische voordelen en belangrijke risico's heeft met betrekking tot de goederen en diensten, terwijl bij IFRS de principaal de beschikkingsmacht over die goederen en diensten heeft (RJ 221.114, RJ 270.105b, IFRS 15.B34-36). Daarnaast hebben de Richtlijnen beschikkingsmacht en belangrijk kredietrisico als extra indicatoren voor het zijn van principaal.

1.8 Toerekenen van transactieprijs aan prestatieverplichtingen

Overeenkomsten dienen gesplitst te worden in onderscheiden prestatieverplichtingen voor goederen of diensten die als verschillend worden beschouwd.

IFRS 15 vereist dat een entiteit een schatting maakt van de verkoopprijzen van de afzonderlijke prestatieverplichtingen om de transactieprijs aan de elementen te alloceren (IFRS 15.73-80).

Richtlijn 221 biedt ook de mogelijkheid om de transactieprijs te alloceren op basis van reële waarde (RJ 221.112, RJ 270.109c).

Daarnaast heeft IFRS 15, anders dan Richtlijn 221, specifieke regelgeving voor de allocatie van variabele vergoedingen en kortingen aan prestatieverplichtingen (IFRS 15.81-86).

1.9 Variabele vergoedingen

In IFRS 15 zijn variabele vergoedingen alleen onderdeel van de transactieprijs als het zeer waarschijnlijk is dat deze omzet niet teruggedraaid hoeft te worden (IFRS 15.56-59). Onder Richtlijn 221 moet voorzichtigheid worden toegepast bij het schatten van de omvang van een variabele vergoeding, zodat de kans klein is dat opbrengsten later teruggenomen moeten worden (RJ 221.202a).

1.10 Kosten van het verkrijgen van een project

RJ 221.207 geeft aan dat de kosten die rechtstreeks verband houden met een project en die worden gemaakt bij het verkrijgen van de overeenkomst, deel uitmaken van de projectkosten indien het waarschijnlijk is dat de overeenkomst zal worden verkregen, deze kosten afzonderlijk kunnen worden geïdentificeerd en betrouwbaar kunnen worden bepaald. Projectkosten worden naar rato van de verrichte prestaties ten laste van het resultaat verwerkt (zie par. 1.6).

IFRS 15.91-94 bepaalt dat wanneer een rechtspersoon kosten maakt om een contract te verkrijgen en deze kosten zich alleen voordoen als het contract daadwerkelijk wordt verkregen (d.w.z. als de kosten 'incrementeel' zijn in de enge betekenis van het woord), de rechtspersoon deze kosten dient te activeren en afschrijven. Als de afschrijvingstermijn korter dan een jaar is, mag de rechtspersoon er voor kiezen de kosten niet te activeren en rechtstreeks in de winst-of-verliesrekening te verantwoorden.

2 Presentatie

2.1 Presentatie in de balans

Onder de Richtlijnen bestaat de post onderhanden projecten uit, indien van toepassing, het saldo van gerealiseerde projectopbrengsten, verwerkte verliezen en reeds gedeclareerde termijnen (RJ 221.407). Verwachte verliezen worden gepresenteerd als onderdeel van de onderhanden projecten en worden dus niet (zoals andere verlieslatende contracten) onder de voorzieningen opgenomen (zie ook paragraaf 2.2). Alhoewel de gedeclareerde termijnen gewoonlijk in mindering worden gebracht op de actiefpost, biedt de Nederlandse wet ook de mogelijkheid om vooruitbetalingen als schuld te presenteren (art. 2:375 lid 1 onder c BW).

De Nederlandse wet- en regelgeving schrijft een verschillende presentatie voor van onderhanden projecten met een debetstand en onderhanden projecten met een creditstand. Bij een debetstand is in feite sprake van een vordering op de opdrachtgever. Bij een creditstand is feitelijk sprake van een vooruitontvangen bedrag van de opdrachtgever dat mede een weergave kan zijn van nog te verrichten werkzaamheden (RJ 221.407). Een onderhanden project met een debetstand wordt als een afzonderlijke balanspost onder de vlottende activa gepresenteerd, tussen de posten voorraden en vorderingen in. Een onderhanden project met een creditstand wordt als een afzonderlijke balanspost onder de kortlopende schulden gepresenteerd (RJ 221.409).

Projectbestedingen die betrekking hebben op nog niet geleverde prestaties, zoals materialen die nog niet zijn aangewend, worden gepresenteerd als onderdeel van de voorraden (onderhanden werk of vooruitbetalingen op voorraden) of eventueel als overlopende activa. Presentatie onder onderhanden projecten is ook toegestaan, mits het bedrag dan in de toelichting wordt vermeld (RJ 221.411).

IFRS kent géén balanspost onderhanden projecten, maar maakt onderscheid tussen een aantal afzonderlijke elementen. Het evenwicht tussen prestatie (overdacht van een goed of dienst) en tegenprestatie (betaling) in een contract met een klant komt tot uitdrukking in een contractactief ('contract asset'), dan wel vordering, of een contractverplichting ('contract liability') (IFRS 15.105). Naast voorraden en (im)materiële vaste activa onderkent IFRS daarnaast onder meer geactiveerde contractkosten en een voorziening voor verlieslatende contracten (zie ook paragraaf 2.2).

IFRS 15.105 bepaalt dat een onvoorwaardelijk recht op vergoeding separaat van een contractactief als een vordering in de balans wordt gepresenteerd (bijvoorbeeld onder de post handelsvorderingen). Een recht is onvoorwaardelijk wanneer het slechts afhankelijk is van het verstrijken van tijd (IFRS 15.108).

Er is geen expliciet voorschrift om een contractactief of contractverplichting als afzonderlijke regel in de balans zelf op te nemen ('on the face of the balance sheet'). De IASB bevestigt in IFRS 15.BC320 de afwezigheid van een dergelijk voorschrift, maar geeft wel aan dat op basis van de beginselen van IAS 1 'Presentation of Financial Statements' dient te worden beoordeeld of een separate weergave op zijn plaats is. IFRS schrijft niet voor dat een contractactief of contractverplichting ook met die benaming in de balans wordt opgenomen. Toegespitste benamingen zijn ook toegelaten, mits dan duidelijk het onderscheid tussen (handels)vorderingen en contractactiva blijkt (IFRS 15.109).

IFRS bevat geen specifieke bepalingen inzake de presentatie van geactiveerde contractkosten. Omdat niet aan de definitie van een contractactief of contractverplichting in IFRS 15 wordt voldaan, dienen geactiveerde contractkosten separaat hiervan te worden gepresenteerd. Naar onze mening bestaat voor geactiveerde kosten ter verkrijging van een contract de keuze om deze ofwel als aparte balanspost ofwel als aparte categorie onder de immateriële activa op te nemen. Geactiveerde kosten om een contract te vervullen dienen naar onze mening als aparte balanspost te worden opgenomen.

2.2 Presentatie verwachte verliezen

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving maken verwachte verliezen op onderhanden projecten onderdeel uit van de balanspost onderhanden projecten. Een onderhanden project met een creditstand wordt onder de kortlopende schulden gepresenteerd, ook als de creditstand is ontstaan door verwachte verliezen (zie ook paragraaf 2.1) (RJ 221.409 en 412). Verwachte verliezen op onderhanden projecten worden dus niet (zoals andere verlieslatende contracten) onder de voorzieningen opgenomen.

Onder IFRS zijn de algemene bepalingen voor verlieslatende contracten van IAS 37 van toepassing. Verwachte verliezen uit hoofde van verlieslatende contracten worden dientengevolge op grond van IAS 1.54(l) afzonderlijk, als onderdeel van de post voorzieningen, in de balans opgenomen.

3 Toelichting

3.1 Toelichtingsvereisten

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving dient in de jaarrekening de volgende informatie te worden opgenomen (RJ 221.414):

- a. de opbrengsten uit onderhanden projecten die in de periode in de winst-en-verliesrekening zijn verantwoord;
- b. de gebruikte methode voor de verantwoording van projectopbrengsten in de winst-en-verliesrekening; en
- c. de gebruikte methode voor de bepaling van mate van de verrichte prestaties bij de uitvoering van onderhanden projecten.

Ten aanzien van onderhanden projecten per balansdatum dient te worden vermeld (RJ 221.415):

- a. het cumulatief totaal van de tot dan toe verantwoorde projectopbrengsten;
- b. het totaal van de reeds gedeclareerde termijnen;
- c. in de situatie waarbij de rechtspersoon formeel in gebreke is gesteld, het totaal van de bedragen die door opdrachtgevers zijn ingehouden op de gedeclareerde termijnen; en
- d. het bedrag inzake geactiveerde uitgaven voor nog niet verrichte prestaties indien en voor zover deze zijn gepresenteerd als onderhanden projecten.

Verder dient het totaal van de geactiveerde kosten van het verkrijgen van een project (begrepen in de post onderhanden projecten) te worden toegelicht (RJ 221.418). Voorwaardelijke baten en lasten moeten worden toegelicht in overeenstemming met Richtlijn 252.

IFRS 15 kent uitgebreidere toelichtingsvoorschriften dan de Richtlijnen. De te verstrekken informatie is bedoeld om de aard, omvang, moment en onzekerheid van de opbrengsten en daaruit voorkomende kasstromen voor de gebruikers van de jaarrekening inzichtelijk te maken (IFRS 15.110).

Samengevat dienen de volgende elementen in de toelichting te worden opgenomen (IFRS 15.113-129):

- uitsplitsing opbrengsten in relevante categorieën;
- eventuele aanvullende informatie om de omzet ingevolge de segmentrapportage te begrijpen;
- balansposities met betrekking tot de contracten, met nadere voorschriften voor specifieke situaties;
- informatie over prestatieverplichtingen, zoals de wijze van het nakomen van de prestatieverplichting, belangrijke afspraken aangaande facturering, betaling of eventuele voorfinanciering;
- toegerekende opbrengstbedragen aan nog niet voltooide prestatieverplichtingen en de tijdsintervallen waarin deze in de toekomst zullen worden gerealiseerd;
- belangrijke oordeelsvormingen die hebben plaatsgevonden; en
- toegepaste 'practical expedients'.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 221 Onderhanden projecten
- IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers

8 Vlottende activa: vorderingen

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Verwijdering van de balans ('derecognition')	Bij overdracht van economische voordelen en risico's aan derden.	Indien alle of nagenoeg alle economische voordelen en risico's zijn overgedragen. Zo niet, dan naarmate control is overgedragen.	IFRS strikter
1.2 Gekochte leningen en obligaties: Waardering	Waardering tegen geamortiseerde kostprijs (zonder voorwaarden) of reële waarde.	Waardering tegen geamortiseerde kostprijs (onder voorwaarden) of reële waarde.	IFRS strikter
1.3 Gekochte leningen en obligaties tegen reële waarde: Verwerking waardeveranderingen	Direct in resultaat of eerst in herwaarderingsreserve en bij realisatie in resultaat.	Afhankelijk van categorie vervolgwaardering: Waardeveranderingen in resultaat dan wel via 'OCI' met 'recycling'.	IFRS strikter
	Negatieve herwaarderingsreserve is niet toegestaan.	Negatieve herwaarderingsreserve wel toegestaan.	Strijdig
1.4 Verstrekte leningen en overige vorderingen: Waardering	Geamortiseerde kostprijs.	Waardering tegen geamortiseerde kostprijs (onder voorwaarden) of reële waarde.	NL strikter
1.5 'Fair value' optie	Geen specifieke optie maar 'fair value' is voor alle financiële activa toegestaan met uitzondering van verstrekte leningen en vorderingen.	Waardeveranderingen in het resultaat indien aan bepaalde criteria is voldaan.	IFRS strikter
1.6 'Embedded' derivaten	Voorschriften voor eventuele gescheiden waardering.	Onderdeel van de vaststelling van de categorie voor de vervolgwaardering.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.7 Bijzondere waardevermindering van tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde activa	Bepalen op basis van opgetreden verliezen, vanuit historisch perspectief ('incurred loss' model). De RJ staat ook vrijwillige toepassing van het IFRS 9 'expected credit loss model' toe (stelselkeuze).	Bepalen op basis van verwachte verliezen (zogenoemde 'expected loss model').	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Classificatie van vlottende activa	Voorgeschreven indeling. Uitsplitsing vorderingen langer dan één jaar mag in de toelichting of op de balans.	Geen voorgeschreven indeling. Vorderingen langer dan 1 jaar opnemen als vast actief op de balans indien balans indeling op basis van lang-/kortlopend.	NL strikter (indeling)/IFRS strikter (lang/kortlopend)
3 Toelichting			
3.1 Toelichting op financiële instrumenten	Specifieke toelichtingseisen (zie tekst).	Uitgebreidere en meer gedetailleerde toelichtingseisen (zie tekst).	IFRS uitgebreider en meer gedetailleerd

1 Grondslagen

1.1 Verwijdering van de balans ('derecognition')

RJ 290.702 verwijst voor het niet langer opnemen van financiële activa of financiële verplichtingen naar Richtlijn 115, alinea 104 tot en met 112. In RJ 115.110 is een algemene bepaling opgenomen omtrent de 'derecognition' van activa en passiva. Een actief of een post van het vreemd vermogen dient niet langer in de balans te worden opgenomen, indien de transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de post van het vreemd vermogen aan een derde worden overgedragen.

De opvattingen omtrent het van de balans verwijderen van een vordering zijn conceptueel vergelijkbaar onder IFRS, maar IFRS 9 gaat veel gedetailleerder dan de Richtlijnen in op 'derecognition' van financiële instrumenten. Ten aanzien van een financieel actief geldt dat deze van de balans wordt verwijderd wanneer het contractuele recht op kasstromen niet langer bestaat dan wel is overgedragen (IFRS 9.3.2.3). Bij het overdragen van het contractuele recht op kasstromen dient wel sprake te zijn van het overdragen van alle risico's en opbrengsten dan wel het overdragen van 'control' (IFRS 9.3.2.4-9.3.2.6 en IFRS 9.B3.2.1). Zie voor de behandeling van deze bepalingen hoofdstuk 23 Financiële instrumenten.

1.2 Gekochte leningen en obligaties: Waardering

Gekochte leningen en obligaties die geen deel uitmaken van een handelsportefeuille, zijn primaire (niet-afgeleide) financiële activa met vaste of bepaalde betalingen. Van derden gekochte vorderingen maken deel uit van deze categorie. De volgende subcategorieën worden onderscheiden door RJ 290.410:

- tot einde looptijd aangehouden (ongeacht of sprake is van beursnotering);
- overige gekochte leningen en obligaties.

De eerste categorie tot het einde looptijd aangehouden zal tegen geamortiseerde kostprijs moeten worden gewaardeerd (RJ 290.516).

Ten aanzien van de waardering van de tweede categorie Overige gekochte leningen en obligaties geldt dat RJ 290.518 de keuze geeft tussen geamortiseerde kostprijs dan wel de reële waarde. Er wordt geen onderscheid gemaakt voor het al dan niet sprake zijn van een beursnotering.

Onder IFRS 9 vindt de vervolgwaardering van schuldinstrumenten plaats tegen hetzij geamortiseerde kostprijs hetzij reële waarde. Waardering mag alleen tegen geamortiseerde kostprijs plaatsvinden als aan twee criteria cumulatief is voldaan (IFRS 9.4.1.2):

- het bedrijfsmodel is gericht op het aanhouden van de activa teneinde de contractuele kasstromen te realiseren; en
- de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en de rente op de resterende hoofdsom.

Als de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en de rente over de resterende hoofdsom, en het bedrijfsmodel is mede gericht op het verkopen van activa, vindt waardering plaats tegen reële waarde met waardewijzigingen in 'other comprehensive income' (met 'recycling' in geval van desinvestering van het financieel instrument).

Alle overige schuldinstrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen die onmiddellijk worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De grondslag van reële waarde kan ook worden gekozen ('fair value optie') mits de keuze voor reële waarde leidt tot een eliminatie of belangrijke vermindering van een accounting mismatch (zie hieronder paragraaf 1.5). Indien de onderneming deze keuze maakt dan worden alle waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

1.3 Gekochte leningen en obligaties tegen reële waarde: Verwerking waardeveranderingen

Indien de onderneming ervoor kiest gekochte leningen en obligaties te waarderen tegen de reële waarde, bestaat onder RJ 290.518 de keuze om de waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening te verwerken of eerst binnen het eigen vermogen in een herwaarderingsreserve en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening. Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve is niet toegestaan; een cumulatieve waardevermindering tot onder de kostprijs dient direct in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt.

IFRS 9 schrijft voor dat bij waardering tegen reële waarde de waardeveranderingen (op basis van de categorie vervolgwaardering) hetzij worden geboekt in het resultaat (categorie 'fair value through profit or loss', zie hierna 1.5) hetzij in het 'other comprehensive income' ('OCI') (met 'recycling'). Het via 'OCI' verwerken is alleen toegestaan indien de activa ingevolge het 'business model' (zie hierboven bij 1.2) zowel worden aangehouden voor het realiseren van toekomstige kasstromen als voor de verkoop. Het via 'other comprehensive income' te verwerken deel van de waardemutaties is overigens beperkt in aard: interestbaten, valutaresultaten en afwaarderingen uit hoofde van kredietverlies worden wel onmiddellijk via het resultaat boekjaar verwerkt. Alleen het restant van de reële waardewijziging wordt via 'other comprehensive income' verwerkt, hetgeen bijvoorbeeld betrekking kan hebben op uitstellen van een positieve afwijking tussen reële waarde en oorspronkelijke verkrijgingsprijs (aangepast voor kredietverliezen).

Gegeven het type schuldvordering (geen handelsvordering) kan voor een afwaardering wegens kredietverliezen het vereenvoudigde model niet worden toegepast (maar is het uitgebreide model van toepassing).

Bij desinvestering van het financieel actief wordt het in 'other comprehensive income' opgenomen waardeverschil dan alsnog via de 'recycling' in het resultaat boekjaar opgenomen.

Zoals hierboven gesteld staat de Nederlandse wet- en regelgeving een negatieve stand van de herwaarderingsreserve niet toe. IFRS kent daarentegen wel de mogelijkheid dat een negatieve herwaarderingsreserve onder het eigen vermogen wordt gevormd.

1.4 Verstrekte leningen en overige vorderingen: Waardering

Verstrekte leningen en overige vorderingen die geen onderdeel uitmaken van een handelsportefeuille, zijn primaire (niet-afgeleide) financiële activa met vaste of bepaalde betalingen die niet op een actieve markt zijn genoteerd.

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden, voor zover zij geen deel uitmaken van een handelsportefeuille, gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (RJ 290.519 en RJ 222.202).

Onder IFRS 9 vindt de vervolgwaardering van schuldinstrumenten plaats tegen hetzij geamortiseerde kostprijs hetzij reële waarde. Waardering mag alleen tegen geamortiseerde kostprijs plaatsvinden als aan twee criteria cumulatief is voldaan (IFRS 9.4.1.2):

- het bedrijfsmodel is gericht op het aanhouden van de activa teneinde de contractuele kasstromen te realiseren; en
- de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en de rente op de resterende hoofdsom.

Als de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en de rente over de resterende hoofdsom, en het bedrijfsmodel is mede gericht op het verkopen van activa vindt waardering plaats tegen reële waarde met waardewijzigingen in 'other comprehensive income' (met 'recycling' in geval van desinvestering van het financieel instrument).

Alle overige schuldinstrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De grondslag van reële waarde kan ook worden gekozen ('fair value optie') mits de keuze voor reële waarde leidt tot een eliminatie of belangrijke vermindering van een accounting mismatch (zie hieronder paragraaf 1.5). Indien de onderneming deze keuze maakt dan worden alle waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

1.5 'Fair value' optie

Op grond van IFRS 9 kan de grondslag van reële waarde worden gekozen ('fair value option'), indien in geval van schuldinstrumenten de keuze voor reële waarde leidt tot een eliminatie of belangrijke vermindering van een accounting mismatch (IFRS 9.4.1.5). De Richtlijnen kennen niet een afzonderlijke 'fair value' optie. Richtlijn 290 geeft voor bepaalde categorieën (met uitzondering van verstrekte leningen en vorderingen) wel de keuze om instrumenten op te nemen tegen reële waarde waarbij wijzigingen in de reële waarde worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening, alleen is de toepassing veel beperkter. Voor deze keuze bestaan geen voorwaarden zoals onder IFRS 9.

Een verschil hierbij is wel dat een dergelijke keuze onder RJ 290.502 voor de hele betreffende (sub)categorie gemaakt moet worden, terwijl de 'fair value' optie (IFRS 9) voor ieder individueel instrument gekozen kan worden (mits voldaan aan de voorwaarden).

1.6 'Embedded' derivaten

Het afscheiden van het 'embedded' derivaat vindt onder IFRS 9 niet plaats voor financiële activa, maar is onderdeel van de beoordeling van de relevante IFRS 9-categorie (en daarmee de vervolgwaardering) op basis van het gehele financiële actief (inclusief 'embedded' derivaat).

De Richtlijnen zijn nog gebaseerd op de voormalige regelgeving van IAS 39 en geven voorschriften omtrent het al dan niet afsplitsen en separaat waarderen van het 'embedded' derivaat.

Voor een nadere beschouwing, ook in samenhang met de Richtlijnen, wordt verwezen naar hoofdstuk 23.

1.7 Bijzondere waardevermindering van tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde activa

Inzake op geamortiseerde kostprijs gewaardeerde activa vereist IFRS 9 dat op deze financiële activa (zoals een lening) een afwaardering wordt opgenomen op basis van een verwacht kredietverlies ('expected credit loss') van de komende twaalf maanden c.q. de gehele resterende looptijd van de lening. Dit leidt in veel gevallen tot het eerder verantwoorden van de kredietverliezen die niet langer alleen verliezen bevatten die reeds zijn opgetreden (incurred) zoals onder Richtlijn 290 het geval is. Overigens staat Richtlijn 290 toe om vrijwillig in een stelselkeuze de bovengenoemde IFRS 9 methode van 'expected credit loss' toe te passen.

Volgens artikel 2:387 lid 2 BW worden vlottende activa gewaardeerd tegen actuele waarde als deze op balansdatum lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien het vereiste inzicht daardoor wordt gediend, moet de waardering tegen een andere lagere waarde plaatsvinden. In Richtlijn 290 Financiële instrumenten (in algemene termen) en Richtlijn 222 Vorderingen worden de voorschriften uitgewerkt. De Richtlijnen passen daarbij een 'incurred loss' model toe, dat globaal omschreven inhoudt dat op basis van objectieve aanwijzingen wordt bepaald welk bedrag van het financieel actief niet langer als incasseerbaar (verhaalbaar) wordt geacht. Het gaat daarbij om het kredietverlies dat geacht wordt te zijn opgetreden, vanuit historisch perspectief.

Onder IFRS 9 dient op elk rapporteringsmoment (tussentijds en/of jaareinde) een schatting te worden gemaakt van de *toekomstige* kredietverliezen en ter zake een afwaardering op het financieel actief te worden gemaakt. In vergelijking met het waarderingsmodel onder voorheen IAS 39 (en nog het huidige RJ 290-model) betekent dit dat al vooruit wordt gekeken naar mogelijke kredietverliezen zonder dat deze voor de individuele vordering daadwerkelijk is opgetreden. Over het algemeen zal dat betekenen dat kredietverliezen eerder worden onderkend (als last c.q. afwaardering van het financieel actief) dan voorheen (IFRS 9.5.5).

Op het eerste rapporteringsmoment (na het verstrekken van een lening) wordt in ieder geval een kredietverlies verwerkt ter grootte van het verlies dat verwacht wordt voor de komende twaalf maanden (IFRS 9.5.5.5). Is er geen sprake van een significante verslechtering van de kredietkwaliteit dan blijft de inschatting van een kredietverlies ongewijzigd voor de komende twaalf maanden vanaf waarderingsmoment (IFRS 9.5.5.5).

Is echter sprake van een significante verslechtering van het kredietrisico dan dient de schatting van het toekomstige kredietverlies te worden verhoogd van een 12-maandsperiode naar de gehele resterende looptijd van het financieel actief (IFRS 9.5.5.3).

Voor handels- en leasevorderingen alsmede de 'contract assets' (ex IFRS 15) is een vereenvoudigd model van toepassing waarbij het verwachte verlies wordt bepaald voor de gehele looptijd van de vordering (IFRS 9.5.5.15). Voor handelsvorderingen die geen significante financieringscomponent bevatten (zoals bedoeld in IFRS 15) is deze vereenvoudigde methode zelfs verplicht. Bij het vereenvoudigde model is het niet nodig om veranderingen in het kredietrisico voor het financiële actief bij te houden, maar in plaats daarvan is het verplicht om een kredietvoorziening op te nemen op basis van een verwacht verlies voor de gehele looptijd van het desbetreffende financiële actief.

2 Presentatie

2.1 Classificatie van vlottende activa

In artikel 2:364 lid 3 BW wordt aangegeven dat onder de vlottende activa afzonderlijk dienen te worden opgenomen:

- de voorraden (zie hoofdstuk 6 Voorraden);
- vorderingen;
- effecten;
- liquide middelen; en
- voor zover niet onder de vorderingen vermeld, de overlopende activa.

IFRS kent geen specifieke voorschriften voor indeling van balans en/of winst-en-verliesrekening anders dan het voorschrift in IAS 1.54 dat de balans ten minste de posten 'inventories', 'trade and other receivables', 'cash and cash equivalents' afzonderlijk dient weer te geven; IFRS 7 geeft wel nadere aanwijzingen voor presentatie van financiële activa en financiële verplichtingen in categorieën (IFRS 7.8) en groeperen in categorieën die geëigend zijn voor de aard van de verschaft informatie en rekening houden met de kenmerken van de financiële instrumenten (IFRS 7.6), doch laat een keuze voor hetzij informatieverschaffing in de balans dan wel als onderdeel van de toelichting.

In artikel 2:370 lid 1 BW is bepaald welke posten afzonderlijk onder de tot de vlottende activa behorende vorderingen dienen te worden opgenomen. Het betreft:

- vorderingen op handelsdebiteuren;
- vorderingen op groepsmaatschappijen;
- vorderingen op andere rechtspersonen en vennootschappen die een deelneming hebben in de rechtspersoon of waarin de rechtspersoon een deelneming heeft;
- opgevraagde stortingen van geplaatst aandelenkapitaal;
- overige vorderingen met afzonderlijke vermelding van de vorderingen uit leningen en voorschotten aan leden of houders van aandelen op naam (bij een B.V.).

IFRS kent geen verplichte weergave van vlottende vorderingen zoals gegeven in artikel 2:370 lid 1 BW.

In geval van een balans met een indeling op basis van lang-/kortlopend schrijft IFRS voor om van bedragen die een totale looptijd van meer dan één jaar kennen, het bedrag in de balans te splitsen in een gedeelte langer respectievelijk korter dan één jaar (IAS 1.60). De Richtlijnen laten een uitsplitsing in de toelichting ook toe (RJ 222.306).

3 Toelichting

3.1 Toelichting op financiële instrumenten

Onder IFRS zijn de toelichtingsvereisten voor financiële instrumenten opgenomen in IFRS 7 en IFRS 13. IFRS 7 geeft onder andere aan dat een entiteit haar financiële instrumenten dient te groeperen in klassen van vergelijkbare instrumenten en, waar toelichting is vereist, deze toelichting per klasse op te nemen (IFRS 7.6).

De hoofdcategorieën van toelichting luiden:

- Toelichting over het belang van financiële instrumenten voor de financiële positie en prestatie van de entiteit (IFRS 7.7–IFRS 7.30).
- Kwalitatieve en kwantitatieve toelichting over risico's die zijn verbonden aan financiële instrumenten, waaronder minimeisen ten aanzien van toelichting over kredietrisico, liquiditeitsrisico en marktrisico (waaronder een gevoeligheidsanalyse). Kwalitatieve toelichting betreft doelstellingen, beleid en processen voor het managen van deze risico's. Kwantitatieve toelichting betreft informatie over de omvang van de risico's op basis van informatie intern verstrekt aan key management personnel. (IFRS 7.31–IFRS 7.42).
- Toelichting met betrekking tot overgedragen financiële activa die niet zijn verwijderd van de balans en overgedragen financiële activa die zijn verwijderd maar waarin nog betrokkenheid bestaat. Deze toelichtingseisen zijn met name relevant voor financiële instellingen (IFRS 7.42A-H). De toelichting met betrekking tot overgedragen financiële activa die niet zijn verwijderd van de balans betreft informatie over onder andere de aard van deze financiële activa, de risico's en voordelen voor de onderneming, omschrijving van de aard van de relatie tussen de overgedragen activa en de gerelateerde verplichtingen inclusief de restricties op het gebruik van de overgedragen activa en boekwaarden van overgedragen activa en gerelateerde verplichtingen.

Voor een uitwerking hiervan wordt verwezen naar hoofdstuk 23 Financiële instrumenten.

De Nederlandse wet bevat het voorschrift dat uitgebreide informatie dient te worden verschaft over financiële instrumenten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen financiële instrumenten die tegen actuele waarde worden gewaardeerd (art. 2:381a BW) en financiële instrumenten die niet tegen actuele waarde worden gewaardeerd (art. 2:381b BW).

RJ 290.906 bepaalt, dat omtrent alle financiële instrumenten, zowel de in de balans opgenomen als niet in de balans opgenomen, het volgende in de toelichting dient te worden opgenomen:

- informatie over de omvang en de aard van de financiële instrumenten, inclusief belangrijke contractuele bepalingen die invloed kunnen hebben op zowel bedrag en tijdstip als mate van zekerheid van de toekomstige kasstromen en;
- de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, inclusief de criteria voor opname van financiële instrumenten in de balans en de toegepaste waarderingmethoden.

Tevens moet op grond van Richtlijn 290 toelichting worden opgenomen omtrent het rente- en kasstroomrisico, het kredietrisico, de reële waarde, financiële activa waarvan de boekwaarde hoger is dan de reële waarde en omtrent de dekking van verwachte toekomstige transacties (RJ 290.913 en RJ 290.918–RJ 290.947). Richtlijn 290 sluit niet geheel aan op de specifieke bepalingen van IFRS 7.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 115 Criteria voor opname en vermelding van gegevens
- RJ 222 Vorderingen
- RJ 224 Overlopende activa
- RJ 290 Financiële instrumenten
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IAS 1 Presentation of Financial Statements

9 Vlottende activa: effecten

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Verwijdering van de balans ('derecognition')	Bij overdracht van economische voordelen en risico's aan derden.	Indien alle of nagenoeg alle economische voordelen en risico's zijn overgedragen. Zo niet, dan naarmate control is overgedragen.	IFRS strikter
1.2 Investerings in beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten (aandelen): Verwerking waardeveranderingen	Direct in resultaat of eerst in herwaarderingsreserve en bij realisatie in resultaat.	In het resultaat of in 'other comprehensive income' zonder 'recycling'.	Strijdig
	Negatieve herwaarderingsreserve is niet toegestaan.	Negatieve herwaarderingsreserve wel toegestaan.	Strijdig
1.3 Investerings in niet-beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten: Waardering	Kostprijs of reële waarde.	Reële waarde.	IFRS strikter
1.4 Investerings in niet-beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten: Verwerking waardeveranderingen	Direct in resultaat of eerst in herwaarderingsreserve en bij realisatie in resultaat.	In het resultaat of in 'other comprehensive income' zonder 'recycling'.	Strijdig
	Negatieve herwaarderingsreserve is niet toegestaan.	Negatieve herwaarderingsreserve wel toegestaan.	Strijdig
1.5 Obligaties: Waardering	Waardering tegen geamortiseerde kostprijs (zonder voorwaarden) of reële waarde.	Waardering tegen geamortiseerde kostprijs (onder voorwaarden) of reële waarde.	IFRS strikter
1.6 Obligaties tegen reële waarde: Verwerking waardeveranderingen	Direct in resultaat of eerst in herwaarderingsreserve en bij realisatie in resultaat. Negatieve herwaarderingsreserve is niet toegestaan.	Afhankelijk van categorie vervolgwaaardering: waardeveranderingen in resultaat dan wel via 'OCI' met 'recycling'.	Strijdig
1.7 'Fair value' optie	Geen specifieke optie maar 'fair value' is voor alle financiële activa toegestaan met uitzondering van verstrekte leningen en vorderingen.	'Fair value' optie met waardeveranderingen in het resultaat ('debt instruments') onder voorwaarden.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.8 Embedded derivaten	Voorschriften voor eventuele gescheiden waardering.	Onderdeel van de vaststelling van de categorie voor de vervolgwaardering.	Strijdig
1.9 Bijzondere waardevermindering van obligaties gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs en tegen reële waarde met waardewijzigingen door het eigen vermogen	Bepalen op basis van opgetreden verliezen, vanuit historisch perspectief ('incurred loss model'). De RJ staat ook vrijwillige toepassing van het IFRS 9 'expected credit loss model' toe (stelselkeuze).	Bepalen op basis van verwachte verliezen (zogenoemde 'expected loss model').	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Uitsplitsing effecten naar financiële vaste en vlottende activa	In de balans.	In de balans indien balans indeling op basis van lang-/kortlopend. Zo niet dan in toelichting.	NL strikter
2.2 Effecten in relatie tot buiten de groep staande verbonden maatschappijen	Afzonderlijk onder de effecten opnemen.	Geen eisen voor het afzonderlijk opnemen onder de effecten.	NL strikter
2.3 Periodieke opbrengsten uit hoofde van aandelen en obligaties	Verantwoord onder opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten.	Geen vast model voor balans en winst-en-verliesrekening.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Toelichting op financiële instrumenten	Specifieke toelichtingseisen (zie tekst).	Uitgebreidere en meer gedetailleerde toelichtingseisen (zie tekst).	IFRS uitgebreider en meer gedetailleerd
3.2 Effecten toegelaten tot de handel op een markt in financiële instrumenten	Gezamenlijke waarde vermelden.	Geen eisen voor het vermelden van de gezamenlijke waarde.	NL eist meer toelichting
3.3 Effecten niet ter vrije beschikking van de rechtspersoon	Toelichten.	Geen expliciete toelichtings-eis.	NL eist meer toelichting

1 Grondslagen

1.1 Verwijdering van de balans ('derecognition')

RJ 290.702 verwijst voor het niet langer opnemen van financiële activa of financiële verplichtingen naar Richtlijn 115, alinea 104 tot en met 112. In RJ 115.110 is een algemene bepaling opgenomen omtrent de 'derecognition' van activa en verplichtingen. Een actief of een post van het vreemd vermogen dient niet langer in de balans te worden opgenomen, indien de transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de post van het vreemd vermogen aan een derde zijn overgedragen.

De opvattingen omtrent het van de balans verwijderen van een vordering zijn conceptueel vergelijkbaar onder IFRS, maar IFRS 9 gaat veel gedetailleerder dan de Richtlijnen in op 'derecognition' van financiële instrumenten. Ten aanzien van een financieel actief geldt dat deze van de balans wordt verwijderd wanneer het contractuele recht op kasstromen niet langer bestaat dan wel is overgedragen (IFRS 9.3.2.3). Bij het overdragen van het contractuele recht op kasstromen dient wel sprake te zijn van het overdragen van alle risico's en opbrengsten dan wel het overdragen van 'control' (IFRS 9.3.2.4-9.3.2.6 en IFRS 9.B3.2.1). Zie voor de behandeling van deze bepalingen hoofdstuk 23 Financiële instrumenten.

1.2 Investerings in beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten (aandelen): Verwerking waardeveranderingen

Investerings in eigen vermogensinstrumenten die geen onderdeel uitmaken van een handelsportefeuille, zijn onderdeel van één van de volgende subcategorieën (RJ 290.412):

- beursgenoteerd;
- niet beursgenoteerd.

De eerste categorie Investering in beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten dient zowel onder Richtlijn 290 als onder IFRS 9 tegen reële waarde te worden gewaardeerd. Onder RJ 290.521 en RJ 226.204 bestaat de keuze om de waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening te verwerken of eerst binnen het eigen vermogen in een herwaarderingsreserve en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening. Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve is niet toegestaan; een cumulatieve waardevermindering tot onder de kostprijs dient direct in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt.

Onder IFRS 9 bestaat de keuze om de waardeveranderingen hetzij te verwerken in het resultaat, hetzij in het 'other comprehensive income'. Laatstgenoemde waardeveranderingen mogen daarna niet meer in het resultaat worden verantwoord (géén 'recycling'), zelfs niet bij verkoop of een bijzondere waardevermindering. Dividendinkomsten moeten in alle gevallen in het resultaat worden verantwoord met uitzondering van meegekocht dividend. Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve kan zich voordoen.

1.3 Investerings in niet-beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten: Waardering

Investerings in eigen vermogensinstrumenten die geen onderdeel uitmaken van een handelsportefeuille, zijn onderdeel van één van de volgende subcategorieën (RJ 290.412):

- beursgenoteerd;
- niet beursgenoteerd.

Ten aanzien van de waardering van de tweede categorie Investerings in niet beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten geldt dat RJ 290.522 en RJ 226.205 de keuze geven tussen kostprijs dan wel de reële waarde. Indien als grondslag is gekozen voor reële waarde, maar deze reële waarde niet op betrouwbare wijze kan worden geschat, mag worden gewaardeerd op kostprijs.

IFRS 9 geeft aan dat waardering tegen reële waarde moet geschieden, de uitzondering om tegen kostprijs te waarderen indien de reële waarde niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, geldt niet.

1.4 Investerings in niet-beursgenoteerde eigen vermogensinstrumenten: Verwerking waardeveranderingen

Indien de onderneming ervoor kiest niet beursgenoteerde aandelen die behoren tot de categorie Investerings in eigen vermogensinstrumenten te waarderen tegen de reële waarde, bestaat onder RJ 290.522 en RJ 226.205 de keuze om de waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening te verwerken of eerst binnen het eigen vermogen in de herwaarderingsreserve en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening.

Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve is niet toegestaan; een cumulatieve waardevermindering tot onder de kostprijs dient direct in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt.

Onder IFRS 9 bestaat de keuze om de waardeveranderingen hetzij te verwerken in het resultaat, hetzij in het 'other comprehensive income'. Laatstgenoemde waardeveranderingen mogen daarna niet meer in het resultaat worden verantwoord (geen 'recycling'), zelfs niet bij verkoop of een bijzondere waardevermindering. Dividendinkomsten moeten in alle gevallen in het resultaat worden verantwoord met uitzondering van meegekocht dividend. Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve kan zich voordoen.

1.5 Obligaties: Waardering

Obligaties, als onderdeel van de RJ 290-categorie Gekochte leningen en obligaties die geen deel uitmaken van een handelsportefeuille, zijn primaire (niet-afgeleide) financiële activa met vaste of bepaalde betalingen. Van derden gekochte vorderingen (obligaties) maken deel uit van deze categorie. De volgende twee subcategorieën worden onderscheiden door RJ 290.410:

- tot het einde looptijd aangehouden (ongeacht of sprake is van beursnotering);
- overige gekochte leningen en obligaties.

De eerste categorie tot het einde looptijd aangehouden zal tegen geamortiseerde kostprijs moeten worden gewaardeerd (RJ 290.516 en RJ 226.206).

Ten aanzien van de waardering van de tweede categorie Overige gekochte leningen en obligaties geldt dat RJ 290.518 en RJ 226.208 de keuze geeft tussen geamortiseerde kostprijs dan wel de reële waarde. Er wordt geen onderscheid gemaakt voor het al dan niet sprake zijn van een beursnotering.

Onder IFRS 9 vindt de vervolgwaardering van schuldinstrumenten plaats tegen hetzij geamortiseerde kostprijs hetzij reële waarde. Waardering mag alleen tegen geamortiseerde kostprijs plaatsvinden als aan twee criteria cumulatief is voldaan (IFRS 9.4.1.2):

- het bedrijfsmodel is gericht op het aanhouden van de activa teneinde de contractuele kasstromen te realiseren; en
- de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en de rente over de resterende hoofdsom.

Als de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en de rente over de resterende hoofdsom, en het bedrijfsmodel is mede gericht op het verkopen van activa vindt waardering plaats tegen reële waarde met waardewijzigingen in 'other comprehensive income' (met 'recycling' in geval van desinvestering van het financieel instrument, zie 1.6).

Alle overige schuldinstrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen die onmiddellijk worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De grondslag van reële waarde kan ook worden gekozen ('fair value optie') mits de keuze voor reële waarde leidt tot een eliminatie of belangrijke vermindering van een accounting mismatch (zie hieronder paragraaf 1.7). Indien de onderneming deze keuze maakt dan worden alle waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

1.6 Obligaties tegen reële waarde: Verwerking waardeveranderingen

Indien de onderneming ervoor kiest obligaties te waarderen tegen de reële waarde, bestaat onder RJ 290.518 en RJ 226.208 de keuze om de waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening te verwerken of eerst binnen het eigen vermogen in een herwaarderingsreserve en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening. Een negatieve stand van de herwaarderingsreserve is niet toegestaan; een cumulatieve waardevermindering tot onder de kostprijs dient direct in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt.

IFRS 9 schrijft voor dat bij waardering tegen reële waarde de waardeveranderingen op basis van de categorie vervolgwaardering hetzij worden geboekt in het resultaat (categorie 'fair value through profit or loss', zie hierna 1.7) hetzij in het 'other comprehensive income' ('OCI') (met 'recycling'). Het via 'OCI' verwerken is alleen toegestaan indien de activa ingevolge het 'business model' (zie hierboven bij 1.5) zowel worden aangehouden voor het realiseren van toekomstige kasstromen als voor de verkoop.

Het via 'other comprehensive income' te verwerken deel van de waardemutaties is overigens beperkt in aard: interestbaten, valutaresultaten en afwaarderingen uit hoofde van kredietverlies worden wel onmiddellijk via het resultaat boekjaar verwerkt. Alleen het restant van de reële waardewijziging wordt via 'other comprehensive income' verwerkt, hetgeen bijvoorbeeld betrekking kan hebben op uitstellen van een positieve afwijking tussen reële waarde en oorspronkelijke verkrijgingsprijs (aangepast voor kredietverliezen).

Gegeven het type schuldvordering (effecten zijn geen handelsvorderingen) kan voor afwaarderingen wegens kredietverliezen het vereenvoudigde model niet worden toegepast, maar is het algemene model van toepassing, zie hierna 1.9.

Bij desinvestering van het financieel actief wordt het in 'other comprehensive income' opgenomen waardeverschil dan alsnog via de 'recycling' in het resultaat boekjaar opgenomen.

1.7 'Fair value' optie

Op grond van IFRS 9 kan de grondslag van reële waarde worden gekozen ('fair value option'), indien in geval van schuldinstrumenten de keuze voor reële waarde leidt tot een eliminatie of belangrijke vermindering van een accounting mismatch. De Richtlijnen kennen niet een afzonderlijke 'fair value' optie. Richtlijn 290 geeft voor overige financiële vaste activa (met uitzondering van verstrekte leningen en overige vorderingen) wel de keuze om instrumenten op te nemen tegen reële waarde waarbij wijzigingen in de reële waarde worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Voor deze keuze bestaan geen voorwaarden zoals onder IFRS 9. Een verschil hierbij is wel dat een dergelijke keuze onder RJ 290.502 voor de hele betreffende (sub)categorie gemaakt moet worden, terwijl de 'fair value' optie (IFRS 9) voor ieder individueel instrument gekozen kan worden (mits voldaan aan de voorwaarden).

1.8 Embedded derivaten

Het afscheiden van het 'embedded' derivaat vindt onder IFRS 9 niet plaats, maar is onderdeel van de beoordeling van de relevante IFRS 9-categorie (en daarmee de vervolgwaardering) op basis van het gehele financiële actief (inclusief 'embedded' derivaat).

De Richtlijnen zijn nog gebaseerd op de voormalige regelgeving van IAS 39 en geven voorschriften omtrent het al dan niet afsplitsen en separaat waarderen van het 'embedded' derivaat.

Voor een nadere beschouwing, ook in samenhang met de Richtlijnen, wordt verwezen naar hoofdstuk 23.

1.9 Bijzondere waardevermindering van obligaties gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs en tegen reële waarde met waardewijzigingen door het eigen vermogen

IFRS 9 kent specifieke bepalingen voor het verwerken van bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot schuldinstrumenten gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs dan wel tegen reële waarde met waardewijzigingen in het eigen vermogen ('OCI'). De bepalingen vereisen dat op deze financiële activa (zoals een lening) onmiddellijk een kredietverlies of -voorziening wordt genomen op basis van een verwacht kredietverlies ('expected loss') dat zich in de komende twaalf maanden zal voordoen dan wel – na een significante verslechtering van de kredietkwaliteit – op basis van de gehele resterende looptijd van de lening. Dit leidt wellicht tot het eerder verantwoorden van de kredietverliezen die niet langer alleen verliezen bevatten die reeds zijn opgetreden ('incurred loss') zoals onder Richtlijn 290 het geval is.

Onder Richtlijn 290 vindt afwaardering van de op geamortiseerde kostprijs gewaarde activa plaats naar de contante waarde van de geschatte kasstromen verdisconteerd met de originele effectieve interestvoet. Onder Richtlijn 290 is het tevens toegestaan om af te waarderen naar de marktwaarde/reële waarde. Er worden geen verliezen opgenomen als gevolg van toekomstige gebeurtenissen, hoe waarschijnlijk deze ook zijn.

Richtlijn 290 staat echter ook toe dat in de jaarrekening (alleen) ten aanzien van bijzondere waardeverminderingen de bepalingen van IFRS 9 (integraal) worden toegepast. Dit geldt ook voor obligaties die gewaardeerd zijn tegen de reële waarde met waardewijzigingen via een herwaarderingsreserve in het eigen vermogen. Als gekozen wordt voor dit stelsel, zijn ook de bijbehorende toelichtingsvereisten uit IFRS 7 van toepassing.

2 Presentatie

2.1 Uitsplitsing effecten naar financiële vaste en vlottende activa

Effecten is de verzamelnaam voor waardepapieren zoals aandelen, certificaten van aandelen, claims, obligaties, opties, 'futures', 'warrants' en inschrijvingen in schuld- en aandelenregisters (RJ 226.0 en RJ 940). Effecten kunnen in de balans zowel onder de financiële vaste activa als onder vlottende activa worden opgenomen.

RJ 190.206 geeft aan dat een actief in de balans als vlottend dient te worden geclassificeerd indien:

- de verwachting is dat het actief zal worden gerealiseerd, of wordt gehouden voor verkoop of verbruik binnen de normale productiecycclus van een onderneming; of
- het actief primair wordt gehouden voor de verkoop of voor de korte termijn en de verwachting is dat realisatie hiervan plaatsvindt binnen twaalf maanden na de balansdatum; of
- er sprake is van liquide middelen of een equivalent van liquide middelen dat niet beperkt is in zijn aanwendbaarheid.

IAS 1.60 geeft aan dat een entiteit in de balans onderscheid moet maken tussen vast en vlottend, behalve als presentatie op basis van liquiditeit betrouwbaare en relevantere informatie verschaft. Als die uitzondering zich voordoet, moet de entiteit alle activa en verplichtingen in volgorde van liquiditeit presenteren. Indien ervoor gekozen wordt onderscheid te maken tussen vast en vlottend, geeft IAS 1.66 aan in welke gevallen sprake is van een vlottend actief. IAS 1.66 behandelt het looptijd criterium als een zelfstandig criterium: als het actief naar verwachting binnen 12 maanden na balansdatum zal worden gerealiseerd, is sprake van een vlottend actief. De Richtlijnen koppelen het looptijd criterium aan het criterium van aanhouden voor de verkoop.

Indien het onderscheid tussen vast en vlottend niet wordt gemaakt in de balans, moet de uitsplitsing in de toelichting worden vermeld (IAS 1.61).

2.2 Effecten in relatie tot buiten de groep staande verbonden maatschappijen

Wanneer onder de vlottende activa sprake is van effecten in relatie tot een zogenaamde buiten de groep staande verbonden maatschappij, dan dienen deze afzonderlijk onder de effecten te worden opgenomen (art. 2:371 lid 1 BW). In IFRS is dit vereiste niet opgenomen.

2.3 Periodieke opbrengsten uit hoofde van aandelen en obligaties

Alle periodieke opbrengsten uit hoofde van aandelen en obligaties, zoals dividend en rente, dienen te worden verantwoord onder 'opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten' (RJ 226.302; Besluit modellen jaarrekening).

IFRS kent geen vast model voor de balans en winst-en-verliesrekening. Bij financiële instellingen zullen dividenden en rente deel uitmaken van de operationele resultaten. Bij niet financiële instellingen zullen deze opbrengsten onder financiële opbrengsten vallen.

3 Toelichting

3.1 Toelichting op financiële instrumenten

Onder IFRS zijn de toelichtingsvereisten voor financiële instrumenten opgenomen in IFRS 7 en IFRS 13. IFRS 7 geeft onder andere aan dat een entiteit haar financiële instrumenten dient te groeperen in klassen van vergelijkbare instrumenten en, waar toelichting is vereist, deze toelichting per klasse op te nemen (IFRS 7.6).

De hoofdcategorieën van toelichting luiden:

- Toelichting over het belang van financiële instrumenten voor de financiële positie en prestatie van de entiteit (IFRS 7.7–IFRS 7.30).
- Kwalitatieve en kwantitatieve toelichting over risico's die zijn verbonden aan financiële instrumenten, waaronder minimeisen ten aanzien van toelichting over kredietrisico, liquiditeitsrisico en marktrisico (waaronder een gevoeligheidsanalyse). Kwalitatieve toelichting betreft doelstellingen, beleid en processen voor het managen van deze risico's. Kwantitatieve toelichting betreft informatie over de omvang van de risico's op basis van informatie intern verstrekt aan key management personeel (IFRS 7.31–IFRS 7.42).
- Toelichting met betrekking tot overgedragen financiële activa die niet zijn verwijderd van de balans en overgedragen financiële activa die zijn verwijderd maar waarin nog betrokkenheid bestaat. Deze toelichtingseisen zijn met name relevant voor financiële instellingen (IFRS 7.42A-H). De toelichting met betrekking tot overgedragen financiële activa die niet zijn verwijderd van de balans betreft informatie over onder andere de aard van deze financiële activa, de risico's en voordelen voor de onderneming, omschrijving van de aard van de relatie tussen de overgedragen activa en de gerelateerde verplichtingen inclusief de restricties op het gebruik van de overgedragen activa en boekwaarden van overgedragen activa en gerelateerde verplichtingen.

Voor een uitwerking hiervan wordt verwezen naar hoofdstuk 23 Financiële instrumenten.

De Nederlandse wet bevat het voorschrift dat informatie dient te worden verschaft over financiële instrumenten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen financiële instrumenten die tegen actuele waarde worden gewaardeerd (art. 2:381a BW) en financiële instrumenten die niet tegen actuele waarde worden gewaardeerd (art. 2:381b BW).

RJ 290.906 bepaalt, dat omtrent alle financiële instrumenten, zowel in de balans opgenomen als niet in de balans opgenomen, het volgende in de toelichting dient te worden opgenomen:

- informatie over de omvang en de aard van de financiële instrumenten, inclusief belangrijke contractuele bepalingen die invloed kunnen hebben op zowel bedrag en tijdstip als mate van zekerheid van de toekomstige kasstromen en;
- de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, inclusief de criteria voor opname van financiële instrumenten in de balans en de toegepaste waarderingmethoden.

Tevens moet op grond van Richtlijn 290 informatie in de toelichting worden opgenomen omtrent het rente- en kasstroomrisico, het kredietrisico, de reële waarde, financiële activa waarvan de boekwaarde hoger is dan de reële waarde en omtrent de indekking van verwachte toekomstige transacties (RJ 290.913 en RJ 290.918–RJ 290.947). Richtlijn 290 sluit niet geheel aan op de specifieke bepalingen van IFRS 7.

Indien aandelen en obligaties tegen verkrijgingsprijs worden gewaardeerd en de reële waarde hoger is, dan dient in de toelichting de hogere reële waarde te worden vermeld (RJ 226.303). IFRS kent een dergelijk voorschrift niet.

3.2 Effecten toegelaten tot de handel op een markt in financiële instrumenten

De gezamenlijke waarde van de tot de vlottende activa behorende effecten die zijn toegelaten tot de handel op een markt in financiële instrumenten (een gereguleerde markt of multilaterale handelsfaciliteit) als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht, moet worden vermeld (artikel 2:371 lid 1 BW). In IFRS is dit toelichtingsvereiste niet opgenomen.

3.3 Effecten niet ter vrije beschikking van de rechtspersoon

Artikel 2:371 lid 2 BW eist dat vermeld wordt in hoeverre effecten niet ter vrije beschikking van de rechtspersoon staan. In IFRS is deze toelichtingseis niet expliciet opgenomen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 115 Criteria voor opname en vermelding van gegevens
- RJ 190 Overige algemene uitzettingen
- RJ 226 Effecten
- RJ 290 Financiële instrumenten
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IAS 1 Presentation of Financial Statements

10 Liquide middelen

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Begripsbepaling	Enge definitie van liquide middelen.	Ruimere definitie vanwege direct opeisbare deposito's.	NL strikter
2 Presentatie			
2.1 Presentatie in de balans	Liquide middelen worden separaat gepresenteerd in de balans.	Liquide middelen worden samen met kasequivalenten gepresenteerd in de balans.	NL strikter
2.2 Direct opeisbare deposito's	Direct opeisbare deposito's mag onder effecten of onder liquide middelen.	Direct opeisbare deposito's rubriceren onder 'cash and cash equivalents'.	IFRS strikter
3 Toelichting			
	–	–	–

1 Grondslagen

1.1 Begripsbepaling

Onder de liquide middelen worden ingevolge de Nederlandse wet- en regelgeving opgenomen (art. 2:372 lid 1 BW, RJ 228.0 en RJ 940):

- kasmiddelen;
- tegoeden op bank- en girorekeningen;
- wissels en cheques.

Deposito's en dergelijke mogen onder liquide middelen worden opgenomen indien zij in feite ter onmiddellijke beschikking staan, ongeacht of dan rentebaten worden opgeofferd (RJ 228.301).

Liquide middelen dienen niet verward te worden met geldmiddelen, welke bestaan uit liquide middelen, direct opeisbare deposito's en equivalenten van liquide middelen (RJ 360.0).

Het begrip 'cash en cash equivalenten' wordt in IFRS nader uitgewerkt in IAS 7 inzake het kasstroomoverzicht. Voor de begripsbepaling zijn daarin de volgende bepalingen relevant (IAS 7.6):

- liquide middelen ('cash') bestaan uit direct voorhanden kasmiddelen, inclusief direct opeisbare deposito's die zonder boete of dergelijke kunnen worden omgezet in kasmiddelen;
- kasequivalenten ('cash equivalents') zijn kortlopende, uiterst liquide beleggingen die onmiddellijk in kasmiddelen zijn om te zetten, mits de feitelijk te ontvangen kasbedragen duidelijk zijn en aan een onbelangrijk waarderisico onderhevig zijn. Kasequivalenten worden aangehouden met als doel kortlopende verplichtingen contant te voldoen, en niet voor investeringsdoeleinden of overige doeleinden. Eigen-vermogensinstrumenten kunnen over het algemeen géén deel uitmaken van kasequivalenten (tenzij in bijzondere situaties) (IAS 7.7).

Voor een nadere uiteenzetting van het begrip kasequivalenten wordt verwezen naar hoofdstuk 17.

In groepsverhoudingen wordt het kasbeheer (en veelal ook het beheer van andere financiële instrumenten, ook wel aangeduid als 'treasury') centraal uitgevoerd:

- onder de Richtlijnen zal deze vordering niet voldoen aan de definitie van liquide middelen;
- onder IFRS zal wellicht sprake kunnen zijn van kasequivalenten, mits in de situatie dat sprake is van een groepsmaatschappij die zelf over een bankvergunning beschikt; is dat niet het geval dan zal niet worden voldaan aan de betreffende definitie.

De definitie van liquide middelen is onder de Nederlandse wet- en regelgeving grotendeels gelijk aan de definitie van 'cash' onder IFRS. Onder IFRS worden onder bepaalde voorwaarden direct opeisbare deposito's als 'cash' aangemerkt en gepresenteerd, terwijl er onder RJ 228.301 een keuzemogelijkheid is om dergelijke deposito's als liquide middelen aan te merken en te presenteren (zie par. 2.2 hieronder).

2 Presentatie

2.1 Presentatie in de balans

Liquide middelen worden separaat gepresenteerd in de balans. Anders dan onder toepassing van de Nederlandse wet- en regelgeving worden liquide middelen ('cash') onder IFRS in de balans gepresenteerd samen met kasequivalenten ('cash equivalents') (IAS 1.54).

2.2 Direct opeisbare deposito's

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving bestaat er voor direct opeisbare deposito's een keuze deze onder de liquide middelen, indien zij in feite – zij het met opoffering van rentebaten – ter onmiddellijke beschikking staan (RJ 228.301). Onder IFRS zijn deze deposito's aan te merken als 'cash'.

3 Toelichting

Er zijn geen verschillen tussen de Nederlandse regelgeving en IFRS.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 228 Liquide middelen
- RJ 290 Financiële instrumenten
- IFRS 9 Financial Instruments
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 7 Statement of Cash Flows

11a Eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Herwaardering en belastinglatentie	Vorming latentie is niet verplicht, wel aanbevolen.	Vorming latentie is verplicht.	IFRS strikter
1.2 Vrijval herwaarderingsreserve bij materiële- en immateriële vaste activa	Onder omstandigheden kan de herwaarderingsreserve vrijvallen ten gunste van het resultaat indien deze niet meer benodigd is.	De herwaarderingsreserve valt vrij ten gunste van een andere post binnen het eigen vermogen.	IFRS strikter
1.3 Verwerking kosten in verband met uitgifte eigen-vermogensinstrumenten (emissiekosten)	Ten laste van eigen vermogen of geactiveerd als immaterieel vast actief.	In mindering op het eigen vermogen.	IFRS strikter
1.4 Negatieve herwaarderingsreserve voor financieel instrument	Mag niet negatief worden.	Mag negatief worden.	NL strikter
1.5 Herwaardering activa deelnemingen	Via wettelijke reserve deelnemingen of in herwaarderingsreserve.	Geen specifieke regeling.	NL strikter
1.6 Geplaatst kapitaal in vreemde valuta	Indien de jaarrekening wordt opgesteld in een vreemde valuta of het aandelenkapitaal in een vreemde valuta luidt dient het aandelenkapitaal omgerekend te worden tegen de koers per balansdatum.	Geen specifieke regeling.	NL strikter
2 Presentatie			
2.1 Voorgeschreven indeling	Voorgeschreven indeling in de balans van het eigen vermogen.	Onderverdeling van eigen vermogen is slechts in beperkte mate voorgeschreven.	NL strikter
2.2 Classificatie als eigen of vreemd vermogen	Keuze juridische vorm of economische realiteit.	Classificatie afhankelijk van de 'substance'. Bij samengestelde instrumenten splitsing in eigen- en vreemd-vermogenscomponenten.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.3 Begrip garantievermogen	Benoeming garantievermogen is toegestaan.	Begrip garantievermogen komt niet voor.	IFRS strikter
2.4 Vorming wettelijke reserves	In diverse gevallen dienen wettelijke reserves te worden gevormd.	Geen verplichting om wettelijke reserves te vormen.	NL strikter
2.5 Herwaarderingsreserve uit hoofde van waardering tegen 'fair value' en van kasstroomafdekking	Wettelijke reserve.	Geen wettelijke reserve.	NL strikter
2.6 Waardeveranderingen van tegen actuele waarde gewaardeerde activa via resultaat	Bij ontbreken frequente marktnoteringen daarna in herwaarderingsreserve.	Niet in herwaarderingsreserve.	NL strikter
2.7 Resultaat van het boekjaar	Bij balans voor winstbestemming: onderdeel eigen vermogen. Bij balans na winstbestemming: voorgesteld dividend als kortlopende schuld toegestaan.	Altijd onderdeel eigen vermogen. IFRS kent alleen balans voor winstbestemming.	IFRS strikter
2.8 Verkrijgingsprijs ingekochte eigen aandelen	In mindering op overige reserves.	Kan als afzonderlijke negatieve post binnen eigen vermogen.	NL strikter
2.9 Geplaatst kapitaal en fiscaal niet erkend kapitaal	Onder de Richtlijnen is het verplicht om toe te lichten indien een gedeelte van het geplaatste kapitaal vanuit een fiscaal oogpunt niet wordt erkend.	Geen specifieke regeling.	NL strikter
2.10 Agio fiscaal niet gestort	Toelichting vereist voor Agio dat fiscaal als niet gestort wordt aangemerkt.	Geen specifieke regeling.	NL strikter
2.11 Gebonden en vrij vermogen	Onderscheid tussen gebonden en vrij vermogen in de jaarrekening.	Geen onderscheid tussen gebonden en vrij vermogen in de jaarrekening.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.12 Waardeveranderingen van financiële instrumenten, andere beleggingen en agrarische voorraden	Keuze tussen direct in een herwaarderingsreserve dan wel direct in het resultaat verwerken (en alsnog een herwaarderingsreserve indien voor de activa geen frequente marktnoteringen bestaan).	Bij verplichte verwerking in het resultaat geen vorming van herwaarderingsreserve indien voor de activa geen frequente marktnoteringen bestaan.	IFRS strikter
2.13 Statutaire reserves	Gevormd hetzij als onderdeel van de winstbestemming, hetzij ten laste van een vrije reserve.	Geen specifieke regeling.	NL strikter
2.14 Overige reserves	Specifieke term.	Geen specifieke term.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Verloopoverzicht	Verloopoverzicht als onderdeel van de toelichting.	Verloopoverzicht is een primair overzicht.	NL en IFRS verschillend

Algemeen

In dit hoofdstuk 11a wordt ingegaan op het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening. In hoofdstuk 11b worden de bepalingen omtrent het eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening behandeld.

De Richtlijnen maken, in tegenstelling tot IFRS, een expliciet onderscheid tussen het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening (RJ 240.2) en het eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening (RJ 240.3). Het onderscheid is mede een gevolg van de wettelijke bepalingen inzake kapitaalbescherming geldend voor de enkelvoudige jaarrekening. De enkelvoudige jaarrekening geeft inzicht in het bekleemde en vrij uitkeerbare eigen vermogen (RJ 240.101). In de geconsolideerde jaarrekening dienen financiële instrumenten als eigen vermogen dan wel vreemd vermogen verwerkt te worden op basis van de economische realiteit (RJ 240.302 en RJ 290.801). Voor de enkelvoudige jaarrekening bestaat een keuze met betrekking tot de verantwoording van financiële instrumenten als eigen vermogen dan wel vreemd vermogen. Ondernemingen kunnen kiezen tussen toepassing van de juridische realiteit of de economische realiteit, daarmee aansluitend op de verantwoording zoals in de geconsolideerde jaarrekening (RJ 240.207-208). Door de waardering van deelnemingen op netto-vermogenswaarde zal het eigen vermogen in de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening opgesteld volgens de Nederlandse wet- en regelgeving veelal aan elkaar gelijk zijn.

IFRS kent geen afzonderlijke regels voor de verantwoording van het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening (separate financial statements) en de geconsolideerde jaarrekening (consolidated financial statements). Toch zal het eigen vermogen in de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening veelal verschillen. Oorzaak daarvan is de waardering van deelnemingen. Zowel geassocieerde deelnemingen (associates) als deelnemingen in groepsmaatschappijen (subsidiaries) dienen in de enkelvoudige jaarrekening te worden gewaardeerd tegen 'equity' methode, kostprijs of reële waarde (fair value).

In de geconsolideerde jaarrekening worden de geassocieerde deelnemingen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (equity method) en worden deelnemingen in groepsmaatschappijen geconsolideerd. De 'equity method' komt voor deelnemingen in groepsmaatschappijen niet altijd overeen met consolidatie, bijvoorbeeld in geval van (terugname van) bijzondere waardeverminderingen. Voor de verwerking van goodwill wordt verwezen naar hoofdstuk 20.

Voor de toelichting die moet worden opgenomen omtrent personeelsopties wordt verwezen naar hoofdstuk 33 Share-Based Payment (inclusief personeelsopties).

1 Grondslagen

1.1 Herwaardering en belastinglatentie

Uit artikel 2:390 lid 5 BW volgt dat het niet verplicht is bij de vorming van een herwaarderingsreserve rekening te houden met (en een voorziening op te nemen voor) latente belastingen. Indien deze voorziening niet wordt opgenomen, dient dit wel te worden toegelicht onder vermelding van de kwantitatieve effecten. IAS 12.20 stelt de vorming van een voorziening voor latente belastingen verplicht; deze voorziening dient ten laste van de herwaarderingsreserve te worden gevormd.

1.2 Vrijval herwaarderingsreserve bij materiële – en immateriële vaste activa

Artikel 2:390 lid 4 BW bepaalt dat indien een vermindering van de herwaarderingsreserve vrijvalt ten gunste van het resultaat, bijvoorbeeld omdat deze niet meer nodig is voor de toepassing van het gekozen waarderingsstelsel of voor het bereiken van het doel der herwaardering, dit in een afzonderlijke post in de winst-en-verliesrekening wordt opgenomen. Dit betreft vooral materiële vaste activa en immateriële vaste activa.

IFRS verbiedt een dergelijke vrijval inzake de herwaarderingsreserves van materiële vaste activa en immateriële vaste activa in het resultaat (IAS 16.41 en IAS 38.87). Onder IFRS valt de herwaarderingsreserve vrij ten gunste van een andere post binnen het eigen vermogen.

Herwaarderingsreserves inzake financiële activa kunnen bij realisatie wel vrijvallen in het resultaat, zowel in de Nederlandse wet- en regelgeving als in IFRS (zie verder hoofdstuk 23 Financiële instrumenten).

1.3 Verwerking kosten in verband met uitgifte eigen-vermogensinstrumenten (emissiekosten)

In verband met de plaatsing van aandelen kan de rechtspersoon kosten maken, zoals juridische advieskosten, notariskosten en kapitaalbelasting (emissiekosten). Bedoeld zijn kosten die direct verbonden zijn aan de plaatsing van de aandelen, ook wel aangeduid als de incrementele kosten.

Zo behoren kosten uit hoofde van transacties die aanleiding geven tot de plaatsing van aandelen, zoals fusie- en integratiekosten, niet tot de kosten verbonden aan de plaatsing van de aandelen (RJ 240.219). Op grond van de wet (art. 2:365 lid 1 BW) is het toegestaan deze emissiekosten te activeren en daarop af te schrijven ten laste van de winst-en-verliesrekening. Bij activering komt de post 'kosten van oprichting en van uitgifte van aandelen' onder de immateriële activa in aanmerking (art. 2:365 BW), waarmee ook de verplichte vorming van een wettelijke reserve ter grootte van deze geactiveerde bedragen is verbonden. De Richtlijnen spreken echter een voorkeur uit voor het niet activeren van deze kosten respectievelijk voor het direct ten laste van het agio verwerken (onder aftrek van een eventueel belastingeffect), omdat niet aan de criteria voor een immaterieel vast actief is voldaan (RJ 210.103). Als het agio daarvoor ontoereikend is, dient verwerking ten laste van Overige reserves plaats te vinden (RJ 240.219).

IFRS schrijft voor dat emissiekosten rechtstreeks ten laste van het eigen vermogen worden gebracht (IAS 32.35 en IFRS 3.53) en verbiedt activering. Is een uitgifte van nieuwe aandelen uiteindelijk niet doorgegaan, dan dienen reeds gemaakte emissiekosten direct ten laste van het resultaat te worden gebracht (RJ 240.219, IAS 32.37).

1.4 Negatieve herwaarderingsreserve voor financieel instrument

IFRS kent de mogelijkheid dat een afzonderlijke negatieve post in het eigen vermogen is gevormd ter zake van een:

- schuldinstrument (vordering) respectievelijk;
- een actief eigen-vermogensinstrument (meestal een strategisch minderheidsbelang in een andere entiteit) waarvan de latere wijzigingen in de reële waarde via 'other comprehensive income' zijn verwerkt (IFRS 9.4.1.2A, 9.4.1.4 en 9.5.7.5).

De onderneming die haar geconsolideerde jaarrekening opmaakt in overeenstemming met IFRS en die in haar enkelvoudige jaarrekening IFRS (combinatie 4) of IFRS-grondslagen (combinatie 3) (art. 2:362 lid 8 BW) toepast, mag wel een negatieve herwaarderingsreserve hebben (RJ 240.227b). De IFRS-regels hebben hier dus voorrang. Past een rechtspersoon de 'gewone' regels van Titel 9 Boek 2 BW toe, dan dient een negatieve herwaardering uit hoofde van beleggingen wel ten laste van het resultaat te worden gebracht.

Indien en voor zover de voornoemde herwaarderingsreserve negatief is, dienen de vrije reserves tot dat bedrag te worden beklemd, zodat in zoverre geen uitkeringen ten laste van de vrije reserves kunnen worden gedaan (art. 2:390 lid 1 BW). RJ 240.227b bepaalt dat in de toelichting moet worden vermeld dat voor de bepaling van de vrij uitkeerbare winst de negatieve reserve in mindering wordt gebracht op de vrij uitkeerbare reserves.

1.5 Herwaardering activa deelnemingen

Voor deelnemingen die worden gewaardeerd tegen de netto-vermogenswaarde kan sprake zijn van een herwaardering van de post deelnemingen als gevolg van herwaardering van activa bij de deelneming. De uit de herwaardering voortvloeiende waardemutatie kan volgens de Richtlijnen op twee wijzen worden verantwoord (RJ 240.228):

- in de wettelijke reserve deelnemingen: deze verwerkingswijze vloeit voort uit de visie dat de deelneming wordt beschouwd als een ongedeeld geheel; de deelneming wordt in het kader van de waardemutatie beschouwd als één actief;

- in de herwaarderingsreserve van het actief waarop de herwaardering betrekking heeft: deze verwerkingswijze vloeit voort uit de visie dat de deelneming gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode wordt beschouwd als samenstel van activa en passiva en niet als een ondeelbaar actief; daarbij past dat een herwaardering van het actief van de deelneming wordt beschouwd als ware het een herwaardering van een actief van de rechtspersoon zelf.

De gekozen verwerkingswijze dient voor alle deelnemingen consistent te worden toegepast. IFRS kent een dergelijke regeling niet.

1.6 Geplaatst kapitaal in vreemde valuta

Indien de jaarrekening wordt opgesteld in een presentatievaluta anders dan euro's wordt de waarde van het geplaatst kapitaal opgenomen in de presentatievaluta tegen de wisselkoers op balansdatum, deze wisselkoers evenals het bedrag in euro's dient te worden vermeld. Indien de statuten het geplaatst kapitaal in een andere geldeenheid dan de presentatievaluta vermelden, dan dient naast de toelichting voor euro's ook voor deze andere geldeenheid de wisselkoers en het bedrag te worden toegelicht (art. 2:373 lid 5 BW).

IFRS kent geen specifiek hierop gerichte bepaling. In theorie zijn er twee mogelijke verwerkingswijzen: omrekening op basis van een historische koers of omrekening op basis van de koers op balansdatum. Indien een Nederlandse onderneming op basis van artikel 2:362 lid 8 BW IFRS toepast, dient zij op grond van artikel 2:362 lid 9 BW de verwerkingswijze en toelichtingen voor het geplaatst kapitaal zoals opgenomen in artikel 2:373 BW, zoals hierboven beschreven, te volgen.

2 Presentatie

2.1 Voorgeschreven indeling

Ingevolge artikel 2:373 lid 1 BW dient in de balans het eigen vermogen op de volgende wijze te worden ingedeeld:

- het geplaatste kapitaal;
- agio;
- herwaarderingsreserves;
- andere wettelijke reserves, onderscheiden naar hun aard;
- statutaire reserves;
- overige reserves;
- niet-verdeelde winsten, met afzonderlijke vermelding van het resultaat na belasting van het boekjaar, voor zover de bestemming daarvan niet in de balans is verwerkt.

In IFRS is een onderverdeling van het eigen vermogen in de balans (waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen enkelvoudige en geconsolideerde balans) slechts in beperkte mate voorgeschreven. Minimaal dient een balans een afzonderlijke post voor geplaatst kapitaal en uitkeerbare reserves te bevatten (IAS 1.54), die hetzij in de balans zelf, hetzij in de toelichting moeten worden uitgesplitst (IAS 1.77 en IAS 1.79; IAS 1.78 noemt daarnaast nog een afzonderlijke post agio).

Ingevolge verscheidene IFRS-standaarden dient een uitsplitsing van het eigen vermogen te worden opgenomen, bijvoorbeeld IAS 16.39 en IAS 38.85: reserve voor herwaarderings van immateriële en materiële vaste activa, IAS 21.32: koersverschillenreserve.

Maar tevens de door IAS 1.108 voorgeschreven separate toelichtingen voor de verschillende 'classes' van 'other comprehensive income', zoals de waardeveranderingen van:

- schuldinstrumenten (vorderingen; IFRS 9.4.1.2A);
- eigen-vermogensinstrumenten waarvoor de betreffende keuze is gemaakt (IFRS 9.4.1.4);
- cash flow hedge (reserve) (IFRS 9.6.5.11(b)).

2.2 Classificatie als eigen of vreemd vermogen

De Richtlijnen geven aan dat voor de classificatie van een financieel instrument in de enkelvoudige jaarrekening de entiteit een keuze heeft tussen het gebruiken van de economische of de juridische vorm (RJ 240.207-208). Indien de entiteit er voor kiest dat de economische realiteit doorslaggevend is, zal de classificatie van financiële instrumenten in de enkelvoudige jaarrekening hetzelfde zijn als in de geconsolideerde jaarrekening.

IAS 32.15 vereist een classificatie op basis van de economische realiteit van het instrument. Daarbij wordt een financieel instrument als vreemd vermogen geclassificeerd indien er sprake is van een verplichting tot aflossing/terugkoop of indien de entiteit niet in staat is om de vergoeding op een instrument tegen te houden.

Het eerste is het geval indien er sprake is van een contractuele aflossingsverplichting of indien de houder van het instrument de uitgevende entiteit kan dwingen tot aflossing of terugkoop. Het tweede is het geval indien het instrument, bijvoorbeeld een preferent aandeel, recht geeft op een bepaald percentage dividend indien er voldoende winst of voldoende vrije reserves zijn. Dit is niet binnen de control van de entiteit, dus de vergoeding kan niet worden tegengehouden.

Met andere woorden, preferente aandelen worden als vreemd vermogen geclassificeerd tenzij de entiteit of de algemene vergadering van gewone aandeelhouders betaling van dividend kan tegenhouden (en ook aflossing kan worden tegengehouden) tot de ontbinding van de entiteit.

IAS 32.28 bepaalt voorts dat indien een financieel instrument zowel een schuld- als een eigen-vermogenscomponent bevat, deze beide componenten afzonderlijk moeten worden geclassificeerd onder respectievelijk het vreemd – en het eigen vermogen. Op basis van RJ 240.207-208 is het voor een onderneming mogelijk om in de enkelvoudige jaarrekening ten aanzien van de classificatie van financiële instrumenten een keuze te maken tussen classificatie op basis van de juridische vorm of op basis van de economische realiteit van het instrument. IFRS is strikter omdat classificatie op grond van de economische realiteit een verplichting is en onder de Richtlijnen er nog de mogelijkheid bestaat in de enkelvoudige jaarrekening voor de juridische werkelijkheid te kiezen.

2.3 Begrip garantievermogen

De Richtlijnen (RJ 240.244) laten de mogelijkheid toe een begrip garantievermogen (veelal in de toelichting omdat de modellen voor de jaarrekening een aaneensluitende opsomming vaak niet toelaten) te onderscheiden. Elementen van het garantievermogen zijn het eigen vermogen, aandeel van derden en de (volledig) achtergestelde schulden. IFRS kent het begrip garantievermogen niet.

2.4 Vorming wettelijke reserves

De Nederlandse wetgeving schrijft de vorming van diverse wettelijke reserves voor (waaronder de wettelijke reserve ingehouden winst deelnemingen, wettelijke herwaarderingsreserve, wettelijke reserve in verband met geactiveerde oprichtings-/emissie- of ontwikkelingskosten). Voor deze wettelijke reserves geldt een uitkeringsverbod. Omdat IFRS geen regels van kapitaalbeschermingsrecht kent, zijn in IFRS het begrip wettelijke reserves en daarop betrekking hebbende bepalingen onbekend.

2.5 Herwaarderingsreserve uit hoofde van waardering tegen 'fair value' en van kasstroomafdekking

Een (herwaarderings)reserve uit hoofde van toepassing van waardering tegen 'fair value' en van kasstroomafdekking wordt in IFRS, in tegenstelling tot de situatie bij toepassing van Nederlandse grondslagen, niet beschouwd als een wettelijke of niet vrij uitkeerbare reserve.

Indien IFRS wordt toegepast blijven enkele specifieke bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW van toepassing waaronder regels van kapitaalbescherming en daarmee samenhangende wettelijke reserves, in dit geval de vorming van een herwaarderingsreserve. Voor een meer specifieke beschrijving van de van toepassing blijvende regels wordt verwezen naar paragraaf IV. 'Van toepassing blijvende Nederlandse regels bij toepassing IFRS' die aan het begin van deze publicatie is opgenomen.

2.6 Waardeveranderingen van tegen actuele waarde gewaardeerde activa via resultaat

Bij verwerking van waardeveranderingen in het resultaat (bijvoorbeeld voor bepaalde financiële instrumenten, vastgoedbeleggingen) is alsnog een herwaarderingsreserve vereist indien voor deze activa geen frequente marktnoteringen bestaan. De herwaarderingsreserve wordt dan gevormd ten laste van de vrije reserves of uit de resultaatsverdeling. IFRS kent niet het systeem dat de waardeveranderingen van de activa die in het resultaat worden opgenomen onder bepaalde omstandigheden tevens in een herwaarderingsreserve dienen te worden verantwoord.

Indien IFRS wordt toegepast blijven enkele specifieke bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW van toepassing waaronder regels van kapitaalbescherming en daarmee samenhangende wettelijke reserves, in dit geval de vorming van een herwaarderingsreserve. Voor een meer specifieke beschrijving van de van toepassing blijvende regels wordt verwezen naar paragraaf IV. 'Van toepassing blijvende Nederlandse regels bij toepassing IFRS' die aan het begin van deze publicatie is opgenomen.

2.7 Resultaat van het boekjaar

IFRS kent geen onderscheid tussen een balans vóór en ná winstbestemming. Het resultaat van het boekjaar wordt steeds als een afzonderlijke post in het eigen vermogen verantwoord met in de toelichting de vermelding van het dividendvoorstel (IAS 10.12 en IAS 1.137). Dit komt overeen met wat in Nederland een balans voor winstbestemming wordt genoemd. In de Nederlandse regelgeving kan het dividendvoorstel ook als kortlopende schuld worden geboekt indien de balans na winstbestemming wordt opgesteld.

2.8 Verkrijgingsprijs ingekochte eigen aandelen

Ingevolge de Richtlijnen dient de verkrijgingsprijs, met inbegrip van de kosten uit hoofde van een transactie met eigen aandelen, of de boekwaarde van de eigen aandelen die de rechtspersoon of diens dochtermaatschappij houdt of doet houden, in mindering te worden gebracht op een post van het eigen vermogen (RJ 240.214), niet zijnde geplaatst kapitaal (art. 2:373 lid 3 BW). IAS 32.33 schrijft niet voor dat de verkrijgingsprijs op enige post van het eigen vermogen (bijvoorbeeld retained earnings of share premium) in mindering zou moeten worden gebracht. In tegenstelling tot Nederlandse wet- en regelgeving laat IFRS dus toe dat de verkrijgingsprijs als een afzonderlijke negatieve post binnen het eigen vermogen wordt verantwoord.

2.9 Geplaatst kapitaal en fiscaal niet erkend kapitaal

Het kan zijn dat het geplaatste kapitaal fiscaal niet (geheel) als gestort wordt erkend. In dat geval dient volgens de Richtlijnen in de toelichting gekwantificeerd te worden aangegeven welk deel van het geplaatste kapitaal fiscaal niet als volgestort wordt erkend, al zijn middelgrote rechtspersonen daarvan vrijgesteld (RJ 240.218). IFRS kent een dergelijk voorschrift niet.

2.10 Agio fiscaal niet gestort

Onder bepaalde omstandigheden kan agio belastingvrij in de vorm van bonusaandelen aan de aandeelhouders worden uitgekeerd. In bepaalde gevallen is er echter sprake van agio dat fiscaal niet als zodanig wordt aangemerkt. Dit kan zich voordoen als bij een fusie of overname winstreserves worden omgezet in agio. Dergelijk agio wordt als 'fiscaal niet-erkend agio' aangeduid; dit blijft veelal op de post agio verantwoord. Uitkeringen ten laste ervan gelden fiscaal als winstuitkeringen, ook al geschieden zij in de vorm van aandelen. Indien een uitkering aan de aandeelhouders ten laste van het agio tot heffing van inkomstenbelasting voor bepaalde aandeelhouders aanleiding zou geven vereisen de Richtlijnen dat in de toelichting gekwantificeerd wordt aangegeven welk gedeelte van het agio fiscaal niet als gestort wordt aangemerkt en daarmee begrepen is onder een fiscale claim (RJ 240.218), al geldt dit niet voor middelgrote rechtspersonen. IFRS kent een dergelijk voorschrift niet.

2.11 Gebonden en vrij vermogen

Binnen het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening is een tweedeling aan te brengen in gebonden eigen vermogen en vrij eigen vermogen. Met gebonden eigen vermogen wordt bedoeld het totaal van:

- het gestorte en opgevraagde kapitaal (alleen bij een naamloze vennootschap, bij een besloten vennootschap is uitkering van aandelenkapitaal onder voorwaarden mogelijk);
- de wettelijke reserves; en
- de statutaire reserves.

Met het vrije eigen vermogen wordt bedoeld het surplus aan eigen vermogen boven het gebonden eigen vermogen. Dit vrije eigen vermogen zal normaliter bestaan uit het totaal van:

- aandelenvermogen (enkel bij een besloten vennootschap mits voldaan aan de voorwaarden);
- het agio;
- de overige reserves;
- de niet in de overige reserves verwerkte cumulatieve resultaten;
- het resultaat over het boekjaar.

De indeling van het eigen vermogen in deze twee categorieën is van belang in het kader van het kapitaalbeschermingsrecht, met name voor het antwoord op de vraag of (dividend)uitkeringen mogelijk zijn. Voor een N.V. is de maatstaf dat uitkeringen slechts mogelijk zijn voor zover het eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden (art. 2:105 lid 2 BW), ofwel bij een N.V. is alleen uitkering mogelijk uit het vrije eigen vermogen. Bij een B.V. geldt een andere regeling, voor een B.V. is de maatstaf dat uitkeringen slechts mogelijk zijn voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden (art. 2:216 lid 1 BW). Voor een B.V. zijn dus alleen de statutaire en wettelijke reserves niet uitkeerbaar, maar is al het overige eigen vermogen (waaronder het aandelenkapitaal) voor uitkering vatbaar. Althans indien door de algemene vergadering is besloten tot een (dividend)uitkering en deze uitkering vervolgens wordt goedgekeurd door het bestuur van de B.V. Het bestuur moet deze goedkeuring weigeren indien zij weet of redelijkerwijs behoort te voorzien dat de B.V. na de uitkering niet langer de opeisbare schulden zal kunnen voldoen (art. 2:216 lid 2 BW).

Omdat IFRS geen regels van kapitaalbescherming kent, kent IFRS ook geen onderscheid tussen gebonden en vrij vermogen in de jaarrekening.

2.12 Waardeveranderingen van financiële instrumenten, andere beleggingen en agrarische voorraden

Met betrekking tot tegen actuele waarde gewaardeerde:

- financiële instrumenten;
- andere beleggingen; en
- agrarische voorraden met een frequente marktnotering;

heeft de rechtspersoon de stelselkeuze om de waardevermeerderingen direct in een herwaarderingsreserve op te nemen, dan wel direct in het resultaat te verwerken (art. 2: 384 lid 7 BW) (voor derivaten is directe verwerking in het resultaat overigens verplicht). Bij verwerking direct in het resultaat is voor financiële instrumenten en andere beleggingen alsnog een herwaarderingsreserve nodig indien voor de activa géén frequente marktnoteringen bestaan (art. 2:390 lid 1 BW). De herwaarderingsreserve wordt dan gevormd ten laste van de vrije reserves of uit de resultaatsverdeling. Bestaan voor de activa wél frequente marktnoteringen, dan behoeven deze waardevermeerderingen niet in een herwaarderingsreserve te worden opgenomen.

IFRS kent niet de mogelijkheid om waardeveranderingen van agrarische voorraden met frequente marktnoteringen direct in een herwaarderingsreserve op te nemen. IFRS kent ook niet het systeem dat waardeveranderingen van bepaalde activa (financiële instrumenten) die verplicht in het resultaat moeten worden opgenomen tevens, indien er geen frequente marktnoteringen zijn, in een herwaarderingsreserve dienen te worden verantwoord. Indien IFRS wordt toegepast blijven enkele specifieke bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW van toepassing waaronder regels van kapitaalbescherming en daarmee samenhangende wettelijke reserves, in dit geval de vorming van een herwaarderingsreserve. Voor een meer specifieke beschrijving van de van toepassing blijvende regels wordt verwezen naar paragraaf IV. 'Van toepassing blijvende Nederlandse regels bij toepassing IFRS' die aan het begin van deze publicatie is opgenomen.

2.13 Statutaire reserves

Statutaire reserves zijn reserves die krachtens de statuten van een rechtspersoon moeten worden gevormd en aangehouden (RJ 240.0 en RJ 940). Statutaire reserves zijn niet vrij uitkeerbaar aan aandeelhouders.

Statutaire reserves worden gevormd hetzij als onderdeel van de winstbestemming, hetzij ten laste van een vrije reserve. Indien statutaire reserves niet uit winstbestemming kunnen worden gevormd en het aan te houden bedrag van de statutaire reserves het totaalbedrag van de reserves te boven gaat, dient het verschil ten laste van de Overige reserves te worden gebracht (RJ 240.233). Dit heeft tot gevolg dat de statutaire reserves de hoogte van het aan te houden bedrag hebben en dat de Overige reserves een negatief bedrag laten zien.

Ook onder IFRS kunnen statutaire reserves worden onderscheiden (IAS 1.78 onder letter e en IAS 1.79), maar IFRS kent geen specifiek daarop betrekking hebbende bepalingen.

2.14 Overige reserves

Overige reserves zijn alle reserves, anders dan de wettelijke reserves en de statutaire reserves.

Overige reserves zijn vrij uitkeerbaar aan de aandeelhouders (RJ 240.234). In de praktijk duidt men Overige reserves vaak aan als algemene reserves. Een geaccumuleerd verlies over vorige boekjaren dient op de post Niet-verdeelde winsten of op de Overige reserves in mindering te worden gebracht. Indien het verlies over het boekjaar het bedrag van de Overige reserves en Niet-verdeelde winsten te boven gaat, dient het verschil ten laste van de Overige reserves te worden gebracht. Dit heeft tot gevolg dat de Overige reserves een negatief bedrag laten zien (RJ 240.235).

De term Overige reserves kent IFRS niet als zodanig. In algemene zin wordt gesproken over 'reserves' (IAS 1.54 en IAS 1.78 onder letter e). Daaronder vallen dan ook de herwaarderings- en andere wettelijke reserves. Het IFRS-begrip dat het meest aansluit bij Overige reserves is 'Retained earnings'.

3 Toelichting

3.1 Verloopoverzicht

Anders dan onder Nederlandse wet- en regelgeving mag onder IFRS het overzicht totaalresultaat niet worden geïntegreerd in het mutatie-overzicht eigen vermogen. Onder IFRS is dit een primair overzicht (IAS 1.10 en IAS 1.106).

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 210 Immateriële vaste activa
- RJ 240 Eigen vermogen
- IFRS 9 Financial Instruments
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 12 Income Taxes
- IAS 32 Financial instruments: Presentation

11b Eigen vermogen en aandeel van derden in de geconsolideerde jaarrekening

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Waardering aandeel van derden	- Instrumenten die huidig eigendoms-recht geven alsmede een recht op uitkering proportioneel deel van netto-activa bij eventuele liquidatie, waardering tegen proportionele aandeel in de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva. - Alle andere instrumenten, waardering tegen reële waarde.	- Instrumenten die huidig eigendoms-recht geven alsmede een recht op uitkering proportioneel deel van netto-activa bij eventuele liquidatie, per overname keuze uit waardering tegen proportionele aandeel in de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva of reële waarde. - Alle andere instrumenten, waardering tegen reële waarde.	NL strikter
1.2 Afname van het minderheidsbelang	Verwerken in goodwill of in het eigen vermogen.	Verwerking binnen het eigen vermogen.	IFRS strikter
1.3 Toename minderheidsbelang door verkoop met behoud van beslissende zeggenschap	Geen voorschriften (in praktijk via het resultaat of via het eigen vermogen).	Verwerking binnen het eigen vermogen.	IFRS strikter
1.4 Verwerkte posten via het 'other comprehensive income' met betrekking tot aandeel van derden	Geen specifieke regeling.	Herallocatie van posten die via het 'other comprehensive income' zijn verwerkt in afzonderlijke componenten van het eigen vermogen van of naar aandeel van derden.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Presentatie aandeel van derden/minderheidsbelang	Afzonderlijk gepresenteerd (wel onderdeel van groeps-vermogen).	Onderdeel van het geconsolideerde eigen vermogen.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.2 Negatieve waarde aandeel van derden	Negatieve post onder het eigen vermogen indien sprake is van een verhaalsmogelijkheid van de negatieve waarde op de minderheidsaandeelhouder.	Negatieve post onder het eigen vermogen.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Verloopoverzicht	Verloopoverzicht als onderdeel van de toelichting.	Verloopoverzicht is een primair overzicht.	NL en IFRS verschillend
3.2 Aandeel derden	Indien voor het wettelijke inzicht vereist dient een toelichting te worden opgenomen.	Voor alle materiële 'non-controlling interests' is het vereist om toelichtingen op te nemen.	IFRS strikter

Algemeen

In hoofdstuk 11a is ingegaan op het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening. In dit hoofdstuk 11b worden de bepalingen omtrent het eigen vermogen (groepsvermogen) in de geconsolideerde jaarrekening behandeld. Om doublures te voorkomen, zijn de bepalingen die zowel relevant zijn voor het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening als het eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening alleen in hoofdstuk 11a behandeld.

Op grond van de Nederlandse regelgeving is vorming van wettelijke reserves in de enkelvoudige jaarrekening verplicht (art. 2:373 lid 4 BW), in de geconsolideerde jaarrekening niet (art. 2:411 lid 1 BW).

Op grond van de Nederlandse regelgeving (art. 2:411 lid 2 BW, art. 10 lid 2 Besluit modellen jaarrekening) wordt het belang van derden als afzonderlijk onderdeel van het groepsvermogen opgenomen. Op grond van IFRS 10.22 dient het belang van derden (non-controlling interest) afzonderlijk binnen het eigen vermogen te blijven.

Voor de toelichting die moet worden opgenomen omtrent personeelsopties wordt verwezen naar hoofdstuk 33 Share-Based Payment (inclusief personeelsopties).

1 Grondslagen

1.1 Waardering aandeel van derden

IFRS 3 onderkent twee typen belangen van derden (IFRS 3.19). Instrumenten die een huidig eigendomsrecht geven in de overgenomen partij alsmede recht geven op uitkering van een proportioneel deel van de netto-activa bij eventuele liquidatie kunnen initieel worden gewaardeerd tegen het proportionele aandeel in de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij of tegen reële waarde. De keuze uit deze grondslagen kan per overname worden gemaakt.

Onder Richtlijn 216 kan dit belang van derden alleen worden gewaardeerd tegen het proportionele aandeel in de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij. Alle andere belangen van derden (instrumenten die geen huidig eigendomsrecht geven in de overgenomen partij en/of geen recht geven op uitkering van een proportioneel deel uit de boedel bij eventuele liquidatie) worden zowel onder IFRS als onder de Richtlijnen gewaardeerd tegen reële waarde op overnamedatum, zoals alle andere identificeerbare activa en passiva, tenzij een andere standaard een andere waardering voorschrijft.

1.2 Afname van het minderheidsbelang

Bij de verwerving van een aandeel van derden laten de Richtlijnen de volgende opties toe: als aankoop (met verwerking van goodwill) of als vermogensverschuiving (met verwerking binnen het eigen vermogen). IFRS laat alleen verwerking via het eigen vermogen toe (IFRS 10.B96).

1.3 Toename minderheidsbelang door verkoop met behoud van beslissende zeggenschap

Voor de gedeeltelijke verkoop van een aandelenbelang (toename minderheidsbelang), zonder het verloren gaan van de overheersende zeggenschap, kennen de Richtlijnen geen voorschriften; in de praktijk komen twee methoden van verwerking van het waardeverschil voor, via het resultaat of via het eigen vermogen. IFRS laat alleen verwerking via het eigen vermogen toe.

1.4 Verwerkte posten via het 'other comprehensive income' met betrekking tot aandeel van derden

Onder IFRS kan sprake zijn van herallocatie van posten die via het 'other comprehensive income' zijn verwerkt in afzonderlijke componenten van het eigen vermogen van of naar aandeel van derden. Bijvoorbeeld, indien sprake is van een 80%-groepsmaatschappij die rapporteert in een andere valuta dan de functionele valuta van de moedermaatschappij wordt van de opgetreden omrekeningsverschillen 80% in een reserve van de moedermaatschappij opgenomen en 20% toegerekend aan de waarde van het aandeel van derden. Verhoogt de moedermaatschappij haar belang naar 90% dan dient de helft (10% ten opzichte van 20%) van de betreffende gecumuleerde omrekeningsverschillen te worden overgeboekt van het belang van derden naar de reserve omrekeningsverschillen bij de moedermaatschappij (IAS 21.48C). De herallocatie geldt eveneens voor de andere elementen van het 'other comprehensive income'. De Richtlijnen hebben hiervoor geen specifieke bepalingen.

2 Presentatie

2.1 Presentatie aandeel van derden/minderheidsbelang

De post aandeel van derden behoort in de Nederlandse wet- en regelgeving niet tot het eigen vermogen. Het aandeel van derden dient afzonderlijk, separaat van het eigen vermogen, in de geconsolideerde balans te worden opgenomen (RJ 217.501, RJ 240.303). Het komt voor dat de afzonderlijk in de balans opgenomen posten 'eigen vermogen' en 'aandeel van derden' worden samengeteld en tezamen worden gepresenteerd als 'groepsvermogen' (volgens art. 10 lid 2 Besluit modellen jaarrekening). IFRS kent niet een begrip dat overeenkomt met groepsvermogen. Het 'non-controlling interest' (voorheen minority interest) wordt als een afzonderlijke post binnen het 'equity' gepresenteerd (IAS 1.54, IFRS 10.22).

Wel kent IFRS een voorschrift voor de subclassificatie van het 'non controlling interest (IAS 1.54(q)) als onderdeel van het eigen vermogen. Het eigen vermogen dat toekomt aan de aandeelhouders van de rapporterende entiteit wordt dan ook veelal met die specifieke woorden aangeduid. Conceptueel gezien merkt IFRS het aandeel van derden (non controlling interest) aan als onderdeel van het (totale) eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening.

2.2 Negatieve waarde aandeel van derden

Een negatieve waarde van het aandeel van derden wordt onder IFRS als een negatieve post onder het eigen vermogen gepresenteerd. Onder de Richtlijnen is dat alleen mogelijk indien sprake is van een expliciete (afdwingbare) verhaalsmogelijkheid van de negatieve waarde op de minderheidsaandeelhouder. Een afzonderlijk belang van derden wordt gepresenteerd; dat is dan een negatief bedrag als onderdeel van het Groepsvermogen.

3 Toelichting

3.1 Verloopoverzicht

Het verloopoverzicht van het eigen vermogen wordt onder de Richtlijnen als onderdeel van de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening opgenomen. Anders dan onder Nederlandse wet- en regelgeving mag onder IFRS het overzicht totaalresultaat niet worden geïntegreerd in het mutatie-overzicht eigen vermogen. Onder IFRS is dit een primair overzicht (IAS 1.10 en IAS 1.106) en geldt voor zowel de enkelvoudige als de geconsolideerde jaarrekening.

Onder IFRS dienen enkel de mutaties met de aandeelhouders afzonderlijk te worden opgenomen, onder de Richtlijnen dienen ook de mutaties die onderdeel uitmaken van het totaalresultaat te worden uitgesplitst in het verloopoverzicht. Onder IFRS is de uitsplitsing van het totaalresultaat onderdeel van het 'statement of comprehensive income'.

3.2 Aandeel derden

Indien dit noodzakelijk is voor het wettelijk vereiste inzicht dient in de toelichting van de geconsolideerde jaarrekening informatie te worden verschaft over het aandeel van derden in de groep (RJ 217.602). Aan deze toelichting kan bijvoorbeeld invulling worden gegeven door inzicht te geven in het aandeel van derden in de aard en omvang van de posten op de balans en in de resultatenrekening.

Dit voorschrift is met name van belang waar het risicoprofiel, rendementsprofiel of liquiditeitsprofiel voor een activiteit waar derden in participeren belangrijk verschilt van de groep als geheel.

Onder IFRS is een dergelijke toelichting eveneens vereist, doch met meer details (IFRS 12.12). Anders dan onder de Richtlijnen wordt het voorschrift gegeven voor de materiële 'non-controlling interests'.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 210 Immateriële vaste activa
- RJ 240 Eigen vermogen
- RJ 290 Financiële instrumenten
- IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 8 Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors
- IAS 12 Income Taxes
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation

12 Voorzieningen (exclusief belastingen en pensioenen)

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Waardering van voorzieningen	Contante waarde indien tijdswaarde materieel. Daarnaast is nominale waarde toegestaan voor een voorziening met een looptijd korter dan een jaar. Egalisatievoorzieningen gewoonlijk gewaardeerd tegen de nominale waarde.	Contante waarde indien tijdswaarde materieel. Uitzondering voor nominale waarde als korter dan een jaar, niet expliciet.	IFRS strikter
1.2 Vergoeding derden om voorziening af te wikkelen	Opname vergoeding uitsluitend indien ontvangst waarschijnlijk.	Opname vergoeding uitsluitend indien ontvangst vrijwel zeker.	IFRS strikter
1.3 Voorziening voor groot onderhoud	Kostenegalisatievoorziening voor groot onderhoud toegestaan als alternatief voor de componentenbenadering. Gewoonlijk waardering tegen de nominale waarde.	Alleen componentenbenadering toegestaan.	IFRS strikter
1.4 Voorziening voor herstelkosten	Vorming voorziening direct bij opname van actief en verwerking volgens componenten-benadering, of opbouw voorziening gedurende looptijd. Als de kosten van herstel als onderdeel van de boekwaarde van het actief worden verwerkt, is waardering tegen contante waarde verplicht. Als opbouw gedurende de looptijd, dan gewoonlijk waardering tegen de nominale waarde.	Vorming voorziening direct bij opname van actief en verwerking volgens componentenbenadering.	IFRS strikter
1.5 Voorziening voor reorganisatiekosten	Vorming voorziening indien vóór of op de balansdatum met de uitvoering is gestart of hierover is gecommuniceerd. Vorming voorziening onder omstandigheden ook mogelijk indien na de balansdatum, maar voor het opmaken van de jaarrekening met de uitvoering is gestart of hierover is gecommuniceerd.	Vorming voorziening indien vóór of op de balansdatum met de uitvoering is gestart of hierover is gecommuniceerd.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.6 Voorziening reorganisatiekosten bij overname	Toegestaan. Algemene bepalingen voor een reorganisatievoorziening zijn van toepassing.	Niet toegestaan.	IFRS strikter
1.7 Voorziening voor transitievergoedingen	In bepaalde gevallen opbouw van een voorziening in plaats van ontslagvergoeding.	Veelal sprake van een ontslagvergoeding.	IFRS strikter
1.8 Heffingen	Verwerking van heffingen op het moment dat aan alle voorwaarden voor de overheidsheffing is voldaan of verwerken van de heffing in de periode waarop de overheidsheffing betrekking heeft.	Verwerking van heffingen op het moment dat aan alle voorwaarden voor de overheidsheffing is voldaan.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Rubricering	Tussen eigen vermogen en de schulden.	Als onderdeel van de schulden.	Strijdig
2.2 Voorzieningen die deel uitmaken van een 'disposal group held for sale'	Tussen eigen vermogen en de schulden.	Afzonderlijke rubriek 'liabilities included in disposal group' separaat onder de kortlopende schulden.	Strijdig
3 Toelichting			
3.1 Indicatie onzekerheden	Geen eis.	Indicatie omtrent bedrag en timing betalingen.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Vermelden looptijd voorzieningen	Aanbevolen wordt afzonderlijk te vermelden het deel van de voorzieningen dat binnen een jaar zal worden afgewikkeld en het deel dat na vijf jaar zal worden afgewikkeld.	Vermelding van het verwachte tijdstip van afwikkeling per categorie voorziening.	IFRS eist meer toelichting

1 Grondslagen

1.1 Waardering van voorzieningen

RJ 252.306 en IAS 37.45 schrijven voor voorzieningen te waarderen tegen contante waarde, indien het effect van de tijdwaarde van geld materieel is. Indien de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt maximaal een jaar is, is het toegestaan om de verplichting tegen nominale waarde op te nemen (RJ 252.306). IFRS noemt deze termijn van een jaar niet expliciet doch wordt er wel vermelding gemaakt van het overwegen van de tijdwaarde van geld in relatie tot uitgaande kasstromen kort na balansdatum of (veel) later, waarbij kasstromen kort na balansdatum relatief zwaarder zouden wegen (IAS 37.46).

Wij verwachten echter niet dat dit in de praktijk tot verschillen zal leiden, doordat het effect van de tijdswaarde van geld vrijwel nooit materieel zal zijn, wanneer de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt maximaal een jaar is. Daarnaast worden egalisatievoorzieningen zoals herstelvoorziening en voorziening groot onderhoud, die enkel voorkomen onder Richtlijn 252, gewoonlijk gewaardeerd tegen de nominale waarde. Bij een herstelvoorziening geldt dit alleen als de opbouwmethode wordt gevolgd. Als de kosten van herstel als onderdeel van de boekwaarde van het actief worden verwerkt, is waardering tegen contante waarde verplicht (RJ 212.443 en RJ 212.451).

Richtlijn 252 geeft, in tegenstelling tot IAS 37, nog wel een nadere aanwijzing voor de invulling van het begrip actuele marktrente. Richtlijn 252 stelt dat de marktrente per balansdatum van hoogwaardige ondernemingsobligaties de meest geëigende invulling van de actuele marktrente is. Bij het ontbreken van een liquide markt voor ondernemingsobligaties zal het rendement op staatsleningen gelden als de meest geëigende invulling (RJ 252.306). In de praktijk zal dit meestal niet tot materiële verschillen leiden.

1.2 Vergoeding derden om voorziening af te wikkelen

RJ 252.311 stelt dat wanneer (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen naar verwachting door een derde worden vergoed, deze vergoeding uitsluitend dient te worden verwerkt indien het waarschijnlijk is dat deze zal worden ontvangen. IAS 37.53 bepaalt dat een verwachte vergoeding die zal worden ontvangen van een derde partij ter afwikkeling van een voorziening uitsluitend wordt geactiveerd indien de ontvangst daarvan praktisch zeker ofwel 'virtually certain' is. IAS 37 eist hiermee om een hogere mate van zekerheid.

1.3 Voorziening voor groot onderhoud

De voorziening groot onderhoud is een kostenegalisatievoorziening onder Richtlijn 252 die gewoonlijk gewaardeerd wordt tegen de nominale waarde. Onder IFRS is het vormen van een dergelijke kostenegalisatievoorziening niet toegestaan. Voor de voorziening groot onderhoud wordt verwezen naar hoofdstuk 2 Materiële vaste activa.

1.4 Voorziening voor herstelkosten

De voorziening voor herstelkosten is een kostenegalisatievoorziening onder Richtlijn 252 die gewoonlijk gewaardeerd wordt tegen de nominale waarde. Bij een herstelvoorziening geldt dit alleen als de opbouwmethode wordt gevolgd. Als de kosten van herstel als onderdeel van de boekwaarde van het actief worden verwerkt, is waardering tegen contante waarde verplicht. Voor de voorzieningen voor herstelkosten wordt verwezen naar hoofdstuk 2 Materiële vaste activa. Onder IAS 37 wordt een voorziening herstelkosten direct bij opname van het actief gevormd. Onder Richtlijn 252 is deze verwerkingswijze toegestaan, maar niet verplicht (RJ 252.419).

1.5 Voorziening voor reorganisatiekosten

RJ 252.413 en IAS 37.75 geven aan dat voorzieningen voor reorganisatiekosten slechts mogen worden getroffen indien er niet alleen een formeel reorganisatieplan is, maar men bovendien voor of op de balansdatum met de reorganisatie is gestart of de hoofdlijnen ervan in voldoende mate van detail bekend zijn gemaakt aan degenen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben.

Volgens RJ 252.416 mogen voorzieningen voor reorganisatiekosten ook nog worden getroffen indien na de balansdatum maar voor het opmaken van de jaarrekening met de implementatie wordt gestart of de hoofdlijnen ervan in voldoende mate van detail worden bekendgemaakt aan degenen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben.

1.6 Voorziening reorganisatiekosten bij overname

Voor de voorziening voor reorganisatiekosten bij een overname wordt verwezen naar hoofdstuk 20 Fusies en overnames.

1.7 Voorziening voor transitievergoedingen

Voor de voorziening voor transitievergoedingen wordt verwezen naar hoofdstuk 13 Personeelsbeloningen.

1.8 Heffingen

RJ 252.429 geeft twee opties voor de verwerking van de overheidsheffing:

- in de periode waarop de overheidsheffing betrekking heeft of;
- op het moment dat aan alle voorwaarden voor de overheidsheffing is voldaan.

De laatste optie is vergelijkbaar met IFRIC 21 zoals hierna beschreven.

In IFRIC 21 wordt specifiek ingegaan op de verwerking van heffingen. De interpretatie gaat in op het tijdstip van verwerking van de verplichting als gevolg van heffingen wanneer deze onder de werking vallen van IAS 37. Ook behandelt de interpretatie de verwerking van de verplichting wanneer het bedrag en het tijdstip van betaling zeker is. Bepalend voor de opname van een verplichting, de zogenaamde 'obligating event', is de activiteit die leidt tot de verplichting tot het betalen van de heffing (IFRIC 21.8). In veel gevallen hebben de activiteiten betrekking op de participatie van de entiteit in een specifieke markt gedurende een specifieke periode. Het feit dat een jaarrekening wordt opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling impliceert niet dat een entiteit nu reeds een feitelijke verplichting heeft tot het betalen van heffingen die zullen worden opgeroepen door operationele activiteiten in de toekomst, ook als het niet rationeel is om deze activiteiten te beëindigen (IFRIC 21.9-10).

Wanneer de heffing progressief oploopt naar rato van de operationele activiteiten, bijvoorbeeld wanneer de entiteit omzet genereert, dan wordt de verplichting op dezelfde basis bepaald en opgenomen (IFRIC 21.11). Wanneer de verplichting pas ontstaat als een bepaalde drempelwaarde wordt bereikt, dan wordt de verplichting volledig opgenomen op het moment dat de drempelwaarde wordt bereikt (IFRIC 21.12).

Een onderneming past in het tussentijdse bericht dezelfde opname- en verwerkingsgrondslagen toe als in de jaarrekening.

IFRIC 21.14 stelt dat een onderneming een actief opneemt als zij een heffing heeft vooruitbetaald die betrekking heeft op toekomstige tot verplichting leidende gebeurtenis(sen).

2 Presentatie

2.1 Rubricering

Volgens Richtlijn 252 en op basis van het Besluit modellen jaarrekening worden in de balans voorzieningen afzonderlijk gerubriceerd, tussen het eigen vermogen en de langlopende schulden in. Er is geen afzonderlijke classificatie voor kortlopende voorzieningen. IAS 1 schrijft voor dat voorzieningen afzonderlijk opgenomen dienen te worden in de balans. Het kortlopende deel dient te worden opgenomen onder de kortlopende schulden ('current liability') en het langlopende deel als een langetermijnverplichting ('non-current liability').

2.2 Voorzieningen die deel uitmaken van een 'disposal group held for sale'

IFRS 5.38 schrijft voor dat voorzieningen die deel uitmaken van een 'disposal group held for sale' afzonderlijk in de balans gepresenteerd worden separaat onder de kortlopende schulden. De Nederlandse wet- en regelgeving kent een dergelijk voorschrift niet en vereist dat de gebruikelijke presentatie wordt toegepast – als een afzonderlijke rubriek tussen het eigen vermogen en de langlopende schulden (RJ 252.501). Zie verder hoofdstuk 32 Beëindiging bedrijfsactiviteiten en afstoting van (groepen) activa.

3 Toelichting

3.1 Indicatie onzekerheden

IAS 37.85(b) eist een indicatie van de onzekerheden van het bedrag en de timing van de betalingen. Richtlijn 252 vraagt deze informatie niet. Wel vraagt Richtlijn 252 conform IFRS, indien noodzakelijk voor het verschaffen van adequate informatie, de belangrijkste veronderstellingen en onzekerheden te duiden (RJ 252.503c, IAS 37.85 (b)).

3.2 Vermelden looptijd voorzieningen

RJ 252.507 beveelt aan van het totaalbedrag aan voorzieningen dat aan het einde van de periode in de balans is opgenomen, afzonderlijk te vermelden het gedeelte ervan dat naar verwachting binnen één jaar zal worden afgewikkeld en het gedeelte ervan dat naar verwachting na meer dan vijf jaar zal worden afgewikkeld. IAS 37.85(a) eist vermelding per soort voorziening van het verwachte tijdstip van afwikkeling van de voorziening. IAS 37 eist derhalve meer informatie in de toelichting aangaande de looptijd van voorzieningen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 212 Materiële vaste activa
- RJ 252 Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 16 Property, Plant and Equipment
- IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets
- IFRIC 1 Changes in Existing Decommissioning, Restoration and Similar Liabilities
- IFRIC 21 Levies

13 Personeelsbeloningen

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Toepassing IFRS/ US GAAP onder de Richtlijnen	Toepassing van IAS 19/ US GAAP is toegestaan, mits consistent en integraal toegepast.	Geen alternatieve verwerkingwijzen toegestaan.	IFRS strikter
1.2 Balanswaardering	Verplichtingenbenadering, gebaseerd op RJ 252 Voorzieningen (beste schatting), leidt alleen in bijzondere situaties tot een verplichting op de balans (en tot actuariële berekeningen).	Risicobenadering (DB/DC); leidt bij DB tot een verplichting (of vordering) op de balans op basis van een actuariële berekening.	Strijdig
1.3 Verwerking in (totaal)resultaat	Jaarlijkse pensioenpremie plus eventueel aanvullende premie c.q. dotatie aan voorziening in bijzondere situaties in het resultaat.	Actuarieel bepaalde pensioenlast (kosten van één jaar inkoop + netto rentelast(/bate) over netto-verplichting + lasten wegens verbetering van de regeling, 'past service costs') in het resultaat. Waardewijzigingen en schattingsverschillen verwerkt in het totaalresultaat (other comprehensive income)	Strijdig
1.4 Schattingsverschillen	Eventuele (actuariële) resultaten worden direct verwerkt in het resultaat; het resultaat boekjaar kan daardoor volatieler zijn.	Remeasurements (actuariële resultaten en dergelijke) worden rechtstreeks in het totaalresultaat ('other comprehensive income') verwerkt; geen invloed op operationeel resultaat boekjaar.	Strijdig
1.5 Verwerking VUT-regeling	De Richtlijnen verwijzen voor de bepaling van de verplichting naar RJ 252 Voorzieningen.	Verwerking als 'post-employment benefit' indien feitelijke verlaging pensioengerechtigde leeftijd dan wel 'termination benefit' indien eenmalig in het kader van een reorganisatie.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.6 Voorziening voor verzekerde arbeids-ongeschiktheidskosten	Een voorziening mag worden gevormd voor toekomstige verhoogde premies met betrekking tot schadeverleden. Als alternatief mag uitsluitend de betaalde premie als last in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt.	In het algemeen niet toegestaan om een voorziening te vormen voor toekomstige verhoogde premies met betrekking tot het schadeverleden.	IFRS strikter
1.7 Lange termijnbeloningen: Opbouw van rechten	Geen sprake van onderscheid op basis van moment betaling. Waardering op basis van beste schatting, actuariële methode is niet voorgeschreven.	Onderscheid tussen beloningen die binnen twaalf maanden na balansdatum worden betaald en die later worden betaald. 'Projected unit credit' methode is voorgeschreven voor de waardering.	IFRS strikter
1.8 Vergoedingen op grond van de Wet arbeidsmarkt in balans (transitievergoedingen)	Ontslagvergoeding, tenzij al bij het aangaan van de tijdelijke arbeidsovereenkomst(en) het zeer waarschijnlijk is dat deze niet zal worden verlengd. In deze specifieke situatie wordt het verwerkt als een vergoeding in ruil voor arbeidsprestaties.	Ontslagvergoeding.	Strijdig
1.9 Ontslagvergoedingen	Verschil in verwerking tussen ontslagvergoedingen die een onderdeel zijn van een formele reorganisatie en overige ontslagvergoedingen, waardoor het mogelijk is om bij een ontslag als onderdeel van een reorganisatie reeds een voorziening op te nemen als op balansdatum nog niet sprake is van een onvoorwaardelijke verplichting.	Onder IFRS is er geen verschil tussen ontslagvergoedingen die een onderdeel zijn van een formele reorganisatie en overige ontslagvergoedingen.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2 Presentatie			
2.1 Pensioenlast in winst-en-verliesrekening	Afzonderlijke presentatie.	Geen verplichting tot afzonderlijke presentatie.	NL strikter
2.2 Schulden ter zake van pensioenen in de balans	Afzonderlijke presentatie in de balans.	Geen verplichting tot afzonderlijke presentatie.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Verbonden partijen	Geen specifieke bepalingen, anders dan toelichting bezoldiging statutaire bestuurders en commissarissen.	Vermelding van transacties met pensioenuitvoeringsorganisaties en van informatie omtrent de pensioenregeling van 'key management personnel'.	IFRS eist meer toelichting

Inleiding

De verwerking van pensioenregelingen in de jaarrekening is geregeld in RJ 271 Personeelsbeloningen en IAS 19 Employee Benefits.

De regelgeving voor de toerekening van pensioenkosten aan de achtereenvolgende boekjaren wijkt in Nederland nadrukkelijk af van IFRS en US GAAP. In de Richtlijn wordt uitgegaan van een benadering waarbij primair wordt gekeken naar de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert in de praktijk. De belangrijkste kenmerken hiervan zijn de algemene verplichting vanuit de Pensioenwet om onvoorwaardelijke aanspraken buiten de reikwijdte van de entiteit af te financieren, en een strikte scheiding tussen de verantwoordelijkheden en verplichtingen van respectievelijk de werkgever(s), de deelnemers en de pensioenuitvoerder (pensioenfonds en/of levensverzekeringsmaatschappij).

De Raad voor de Jaarverslaggeving heeft daarbij geconcludeerd dat een verplichtingenbenadering, zoals opgenomen in RJ 252 'Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa' beter past dan de risicobenadering, waarop IAS 19 is gebaseerd. Overigens laat de Raad voor de Jaarverslaggeving wel toe om IAS 19 (dan wel US GAAP) ook in een op basis van de Richtlijnen opgemaakte jaarrekening toe te passen; zie hierna in paragraaf 1.1.

Bij de 'risicobenadering' van IAS 19 wordt op basis van de (contractuele) feiten en omstandigheden vastgesteld of, en zo ja, in welke mate de entiteit risico loopt om in de toekomst bijdragen (kasuitstromen) te storten die, gezien op dat moment, (mede) betrekking hebben op het verleden (in casu het boekjaar en/of voorgaande boekjaren). Als onderdeel van de pensioenkosten van het boekjaar wordt geanticipeerd op die toekomstige kasuitstromen (premiebetalingen) door middel van het opnemen van het aandeel in toekomstige kasstromen dat toerekenbaar is aan dit boekjaar.

De beoordeling of de entiteit risico loopt om in de toekomst extra bijdragen te moeten doen geschiedt door de vaststelling of sprake is van een toegezegd-pensioen- (defined benefit plan, DB) dan wel toegezegde-bijdrageregeling (defined contribution plan, DC).

1 Grondslagen

1.1 Toepassing IFRS/US GAAP onder de Richtlijnen

Richtlijn 271 biedt alle rechtspersonen de optie in hun jaarrekening voor pensioenen en andere uitgestelde beloningen de onder IFRS, EU-IFRS of US GAAP, van toepassing zijnde standaarden toe te passen. Een voorwaarde is dat deze standaarden integraal en consistent worden toegepast (RJ 271.101). Hierbij bestaat ook de mogelijkheid om IFRS, EU-IFRS of US GAAP alleen toe te passen voor alle buitenlandse pensioenregelingen die niet vergelijkbaar zijn met het Nederlandse pensioenstelsel. Onder IAS 19 zijn geen alternatieve verwerkingswijzen toegestaan.

1.2 Balanswaardering

Onder Richtlijn 271 wordt in de balans alleen een verplichting opgenomen indien en voor zover de werkgever op balansdatum juridische of feitelijke verplichtingen heeft aan de pensioenuitvoerder (pensioenfonds, verzekeringsmaatschappij), dan wel aan de werknemers. Een verplichting aan de werknemers zal zich in het algemeen voordoen bij eindloonregelingen of regelingen met onvoorwaardelijke indexatie, alsmede in de situatie dat een deel van de pensioenpremie op een later tijdstip wordt betaald, zoals sommige 'garantiepremies' in de situatie van een door de verzekeraar gegarandeerde pensioenuitkeringen.

Onder IAS 19 is de waardering van de pensioenverplichting afhankelijk van de classificatie DB (defined benefit, toegezegd pensioen) dan wel DC (defined contribution, toegezegde bijdrage). Bij de berekening van de verplichting uit hoofde van een DC-regeling kan worden volstaan met het in aanmerking nemen van de over de verslaggevingsperiode verschuldigde premie. De waardering van een DB-regeling vereist het maken van actuariële berekeningen voor het betrouwbaar schatten van de kosten van de aanspraken die aan de werknemers voor het huidige dienstjaar en de verstreken dienstjaren zijn toegekend, waarbij veronderstellingen nodig zijn ten aanzien van demografische grootheden (zoals opbouw van het personeelsbestand en de levensverwachtingen) en van financiële grootheden (zoals toekomstige salarisstijgingen), de zogenaamde 'projected unit credit' methode, en waarop de reële waarde van de fondsbeleggingen in mindering wordt gebracht.

1.3 Verwerking in (totaal)resultaat

Onder Richtlijn 271 bestaan de pensioenkosten uit de te betalen premie over de periode plus verplichtingen tot additionele bijdragen die in de periode zijn ontstaan. Indien er geen sprake is van andere verplichtingen waarvoor een voorziening gevormd dient te worden is dit vergelijkbaar met de verwerking in het resultaat van DC-regelingen onder IAS 19.

Bij DB-regelingen wordt onder IAS 19 een last verantwoord welke de aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten (current service costs) en de aan de voorziening toe te rekenen netto interest omvat. In geval van een aanpassing (verbetering dan wel verslechtering) in het pensioenreglement zijn de hieruit voortkomende additionele lasten respectievelijk baten eveneens onderdeel van de pensioenlast.

Tevens worden in de pensioenlasten opgenomen:

- de lasten over verstreken dienstdtijd uit aanpassing van de pensioenregeling en negatieve lasten wegens belangrijke afname van het aantal deelnemers aan de pensioenregeling (inperkingen of curtailment, past service costs);
- het toe te rekenen effect van beëindiging van de regeling (settlement).

De netto interest wordt naar tijdsgelang berekend door de netto verplichting (of actief) te vermenigvuldigen met de disconteringsvoet, waarbij de netto verplichting (of actief) het saldo is van de contante waarde van de pensioenaanspraken en de reële waarde van de fondsbeleggingen.

De actuariële baten en lasten en andere waardewijzigingen en schattingsverschillen (remeasurements) blijven buiten de winst-en-verliesrekening en maken deel uit van het overzicht totaalresultaat (other comprehensive income) (IAS 19.127-130).

1.4 Schattingsverschillen

Bij de IFRS-waardering van de toegekende pensioenaanspraken onder DB-regelingen moeten veronderstellingen worden gemaakt ten aanzien van demografische grootheden (zoals levensverwachtingen) en financiële grootheden (zoals toekomstige salarisstijgingen en de disconteringsvoet). Er kunnen verschillen (remeasurements) ontstaan tussen de werkelijkheid en de verwachting en bovendien kunnen verwachtingen worden bijgesteld. IAS 19 schrijft voor dat de 'remeasurements' blijvend in 'other comprehensive income' worden verwerkt; blijvend wil zeggen dat deze nimmer op grond van enige gebeurtenis worden gerecyceld naar de operationele resultaten. Onder 'remeasurements' wordt verstaan:

- a. de actuariële winsten en verliezen inzake de berekeningen van de (bruto) contante waarde van de pensioenaanspraken; deze omvatten enerzijds de schattingsverschillen doordat de werkelijke uitkomsten afwijken van de geschatte parameters en bedragen en anderzijds de gevolgen van de wijziging van parameters voor nieuwe berekeningen in een volgend boekjaar;
- b. het verschil tussen het werkelijke beleggingsrendement en het 'veronderstelde' rendement zoals opgenomen in de berekening van de toe te rekenen netto-interest over de netto-pensioenverplichting;
- c. elke wijziging in de toepassing van de 'asset ceiling' na aftrek van de (netto) rente.

Volgens de Richtlijnen moeten schattingsverschillen in het resultaat worden verwerkt.

1.5 Verwerking VUT-regeling

De Richtlijnen verwijzen voor de bepalingen omtrent de voorziening voor VUT-regelingen naar Richtlijn 252 Voorzieningen. IFRS gaat niet specifiek op de verwerking van VUT-regelingen in. Mogelijk classificeren VUT-regelingen als pensioenregeling onder IAS 19 indien er feitelijk sprake is van een verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd. Het belangrijkste gevolg in dat geval is het verwerken van de 'remeasurements' in 'other comprehensive income', zie hierboven in paragraaf 1.4.

1.6 Voorziening voor verzekerde arbeidsongeschiktheidskosten

Voor zover het risico van arbeidsongeschiktheid is verzekerd – hetzij via het publieke stelsel, hetzij via een verzekeraar – mag volgens RJ 271.210 een voorziening worden gevormd voor het in de toekomst te betalen deel van de verzekeringspremies dat rechtstreeks is toe te rekenen aan het individuele schadeverleden van de rechtspersoon (gedifferentieerde premies) indien deze betrouwbaar zijn te schatten. Het is eveneens toegestaan deze premies pas als kosten te verantwoorden in de periode waarin zij worden betaald. Indien ervoor gekozen wordt een dergelijke voorziening niet te vormen, dient een algemene toelichting te worden opgenomen indien de invloed van deze premies op de toekomstige personeelskosten naar verwachting materieel zal zijn (RJ 271.214). Het verwerken van de premie in de periode waarin deze is verschuldigd, is verplicht als geen betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het aan het individuele schadeverleden toe te rekenen deel van de toekomstige verzekeringspremies (RJ 271.210).

IAS 19 kent geen specifieke bepalingen met betrekking tot het verwerken van verzekerde risico's, maar in het algemeen zal het opnemen van een voorziening bij verzekering van arbeidsongeschiktheid onder IFRS niet zijn toegestaan.

1.7 Lange termijnbeloningen: Opbouw van rechten

IAS 19 maakt, anders dan Richtlijn 271, voor de waardering een onderscheid tussen beloningen tijdens het dienstverband die naar verwachting binnen twaalf maanden na de verslaggevingsperiode waarin de arbeidsprestatie is verricht zullen worden betaald en beloningen waarvan naar verwachting de betaling pas na twaalf maanden zal plaatsvinden (IAS 19.5(a) en (c), IAS 19.8). De waardering van beloningen die naar verwachting pas na twaalf maanden zullen worden betaald, vindt onder IAS 19 grotendeels plaats op dezelfde wijze als van pensioenverplichtingen, met het verschil dat de actuariële verschillen en andere waardewijzigingen en schattingsverschillen (remeasurements) wel direct in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt (IAS19.154).

IFRS vereist bij langetermijnbeloningen (bijvoorbeeld jubileumuitkeringen, winstdeling en bonussen) toepassing van de 'projected unit credit method' (IAS 19.155). Deze methode mag ook onder de Nederlandse wet- en regelgeving worden toegepast, maar volstaan kan worden met een beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen (RJ 271.206). De beste schatting is het bedrag dat een rationeel handelende rechtspersoon zou betalen om de desbetreffende verplichtingen af te wikkelen of aan een derde over te dragen (RJ 252.302).

1.8 Vergoedingen op grond van de Wet arbeidsmarkt in balans (transitievergoedingen)

Onder de Richtlijnen zijn vergoedingen die zijn verschuldigd op grond van de Wet arbeidsmarkt in balans (transitievergoedingen) bij het niet verlengen van een tijdelijke arbeidsovereenkomst een vergoeding in ruil voor arbeidsprestaties als al bij het aangaan van die overeenkomst(en) (voor een groep werknemers in een vergelijkbare functie) het zeer waarschijnlijk is dat deze niet zal worden verlengd. Daardoor worden deze vergoedingen in deze specifieke situatie onder de RJ niet als ontslagvergoeding beschouwd, maar bouwt de onderneming onder de Richtlijnen een voorziening op voor de transitievergoeding (RJ 271.502a). Onder IFRS is dit in beginsel geen vergoeding in ruil voor arbeidsprestaties en dus wel een ontslagvergoeding. Dat betekent dat de vergoeding pas verwerkt kan worden als de werkgever een onherroepelijk aanbod heeft gedaan (IAS 19.165). Het feit dat het zeer waarschijnlijk is dat de tijdelijke arbeidsovereenkomst niet wordt verlengd, is daarom in beginsel niet voldoende.

1.9 Ontslagvergoedingen

Onder IFRS is er geen verschil in verwerking tussen ontslagvergoedingen die een onderdeel zijn van een formele reorganisatie en overige ontslagvergoedingen. De Richtlijnen maken wel een verschil, waardoor het mogelijk is om bij een ontslag als onderdeel van een reorganisatie reeds een voorziening op te nemen als op balansdatum nog niet sprake is van een onvoorwaardelijke verplichting. Zie verder hoofdstuk 12 Voorzieningen voor een uitgebreidere behandeling van het verschil in verwerking voor de voorziening voor reorganisatiekosten.

2 Presentatie

2.1 Pensioenlast in winst-en-verliesrekening

Volgens artikel 2:377 BW moet de pensioenlast afzonderlijk in de winst-en-verliesrekening worden gepresenteerd bij toepassing van het categoriale model. IFRS bevat een dergelijke verplichting niet.

2.2 Schulden ter zake van pensioenen in de balans

Volgens artikel 2:375 BW moeten schulden ter zake van pensioenen afzonderlijk in de balans worden gepresenteerd, dan wel afzonderlijk vermeld in de toelichting op de samenstelling van de schulden. IFRS bevat een dergelijke eis niet.

3 Toelichting

3.1 Verbonden partijen

Volgens IAS 24 moeten verhoudingen en transacties met pensioenuitvoeringsorganen alsmede pensioenregelingen van 'key management personnel' als transacties met verbonden partijen worden toegelicht. De Richtlijnen vereisen de toelichting van de bezoldiging van statutaire bestuurders en commissarissen doch niet van de overige personen die als 'key management personnel' worden aangemerkt.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 252 Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa
- RJ 271 Personeelsbeloningen
- IAS 19 Employee Benefits
- IAS 24 Related Party Disclosures

14 Voorzieningen voor latente belastingen

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Latente belastingen over herwaardering	Opnemen van een latente belastingverplichting over herwaardering is niet verplicht.	Opnemen van een latente belastingverplichting over herwaardering is wel verplicht.	IFRS strikter
1.2 Opnemen latente belastingvordering; samenloop met belastbare tijdelijke verschillen uit hoofde van herwaardering	Bij de beoordeling geen rekening houden met latente belastingen over herwaardering.	Geen beperkende bepalingen.	NL strikter
1.3 Verwerking niet gewaardeerde actieve latentie uit hoofde van verliescompensatie bij overnemende entiteit zelf	Via goodwill.	Via de winst-en-verliesrekening.	Strijdig
1.4 Later opnemen van een actieve latentie van overgenomen entiteit	Verwerking latente belastingvordering via winst-en-verliesrekening en aanpassing goodwill, eveneens via de winst-en-verliesrekening.	Indien binnen een jaar na overname nieuwe feiten/omstandigheden dan verwerking via goodwill, in overige gevallen via winst-en-verliesrekening. Nieuwe feiten/omstandigheden dienen betrekking te hebben op situatie op balansdatum.	Strijdig
1.5 Waardering	Nominale of contante waarde.	Nominale waarde.	IFRS strikter
1.6 Latente belastingen inzake op aandelen gebaseerde betalingen	Geen specifieke bepalingen.	Specifieke bepalingen.	IFRS strikter
1.7 Latente belastingen bij de gelijktijdige opname van activa en passiva	Geen specifieke bepalingen.	Specifieke bepalingen.	IFRS strikter
1.8 Fiscale eenheid	Diverse bepalingen.	Geen bepalingen opgenomen.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2 Presentatie			
2.1 Presentatie actieve latentie	Presentatie als vlottend of als vast actief is toegestaan.	Slechts presentatie als vast actief is toegestaan.	IFRS strikter
2.2 Presentatie passieve latentie	Presentatie als voorziening.	Presentatie als verplichting.	Strijdig
3 Toelichting			
3.1 Diverse toelichtingen	Enkele toelichtingen verplicht voor alleen grote ondernemingen.	Verplicht.	IFRS eist meer toelichting

1 Grondslagen

1.1 Latente belastingen over herwaardering

Richtlijn 272 heeft als gevolg van de wettelijke bepalingen in Titel 9 BW 2 het opnemen van een latente belastingverplichting met betrekking tot een herwaardering niet verplicht gesteld. RJ 272.304 beveelt het vormen van een latente belastingverplichting wel aan. IAS 12.20 vereist de opname van een latente belastingverplichting.

1.2 Opnemen latente belastingvordering; samenloop met belastbare tijdelijke verschillen uit hoofde van herwaardering

RJ 272.310 stelt nadrukkelijk dat belastbare tijdelijke verschillen uit hoofde van herwaardering buiten beschouwing worden gelaten bij de beoordeling of een latente belastingvordering kan worden opgenomen voor verrekenbare tijdelijke verschillen. IAS 12 kent deze expliciete beperking niet.

1.3 Verwerking niet gewaardeerde actieve latentie uit hoofde van verliescompensatie bij overnemende entiteit zelf

Een overnemende rechtspersoon kan het, als gevolg van een overname, waarschijnlijk achten dat het zelf een latente belastingvordering kan realiseren, die het niet eerder had opgenomen. De overnemende entiteit kan bijvoorbeeld de voordelen van zijn niet gewaardeerde compensabele fiscale verliezen benutten door verrekening met de toekomstige fiscale winsten van de overgenomen entiteit. In dergelijke gevallen moet de verwervende entiteit op moment van overname alsnog een latente belastingvordering wegens toekomstige verliescompensatie opnemen. Ingevolge RJ 272.505 dient hiermee rekening te worden gehouden bij de bepaling van de hoogte van de goodwill; de bij de overnemende entiteit nu alsnog gewaardeerde latente belastingvordering wordt in mindering gebracht op de goodwill inzake de overgenomen entiteit. Ingevolge IAS 12.67 is géén sprake van een bedrag dat in mindering komt op de goodwill inzake de overgenomen entiteit doch dient de vorming van een dergelijke latentie via de winst-en-verliesrekening te lopen. Het opnemen van een dergelijke latente belastingvordering heeft dus geen effect op de goodwill.

1.4 Later opnemen van een actieve latentie van overgenomen entiteit

Indien een overnemende entiteit een op overnamedatum niet-opgenomen latente belastingvordering van de overgenomen entiteit alsnog op een later tijdstip opneemt, wordt deze latente belastingvordering onder RJ 272.505a verwerkt als een belastingbate in de winst-en-verliesrekening met een gelijktijdige verwerking van een afboeking van de goodwill in de winst-en-verliesrekening.

Onder IAS 12.68 wordt deze latente belastingvordering slechts ten laste van de goodwill verwerkt indien opname plaatsvindt binnen de periode van eerste verwerking van de overname (maximaal één jaar na acquisitiedatum) op basis van nieuwe informatie over de situatie per acquisitiedatum. In alle andere gevallen wordt de latente belastingvordering verwerkt als een belastingbate in de winst-en-verliesrekening.

1.5 Waardering

RJ 272.404 schrijft voor dat waardering van latenties in de balans tegen nominale dan wel tegen contante waarde dient te geschieden. IAS 12.53 stelt dat belastinglatenties niet tegen contante waarde mogen worden gewaardeerd.

1.6 Latente belastingen inzake op aandelen gebaseerde betalingen

Richtlijn 272 bevat geen specifieke regelgeving met betrekking tot het verwerken van latente belastingen die voortvloeien uit op aandelen gebaseerde betalingen. IAS 12.68A-C bevat deze regelgeving wel. De regelgeving van IAS 12 wordt ook onder Richtlijn 272 aanvaardbaar geacht.

1.7 Latente belastingen bij de gelijktijdige opname van activa en passiva

In mei 2021 heeft de IASB Deferred Tax related to Assets and Liabilities arising from a Single Transaction – Amendments to IAS 12 gepubliceerd, waarin wordt ingegaan op de toepassing van de 'initial recognition exception' op met name de activa en passiva uit hoofde van leases en verwijderingsverplichtingen. Onder de aangepaste standaard is de 'initial recognition exception' niet langer van toepassing op transacties die leiden tot gelijktijdige opname van activa en passiva met tegenovergestelde tijdelijke verschillen van hetzelfde bedrag. De aangepaste standaard is van toepassing voor boekjaren aanvangend op of na 1 januari 2023, waarbij eerdere toepassing is toegestaan. Richtlijn 272 bevat geen specifieke regelgeving met betrekking tot het verwerken van latente belastingen bij de gelijktijdige opname van activa en passiva, maar de regelgeving van IAS 12 wordt ook onder Richtlijn 272 aanvaardbaar geacht.

1.8 Fiscale eenheid

RJ 272.8 bevat specifieke bepalingen met betrekking tot de allocatie van belasting binnen een fiscale eenheid. IAS 12 bevat dergelijke bepalingen niet. De (internationale) opvattingen over het al dan niet toerekenen aan de betreffende entiteiten lopen in een breed scala uiteen, met als uitersten het geheel toerekenen aan alle entiteiten en het geheel niet toerekenen aan alle entiteiten. Ongeacht de gemaakte keuze dient sprake te zijn van een consistente toepassing, uiteraard op adequate wijze uiteen te zetten.

Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met eventuele contractuele afspraken die gemaakt zijn binnen de groep.

2 Presentatie

2.1 Presentatie actieve latentie

In RJ 272.602 staat dat latente belastingvorderingen op een afzonderlijke regel dienen te worden opgenomen onder de financiële vaste activa of onder de vlottende activa. Ingevolge IAS 1 is het niet toegestaan om latente belastingen onder de vlottende activa op te nemen (IAS 1.56).

2.2 Presentatie passieve latentie

In RJ 272.601 staat dat passieve latenties als voorziening worden gepresenteerd. Dit volgt ook uit het Besluit Modellen Jaarrekening. Onder IAS 1.54 worden latente belastingen als verplichting gepresenteerd.

3 Toelichting

3.1 Diverse toelichtingen

In Richtlijn 272 zijn de toelichtingsvereisten voor het belangrijkste deel in overeenstemming met die van IAS 12. Richtlijn 272 geeft ten aanzien van de toelichting enerzijds aanbevelingen voor alle ondernemingen en anderzijds verplichtingen voor grote rechtspersonen. IAS 12 maakt deze tweedeling niet en stelt alle toelichtingen verplicht voor alle ondernemingen.

De Richtlijnen verplichten alleen grote rechtspersonen tot het vermelden van het totaalbedrag van de tijdelijke verschillen inzake investeringen in groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures waarvoor geen latente belastingverplichtingen zijn opgenomen.

IAS 12 bevat, in het algemeen, uitgebreidere toelichtingsvereisten. Enerzijds betreft dit een meer gedetailleerde omschrijving van de toelichtingsvereisten. Zo benoemt IAS 12 bijvoorbeeld in groter detail de belangrijkste componenten van de belastinglast- of bate die afzonderlijk dienen te worden toegelicht. Anderzijds, vereist IAS 12 bijvoorbeeld toelichting omtrent het effect van overnames op latente belastingen, waarvoor geen vergelijkbare RJ vereiste bestaat.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 272 Belastingen naar de winst
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 12 Income Taxes
- IFRIC 23 Uncertainty over Income Tax Treatments
- SIC 25 Income Taxes – Changes in the Tax Status of an Enterprise or Its Shareholders

15 Schulden en overlopende passiva

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Verwijdering van de balans (derecognition)	Generieke regelgeving.	Gedetailleerde standaarden.	IFRS strikter
1.2 Categorieën ten behoeve van vervolgwaardering	Indeling in drie categorieën.	Hoofdregel met uitzonderingen.	IFRS strikter
1.3 'Fair value' optie (anders dan handelsportefeuille en derivaten)	Niet toegestaan.	Toegestaan onder voorwaarden indien bij initiële verwerking aan bepaalde criteria is voldaan.	NL strikter
1.4 Overige financiële verplichtingen	Vervolgwaardering volgens effectieve rentemethode of optie lineaire amortisatie.	Alleen effectieve rentemethode toegestaan.	IFRS strikter
1.5 (Dis)agio	Activeren en toerekenen aan de opeenvolgende verslagperioden dan wel in mindering te brengen op de schuld.	Het activeren van disagio en toerekenen aan de opeenvolgende verslagperioden is onder IFRS niet toegestaan.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Rubricering kortlopend deel langlopende schuld	Kortlopend deel van langlopende schuld rubriceren onder kortlopende schuld (aanbevolen) of langlopende schuld.	Verplicht rubriceren als kortlopend.	IFRS strikter
2.2 Classificatie van financiële instrumenten als eigen of vreemd vermogen in de enkelvoudige jaarrekening	Stelselkeuze voor classificatie op basis van economische realiteit c.q. de juridische vorm.	Op basis van economische realiteit (in alle vormen van IFRS jaarrekeningen).	IFRS strikter
2.3 Uitsplitsing ten behoeve van balanspresentatie	Voorgeschreven presentatie.	Beperkt aantal voorgeschreven posten.	NL strikter
2.4 Presentatie schulden aangehouden voor handelsdoeleinden	Schulden dienen te worden gerangschikt onder de langlopende schulden als deze pas na één jaar kunnen worden opgeëist.	Schulden die primair worden aangehouden voor handelsdoeleinden dienen als kortlopende schuld gepresenteerd te worden, onafhankelijk van de opeisbaarheid.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.5 Classificatie kortlopend/langlopend bij herfinanciering overeengekomen na balansdatum	Toegestaan ingeval de herfinanciering contractueel overeengekomen is voor het opmaken van de jaarrekening, de schuld als langlopend te rubriceren.	Niet betrekken bij classificatie van kortlopend/langlopend deel schulden.	IFRS strikter
2.6 Vervroegde aflossing	Indien voor het moment van opmaken van de jaarrekening de vervroegde aflossing heeft plaatsgevonden dan wel de vervroegde aflossing is overeengekomen bestaat mogelijkheid deze te presenteren als kortlopende schuld.	Looptijd van de lening is bepalend voor classificatie.	IFRS strikter
2.7 Vervroegde opeisbaarheid	Mogelijkheid om als langlopend te rubriceren indien een 'waiver' overeengekomen is na balansdatum doch vóór datum opmaken jaarrekening. Nederlandse wet- en regelgeving kennen geen specifieke bepalingen voor toekomstige convenanten.	Verplicht rubricering als kortlopend en overeenkomen van 'waiver' toelichten als gebeurtenis na balansdatum. Alleen convenanten waaraan de entiteit op of vóór balansdatum moet voldoen heeft invloed op de classificatie van een schuld als kortlopend of langlopend, en niet toekomstige convenanten.	IFRS strikter
3 Toelichting			
3.1 Informatie over financiële instrumenten	Algemene en bepaalde specifieke toelichtingsvereisten.	Algemene en veel gedetailleerde specifieke toelichtingsvereisten.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Toelichting mutatieoverzicht	Opname mutatieoverzicht voor iedere categorie langlopende schulden.	Toelichting van wijzigingen in 'uit financieringsactiviteiten voortvloeiende verplichtingen', mogelijk door middel van verloopoverzicht.	NL eist meer toelichting
3.3 Vergelijkende cijfers mutatieoverzicht	Niet verplicht.	Verplicht.	IFRS eist meer toelichting

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.4 Toelichting langlopende schulden met een resterende looptijd van meer dan vijf jaar	Totaalbedrag van schulden met een resterende looptijd van meer dan vijf jaar dient afzonderlijk te worden toegelicht.	Een looptijdanalyse voor de financiële verplichtingen moet worden opgenomen.	IFRS eist meer toelichting
3.5 Toelichting opeisbaarheid	Indien convenanten in werking zijn getreden, of dicht zijn benaderd, dienen de belangrijkste voorwaarden en bepalingen van de schuld die beïnvloed is of mogelijk wordt beïnvloed, worden vermeld.	IFRS kent soortgelijke vereisten. In aanvulling dient voor leningen met convenanten de aard van de conventen, wanneer hieraan moet worden voldaan, alsmede de boekwaarde van de desbetreffende verplichting worden toegelicht.	IFRS eist meer toelichting
3.6 Supplier finance arrangements	Geen specifieke toelichting inzake 'supplier finance arrangements'.	Specifieke toelichtingsvereisten ten aanzien van 'supplier finance arrangements'.	IFRS eist meer toelichting

1 Grondslagen

1.1 Verwijdering van de balans (derecognition)

RJ 290.702 verwijst voor het niet langer opnemen van financiële activa of financiële verplichtingen naar Richtlijn 115, alinea 104 tot en met 112. In RJ 115.110 is een algemene bepaling opgenomen omtrent de 'derecognition' van activa en passiva. Een actief of een post van het vreemd vermogen dient niet langer in de balans te worden opgenomen, indien de transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de post van het vreemd vermogen aan een derde worden overgedragen.

In IFRS 9 wordt in veel meer detail ingegaan op de 'derecognition' van activa en passiva. Ten aanzien van financiële verplichtingen geldt dat deze van de balans worden verwijderd wanneer de contractuele verplichting niet langer bestaat, bijvoorbeeld wanneer de in het contract vastgelegde verplichting volledig is nagekomen, dan wel is ontbonden, dan wel afloopt (IFRS 9.3.3.1). Zie voor de behandeling onder IFRS 9 tevens hoofdstuk 23 Financiële instrumenten.

1.2 Categorieën ten behoeve van vervolgwaardering

IFRS en Richtlijnen kennen een zekere vorm van 'indeling' van groepen van gelijksoortige financiële verplichtingen in het kader van de bepaling van de toe te passen voorschriften voor waardering en resultaatbepaling (welke indeling niet noodzakelijkerwijze als balanspresentatie behoeft te worden toegepast, zie hierna bij 2.5). Het onderscheid in groepen (categorieën) zijn voor Richtlijnen en IFRS niet gelijk.

Richtlijn 290 maakt een onderscheid in drie categorieën voor de bepaling van de vervolgwaardering van de financiële verplichtingen (hierna ook wel als waarderingscategorieën aangeduid) (RJ 290.413):

- financiële verplichtingen die deel uitmaken van een handelsportefeuille (reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening);
- derivaten:
 - onderdeel van een hedge-relatie;
 - overige derivaten, beursgenoteerde aandelen als onderliggende waarde: reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening;
 - overige derivaten, onderliggende waarde anders dan beursgenoteerde aandelen: reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening dan wel te kiezen voor waardering tegen kostprijs (met afwaardering tegen lagere reële waarde indien van toepassing);
- overige financiële verplichtingen: geamortiseerde kostprijs, effectieve rente in winst-en-verliesrekening.

IFRS 9 kent deels vergelijkbare waarderingscategorieën, zij het dat voor specifiek genoemde verplichtingen een afwijkende grondslag aan de orde is. IFRS 9.4.2.1 kent een formulering die uitgaat van een 'hoofdregel' met vervolgens een aantal uitzonderingen. De 'hoofdregel' is dat financiële verplichtingen in de categorie worden opgenomen waarbij de vervolgwaardering op basis van de geamortiseerde kostprijs plaatsvindt. Uitzonderingen hierop zijn op basis van IFRS 9.4.2.1:

- (a) financiële verplichtingen tegen reële waarde met verwerking van de waardeverschillen in de winst-en-verliesrekening (met verwerking van de waardeverschillen in de winst-en-verliesrekening); deze groep van verplichtingen bestaat uit (IFRS 9 appendix A):
 - financiële verplichting voor handelsdoeleinden, waaronder een derivaat (tenzij een derivaat dat een financieel garantiecontract is of is aangewezen in een effectieve hedge); of
 - financiële verplichting die, onder voorwaarden, bij initiële verwerking is aangewezen voor waardering tegen reële waarde (zie hierna 'fair value' optie, zie hierna bij 1.3); of
 - financiële verplichting uit hoofde van een derivaat ten behoeve van een instrument voor het afdekken van het kredietrisico die hetzij op moment van initiële verwerking hetzij op een moment daarna is aangewezen voor waardering op reële waarde.
- (b) financiële verplichtingen voortkomend uit de overdracht van een actief, welke niet voldoet aan de voorschriften voor het van de balans verwijderen van het actief;
- (c) financiële garantiecontracten (waardering tegen de hoogste van de verliesvoorziening of het initieel verwerkte bedrag);
- (d) toezegging om een lening te verstrekken tegen een vergoeding lager dan de marktrente (waardering tegen de hoogste van de verliesvoorziening of het initieel verwerkte bedrag);
- (e) verplichting wegens een aanvullende vergoeding aan de verkoper in het kader van een 'business combination' (waarvoor IFRS 3 van toepassing is) (waardering tegen reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening).

Voor een jaarrekening op basis van de Nederlandse voorschriften is de indeling in de balans voorgeschreven op basis van het Besluit modellen jaarrekening; daarmee is een balanspresentatie die meer overeenkomt met de waarderingscategorieën meestal niet mogelijk.

Onder IFRS zijn er beperktere voorschriften voor indeling van de balanspresentatie, zodat het wel zou kunnen voorkomen dat de in balanspresentie opgenomen indeling meer (of zelfs exact) aansluit met de indeling voor de waarderingscategorieën. Overigens schrijft IFRS 7 een nadere toelichting op de aansluiting tussen de balanspresentatie en indeling in waarderingscategorieën voor (IFRS 7.6 en 7.8).

1.3 'Fair value' optie (anders dan handelsportefeuille en derivaten)

Met uitzondering van financiële verplichtingen in de handelsportefeuille en derivaten is ingevolge de Nederlandse regelgeving het niet toegestaan schulden tegen actuele waarde te waarderen.

De 'fair value'-optie van IFRS 9.4.2.2 en IFRS 9.B4.1.27-36 staat ondernemingen toe op het moment dat zij een financieel instrument (een financieel passief) aangaan, dit instrument aan te merken als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, indien aan één van de volgende twee criteria is voldaan (IFRS 9.4.2.2):

- toepassen van de reële-waarde-optie neemt een accounting mismatch weg of vermindert deze aanzienlijk, welke zou bestaan als financiële activa of passiva op verschillende grondslagen worden gewaardeerd;
- een groep van financiële instrumenten (activa, passiva of beide) worden op reële waarde basis gemanaged, overeenkomstig een gedocumenteerde risk management-/investeringsstrategie.

Tevens is op basis van IFRS 9.4.3.5 het toegestaan om ten aanzien van een financieel instrument (een financieel passief) dat een 'embedded' derivaat bevat, de reële waarde-optie toe te passen ten aanzien van het gehele hybride contract, behalve als het 'embedded' derivaat geen of zeer beperkte invloed heeft op de kasstromen van het financieel instrument of als het zeer eenvoudig is aan te tonen dat de economische kenmerken en risico's van het 'embedded' derivaat nauw verbonden zijn met het financieel instrument.

Het deel van de waardeverandering dat een gevolg is van wijzigingen in het eigen kredietrisico van de entiteit zal in de meeste gevallen niet in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt, maar worden verantwoord in 'other comprehensive income' (IFRS 9.5.7.7).

1.4 Overige financiële verplichtingen

Onder de Richtlijnen worden de overige financiële verplichtingen gewaardeerd tegen 'kostprijs' waarbij op moment van de eerste verwerking (bij het ontstaan van de schuld) de initiële kostprijs wordt gelijkgesteld aan de reële waarde. Onder IFRS wordt dezelfde methode toegepast op financiële verplichtingen waarbij de vervolgwaardering tegen geamortiseerde kostprijs plaatsvindt.

Na eerste verwerking wordt een eventueel verschil tussen de initiële kostprijs (zijnde de reële waarde aangepast voor transactiekosten) en de nominale waarde (of juist: de aflossingswaarde) van de schuld toegerekend over de periode tot laatste aflossing of terugbetaling. Deze waardering wordt aangeduid als de (methode van de) geamortiseerde kostprijs.

De Richtlijnen geven aan dat het toepassen van lineaire amortisatie in plaats van het toepassen van de effectieve-rentemethode als alternatief wordt toegestaan indien lineaire amortisatie niet tot belangrijke verschillen leidt ten opzichte van het toepassen van de effectieve-rentemethode (RJ 273.201 en RJ 940 onder definitie van geamortiseerde kostprijs). IFRS kent deze uitzondering niet.

1.5 (Dis)agio

Agio en disagio dienen (net als aflossingspremies) over de looptijd van het contract als onderdeel van de rentelast aan de opeenvolgende verslagperioden te worden toegerekend over de looptijd van het contract. Deze toerekening dient zodanig te geschieden dat tezamen met de over de lening verschuldigde rentevergoeding de effectieve rente in de winst-en-verliesrekening wordt verwerkt en in de balans (per saldo) de amortisatiewaarde van de schuld wordt verwerkt. Op deze wijze wordt bereikt dat de jaarlijks in de winst-en-verliesrekening verantwoorde rentelast aansluit op de marktvergoeding zoals van toepassing op moment van aangaan van de lening. De nog niet in de winst-en-verliesrekening verwerkte bedragen van het agio en disagio worden verwerkt als verhoging respectievelijk verlaging van de schuld waarop ze betrekking hebben (RJ 273.201, IFRS 9.5.1.1). Op grond van artikel 2:375 lid 5 BW is het ook toegestaan het disagio dat wordt toegerekend aan de opeenvolgende verslagperioden te activeren in plaats van het in mindering te brengen op de schuld. Het activeren van disagio en toerekenen aan de opeenvolgende verslagperioden is onder IFRS niet toegestaan.

2 Presentatie

2.1 Rubricering kortlopend deel langlopende schuld

Artikel 2:375 lid 6 BW schrijft voor dat in de toelichting het bedrag wordt vermeld dat in het volgende boekjaar op een langlopende schuld moet worden afgelost, indien dat bedrag in de balans is opgenomen onder de langlopende schulden. Dit kan door opname van dit bedrag onder de kortlopende schulden in de balans dan wel door afzonderlijke vermelding ervan in de toelichting indien het kortlopende deel onder de langlopende schulden wordt opgenomen.

De Richtlijnen bevelen echter aan dat bedrag als een kortlopende schuld in de balans te rubriceren ten behoeve van het inzicht in de liquiditeit van de rechtspersoon (RJ 254.308). IAS 1 laat niet toe dat het kortlopende deel van opgenomen leningen als deel van de langlopende schulden wordt verantwoord (IAS 1.71).

2.2 Classificatie van financiële instrumenten als eigen of vreemd vermogen in de enkelvoudige jaarrekening

Het voorschrift onder IFRS (IAS 32.15) om in de enkelvoudige jaarrekening passiefposten op basis van economische beginselen te classificeren wijkt af van de Richtlijnen (die ten aanzien van de enkelvoudige jaarrekening een stelselkeuze voor classificatie op basis van juridische vorm dan wel economische vorm geeft (RJ 240.207-209)). Dit kan ertoe leiden dat onder Dutch GAAP de classificatie van een instrument in de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening niet gelijk is, terwijl dit onder IFRS wel het geval is.

2.3 Uitsplitsing ten behoeve van balanspresentatie

Een verschil tussen IFRS en de Nederlandse wet- en regelgeving is dat IFRS een minder verstrekkende opsomming kent voor de uitsplitsing in categorieën in vergelijking met het vereiste in artikel 2:375 lid 1 BW.

Artikel 2:375 lid 1 BW geeft aan welke posten afzonderlijk onder de schulden dienen te worden opgenomen. Het gaat om:

- a. obligatieleningen, pandbrieven en andere leningen met afzonderlijke vermelding van de converteerbare leningen;
 - b. schulden aan kredietinstellingen;
 - c. ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen voor zover niet reeds op actiefposten in mindering gebracht;
 - d. schulden aan leveranciers en handelskredieten;
 - e. te betalen wissels en cheques;
 - f. schulden aan groepsmaatschappijen;
 - g. schulden aan overige buiten de groep staande verbonden maatschappijen (art. 2:361 lid 4 BW);
 - h. schulden aan rechtspersonen en vennootschappen die een deelneming hebben in de rechtspersoon of waarin de rechtspersoon een deelneming heeft, voor zover niet reeds onder f vermeld;
 - i. schulden ter zake van belastingen en premies van sociale verzekering;
 - j. schulden ter zake van pensioenen;
 - k. overige schulden; en,
- op basis van artikel 2:364 lid 4 BW, voor zover niet onder de overige schulden zijn opgenomen overlopende passiva.

Volgens IAS 1.54 dienen ten minste de volgende schulden afzonderlijk te worden opgenomen:

- handelscrediteuren en overige schulden;
- financiële verplichtingen;
- acute belastingverplichtingen;
- latente belastingverplichtingen;
- schulden opgenomen in 'disposal groups' als bedoeld in IFRS 5.

Eventuele splitsing onder IFRS is afhankelijk van aard, omvang en doel van de post (IAS 1.77 en IAS 1.78).

2.4 Presentatie schulden aangehouden voor handelsdoeleinden

Onder IFRS dienen schulden die primair worden aangehouden voor handelsdoeleinden als kortlopende schuld gepresenteerd te worden (IAS 1.70). De Richtlijnen kennen een dergelijke bepaling niet en stellen dat schulden dienen te worden gepresenteerd onder de kortlopende schulden als deze binnen één jaar na balansdatum kunnen worden opgeëist en onder de langlopende schulden als dit niet zo is (RJ 254.303).

2.5 Classificatie kortlopend/langlopend bij herfinanciering overeengekomen na balansdatum

Volgens de Richtlijnen dienen langlopende schulden die volgens overeenkomst binnen een jaar tot afwikkeling komen als langlopende schuld gerubriceerd te blijven indien de rechtspersoon voornemens is en het (onvoorwaardelijk) recht heeft de betreffende schuld te herfinancieren voor een termijn van minimaal twaalf maanden na balansdatum.

Indien de rechtspersoon op balansdatum niet het recht heeft onder de geldende leningsvoorwaarden de schuld te herfinancieren voor een termijn van minimaal twaalf maanden na balansdatum, maar de herfinanciering contractueel is overeengekomen vóór het moment van opmaken van de jaarrekening, is het onder de Nederlandse wet- en regelgeving toegestaan deze schuld als langlopend te rubriceren. De toepassing van deze optie wordt dan toegelicht (RJ 254.305).

Onder IFRS wordt de mogelijkheid tot herfinanciering niet in acht genomen voor de rubricering van een schuld indien de rechtspersoon op balansdatum niet het (onvoorwaardelijk) recht heeft onder de geldende leningsvoorwaarden de schuld te herfinancieren voor een termijn van minimaal twaalf maanden na balansdatum. Deze schuld blijft onder IFRS geclassificeerd als kortlopend (IAS 1.69 (d) en IAS 1.73). Er is dan sprake van een 'non-adjusting event' welke als gebeurtenis na balansdatum toegelicht dient te worden (IAS 1.76).

2.6 Vervroegde aflossing

Onder de Richtlijnen bestaat de optie om een (overeenstemming tot) vervroegde aflossing tussen de balansdatum en datum van opmaak van de jaarrekening, als kortlopend te presenteren (RJ 254.306). De toepassing van de optie wordt dan toegelicht. Onder IFRS is dit niet toegestaan, maar kan het wel noodzakelijk zijn om dit toe te lichten als een rechtspersoon voornemens is om vervroegd de verplichting af te lossen (IAS 1.75A).

2.7 Vervroegde opeisbaarheid

Voor leningen waarvoor op balansdatum niet wordt voldaan aan de leningsvoorwaarden met als gevolg dat de schulden direct opeisbaar zijn geworden, is sprake van eenzelfde verschil:

- is op of vóór balansdatum met de schuldeiser een herstelperiode overeengekomen en onmiddellijke opeising niet langer mogelijk is, dient de schuld als langlopend geclassificeerd te blijven, mits de herstelperiode minimaal tot twaalf maanden na balansdatum loopt en de leningverstrekker gedurende deze periode geen onmiddellijke terugbetaling kan eisen (RJ 254.307, IAS 1.75);
- indien na balansdatum maar vóór opmaakdatum een herstelperiode wordt overeengekomen, waardoor de lening niet binnen twaalf maanden na balansdatum opeisbaar is, laat RJ 254.307 toe om de schuld als langlopend te rubriceren; IFRS (IAS 1.74) laat dat niet toe en schrijft rubricering als kortlopende schuld voor. Wel is sprake van een 'non-adjusting event' welke als gebeurtenis na balansdatum toegelicht dient te worden (IAS 1.76).

Onder IFRS hebben alleen convenanten waaraan de entiteit op of vóór balansdatum moet voldoen van invloed zijn op de classificatie van een schuld als zijnde kortlopend of langlopend, en niet toekomstige convenanten (IAS 1.72B).

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving zijn er geen specifieke bepalingen die ingaan hoe een entiteit dient om te gaan met specifieke leningsvoorwaarden, zoals convenanten, waaraan in de toekomst moet worden voldaan.

3 Toelichting

3.1 Informatie over financiële instrumenten

De toelichtingsvereisten voor financiële instrumenten zijn opgenomen in IFRS 7 Financial instruments: Disclosures. De reële waarde-informatie ten aanzien van financiële instrumenten is vervolgens opgenomen in IFRS 13 Fair Value Measurement. IFRS 7 geeft onder andere aan dat een entiteit haar financiële instrumenten dient te groeperen in klassen van vergelijkbare instrumenten en, waar toelichting is vereist, deze toelichting per klasse op te nemen (zie ook punt 1.2).

De primaire doelstelling van de te verstrekken toelichtingen is dat zodanige informatie over het belang van financiële instrumenten wordt verstrekt dat gebruikers van de jaarrekening in staat zijn om de financiële positie en prestatie van de entiteit te kunnen beoordelen (IFRS 7.7). Daartoe omvat IFRS 7 kwalitatieve en kwantitatieve toelichting over risico's die zijn verbonden aan financiële instrumenten, waaronder minimeisen ten aanzien van toelichting over liquiditeitsrisico en marktrisico (waaronder een gevoeligheidsanalyse).

Kwalitatieve toelichting betreft doelstellingen, beleid en processen voor het managen van deze risico's. Kwantitatieve toelichting betreft informatie over de omvang van de risico's op basis van informatie intern verstrekt aan 'key management personnel'.

De Nederlandse wet bevat het voorschrift dat informatie dient te worden verschaft over financiële instrumenten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen financiële instrumenten die tegen actuele waarde worden gewaardeerd (art. 2:381a BW) en financiële instrumenten die niet tegen actuele waarde worden gewaardeerd (art. 2:381b BW). In de Richtlijnen is aansluiting gezocht bij de verplichte toelichtingen zoals die voorheen door IAS 32 (inmiddels vervangen door IFRS 7) werden voorgeschreven. Een met IFRS vergelijkbare algemene doelstelling is in RJ 290.901 opgenomen, doch de uitwerking van de Richtlijnen gaat minder ver dan IFRS 7.

RJ 290.906 bepaalt dat omtrent alle financiële instrumenten, zowel in de balans opgenomen als niet in de balans opgenomen, dat het volgende in de toelichting dient te worden opgenomen:

- informatie over de omvang en de aard van de financiële instrumenten, inclusief belangrijke contractuele bepalingen die invloed kunnen hebben op zowel bedrag en tijdstip als mate van zekerheid van de toekomstige kasstromen en;
- de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, inclusief de criteria voor opname van financiële instrumenten in de balans en de toegepaste waarderingmethoden.

In de toelichting dient ingevolge de wet en de Richtlijnen op een aantal punten aanvullende informatie met betrekking tot schulden te worden opgenomen. Het betreft de vermelding van:

- rentevoet langlopende leningen en de vermelding van rente- en kasstroomrisico's;
- zekerheden;
- achterstelling;
- voorwaarden van conversie;

- looptijd;
- vermelding reële waarde;
- overige in de toelichting op te nemen gegevens.

Tevens wordt verwezen naar hoofdstuk 23 Financiële instrumenten.

3.2 Toelichting mutatieoverzicht

Voor iedere groep van langlopende schulden (inclusief verplichtingen uit hoofde van financiële leases op grond van RJ 254.104) wordt een mutatie-overzicht voorgeschreven. Daarbij wordt aangegeven dat indien het kortlopende gedeelte niet onder kortlopende schulden is opgenomen dat bij het mutatie-overzicht dan tevens per groep dient te worden aangegeven welke deel kortlopend is (RJ 254.408a).

IFRS bevat een soortgelijk maar niet identiek voorschrift. IAS 7 vereist namelijk toelichting van wijzigingen in 'uit financieringsactiviteiten voortvloeiende verplichtingen' en schrijft specifiek voor welke soorten wijzigingen afzonderlijk worden vermeld (IAS 7.44A). Een mogelijkheid om het vereiste inzicht te verschaffen, is een aansluiting op te nemen tussen de begin- en eindstand in de balans (oftewel, een verloopoverzicht) van de 'uit financieringsactiviteiten voortvloeiende verplichtingen' (IAS 7.44D), waar nodig aangevuld met additionele informatie.

3.3 Vergelijkende cijfers mutatieoverzicht

Onder IFRS is het verplicht om vergelijkende cijfers op te nemen bij mutatieoverzichten (IAS 1.38). De Richtlijnen schrijven dit niet voor (RJ 110.127).

3.4 Toelichting langlopende schulden met een resterende looptijd van meer dan vijf jaar

Ingevolge artikel 2:375 lid 2 BW moet het totaalbedrag van de langlopende schulden met een resterende looptijd van meer dan vijf jaar afzonderlijk worden vermeld (RJ 254.402). IFRS kent een vergelijkbare bepaling die wel iets meer gedetailleerdere informatie vereist dan de bepaling onder Nederlandse wet- en regelgeving: Op grond van IFRS 7.39 dient een onderneming een looptijdanalyse voor financiële verplichtingen op te nemen, waarbij alle toekomstige contractuele kasstromen, inclusief de betalingen van rente, worden weergegeven.

3.5 Toelichting opeisbaarheid

Indien voorwaarden en bepalingen uit een convenant gedurende het boekjaar of na balansdatum maar voor het moment van opmaken van de jaarrekening in werking zijn getreden, waardoor een schuld direct opeisbaar wordt, dient de rechtspersoon deze gebeurtenis toe te lichten alsmede de belangrijkste voorwaarden en bepalingen van de schuld die beïnvloed zijn, te vermelden (RJ 254.408).

Indien de hiervoor bedoelde voorwaarden of bepalingen op balansdatum of na balansdatum maar voor het moment van opmaken van de jaarrekening nog niet in werking zijn getreden maar dicht zijn benaderd, dienen de belangrijkste voorwaarden en bepalingen tevens te worden vermeld. (RJ 254.408).

IFRS kent soortgelijke toelichtingsvereisten, maar in aanvulling daarop dient een entiteit ten aanzien van schulden die geclassificeerd zijn als langlopend en waarop bepalingen en voorwaarden in convenanten van toepassing zijn, aanvullende informatie toe te lichten. Deze aanvullende informatie omvat informatie over de aard van de convenanten, wanneer aan deze convenanten moet worden voldaan alsmede de boekwaarde van de desbetreffende schulden. Wanneer er feiten en omstandigheden zijn die er op wijzen dat de entiteit mogelijk moeite heeft om aan de convenanten te voldoen, moeten deze feiten en omstandigheden worden toegelicht (IAS 1.76ZA).

3.6 Supplier finance arrangements

Er zijn veel verschillende vormen van 'supplier finance arrangements'. Ondanks dat 'supplier finance arrangements' – waaronder 'reverse factoring'-overeenkomsten – niet nieuw zijn, hebben dergelijke overeenkomsten de laatste jaren meer bekendheid gekregen. IFRS IC heeft in december 2020 een agendabeslissing 'Supply Chain Financing Arrangements – Reverse Factoring' gepubliceerd. In mei 2023 heeft de IASB wijzigingen gepubliceerd in IAS 7 'Statement of Cash Flows' en IFRS 7 'Financial Instruments: Disclosures' om zo de toelichtingsvereisten ten aanzien van dergelijke overeenkomsten te verbeteren.

De wijzigingen in IAS 7 en IFRS 7 hebben als doel om gebruikers van de jaarrekening het inzicht te geven om te evalueren wat voor effect 'supplier finance arrangements' hebben op de verplichtingen en kasstromen en het liquiditeitsrisico (IAS 7.44F). Deze 'supplier finance arrangements' kunnen leiden tot aanvullend liquiditeitsrisico, omdat de entiteit een deel van haar verplichtingen kan hebben geconcentreerd bij één financiële instelling in plaats van bij een diverse groep leveranciers. Om hier invulling aan te geven, dient een entiteit het volgende toe te lichten (IAS 7.44H):

- de voorwaarden en karakteristieken van de 'supplier finance arrangements';
- per begin en eind van de verslagperiode de volgende informatie:
 - de boekwaarde van de financiële verplichtingen die gerelateerd zijn aan de 'supplier finance arrangements' en onder welke post deze in de balans zijn opgenomen;
 - de boekwaarde van bovenstaande financiële verplichtingen, waarvoor leveranciers reeds betalingen hebben ontvangen vanuit de financierders;
 - de betalingstermijnen van de bovenstaande, maar ook van vergelijkbare handelscrediteuren die niet onder deze overeenkomsten vallen;
- de aard en effect van veranderingen in de boekwaarde van bovenstaande financiële verplichtingen die niet zijn veroorzaakt door uitgaande kasstromen (betalingen).

De Nederlandse wet- en regelgeving kent niet een specifieke toelichtingsvereiste ten aanzien 'supplier finance arrangements', waarbij de algemene principes rondom het toelichten van kasstroom- en liquiditeitsrisico's in acht genomen wordt.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 254 Schulden
- RJ 258 Overlopende passiva
- RJ 290 Financiële instrumenten
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation

Capita selecta

16 Winst-en-verliesrekening

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Integrale toepassing IFRS 15 onder de Richtlijnen	Toepassing van IFRS 15 is toegestaan, mits consistent en integraal toegepast.	Geen alternatieve verwerkingwijzen toegestaan.	IFRS strikter
1.2 Opbrengst-verantwoording algemeen	Opbrengstverantwoording op basis van overdracht van economische risico's en voordelen.	Opbrengstverantwoording op basis van overdracht van beschikkingsmacht (control).	Strijdig
1.3 Identificatie van het contract	Geen specifieke criteria om te bepalen of sprake is van een contract.	Specifieke criteria om te bepalen of sprake is van een contract.	IFRS strikter
1.4 Principaal – agent	Onderscheid op basis van rechten op economische voordelen en risico's.	Onderscheid op basis van beschikkingsmacht.	Strijdig
1.5 Transacties met meerdere prestatieverplichtingen	Op basis van de zelfstandige verkoopprijs of reële waarde. Er zijn geen specifieke regels voor de allocatie van variabele vergoedingen en kortingen.	Op basis van de zelfstandige verkoopprijs. Er zijn specifieke regels voor de allocatie van variabele vergoedingen en kortingen.	IFRS strikter
1.6 Variabele vergoedingen	Voorzichtigheid toepassen bij schatten van omvang, zodat kans op latere terugname klein is.	Alleen in transactieprijs opnemen voor zover het zeer waarschijnlijk is dat geen latere terugname nodig is.	IFRS strikter
1.7 Verkooptransacties met terug(ver)koopovereenkomsten	Verwerking gebaseerd op rechten op economische voordelen en risico's.	Verwerking gebaseerd op beschikkingsmacht.	Strijdig
1.8 Kosten van het vervullen van een contract	Geen specifieke regelgeving.	Activeren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan.	IFRS strikter
1.9 Kosten van het verkrijgen van een contract	Kosten activeren als het waarschijnlijk is dat de overeenkomst zal worden verkregen, de kosten afzonderlijk kunnen worden geïdentificeerd en betrouwbaar kunnen worden bepaald.	Alleen die kosten activeren die zich alleen voordoen als het contract inderdaad wordt verkregen.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.10 Activering rentelasten	Activering voor kwalificerende activa of verwerking in winst-en-verliesrekening.	Activering verplicht voor kwalificerende activa.	IFRS strikter
1.11 Bepaling rente-opbrengsten en -lasten	Effectieve-rentemethode of lineaire amortisatie (onder voorwaarden).	Effectieve-rentemethode.	IFRS strikter
1.12 Betalingskortingen	Afhankelijk van de situatie in mindering op de omzet of als rentelast.	In mindering op de omzet.	IFRS strikter
1.13 Meegekocht dividend deelneming	In mindering op kostprijs deelneming.	Meestal als opbrengst verantwoorden, impairment test op boekwaarde deelneming.	Strijdig
2 Presentatie			
2.1 Modellen	Uitgaan van toegestaan model voor winst-en-verliesrekening.	Alleen de op te nemen posten worden genoemd.	NL strikter
2.2 Overzicht van het totaalresultaat	Vier mogelijkheden voor de presentatie van het totaalresultaat.	Twee mogelijkheden voor de presentatie van het totaalresultaat.	IFRS strikter
2.3 Splitsing totaalresultaat	Geen voorschriften	Totaalresultaat splitsen in posten die kunnen recycleren in toekomstige perioden en posten waarbij dat niet mogelijk is. Daarnaast bedragen voor de deelnemingen die op basis van de equity methode zijn gewaardeerd afzonderlijk weergeven.	IFRS strikter
2.4 Mutaties in het belang van derden in het totaalresultaat	Mutaties in het belang van derden worden niet opgenomen.	Mutaties in het belang van derden worden wel opgenomen.	Strijdig
2.5 Toepassen vereenvoudigde winst-en-verliesrekening in enkelvoudige jaarrekening	Toegestaan (alleen niet-OOB's).	Niet toegestaan.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3 Toelichting			
3.1 Toelichtingsvereisten	Minder toelichtingsvereisten.	Meer toelichtingsvereisten.	IFRS eist meer toelichting

1 Grondslagen

Een belangrijke oorzaak van de verschillen tussen omzetverantwoording onder IFRS 15 en de Richtlijnen is dat IFRS 15 is gebaseerd op het uitgangspunt van beschikkingsmacht, terwijl Richtlijn 270 is gebaseerd op de overdracht van economische risico's en voordelen.

De RJ heeft in december 2020 RJ-Uiting 2020-15 gepubliceerd. De Uiting bevat verschillende wijzigingen in Richtlijn 270. Deze wijzigingen zijn van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2022. Door deze wijzigingen zijn de verschillen tussen IFRS en de Richtlijnen kleiner geworden, maar niet helemaal verdwenen. Onderstaande analyse is gebaseerd op deze nieuwe voorschriften.

In RJ-Uiting 2020-15 heeft de RJ benadrukt dat bij de interpretatie van de gewijzigde Richtlijnen de bepalingen van IFRS 15, inclusief nadere guidance voor de toepassing van IFRS 15, niet leidend zijn.

1.1 Integrale toepassing IFRS 15 onder de Richtlijnen

De Richtlijnen staan toe dat in plaats van Richtlijn 270 de bepalingen van IFRS 15 worden gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening, mits integraal en consistent toegepast. Onder IFRS 15 zijn geen alternatieve verwerkingswijzen toegestaan.

1.2 Opbrengstverantwoording algemeen

IFRS 15 is gebaseerd op de verantwoording van opbrengsten bij overdracht van de beschikkingsmacht over een goed of dienst. Richtlijn 270 gaat uit van de overdracht van economische risico's en voordelen. In de meeste gevallen zal dit verschil in benadering geen gevolgen hebben voor het tijdstip waarop opbrengsten worden verantwoord, maar met name bij niet-standaardcontracten kunnen verschillen ontstaan.

In het verlengde van het algemene beginsel heeft IFRS 15 nauw omschreven in welke specifieke gevallen verantwoording van de opbrengsten gedurende een periode genomen mag worden. In Richtlijn 270 en Richtlijn 221 zijn criteria opgenomen over de verantwoording van opbrengsten uit hoofde van dienstverlening respectievelijk onderhanden projecten, waarbij algemene voorwaarden zijn gesteld voor verwerking van de opbrengst naar rato van de verrichte prestaties, waaronder de waarschijnlijkheid dat de economische voordelen met betrekking tot de transactie aan de rechtspersoon toevloeien.

1.3 Identificatie van het contract

IFRS 15 definieert een contract als een overeenkomst met één of meerdere partijen waaruit rechten en verplichtingen voortkomen. Een contract moet voldoen aan de volgende criteria:

- de partijen hebben het contract goedgekeurd en zich gecommitteerd aan de verplichtingen in het contract;
- de rechten van de partijen ten aanzien van de te leveren goederen en diensten zijn duidelijk;
- de betalingsvoorwaarden zijn duidelijk;
- het contract heeft economische betekenis; en
- het is waarschijnlijk dat de onderneming de bedragen ontvangt waarop zij recht heeft (IFRS 15.9).

De Richtlijnen bevatten geen specifieke criteria om te bepalen of er sprake is van een contract.

1.4 Principaal – agent

Bij de vaststelling of een entiteit principaal of agent is, stellen de Richtlijnen dat de principaal de belangrijke rechten op economische voordelen en belangrijke risico's heeft met betrekking tot de goederen en diensten, terwijl bij IFRS de principaal de beschikkingsmacht over die goederen en diensten heeft. Daarnaast hebben de Richtlijnen beschikkingsmacht en belangrijk kredietrisico als extra indicatoren voor het zijn van principaal.

1.5 Transacties met meerdere prestatieverplichtingen

Overeenkomsten dienen gesplitst te worden in onderscheiden prestatieverplichtingen voor goederen of diensten die als verschillend worden beschouwd.

IFRS 15 vereist dat een entiteit een schatting maakt van de verkoopprijzen van de afzonderlijke prestatieverplichtingen om de transactieprijs aan de elementen te alloceren. Richtlijn 270 biedt ook de mogelijkheid om de transactieprijs te alloceren op basis van reële waarde.

Daarnaast heeft IFRS 15, anders dan Richtlijn 270, specifieke regelgeving voor de allocatie van variabele vergoedingen en kortingen aan prestatieverplichtingen.

1.6 Variabele vergoedingen

In IFRS 15 zijn variabele vergoedingen alleen onderdeel van de transactieprijs als het zeer waarschijnlijk is dat deze omzet niet teruggedraaid hoeft te worden. Onder Richtlijn 270 moet voorzichtigheid worden toegepast bij het schatten van de omvang van een variabele vergoeding, zodat de kans klein is dat opbrengsten later teruggenomen moeten worden.

1.7 Verkooptransacties met terug(ver)koopovereenkomsten

Richtlijn 270 geeft in Bijlage 2 aan hoe verkooptransacties met terug(ver)koopovereenkomsten moeten worden verwerkt. Deze uitwerking is gebaseerd op de overdracht van alle belangrijke rechten op economische voordelen en alle belangrijke risico's. Onder IFRS is de verwerking gebaseerd op de overdracht van beschikkingsmacht aan de afnemer. IFRS 15.B64-76 bevat richtlijnen voor verschillende situaties.

1.8 Kosten van het vervullen van een contract

Anders dan Richtlijn 270 bevat IFRS 15 specifieke bepalingen over het activeren van kosten die gemaakt worden om een contract te vervullen. Het uitgangspunt van IFRS 15 is dat kosten verantwoord worden in de winst-of-verliesrekening wanneer de kosten zich voordoen, tenzij een andere IFRS de mogelijkheid biedt om de uitgaven te activeren, bijvoorbeeld bij voorraden of materiële vaste activa. Echter, een rechtspersoon dient kosten die niet binnen de reikwijdte van een andere IFRS vallen toch te activeren en af te schrijven op basis van IFRS 15 als aan de volgende voorwaarden is voldaan (IFRS 15.95):

- de kosten zijn direct te relateren aan een overeenkomst of specifiek te verwachten overeenkomst;
- de kosten genereren middelen die de rechtspersoon in de toekomst zal gebruiken voor het vervullen van één of meer prestatieverplichtingen; en
- de kosten zijn naar verwachting terug te verdienen.

1.9 Kosten van het verkrijgen van een contract

RJ 270.303 geeft aan dat de kosten die rechtstreeks verband houden met een overeenkomst en die worden gemaakt bij het verkrijgen van de overeenkomst worden geactiveerd indien het waarschijnlijk is dat de overeenkomst zal worden verkregen, deze kosten afzonderlijk kunnen worden geïdentificeerd en betrouwbaar kunnen worden bepaald. IFRS 15.91-94 geeft aan dat wanneer een rechtspersoon kosten maakt om een contract te verkrijgen en deze kosten zich alleen voordoen als het contract inderdaad verkregen wordt, dan dient de rechtspersoon deze kosten te activeren en af te schrijven. Als echter de afschrijvingstermijn korter dan een jaar is, mag de rechtspersoon er voor kiezen om de kosten niet te activeren, maar rechtstreeks in de winst-of-verliesrekening te verantwoorden.

1.10 Activering rentelasten

Op grond van IAS 23.8 is het verplicht om rentekosten die direct toerekenbaar zijn aan kwalificerende activa te activeren. Kwalificerende activa worden hierbij gedefinieerd als activa waarvoor noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd benodigd is om het gebruiksklaar of verkoopklaar te maken.

Onder RJ 273.204 bestaat naast activering van rentekosten die direct toerekenbaar zijn aan een kwalificerend actief, ook de optie om deze rentekosten rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening te verwerken. Indien ervoor gekozen wordt om rentekosten van kwalificerende activa te activeren, dient dit te geschieden voor alle kwalificerende activa (RJ 273.206).

1.11 Bepaling renteopbrengsten en –lasten

Bij de bepaling van de renteopbrengsten en –lasten verplicht IFRS tot toepassing van de effectieve-rentemethode (IFRS 9.5.4.1).

In de Richtlijnen is naast de effectieve-rentemethode ook lineaire amortisatie toegestaan als alternatief voor het bepalen van renteopbrengsten en –lasten. Dit alternatief is alleen toegestaan indien lineaire amortisatie niet tot belangrijke verschillen leidt ten opzichte van het toepassen van de effectieve-rentemethode (RJ 270.125 en 273.201).

1.12 Betalingskortingen

Als betalingskortingen zijn verleend aan afnemers, staan onder de Richtlijnen voor de verwerking daarvan twee wegen open:

- in mindering brengen op de omzet; of
- als rentelasten verantwoorden (RJ 273.202).

Als het de regel is om gebruik te maken van de kortingen, is aftrek van de omzet de juiste methode. Bij incidenteel gebruik past een presentatie als rentelasten. IFRS 15.47 gaat ervan uit dat verleende betalingskortingen in mindering worden gebracht op de netto-omzet.

1.13 Meegekocht dividend deelneming

Indien bij aandelenbeleggingen recht op dividenden wordt verkregen, afkomstig van het vermogen en/of resultaat dat al gevormd was respectievelijk behaald was voor de verkrijging van de belegging, worden deze dividenden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de betreffende belegging (RJ 270.127).

Onder IFRS dient in de enkelvoudige jaarrekening elk dividend inzake geassocieerde deelnemingen in beginsel als opbrengst te worden verwerkt, tenzij de 'equity method' wordt gehanteerd (IAS 27.12). Wel dient daarbij de boekwaarde van de betreffende deelneming op een eventuele waardedaling te worden getoetst. Dividend inzake beleggingen anders dan in geassocieerde deelnemingen wordt in beginsel in het resultaat verantwoord, tenzij sprake is van meegekocht dividend bij aandelenbelangen die gewaardeerd worden op reële waarde met waardewijzigingen via other comprehensive income (direct in het eigen vermogen via het totaalresultaat) volgens IFRS 9 (IFRS 9.B5.7.1).

2 Presentatie

2.1 Modellen

In het Besluit modellen jaarrekening zijn de modellen voor de winst-en-verliesrekening opgenomen die bij het opmaken van de jaarrekening moeten worden gehanteerd. In IAS 1 zijn geen modellen opgenomen. Wel worden de afzonderlijke posten genoemd die in de winst-en-verliesrekening dienen te worden opgenomen (IAS 1.82):

- opbrengsten;
- baten en lasten vanwege het niet langer in de balans verwerken van financiële activa die gewaardeerd werden op geamortiseerde kostprijs;
- financieringslasten;
- bijzondere waardeverminderingen van financiële instrumenten bepaald op basis van IFRS 9.5.5;
- resultaat uit deelnemingen en joint ventures die volgens de 'equity method' worden gewaardeerd;
- belastinglast;
- baten en lasten vanwege een reclassificatie van een financieel actief van geamortiseerde kostprijs naar 'fair value through profit or loss';
- baten en lasten vanwege een reclassificatie van een financieel actief van 'fair value through other comprehensive income' naar 'fair value through profit or loss';
- één bedrag voor het totale resultaat na belastingen van beëindigde bedrijfsactiviteiten (zie IFRS 5).

Voorts schrijft Titel 9 Boek 2 BW voor dat baten en lasten in de winst-en-verliesrekening worden uitgesplitst. Deze uitsplitsing geschiedt ofwel op basis van de aard van de baten en lasten (de zogenaamde categoriale splitsing), ofwel op basis van de functie die de baten en lasten voor de rechtspersoon hebben. IAS 1 beveelt aan een dergelijke uitsplitsing te doen in de winst-en-verliesrekening zelf. Dit is echter niet verplicht. Het is ook toegestaan de uitsplitsing in de toelichting op te nemen.

2.2 Overzicht van het totaalresultaat

RJ 265.202 geeft de volgende vier mogelijkheden voor de presentatie van het totaalresultaat:

- als afzonderlijk overzicht naast de geconsolideerde balans, de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht;
- als onderdeel van de toelichting op het deel van het groepsvermogen dat toekomt aan de rechtspersoon;
- gecombineerd met het mutatieoverzicht van het eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening; of
- als verlengstuk van de geconsolideerde winst-en-verliesrekening.

IAS 1 noemt het begrip comprehensive income. Het total comprehensive income bestaat uit twee componenten (IAS 1.7):

- het resultaat van de periode (profit or loss);
- de overige onderdelen van het totaalresultaat (other comprehensive income). Hiertoe kunnen onder andere behoren herwaarderingen van materiële en immateriële activa, herwaarderingen van financiële instrumenten, cash flow hedges, actuariële resultaten en omrekeningsverschillen. Feitelijk zijn dit alle vermogensmutaties behalve vermogensmutaties uit hoofde van transacties met aandeelhouders.

Een onderneming dient als één van de primaire staten een Statement of Changes in Equity op te nemen, zijnde een mutatieoverzicht van het eigen vermogen waarbij de mutaties met de aandeelhouders afzonderlijk zijn weergegeven, en het total comprehensive income als één bedrag wordt opgenomen.

Daarnaast hebben ondernemingen de volgende keuze:

- Er wordt een statement of comprehensive income opgenomen, waarin beide componenten van het comprehensive income zijn weergegeven (resultaat en overige onderdelen van het totaalresultaat).
- Er worden twee overzichten opgenomen: eerst een winst-en-verliesrekening (income statement), die resulteert in het resultaat van de periode, en daarna een statement of comprehensive income, waarbij het resultaat van het boekjaar op één regel is opgenomen, aangevuld met de specifieke elementen van het other comprehensive income (IAS 1.10A).

Deze twee mogelijkheden sluiten aan op de hierboven als eerste en vierde genoemde mogelijkheid in de Richtlijnen.

2.3 Splitsing totaalresultaat

Onder IFRS is het verplicht het totaalresultaat te splitsen in posten die kunnen recycelen in het resultaat in toekomstige perioden en posten waarbij dit niet mogelijk is (IAS 1.82A). Onder de Richtlijnen is geen soortgelijke splitsing voorgeschreven. Aanvullend dienen onder IFRS de bedragen voor deelnemingen die op basis van de equity methode zijn gewaardeerd afzonderlijk te worden opgenomen, gesplitst voor recyclebare en niet-recyclebare posten.

2.4 Mutaties in het belang van derden in het totaalresultaat

Onder de Richtlijnen worden de mutaties in het belang van derden niet opgenomen in het overzicht van het totaalresultaat (RJ 265.102), terwijl dat onder IFRS wel gebeurt.

2.5 Toepassen vereenvoudigde winst-en-verliesrekening in enkelvoudige jaarrekening

In de Nederlandse wet is de mogelijkheid opgenomen een vereenvoudigde winst-en-verliesrekening op te nemen in de enkelvoudige jaarrekening indien een geconsolideerde jaarrekening (en dus een volledige geconsolideerde winst-en-verliesrekening) wordt opgesteld (artikel 2:402 BW). IFRS kent een dergelijke regeling niet. Voor organisaties van openbaar belang (OOB's) is het niet toegestaan gebruik te maken van artikel 2:402 BW.

3 Toelichting

3.1 Toelichtingsvereisten

IFRS 15 bevat meer toelichtingsvereisten dan Richtlijn 270.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 110 Doelstellingen en uitgangspunten
- RJ 115 Criteria voor opname en vermelding van gegevens
- RJ 260 De verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de jaarrekening
- RJ 265 Overzicht van het totaalresultaat van de rechtspersoon
- RJ 270 De winst-en-verliesrekening
- RJ 273 Rentelasten
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 23 Borrowing Costs
- IAS 27 Separate Financial Statements

17 Kasstroomoverzicht

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Opstellen kasstroomoverzicht	Verplicht voor grote en middelgrote vennootschappen. Vrijstelling voor 100%-groepsmaatschappijen onder bepaalde voorwaarden, voor zuivere tussenholdings en voor rechtspersonen die artikel 2:403 BW toepassen.	Verplicht voor alle ondernemingen die IFRS toepassen.	IFRS strikter
1.2 Opstellen kasstroomoverzicht in enkelvoudige jaarrekening	Alleen vereist indien geen kasstroomoverzicht op geconsolideerde basis is opgesteld.	Altijd vereist.	IFRS strikter
1.3 Specifieke regelgeving voor bedrijfstakken	Specifieke (al dan niet aanvullende) regels voor bepaalde bedrijfstakken.	Beperkt aantal specifieke regels voor bepaalde typen ondernemingen.	NL strikter
1.4 Begripsbepaling geldmiddelen in kasstroomoverzicht	Definitie van geldmiddelen omvat liquide middelen, direct opeisbare deposito's en equivalenten van liquide middelen (vergelijkbaar met kasequivalenten). Voor de doeleinden van equivalenten van liquide middelen bestaan geen specifieke voorschriften, maar IFRS wordt hier van overeenkomstige toepassing geacht.	Geldmiddelen bestaan uit liquide middelen (contanten en direct opvraagbare deposito's) en kasequivalenten ('cash equivalents'). Equivalenten van liquide middelen worden alleen tot de geldmiddelen gerekend indien aangehouden met als doel kortlopende verplichtingen te voldoen.	IFRS strikter
1.5 Uitgangspunt indirecte methode	Bedrijfsresultaat (voorkeur) of resultaat voor of na belastingen.	Resultaat voor of na belastingen. Alternatief: (gecorrigeerde) opbrengsten en kosten uit de winst-en-verliesrekening aangevuld met veranderingen van het werkkapitaal.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2 Presentatie			
2.1 Rubricering kasstromen bij regelmatig terugkerende verkopen MVA	Rubricering ontvangsten uit verkoop enkel onder operationele activiteiten indien verwerking opbrengsten als netto-omzet (keuze). In dat geval naar onze mening stelselkeuze inzake rubricering uitgaven ter aankoop of vervaardiging.	Rubricering ontvangsten uit verkoop en uitgaven ter aankoop of vervaardiging onder operationele activiteiten indien IAS 16.68A van toepassing is.	IFRS strikter
2.2 Classificatie van interest, dividend en winstbelasting	Afzonderlijke vermelding aanbevolen; enkel afzonderlijke presentatie verplicht voor betaalde dividenden aan aandeelhouders vennootschap en aan minderheidsaandeelhouders. Betaald dividend kan onder financieringsactiviteiten (voorkeur) of operationele activiteiten (alternatief).	Afzonderlijke vermelding ontvangen en betaalde interest en dividenden, evenals winstbelastingen. Betaald dividend kan onder operationele of financieringsactiviteiten.	IFRS strikter
2.3 Rubricering kasstromen bij leases (door lessee)	Onderscheid tussen financiële en operationele leases. Financiële lease: aflossingsdeel leasetermijn onder financieringsactiviteiten, interestdeel leasetermijn conform stelselkeuze voor betaalde interest. Operationele lease: leasetermijn onder operationele activiteiten.	Geen classificatiemodel. Aflossingsdeel leasetermijn onder financieringsactiviteiten, interestdeel leasetermijn conform stelselkeuze voor betaalde interest. Alleen betalingen voor korte termijn leases en leases met een lage waarde, evenals variabele leasebetalingen, onder operationele activiteiten.	Strijdig
2.4 Rubricering kasstromen bij aan-/verkoop groepsmaatschappij	Als investeringsactiviteit.	Als investeringsactiviteit bij verkrijgen/verliezen van 'control'; als financieringsactiviteit bij aan-/verkoop aandeel derden; in bepaalde omstandigheden als operationele of financieringsactiviteit bij de uitbetaling van een earn-out regeling.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.5 Rubricering uitgaven uit hoofde van acquisitiekosten bij aankoop groepsmaatschappij	Uitgaven uit hoofde van direct toerekenbare acquisitiekosten onder investeringsactiviteiten.	Uitgaven uit hoofde van direct toerekenbare acquisitiekosten onder operationele activiteiten.	Strijdig
2.6 Saldering kasstromen	Geen specifieke bepalingen, kasontvangsten en kasuitgaven afzonderlijk vermelden.	Specifieke bepalingen omtrent saldering in kasstroomoverzicht.	IFRS strikter
2.7 Tussentelling kasstroom uit bedrijfsoperaties	Tussentelling kasstroom uit bedrijfsoperaties aanbevolen.	Geen bepaling met aanbeveling.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Informatieverschaffing bij aan-/verkoop groepsmaatschappij	Geen specifieke regels, enkel voorbeeld toelichting en (meer algemeen) toelichting van bijzondere ontvangsten/ uitgaven.	Gedetailleerde informatieverschaffing bij verkrijging of verlies van 'control' in een groepsmaatschappij.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Toelichting kasstromen uit hoofde van interest en winstbelasting	Geen specifieke vereisten.	Vermelding van totaal betaalde interest (inclusief geactiveerde interest) en totale kasstroom uit hoofde van winstbelasting (indien aan meer dan één activiteit toegewezen).	IFRS eist meer toelichting
3.3 Toelichting belangen van derden	Afzonderlijke melding van aan belangen van derden toerekenbare geldmiddelen en kasstromen aanbevolen.	Toelichten betaald dividend aan belangen van derden, evenals aandeel van deze belangen in de kasstromen.	IFRS eist meer toelichting
3.4 Toelichting 'supplier finance arrangements'	Geen specifieke vereisten.	Diverse toelichtingen om inzicht te geven in het effect op de verplichtingen, de kasstromen en het liquiditeitsrisico.	IFRS eist meer toelichting
3.5 Reconciliaties	Mutatie-overzicht voor iedere groep van langlopende schulden. Diverse aanbevelingen.	Toelichting inzake mutaties van verplichtingen uit financieringsactiviteiten; mogelijk door middel van verloopoverzicht.	NL eist meer toelichting
3.6 Overige informatie in de toelichting	Diverse aanbevelingen en vereisten: zie onderstaand schema.	Diverse aanbevelingen en vereisten: zie onderstaand schema.	NL en IFRS verschillend

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.7 Informatie in het bestuursverslag	Aanbevolen.	Geen regels.	NL beveelt meer toelichting aan

1 Grondslagen

1.1 Opstellen kasstroomoverzicht

Onder de Richtlijnen is het opstellen van een kasstroomoverzicht alleen verplicht voor grote en middelgrote rechtspersonen, met uitzondering van 100%-groepsmaatschappijen indien de moeder in haar geconsolideerde jaarrekening een gelijkwaardig kasstroomoverzicht opstelt en de rechtspersoon in de toelichting vermeldt waar die geconsolideerde jaarrekening te verkrijgen is (RJ 360.104). Bovendien is in de Richtlijnen een vrijstelling voor het opstellen van een kasstroomoverzicht opgenomen voor zuivere tussenholdings en rechtspersonen die artikel 2:403 BW toepassen (RJ 360.104). Een zuivere tussenholding verstrekt enkel eigen vermogen en treedt niet op als financieringsmaatschappij voor haar deelnemingen. Onder IFRS geldt de verplichting om een kasstroomoverzicht op te stellen voor alle ondernemingen, ongeacht de grootte van de rechtspersoon (IAS 7.1 en 3).

1.2 Opstellen kasstroomoverzicht in enkelvoudige jaarrekening

Ingevolge RJ 360.106 hoeft een kasstroomoverzicht op enkelvoudige basis alleen te worden opgesteld als een kasstroomoverzicht op geconsolideerde basis ontbreekt. IAS 7 kent een dergelijke bepaling niet. Dit betekent dat wanneer een enkelvoudige jaarrekening wordt opgesteld onder IFRS, altijd een kasstroomoverzicht op enkelvoudige basis dient te worden opgenomen (IAS 1.10).

1.3 Specifieke regelgeving voor bedrijfstakken

In de Richtlijnen bestaan voor de volgende bedrijfstakken specifiek daarop afgestemde regels en/of modellen ten aanzien van het kasstroomoverzicht: banken, verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen, premiepensioeninstellingen, beleggingsentiteiten, toegelaten instellingen volkshuisvesting en onderwijsinstellingen (zie RJ 600, RJ 605, RJ 610, RJ 611, RJ 615, RJ 645 en RJ 660). Andere bedrijfstakken kennen geen specifieke regels. Zij vallen (uitsluitend) onder de algemene bepalingen van Richtlijn 360 met betrekking tot de inhoud van en toelichting op het kasstroomoverzicht.

IFRS kent een beperkt aantal specifieke regels voor bepaalde typen ondernemingen. Zo bevat IAS 7 enkele nadere voorschriften voor financiële instellingen. Als bijlage bij IAS 7 zijn aparte illustratieve voorbeelden opgenomen voor een onderneming die geen financiële instelling is (voorbeeld A) en voor een financiële instelling (voorbeeld B). Daarnaast kent IAS 7 enkele specifieke voorschriften voor beleggingsentiteiten (zoals gedefinieerd in IFRS 10 Consolidated Financial Statements).

1.4 Begripsbepaling geldmiddelen in kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht heeft betrekking op liquide middelen en kasequivalenten (hierna: geldmiddelen).

Onder IFRS worden onder kasequivalenten verstaan kortlopende, uiterst liquide beleggingen die onmiddellijk kunnen worden omgezet in geldmiddelen waarvan het bedrag bekend is en die geen materieel risico van waardeverandering in zich dragen (IAS 7.6). Een belegging kwalificeert normaliter alleen als kasequivalent als deze een korte looptijd heeft, bijvoorbeeld drie maanden of minder, vanaf de datum van verwerving. Beleggingen in aandelen worden niet als kasequivalenten opgenomen, tenzij het in feite kasequivalenten zijn, zoals aflosbare preferente aandelen aangeschaft kort voor het einde van hun looptijd en met een gespecificeerde aflosdatum. Kasequivalenten worden aangehouden met als doel kortlopende verplichtingen te voldoen en worden niet zozeer aangewend voor investerings- of andere doeleinden (IAS 7.7).

De Richtlijnen kennen een soortgelijk begrip als kasequivalenten: equivalenten van liquide middelen. Dit zijn zeer courante financiële activa die zonder beperkingen en eenvoudig zijn om te zetten in liquide middelen en waarvoor geen belangrijke risico's voor het optreden van waardeveranderingen bestaan (RJ 360.102). De bijlage van Richtlijn 360 noemt beleggingen in geldmarktfondsen als voorbeeld van een equivalent van liquide middelen, indien de kenmerken van dergelijke effecten voldoen aan de definitie. Verder wordt benoemd dat zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde aandelen niet aan deze definitie voldoen en dus niet kwalificeren als geldmiddelen, omdat er belangrijke risico's voor het optreden van waardeveranderingen bestaan. De definitie van equivalenten van liquide middelen lijkt vergelijkbaar met het begrip kasequivalenten onder IFRS.

In tegenstelling tot IFRS, gaan de Richtlijnen niet specifiek in op de doeleinden waarvoor equivalenten van liquide middelen worden aangehouden. Desondanks zijn wij, mede gezien het beoogde doel van het kasstroomoverzicht, van mening dat dergelijke activa die niet worden aangehouden met als doel kortlopende verplichtingen te voldoen (dat wil zeggen die geen integraal onderdeel zijn van het 'cash management') ook onder de Nederlandse regelgeving geen onderdeel behoren te zijn van de geldmiddelen.

1.5 Uitgangspunt indirecte methode

IAS 7.18 schrijft voor bij de indirecte methode uit te gaan van het resultaat voor of na belastingen en dit te corrigeren voor veranderingen in het werkkapitaal, 'non-cash' posten en overige posten die een investerings- of financieringskasstroom zijn. Als enig alternatief noemt IFRS het presenteren van de opbrengsten en kosten uit de winst-en-verliesrekening (gecorrigeerd voor 'non-cash items' en posten die tot de investerings- en financieringskasstroom behoren, alsmede de veranderingen tijdens het boekjaar van het werkkapitaal) (IAS 7.20). Richtlijn 360 schrijft voor bij de indirecte methode uit te gaan van het gerapporteerde resultaat, met als mogelijkheden: het bedrijfsresultaat of het resultaat voor of na belastingen. De RJ geeft de voorkeur aan het bedrijfsresultaat (RJ 360.212).

2 Presentatie

2.1 Rubricering kasstromen bij regelmatig terugkerende verkopen MVA

IFRS kent strengere regels dan de Richtlijnen inzake de classificatie van kasstromen uit hoofde van investeringen in en desinvesteringen van voor verhuur bestemde materiële vaste activa die later in het kader van de normale bedrijfsactiviteiten worden verkocht. Wanneer hier sprake van is, verplicht IFRS en bevelen de Richtlijnen aan om de opbrengsten als netto-omzet te verwerken (IAS 16.68A, RJ 212.506). Overeenkomstig wordt in dat geval de ontvangen verkoopprijs in het kasstroomoverzicht als kasstroom uit operationele activiteiten geassocieerd (IAS 7.14, RJ 360.217).

IAS 7.14 bepaalt dat ook de uitgaven voor de verkrijging of vervaardiging van dergelijke materiële vaste activa onder de operationele activiteiten worden gepresenteerd. Dit betekent dat een onderneming reeds bij investering dient te bepalen welke materiële vaste activa uiteindelijk in het kader van de normale bedrijfsactiviteiten worden verkocht. In Richtlijn 360 ontbreekt een soortgelijke bepaling. Zodoende rijst de vraag of deze uitgaven onder de Richtlijnen als operationele kasstroom of als investeringskasstroom classificeren. Wij zijn van mening dat beide alternatieven verdedigbaar zijn, waardoor een stelselkeuze bestaat. Deze wordt toegelicht en consistent toegepast.

2.2 Classificatie van interest, dividend en winstbelasting

De kasstromen betreffende interest, dividend en winstbelasting worden in het kasstroomoverzicht op de volgende wijze geassocieerd (IAS 7.31-36, RJ 360.213-214 en 218).

	IFRS van toepassing			Richtlijnen van toepassing		
	Operationeel	Investering	Financiering	Operationeel	Investering	Financiering
A = aanbevolen O = optie (afhankelijk van de aard en activiteiten van de onderneming)						
Betaalde interest	O	O, mits geactiveerd en toegelicht	O	O	O, mits geactiveerd	O
Ontvangen interest	O	O		O	O	
Ontvangen dividend	O	O		O	O	
Betaald dividend	O		O	O		A
Betaalde/ontvangen winstbelasting	O	O, mits toerekenbaar	O, mits toerekenbaar	O	O, mits toerekenbaar	O, mits toerekenbaar

IAS 7.31 en IAS 7.35 vereisen afzonderlijke vermelding van kasstromen uit hoofde van ontvangen en betaalde interest en dividenden respectievelijk winstbelastingen. Dit kan door middel van afzonderlijke presentatie in het kasstroomoverzicht, dan wel afzonderlijke vermelding in de toelichting (meestal direct onder het kasstroomoverzicht). Richtlijn 360 beveelt afzonderlijke vermelding aan (RJ 360.202, 216 en RJ 360 Bijlage). Wel is afzonderlijke presentatie vereist van betaalde dividenden aan aandeelhouders van de vennootschap en aan houders van minderheidsbelangen, ongeacht of deze uitgaven onder de financieringsactiviteiten of operationele activiteiten zijn opgenomen (RJ 360.213 en 221).

De RJ beveelt aan om betaalde dividenden onder de financieringsactiviteiten te presenteren, maar staat classificatie als operationele kasstroom eveneens toe als alternatief (RJ 360.213). Onder IFRS bestaat eenzelfde keuze, maar wordt geen voorkeur uitgesproken (IAS 7.34).

Onder de Richtlijnen wordt betaalde interest welke is geactiveerd onder vaste activa als kasstroom uit investeringsactiviteiten geclassificeerd (RJ 360.218). Op grond van IAS 7.16 zijn wij van mening dat dit onder IFRS ook mogelijk is, al zal dan wel de totale betaalde interest (inclusief geactiveerde rente) apart moeten worden toegelicht (IAS 7.32).

2.3 Rubricering kasstromen bij leases (door lessee)

Onder de Richtlijnen dienen lessees een onderscheid te maken tussen financiële en operationele leases (tenzij de lessee ervoor kiest de bepalingen van IFRS 16 toe te passen). De verwerving van een actief onder een financieel leasecontract betreft een transactie zonder ruil van geldmiddelen en derhalve neemt de lessee bij aanvang van de lease geen bedragen op in het kasstroomoverzicht (tenzij, en voor zover, daadwerkelijk betalingen hebben plaatsgevonden, bijvoorbeeld voor initiële directe kosten). De (periodieke) betalingen van leasetermijnen horen daarentegen wel in het kasstroomoverzicht thuis. Het aflossingsdeel van de financiële leasetermijn wordt als kasstroom uit financieringsactiviteiten opgenomen. Het interestdeel van de financiële leasetermijn wordt conform de stelselkeuze voor betaalde interest gepresenteerd (zie par. 2.2 van dit hoofdstuk) (RJ 360.207). Operationele leasing leidt in het kasstroomoverzicht van de lessee tot verwerking van de (periodieke) leasetermijnbetalingen als operationele kasstromen (RJ 360.209).

IFRS maakt voor lessees geen onderscheid tussen financiële of operationele leases. Als gevolg worden onder IFRS vrijwel alle leases op de balans verantwoord; alleen korte termijn leases en leases met een lage waarde zijn uitgezonderd. Alhoewel de verwerkingswijze in het kasstroomoverzicht vergelijkbaar is met de verwerkingswijze van financiële leases onder de Richtlijnen, zal onder IFRS naar verhouding veelal sprake zijn van een hogere operationele kasstroom (minder operationele kasuitstromen) en een lagere financieringskasstroom (meer financiële kasuitstromen). Immers, onder de Richtlijnen worden (alle) betalingen voor leases die als operationele lease classificeren als kasstromen uit operationele activiteiten aangemerkt. Onder IFRS worden alleen betalingen voor korte termijn leases en leases met een lage waarde, evenals variabele leasebetalingen die niet in de leaseverplichting zijn opgenomen, gepresenteerd als kasstromen uit operationele activiteiten (IFRS 16.50).

2.4 Rubricering kasstromen bij aan-/verkoop groepsmaatschappij

Onder IFRS worden kasstromen bij de aan- of verkoop van groepsmaatschappijen enkel onder de investeringsactiviteiten gepresenteerd als sprake is van de verkrijging respectievelijk het verlies van 'control' (IAS 7.39).

Kasstromen die voortkomen uit wijzigingen in belangen in groepsmaatschappijen maar niet tot een verlies van 'control' leiden (dat wil zeggen aan- en verkoop van aandeel derden), classificeren onder IFRS in beginsel als kasstromen uit financieringsactiviteiten (IAS 7.42A en 7.42B). Daarentegen wordt onder de Richtlijnen ook de aan- of verkoop van minderheidsbelangen (waarbij de zeggenschap niet verloren gaat) als investeringsactiviteit geclassificeerd. Kasstromen uit hoofde van nieuwe of vervallen consolidaties worden onder de Nederlandse regelgeving, net zoals onder IFRS, gerubriceerd als kasstromen uit investeringsactiviteiten (RJ 360.219).

De daadwerkelijke betaling van een earn-out regeling wordt (voor het bedrag groter dan de verplichting opgenomen op acquisitiedatum) onder de Nederlandse regelgeving als investeringsactiviteit en onder IFRS als operationele activiteit verwerkt. Enkel wanneer duidelijk sprake is van een financieringselement, kan verwerking als financieringskasstroom aan de orde zijn.

2.5 Rubricering uitgaven uit hoofde van acquisitiekosten bij aankoop groepsmaatschappij

Kosten die direct toerekenbaar zijn aan een overname (business combination) worden onder IFRS in de winst-en-verliesrekening verwerkt (IFRS 3.53), terwijl deze onder de Richtlijnen deel uitmaken van de verkrijgingsprijs (RJ 216.207). Overeenkomstig worden de uitgaven die met deze acquisitiekosten samenhangen onder IFRS in de operationele kasstroom opgenomen, terwijl deze onder de Richtlijnen deel uitmaken van de investeringskasstroom.

2.6 Saldering kasstromen

IAS 7 biedt de mogelijkheid om kasstromen uit operationele activiteiten, investeringsactiviteiten of financieringsactiviteiten in de volgende situaties te salderen (IAS 7.22):

- als sprake is van kasontvangsten en -uitgaven voor rekening van klanten, indien de kasstromen meer de activiteiten van de klant weerspiegelen en niet zozeer de activiteiten van de onderneming;
- als sprake is van kasontvangsten en -uitgaven voor posten waarvan de omloopsnelheid hoog is, de bedragen groot zijn en de looptijden kort zijn.

Voor financiële instellingen bevat IAS 7.24 tevens enkele specifieke uitzonderingen op het algemene vereiste om ontvangsten en uitgaven afzonderlijk weer te geven. Alhoewel in de Richtlijnen dergelijke bepalingen niet zijn opgenomen, zijn wij van mening dat presentatie op netto-basis in situaties zoals genoemd in IAS 7.22 en IAS 7.24 ook onder de Nederlandse regelgeving verdedigbaar lijkt.

2.7 Tussentelling kasstroom uit bedrijfsoperaties

De RJ beveelt aan in het overzicht van de kasstroom uit operationele activiteiten een tussentelling 'kasstroom uit bedrijfsoperaties' te maken, waarin alle operationele kasstromen worden opgenomen behalve de kasstromen uit hoofde van interest, dividenden en winstbelastingen (RJ 360.216). In IAS 7 ontbreekt een expliciete aanbeveling om een tussentelling te maken.

3 Toelichting

3.1 Informatieverschaffing bij aan-/verkoop groepsmaatschappij

Ingevolge IAS 7.40 dient bij aan- en verkopen van groepsmaatschappijen waarbij 'control' wordt verkregen of verloren, afzonderlijk informatie te worden verschaft ten aanzien van:

- de totale aan- of verkoopprijs;
- de mate waarin de aan- of verkoopprijs is voldaan in geldmiddelen;
- het bedrag van de in deze groepsmaatschappijen aanwezige geldmiddelen;
- het bedrag van de activa en passiva (anders dan de geldmiddelen) van deze groepsmaatschappijen, onderverdeeld naar de belangrijkste categorieën.

In Richtlijn 360 wordt deze toelichting niet voorgeschreven. Wel geeft RJ 360 Bijlage een voorbeeld van een toelichting met daarin de volgende elementen:

- de mate waarin de aan- of verkoopprijs is voldaan in geldmiddelen;
- het bedrag van de aanwezige geldmiddelen bij de betreffende groepsmaatschappij;
- de betalingen of ontvangsten die nog verwacht worden in de toekomst.

Daarnaast kent RJ 360.304 de meer algemene bepaling dat bijzondere ontvangsten en uitgaven (waaronder uitgaven in verband met expansie van de onderneming) nader moeten worden toegelicht, tenzij deze kasstromen reeds als zodanig blijken uit het kasstroomoverzicht.

3.2 Toelichting kasstromen uit hoofde van interest en winstbelasting

Onder IFRS dient het totale bedrag van de tijdens een periode betaalde interest te worden vermeld, ongeacht of het als last in de winst-en-verliesrekening is verwerkt of in overeenstemming met IAS 23 Borrowing Costs is geactiveerd (IAS 7.32). Daarnaast vereist IFRS dat ingeval de kasstroom uit hoofde van winstbelastingen aan meer dan één activiteit is toegewezen, het totale bedrag van deze kasstroom wordt toegelicht (IAS 7.36). De Nederlandse regelgeving kent geen soortgelijke vereisten.

3.3 Toelichting belangen van derden

Het toelichten van betaalde dividenden aan belangen van derden is verplicht onder IFRS, evenals het verschaffen van informatie omtrent het aandeel van deze belangen in de kasstromen (IFRS 12.B10). In RJ 360.305 wordt slechts aanbevolen melding te maken van het aan belangen van derden toerekenbare bedrag van de hoeveelheid geldmiddelen op balansdatum en van de kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten in het boekjaar. Wel verplichten de Richtlijnen om betaalde dividenden aan aandeelhouders van de vennootschap en betaalde dividenden aan houders van minderheidsbelangen afzonderlijk te presenteren (zie par. 2.2 van dit hoofdstuk).

3.4 Toelichting 'supplier finance arrangements'

IAS 7 bevat specifieke toelichtingsvereisten om gebruikers van de jaarrekening inzicht te geven om te evalueren wat voor effect 'supplier finance arrangements' hebben op de verplichtingen en kasstromen en het liquiditeitsrisico, zie paragraaf 3.6 in hoofdstuk 15. De Richtlijnen bevatten geen specifieke voorschriften, waarbij de algemene principes rondom het toelichten van kasstroom- en liquiditeitsrisico's in acht genomen dienen te worden.

3.5 Reconciliaties

Onder IFRS zijn ondernemingen verplicht om informatie te verstrekken die gebruikers van de jaarrekening in staat stelt wijzigingen in 'uit financieringsactiviteiten voortvloeiende verplichtingen', met inbegrip van wijzigingen als gevolg van kasstromen en 'non-cash' wijzigingen, te evalueren (IAS 7.44A). Deze toelichtingseis geldt ook voor wijzigingen in financiële activa indien de kasstromen uit hoofde van deze activa onder de financieringsactiviteiten worden gerangschikt (IAS 7.44C). IAS 7.44B specificeert welke soorten wijzigingen (ten minste) afzonderlijk moeten worden vermeld. Een mogelijkheid om het vereiste inzicht te verschaffen, is een aansluiting op te nemen tussen de begin- en eindstand in de balans (oftewel, een verloopoverzicht) van de 'uit financieringsactiviteiten voortvloeiende verplichtingen' (IAS 7.44D), waar nodig aangevuld met additionele informatie.

Onder de Richtlijnen geldt een soortgelijk (maar niet identiek) voorschrift, teneinde meer inzicht te bieden in het verloop van de langlopende schulden. In de toelichting dient voor iedere groep van langlopende schulden, waaronder in dit kader ook financiële leaseverplichtingen worden verstaan, een mutatie-overzicht te worden opgenomen. Indien het kortlopende deel van een langlopende schuld in de balans deel uitmaakt van de post langlopende schulden, wordt bij het mutatie-overzicht aangegeven welk deel van de groep van langlopende schulden kortlopend is (RJ 254.408a). Richtlijn 254 Schulden schrijft niet specifiek voor welke mutaties afzonderlijk moeten worden vermeld. Wel is een voorbeeld mutatie-overzicht opgenomen in RJ 254 Bijlage.

Richtlijn 360 beveelt verder de volgende reconciliaties aan:

- Bij toepassing van de directe methode: een aansluiting tussen het bedrijfsresultaat en de kasstroom uit bedrijfsoperaties (RJ 360.211).
- Belangrijke verschillen tussen enerzijds posten in het kasstroomoverzicht en anderzijds mutatie-overzichten van activa en passiva (RJ 360.301).
- Belangrijke afwijkingen tussen enerzijds mutaties in balansposten zoals die blijken uit een kasstroomoverzicht volgens de indirecte methode of uit de aanbevolen toelichtende aansluiting bij toepassing van de directe methode en anderzijds de verschillen tussen de balans aan het begin en het einde van de periode (RJ 360.303).

3.6 Overige informatie in de toelichting

De Richtlijnen en IFRS kennen verschillende aanbevelingen en vereisten met betrekking tot de rest van de toelichting op het kasstroomoverzicht.

Schematisch kunnen de verschillende verplichte en aanbevolen toelichtingen op het kasstroomoverzicht als volgt worden weergegeven:

Toelichting	IFRS van toepassing		Richtlijnen van toepassing	
	Verplicht	Aanbevolen	Verplicht	Aanbevolen
Algemene grondslagen:	IAS 1.117			RJ 360 Bijlage
• Invulling van het begrip 'geldmiddelen' en wijzigingen daarin	IAS 7.46-47			RJ 360 Bijlage

Schematisch kunnen de verschillende verplichte en aanbevolen toelichtingen op het kasstroomoverzicht als volgt worden weergegeven:

Toelichting	IFRS van toepassing		Richtlijnen van toepassing	
	Verplicht	Aanbevolen	Verplicht	Aanbevolen
Samengestelde transacties en 'non-cash' transacties:				
• Samengestelde transacties			RJ 360.206	
• 'Non-cash' transacties	IAS 7.43		RJ 360.206	
• Aanvang lease waarbij lessee een actief opneemt onder gelijktijdige boeking van een leaseverplichting: aansluiting met balansposten	IAS 7.44A-E: toelichting van wijzigingen in verplichtingen uit financierings-activiteiten		RJ 360.207 RJ 254.408a: mutatie-overzicht langlopende schulden	
Cijfermatige aansluiting tussen geldmiddelen in het kasstroomoverzicht en in de balans	IAS 7.45		RJ 360.302	
Niet ter vrije beschikking	Geldmiddelen niet ter vrije beschikking van de groep (IAS 7.48); significante beperkingen ten aanzien van toegang tot en gebruik van activa van de groep (IFRS 12.13); significante beperkingen op vermogen van joint ventures en 'associates' om middelen over te dragen (IFRS 12.22).		Tegoeden en effecten niet ter vrije beschikking van de rechtspersoon (art. 2:371 lid 2 en 372 lid 2 BW); belangrijke beperkingen inzake beschikbaarheid van geldmiddelen, inclusief transfereerbaarheid binnen de groep (RJ 228.302)	

Schematisch kunnen de verschillende verplichte en aanbevolen toelichtingen op het kasstroomoverzicht als volgt worden weergegeven:

Toelichting	IFRS van toepassing		Richtlijnen van toepassing	
	Verplicht	Aanbevolen	Verplicht	Aanbevolen
Bijzondere posten:			RJ 360.304	
Toelichting verkrijging en verlies van zeggenschap over groepsmaatschappijen	IAS 7.40: uitgebreide toelichtingseisen			RJ 360 Bijlage: beknopte toelichting
Aansluiting verschillen kasstroomoverzicht en balansposten	IAS 7.44A-E: toelichting van wijzigingen in verplichtingen uit financierings-activiteiten		RJ 254.408a: mutatie-overzicht langlopende schulden	RJ 360.301 en 303
Geldmiddelen en kasstromen toe te rekenen aan aandeel derden	IFRS 12.B10: betaald dividend en belang aandeel derden in overige kasstromen			RJ 360.305: aan belangen van derden toerekenbare kasstromen
Omvang openstaande kredietfaciliteiten, inclusief eventuele restricties		IAS 7.50		
Splitsing tussen omvang kasstromen ter handhaving en omvang kasstromen ter uitbreiding van bedrijfscapaciteit		IAS 7.50-51		
Gesegmenteerde informatie		IAS 7.50 en 52		
Informatie over 'supplier finance arrangements'	IAS 7.44F-H: uitgebreide toelichtingseisen			

3.7 Informatie in het bestuursverslag

De RJ beveelt aan om ook in het bestuursverslag nader in te gaan op de in het kasstroomoverzicht gepresenteerde gegevens (RJ 360.301). Welke informatie in het bestuursverslag een plaats moet krijgen, is niet specifiek aangegeven. IFRS kent geen voorschriften omtrent de in het bestuursverslag op te nemen informatie over het kasstroomoverzicht.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 360 Het kasstroomoverzicht
- IAS 7 Statement of Cash Flows

18 Toelichting algemeen

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Presentatie van de grondslagen			
	–	–	–
2 Presentatie			
2.1 Indeling toelichting	Volgorde van de posten in balans/winst-en-verliesrekening moet worden aangehouden.	Geen verplichte volgorde, wel wordt een systematische presentatiewijze vereist.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Vermelding dat voldaan is aan regels	Geen verplichting om in jaarrekening op te nemen dat is voldaan aan de eisen van de Richtlijnen, wel vermelden welke standaarden zijn toegepast.	Verplichting in jaarrekening om op te nemen dat is voldaan aan de eisen van IFRS.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Toelichting afwijking van regels	Verplichting om in de jaarrekening op te nemen dat is afgeweken van de eisen van de wet. Geen expliciete verplichting om te vermelden dat is afgeweken van de eisen van de Richtlijnen.	Verplichting om in de jaarrekening op te nemen dat is afgeweken van de eisen van IFRS.	NL en IFRS verschillend
3.3 Toelichting gevolgen toekomstige wijzigingen standaarden	Geen verplichting om in jaarrekening op te nemen wat de gevolgen zijn van toekomstige wijzigingen in de Richtlijnen.	Verplichting om in jaarrekening op te nemen wat de gevolgen zijn van toekomstige wijzigingen in IFRS-standaarden.	IFRS eist meer toelichting
3.4 Verplichting opnemen vergelijkende cijfers	Geen algemene verplichting om vergelijkende cijfers op te nemen in verloop-overzichten behalve verloopoverzicht van het eigen vermogen.	IFRS kent de verplichting om vergelijkende cijfers op te nemen voor alle bedragen in de jaarrekening.	IFRS eist meer toelichting

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.5 Werknemersinformatie	Vermelding vereist van gemiddeld aantal werknemers gedurende het boekjaar, ingedeeld op een wijze die is afgestemd op het bedrijf.	Geen specifieke eis.	NL eist meer toelichting
3.6 Bezoldiging bestuurders en commissarissen	Bezoldiging (ex-) bestuurders en (ex-) commissarissen moet worden vermeld. Voor een open N.V. gelden aanvullende regels.	Vermelding totale bezoldiging managers op sleutelposities gesplitst naar type beloning.	NL en IFRS verschillend
3.7 Leningen bestuurders en commissarissen	Informatie over leningen, voorschotten en garanties aan bestuurders en commissarissen moet worden opgenomen.	Vermelding transacties met managers op sleutelposities.	NL en IFRS verschillend
3.8 Informatie omtrent verbonden partijen	Alleen transacties die niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.	Informatie over aard van de relatie met verbonden partijen en alle transacties met verbonden partijen, waarbij geen onderscheid tussen transacties die wel en niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.	IFRS eist meer toelichting
3.9 Accountantshonoraria	Vermelding vereist van totale accountantshonoraria, gesplitst naar type werkzaamheden.	Geen specifieke eis.	NL eist meer toelichting
3.10 Winstbestemming	Vermelding.	Geen specifieke eis.	NL eist meer toelichting
3.11 Informatie over de rechtspersoon zelf	Vermelding nummer handelsregister.	Geen specifieke eis.	NL eist meer toelichting

1 Presentatie van de grondslagen

Er zijn geen verschillen in de presentatie van de grondslagen.

2 Presentatie

2.1 Indeling toelichting

De wet stelt dat de toelichting de volgorde van de vermelding van de posten in de balans en de winst-en-verliesrekening moet aanhouden (art. 2:363 lid 1 BW). Daarnaast wordt aangegeven in artikel 2:363 lid 1 BW, dat ook voor de rangschikking van de gegevens in de jaarrekening en de toelichting daarop het inzietsvereiste centraal blijft staan. Ter verbetering van het wettelijk vereiste inzicht lijkt het wel mogelijk om gelijksoortige informatie in één noot samen te voegen (voorbeeld: toelichting van latente belastingen in één noot) of om de belangrijkste zaken vooraan te behandelen. Een post behoeft niet afzonderlijk te worden vermeld, indien deze in het geheel van de jaarrekening van te verwaarlozen betekenis is voor het wettelijk vereiste inzicht (art. 2:363 lid 3 BW). IFRS kent een dergelijke eis niet al vereist IFRS wel dat nadere gegevens met betrekking tot de op de balans, de winst-en-verliesrekening, het overzicht van wijzigingen in eigen vermogen en het kasstroomoverzicht opgenomen posten op een systematische manier worden gepresenteerd (IAS 1.113). Een voorbeeld hiervan is in de volgorde waarin de posten in deze cijferopstellingen zijn opgenomen (IAS 1.114).

3 Toelichting

3.1 Vermelding dat voldaan is aan regels

Onder IFRS bestaat de verplichting om in de jaarrekening te vermelden dat is voldaan aan de eisen van IFRS. In een jaarrekening mag echter slechts worden vermeld dat deze is opgesteld conform IFRS-grondslagen indien deze in alle opzichten voldoet aan alle IFRS-eisen (IAS 1.16). In de Nederlandse wet- en regelgeving is geen verplichting opgenomen om in de jaarrekening te vermelden dat is voldaan aan de eisen van de Richtlijnen. Artikel 2:362 lid 10 BW vereist wel dat in de toelichting moet worden vermeld volgens welke standaarden de jaarrekening is opgesteld.

3.2 Toelichting afwijking van regels

Strikte naleving van IFRS zal volgens de IASB vrijwel altijd tot een getrouwe presentatie leiden (IAS 1.15). De IASB laat daarom een zeer beperkte derogatie toe in IAS 1.19. Afwijking van bepalingen in IFRS is uitsluitend toegestaan in zeer uitzonderlijke omstandigheden, namelijk wanneer navolging van IFRS zou leiden tot misleidende verslaggeving en de toepasselijke regelgeving de derogatie vereist of niet verbiedt. Vermelding van aard, reden en financiële gevolgen van de afwijking is dan vereist (IAS 1.20). Deze toelichtingen moeten niet alleen worden verstrekt in het jaar waarin wordt afgeweken van de standaard, maar tevens in volgende boekjaren zolang de afwijking nog effect heeft op cijfers over het lopend boekjaar (IAS 1.21).

In het zeer uitzonderlijke geval dat het management van oordeel is dat naleving van een IFRS vereiste zou leiden tot misleidende verslaggeving en de toepasselijke regelgeving derogatie niet toestaat, moet de onderneming om zo veel mogelijk de misleidende aspecten van de naleving te beperken, de volgende informatie opnemen (IAS 1.23):

- de naam van de standaard of interpretatie, de aard van de eis en de reden waarom het management van mening is dat het vereiste zo misleidend is dat het leidt tot strijdigheid met het inzicht; en
- voor elke periode die in de jaarrekening is weergegeven: de wijziging voor iedere post die noodzakelijk is om een getrouwe presentatie weer te geven.

Ingevolge artikel 2:362 lid 4 BW wordt in de jaarrekening, uitsluitend indien noodzakelijk voor het verschaffen van het vereiste inzicht, afgeweken van wettelijke bepalingen (uit Titel 9 Boek 2 BW) en wordt deze afwijking – alsmede reden en invloed op vermogen en resultaat – uiteengezet in de toelichting; in de Richtlijnen is een dergelijke verplichting niet opgenomen voor afwijkingen van de Richtlijnen.

3.3 Toelichting gevolgen toekomstige wijzigingen standaarden

IFRS vereist dat de verwachte gevolgen van toekomstige wijzigingen in standaarden en interpretaties wordt toegelicht (IAS 8.30/31). Het betreft hier de standaarden en interpretaties welke inmiddels zijn gepubliceerd door de IASB doch waarvan de eerste verplichte toepassing pas ná de aanvangsdatum van de rapporteringsperiode (boekjaar) ligt en de entiteit niet gekozen heeft voor vervroegde toepassing. De entiteit dient van iedere nieuwe of gewijzigde standaard en/of interpretatie te vermelden:

- het feit dat een standaard of interpretatie is gewijzigd of nieuw is uitgebracht, naam van de betreffende standaard of interpretatie, de aard van de toekomstige wijziging in de grondslagen, de datum van verplichte eerste toepassing en de datum waarop de entiteit de wijziging voor het eerst zal gaan toepassen; en
- de reeds bekende raming van de verwachte gevolgen bij eerste toepassing in toekomstige jaarrekeningen; indien de gevolgen nog niet bekend zijn dan dient dit expliciet te worden vermeld.

De Richtlijnen kennen een dergelijke verplichting niet.

3.4 Verplichting opnemen vergelijkende cijfers

IFRS vereist vergelijkende cijfers voor alle bedragen opgenomen in de jaarrekening, tenzij een andere standaard hierop een uitzondering maakt. De Nederlandse wet- en regelgeving kent ook een algemene verplichting om vergelijkende cijfers op te nemen. Echter vergelijkende cijfers zijn onder de Nederlandse wet- en regelgeving niet verplicht in een verloopoverzicht behalve voor het verloopoverzicht eigen vermogen.

3.5 Werknemersinformatie

De wet verlangt een vermelding van het gemiddeld aantal gedurende het boekjaar werkzame werknemers, ingedeeld op een wijze die is afgestemd op de inrichting van het bedrijf (art. 2:382 en 2:410 lid 5 BW). De vennootschap doet daarbij opgave van het aantal werknemers dat buiten Nederland werkzaam is. IFRS stelt deze eis niet, waarbij wordt opgemerkt dat de bepaling omtrent het vermelden van aantal werknemers in bovengenoemde zin onverminderd van toepassing blijft als IFRS wordt toegepast in de enkelvoudige jaarrekening.

3.6 Bezoldiging bestuurders en commissarissen

Op grond van artikel 2:383 lid 1 BW is een rechtspersoon verplicht in de jaarrekening informatie te verschaffen omtrent de bezoldiging van (ex-)bestuurders en (ex-) commissarissen. Onder (ex-)bestuurders worden volgens RJ 271.602 alleen die natuurlijke of rechtspersonen verstaan die deel uitmaken of uitgemaakt hebben van het statutaire bestuursorgaan. Deze bedragen mogen in totalen voor elk van de twee organen (bestuur en raad van commissarissen) worden vermeld, tenzij er sprake is van een open N.V. (art. 2:383 lid 1 BW).

Voor de open N.V. geldt (art. 2:383b-c BW) dat de volgende informatie in de toelichting dient te worden opgenomen. Vennootschappen waarvan aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten zijn genoteerd aan een gereguleerde markt (als bedoeld in art. 1:1 Wft) dienen de onderstaande informatie in het bezoldigingsverslag op te nemen (art. 2:135b BW):

- In de toelichting op de jaarrekening dient opgave gedaan te worden van de bedragen van de bezoldiging voor iedere individuele (ex-)bestuurder en (ex-)commissaris, voor zover deze bedragen in het boekjaar ten laste van de vennootschap zijn gekomen. Deze bedragen moeten wat individuele bestuurders betreft worden gesplitst in:
 - periodiek betaalde beloningen;
 - beloningen betaalbaar op termijn;
 - uitkeringen bij beëindiging van het dienstverband; en
 - winstdelingen en bonusbetalingen.
- Indien aan een bestuurder een bezoldiging is betaald in de vorm van een bonus die geheel of gedeeltelijk gebaseerd is op het bereiken van door de N.V. gestelde doelen, moet hiervan mededeling worden gedaan en worden vermeld of deze doelen zijn bereikt. Zijn vergoedingen in de vorm van winstdeling of bonus toegekend aan een commissaris, dan moet naast voorgenoemde toelichting ook opgave worden gedaan van de redenen die ten grondslag liggen aan het besluit tot het toekennen van bezoldiging in deze vorm aan een commissaris. Verder dient mededeling gedaan te worden ingeval van aanpassing of terugvordering van een (eerder uitgekeerde) bezoldiging of bonus (art. 2:383c lid 6 BW).

Op grond van IAS 24.17 moet in de toelichting de totale bezoldiging voor managers op sleutelposities worden vermeld. Onder managers op sleutelposities wordt verstaan (IAS 24.9): de personen die direct of indirect het gezag uitoefenen en verantwoordelijk zijn voor het beleid, het besturen en het controleren van de activiteiten van de rechtspersoon.

Het totaal van de aan managers op sleutelposities toegekende beloning moet worden uitgesplitst naar de volgende elementen (IAS 24.17):

- op korte termijn (periodiek) betaalbare beloningen;
- beloningen na afloop van het dienstverband;
- beloningen betaalbaar op langere termijn;
- beloningen in de vorm van uitkeringen bij ontslag; en
- beloningen in de vorm van aandelen of het recht aandelen te verwerven.

Indien de Nederlandse wetgeving en IAS 24 vergeleken worden, kan geconcludeerd worden dat:

- de definitie van managers op sleutelposities in IAS 24 ruimer is dan het Nederlandse begrip (statutair) 'bestuurder en commissaris';
- voor Nederlandse vennootschappen die géén open NV's zijn, de IAS 24-eisen verder gaan dan de Nederlandse wet- en regelgeving; en
- voor de bestuurders en commissarissen van open NV's de Nederlandse wet- en regelgeving verdergaande eisen stelt dan IAS 24.

3.7 Leningen bestuurders en commissarissen

Naast de toelichting op de bezoldiging bestaat op grond van de wet (art. 2:383 lid 2 BW) de verplichting om informatie te verschaffen (in totalen) omtrent verstrekte leningen, voorschotten en garanties aan bestuurders en commissarissen. De informatie die verstrekt moet worden betreft:

- de openstaande bedragen;
- de rentevoet;

- de aflossingen gedurende het boekjaar;
- de belangrijkste overige bepalingen;
- de bedragen die zijn afgewaardeerd en;
- de bedragen waarvan werd afgezien.

Voor een open N.V. geldt dat deze informatie voor iedere individuele bestuurder en commissaris moet worden verstrekt (art. 2:383e BW).

IFRS kent geen expliciete verplichting om gegevens over verstrekte leningen, voorschotten en garanties aan bestuurders en commissarissen te vermelden. Wel worden managers op sleutelposities in IAS 24.9 aangemerkt als verbonden partij. Op grond van IAS 24.18 moeten transacties met verbonden partijen worden toegelicht. Hierbij moeten de volgende elementen in ieder geval worden vermeld:

- de bedragen van de transacties;
- de uitstaande bedragen met vermelding van de voorwaarden, condities inclusief zekerheden, verstrekte of ontvangen garanties en de wijze waarop verplichtingen zullen worden nagekomen;
- voorzieningen voor dubieuze debiteuren gerelateerd aan de uitstaande bedragen; en
- de kosten die gedurende de periode zijn verantwoord met betrekking tot de dubieuze debiteuren.

Verschillen zijn er tussen IFRS en Nederlandse wet- en regelgeving als gevolg van het onderscheid tussen open NV's en overige Nederlandse rechtspersonen en het feit dat de definitie van managers op sleutelposities ruimer is dan (statutaire) 'bestuurders en commissarissen' (zie ook par. 3.6).

3.8 Informatie omtrent verbonden partijen

3.8.1 Nederlandse wet- en regelgeving

Op grond van artikel 2:381 lid 3 BW dienen grote rechtspersonen informatie te verstrekken over transacties met verbonden partijen. Richtlijn 330 sluit aan bij de wettekst, inhoudende dat informatie moet worden verstrekt over van betekenis zijnde (materiële) transacties die niet onder normale marktvoorwaarden (at-arm's-length) zijn aangegaan. Dit betreft informatie over de omvang van de transactie, de aard van de betrekking met de verbonden partij en andere informatie die nodig is voor het inzicht in de financiële positie van de rechtspersoon.

3.8.2 IFRS

Als er transacties zijn geweest tussen verbonden partijen, dient informatie te worden gegeven zowel over de aard van de relatie tot de verbonden partij als over de transacties. Deze informatie dient ten minste te omvatten (IAS 24.18):

- het bedrag van de transacties;
- uitstaande bedragen met vermelding van voorwaarden, condities inclusief zekerheden, verstrekte of ontvangen garanties en de wijze waarop verplichtingen zullen worden nagekomen;
- getroffen voorzieningen voor uitstaande bedragen; en
- de kosten die zijn verantwoord wegens oninbare uitstaande bedragen.

Deze informatie moet afzonderlijk worden gegeven voor de volgende categorieën verbonden partijen (IAS 24.19):

- de 'parent' van de onderneming;
- ondernemingen die 'joint control' of invloed van betekenis uitoefenen over de onderneming;
- 'subsidiaries' van de onderneming;
- 'associates', maatschappijen waarin de onderneming invloed van betekenis uitoefent;

- joint ventures waarin de onderneming joint venture partner is;
- managers op sleutelposities van de onderneming of haar moedermaatschappij;
- andere verbonden partijen.

IAS 24 vereist uitgebreidere informatie over de aard van en de transacties met verbonden partijen, waarbij niet relevant is of transacties al dan niet zijn aangegaan onder normale marktomstandigheden. De Nederlandse wet schrijft alleen vermelding voor van transacties van betekenis die niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. De Richtlijnen bevelen echter aan alle transacties van betekenis met verbonden partijen te vermelden (RJ 330.201).

3.9 Accountantshonoraria

Op grond van artikel 2:382a BW dienen grote rechtspersonen in de toelichting te vermelden de in het boekjaar ten laste van de rechtspersoon gebrachte totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening, totale honoraria voor andere controleopdrachten, totale honoraria voor adviesdiensten op fiscaal terrein en totale honoraria voor andere niet-controlediensten, uitgevoerd door de externe accountant en de accountantsorganisatie die de wettelijke controle zoals genoemd in de Wta uitvoert. Voorts dient de rechtspersoon uiteen te zetten welke methode is gehanteerd voor de bepaling van de accountantshonoraria (RJ 390.301a). Daarnaast bevelen de Richtlijnen aan om ook de honoraria te vermelden van het netwerk waartoe de externe accountant en accountantsorganisatie behoort, uitgesplitst naar de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening, voor andere controleopdrachten, voor adviesdiensten op fiscaal terrein en voor andere niet-controlediensten (RJ 390.301). IFRS kent deze eisen niet, waarbij wordt opgemerkt dat de bepaling omtrent het vermelden van het accountantshonoraria in bovengenoemde zin onverminderd van toepassing blijft als IFRS wordt toegepast in de enkelvoudige jaarrekening.

3.10 Winstbestemming

Op grond van artikel 2:380c BW dienen rechtspersonen in de toelichting opgave te doen van de bestemming van de winst of de verwerking van het verlies, of, zolang deze niet vaststaat, het voorstel daartoe. Deze toelichtingseis is niet specifiek genoemd in IFRS.

3.11 Informatie over de rechtspersoon zelf

Op grond van artikel 2:380b BW moet de volgende informatie worden opgenomen:

- naam van de rechtspersoon;
- rechtsvorm van de rechtspersoon;
- zetel van de rechtspersoon; en
- het nummer waaronder de rechtspersoon in het handelsregister is ingeschreven.

IFRS vereist ook vermelding, voor zover dit niet reeds elders in de jaarrekening of de daarmee gezamenlijk openbaar gemaakte stukken is gebeurd, van:

- het vestigingsland, de juridische vorm, het land van oprichting en het adres van de vennootschap (of indien dit afwijkt, het adres waar de feitelijke activiteiten worden uitgevoerd) (IAS 1.138a).

Het nummer van het handelsregister wordt niet specifiek als toelichtingseis in IFRS genoemd.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 110 Doelstellingen en uitgangspunten
- RJ 271 Personeelsbeloningen
- RJ 300 Functie en indeling
- RJ 330 Verbonden partijen
- RJ 390 Overige in de toelichting op te nemen informatie
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 8 Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors
- IAS 24 Related Party Disclosures

19 Consolidatie

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Definitie van control	Indien sprake van overheersende zeggenschap moet worden geconsolideerd. Geen specifieke regels omtrent de facto control.	Afwijkende definitie van control waardoor in meer gevallen consolidatieplicht ontstaat.	IFRS strikter
1.2 Consolidatie van silo's	Geen specifieke bepaling in Nederlandse wet.	Verplichting om delen van onderneming te consolideren indien zeggenschap over specifiek deel.	IFRS strikter
1.3 Consolidatie door tussenhouder	Specifieke bepaling in Nederlandse wet.	Geen specifieke bepaling; hoofdregel is van toepassing.	IFRS strikter
1.4 Consolidatieplicht personal holding	Onder bepaalde voorwaarden zijn personal holdings vrijgesteld van consolidatie.	Geen vrijstelling voor personal holding.	IFRS strikter
1.5 Vrijstelling van deelconsolidatie	Geen beperking voor ondernemingen waarvan een beursnotering ophanden is.	IFRS ondernemingen waarvan een beursnotering ophanden kunnen geen gebruik maken van de vrijstelling van IFRS 10.4.	IFRS strikter
	Mits hiertegen geen bezwaar is aangetekend door houders van ten minste 10% van het geplaatste kapitaal.	Mits alle minderheidsaandeelhouders instemmen.	IFRS strikter
	Geconsolideerde jaarrekening van het grotere geheel moet zijn opgesteld volgens EU-richtlijn jaarrekening of gelijkwaardig.	Geconsolideerde jaarrekening van het grotere geheel moet zijn opgesteld volgens IFRS.	IFRS strikter
	Een controleverklaring moet worden opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.	Geen specifieke eis omtrent de opname van een controleverklaring.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.6 Consolidatie-vrijstellingen vanwege omvang of onevenredige kosten	Er geldt een vrijstelling van consolidatie van de volgende maatschappijen: • maatschappijen van verwaarloosbaar belang; • maatschappijen waarvan de benodigde gegevens alleen tegen onevenredige kosten of met grote vertraging te verkrijgen zijn; • die tot een 'kleine' groep behoren.	Geen expliciete vrijstelling, slechts algemeen principe van materialiteit.	IFRS strikter
1.7 Consolidatie groepsmaatschappijen die zijn verworven om te worden vervreemd in de nabije toekomst	Er geldt in uitzonderlijke situaties een consolidatievrijstelling (optie om de groepsmaatschappij niet in de consolidatie te betrekken).	Er geldt een consolidatieplicht.	IFRS strikter
1.8 Participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten	Vrijstelling van consolidatie voor participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten indien een concrete exitstrategie van toepassing is.	Consolidatieverbod voor participaties/beleggingen door participatiemaatschappijen/beleggingsentiteiten indien aan een aantal voorwaarden is voldaan. Geldt niet voor de moedermaatschappij van participatiemaatschappij/beleggingsentiteit.	IFRS strikter
1.9 Toerekenen verliezen aan belang derden	Indien belang derden negatief wordt, toerekenen aan meerderheidsaandeelhouder, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor zijn rekening te nemen.	Belang derden kan negatief worden.	Strijdig
1.10 Verwerken aankoop belang derden zonder verlies van control	Twee opties: • via post goodwill; • via het eigen vermogen.	Via het eigen vermogen.	IFRS strikter
1.11 Proportionele consolidatie	Proportionele consolidatie onder voorwaarden verplicht.	Van proportionele consolidatie is geen sprake.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.12 Uniforme grondslagen waardering en resultaatbepaling	Wegens gegronde redenen mogen afwijkende grondslagen worden gehanteerd.	Uniforme grondslagen verplicht.	IFRS strikter
2 Presentatie			
	–	–	–
3 Toelichting			
3.1 Verschillen eigen vermogen/ resultaat enkelvoudig en geconsolideerd	Moeten worden toegelicht.	Geen toelichting.	NL eist meer toelichting
3.2 Toelichtingseisen van kapitaalbelangen	Toelichting omtrent kapitaalbelangen moet worden opgenomen.	Uitgebreide toelichting van kapitaalbelangen moet worden opgenomen.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen: begrip groep en groepsmaatschappij

In Nederland is de rechtspersoon die, alleen of samen met een andere groepsmaatschappij, aan het hoofd staat van zijn groep, verplicht een geconsolideerde jaarrekening op te stellen van zijn eigen financiële gegevens en die van zijn dochtermaatschappijen in de groep, andere groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop hij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover hij centrale leiding heeft (artikel 2:406 lid 1 BW). Een groep wordt in artikel 2:24b BW gedefinieerd als een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen die met elkaar in een groep zijn verbonden.

Het groepsbegrip en de vraag wanneer er sprake is van groepsmaatschappijen, is nader uitgewerkt door de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ 217.201-208). RJ 217.201 noemt de drie criteria waaraan moet zijn voldaan wil er sprake zijn van een groep: economische eenheid, organisatorische verbondenheid en centrale leiding. Er is sprake van een groepsrelatie als een bepaalde maatschappij in wezen de andere maatschappij beheerst. Anders gezegd: feitelijk beleidsbepalend is in die andere (beleidsafhankelijke) maatschappij (RJ 217.202). Tot de groep kan mede behoren een zogenaamde 'special purpose entity' (RJ 217.205).

IFRS 10.19 verplicht een 'parent' een geconsolideerde jaarrekening op te stellen. Een 'parent' wordt in IFRS 10.5 gedefinieerd als een onderneming die een of meer 'subsidiaries' heeft, en een 'subsidiary' wordt gedefinieerd als een onderneming die wordt beheerst (controlled) door een andere onderneming (een parent).

1 Grondslagen

1.1 Definitie van control

IFRS 10 bepaalt dat een 'investor'/belegger control heeft over een 'investee'/belegging indien gelijktijdig aan de volgende criteria is voldaan:

- macht heeft over de relevante activiteiten van de deelneming (power); en
- is blootgesteld aan of gerechtigd is tot variabele opbrengsten uit hoofde van zijn betrokkenheid bij de deelneming (variable returns); en
- over de mogelijkheid beschikt zijn macht over de deelneming te gebruiken om de omvang van de opbrengsten van de investeerder te beïnvloeden (link tussen 1 en 2).

Hierbij dienen verder nog het doel en de structuur van de deelneming en/of de voor een bijzonder doel opgerichte entiteit in ogenschouw te worden genomen.

De facto control

De definitie van control zal in meer gevallen tot consolidatie leiden omdat ook een minderheidsaandeelhouder in de situatie waarin de overige aandelen verdeeld zijn over een groot aantal verschillende aandeelhouders tot consolidatie zal moeten overgaan als ook aan andere voorwaarden is voldaan. Dit wordt de facto control genoemd: de (mogelijke) beleidsbepalende invloed bestaat niet op grond van contractuele rechten, maar is aanwezig op basis van een feitelijke situatie. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in het geval van een 45%-aandeelhouder, waarbij de resterende 55% van de aandelen verdeeld is over een groot aantal verschillende aandeelhouders. Dit kan en zal er in veel gevallen toe leiden dat de 45%-aandeelhouder feitelijk dominant is in de algemene vergadering van aandeelhouders en daarmee de facto het beleid bepaalt.

In de Nederlandse wet- en regelgeving wordt de facto control niet specifiek aan de orde gesteld, maar kan er als sprake is van overheersende zeggenschap in specifieke omstandigheden ook geconcludeerd worden dat er een consolidatieplicht is voor een aandeelhouder die niet meer dan de helft van de stemrechten heeft.

1.2 Consolidatie van silo's

IFRS 10 erkent de mogelijkheid dat control wordt uitgeoefend over een onderdeel van een juridische entiteit. Als sprake is van een juridische entiteit waarbinnen specifieke activa en passiva zijn afgescheiden van de rest van de juridische entiteit, dan wordt de control over die specifieke activa en passiva afzonderlijk beoordeeld. Dit leidt vervolgens tot consolidatie (of later deconsolidatie) van die specifieke activa en passiva en niet tot consolidatie van de gehele juridische entiteit. Onder de Nederlandse wet- en regelgeving zijn er geen specifieke regels, maar er zou in specifieke omstandigheden ook geconcludeerd kunnen worden dat er een consolidatieplicht is over een deel van een juridische entiteit.

1.3 Consolidatie door tussenhouderster

IFRS kent niet een uitdrukkelijke op een tussenhouderstermaatschappij gerichte bepaling zoals artikel 2:406 lid 2 BW, waarin de consolidatieplicht van een tussenhouderstermaatschappij afzonderlijk is geregeld. Volgens IFRS is ook op een tussenhouderstermaatschappij gewoon de hoofdregel van toepassing dat consolidatieplicht bestaat wanneer beslissende zeggenschap kan worden uitgeoefend (IFRS 10.4).

1.4 Consolidatieplicht personal holding

Een personal holding wordt in Richtlijn 2006/43/EG als volgt gedefinieerd: 'Onder een personal holding wordt (...) verstaan een rechtspersoon, waarvan de aandelen volledig en direct in handen zijn van een natuurlijk persoon (en eventueel andere natuurlijke personen die met deze natuurlijke persoon nauw in (familie)relatie staan), die de privébelangen van deze natuurlijke persoon waarborgt en structureert'. Een dergelijke personal holding die de meerderheid van de aandelen in een andere vennootschap bezit heeft vaak op grond van dit aandeelhouderschap de meerderheid van de stemrechten in de algemene vergadering van aandeelhouders van deze vennootschap en de meerderheid van de economische voordelen van deze vennootschap (RJ 2006.209). Dat betekent echter nog niet noodzakelijkerwijs dat de personal holding dan aan het hoofd van de groep staat. Ook op personal holdings is de regel van toepassing, dat zij consolidatieplichtig zijn indien zij aangemerkt moeten worden als groepshoofd. Als de personal holding niet aan het hoofd van de groep staat, is zij vrijgesteld van de consolidatieplicht. In de jaareditie 2006 van de Richtlijnen was een aantal indicatoren opgenomen aan de hand waarvan kon worden getoetst of sprake was van een personal holding en aldus een vrijstelling van consolidatie aan de orde kon komen. Deze indicatoren zijn in de jaareditie 2007 van de Richtlijnen geschrapt maar kunnen nog steeds als eerste toets nuttig zijn.

Een eventuele uitzondering van consolidatie kan alleen van toepassing zijn binnen de Nederlandse wet- en regelgeving. Op grond van IFRS zal een personal holding altijd moeten consolideren als overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend.

1.5 Vrijstelling van deelconsolidatie

De vrijstelling voor deelconsolidatie is zowel in de Nederlandse regelgeving (art. 2:408 BW) als in IFRS 10.4 opgenomen, met uitzondering van entiteiten waarvan de effecten zijn genoteerd aan gereglementeerde markt of daarmee equivalente markt (zowel onder Nederlandse regelgeving als onder IFRS). Onder IFRS geldt aanvullend dat ondernemingen waarvan een beursnotering voorhanden is geen gebruik kunnen maken van de vrijstelling van IFRS 10.4; deze bepaling is onder de Richtlijnen niet opgenomen.

Eén van de voorwaarden die gesteld worden in artikel 2:408 BW, is dat niet binnen zes maanden na de aanvang van het boekjaar tegen toepassing van de vrijstelling schriftelijk bezwaar is gemaakt door ten minste een tiende der leden of door houders van ten minste een tiende van het geplaatste kapitaal. Een andere voorwaarde is dat de financiële gegevens die de rechtspersoon zou moeten consolideren zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van een groter geheel. Aan deze voorwaarde is niet voldaan als de financiële gegevens van de rechtspersoon proportioneel zijn geconsolideerd (RJ 2006.214). De geconsolideerde jaarrekening van het groter geheel moet verder zijn opgesteld overeenkomstig de voorschriften van de EU Richtlijn jaarrekening of op gelijkwaardige wijze (waarvan US GAAP een voorbeeld is).

De vrijstelling ingevolge IFRS 10.4 is van toepassing op alle tussenhoudstermaatschappijen die groepsmaatschappij zijn van een andere maatschappij, onafhankelijk van het percentage aandelenbezit van deze ultieme houdstermaatschappij. Minderheidsaandeelhouders moeten het gebruik van de vrijstelling meegedeeld krijgen en uitdrukkelijk goedkeuren. Als gebruik wordt gemaakt van de vrijstelling, moet de geconsolideerde jaarrekening die op een hoger gelegen niveau wordt opgesteld, voldoen aan IFRS. Het is derhalve niet mogelijk gebruik te maken van IFRS 10.4 indien de geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op grond van US GAAP. Daarnaast kent IFRS géén eis om aan de geconsolideerde jaarrekening van de bovenliggende consoliderende maatschappij een controleverklaring toe te voegen.

1.6 Consolidatievrijstellingen vanwege omvang of onevenredige kosten

Volgens de Nederlandse regelgeving behoeven de volgende groepsmaatschappijen niet te worden geconsolideerd (artikel 2:407 BW leden 1 en 2, RJ 217.217 en 217.304):

- groepsmaatschappijen die qua omvang te verwaarlozen zijn op het geheel;
- groepsmaatschappijen waarvan de gegevens slechts tegen onevenredige kosten of met grote vertraging kunnen worden verkregen;
- consolidatievrijstelling vanwege de omvang van de groep (kleine groep).

IFRS 10 kent dergelijke specifieke vrijstellingen niet. IFRS-standaarden kennen wel het algemene materialiteitsbeginsel (zie Conceptual Framework, alinea 2.11).

1.7 Consolidatie groepsmaatschappijen die zijn verworven om te worden vervreemd in de nabije toekomst

Artikel 2:407 lid 1c BW bepaalt dat groepsmaatschappijen buiten de consolidatie mogen worden gehouden als deze slechts worden gehouden om te worden vervreemd. Dit kan zich voordoen indien bij verwerving van een (deel)groep het voornemen bestaat deze groep te reorganiseren en bepaalde onderdelen binnen niet al te lange tijd weer af te stoten (RJ 217.304). Opgemerkt wordt dat de vrijstelling alleen doelt op belangen waarbij reeds bij verwerving het voornemen tot vervreemding bestaat. Geconsolideerde ondernemingen waarvan na enige tijd het voornemen ontstaat deze af te stoten, blijven in het algemeen in de consolidatie betrokken tot het moment van daadwerkelijke afstoting.

IFRS 10 kent deze uitzondering als zodanig niet. Dergelijke maatschappijen worden ingevolge IFRS 5.6 beschouwd als aangehouden voor verkoop, hetgeen betekent dat zij worden geconsolideerd, maar op één enkele regel aan de actief- en passiefzijde van de balans worden gepresenteerd, en, indien van toepassing, ingevolge IFRS 5.32 als beëindigde bedrijfsactiviteiten in de winst-en-verliesrekening (zie verder hoofdstuk 32). Dit geldt zowel wanneer een groepsmaatschappij is gekocht met het oogmerk om deze vervolgens weer te verkopen, als wanneer een reeds bestaande groepsmaatschappij wordt afgestoten.

Wanneer een rechtspersoon een maatschappij uitsluitend verworft met de bedoeling om deze later af te stoten, wordt dit belang op de overnamedatum alleen geclassificeerd als slechts gehouden om te vervreemden wanneer de verkoop binnen een jaar waarschijnlijk is en op de overnamedatum, of binnen een korte periode na de overname aan de volgende criteria wordt voldaan (RJ 217. 305):

- de maatschappij is geschikt voor onmiddellijke vervreemding;
- er is een verkoopbesluit genomen en er is een verkoopplan opgesteld;
- met de uitvoering van het verkoopbesluit en het verkoopplan is feitelijk een begin gemaakt;
- de verkoopprijs is in overeenstemming met de reële waarde en;
- het is niet te verwachten dat het verkoopplan fundamenteel zal worden gewijzigd of zal worden ingetrokken.

Meestal zal binnen drie maanden na de overnamedatum aan deze indicatoren worden voldaan. Een belang dat voldoet aan bovenstaande voorwaarden wordt opgenomen onder de vlottende activa. Als de verkoop langer duurt dan een jaar, maar dit het gevolg is van feiten of omstandigheden die buiten de invloedssfeer van de rechtspersoon liggen en er voldoende aanwijzingen zijn dat de rechtspersoon zich zal houden aan het verkoopplan, blijft het belang toch als slechts gehouden om te vervreemden aangemerkt (RJ 217.306).

Vanaf het moment dat niet wordt voldaan aan de voorwaarden voor slechts gehouden om te vervreemden worden de financiële gegevens van het belang geconsolideerd in die van de deelnemende rechtspersoon (RJ 217.307).

1.8 Participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten

In RJ 217.308 wordt in relatie tot participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten ingegaan op de bepaling van artikel 2:407 lid 1 BW, dat gegevens van een maatschappij waarin het belang uitsluitend wordt gehouden om het te vervreemden, niet in de geconsolideerde jaarrekening behoeven te worden opgenomen. Voor meerderheidsparticipaties van participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten kan deze bepaling worden toegepast als er ten aanzien van deze participaties/beleggingen vanaf het moment van aankoop een concrete exitstrategie is geformuleerd, zodanig dat duidelijk is dat deze participaties/beleggingen slechts gehouden worden om ze te vervreemden op een volgens de exitstrategie gedefinieerd moment. Over het algemeen wordt een termijn tussen de vijf en tien jaar aanvaardbaar geacht, waarbij geldt dat een termijn tot vijf jaar geen discussie zal opleveren.

Onder IFRS 10 is het participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten (investment entities) niet toegestaan hun participaties/beleggingen te consolideren als aan een aantal voorwaarden is voldaan.

In dat geval moeten de participaties/beleggingen worden gewaardeerd tegen fair value met waardewijzigingen in de winst-en-verliesrekening in overeenstemming met IFRS 9.

Een participatiemaatschappij/beleggingsentiteit is een onderneming die (aan alle drie de elementen moet zijn voldaan):

- fondsen verkrijgt van een of meer beleggers met het doel deze beleggers te voorzien van professionele beleggingsmanagement diensten;
- zich verplicht naar de beleggers dat het doel van de participatiemaatschappij/beleggingsentiteit is om uit de participaties/beleggingen waardeinstijgingen of dividenden of allebei te genereren; en
- de performance van de participaties/beleggingen waardeert en beoordeelt aan de hand van de reële waarde van de participaties/beleggingen.

Bij de beoordeling of aan de definitie van een participatiemaatschappij/beleggingsentiteit wordt voldaan, wordt gekeken naar de volgende karakteristieken:

- De participatiemaatschappij/beleggingsentiteit heeft meer dan één participatie/belegging om het risico van de beleggers te spreiden en de opbrengsten te maximaliseren.
- De participatiemaatschappij/beleggingsentiteit heeft meer dan één belegger die hun beleggingen bundelen teneinde beleggingsopbrengsten te maximaliseren.
- De beleggers zijn geen verbonden partijen van de participatiemaatschappij/beleggingsentiteit.
- De participatiemaatschappij/beleggingsentiteit heeft participaties/beleggingen in de vorm van eigenvermogenbelangen of soortgelijke belangen.

Voor de moedermaatschappij van een 'investment entity' geldt onder IFRS de uitzondering niet, tenzij ook de moedermaatschappij voldoet aan de criteria van de 'investment entity'. De moedermaatschappij moet dus de participaties (beleggingen) van de 'investment entity' dochter opnemen in een geconsolideerde jaarrekening.

Onder Nederlandse verslaggevingsregels is hieromtrent niets specifiek geregeld en zou de vrijstelling ook gelden voor de moedermaatschappij.

1.9 Toerekenen verliezen aan belang derden

Verliezen van groepsmaatschappijen die toerekenbaar zijn aan het belang van derden (aangeduid als non-controlling interests') worden onder IFRS als zodanig gepresenteerd, ook als het belang van derden niet aansprakelijk is om de verliezen voor haar rekening te nemen (IFRS 10.B94). Het belang van derden kan hierdoor negatief worden. Volgens RJ 217.508 worden deze verliezen toegerekend aan de meerderheidsaandeelhouder, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor zijn rekening te nemen.

Zie ook de nadere bespreking in hoofdstuk 11b.

1.10 Verwerken aankoop belang derden zonder verlies van control

De boekwaarde van het meerderheidsbelang en het minderheidsbelang (non-controlling interest) moeten worden aangepast om de gewijzigde verhoudingen in de deelneming weer te geven.

In IFRS 10 wordt voorgeschreven om in de situatie waarin reeds beslissende zeggenschap bestaat een inkoop van eigen aandelen of een aankoop van een aandeel van derden (non-controlling interest) te verwerken via het eigen vermogen (IFRS 10.23).

Onder de Richtlijnen zijn er twee opties om de aankoop van een aandeel van derden te verwerken:

- via de post goodwill; of
- via het eigen vermogen.

1.11 Proportionele consolidatie

Indien onder de Richtlijnen sprake is van een joint venture (daarvoor gelden bepaalde voorwaarden) kan voor proportionele consolidatie worden gekozen. Onder IFRS kan geen sprake zijn van proportionele consolidatie. Zie voor een nadere bespreking van joint ventures hoofdstuk 21.

1.12 Uniforme grondslagen waardering en resultaatbepaling

Ongeacht de gehanteerde consolidatiemethode moeten de posten in de geconsolideerde jaarrekening volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling worden opgesteld (RJ 217.504, IFRS 10.19). Onder RJ 217.504 mogen alleen wegens gegronde, in de toelichting te vermelden, redenen daarvan afwijkende grondslagen worden toegepast. IFRS 10 kent deze specifieke uitzondering niet.

Als de gegevens van te consolideren maatschappijen zijn opgesteld op basis van grondslagen die afwijken van de grondslagen van de geconsolideerde jaarrekening en hiervan in totaliteit een belangrijke invloed uitgaat op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening, moeten deze gegevens worden gecorrigeerd alvorens ze in de geconsolideerde gegevens te verwerken (RJ 217.504).

IFRS schrijft in deze situatie steeds aanpassing voor (IFRS 10.B87).

2 Presentatie

Er zijn geen verschillen tussen de Nederlandse regelgeving en IFRS.

3 Toelichting

3.1 Verschillen eigen vermogen/resultaat enkelvoudig en geconsolideerd

Indien het eigen vermogen en het nettoresultaat volgens de enkelvoudige jaarrekening en het eigen vermogen en het nettoresultaat volgens de geconsolideerde jaarrekening niet met elkaar overeenstemmen, worden overeenkomstig artikel 2:389 lid 10 BW de verschillen in de toelichting bij de enkelvoudige jaarrekening vermeld (RJ 217.401). IFRS 10 kent een dergelijke eis niet, echter de Nederlandse wet- en regelgeving verplicht deze aanvullende toelichting, ook indien de onderneming IFRS toepast.

3.2 Toelichtingseisen van kapitaalbelangen

IFRS 12 regelt de toelichtingseisen die gelden voor groepsmaatschappijen, deelnemingen, joint arrangements en special purpose entities.

Een algemeen uitgangspunt van IFRS 12 is dat een onderneming de belangrijke overwegingen en inschattingen moet toelichten die zijn gemaakt bij de beoordeling of sprake is van control, gezamenlijke control of invloed van betekenis over een andere entiteit. Ook is een onderneming op grond van IFRS 12 verplicht toe te lichten op welke wijze bijvoorbeeld potentiële stemrechten in de beoordeling zijn betrokken.

IFRS 12 bevat ook uitgebreide toelichtingseisen voor groepsmaatschappijen met minderheidsbelangen, joint arrangements en deelnemingen die individueel belangrijk zijn.

Ook de toelichtingseisen voor 'structured entities' (SE) zijn uitgebreid. Een onderneming is verplicht om de aard en reikwijdte van en de veranderingen in de risico's die samenhangen met zijn belangen in geconsolideerde en niet geconsolideerde SE's toe te lichten. Een onderneming is bijvoorbeeld verplicht om de voorwaarden van een overeenkomst toe te lichten op grond waarvan de onderneming verplicht zou kunnen worden financiële steun te geven.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 214 Financiële vaste activa
- RJ 217 Consolidatie
- RJ 260 De verwerking van resultaten op intercompany transacties in de jaarrekening
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
- IFRS 10 Consolidated Financial Statements
- IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities
- IAS 27 Separate Financial Statements
- IAS 28 Investments in Associates and Joint Ventures

20 Fusies en overnames (inclusief goodwill)

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Toepassingsgebied			
1.1 Onderscheid overname en samensmelting van belangen	Onderkent overname en samensmelting van belangen.	Onderkent alleen overname.	IFRS strikter
1.2 Welke jaarrekening?	Geldt op gelijke wijze voor zowel geconsolideerde als enkelvoudige jaarrekening van overnemende partij.	Geldt alleen voor geconsolideerde jaarrekening van de overnemende partij.	NL strikter
2 Grondslagen			
2.1 Verwerken overname	Afhankelijk van feitelijke omstandigheden 'acquisition'-methode voor overname en 'pooling of interests'-methode voor samensmelting van belangen.	Alleen 'acquisition'-methode is toegestaan.	Strijdig
2.2 Verwerken overname – IFRS 3 bevat meer specifieke voorschriften	Geen specifieke voorschriften, maar van overeenkomstige toepassing geacht.	Specifieke voorschriften voor nieuw opgerichte entiteit, beoordeling vergoeding, classificatie en aanwijzing van identificeerbare activa en passiva, en opnemen van hervormingen rechten en leasecontracten waarbij overgenomen partij lessee is.	IFRS strikter
2.3 Verwerken overnames en samensmeltingen – Stichtingen en verenigingen	Verduidelijkingen.	Geen verduidelijkingen.	NL strikter
2.4 Vaststellen verkrijgingsprijs – Andere transacties onderscheiden	Bevat basisprincipe	Bevat basisprincipe en uitgebreide leidraden	IFRS strikter
2.5 Vaststellen verkrijgingsprijs – Acquisitiegelerateerde kosten	Onderdeel van verkrijgingsprijs.	Onmiddellijk verwerken in winst-en-verliesrekening.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.6 Vaststellen verkrijgingsprijs – Onzekere verkrijgingsprijs	Hiermee rekening houden indien waarschijnlijk en betrouwbaar vast te stellen. Waardering tegen contante waarde; latere wijzigingen verwerken in goodwill.	Waardering tegen reële waarde. Als geassocieerd als vordering of verplichting, latere wijzigingen verwerken in winst-en-verliesrekening. Als geassocieerd als eigen vermogens-instrument, geen verdere verwerking van wijzigingen.	Strijdig
2.7 Vaststellen verkrijgingsprijs – Latere wijzigingen in de waarde in de tegenprestatie	Leidt tot wijziging van agio op oorspronkelijke uitgifte.	Verwerken in overeenstemming met reguliere standaarden, IAS 32 en IFRS 9.	Strijdig
2.8 Identificeerbare activa en passiva – Opname en waardering (van immateriële vaste activa)	Waarschijnlijkheidseis is opnamecriterium. Waardering tegen reële waarde.	Waarschijnlijkheidseis is onderdeel van waardering tegen reële waarde.	Strijdig
2.9 Opname – Vrijwaringen en gerelateerde verplichtingen	Meerdere verwerkingwijzen denkbaar.	Vrijwaring opnemen en waarderen voor hetzelfde bedrag als verplichting, rekening houdend met oninbaarheid.	IFRS strikter
2.10 Opname – Latente belastingvorderingen van overnemende partij	Opnemen ten laste van goodwill.	Opnemen ten gunste van winst-en-verliesrekening.	Strijdig
2.11 Opname – Reorganisatiekosten na overname	Opnemen voorziening indien aan strikte voorwaarden wordt voldaan.	Niet opnemen voorziening, tenzij op overnamedatum verplichting bestaat.	Strijdig
2.12 Opname – Voorwaardelijke verplichtingen	Niet opnemen.	Bepaalde voorwaardelijke verplichtingen opnemen en waarderen tegen reële waarde.	Strijdig
2.13 Waardering – Vaststellen reële waarde overgenomen activa en passiva	Beperkte handreiking in Richtlijn 216.	Uitgebreide standaard IFRS 13.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.14 Waardering – Immateriële vaste activa	Te activeren bedrag mag niet leiden tot ontstaan of verhogen van negatieve goodwill.	Te activeren bedrag wordt niet beperkt.	Strijdig
2.15 Waardering – Belang van derden	Instrumenten die huidig eigendomsrecht geven alsmede een recht op uitkering proportioneel deel van netto-activa bij eventuele liquidatie, eerste waardering tegen proportionele aandeel in de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij.	Instrumenten die huidig eigendomsrecht geven alsmede een recht op uitkering proportioneel deel van netto-activa bij eventuele liquidatie, per overname keuze uit: eerste waardering tegen proportionele aandeel in de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij, of reële waarde.	NL strikter
2.16 Verwerken positieve goodwill	Wet en Richtlijn 216: Activeren en stelselmatig afschrijven, en zo nodig test op bijzondere waardevermindering.	Goodwill activeren, niet afschrijven en jaarlijkse test op bijzondere waardevermindering.	Strijdig
2.17 Verwerken positieve goodwill bij (gedeeltelijke) verkoop deelneming	Gedeeltelijke terugneming goodwill ten laste van boekresultaat.	Niet van toepassing.	Strijdig
2.18 Verwerken negatieve goodwill	Als een passiefpost met specifieke voorschriften voor vrijval ten gunste van de winst-en-verliesrekening.	Onmiddellijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening.	Strijdig
2.19 Goodwill in vreemde valuta	Goodwill te zien als post van overgenomen partij en om te rekenen tegen slotkoers, of als post van overnemende partij en om te rekenen tegen historische koers.	Goodwill te zien als post van overgenomen partij.	IFRS strikter
2.20 Voorlopig verwerken overname	Definitief verwerken voor het einde van boekjaar na boekjaar van overname, zonder aanpassing van vergelijkende cijfers.	Definitief verwerken binnen jaar na overname, met aanpassing van vergelijkende cijfers.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.21 Terugnemen reorganisatievoorziening	Tijdsbeperking geldt niet en leidt tot aanpassing goodwill.	Geen uitzondering; gewone voorschriften van toepassing.	Strijdig
2.22 Niet-opgenomen latente belastingvordering van overgenomen partij	Opname ten gunste van winst-en-verliesrekening met gelijktijdige afboeking van goodwill ten laste van de winst-en-verliesrekening.	In algemeen opname ten gunste van winst-en-verliesrekening.	Strijdig
2.23 Verwerken stapsgewijze overname – Vaststellen goodwill	Goodwill is verschil tussen som verkrijgingsprijzen van afzonderlijke transacties en eventueel belang van derden, en de som van reële waarde onderliggende activa en passiva van de afzonderlijke transacties. Hierbij mogen onderliggende activa en passiva, exclusief goodwill, van eerder verkregen deelbelangen worden geherwaardeerd; waarbij herwaardering wordt opgenomen in herwaarderingsreserve.	Goodwill is verschil tussen som van volgende drie elementen – verkrijgingsprijs, eventueel belang van derden, en reële waarde op overname datum van eerder verkregen deelbelangen – en reële waarde op overnamedatum van onderliggende activa en passiva. Reeds eerder verkregen deelbelangen, inclusief goodwill, moeten worden geherwaardeerd, waarbij herwaardering wordt opgenomen in winst-en-verliesrekening (in enkelvoudige jaarrekening herwaarderingsreserve te vormen), en waarbij tevens aan eerder verkregen deelbelangen gerelateerde reserves worden gereclassificeerd naar winst-en-verliesrekening (recycling) of overgeboekt naar overige reserves.	Strijdig
2.24 Samensmelting van belangen	Verplicht in specifieke gevallen.	Niet toegestaan.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.25 Eerste waardering overgenomen deelneming in eenvoudige jaarrekening	Tegen netto-vermogenswaarde op basis van de verwerking van de onderliggende activa en passiva in de geconsolideerde jaarrekening. Bij toepassing artikel 2:408 BW tegen verkrijgingsprijs.	Eerste waardering tegen verkrijgingsprijs. Vervolgwaardering tegen reële waarde, verkrijgingsprijs of 'equity'-methode.	IFRS strikter
3 Presentatie Goodwill			
3.1 Balans – geconsolideerde jaarrekening	Al dan niet zichtbaar onder de immateriële vaste activa.	Al dan niet zichtbaar onder de immateriële vaste activa of separaat.	NL strikter
3.2 Balans – eenvoudige jaarrekening	Separaat gepresenteerd als deelnemingen gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde. Niet separaat gepresenteerd maar opgesloten in waarde deelneming als deelneming wordt gewaardeerd op basis van 'equity'-methode bij toepassing combinatie 3 of tegen verkrijgingsprijs bij toepassing artikel 2:408 BW.	Niet separaat gepresenteerd maar opgesloten in waarde deelneming.	Strijdig
3.3 Winst-en-verliesrekening	Presentatievoorschriften.	Geen presentatievoorschriften.	NL strikter
4 Toelichting			
4.1 Toelichtingseisen	Uitgebreid.	Uitgebreider.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

Het verwerken van 'fusies en overnames' is geregeld in Richtlijn 216 Fusies en overnames, Richtlijn 214 Financiële vaste activa en IFRS 3 Business combinations.

De aanduiding 'fusie en overnames' doelt in de praktijk op de samenvoeging van afzonderlijke ondernemingen (en/of activiteiten) in één economische entiteit (RJ 216.101). In internationale context spreekt men veelal over bedrijfscombinaties (business combinations).

Een belangrijk uitgangspunt van IFRS is de benadering dat de rapporterende eenheid wordt beschouwd vanuit het gezichtspunt van de groep als geheel (economic entity concept). Dit in tegenstelling tot de benadering dat de rapporterende eenheid wordt beschouwd vanuit het gezichtspunt van de moedermaatschappij (parent entity concept). Dit uit zich in IFRS 3 vooral in de keuze om het belang van derden te kunnen waarderen tegen reële waarde en het verwerken van de direct aan de overname toerekenbare kosten in de winst-en-verliesrekening.

1 Toepassingsgebied

1.1 Onderscheid overname en samensmelting van belangen

Richtlijn 216 maakt in het verwerken van 'fusies en overnames' onderscheid tussen een overname en een samensmelting van belangen (RJ 216.0). IFRS 3 kent alleen overnames (IFRS 3 appendix A).

1.2 Welke jaarrekening?

De voorschriften voor het verwerken van een overname en een samensmelting van belangen gelden onder Richtlijn 216 en Richtlijn 214 op gelijke wijze voor de geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening van de overnemende partij (RJ 214.301, 305, 309, 327, 333, 333a, 336 en 342, RJ 216.103). IFRS 3 bevat alleen voorschriften voor het verwerken van een overname in de geconsolideerde jaarrekening van de overnemende partij.

2 Grondslagen

2.1 Verwerken overname

Volgens IFRS 3 dient iedere overname (business combination) te worden verwerkt volgens de 'acquisition method' (IFRS 3.4). Alleen als er sprake is van een overname dient deze onder Richtlijn 216 te worden verwerkt volgens de 'acquisition method', die door Richtlijn 216 wordt aangeduid als de 'purchase accounting'-methode (RJ 216.201). In het geval van een samensmelting van belangen wordt deze samenvoeging onder Richtlijn 216 verwerkt volgens de zogenaamde 'pooling of interests'-methode (RJ 216.112).

2.2 Verwerken overname – IFRS 3 bevat meer specifieke voorschriften

IFRS 3 bevat meer voorschriften voor het verwerken van overnames dan Richtlijn 216. Alhoewel Richtlijn 216 geen of slechts deels specifieke voorschriften bevat ten aanzien van:

- een nieuw opgerichte entiteit, bij het vaststellen van de overnemende partij;
- het beoordelen van de vergoeding, bij het vaststellen van de verkrijgingsprijs;
- de classificatie en aanwijzing van identificeerbare activa en passiva;
- het opnemen van herverkregen rechten; en
- leasecontracten waarbij de overgenomen partij lessee is,

zijn wij van mening dat de voorschriften van IFRS 3 ook onder Richtlijn 216 van overeenkomstige toepassing zijn.

2.3 Verwerken overnames en samensmeltingen – Stichtingen en verenigingen

Richtlijn 216 bevat verduidelijkingen met betrekking tot het verwerken van overnames en samensmeltingen van en tussen (commerciële) stichtingen en (commerciële) verenigingen (RJ 216.601-608). Deze verduidelijkingen zijn niet opgenomen in IFRS 3.

2.4 Vaststellen verkrijgingsprijs – Andere transacties onderscheiden

De vergoeding aan de voormalige eigenaren of aandeelhouders van de overgenomen partij dient te worden beoordeeld om vast te stellen of zij onderdeel uitmaakt van de verkrijgingsprijs voor de overgenomen partij of dat zij (deels) moet worden gezien als een vergoeding voor andere (al dan niet impliciete) transacties. De economische realiteit is hierbij leidend (RJ 216.201a, IFRS 3.51). Appendix B in IFRS 3 bevat hiervoor in vergelijking met RJ 216 uitgebreidere leidraden (IFRS 3.B50-62).

2.5 Vaststellen verkrijgingsprijs – Acquisitiegerelateerde kosten

Onder Richtlijn 216 bevat de verkrijgingsprijs mede de direct aan deze verkrijging zelf toerekenbare kosten (RJ 216.207). IFRS 3 schrijft voor dat de kosten die samenhangen met de overname onmiddellijk worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening (IFRS 3.53).

2.6 Vaststellen verkrijgingsprijs – Onzekere verkrijgingsprijs

Onder Richtlijn 216 dient bij het vaststellen van de verkrijgingsprijs met een onzekerheid rekening te worden gehouden voor zover een wijziging van de verkrijgingsprijs op overnamedatum waarschijnlijk is en het bedrag ervan op betrouwbare wijze is vast te stellen (RJ 216.239). De aanpassingen worden verwerkt in het jaar (of de jaren) waarin de wijzigingen van de schattingen zijn doorgevoerd en/of de daadwerkelijke betalingen zijn ontvangen respectievelijk gedaan. Vergelijkende cijfers worden niet aangepast. Het aanpassen van de verkrijgingsprijs beïnvloedt de omvang van de goodwill. De wijziging in de onzekere verkrijgingsprijs wordt, op het moment van wijziging, aangepast op de goodwill en vervolgens wordt prospectief op de aangepaste goodwill afgeschreven (RJ 216.242).

Onder IFRS 3 wordt de voorwaardelijke verplichting gewaardeerd tegen reële waarde (IFRS 3.39). Is de voorwaardelijke verplichting een financieel instrument en geclassificeerd als een eigen-vermogensinstrument, dan worden latere wijzigingen in de reële waarde niet verwerkt. Is de voorwaardelijke verplichting een financieel instrument en geclassificeerd als een vreemd-vermogensinstrument of niet een financieel instrument, dan worden latere wijzigingen in de reële waarde verwerkt in de winst-en-verliesrekening (IFRS 3.40, IAS 32.11, IFRS 3.58). Latere wijzigingen in de reële waarde van de voorwaardelijke verplichting worden dus niet verwerkt in de verkrijgingsprijs en de goodwill.

2.7 Vaststellen verkrijgingsprijs – Latere wijzigingen in de waarde van de tegenprestatie

Het is mogelijk dat na de overnamedatum een wijziging van de waarde van de tegenprestatie optreedt. Richtlijn 216 beschouwt een eventuele extra uitgifte niet als een toename van de verkrijgingsprijs maar als een wijziging van het agio op de oorspronkelijke uitgifte (RJ 216.243). IFRS 3 kent hiervoor geen specifieke voorschriften en een dergelijke afspraak zal moeten worden verwerkt op basis van de regulier van toepassing zijnde standaarden, zoals IAS 32 Financial Instruments: Presentation en IFRS 9 Financial Instruments. De classificatie van een eventuele voorwaardelijke verplichting kan hierbij een rol spelen.

2.8 Identificeerbare activa en passiva – Opname en waardering (van immateriële vaste activa)

De algemene opnamecriteria bij een overname onder Richtlijn 216 (RJ 216.208) verschillen van die onder IFRS 3 (IFRS 3.11 en 3.12). Het eerste opnamecriterium van Richtlijn 216, de waarschijnlijkheid van (een instroom van) economische voordelen, is onder IFRS 3 niet een opnamecriterium. De mate van waarschijnlijkheid van economische voordelen wordt verwerkt in de waardering van een actief (of een passief). Er kunnen als gevolg van deze waarschijnlijkheidseis – onder Richtlijn 216 een opnamecriterium, onder IFRS 3 onderdeel van de waardering – onder IFRS 3 activa en passiva worden onderkend die onder Richtlijn 216 niet worden onderkend.

Een voorbeeld hiervan is immateriële vaste activa. Onder Richtlijn 216 en IFRS 3 geldt dezelfde verplichting dat immateriële vaste activa zo veel mogelijk worden gesepareerd van goodwill. IFRS 3 stelt dat een immaterieel vast actief identificeerbaar is als het separeerbaar is of een contractueel recht is (IFRS 3.B31-34). Het actief is dan per definitie opneembaar en waardeerbaar. Er kunnen echter als gevolg van de eerdergenoemde waarschijnlijkheidseis – onder Richtlijn 216 een opnamecriterium, onder IFRS 3 onderdeel van de waardering – en de betrouwbaarheidseis onder Richtlijn 216, immateriële vaste activa niet worden onderkend die onder IFRS 3 wel worden onderkend.

Daarnaast bevatten Richtlijn 216 en IFRS 3 voor specifieke activa en passiva uitzonderingen op deze algemene opnamecriteria en waarderingsgrondslagen. Deze worden behandeld in paragrafen 2.8 tot en met 2.11.

2.9 Opname – Vrijwaringen en gerelateerde verplichtingen

Onder IFRS 3 wordt de vrijwaring opgenomen en gewaardeerd voor hetzelfde bedrag als de verplichting, rekening houdend met oninbaarheid (IFRS 3.27-28). Er is bij het verwerken van de overname naar verwachting een beperkt effect op de goodwill en daarna naar verwachting een beperkt effect op het resultaat, beiden als gevolg van de mate van oninbaarheid van de vrijwaring. Richtlijn 216 bevat geen nadere of specifieke voorschriften voor het verwerken van vrijwaringen. Er zijn meerdere verwerkingswijzen denkbaar, die verschillend kunnen zijn van IFRS 3:

- De vrijwaring wordt gezien als een te waarderen contract, en deze wordt aldus verwerkt als onderdeel van de overname en in de 'purchase price allocation' (PPA). Omdat de vrijwaring wordt opgenomen en gewaardeerd voor hetzelfde bedrag als de verplichting, rekening houdend met oninbaarheid, is er bij het verwerken van de overname mogelijk slechts een beperkt effect op de goodwill en daarna mogelijk slechts een beperkt effect op het resultaat, beide als gevolg van mate van oninbaarheid van de vrijwaring.

- De verplichting en vrijwaring worden verwerkt, maar niet als onderdeel van de overname en de PPA. Er is geen effect op de goodwill. Omdat de vrijwaring wordt opgenomen als een actiefpost en wordt verwerkt voor hetzelfde bedrag als de verplichting, rekening houdend met oninbaarheid, is er op overnamedatum en daarna mogelijk slechts een beperkt effect op het resultaat.
- De vrijwaring wordt gezien als een correctie op de verkrijgingsprijs, en wijzigingen in de vrijwaring worden verwerkt in de verkrijgingsprijs en de goodwill. Wijzigingen in de verplichting kunnen tot maximaal het einde van het boekjaar na het boekjaar van overname worden verwerkt in de goodwill (de waarderingsperiode), mits deze wijzigingen hun oorzaak vinden in nadere informatie over de situatie op overnamedatum. Daarna worden wijzigingen in de verplichting verwerkt in de winst-en-verliesrekening, en is er een effect op het resultaat.

Het is naar onze mening het meest logisch en consistent om de vrijwaring als een contractactief in de PPA te verwerken. Dit omdat:

- zowel de verplichting als de vrijwaring posten van de overgenomen partij zijn. De overgenomen partij kan immers worden aangesproken op de verplichting, en zal deze vervolgens verhalen op de overdragende partij. Het is daarom naar onze mening conceptueel juist om de verplichting en vrijwaring in de PPA te verwerken;
- de verplichting en de vrijwaring dan immers niet tot een resultaat bij de overnemende partij leiden, behalve voor het effect van oninbaarheid; en
- het verwerken als een contractactief in overeenstemming is met IFRS 3.

Alhoewel niet strijdig met Richtlijn 216, en daarom naar onze mening ook verdedigbaar geacht, lijkt het minder logisch en consistent om de vrijwaring als een correctie op de verkrijgingsprijs te verwerken. Er is dan op enig moment geen resultaatneutraliteit meer omdat wijzigingen in de vrijwaring via de verkrijgingsprijs en goodwill worden verwerkt en wijzigingen in de verplichting in de winst-en-verliesrekening. Er ontstaat dan ook een verschil met IFRS 3.

2.10 Opname – Latente belastingvorderingen van overnemende partij

De overnemende partij kan het, als gevolg van een overname, waarschijnlijk achten dat het zelf een latente belastingvordering kan realiseren, die het niet eerder had opgenomen. Onder Richtlijn 272 Belastingen naar de winst wordt deze latente belastingvordering verwerkt ten laste van de goodwill (RJ 216.505). Onder IAS 12 Income Taxes wordt deze latente belastingvordering verwerkt als een belastingbaten in de winst-en-verliesrekening (IAS 12.68). Het opnemen van een dergelijke latente belastingvordering heeft onder IFRS dus geen effect op de goodwill.

2.11 Opname – Reorganisatiekosten na overname

Onder IFRS 3 kunnen reorganisatiekosten die de overnemende partij verwacht maar waarvoor zij op overnamedatum nog geen verplichting heeft, niet worden opgenomen bij het verwerken van de overname (IFRS 3.11). Richtlijn 216 biedt meer ruimte voor het vormen van een reorganisatievoorziening als de overnemende partij plannen heeft met betrekking tot de activiteiten van de overgenomen partij waardoor direct als gevolg van de overname een verplichting ontstaat. Er moet dan wel aan strikte voorwaarden zijn voldaan (RJ 216.212).

2.12 Opname – Voorwaardelijke verplichtingen

Onder IFRS 3 moeten voorwaardelijke verplichtingen, alleen indien sprake is van bestaande verplichtingen waarvan de uitstroom van middelen nog niet waarschijnlijk is en waarvan de reële waarde betrouwbaar kan worden ingeschat, worden geïdentificeerd en worden gewaardeerd tegen reële waarde (IFRS 3.23). Onder Richtlijn 216 worden dergelijke verplichtingen, die invloed hebben op de hoogte van de goodwill, niet opgenomen.

2.13 Waardering – Vaststellen reële waarde overgenomen activa en passiva

Richtlijn 216 geeft enkele handreikingen voor het vaststellen van de reële waarde van identificeerbare activa en passiva (RJ 216.214). Deze zijn op onderdelen strijdig met IFRS 3 en IFRS 13 'Fair Value Measurement'.

IFRS heeft een specifieke standaard IFRS 13 met voorschriften voor het vaststellen van de reële waarde. IFRS 3 geeft aan voor welke identificeerbare activa en passiva een uitzondering wordt gemaakt op het principe dat tegen reële waarde moeten worden gewaardeerd: actieve en passieve belastinglatenties (IFRS 3.24), verplichtingen en activa met betrekking tot pensioenen (IFRS 3.26), vorderingen uit hoofde van vrijwaringen (IFRS 3.27-28), leasecontracten waarbij de overgenomen partij de lessee is (IFRS 3.28A-B), herverkregen rechten (IFRS 3.29), op aandelen gebaseerde betalingen (IFRS 3.30), activa die zijn aangemerkt als aangehouden voor verkoop (IFRS 3.31), en verzekeringscontracten en andere activa voor met de acquisitie van verzekeringen verband houdende kasstromen (IFRS 3.31A).

2.14 Waardering – Immateriële vaste activa

Richtlijn 216 schrijft voor dat, wanneer de reële waarde van een immaterieel vast actief niet kan worden vastgesteld onder verwijzing naar een actieve markt, het te activeren bedrag wordt beperkt tot een bedrag dat niet leidt tot het ontstaan of verhogen van negatieve goodwill (RJ 216.215). IFRS 3 kent een dergelijke beperking niet.

2.15 Waardering – Belang van derden

IFRS 3 bevat specifiekere omschrijvingen van belangen van derden dan Richtlijn 216 en onderkent twee typen (IFRS 3.19). Instrumenten die een huidig eigendomsrecht geven in de overgenomen partij alsmede recht geven op uitkering van een proportioneel deel van de netto-activa bij eventuele liquidatie, kunnen initieel worden gewaardeerd tegen het proportionele aandeel in de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij of tegen reële waarde. De keuze uit deze grondslagen kan per overname worden gemaakt. Onder Richtlijn 216 kan dit belang van derden alleen worden gewaardeerd tegen het proportionele aandeel in de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij (RJ 216.213).

2.16 Verwerken positieve goodwill

De wet en Richtlijn 216 schrijven voor dat goodwill wordt geactiveerd en op stelselmatige wijze wordt afgeschreven op basis van de economische levensduur (art. 2:389 lid 7 BW; RJ 216.218 en 221). Wanneer de goodwill wordt afgeschreven over een periode langer dan twintig jaar moet ten minste aan het einde van elk boekjaar een test op een bijzondere waardevermindering worden uitgevoerd; ook bij het ontbreken van een indicatie voor een bijzondere waardevermindering (RJ 216.230).

Bij verkorting van de gebruiksduur tot onder de twintig jaar vervalt de eis van de jaarlijkse test op een bijzondere waardevermindering (RJ 216.231). IFRS 3 schrijft voor dat goodwill wordt geactiveerd, dat er niet wordt afgeschreven, en dat ten minste jaarlijks een test op een bijzondere waardevermindering wordt uitgevoerd (IFRS 3.32).

2.17 Verwerken positieve goodwill bij (gedeeltelijke) verkoop deelneming

Als een overnemende partij in het verleden, voorafgaand aan de stelselwijziging als gevolg van de wijzigingen in Titel 9 van BW 2 die verplicht zijn voor jaarrekeningen over het boekjaar 2016, bij het verwerken van een overname positieve goodwill rechtstreeks ten laste van het eigen vermogen heeft geboekt, dient bij gehele of gedeeltelijke verkoop van de overgenomen partij de toegerekende afgeboekte positieve goodwill respectievelijk het proportionele deel daarvan te worden teruggenomen en als onderdeel van het verkoopresultaat te worden verwerkt. Richtlijn 214 hanteert een staffelmethode om aan te geven welk bedrag van de van het eigen vermogen afgeboekte goodwill respectievelijk het proportionele deel daarvan moet worden teruggenomen (RJ 214.341):

- bij verkoop binnen een jaar na overname 100% van de afgeboekte goodwill;
- bij verkoop binnen twee jaar na overname ten minste 80% van de afgeboekte goodwill;
- bij verkoop binnen drie jaar na overname ten minste 60% van de afgeboekte goodwill, enzovoort.

Aangezien IFRS 3 geen afboeking van positieve goodwill ten laste van het eigen vermogen kent, is daar, in tegenstelling tot Richtlijn 214, ook geen terugboeking van goodwill bij verkoop van de overgenomen partij aan de orde.

2.18 Verwerken negatieve goodwill

Richtlijn 216 verwerkt negatieve goodwill die samenhangt met verwachte toekomstige verliezen en lasten in de winst-en-verliesrekening op het moment dat deze verwachte verliezen en lasten zich voordoen. De overige negatieve goodwill wordt opgenomen als een passiefpost en stelselmatig ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht als het gaat om negatieve goodwill die niet hoger is dan de reële waarde van de identificeerbare niet-monetaire activa. Het stelselmatig ten gunste brengen van de negatieve goodwill in de winst-en-verliesrekening vindt plaats naar rato van de realisatie als gevolg van afschrijving of verkoop van de verworven niet-monetaire activa. Het gedeelte van de negatieve goodwill dat hoger is dan de reële waarde van de identificeerbare niet-monetaire activa wordt onmiddellijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht (RJ 216.235). IFRS 3 verwerkt negatieve goodwill in alle gevallen onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening (IFRS 3.34).

2.19 Goodwill in vreemde valuta

Onder Richtlijn 122 Prijsgrondslagen voor vreemde valuta zijn er twee methoden om goodwill in vreemde valuta te verwerken (RJ 122.310). Bij de eerste methode wordt de goodwill gezien als een post van de overgenomen partij, luidend in diens functionele valuta, en wordt deze omgerekend tegen slotkoers. Bij de tweede methode wordt de goodwill gezien als een post van de overnemende partij, luidend in diens functionele valuta, en wordt deze gefixeerd tegen historische koers op overnamedatum. Onder IAS 21 The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates is alleen de eerste methode toegestaan (IAS 21.47).

2.20 Voorlopig verwerken overname

Een overname kan onder IFRS 3 tot maximaal een jaar na overnamedatum definitief worden verwerkt en onder Richtlijn 216 tot maximaal het einde van het boekjaar na het boekjaar van overname – de waarderingsperiode (IFRS 3.45, RJ 216.244). Hierbij worden aanpassingen en de effecten daarvan onder IFRS 3 retrospectief verwerkt met aanpassing van de vergelijkende cijfers (IFRS 3.49). Onder Richtlijn 216 worden de aanpassingen en de effecten daarvan verwerkt in het jaar van wijziging (RJ 216.247). IFRS 3 en Richtlijn 216 schrijven voor dat wijzigingen na deze waarderingsperiode in het geval van wijzigingen in schattingen worden behandeld als schattingswijzigingen en in het geval van fouten als foutencorrectie (IFRS 3.50, RJ 216.244).

2.21 Terugnemen reorganisatievoorziening

Onder Richtlijn 216 geldt de waarderingsperiode niet voor het terugnemen van een reorganisatievoorziening. Een dergelijke terugneming dient altijd te leiden tot het aanpassen van de goodwill en niet tot het verwerken in de winst-en-verliesrekening (RJ 216.248). Deze uitzondering is onder IFRS 3 niet van toepassing.

2.22 Niet-opgenomen latente belastingvordering van overgenomen partij

Het is denkbaar dat een overnemende partij een op overnamedatum niet-opgenomen latente belastingvordering van de overgenomen partij op een later tijdstip alsnog opneemt. Onder Richtlijn 272 Belastingen naar de winst wordt deze latente belastingvordering verwerkt als een belastingbate in de winst-en-verliesrekening met het gelijktijdig verwerken van het afboeken van de goodwill in de winst-en-verliesrekening (RJ 272.505a). Onder IAS 12 Income Taxes wordt deze latente belastingvordering slechts ten laste van de goodwill verwerkt indien opname plaatsvindt in de waarderingsperiode op basis van nieuwe informatie over de situatie per overnamedatum. In alle andere gevallen wordt de latente belastingvordering verwerkt als een belastingbate in de winst-en-verliesrekening, tenzij IAS 12 verwerking buiten de winst-en-verliesrekening voorschrijft (IAS 12.68).

2.23 Verwerken stapsgewijze overname – Vaststellen goodwill

Er is sprake van een stapsgewijze overname als de overnemende partij al eerder een deelbelang heeft verkregen in de overgenomen partij en op overnamedatum beslissende zeggenschap verkrijgt.

Onder Richtlijn 216 worden de verkrijgingsprijs en de reële waarden van de onderliggende activa en passiva op overnamedatum berekend door de verkrijgingsprijzen van eerder verkregen deelbelangen respectievelijk de reële waarden van de onderliggende activa en passiva van eerder verkregen deelbelangen op de data van de afzonderlijke transacties te sommeren. De goodwill wordt berekend en gewaardeerd als het verschil tussen deze twee bedragen, rekening houdend met een eventueel belang van derden (RJ 216.204).

Onder IFRS 3 is de verkrijgingsprijs van de overname gelijk aan de vergoeding voor het additioneel gekochte belang dat beslissende zeggenschap geeft. De goodwill wordt berekend en gewaardeerd als het positieve verschil tussen 1) de som van de volgende drie elementen: de verkrijgingsprijs, een eventueel belang van derden en de reële waarde op overnamedatum van een eerder verkregen deelbelang, en 2) de reële waarde op overnamedatum van de overgenomen identificeerbare activa en passiva (IFRS 3.32).

De berekening van de goodwill onder Richtlijn 216 verschilt van die onder IFRS 3 doordat onder Richtlijn 216:

- de verkrijgingsprijs anders wordt vastgesteld dan onder IFRS 3;
- een eventueel belang van derden anders kan worden gewaardeerd dan onder IFRS 3; en
- de reële waarden van de onderliggende activa en passiva anders kunnen worden vastgesteld dan onder IFRS 3.

IFRS 3 verplicht dus bij een stapsgewijze overname tot herwaardering van eerder verkregen deelbelangen. Deze herwaardering wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening of in de overige onderdelen van het totaalresultaat (other comprehensive income). Het verwerken van dit verschil in de winst-en-verliesrekening of in de overige onderdelen van het totaalresultaat is afhankelijk van de classificatie van het deelbelang (IFRS 3.42). Tevens worden de in het eigen vermogen opgenomen reserves die aan eerder verkregen deelbelangen zijn gerelateerd, gereclassificeerd naar de winst-en-verliesrekening (recycling) en/of overgeboekt naar de overige reserves in overeenstemming met de daarvoor geldende IFRS-standaarden (IFRS 3.42 en 42A).

Voor de ongerealiseerde herwaardering op het eerder verkregen deelbelang zal in de enkelvoudige jaarrekening, wanneer deze is opgesteld op basis van de Nederlandse wet- en regelgeving waarbij de IFRS-waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen uit de geconsolideerde IFRS-jaarrekening zijn toegepast – combinatie 3, veelal een wettelijke reserve moeten worden gevormd (RJ 214.312, RJ 240.227c).

Onder Richtlijn 216 is op overnamedatum een herwaardering van de onderliggende activa en passiva van eerder verkregen deelbelangen, rechtstreeks in een herwaarderingsreserve, toegestaan, maar niet verplicht (art. 2:390 BW, RJ 216.204).

2.24 Samensmelting van belangen

Zoals in paragraaf 2.1 is aangegeven is het verwerken van een samensmelting van belangen in specifieke gevallen verplicht onder de Richtlijnen (hoofdstuk 3 van Richtlijn 216). IFRS 3 kent geen samensmelting van belangen. Onder IFRS kan de 'pooling of interests'-methode alleen worden toegepast voor overnames onder gemeenschappelijke leiding.

2.25 Eerste waardering overgenomen deelneming in enkelvoudige jaarrekening

Het verwerken van overnames, in casu overgenomen deelnemingen, in de enkelvoudige jaarrekening onder Richtlijn 214 Financiële vaste activa verschilt in het algemeen van de verwerking onder IAS 27 Separate Financial Statements.

Onder Richtlijn 214 worden geconsolideerde deelnemingen gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde of op basis van de 'equity'-methode bij toepassing van combinatie 3 (RJ 100.107). Bij overname is de eerste waardering tegen netto-vermogenswaarde zoals de onderliggende activa en passiva zijn verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening. Onder IAS 27 worden deelnemingen in de enkelvoudige jaarrekening initieel gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en daarna tegen reële waarde, tegen verkrijgingsprijs of op basis van de 'equity'-methode (IAS 27.10).

3 Presentatie Goodwill

3.1 Balans – geconsolideerde jaarrekening

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving wordt positieve goodwill met betrekking tot geconsolideerde deelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening al dan niet zichtbaar opgenomen onder de immateriële vaste activa (art. 2:365 lid 1d BW). Uit IFRS 3 blijken geen specifieke presentatievoorschriften, anders dan die uit IAS 1 Presentation of Financial Statements. Positieve goodwill met betrekking tot geconsolideerde deelnemingen als gevolg van een overname kan in de geconsolideerde jaarrekening al dan niet zichtbaar worden opgenomen onder de immateriële vaste activa (IAS 1.54(c)) of separaat worden gepresenteerd (IAS 1.55).

3.2 Balans – enkelvoudige jaarrekening

De gekochte positieve goodwill wordt onder de Nederlandse wet- en regelgeving in de enkelvoudige jaarrekening separaat gepresenteerd onder de immateriële activa als de deelnemingen tegen netto-vermogenswaarde worden gewaardeerd.

Deze goodwill wordt niet separaat gepresenteerd maar zit opgesloten in de waarde van de deelneming als onder de Richtlijnen de deelnemingen worden gewaardeerd op basis van de 'equity'-methode, bij toepassing van combinatie 3, of tegen verkrijgingsprijs, bij toepassing van artikel 2:408 BW, en onder IFRS (IAS 27.10).

3.3 Winst-en-verliesrekening

Het Besluit modellen jaarrekening schrijft voor hoe de afschrijving en bijzondere waardeverminderingen van de geactiveerde positieve goodwill in de winst-en-verliesrekening moet worden gepresenteerd. Uit IFRS 3 en IAS 1 blijken geen specifieke presentatievoorschriften (IAS 1.102). De presentatie van afschrijving en bijzondere waardeverminderingen van goodwill zal in de praktijk vergelijkbaar zijn met die onder Nederlandse wet- en regelgeving.

4 Toelichting

4.1 Toelichtingseisen

IFRS 3 bevat in het algemeen met betrekking tot overnames vergelijkbare maar meer gedetailleerde toelichtingseisen (IFRS 3.B64-67). Deze meer gedetailleerde toelichtingseisen zien op de primaire redenen voor de overname, de reële waarde op overnamedatum van de totale betaalde vergoeding(selementen), de opgenomen bedragen voor belangrijke categorieën van verworven activa en overgenomen passiva, het belang van derden, de stapsgewijze overname, de positieve goodwill, en de financiële gevolgen van in het boekjaar opgenomen aanpassingen die verband houden met overnames die in het boekjaar of in vorige boekjaren hebben plaatsgevonden.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 100 Inleiding
- RJ 121 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa
- RJ 122 Prijsgrondslagen voor vreemde valuta
- RJ 214 Financiële vaste activa
- RJ 216 Fusies en overnames
- RJ 240 Eigen vermogen
- RJ 252 Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa
- RJ 272 Belastingen naar de winst
- IFRS 2 Share-based Payment
- IFRS 3 Business Combinations
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 12 Income Taxes
- IAS 19 Employee Benefits
- IAS 21 The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates
- IAS 27 Separate Financial Statements
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation
- IAS 36 Impairment of Assets
- IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets
- IAS 38 Intangible Assets

21 Joint ventures

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Begrip gezamenlijke zeggenschap (joint control)	Minder concreet ingevuld.	Concreter ingevuld.	IFRS strikter
1.2 Waardering joint ventures/ joint arrangements	Joint venture in de vorm van een entiteit: - geconsolideerde jaarrekening: proportionele consolidatie of netto-vermogenswaarde; - enkelvoudige jaarrekening: netto-vermogenswaarde; bij gegronde redenen waardering tegen kostprijs of actuele waarde. Overige joint ventures; directe verantwoording activa en verplichtingen in geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening.	Joint ventures (op basis van IFRS-definitie): - geconsolideerde jaarrekening: uitsluitend equity-methode tenzij 'held for sale'; - enkelvoudige jaarrekening: kostprijs, equity methode of waardering volgens IFRS 9 tenzij 'held for sale'. Joint operations: directe verantwoording activa en verplichtingen in geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening.	Strijdigheid kan ontstaan vanwege het verschil tussen joint operation en joint venture
1.3 Eerste waardering ingebrachte activa en verplichtingen	Eerste waardering van door deelnemers ingebrachte activa en verplichtingen in de jaarrekening van een joint venture geschiedt tegen reële waarde.	Algemene regels voor opname van activa en verplichtingen van toepassing.	Strijdig
1.4 Participaties en beleggingen van beleggingsentiteiten	Kostprijs of reële waarde. Waardeveranderingen in resultaat of in eigen vermogen.	Reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat of equity-methode.	Keuzes verschillen
1.5 Winstneming indien ingebrachte activa gelijk in aard, gebruik en reële waarde	Winstneming niet toegestaan.	Winstneming tenzij transactie onvoldoende 'commercial substance' heeft.	NL strikter
1.6 Waardering van joint ventures 'held for sale'	Netto-vermogenswaarde.	Waardering tegen laatste boekwaarde volgens de equity-methode of lagere directe opbrengstwaarde minus kosten om te verkopen.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2 Presentatie			
2.1 Presentatie van joint ventures 'held for sale'	Onder financiële vaste activa.	In een afzonderlijke post onder vlottende activa.	Strijdig
3 Toelichting			
3.1 Overwegingen inzake mate van zeggenschap	Geen voorschriften.	Uiteenzetting overwegingen.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Detaillering informatie	Geen gedetailleerde informatie.	Gedetailleerde informatie.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

Er worden drie soorten joint ventures onderscheiden in de Nederlandse wet- en regelgeving:

- in de vorm van een entiteit;
- in de vorm van gezamenlijke activiteiten;
- in de vorm van gezamenlijke activa.

In algemene zin kan worden gesteld dat het RJ-begrip joint venture overeenkomt met het IFRS-begrip joint arrangement.

Joint arrangements is de algemene term die in IFRS 11 wordt gehanteerd. Daarbinnen maakt IFRS 11 onderscheid tussen joint operations en joint ventures. De nadere uitwerking van de voor joint ventures voorgeschreven equity method is opgenomen in de gewijzigde IAS 28. Toelichtingseisen zijn opgenomen in IFRS 12.

Een joint arrangement is iedere contractuele overeenkomst waarbij partijen gezamenlijke zeggenschap hebben. Het begrip 'gezamenlijke zeggenschap' is onder IFRS meer concreet ingevuld dan onder de Richtlijnen. Dit kan betekenen dat samenwerkingsverbanden onder de Richtlijnen wel als joint venture worden aangeduid, terwijl dat niet past in de specifieke invulling van IFRS. Een voorbeeld is de situatie dat een partij gezamenlijke zeggenschap heeft met wisselende groep van andere partijen, terwijl IFRS eist dat er altijd sprake dient te zijn van een vaste groep van andere partijen.

Bij joint operations hebben de partijen rechten op activa en verplichtingen, bij joint ventures bestaan rechten op het netto-actief. Voor het bestaan van een joint venture onder IFRS 11 is vereist dat sprake is van een afzonderlijke entiteit. Ook bij een afzonderlijke entiteit kan echter sprake zijn van een joint operation. Samenwerkingen in de vorm van gezamenlijke activiteiten en gezamenlijke activa zijn altijd joint operations.

1 Grondslagen

1.1 Begrip gezamenlijke zeggenschap (joint control)

Het begrip 'gezamenlijke zeggenschap' is onder IFRS meer concreet ingevuld dan onder de Richtlijnen. Dit kan betekenen dat samenwerkingsverbanden onder de Richtlijnen wel als joint venture worden aangeduid, terwijl dat niet past in de specifieke invulling van IFRS. Een voorbeeld is de situatie dat een partij gezamenlijke zeggenschap heeft met een wisselende groep van andere partijen, terwijl IFRS eist dat er altijd sprake dient te zijn van een vaste groep van andere partijen.

1.2 Waardering joint ventures/joint arrangements

1.2.1 Joint ventures

Onder IFRS 11 geldt voor joint ventures (in de definitie van IFRS) uitsluitend één wijze van waardering en verwerking, zijnde de equity-methode, tenzij de joint venture is geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. In dat geval wordt de joint venture in overeenstemming met IFRS 5 gewaardeerd (zie hoofdstuk 32).

Deze joint ventures, die altijd in de vorm van een entiteit zijn, worden in de Nederlandse wet- en regelgeving hetzij proportioneel geconsolideerd, hetzij gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde. In de enkelvoudige jaarrekening (IFRS separate financial statements) dient op basis van artikel 2:389 BW en Richtlijn 215 de netto-vermogenswaardemethode te worden toegepast (met waardering tegen kostprijs of actuele waarde indien daarvoor gegronde redenen bestaan).

In de separate financial statements van de deelnemende partij verwijst IFRS 11.26 expliciet naar IAS 27.10. In IAS 27.10 wordt gesteld dat waardering tegen kostprijs, overeenkomstig IFRS 9 of volgens de equity-methode plaatsvindt, tenzij de joint venture is geclassificeerd als aangehouden voor verkoop (zie 1.7).

1.2.2 Joint operations

Joint operations in de vorm van gezamenlijke activiteiten en activa worden in de Nederlandse wet- en regelgeving en onder IFRS op vergelijkbare wijze verantwoord: directe verantwoording van activa en verplichtingen in geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening. Onder IFRS geldt dat ook voor joint operations in de vorm van een gezamenlijke entiteit, onder de Nederlandse wet- en regelgeving zijn dan de bepalingen van joint ventures van toepassing (zie hierboven).

1.3 Eerste waardering ingebrachte activa en verplichtingen

RJ 215.210 schrijft voor dat de eerste waardering van door deelnemers ingebrachte activa en verplichtingen in de jaarrekening van de joint venture geschiedt tegen de reële waarde op het moment van inbreng.

IFRS 11 bevat geen specifieke regelgeving met betrekking tot de jaarrekening van de joint venture zelf waardoor de algemene bepalingen omtrent initial recognition van activa en verplichtingen van toepassing zijn.

1.4 Participaties en beleggingen van beleggingsentiteiten

Voor participaties en beleggingen vindt waardering onder de Richtlijnen plaats conform aandelen: verkrijgingsprijs of reële waarde, en verwerking van waardeveranderingen in het resultaat of in het eigen vermogen. Voor beleggingen van beleggingsentiteiten hebben de Richtlijnen een voorkeur voor waardering tegen reële waarde, met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat.

In IFRS worden deze participaties en beleggingen aangeduid als belangen gehouden door venture capital-ondernemingen, unit trusts en vergelijkbare organisaties. Participaties en beleggingen waarin gezamenlijke zeggenschap bestaat worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in het resultaat of volgens de equity-methode. IFRS laat derhalve de grondslag van verkrijgingsprijs niet toe evenmin als de grondslag van waardering tegen reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen. De equity-methode (of waardering tegen netto-vermogenswaarde) is onder de Richtlijnen niet toegestaan.

1.5 Winstneming indien ingebrachte activa gelijk in aard, gebruik en reële waarde

De situatie kan zich voordoen dat door de verschillende deelnemers ingebrachte niet-monetaire activa ongeveer aan elkaar gelijk zijn voor wat betreft aard, gebruik (in dezelfde bedrijfsactiviteit) en reële waarde. De vraag is of in dat geval een boekwinst mag worden verantwoord. RJ 215.208 stelt dat dit niet is toegestaan. IAS 28.30 geeft aan dat winstneming ook in die situatie mogelijk is, maar alleen indien de transactie voldoende commercial substance heeft, met andere woorden dat de inbreng een bedrijfsmatig doel dient en niet een constructie is om winst te kunnen verantwoorden. De Richtlijnen zijn op dit punt dus restrictiever.

1.6 Waardering joint ventures 'held for sale'

Indien een joint venture voldoet aan de criteria van 'held for sale' moet deze worden gewaardeerd op de laagste van de laatste boekwaarde en de directe opbrengstwaarde minus nog te maken verkoopkosten (IFRS 5, zie hieromtrent hoofdstuk 32). De Nederlandse regelgeving bevat geen afwijkende bepalingen voor 'held for sale' joint ventures waardoor een strijdigheid ontstaat met IFRS.

2 Presentatie

2.1 Presentatie van joint ventures 'held for sale'

Indien joint ventures voldoen aan de criteria van 'held for sale', moeten deze worden gepresenteerd onder de vlottende activa (non-current assets 'held for sale'; zie verder hoofdstuk 32). De Nederlandse wet- en regelgeving verbiedt een dergelijke presentatie en vereist dat de gebruikelijke presentatie wordt toegepast (proportionele consolidatie of als deelneming).

3 Toelichting

De voorschriften met betrekking tot de informatieverstrekking van joint arrangements zijn opgenomen in IFRS 12.

3.1 Overwegingen inzake mate van zeggenschap

Een generieke bepaling is IFRS 12.7 waarin wordt gesteld dat uiteengezet moet worden op basis van welke overwegingen en veronderstellingen is geconcludeerd of al dan niet sprake is van control, joint control of invloed van betekenis. Voor specifiek aangeduide situaties vereist IFRS 12.9 nadere uiteenzettingen.

De Richtlijnen kennen dergelijke voorschriften niet.

3.2 Detaillering informatie

Met betrekking tot individueel als materieel aan te merken associates en joint ventures vereisen de voorschriften van IFRS 12 detailinformatie. Daarbij wordt nadrukkelijk aangegeven dat de informatie op 100% basis dient te worden aangegeven, dus niet voor het relatieve aandeel in de joint ventures. Dit laatste wijkt af van het voorschrift voor de informatieverstrekking met betrekking tot de individueel niet materiële associates en joint ventures: alleen het relatieve belang van de associates en joint venture wordt getoond, waarbij aggregatie van alle niet materiële associates en joint ventures plaatsvindt.

De vereiste informatie met betrekking tot risico's dient tenminste te omvatten (i) aangegane verplichtingen ten behoeve van joint ventures, gesplitst weergegeven van de andere aangegane verplichtingen en (ii) niet uit de balans blijken de verplichtingen betrekking hebbende op joint ventures, gesplitst weergegeven van de andere niet uit de balans blijken de verplichtingen.

Richtlijn 215 kent deze eisen niet.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 214 Financiële vaste activa
- RJ 215 Joint ventures
- RJ 217 Consolidatie
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 11 Joint Arrangements
- IFRS 12 Disclosures of Interest in Other Entities
- IAS 27 Separate Financial Statements
- IAS 28 Investments in Associates and Joint Ventures

22 Vreemde valuta

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Verwerking valuta-termijncontracten	Waardering tegen reële waarde of kostprijs.	Waardering tegen reële waarde.	IFRS strikter
1.2 Inwisselbaarheid van valuta – bepalen wisselkoers	Indien twee valuta's onderling niet inwisselbaar zijn, wordt de eerstvolgende koers gebruikt waartegen inwisseling wel mogelijk is.	Indien twee valuta's onderling niet inwisselbaar zijn, wordt de contante wisselkoers geschat.	NL strikter
1.3 Verwerking van koersverschillen inzake kwalificerende vorderingen bij waardering van de deelneming op kostprijs	Verwerking in de reserve omrekeningsverschillen.	Verwerking in de resultatenrekening.	Strijdig
1.4 Goodwill bij acquisitie van een buitenlandse eenheid	Als activa van de buitenlandse eenheid of de rapporterende rechtspersoon.	Als activa van de buitenlandse eenheid.	IFRS strikter
1.5 Verwerken cumulatief omrekeningsverschil bij gedeeltelijk afstoten van een buitenlandse eenheid	Proportionele recycling van de omrekeningsverschillen op basis van een gedeeltelijke desinvestering ongeacht de mate van 'control' en ongeacht of control al dan niet verloren gaat.	Bij verlies van control terwijl een gedeelte van het kapitaalbelang wordt behouden, worden de gecumuleerde omrekeningsverschillen voor het volledige bedrag naar de winst-en-verliesrekening overgeboekt.	Strijdig
1.6 Reikwijdte van afstoten van een buitenlandse eenheid	De reikwijdte beperkt zich tot verkoop van een belang.	De reikwijdte is ruimer: verkoop, terugbetaling kapitaal, et cetera.	IFRS strikter
1.7 Definitie hyperinflatie	Er is in elk geval sprake van hyperinflatie indien de inflatie over een periode van drie jaar in totaal 100% of meer heeft bedragen.	Geeft indicaties, maar geen definitie van hyperinflatie.	NL strikter
1.8 Eerste toepassing hyperinflatie	Kuize bij eerste omrekening van niet-monetaire posten; met volledig terugwerkende kracht of vanaf het begin van het boekjaar waarin voor het eerst wordt voldaan aan de criteria van hyperinflatie.	Jaarrekening inclusief vergelijkende cijfers aanpassen voor inflatie.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.9 Hyperinflatie: latente belastingen	Geen specifieke regelgeving.	Na aanpassingen voor inflatie ontstane verschil met boekwaarde berekenen en eventuele latente belastingen opnemen.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Omrekeningsverschillen die rechtstreeks in het eigen vermogen worden verwerkt	Afzonderlijk binnen het eigen vermogen als omrekeningsverschillenreserve of als onderdeel van wettelijke reserve deelneming.	Afzonderlijk binnen het eigen vermogen als omrekeningsverschillenreserve.	IFRS strikter
2.2 Keuze presentatievaluta	Keuze voor vreemde geldeenheid indien werkzaamheid van de rechtspersoon of internationale vertakking van de groep dat rechtvaardigt.	Keuze is vrij.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Inwisselbaarheid valuta	Geen specifieke eisen.	Wanneer een valuta niet inwisselbaar is, verschaft een entiteit informatie over het effect op de bedrijfsactiviteiten, de financiële positie en kasstromen.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Rapporteringsvaluta die afwijkt van lokale valuta	Vermelding van motivering van gebruik.	Geen specifieke eisen.	NL eist meer toelichting
3.3 Grondslagen omrekening goodwill bij acquisitie van een buitenlandse eenheid	Vermelding welke grondslagen zijn toegepast.	Geen specifieke eisen.	NL eist meer toelichting
3.4 Vermelding effect van koerswijzigingen na balansdatum	Als kennis van deze ontwikkeling nodig is voor een juiste beoordeling.	Geen specifieke eisen.	NL eist meer toelichting
3.5 Toelichtingseisen jaarrekening in hyperinflatievaluta	Geen specifieke eisen.	Enkele specifieke eisen.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

IFRS kent een specifieke standaard IAS 29 Financial Reporting in Hyperinflationary Economies over hyperinflatie. Deze standaard bevat ook regels over de wijze waarop jaarrekeningen van ondernemingen die zijn gevestigd in landen met hyperinflatie moeten worden aangepast aan de dalende koopkracht. In de Nederlandse regelgeving zijn dergelijke bepalingen niet opgenomen omdat Nederland zelf geen hyperinflatieland is. De in IAS 29 opgenomen indicatoren van hyperinflatie zijn ook van toepassing op de omrekening van buitenlandse deelnemingen die zijn gevestigd in landen met hyperinflatie. Uitsluitend dat aspect van IAS 29 is in de hiernavolgende analyse opgenomen.

1 Grondslagen

1.1 Verwerking valutatermijncontracten

Richtlijn 122 en IAS 21 gaan niet in op de verwerking van valutatermijntransacties. Deze worden behandeld zoals alle andere financiële instrumenten in overeenstemming met Richtlijn 290 Financiële instrumenten en IFRS 9 Financial Instruments, welke standaarden worden behandeld in hoofdstuk 23, Financiële instrumenten.

Valutatermijncontracten zijn niet beursgenoteerde derivaten die gewaardeerd kunnen worden tegen kostprijs of tegen reële waarde (RJ 290.513). IFRS 9.4.1.4 bepaalt dat alle derivaten tegen reële waarde worden gewaardeerd.

1.2 Inwisselbaarheid van valuta – bepalen wisselkoers

RJ 122.206 geeft aan dat wanneer twee valuta's onderling niet kunnen worden ingewisseld, de eerstvolgende koers wordt gebruikt waartegen inwisseling wel mogelijk is. De Richtlijnen geven geen nadere aanwijzingen hoe een entiteit moet beoordelen of een valuta inwisselbaar is.

De IASB heeft in 2023 wijzigingen aangebracht in IAS 21 die verduidelijken hoe een entiteit moet beoordelen of een valuta inwisselbaar is en hoe zij een contante wisselkoers moet bepalen wanneer de inwisselbaarheid ontbreekt. De wijzigingen zullen prospectief moeten worden toegepast op verslagperiodes die beginnen op of na 1 januari 2025, waarbij de mogelijkheid bestaat om de wijzigingen eerder toe te passen.

In IAS 21.8 is invulling gegeven aan de term inwisselbaarheid. Een valuta wordt geacht inwisselbaar te zijn in een andere valuta wanneer een entiteit de andere valuta kan verkrijgen binnen een normale administratieve afhandelingsperiode en via een markt- of inwisselmechanisme dat afdwingbare rechten en verplichtingen creëert. Dit laatste houdt in dat onofficiële, parallelle of zwarte markten niet in aanmerking zouden worden genomen bij het beoordelen van de inwisselbaarheid. Een entiteit beoordeelt of een valuta inwisselbaar is op de waarderingsdatum en voor een specifiek doel (IAS 21.8A).

Wanneer een valuta niet in een andere valuta kan worden ingewisseld, moet de entiteit de contante wisselkoers op waarderingsdatum schatten (IAS 21.19A). Het doel van een entiteit bij het schatten van de contante wisselkoers is om de koers weer te geven waartegen een regelmatige transactie zou plaatsvinden op de waarderingsdatum tussen marktdeelnemers onder de heersende economische omstandigheden. IAS 21 gaat niet in op hoe de entiteit de contante wisselkoers moet schatten om aan de doelstelling te voldoen, maar opgemerkt wordt dat een entiteit een waarneembare wisselkoers kan gebruiken zonder aanpassing of een andere schattingstechniek.

1.3 Verwerking van koersverschillen inzake kwalificerende vorderingen bij waardering van de deelneming op kostprijs

RJ 122.211 maakt geen onderscheid tussen situaties waarin de deelneming wel of niet tegen kostprijs is gewaardeerd. De valutaverschillen voortkomend uit de omrekening van een vordering die deel uitmaakt van de netto-investering worden daarom verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. IAS 21.32/33 maakt wel een onderscheid tussen die situaties. Daarom moeten onder IFRS de koersverschillen in de resultatenrekening verwerkt worden als de deelneming op kostprijs wordt gewaardeerd.

Onder de Richtlijnen worden vorderingen en schulden alléén tot de netto-investering gerekend indien afwikkeling in de nabije toekomst niet is gepland en niet waarschijnlijk is (RJ 122.112). Onder IFRS mag afwikkeling in de nabije toekomst niet waarschijnlijk zijn en mag ook zelfs niet gepland zijn (IAS 21.15).

1.4 Goodwill bij acquisitie van een buitenlandse eenheid

Goodwill ontstaan bij de acquisitie van een bedrijfsuitoefening in het buitenland wordt behandeld (RJ 122.310):

- als een actief of passief (in geval van negatieve goodwill) van de bedrijfsuitoefening in het buitenland en omgerekend tegen de koers op de balansdatum; de goodwill wordt als het ware gefixeerd in vreemde valuta. Deze vreemdevalutapost dient op iedere balansdatum omgerekend te worden tegen de koers per balansdatum; of
- als een actief of passief (in geval van negatieve goodwill) van de rechtspersoon uitgedrukt in de functionele valuta van de rechtspersoon, dan wel te classificeren als niet-monetaire post in vreemde valuta en te verwerken tegen de wisselkoers op het moment van de transactie.

IAS 21.47 laat slechts de eerstgenoemde verwerkingswijze toe.

1.5 Verwerken cumulatief omrekeningsverschil bij gedeeltelijk afstoten van een buitenlandse eenheid

Omrekeningsverschillen die zich voordoen bij buitenlandse deelnemingen dienen volgens RJ 122.302(c) en IAS 21.39 in een afzonderlijke post binnen het eigen vermogen verantwoord te worden. Bij het volledig afstoten van een dergelijk belang dient het cumulatieve omrekeningsverschil dat reeds in het totaalresultaat verantwoord is geweest en als een afzonderlijke post binnen het eigen vermogen is opgenomen, te worden gereclassificeerd van het eigen vermogen naar de winst-en-verliesrekening (RJ 122.311, IAS 21.48).

IFRS (IAS 21.48A) kent het expliciete voorschrift dat ingeval sprake is van het verloren gaan van control van een groepsmaatschappij (subsidiary) c.q. invloed van betekenis bij een deelneming (associate) c.q. gezamenlijke zeggenschap bij een joint venture terwijl niet het gehele kapitaalbelang wordt gedesinvesteerd doch alleen een gedeelte van dit belang, de gecumuleerde omrekeningsverschillen voor het volledige bedrag naar de winst-en-verliesrekening overgeboekt moeten worden.

De Richtlijnen kennen voor alle vormen van deelneming een proportionele overboeking van de omrekeningsverschillen op basis van een gedeeltelijke desinvestering ongeacht de mate van 'control' en ongeacht of 'control' al dan niet verloren gaat.

Daarnaast bepaalt IAS 21.48B dat in geval een buitenlandse groepsmaatschappij wordt verkocht waarbij sprake is van een minderheidsaandeelhouder, het koersverschil dat toerekenbaar is aan het minderheidsbelang eveneens uit de reserve omrekeningsverschillen moet worden verwijderd. De tegenboeking is dan niet de winst-en-verliesrekening, maar een andere component van het eigen vermogen. De Nederlandse wet- en regelgeving gaat hierop niet specifiek in.

Voor de situatie waarin sprake is van het verloren gaan van control van een groepsmaatschappij (subsidiary) waarin de moedermaatschappij een belang heeft dat minder is dan 100% (en dus sprake is van een minderheidsbelang in het eigen vermogen) en waarbij na de transactie de moedermaatschappij nog een belang houdt, schrijft IAS 21.48C voor dat het gecumuleerde omrekeningsverschil alleen voor het relatieve belang dat de moedermaatschappij in de groepsmaatschappij heeft bezeten in de winst-en-verliesrekening wordt opgenomen.

Eveneens uitsluitend voor een groepsmaatschappij waarin minder dan 100% van de aandelen wordt gehouden schrijft IFRS voor dat in geval van een mutatie in het kapitaalbelang, zonder dat de 'control' verloren gaat, een proportionele herallocatie van de geaccumuleerde koersverschillen tussen eigen vermogen toekomend aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij en het minderheidsbelang dient plaats te vinden (IAS 21.48C).

1.6 Reikwijdte van afstoten van een buitenlandse eenheid

IAS 21.49 gebruikt een uitgebreidere reikwijdte voor het afstoten van een buitenlandse entiteit. Een onderneming kan zich ontdoen van haar belang in een buitenlandse entiteit via verkoop, liquidatie, terugbetaling van aandelenkapitaal of het opgeven van een deel van of de volledige entiteit. Er kan dan sprake zijn van een gedeeltelijke afstoting, waarbij het gerelateerde deel van het cumulatieve omrekeningsverschil naar de winst-en-verliesrekening dient te worden gereclassificeerd. Betaling van dividend kan gekwalificeerd worden als een gedeeltelijke afstoting indien het een terugbetaling van geïnvesteerd vermogen betreft. De Richtlijnen beperken de reikwijdte tot verkoop van een buitenlandse eenheid (RJ 122.311). Inhoudelijk bezien lijkt geen uitdrukkelijk verschil beoogd.

IFRIC 16 Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation bevat aanvullende regels over de afdekking van het valutarisico met betrekking tot een netto-investering in buitenlandse deelnemingen. IFRIC 16 geeft aan in welke gevallen sprake kan zijn van een afdekking van het valutarisico in de netto-investering. IFRIC 16 stelt dat het afgedekte risico (bij het afdekken van een netto-investering in een buitenlandse deelneming) gelijk is aan het valutarisico dat ontstaat tussen de functionele valuta van de buitenlandse eenheid en de functionele valuta van iedere moedermaatschappij (de onmiddellijke moeder van de deelneming, dan wel een tussenholding of de ultieme moeder). Bij afstoting van een netto-investering vereist IFRIC 16 dat het cumulatieve bedrag aan koersverschillen, voor die betreffende entiteit opgenomen in de reserve omrekeningsverschillen, aan de reserve wordt onttrokken en in de winst-en-verliesrekening wordt opgenomen. De Richtlijnen kennen een dergelijke aanvullende verduidelijking niet.

1.7 Definitie hyperinflatie

Voor de omrekening van buitenlandse deelnemingen in landen met hyperinflatie gelden specifieke regels. In IAS 29 is een aantal karakteristieken opgenomen waaruit kan worden afgeleid wanneer er sprake is van een land met hyperinflatie. De opsomming is niet limitatief (IAS 29.3):

- De plaatselijke bevolking geeft de voorkeur aan het aanhouden van de koopkracht in niet-monetaire activa of in een relatief stabiele vreemde valuta. Bedragen in lokale valuta worden onmiddellijk geïnvesteerd om koopkrachtbehoud te garanderen.

- De plaatselijke bevolking beschouwt monetaire activa in termen van een relatief stabiele vreemde valuta en niet in de eigen valuta. Prijzen kunnen worden weergegeven in die vreemde valuta.
- Bij aankopen en verkopen op krediet wordt in de prijs rekening gehouden met het koopkrachtverlies gedurende de kredietperiode, ook al is die periode relatief kort.
- Rentevoeten, lonen en prijzen zijn verbonden aan een prijsindex.
- De cumulatieve inflatie gedurende drie jaar nadert of overschrijdt de 100%.

In de Richtlijnen is opgenomen dat van hyperinflatie in ieder geval sprake is indien deze over een periode van drie jaar in totaal 100% of meer heeft bedragen (RJ 122.312).

Zowel IAS 29 als Richtlijn 122 geven geen sluitende definitie van hyperinflatie, maar laten ruimte voor beoordeling waarbij Richtlijn 122 een minimumvoorwaarde geeft.

1.8 Eerste toepassing hyperinflatie

IFRIC 7 Applying the Restatement Approach under IAS 29 Financial Reporting in Hyperinflationary Economies gaat in op de vraag op welke wijze de jaarrekening moet worden aangepast indien de economie waarin de onderneming (of haar dochtermaatschappij) zich bevindt, in hyperinflatie raakt en op welke wijze latente belastingen moeten worden bepaald en omgerekend bij toepassing van hyperinflation accounting.

In het jaar waarin wordt geconstateerd dat een land in hyperinflatie verkeert, moet de jaarrekening inclusief de vergelijkende cijfers over het voorgaande jaar worden aangepast aan de inflatie. De onderneming moet IAS 29 toepassen alsof de economie altijd in hyperinflatie was geweest. Dit gebeurt door de activa en passiva die daarvoor in aanmerking komen volgens IAS 29 aan te passen voor inflatie vanaf het moment van acquisitie (of latere herwaardering) van activa of het aangaan van de verplichting. Dit beslaat dus mede een periode waarin er geen hyperinflatie was.

De Richtlijnen gaan niet in op de situatie dat hyperinflatie optreedt in het land van de rapporterende entiteit hetgeen valt te verklaren uit het feit dat in Nederland geen sprake is van hyperinflatie. RJ 122.312a gaat wel in op de situatie dat hyperinflatie optreedt in het land van een buitenlandse bedrijfsuitoefening.

RJ 122.312a geeft aan dat de eerste omrekening van activa en verplichtingen op twee manieren kan plaatsvinden:

- niet-monetaire posten worden aan het begin van het boekjaar omgerekend voor het effect van de (hyper)inflatie vanaf het moment dat de activa zijn verkregen en verplichtingen zijn aangegaan (feitelijk een volledig terugwerkende kracht);
- niet-monetaire posten worden aan het begin van het boekjaar omgerekend voor het effect van de (hyper)inflatie vanaf het begin van het boekjaar waarin voor het eerst wordt voldaan aan de criteria van hyperinflatie (ofwel een startindex aan het begin van het boekjaar van 100%).

De Richtlijnen zijn ten opzichte van IFRIC 7 veel minder gedetailleerd. Verder hoeven de vergelijkende cijfers, in tegenstelling tot IFRIC 7, niet te worden aangepast en worden twee verwerkingsswijzen geboden.

1.9 Hyperinflatie: latente belastingen

IFRIC 7 bepaalt ter zake van de latente belastingen dat eerst alle aanpassingen voor inflatie plaats dienen te vinden om vervolgens het ontstane verschil met de boekwaarde te berekenen en daarmee eventuele latente belastingen. Vervolgens dient de latente belastingbedragen van vorig jaar (en de stand in de openingsbalans) te worden aangepast voor inflatie sinds die data tot aan de balansdatum van het huidige boekjaar.

De Richtlijnen gaan hier niet op in.

2 Presentatie

2.1 Omrekeningsverschillen die rechtstreeks in het eigen vermogen worden verwerkt

De omrekeningsverschillen die rechtstreeks in het eigen vermogen worden verwerkt dienen als volgt te worden gepresenteerd (RJ 122.404):

- indien de omrekeningsverschillen betrekking hebben op het positieve resultaat van deelnemingen en rechtstreekse waardevermeerderingen in overeenstemming met artikel 2:389 lid 6 BW, als een reserve omrekeningsverschillen in overeenstemming met artikel 2:389 lid 8 BW, dan wel als onderdeel van de wettelijke reserve deelnemingen in overeenstemming met artikel 2:389 lid 6 BW;
- de overige omrekeningsverschillen als een reserve omrekeningsverschillen in overeenstemming met artikel 2:389 lid 8 BW.

De grondslagen voor wijze van omrekening en de verwerking van valutakoersverschillen moeten worden toegelicht (RJ 122.404 en 502).

IFRS kent geen bijzondere presentatievoorschriften behalve dat de omrekeningsverschillenreserve als afzonderlijke component binnen het eigen vermogen moet worden gepresenteerd (IAS 21.32/39).

Zowel de reserve ingehouden winsten deelnemingen als bedoeld in artikel 2:389 lid 6 BW als de reserve omrekeningsverschillen als bedoeld in artikel 2:389 lid 8 BW, zijn wettelijke reserves en kunnen dus niet vrijelijk worden uitgekeerd (RJ 122.402).

2.2 Keuze presentatievaluta

De presentatievaluta is de valuta waarin de jaarrekening van de rechtspersoon wordt gepresenteerd (RJ 122.0, IAS 21.8). Op grond van artikel 2:362 lid 7 BW mag de jaarrekening of alleen de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld in een vreemde geldeenheid indien de werkzaamheid van de rechtspersoon of de internationale vertakking van zijn groep dat rechtvaardigt. Met vreemde geldeenheid wordt hierbij bedoeld een andere valuta dan de euro. IFRS stelt geen specifieke eisen en laat de keuze van de presentatievaluta vrij.

3 Toelichting

3.1 Inwisselbaarheid valuta

De Richtlijnen kennen geen specifieke toelichtingsvereisten in het geval dat twee valuta's onderling niet kunnen worden ingewisseld. IAS 21 schrijft daarentegen specifiek voor dat wanneer een entiteit een contante wisselkoers schat omdat een valuta niet in een andere valuta kan worden ingewisseld, zij informatie verschaft die gebruikers van haar jaarrekening in staat stelt te begrijpen hoe de valuta die niet in de andere valuta kan worden ingewisseld van invloed is, of naar verwachting zal zijn, op de bedrijfsactiviteiten, de financiële positie en kasstromen van de entiteit. Derhalve dient een entiteit het volgende toe te lichten (IAS 21.57A):

- de aard en financiële gevolgen van het feit dat de munt niet inwisselbaar is in de andere valuta;
- de gebruikte contante wisselkoers(en);
- het schattingsproces, en
- de risico's waaraan de entiteit wordt blootgesteld omdat de valuta niet inwisselbaar is in de andere valuta.

3.2 Rapporteringsvaluta die afwijkt van lokale valuta

RJ 122.504 schrijft voor dat de motivering voor het gebruik van een rapporteringsvaluta die afwijkt van lokale valuta wordt vermeld. Onder IFRS wordt deze toelichting niet gevraagd.

3.3 Grondslagen omrekening goodwill bij acquisitie van een buitenlandse eenheid

Onder Richtlijn 122 dient vermeld te worden welke grondslagen zijn gebruikt voor de omrekening van de goodwill en de aanpassing naar reële waarde bij de acquisitie van een buitenlandse eenheid (RJ 122.502). Dit is niet van toepassing onder IAS 21.

3.4 Vermelding effect van koerswijzigingen na balansdatum

In de toelichting wordt vermeld het effect van een koerswijziging na balansdatum op monetaire posten in vreemde valuta of op de jaarrekening van een buitenlandse bedrijfsuitoefening, als kennis van deze ontwikkeling nodig is voor een juiste beoordeling respectievelijk besluitvorming door gebruikers van de jaarrekening (RJ 122.508). IAS 21 kent een dergelijke informatie-eis niet.

3.5 Toelichtingseisen jaarrekening in een hyperinflatievaluta

IAS 29.39 bevat ook nog enkele toelichtingseisen in die gevallen waarin een onderneming de jaarrekening opstelt in een hyperinflatievaluta:

- het feit dat de jaarrekening en vergelijkende cijfers zijn aangepast aan de koopkrachtontwikkeling van de functionele valuta;
- of de jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten of actuele waarde;
- welke prijsindex is gehanteerd, welk niveau deze index had op de balansdatum en de bewegingen van deze index gedurende het boekjaar en het daaraan voorafgaande boekjaar.

Richtlijn 122 kent deze toelichtingseisen niet.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 122 Prijsgrondslagen voor vreemde valuta
- RJ 290 Financiële instrumenten
- IFRS 9 Financial Instruments
- IAS 21 The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates
- IAS 29 Financial Reporting in Hyperinflationary Economies
- IFRIC 7 Applying the Restatement Approach under IAS 29 Financial Reporting in Hyperinflationary Economies

23 Financiële instrumenten

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Reikwijdte	Meer uitzonderingen.	Specifieke uitzonderingen.	NL strikter
1.2 Niet langer opnemen in de balans (derecognition)	Bij overdracht van economische voordelen en risico's aan derden.	Indien nagenoeg alle risico's en opbrengsten zijn overgedragen, worden de financiële activa van de balans gehaald. Indien niet nagenoeg alle risico's en opbrengsten zijn overgedragen maar ook niet zijn behouden, vaststellen of beschikkingsmacht (control) is behouden. Is dat het geval, dan worden de activa op de balans gehandhaafd voor het deel waarvoor de onderneming nog risico loopt over de activa. Financiële verplichtingen gaan van de balans af wanneer de in het contract vastgelegde verbintenis wordt nagekomen, wordt ontbonden of afloopt.	IFRS strikter
1.3 Waardering van eigen vermogensinstrumenten (activa)	Beursgenoteerd: reële waarde met waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening of via herwaarderingsreserve (met recycling). Niet-beursgenoteerd: keuze tussen kostprijs, of reële waarde met waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening of via herwaarderingsreserve (met recycling).	Reële waarde met waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening of direct in het eigen vermogen (zonder recycling).	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.4 Waardering van derivaten met onderliggende waarde anders dan beursgenoteerde aandelen	Kostprijs (of lagere reële waarde) of actuele waarde (keuze).	Reële waarde.	IFRS strikter
1.5 Waardering en resultaatbepaling van schuldinstrumenten (activa en verplichtingen)	Voor bepaalde posten bestaat de mogelijkheid om de reële waarde toe te passen met waardeveranderingen in het resultaat of in het eigen vermogen. Geen algemene reële-waarde-optie maar reële waarde met waardeveranderingen in het resultaat is voor alle financiële activa toegestaan, met uitzondering van verstrekte leningen en vorderingen. Overige financiële verplichtingen (geen handelsportefeuille, geen derivaten) dienen tegen geamortiseerde kostprijs te worden gewaardeerd.	Specifieke categorieën activa worden onderscheiden die bepalend zijn voor de waardering tegen geamortiseerde kostprijs, reële waarde met waardeveranderingen in het resultaat of, reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen (met recycling). Reële waarde met waardeveranderingen in het resultaat toegestaan (reële-waarde-optie) indien aan een aantal voorwaarden is voldaan. Hierbij wordt voor verplichtingen over het algemeen de waardeverandering als gevolg van het zogenoemde eigen kredietrisico in het eigen vermogen (OCI) verwerkt.	Strijdig
1.6 Herclassificatie tussen categorieën	Onder omstandigheden is herclassificatie toegestaan. Herclassificatie kan niet leiden tot een bate of last.	Herclassificaties zijn alleen bij bepaalde uitzonderlijke omstandigheden vereist als het bedrijfsmodel (business model) is gewijzigd. Deze worden prospectief verwerkt.	IFRS strikter
1.7 Negatieve herwaarderingsreserve	Waardedalingen beneden kostprijs moeten in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord (geen negatieve herwaarderingsreserve).	Waardedalingen in de winst-en-verliesrekening of via eigen vermogen (OCI), afhankelijk van de categorie. Negatieve herwaarderingsreserve mogelijk.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.8 Verwerking baten en lasten bij waardering tegen reële waarde	Veelal keuze tussen resultaat of via eigen vermogen (herwaarderingsreserve).	Via resultaat of eigen vermogen (OCI), afhankelijk van de categorie. Keuzemogelijkheid beperkter.	IFRS strikter
1.9 Geamortiseerde kostprijs	Bepalen op basis van annuïtaire amortisatie van agio, disagio en transactiekosten (= effectieve rentemethode) of, in geval van beperkte verschillen, op basis van lineaire amortisatie.	Bepalen op basis van annuïtaire amortisatie van agio, disagio en transactiekosten (= effectieve rentemethode).	IFRS strikter
1.10 Reële waarde	Richtlijn 290 geeft geen specifieke regels en daaruit zou kunnen worden afgeleid dat zowel de actuele biedprijs, de actuele laatprijs als ook het gebruik van middenkoersen zijn toegestaan.	IFRS 13 stelt dat als een actief dat, of een verplichting die, tegen reële waarde wordt gewaardeerd een bied- en laatprijs heeft, de prijs moet worden gebruikt in de bandbreedte tussen bied- en laatprijs die in de gegeven omstandigheden het meest representatief is voor de reële waarde.	IFRS strikter
	Richtlijn 290 geeft geen specifieke regels omtrent het eigen kredietrisico. Het is verdedigbaar om hier rekening mee te houden, maar dit is niet verplicht.	IFRS 13 verplicht om rekening te houden met het eigen kredietrisico bij de waardering van verplichtingen die tegen reële waarde worden gewaardeerd.	IFRS strikter
1.11 Verwerking derivaten besloten in een contract (embedded derivaten)	Voor zowel financiële activa als financiële verplichtingen alsmede niet-financiële instrumenten kan afscheiden van derivaten nodig zijn.	Voor financiële verplichtingen en niet-financiële instrumenten kan afscheiden nodig zijn. Embedded derivaten in financiële activa worden niet afgescheiden, maar het gehele instrument wordt in de meeste gevallen gewaardeerd tegen reële waarde met waardewijzigingen in de winst-en-verliesrekening.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.11 Verwerking derivaten besloten in een contract (embedded derivaten) (vervolg)	Afgescheiden derivaten kunnen worden gewaardeerd tegen reële waarde of kostprijs of lagere marktwaarde.	Geen mogelijkheid tot waardering derivaten tegen kostprijs.	IFRS strikter
1.12 Impairments geamortiseerde kostprijs	Bepalen op basis van de kasstromen contant gemaakt tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet (incurred loss model) of afwaarderen naar lagere reële waarde. Geen verliezen voor verwachte verliezen. Keuze om (alleen) de bijzondere waardevermindering van IFRS 9 (integraal) toe te passen.	Bepalen op basis van een combinatie van verwachte verliezen (zogenoemde expected loss model) en het contant maken van de kasstromen tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet.	IFRS strikter
1.13 Terugname bijzondere waardevermindering-verliezen	Terugname mogelijk van eigen vermogensinstrumenten.	Alle waardeveranderingen (inclusief bijzondere waardeverminderingen) van eigen vermogensinstrumenten ten laste/gunste van winst-en-verliesrekening of eigen vermogen (OCI) (keuze, indien niet voor handelsdoeleinden wordt aangehouden). Terugname van bijzondere waardevermindering is derhalve niet van toepassing.	Strijdig
	Terugname mogelijk van vreemd vermogensinstrumenten (activa); echter op basis van incurred loss model.	Terugname mogelijk voor vreemd vermogensinstrumenten (activa); echter op basis van expected loss model.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.14 Splitsen derivaten	Onder de Richtlijnen is het onder voorwaarden toegestaan om derivaten te splitsen zodat op één deel hedge-accounting toegepast kan worden.	Indien alleen de intrinsieke waarde of het spotelement wordt aangemerkt in de hedgerelatie, worden de mutaties in de reële waarde van de tijdswaarde of de termijnpunten opgenomen in het eigen vermogen (OCI) in plaats van het resultaat. Dit geldt ook voor de vreemde valuta basisspread.	IFRS strikter
1.15 Kostprijs hedge-accounting	Kostprijs hedge-accounting toegestaan.	Kostprijs hedge-accounting bestaat niet.	IFRS strikter
1.16 Voorwaarden van hedge-accounting	Minder voorwaarden, die algemener geformuleerd zijn.	IFRS kent meer voorwaarden.	IFRS strikter
1.17 Documentatie van hedge-accounting	Generieke of individuele hedge documentatie.	Individuele hedge documentatie.	IFRS strikter
1.18 Effectiviteitstest	Effectiviteit van hedge-accountingrelaties op balansdatum retrospectief testen aan de hand van kritische kenmerken.	Toetsen onder meer aan de hand van de doelstelling in het bereiken van hedge-effectiviteit en de economische relatie tussen de afgedekte positie en het hedge-instrument Hedgerelaties die niet meer voldoende effectief zijn, kunnen worden geherbalanceerd.	NL strikter
1.19 Beëindigen hedge-accounting	Vrijwillig beëindiging hedge-accounting is toegestaan.	Vrijwillig beëindiging hedge-accounting is niet toegestaan.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Classificatie van financiële instrumenten als eigen vermogen of vreemd vermogen in de enkelvoudige jaarrekening	Keuze tussen presentatie als eigen vermogen of vreemd vermogen op basis van de juridische vorm van het instrument of op basis van de economische realiteit van het instrument.	Op basis van economische realiteit (eigen vermogen bij onvoorwaardelijke recht of discretionaire bevoegdheid om betaling te voorkomen).	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.2 Classificatie in de geconsolideerde jaarrekening van preferente aandelen waarbij het dividend afhankelijk is van de winst	Keuze tussen presentatie als eigen vermogen of als verplichting.	Presentatie als verplichting.	IFRS strikter
2.3 'Puttable' instrumenten	Keuze tussen eigen vermogen en vreemd vermogen.	Indien aan de voorwaarden is voldaan: verplicht als eigen vermogen.	IFRS strikter
3 Toelichting			
3.1 Additionele informatie	Specifieke toelichtingsvereisten.	Specifieke toelichtingsvereisten.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

Financiële instrumenten omvatten zowel primaire instrumenten zoals vorderingen, schulden en aandelen, als afgeleide instrumenten (ook wel derivaten genaamd) zoals financiële opties, futures, termijncontracten, renteswaps en valutaswaps. Dit hoofdstuk behandelt primaire financiële instrumenten.

De waardering, resultaatbepaling en toelichting van primaire instrumenten worden ook (specifiek) behandeld in:

- hoofdstuk 5 Overige financiële vaste activa;
- hoofdstuk 8 Vlottende activa: vorderingen;
- hoofdstuk 9 Vlottende activa: effecten;
- hoofdstuk 15 Schulden en overlopende passiva.

De verwerking, waardering, resultaatbepaling, presentatie en toelichting van financiële instrumenten worden in de Richtlijnen voornamelijk behandeld in Richtlijn 290.

In IFRS zijn de volgende drie standaarden omtrent financiële instrumenten opgenomen:

- IAS 32 Financial Instruments: Presentation;
- IFRS 9 Financial Instruments;
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures.

Kern van de IFRS 9-classificatie

IFRS 9 kent één benadering voor de classificatie van alle financiële activa, inclusief de activa die een embedded derivaat bevatten. Dat betekent dat financiële activa in z'n geheel worden geclassificeerd en dat embedded derivaten niet worden afgescheiden. Er wordt een onderscheid gemaakt in schuld/vorderinginstrumenten (debt instruments, hierna schuldinstrumenten genoemd) en eigen-vermogensinstrumenten (equity investments).

Voor alle financiële activa geldt dat de eerste waardering plaatsvindt tegen reële waarde. De vervolgwaardering hangt af van de aard van het instrument en van specifieke criteria.

Bij eerste waardering worden alle financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde, alsmede de bijbehorende transactiekosten indien de vervolgwaardering niet tegen reële waarde via de resultatenrekening is. Voor de vervolgwaardering van financiële activa zijn er drie mogelijkheden:

1. Geamortiseerde kostprijs: voor schuldinstrumenten die aan een tweetal criteria voldoen.
2. Reële waarde met waardeveranderingen in reële waarde via de overige onderdelen van het totaalresultaat (OCI) in het eigen vermogen voor:
 - a. schuldinstrumenten die aan een tweetal criteria voldoen;
 - b. eigen vermogensinstrumenten die niet worden aangehouden voor handelsdoeleinden.
3. Reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening: alle derivaten, alsmede alle vorderingen en eigen vermogensinstrumenten die niet in aanmerking komen voor categorie 1 of 2, dan wel waarvoor vrijwillig gekozen wordt om in deze categorie op te nemen (reële-waarde-optie).

Financiële verplichtingen worden onder IFRS 9 gewaardeerd tegen reële waarde indien deze deel uitmaken van de handelsportefeuille of indien is gekozen voor de reële-waarde-optie. Indien gekozen is voor de reële-waarde-optie wordt onder IFRS 9 de bate als gevolg van gedaalde kredietwaardigheid (en de last als gevolg van de gestegen kredietwaardigheid) niet gepresenteerd in het netto resultaat, maar in other comprehensive income (OCI).

Toepasbaarheid IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement en hedge-accounting

De IASB heeft bij het gereedkomen van IFRS 9 nog niet het onderwerp macrohedge-accounting behandeld. De IASB heeft besloten dit onderwerp niet binnen de reikwijdte van algemene hedge-accounting te laten vallen en het als een apart project gedefinieerd. De huidige IFRS 9 standaard faciliteert de mogelijkheid om bij overgang naar IFRS 9 – als een stelselkeuze – de hedge-accountingvereisten van IAS 39 te blijven toepassen en niet de hedge-accountingvereisten van IFRS 9. Dit kan totdat de IASB haar macro-hedgingproject heeft afgerond.

1 Grondslagen

1.1 Reikwijdte

IFRS 9 heeft diverse uitzonderingen opgenomen van financiële instrumenten die niet onder IFRS 9 worden verwerkt (IFRS 9.2.1). In RJ 290.202 zijn soortgelijke uitzonderingen opgenomen, met daarnaast aanvullende uitzonderingen, zoals voor:

- contracten betreffende financiële garanties;
- contracten die een bepaling vereisen die is gebaseerd op klimatologische, geologische of andere fysieke variabelen;
- verplichtingen tot betaling van een voorwaardelijke vergoeding door een overnemende partij bij een fusie of overname; en
- bepaalde verplichtingen tot het verstrekken van leningen.

1.2 Niet langer opnemen in de balans (derecognition)

RJ 290.702 verwijst voor het niet langer opnemen van financiële activa of financiële verplichtingen naar Richtlijn 115, alinea 104 tot en met 112. In RJ 115.110 is een algemene bepaling opgenomen omtrent de 'derecognition' van activa en verplichtingen.

Een actief of een post van het vreemd vermogen dient niet langer in de balans te worden opgenomen, indien de transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de post van het vreemd vermogen aan een derde zijn overgedragen.

IFRS 9 gaat veel gedetailleerder dan de Richtlijnen in op 'derecognition' van financiële instrumenten. In IFRS 9 is een scheiding aangebracht tussen economische voordelen en risico's (risks and rewards) en beschikkingsmacht (control). IFRS 9 geeft aan dat de evaluatie van overdracht van 'risks and rewards' voorafgaat aan de evaluatie van overdracht van 'control'.

Eerst wordt beoordeeld of de deelneming of een zogenoemde SPE (special purpose entity) moet worden geconsolideerd. Als een financieel actief wordt overgedragen aan een entiteit die moet worden geconsolideerd, blijft uiteindelijk het financiële actief in de geconsolideerde balans opgenomen en is ten behoeve van de geconsolideerde jaarrekening een verdere analyse niet relevant. Indien dat niet zo is, vindt een verdere analyse plaats.

IFRS 9 geeft aan dat bij overdracht van financiële activa dient te worden beoordeeld of de regels voor 'derecognition' moeten worden toegepast op een deel of op het geheel van het financieel actief. Daarna dient te worden beoordeeld of nagenoeg alle risico's en opbrengsten (economische voordelen) behouden zijn. Indien nagenoeg alle risico's en opbrengsten zijn behouden, dienen de activa niet van de balans te worden gehaald. Indien nagenoeg alle risico's en opbrengsten zijn overgedragen worden de activa van de balans gehaald. Indien de risico's en opbrengsten niet nagenoeg geheel zijn overgedragen en ook niet nagenoeg geheel zijn behouden, dient te worden bepaald of beschikkingsmacht (control) is overgedragen. Als beschikkingsmacht is overgedragen worden de activa van de balans gehaald. Als beschikkingsmacht is behouden, dan worden de activa op de balans gehouden voor zover de onderneming nog blootstaat aan veranderingen in de waarde van het actief (IFRS 9.3.2.6).

Daarnaast zijn er in IFRS 9 regels opgenomen voor zogenaamde 'pass through arrangements' waarbij de overdragende partij nog steeds de kasstromen int voor de kopende partij in de situatie dat de contractuele rechten niet zijn overgedragen. Om een actief van de balans te halen dienen de geïnde kasstromen onverwijld te worden doorgegeven en mogen deze niet (tijdelijk) ten eigen bate worden gebruikt. Eventueel ontvangen interest in de korte periode dat de gelden bij de onderneming staan, dient ook te worden doorbetaald.

Ten aanzien van financiële verplichtingen geldt dat deze van de balans afgaan wanneer de verplichting tenietgaat, met andere woorden, wanneer de in het contract vastgelegde verbintenis wordt nagekomen, wordt ontbonden dan wel afloopt (IFRS 9.3.3.1). Het kan daarbij niet alleen gaan om het kwijtschelden van een schuld, of het aflossen van een lening, maar ook om het overdragen van een lening, mits daarbij geen garantie, terugneemverplichting of terugneemrecht anders dan tegen de dan geldende marktwaarde wordt overeengekomen en mits de schuldeiser de onderneming kwijt van de verplichting.

IFRS bevat tevens bepalingen over hoe omgegaan dient te worden met vervanging van de ene verplichting door de andere (IFRS 9.3.3.2). Een voorbeeld doet zich voor indien een lening wordt overgesloten tegen andere voorwaarden (bijvoorbeeld rente, looptijd, zekerheden). In dit geval dient beoordeeld te worden of de financiële verplichting verantwoord blijft, of niet langer wordt opgenomen (derecognised) en een nieuwe verplichting wordt opgenomen (het verschil tussen de boekwaarde van de oude lening en de eerste waardering van de nieuwe lening loopt via resultaat, IFRS 9.3.3.3).

Onder IFRS dient de verplichting niet langer opgenomen te worden indien de voorwaarden van de nieuwe verplichting substantieel verschillend zijn. IFRS beschouwt de verplichtingen als substantieel verschillend indien de contante waarde van de nieuwe kasstromen inclusief fees met gebruik van de originele effectieve interestvoet minstens 10% afwijkt van de contante waarde van de kasstromen onder de oorspronkelijke verplichting (IFRS 9.B3.3.6). Indien de voorwaarden substantieel verschillend zijn, worden de gerelateerde (transactie)kosten in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Indien de voorwaarden niet substantieel verschillend zijn, wordt de contante waarde van de kasstromen van de oorspronkelijke verplichting vergeleken met de herberekende contante waarde van de nieuwe kasstromen en wordt een herzieningswinst of -verlies in de winst-en-verliesrekening verantwoord. De contante waarde van de nieuwe kasstromen moet worden herberekend als de contante waarde van de heronderhandelde of herziene contractuele kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet van de verplichting (IFRS 9.5.4.3 en IFRS 9.BC4.253).

De Richtlijnen bevatten de algemene bepaling dat de verwerking de economische realiteit dient te volgen. De RJ heeft in 2022 via RJ-Uiting 2022-13: 'Alinea's toepassing effectieve-rentemethode bij waardering tegen geamortiseerde kostprijs' de toepassing van de effectieve-rentemethode bij waardering van financiële instrumenten tegen de geamortiseerde kostprijs verduidelijkt. Dit betreft voornamelijk hoe een wijziging van contractuele voorwaarden van een financieel instrument verwerkt wordt.

Op basis van RJ 115.109 dient een op de balans opgenomen actief of post van het vreemd vermogen op de balans te blijven indien een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot dit actief of deze post van het vreemd vermogen. Dergelijke transacties geven in beginsel geen aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Dit betekent dat in bepaalde omstandigheden het ook wel kan leiden tot het verantwoorden van een resultaat.

In dit kader stelt de RJ dat een financieel instrument dat wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs en waarvan de contractuele voorwaarden worden gewijzigd zonder dat dit resulteert in een belangrijke verandering in de economische realiteit, het financieel instrument op de balans blijft opgenomen. Indien de contractuele kasstromen als gevolg hiervan wijzigen zijn de volgende verwerkingwijzen mogelijk:

- a. het effect van de gewijzigde contractuele kasstromen direct in het resultaat verwerken; of
- b. het effect van de gewijzigde contractuele kasstromen over de resterende verwachte looptijd van het financieel instrument in het resultaat verwerken door het aanpassen van de effectieve-rentevoet.

Bij de keuze van de verwerkingwijze houdt de rechtspersoon rekening met alle feiten en omstandigheden. De Richtlijnen bevatten overigens geen 10%-norm, zoals in IFRS 9 is opgenomen.

Onder verwerkingswijze a. wordt het effect van de wijziging bepaald door de geamortiseerde kostprijs van het financiële instrument te herberekenen als de contante waarde van de gewijzigde contractuele kasstromen, verdisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet van het financiële instrument verminderd met eventuele afboekingen wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid. Een eventueel verschil met de geamortiseerde kostprijs van het financiële instrument direct voorafgaand aan de wijziging wordt dan direct als resultaat verwerkt.

Onder verwerkingswijze b. wordt aan de hand van de gewijzigde contractuele kasstromen een nieuwe effectieve rentevoet berekend. De nieuwe effectieve rentevoet is de rentevoet die de nieuw overeengekomen contractuele kasstromen tijdens de resterende verwachte looptijd van het financiële instrument disconteert tot de geamortiseerde kostprijs van het financiële instrument direct voorafgaand aan de wijziging.

Naar het oordeel van de RJ geven beide verwerkingswijzen invulling aan de normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd voor het geven van een getrouw beeld. Verwerkingswijze a. is in overeenstemming met de voorgeschreven verwerkingswijze onder IFRS (IFRS 9.5.4.3), met mogelijke uitzonderingen bij hele specifieke feitenpatronen. Een rechtspersoon dient een van deze verwerkingswijzen te kiezen waarbij rekening dient te worden gehouden met de vereiste stelselmatigheid zoals bepaald in Richtlijn 140 Stelselwijzigingen bij vergelijkbare feitenpatronen.

Voorts kent IFRS 9 uitgebreide application guidance voor allerlei verschillende situaties (IFRS 9 appendix B 3.2 en 3.3).

1.3 Waardering van eigen vermogensinstrumenten (activa)

De classificatie van een financieel actief is relevant voor de waardering van het actief. RJ 290.407 onderscheidt vijf categorieën financiële activa, met daarbinnen een aantal subcategorieën. Ten aanzien van eigen vermogensinstrumenten bestaat het volgende verschil.

Investeringen in eigen-vermogensinstrumenten, veelal beleggingen in aandelen, die geen onderdeel uitmaken van een handelsportefeuille, zijn onderdeel van één van de volgende subcategorieën (RJ 290.520):

- a. beursgenoteerd;
- b. niet-beursgenoteerd.

a. Investeringen in eigen-vermogensinstrumenten met een beursnotering

Investeringen in eigen-vermogensinstrumenten met een beursnotering worden tegen reële waarde gewaardeerd. Daarbij dient de onderneming per (sub)categorie een keuze te maken om de baten en lasten die voortvloeien uit veranderingen in de reële waarde van deze instrumenten (RJ 290.521):

1. direct in de winst-en-verliesrekening te verantwoorden; óf
2. via de herwaarderingsreserve te verantwoorden en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening. Hierbij wordt nog opgemerkt dat alleen cumulatief positieve herwaarderingsreserves direct in het eigen vermogen worden verwerkt. Het is niet toegestaan een negatieve herwaarderingsreserve te vormen.

b. Investerings in eigen-vermogensinstrumenten zonder een beursnotering

Voor investeringen in eigen-vermogensinstrumenten zonder beursnotering dient een onderneming een keuze te maken per (sub)categorie om deze in de balans te verwerken tegen kostprijs of reële waarde. Indien de onderneming kiest voor verwerking tegen reële waarde, dient de onderneming de keuze te maken om de baten en lasten die voortvloeien uit veranderingen in de reële waarde van deze instrumenten (RJ 290.522):

1. direct in de winst-en-verliesrekening te verantwoorden; of
2. via de herwaarderingsreserve te verantwoorden en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening. Hierbij wordt nog opgemerkt dat alleen cumulatief positieve herwaarderingsreserves direct in het eigen vermogen worden verwerkt. Het is niet toegestaan een negatieve herwaarderingsreserve te vormen.

IFRS 9 kent geen categorie eigen vermogensinstrumenten met of zonder een beursnotering: deze worden altijd gewaardeerd tegen reële waarde. Onder IFRS 9 is een instrument een eigen vermogensinstrument als het aan de definitie van eigen vermogen voldoet zoals bepaald in IAS 32. De verwerking van waardeveranderingen kan hetzij geschieden in het resultaat, hetzij in het eigen vermogen via de overige onderdelen van het totaalresultaat (other comprehensive income of OCI).

In beide gevallen maakt de waardeverandering deel uit van het totaalresultaat (comprehensive income). Bij verwerking van de waardeveranderingen in het eigen vermogen via 'OCI' wordt het ontvangen dividend in de winst-en-verliesrekening verantwoord (tenzij sprake is van een terugbetaling van de kostprijs).

De in het eigen vermogen en totaalresultaat opgenomen waardeveranderingen worden niet later alsnog opgenomen in het netto resultaat (no recycling); dat betekent dat er geen tussentijdse impairment-analyse wordt uitgevoerd en dat bij verkoop gerealiseerde waardeveranderingen niet in de winst-en-verliesrekening worden opgenomen. Verwerking van waardeveranderingen in het resultaat is in één geval verplicht: als de eigen-vermogensinstrumenten aangehouden worden voor handel (held for trading). Daaronder vallen ook derivaten inzake eigen-vermogensinstrumenten. In alle andere gevallen is sprake van een vrije keuze. Deze keuze wordt gemaakt per instrument en kan later niet meer worden gewijzigd.

1.4 Waardering van derivaten met onderliggende waarde anders dan beursgenoteerde aandelen

Voor derivaten waarvan de onderliggende waarde geen beursgenoteerd aandeel is, bestaat onder Richtlijn 290 de keuze deze tegen kostprijs dan wel tegen reële waarde met wijzigingen in de reële waarde in de winst-en-verliesrekening te waarderen (RJ 290.513). Deze keuze wordt stelselmatig gemaakt voor alle derivaten waarvan de onderliggende waarde geen beursgenoteerd aandeel is. Indien bij waardering tegen kostprijs de reële waarde lager is dan de kostprijs, wordt het verschil altijd in de winst-en-verliesrekening verwerkt (RJ 290.541). IFRS 9 schrijft voor alle derivaten waardering tegen reële waarde voor, waarbij de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt.

1.5 Waardering en resultaatbepaling van schuldinstrumenten (activa en verplichtingen)

Onder IFRS 9 vindt de vervolgwaardering van schuldinstrumenten (activa) plaats tegen:

- geamortiseerde kostprijs;
- reële waarde met waardeveranderingen in reële waarde via de overige onderdelen van het totaalresultaat (OCI) in het eigen vermogen (met recycling); of
- reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.

Waardering tegen geamortiseerde kostprijs mag alleen plaatsvinden als aan twee criteria cumulatief is voldaan:

- het bedrijfsmodel is gericht op het aanhouden van de activa teneinde de contractuele kasstromen te realiseren;
- de contractuele bepalingen van het instrument voorzien in kasstromen op specifieke data en de kasstromen betreffen uitsluitend de hoofdsom en rente op de resterende hoofdsom.

Het bedrijfsmodel om de financiële activa te beheren kan worden bepaald door de manier waarop het bedrijf wordt beheerd alsmede hoe de prestaties van het bedrijf worden geëvalueerd, waarbij niet naar één factor wordt gekeken maar alle relevante aanwijzingen overwogen worden. Hieronder vallen onder andere hoe de prestaties worden gerapporteerd aan het management, hoe de managers binnen van het bedrijf worden beloond (bijvoorbeeld op basis van reële waarde van de beheerde activa) en frequentie, tijdstip en omvang van de verkopen in voorgaande perioden.

Ten aanzien van de contractuele bepalingen van het instrument kan het zijn dat de economische relatie tussen de hoofdsom en de vergoeding voor de tijdswaarde van geld en het kredietrisico die bij zo'n hoofdsom hoort iets is gewijzigd. Beoordeeld moet dan worden of een dergelijke afwijking significant is ten opzichte van een rentetoepassing die normaliter hoort bij een dergelijke lening.

Waardering tegen reële waarde van schuldinstrumenten met de waardeveranderingen in reële waarde via de overige onderdelen van het totaalresultaat (OCI) in het eigen vermogen vindt plaats indien zij voldoen aan het criterium dat de contractuele kenmerken van het instrument zijn gericht op kasstromen op specifieke data en de kasstromen uitsluitend de rente en de hoofdsom betreffen. Echter, schuldinstrumenten kunnen ook worden gehouden binnen het bedrijfsmodel waarin de instrumenten worden beheerd om zowel de contractuele kasstromen te ontvangen (rente en aflossing) als de instrumenten te verkopen en op die manier de kasstromen te realiseren.

Derhalve is voor deze schuldinstrumenten de categorie reële waarde met waardeveranderingen in reële waarde via de overige onderdelen van het totaalresultaat (OCI) in het eigen vermogen van toepassing. De interestbaten, valutaresultaten en bijzondere waardeverminderingen (kredietverlies) uit hoofde van deze schuldinstrumenten worden wel verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Dat geldt ook voor het cumulatieve resultaat in het eigen vermogen, dat wordt overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening als het desbetreffende schuldinstrument niet langer in de balans wordt opgenomen; bijvoorbeeld door een verkoop (recycling).

Alle overige schuldinstrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in het resultaat.

Ook als aan de voornoemde criteria is voldaan, kan de grondslag van reële waarde voor schuldinstrumenten (activa) worden gekozen (de reële-waarde-optie), mits de keuze voor reële waarde leidt tot een eliminatie of belangrijke vermindering van een accounting mismatch. Indien de onderneming kiest om voor deze instrumenten de reële-waarde-optie te gebruiken dan worden alle waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Onder IFRS 9 worden financiële verplichtingen geclassificeerd en gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening of tegen geamortiseerde kostprijs. Financiële verplichtingen worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening wanneer deze worden aangehouden voor handelsdoeleinden of wanneer wordt gekozen om deze te waarderen tegen reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening; de zogenoemde 'fair value option'. Alle overige financiële verplichtingen kennen over het algemeen als vervolgwaardering geamortiseerde kostprijs.

De reële-waarde-optie bestaat niet onder Richtlijn 290. Richtlijn 290 geeft voor bepaalde categorieën/typen financiële instrumenten wel de mogelijkheid om deze op te nemen tegen reële waarde waarbij wijzigingen in de reële waarde verwerkt worden in de winst-en-verliesrekening of via het eigen vermogen, alleen is de toepassing beperkter (RJ 290.504 en RJ 290.515-519).

Een voorbeeld van vergelijkbare toepassing is de situatie dat een onderneming een obligatie heeft gekocht: zij kan er onder RJ 290.518 voor kiezen deze te waarderen tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Opgemerkt wordt dat er voor deze keuze geen voorwaarden bestaan zoals onder IFRS 9. Een verschil hierbij is wel dat een dergelijke keuze onder Richtlijn 290 voor de hele betreffende (sub)categorie gemaakt dient te worden, terwijl de reële-waarde-optie onder IFRS 9 in sommige gevallen voor een individueel financieel instrument gekozen kan worden (mits aan de voorwaarden wordt voldaan).

Voorbeelden van een beperktere toepassing zijn het waarderen van verstrekte leningen en overige vorderingen alsmede overige financiële verplichtingen tegen reële waarde, hetgeen onder Richtlijn 290 alleen is toegestaan als het gaat om instrumenten in de handelsportefeuille of voldoen aan de definitie van derivaat (RJ 290.519 en RJ 290.416). Waarderen tegen reële waarde voor andere financiële verplichtingen is niet toegestaan binnen de Richtlijnen en het Besluit actuele waarde (artikel 10 lid 2 BAW).

1.6 Herclassificatie tussen categorieën

Volgens RJ 290.502 moeten financiële activa en financiële verplichtingen individueel of op portefeuilleniveau worden toegedeeld naar (sub)categorieën. Wijzigingen van de grondslag houdt veelal een stelselwijziging in. RJ 290.532 geeft verder aan dat een herclassificatie van de ene (sub)categorie naar de andere niet kan leiden tot een bate of last op het moment van de herclassificatie. Onder IFRS 9 kan uitsluitend een wijziging van bedrijfsmodel aanleiding geven tot herclassificatie. Een dergelijke herclassificatie vanwege wijziging van bedrijfsmodel, een wijziging die zelden zal voorkomen, wordt prospectief doorgevoerd.

1.7 Negatieve herwaarderingsreserve

De rechtspersoon kan ten aanzien van (i) gekochte leningen en obligaties of (ii) investeringen in eigen vermogen instrumenten – die geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille – kiezen om deze te waarderen tegen reële waarde met de verwerking van ongerealiseerde waardeveranderingen in de herwaarderingsreserve. In dat geval mag deze herwaarderingsreserve, per financieel actief gemeten, niet negatief worden (RJ 290.518(b), 290.521(b) en 290.522(b)).

IFRS 9 kent voor eigen vermogensinstrumenten de categorie reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening of via de overige onderdelen van het totaalresultaat (OCI) in het eigen vermogen. Bij de laatste categorie worden de waardeveranderingen direct in het eigen vermogen verwerkt. Hierbij vindt in geen geval een bijzondere waardevermindering plaats in de winst-en-verliesrekening en onder IFRS 9 kan dit ook leiden tot een negatieve component in het eigen vermogen.

Voor schuldinstrumenten kent IFRS 9 ook de categorie reële waarde met waardeveranderingen via de overige onderdelen van het totaalresultaat (OCI) in het eigen vermogen. Reële waardeverminderingen uit hoofde van deze categorie schuldinstrumenten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt en via de overige onderdelen van het totaalresultaat (OCI) ten laste van het eigen vermogen gebracht. Ook hierdoor kan onder IFRS een negatieve herwaarderingsreserve ontstaan.

1.8 Verwerking baten en lasten bij waardering tegen reële waarde

De rechtspersoon kan ten aanzien van (i) gekochte leningen en obligaties of (ii) investeringen in (niet-beursgenoteerde) eigen vermogen instrumenten – die geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille – kiezen om deze te waarderen tegen reële waarde. In dat geval mag de rechtspersoon kiezen om de resultaten direct in de winst-en-verliesrekening te verwerken of tot het moment van realisatie in het eigen vermogen (RJ 290.518, 290.521 en 290.522).

Onder IFRS 9 worden wijzigingen in de reële waarde altijd via het resultaat verwerkt, behalve voor:

- investeringen in eigen vermogensinstrumenten waarvoor de keuze is gemaakt waardewijzigingen via het eigen vermogen (OCI) te verwerken;
- investeringen in schuldinstrumenten met waardewijzigingen via het eigen vermogen (OCI);
- mutaties in de reële waarde van financiële verplichtingen als gevolg van mutaties in de eigen kredietwaardigheid, tenzij de financiële verplichtingen onderdeel zijn van de handelsportefeuille.

1.9 Geamortiseerde kostprijs

De geamortiseerde kostprijs is gedefinieerd als het saldo van het bedrag bij eerste verwerking in de balans en het nog niet geamortiseerde gedeelte van het (dis)agio, de aflossingspremies en de transactiekosten, daarbij rekening houdend met aflossingen en andere mutaties in de hoofdsom (IFRS 9 appendix A, RJ 292.0). De geamortiseerde kostprijs van een financieel actief of een financiële verplichting wordt volgens de Richtlijnen en IFRS berekend middels de effectieve-rentemethode. Echter de Richtlijnen geven aan dat het toepassen van lineaire amortisatie (in plaats van het toepassen van de effectieve-rentemethode) als alternatief wordt toegestaan indien lineaire amortisatie niet tot belangrijke verschillen leidt ten opzichte van het toepassen van de effectieve-rentemethode (RJ 273.201, RJ 292.0). IFRS kent deze uitzondering niet.

1.10 Reële waarde

Onder de reële waarde wordt verstaan het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn (RJ 292.0). IFRS definieert reële waarde als de prijs die zou worden ontvangen bij verkoop van een actief of betaald om een verplichting over te dragen in een ordelijke transactie tussen marktparticipanten op de waarderingsdatum (IFRS 13.9). Wanneer een instrument tegen reële waarde wordt gewaardeerd, zal deze reële waarde elke rapportageperiode bepaald dienen te worden.

IFRS 13 stelt dat als een actief dat, of een verplichting die, tegen reële waarde wordt gewaardeerd een bied- en laatprijs heeft, de prijs moet worden gebruikt in de bandbreedte tussen bied- en laatprijs die in de gegeven omstandigheden het meest representatief is voor de reële waarde.

IFRS 13 vereist dat rekening wordt gehouden met het eigen kredietrisico bij de waardering van financiële verplichtingen. Dit speelt voornamelijk bij de waardering van derivaten. Richtlijn 290 heeft hierover geen specifieke bepalingen opgenomen en de definitie van reële waarde sluit nog aan bij de definitie die voor introductie van IFRS 13 werd gehanteerd in IAS 39. Onder IAS 39 bestond diversiteit in de verwerking van het eigen kredietrisico in de waardering van financiële verplichtingen, omdat onder IAS 39 reële waarde ook als een 'afwikkelingsprijs' gezien kon worden. Hieruit kan worden afgeleid dat bij de waardering van financiële verplichtingen tegen reële waarde onder Richtlijn 290 rekening gehouden kan worden met het eigen kredietrisico, maar dat dit niet verplicht is.

1.11 Verwerking derivaten besloten in een contract (embedded derivaten)

In Richtlijn 290 (RJ 290.825) en IFRS 9 (IFRS 9.4.3.1) komt naar voren dat derivaten ook kunnen zijn begrepen in andere contracten (de zogenaamde embedded derivaten). Echter, onder IFRS 9 worden embedded derivaten, gerelateerd aan een financieel actief dat als hoofdcontract binnen de scope van IFRS 9 valt, niet afgesplitst van het hoofdcontract: het financiële instrument wordt als één geheel beoordeeld.

Afsplitsing onder IFRS 9 is nog wel in sommige gevallen vereist, namelijk in het geval het host-contract een financiële verplichting is of als het host-contract geen financieel instrument is. Richtlijn 290 heeft geen separate behandeling voor embedded derivaten ten aanzien van financiële activa.

1.12 Impairments geamortiseerde kostprijs

IFRS 9 kent specifieke bepalingen voor het verwerken van bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot schuldinstrumenten gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs dan wel tegen reële waarde met waardewijzigingen in het eigen vermogen (OCI). De bepalingen vereisen dat op deze financiële activa (zoals een lening) onmiddellijk een kredietverlies of -voorziening wordt genomen op basis van een verwacht kredietverlies (expected loss) dat zich in de komende twaalf maanden zal voordoen dan wel – na een significante verslechtering van de kredietkwaliteit of wanneer gebruik kan worden gemaakt van het vereenvoudigde model – op basis van de gehele resterende looptijd van de lening. Dit leidt wellicht tot het eerder verantwoorden van de kredietverliezen die niet langer alleen verliezen bevatten die reeds zijn opgetreden (incurred loss) zoals onder Richtlijn 290 het geval is.

Onder Richtlijn 290 vindt afwaardering van de op geamortiseerde kostprijs gewaarde activa plaats naar de contante waarde van de geschatte kasstromen verdisconteerd met de originele effectieve interestvoet. Er worden geen verliezen opgenomen als gevolg van toekomstige gebeurtenissen, hoe waarschijnlijk deze ook zijn (RJ 290.539). Onder Richtlijn 290 is het tevens toegestaan om af te waarderen naar de lagere marktwaarde/reële waarde (RJ 290.537a).

Richtlijn 290 staat echter ook toe dat in de jaarrekening (alleen) ten aanzien van bijzondere waardeverminderingen de bepalingen van IFRS 9 (integraal) worden toegepast. Dit omvat ook de bijbehorende toelichtingsvereisten uit IFRS 7.

1.13 Terugname bijzondere waardeverminderingsverliezen

Bijzondere waardeverminderingsverliezen van eigen vermogensinstrumenten worden onder IFRS niet afzonderlijk zichtbaar en derhalve worden deze ook niet teruggenomen. Namelijk, voor wat betreft eigen vermogensinstrumenten die worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardewijzigingen in de winst-en-verliesrekening dan wel in het eigen vermogen, worden zowel de (bijzondere) waardeverminderingen als de latere waardestijgingen ook verwerkt in de winst-en-verliesrekening respectievelijk het eigen vermogen.

Voor schuldinstrumenten (activa) gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs dan wel tegen reële waarde met waardewijzigingen in het eigen vermogen worden de bijzondere waardeverminderingsverliezen ten laste gebracht van de winst-en-verliesrekening en weer teruggenomen indien de waardevermindering opgehouden heeft te bestaan. Deze bijzondere waardeverminderingsverliezen worden telkens herijkt.

Onder het algemene kredietverliesmodel van IFRS 9 wil dit zeggen dat als de kredietkwaliteit van de lening verbetert, en wel zodanig dat er niet langer sprake is een significante verslechtering van het kredietrisico sinds de eerste opname, voor de lening in plaats van een van een verwacht verlies voor de gehele looptijd van de lening, weer een voorziening wordt berekend op basis van een verwacht kredietverlies dat zich in de komende twaalf maanden zal voordoen. Indien de kredietkwaliteit niet is verbeterd alsmede wanneer gebruik kan worden gemaakt van het vereenvoudigde model, vindt de herijking plaats op basis van het opnieuw inschatten van de verwachte verliezen voor de gehele resterende looptijd van de lening. De mutaties in de voorziening worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De Nederlandse regelgeving kent de bepaling van artikel 2:387 lid 4 BW dat waardeverminderingen moeten worden teruggenomen ten gunste van de winst-en-verliesrekening indien de waardevermindering heeft opgehouden te bestaan. Dat betreffen zowel eigen vermogen- als schuldinstrumenten.

1.14 Splitsen derivaten

Onder IFRS 9 is het niet toegestaan om een gecombineerd derivatencontract te splitsen zodat voor een individueel onderliggend derivaat hedge-accounting toegepast kan worden.

Onder IFRS 9 kunnen wel items worden samengevoegd en in combinatie als één afgedekte positie worden aangemerkt. Deze samengevoegde items kunnen bestaan uit de afgedekte positie (overeenkomstig IFRS 9.6.3.1) en een derivaat (IFRS 9.6.3.4). Het IFRS 9 hedgemodel kent ook specifieke bepalingen indien alleen de intrinsieke waarde of het spotelement wordt aangemerkt in de hedgerelatie.

Alle mutaties in de reële waarde van de tijdswaarde of de termijnpunten worden eerst opgenomen in het eigen vermogen ('OCI') in plaats van het resultaat.

De daaropvolgende verwerking in de winst-en-verliesrekening hangt af van de aard van de afgedekte positie. Een soortgelijke behandeling kent IFRS 9 ook voor de zogenoemde basisspread in vreemde valutacontracten.

Onder Richtlijn 290 is de explicietere beperking vanuit IFRS 9 niet opgenomen. Wij zien daarom ook mogelijkheden om wel een deel van een gecombineerd derivatencontract onder hedge-accounting te krijgen. Van belang is dat splitsing initieel en gedurende de looptijd betrouwbaar kan plaatsvinden.

1.15 Kostprijs hedge-accounting

Indien de rechtspersoon hedge-accounting wil toepassen en de derivaten tegen kostprijs waardeert of indien hedge-accounting wordt toegepast op een hedgerelatie waar het hedge-instrument een monetaire post in vreemde valuta is, dient kostprijs hedge-accounting te worden toegepast (RJ 290.603).

IFRS 9 kent deze vorm van hedge-accounting niet omdat derivaten tegen reële waarde worden gewaardeerd en niet tegen kostprijs. Bij kostprijs hedge-afdekking wordt het risico van veranderingen in de reële waarde of variabiliteit van kasstromen afgedekt, terwijl het derivaat net als het afgedekte instrument tegen kostprijs wordt gewaardeerd.

1.16 Voorwaarden van hedge-accounting

RJ 290.610 stelt dat aan specifieke voorwaarden moet zijn voldaan om hedge-accounting te mogen toepassen. Om als afgedekte positie in aanmerking te kunnen komen, dient de afgedekte positie in een hedge-accountingrelatie zonder deze hedge-accountingrelatie van invloed te kunnen zijn op de winst-en-verliesrekening. Deze invloed op de winst-en-verliesrekening is een vereiste omdat hedge-accounting een uitzondering op het toepassen van algemeen geldende regels aangaande resultaatbepaling betekent. Zonder een risico dat van invloed kan zijn op de winst-en-verliesrekening is er geen reden om uitzonderingen op de regels aangaande resultaatbepaling te maken.

Verder geeft RJ 290.613 aan dat indien het toepassen van hedge-accounting wordt gewenst dit gebaseerd moet zijn op basis van generieke documentatie of op basis van documentatie per individuele hedgerelatie (zie paragraaf 1.17).

IFRS 9 heeft met betrekking tot hedge-accounting aansluiting gezocht bij de risicomanagementactiviteiten van een onderneming. IFRS 9 kent net als Richtlijn 290 meer op principes gebaseerde regels, maar bevat wel een aantal specifieke regels die niet in Richtlijn 290 zijn opgenomen. Deze specifieke regels zien onder andere toe op:

- de voorwaarden voor hedge-accounting;
- in aanmerking te nemen hedge-instrumenten;
- in aanmerking te nemen afgedekte posities;
- het afdekken van groepen posten en netto-posities;
- het herijken (herbalanceren) van de hedge-relatie;
- beëindigen van hedge-accounting;
- kosten van hedging; en
- de mogelijkheid om commodity-contracten die zijn aangegaan voor levering van goederen te behandelen als derivaat.

1.17 Documentatie van hedge-accounting

Voor alle vormen van hedge-accounting is hedgedocumentatie verplicht. Richtlijn 290 geeft hiervoor twee mogelijkheden (RJ 290.613):

- toepassen van hedge-accounting op basis van generieke documentatie of;
- toepassen van hedge-accounting op basis van documentatie per individuele hedgerelatie.

In de hedgedocumentatie wordt beschreven hoe de hedgestrategie respectievelijk de hedgerelatie past binnen de doelstellingen van risicobeheer en de verwachting aangaande de effectiviteit van deze hedgerelaties of respectievelijk hedgerelatie. Tevens wordt beschreven de in het soort hedgerelatie betrokken hedge-instrumenten en afgedekte posities.

IFRS 9 onderkent alleen documentatie per individuele hedgerelatie.

1.18 Effectiviteitstest

Om hedge-accounting te kunnen toepassen moet een effectiviteitstest worden gedaan. Hierbij is de vraag of wordt verwacht of de hedge effectief zal zijn en of de hedgerelatie voldoende effectief is geweest om hedge-accounting toe te passen. Richtlijn 290 stelt dat deze effectiviteit kan worden getoetst door middel van bijvoorbeeld:

- de vergelijking van de reële waarde verandering van een hedge-instrument en van een afgedekte positie in een bepaalde periode of cumulatief vanaf het aangaan van de hedgerelatie (dollar offset methode);
- het uitvoeren van regressieanalyse op de veranderingen van de reële waarde van het hedge-instrument en de afgedekte positie of;
- het vergelijken van de kritische kenmerken van een hedge-instrument en van een afgedekte positie. De mate van gelijk zijn van de kritische kenmerken in beide elementen van een hedgerelatie kan een indicatie zijn van de effectiviteit.

Binnen de Nederlandse regelgeving bestaat ook de mogelijkheid om kostprijs-hedge-accounting toe te passen. Bij kostprijs-hedge-accounting wordt de ineffectiviteit alleen in de winst-en-verliesrekening verwerkt indien en voor zover dit (cumulatief) een verlies betreft. Een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting is slechts noodzakelijk indien blijkt dat de kritische kenmerken van het hedge-instrument en de afgedekte positie niet aan elkaar gelijk zijn of niet aan elkaar gelijk zijn geweest en er dus geen sprake is van een volledig effectieve hedge (RJ 290.634).

Als kritische kenmerken gelden onder andere de omvang, looptijd, afgedekte risico en wijze van afrekening van het hedge-instrument en de afgedekte positie.

Onder IFRS 9 wordt een hedge geacht effectief te zijn indien, vanaf het begin en gedurende de looptijd van de hedgerelatie, verwacht wordt dat veranderingen van de reële waarde en de kasstromen van het gehedgede item worden gecompenseerd door veranderingen in de reële waarde en de kasstromen van het hedge-instrument.

Een prospectieve effectiviteitsbeoordeling dient plaats te vinden. Daarbij wordt vastgesteld of aan de volgende effectiviteitseisen wordt voldaan:

- er bestaat een economische relatie tussen het hedged item en het hedge-instrument;
- het effect van kredietrisico domineert niet de waardeverandering uit hoofde van de economische relatie;
- de hedgeratio van de hedgerelatie is hetzelfde als die blijkt uit de hoeveelheid van hedged items die daadwerkelijk worden gehedged en de hoeveelheid van hedge-instrumenten die worden gebruikt om die hoeveelheid hedged items af te dekken. Daarin dient geen onbalans te zitten.

IFRS 9 eist dat retrospectief wordt beoordeeld of de risicomanagementdoelstellingen ten aanzien van de hedge veranderd zijn. Dat zou er toe kunnen leiden dat hedge-accounting beëindigd moet worden. Dat kan ook het geval kan zijn als de economische relatie niet langer aanwezig is tussen het hedged item en het hedge-instrument. Indien deze twee omstandigheden niet zijn opgetreden, wordt hedge-accounting (verplicht) voortgezet en wordt beoordeeld of de hedgeratio (die de verwachte verandering van het hedged item en het hedge-instrument weergeeft) dient te worden aangepast.

Aanpassing van de hedgeratio vindt plaats door nieuwe hedged items of hedge-instruments toe te wijzen dan wel uit de hedgerelatie te halen.

Onder IFRS 9 wordt alle ineffectiviteit retrospectief wel gemeten en wordt deze verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

1.19 Beëindiging hedge-accounting

Richtlijn 290 staat toe om de toepassing van hedge-accounting op ieder moment vrijwillig te beëindigen. Zoals in paragraaf 1.17 is aangegeven kan onder IFRS 9 hedge-accounting niet worden beëindigd indien de omstandigheden rondom de risicomanagementdoelstellingen of de economische relatie tussen het hedged item en het hedge-instrument blijven voortbestaan. Hedge-accounting wordt dan voortgezet voor het gehele of resterende deel van de afdekkingsrelatie.

2 Presentatie

2.1 Classificatie van financiële instrumenten als eigen vermogen of vreemd vermogen in de enkelvoudige jaarrekening

Op basis van RJ 240.207 en RJ 240.208, is het voor een onderneming mogelijk om in de enkelvoudige jaarrekening ten aanzien van de classificatie van financiële instrumenten een keuze te maken tussen classificatie op basis van de juridische vorm of op basis van de economische realiteit van het instrument. IAS 32.15 vereist een presentatie op basis van de economische realiteit van het instrument (zie verder hoofdstuk 11a, 2.2). IFRS is strikter omdat classificatie op grond van de economische realiteit op grond van IFRS een verplichting is en onder de Richtlijnen er nog de mogelijkheid bestaat in de enkelvoudige jaarrekening voor de juridische werkelijkheid te kiezen.

2.2 Classificatie in de geconsolideerde jaarrekening van preferente aandelen waarbij het dividend afhankelijk is van de winst

Richtlijn 290 geeft voor preferente aandelen waarbij het dividend jaarlijks wordt vastgesteld en afhankelijk is van de winst van de onderneming de keuze om dit instrument als eigen vermogen of als financiële verplichting te verantwoorden. Richtlijn 290 bevat nader uitleg wat hieronder wordt verstaan. Onder IAS 32 kwalificeert een dergelijk preferent aandeel als financiële verplichting.

2.3 'Puttable' instrumenten

In IAS 32 is een uitzondering aangebracht voor 'puttable financial instruments' en voor financiële instrumenten waarbij de onderneming in geval van liquidatie de plicht heeft (een pro rata deel van) de netto activa aan een andere partij te leveren. Deze instrumenten met een terugneemverplichting worden als eigen vermogen geclassificeerd indien aan de voorwaarden is voldaan.

Op grond van RJ 290.808 is er een keuze dergelijke instrumenten als vreemd of als eigen vermogen te classificeren.

3 Toelichting

3.1 Additionele informatie

IFRS 7 vereist voor sommige deelonderwerpen soortgelijke informatie als vereist in Richtlijn 290 maar bevat in totaal een veel groter aantal toelichtingseisen dan Richtlijn 290:

- Kwantitatieve informatie over risico's van financiële instrumenten. IFRS 7 benadrukt daarbij dat een onderneming informatie moet toelichten die de gebruikers in staat stelt te beoordelen hoe belangrijk financiële instrumenten voor de onderneming zijn. De standaard geeft aan dat hierbij informatie wordt gegeven die aansluit bij de wijze waarop het management de risico's beoordeelt. Zo moet naast een aantal minimaal vereiste toelichtingen de kwantitatieve toelichting over risico's worden gebaseerd op informatie die het 'key management personnel' hierover ontvangt. Richtlijn 290 kent deze eis niet.
- Toelichting kredietrisico: Richtlijn 290 en IFRS 7 vereisen informatie over maximaal kredietrisico en over belangrijke concentraties van kredietrisico. IFRS 7 kent daarnaast veel meer specifieke toelichtingsvereisten die Richtlijn 290 niet bevat. IFRS 7 vereist voor elk type risico dat voortkomt uit financiële instrumenten dat kwantitatieve toelichting wordt gegeven die is gebaseerd op informatie die het 'key management personnel' hierover ontvangt. Ten aanzien van kredietrisico vereist IFRS 7.35A-N specifieke informatie over het kredietrisicomanagement van de onderneming in relatie tot het verwerken en de waardering van de verwachte kredietverliezen, met inbegrip van de methoden, assumpties en gebruikte informatie om deze verliezen te bepalen. Ook dient de onderneming kwantitatieve en kwalitatieve informatie toe te lichten die de gebruikers van de jaarrekening in staat moeten stellen om de bedragen van de kredietvoorzieningen te kunnen evalueren, inclusief de veranderingen daarin en de reden daarvan. Tevens dient de onderneming specifieke informatie te verschaffen over de kredietrisicoblootstellingen van de onderneming. Ook kent IFRS specifieke toelichtingen voor salderingen (IFRS 7.13A-F).
- Toelichting liquiditeitsrisico. Richtlijn 290 vereist toelichting over rente-, kasstroom- en liquiditeitsrisico door middel van informatie over de contractuele renteherzienings- of aflossingsdata en de effectieve rente. Hierbij moet ook het effect van hedge-instrumenten te worden betrokken. IFRS 7 vereist kwantitatieve toelichting. Een onderneming dient een ouderdomsanalyse voor financiële verplichtingen (zonder derivaten) te geven, waarbij alle toekomstige kasstromen, inclusief de betalingen van rente, worden weergegeven (een niet-verdisconteerde analyse).

- In deze aflossingsanalyse dienen financiële garantiecontracten te worden opgenomen tegen het maximale gegarandeerde bedrag. Een weergave van de kasstromen uit hoofde van derivaten wordt alleen gegeven voor zover dit noodzakelijk is voor het begrip van de timing van de kasstromen (bijvoorbeeld bij interest rate swaps in een kasstroomhedge of voor toegezegde leningen). Ook dient de onderneming een beschrijving te geven van de wijze waarop de onderneming het liquiditeitsrisico beheerst. IFRS 7.34 geeft aan dat de kwantitatieve toelichting moet aansluiten op informatie die het 'key management personnel' hierover ontvangt.
- Toelichting marktrisico. Richtlijn 290 vereist kwalitatieve toelichting over marktrisico. IFRS 7 vereist kwantitatieve toelichting. Een onderneming dient een gevoeligheidsanalyse op te nemen voor elk type marktrisico. Hierin dient te worden aangegeven hoe eigen vermogen en winst-en-verliesrekening worden beïnvloed indien risicovariabelen zouden veranderen. Daarnaast dienen de gebruikte methoden en aannames worden toegelicht (IFRS 7.40). IFRS 7.34 geeft aan dat de kwantitatieve toelichting moet aansluiten op informatie die het 'key management personnel' hierover ontvangt.
- Toelichting reële waarde. Voor elke categorie financieel actief en financiële verplichting, zowel in de balans opgenomen als niet in de balans opgenomen, dient de onderneming volgens Richtlijn 290 en IFRS 7 informatie te geven over de reële waarde (RJ 290.937, IFRS 7.25). IFRS 7 hanteert reële waarde zoals gedefinieerd in IFRS 13. IFRS 13 vereist aanvullende toelichting over reële waarden. Zo vereist IFRS 13.93 dat voor iedere categorie financiële instrumenten die is gewaardeerd tegen reële waarde onder andere de volgende informatie wordt opgenomen:
 - het niveau of de niveaus in de reële-waardehiërarchie (niveau 1, 2 of 3) op basis waarvan de instrumenten zijn gewaardeerd;
 - alle belangrijke herclassificaties tussen niveau 1 en niveau 2, en de reden voor herclassificatie;
 - voor alle waarderingen op niveau 3 een aansluiting tussen de begin- en eindbalans, waarin zijn opgenomen de in de winst-en-verliesrekening verwerkte resultaten, de in het eigen vermogen verwerkte resultaten, de aankopen, verkopen en overige mutaties, de herclassificaties naar of vanuit niveau 3 en de redenen voor herclassificaties.
- Toelichting financiële activa boekwaarde hoger dan reële waarde. Richtlijn 290 vereist dat indien een onderneming een of meer financiële activa heeft opgenomen tegen een boekwaarde die hoger is dan de reële waarde, deze onderneming de volgende gegevens opneemt in de toelichting (RJ 290.943):
 - de boekwaarde en de reële waarde van óf de individuele activa, óf de relevante groepen van die individuele activa en;
 - de redenen voor het niet-verlagen van de boekwaarde, inclusief het gegeven waarop de leiding van de onderneming de overtuiging baseert dat de boekwaarde kan worden gerealiseerd. IFRS 7 kent deze toelichtingseis niet.
- De Richtlijnen kennen geen specifieke toelichtingseisen ten aanzien van financiële activa of verplichtingen tegen reële waarde met waardewijzigingen in winst-en-verliesrekening, maar bevat wel aanbevelingen op dit punt. IFRS 7 kent specifieke eisen, onder andere de toelichting van maximum kredietrisico en wijzigingen in de reële waarde van het instrument.
- IAS 1 bevat specifieke toelichtingen omtrent de beheersing van kapitaal. De Richtlijnen kennen in het geen vergelijkbare toelichtingseis voor alle ondernemingen. De Richtlijnen kennen wel specifieke toelichtingsvereisten inzake kapitaal voor bijvoorbeeld banken, verzekeraars en pensioenfondsen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 290 Financiële instrumenten
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation
- IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement

24 Leasing

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Integrale toepassing IFRS 16 onder de Richtlijnen	Toepassing van IFRS 16 is toegestaan, mits consistent en integraal toegepast.	Geen alternatieve verwerkingswijzen toegestaan.	IFRS strikter
1.2 Herbeoordeling of een contract een lease bevat	Als IFRS, daarnaast in meer situaties.	Alleen als het contract wijzigt.	IFRS strikter
1.3 Samenvoegen van contracten	Specifieke voorwaarden voor combineren van contracten.	Andere specifieke voorwaarden voor combineren van contracten.	Strijdig
1.4 Onderscheid financiële en operationele lease bij de lessee	Onderscheid tussen financiële en operationele leases.	Geen onderscheid financiële en operationele leases.	Strijdig
1.5 Criteria onderscheid financiële en operationele lease	Naast kwalitatieve ook kwantitatieve indicatoren.	Alleen kwalitatieve indicatoren.	NL strikter
1.6 Classificatie sub-leases bij de lessor	Classificatie op basis van onderliggend actief.	Classificatie op basis van gebruiksrecht.	Strijdig
1.7 Vrijstelling voor kortetermijnleases	Geen vrijstelling.	Keuze voor vrijstelling voor leases met een leasetermijn van maximaal twaalf maanden.	NL strikter
1.8 Vrijstelling voor leases van activa met een lage waarde	Geen vrijstelling.	Keuze voor vrijstelling voor leases van activa met een lage waarde.	NL strikter
1.9 Splitsen lease en niet-lease elementen	Op basis van relatieve reële waardes.	Op basis van relatieve afzonderlijke verkoopprijzen.	Strijdig
1.10 Vrijstelling splitsen lease en niet-lease elementen lessee	Vrijstelling voor lessees als betrouwbare splitsing praktisch niet uitvoerbaar is.	Generieke vrijstelling voor lessees om lease en niet-lease elementen te splitsen.	NL strikter
1.11 Splitsen lease-elementen	Regels omtrent grond en gebouwen.	Bredere regels voor identificeren lease-elementen.	IFRS strikter
1.12 Herrekenen leaseverplichting bij aanpassing indices	Geen specifieke bepalingen.	Aanpassing leaseverplichting als betalingen wijzigen.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.13 Contractaanpassingen (lessee en lessor)	Geen regelgeving omtrent aanpassingen van leasecontracten.	Gedetailleerde regelgeving omtrent aanpassingen van leasecontracten.	IFRS strikter
1.14 Specifieke regeling voor SPC's	Economische risico's gedragen in een andere hoedanigheid worden mede in aanmerking genomen.	Geen expliciete bepaling.	NL strikter
1.15 Definitie initiële directe kosten	De marginale kosten die direct zijn toe te rekenen aan de onderhandeling over en de afsluiting van de leaseovereenkomst.	Incrementele kosten voor het verkrijgen van een lease die zich niet zouden hebben voorgedaan opgelopen als de lease niet was verkregen.	IFRS strikter
1.16 Verantwoording initiële directe kosten van een lease bij de lessee	Bij financiële lease in boekwaarde van het actief. Geen regels omtrent initiële directe kosten bij een operationele lease.	Opnemen in gebruiksrecht van het actief.	IFRS strikter
1.17 Verantwoording initiële directe kosten van een financiële lease bij lessor	Activeren en afschrijven of ineens in de winst-en-verliesrekening boeken.	Opnemen in boekwaarde leasevordering.	IFRS strikter
1.18 Verantwoording initiële directe kosten van een operationele lease bij lessor	Toerekenen over de leaseperiode tegenover de leasebaten of direct ten laste van het resultaat.	Opnemen in de boekwaarde van het actief onder operationele lease en toerekenen over de leaseperiode op dezelfde basis als leaseopbrengsten.	IFRS strikter
1.19 Voldoet 'sale-and-leaseback' aan voorwaarden voor omzetverantwoording	Geen relatie met Richtlijn 270 inzake omzetverantwoording.	Analyse of sprake is van voldoen van prestatieverplichting onder IFRS 15.	Strijdig
1.20 Verwerking bate 'sale-and-leaseback'	In geval de reële waarde hoger is dan de boekwaarde, wordt in beginsel een boekwinst gerealiseerd voor het verschil.	Bate wordt proportioneel verantwoord voor het deel dat niet wordt terug geleased.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2 Presentatie			
2.1 Separate presentatie activa	Activa geleased onder een financiële lease worden gepresenteerd als activa in eigendom.	Gebruiksrechten worden ofwel separaat gepresenteerd ofwel in dezelfde categorie als activa in eigendom.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Toelichtingen lessee	Uitgebreide informatieverschaffing.	De in de toelichting op te nemen informatie is uitgebreider dan op grond van de Richtlijnen is vereist.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Toelichtingen lessor	Uitgebreide informatieverschaffing.	De in de toelichting op te nemen informatie is uitgebreider dan op grond van de Richtlijnen is vereist.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

IFRS 16 Leases is ontwikkeld om de belangrijkste kritiekpunten op het model in de voormalige standaarden – welke in grote mate overeenkomen met Richtlijn 292 Leasing – te adresseren, namelijk dat:

- economisch gelijkwaardige leasecontracten op verschillende manieren worden verwerkt; en
- activa en verplichtingen onder operationele leases niet in de balans van lessees worden opgenomen.

Een conceptueel belangrijk verschil is dat de verslaggeving onder Richtlijn 292 afhankelijk is van welke partij de economische voor- en nadelen van het actief zelf draagt terwijl IFRS 16 de nadruk legt op de beschikkingsmacht over het gebruik van het actief.

1 Grondslagen

1.1 Integrale toepassing IFRS 16 onder de Richtlijnen

De Richtlijnen staan toe dat in plaats van Richtlijn 292 de bepalingen van IFRS 16 worden gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening, mits integraal en consistent toegepast. Deze keuze moet worden toegelicht (RJ 292.101). Onder IFRS 16 zijn geen alternatieve verwerkingswijzen toegestaan.

1.2 Herbeoordeling of een contract een lease bevat

Onder IFRS 16 vindt herbeoordeling van een contract om te bepalen of deze een lease bevat alleen plaats als de voorwaarden en condities van het contract wijzigen (IFRS 16.11). Onder de Richtlijnen zijn er meer situaties gedefinieerd waarin contracten opnieuw beoordeeld worden (RJ 292.111).

1.3 Samenvoegen van contracten

RJ 190.4 bevat regelgeving voor samengestelde transacties. Van samengestelde transacties is sprake als de transacties alle voortvloeien uit één wederzijdse wilsovereenstemming, die zich kan manifesteren in één of meerdere overeenkomsten tussen partijen. De afzonderlijke activa en/of passiva die bij samengestelde transacties zijn betrokken, dienen op hun reële waarde te worden gewaardeerd.

IFRS 16 bepaalt dat twee of meer contracten met dezelfde tegenpartij die op of rondom hetzelfde tijdstip worden afgesloten als een enkel contract worden verwerkt als sprake is van één van de volgende criteria:

- de contracten zijn onderhandeld met een gemeenschappelijk commercieel doel dat niet kan worden begrepen zonder de contracten als één geheel te beschouwen;
- het bedrag dat als vergoeding onder een contract wordt betaald is afhankelijk van de prijs of prestatie van het andere contract; of
- de rechten om onderliggende activa te gebruiken in de contracten zijn één leasebestanddeel.

1.4 Onderscheid financiële en operationele lease bij de lessee

Aan de verwerking van leaseovereenkomsten in de jaarrekening van de lessee onder de Richtlijnen gaat de vraag vooraf of het gaat om financiële lease of operationele lease. Het antwoord op deze vraag bepaalt in het algemeen de wijze van verwerking (of vermelding) in de jaarrekening. RJ 292.120 geeft aan dat voor het onderscheid tussen financiële en operationele lease de economische realiteit bepalend is en niet zozeer de juridische vorm. Een financiële lease is een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen; de juridische eigendom kan, maar hoeft niet uiteindelijk te worden overgedragen door de lessor aan de lessee (RJ 292.0). Financiële lease is in feite een vorm van financiering. Een operationele lease is iedere leaseovereenkomst die niet als financiële lease kwalificeert (RJ 292.0).

In tegenstelling tot de Richtlijnen kent IFRS 16 geen leaseclassificatie voor de lessee.

1.5 Criteria onderscheid financiële en operationele lease

De criteria die in de Richtlijnen en IFRS worden gehanteerd ten behoeve van het onderscheid tussen financiële en operationele leasing, zijn inhoudelijk gelijk; de leaseclassificatie wordt bepaald door de economische realiteit van de transactie en niet door de juridische vorm. Uit het geheel van de contractvoorwaarden dient het karakter van de lease te worden afgeleid (RJ 292.120, IFRS 16.63).

Verschillend is echter dat RJ 292.120 naast kwalitatieve voorbeelden ook kwantitatieve indicatoren aanhaalt, terwijl IFRS 16.63 alleen kwalitatieve voorbeelden noemt. Kwantitatieve indicatoren zijn bijvoorbeeld het 75%-criterium (de leaseperiode moet 75% of meer van de economische levensduur bedragen) en het 90%-criterium (de contante waarde van de minimale leasebetalingen moet 90% of meer van de waarde van het lease-object bedragen). Overigens worden de kwantitatieve indicatoren uitdrukkelijk als aanvulling op de voorbeelden genoemd voor de invulling van de hoofdregel. IFRS 16.63 noemt hier slechts de kwalitatieve criteria: 'the major part of the economic life of the asset', en 'substantially all of the fair value of the leased asset'. In de praktijk wordt in situaties waarin IFRS wordt toegepast ook vaak het 75%- en 90%-criterium gebruikt om een indicatie te krijgen of er sprake is van een operationele of financiële lease.

1.6 Classificatie sub-leases bij de lessor

Sub-leases zijn leases waarin een onderneming een actief leaset (als lessee) en doorleaset (als lessor). Classificatie onder IFRS 16 vindt plaats op basis van het gebruiksrecht van het actief. Onder de Richtlijnen is het gebruikelijk om classificatie plaats te laten vinden op basis van het onderliggende actief.

1.7 Vrijstelling voor kortetermijnleases

Voor leases met een leasetermijn korter dan twaalf maanden is het onder IFRS 16 toegestaan om geen leaseverplichting (en dus ook geen gebruiksrecht) op te nemen. Deze keuze wordt gemaakt per categorie van onderliggende activa. Onder Richtlijn 292 is er geen vrijstelling voor leases met een korte termijn. Vaak zullen deze leases vanwege de korte looptijd als operationele lease kwalificeren. Daardoor is de verwerking in de praktijk vaak gelijk voor kortetermijnleases.

1.8 Vrijstelling voor leases van activa met een lage waarde

'Activa van lage waarde' is een begrip dat niet is gedefinieerd door de IASB. De application guidance en basis for conclusions maken duidelijk dat gedacht wordt aan activa met een aanschafwaarde van USD 5.000 of minder in nieuwstaat. Dit zijn in veel gevallen laptops, telefoons, printers, computers et cetera. Hiermee worden veel activa uitgezonderd die naar verwachting van de IASB toch niet materieel zullen zijn voor de totale jaarrekening. Het is onder IFRS 16 expliciet niet vereist om een materialiteitsafweging te maken voor deze leases voor een onderneming. Voor leases van activa van activa met een lage waarde is het onder IFRS 16 toegestaan om geen leaseverplichting (en dus ook geen gebruiksrecht) op te nemen. Deze keuze kan worden gemaakt per lease. Onder Richtlijn 292 is er geen vrijstelling voor leases van activa met een lage waarde. Vaak zullen deze leases als operationele lease kwalificeren. Daardoor is de verwerking in de praktijk vaak gelijk voor leases van activa van lage waarde.

1.9 Splitsen lease en niet-lease elementen

IFRS 16 bepaalt dat ieder leasebestanddeel afzonderlijk verwerkt dient te worden. Hierbij vindt allocatie over leasebestanddelen en niet-leasebestanddelen door de lessee plaats op basis van relatieve afzonderlijke verkoopprijzen. Allocatie over meerdere afzonderlijke leasebestanddelen vindt op dezelfde wijze plaats (IFRS 16.12 en 13). Lessors passen IFRS 15 toe op de allocatie van leasebestanddelen en niet-leasebestanddelen. RJ 292.114 bepaalt dat de betalingen en overige vergoedingen onder de overeenkomst onderscheiden dienen te worden in betalingen die betrekking hebben op de lease en betalingen die betrekking hebben op de overige elementen van de overeenkomst op basis van de relatieve reële waardes. In de praktijk zal dit veelal tot vergelijkbare uitkomsten leiden.

1.10 Vrijstelling splitsen lease en niet-lease elementen lessee

Als praktische toepassing is het voor lessees toegestaan om per categorie van onderliggende activa ervoor te kiezen om leasebestanddelen en niet-leasebestanddelen te combineren als leasebestanddelen (IFRS 16.15). Onder RJ 292.116 is dit alleen mogelijk als het praktisch niet uitvoerbaar is om de betalingen betrouwbaar te splitsen.

1.11 Splitsen lease-elementen

Indien een leaseovereenkomst zowel grond als gebouwen bevat, dient de classificatie van deze bestanddelen onder de Richtlijnen afzonderlijk plaats te vinden, in overeenstemming met de algemene bepalingen voor classificatie.

Onder IFRS 16 is sprake van afzonderlijke leasebestanddelen als aan beide volgende criteria wordt voldaan:

- De lessee kan profiteren van het gebruik van een onderliggend actief op zichzelf of samen met andere middelen die redelijkerwijs beschikbaar zijn voor de lessee. Redelijkerwijs beschikbare middelen zijn die goederen of diensten die afzonderlijk verkocht of geleased worden of middelen waarover de lessee al beschikt.
- Het onderliggende actief is niet in hoge mate afhankelijk van of samenhangend met de andere onderliggende activa in het contract.

De regels in IFRS zijn hierdoor breder van toepassing en daardoor strikter.

1.12 Herrekenen leaseverplichting bij aanpassing indices

De leaseverplichting moet onder IFRS 16 worden aangepast in geval van herschattingen of leaseaanpassingen. Herschattingen vinden plaats in de volgende situaties:

- De leaseperiode wijzigt, bijvoorbeeld in geval beëindigings- of verlengingsopties worden uitgeoefend of anders worden ingeschat dan voorheen.
- De inschatting dat een koopoptie wordt uitgeoefend wijzigt.
- De omvang van het bedrag betaalbaar onder een restwaardegarantie wijzigt.
- De omvang van leasebetalingen die afhankelijk zijn van een index of tarief wijzigt.

In de eerste twee gevallen wordt de disconteringsvoet ook aangepast, omdat de leaseperiode wijzigt.

Richtlijn 292 bevat geen bepalingen wanneer de leaseverplichting (in geval van een financiële lease) wijzigt. In de praktijk is het ongebruikelijk om de leaseverplichting aan te passen in geval van wijzigingen in voorwaardelijke leasebetalingen (vierde item hierboven), maar zou het naar onze mening ook verdedigbaar zijn. De andere drie factoren komen in geval van financiële leases weinig voor.

1.13 Contractaanpassingen (lessee en lessor)

IFRS 16 bevat specifieke bepalingen of een contractaanpassing gezien moet worden als een separaat nieuw leasecontract of als een aanpassing van een bestaand leasecontract. In geval sprake is van een aanpassing van een bestaand leasecontract bevat IFRS 16 gedetailleerde regelgeving hoe de wijziging verwerkt dient te worden. Richtlijn 292 bevat geen vergelijkbare regelgeving.

1.14 Specifieke regeling voor SPC's

RJ 292.130 bepaalt dat het economisch risico gedragen door de lessee of een groepsmaatschappij van de lessee in een andere hoedanigheid dan die van lessee, mede in aanmerking dient te worden genomen in het kader van de beoordeling of uit het geheel van de contractvoorwaarden blijkt dat er sprake is van financiële leasing. Met deze bepaling wordt expliciet ingegaan op de zogenoemde Special Purpose Entity (SPE) of Special Purpose Company (SPC) met leaseactiviteiten; er wordt een leaseovereenkomst gesloten met een speciaal voor dit doel opgerichte maatschappij (verder SPE) die optreedt als lessor.

De lessee – of een groepsmaatschappij van de lessee – kan naast de rol van lessee ook optreden in een andere hoedanigheid, bijvoorbeeld als aandeelhouder, (commanditair) vennoot, financier of garantieggever, en door deze andere hoedanigheid ook een deel van het economisch risico ten aanzien van het lease-object lopen: het economisch risico van het geheel of gedeeltelijk verloren gaan van het door de lessee in de SPE ingebrachte kapitaal bij waardevermindering van het lease-object, of van schade die wordt geleden doordat de lessor een beroep doet op een garantiestelling door een groepsmaatschappij van de lessee.

In IFRS 16 wordt geen speciale aandacht geschonken aan de situatie waarin een SPE-lessor wordt ingeschakeld. IFRS richt zich in beginsel alleen op de vraag of de SPE geconsolideerd moet worden. Wel dient rekening gehouden te worden met het groundbeginsel van welke partij de belangrijkste voor- en nadelen verbonden aan economisch eigendom draagt.

1.15 Definitie initiële directe kosten

Initiële directe kosten zijn onder IFRS 16 gedefinieerd als de incrementele kosten van het verkrijgen van een lease die zich niet zouden hebben voorgedaan als de lease niet verkregen was, met uitzondering van dit soort kosten voor procenten- en dealerlessors in een financiële lease (IFRS 16 appendix A). Deze definitie is consistent met IFRS 15.

Onder Richtlijn 292 worden initiële directe kosten gedefinieerd als de meerkosten die direct zijn toe te rekenen aan de onderhandeling over en de afsluiting van de leaseovereenkomst (RJ 292.0).

1.16 Verantwoording initiële directe kosten van een lease bij de lessee

Onder IFRS 16 worden initiële directe kosten van de lessee opgenomen in de initiële boekwaarde van het gebruiksrecht. Vervolgens wordt deze boekwaarde in beginsel via afschrijvingen gealloceerd aan de gebruiksduur.

Richtlijn 292 bevat geen expliciete bepalingen hoe de lessee dient om te gaan met initiële directe kosten in geval van een operationele lease. Vanuit het algemene principe om leasebetalingen over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening te brengen, zijn wij van mening dat dit ook toegepast kan worden voor initiële directe kosten. In geval van een financiële lease worden de kosten begrepen in de initiële boekwaarde van het actief.

1.17 Verantwoording initiële directe kosten van een financiële lease bij lessor

Initiële directe kosten van de lessor bij het aangaan van een lease dienen te worden begrepen in de boekwaarde van de leasevordering en afgeschreven (IFRS 16.69), tenzij sprake is van een producent/dealer. In de Nederlandse wet- en regelgeving is er een keuze tussen activeren of direct als last nemen (RJ 292.303). IFRS is dus strikter.

1.18 Verantwoording initiële directe kosten van een operationele lease bij lessor

De Richtlijnen geven aan dat initiële directe kosten bij een operating lease door de lessor hetzij worden toegerekend over de leaseperiode tegenover de leasebaten, hetzij direct ten laste van de winst-en-verliesrekening worden gebracht (RJ 292.315). IFRS 16.83 staat deze keuze niet toe. Initiële directe kosten voor de lessor worden opgenomen in de boekwaarde van het actief onder operationele lease en toegerekend over de leaseperiode op dezelfde basis als de leaseopbrengsten.

1.19 Voldoet 'sale-and-leaseback' aan voorwaarden voor omzetverantwoording

IFRS 16 heeft regels voor 'sale-and-leaseback'. Een transactie wordt alleen onder deze regelgeving verwerkt indien voldaan wordt aan de eisen in IFRS 15 omtrent het voldoen aan een prestatieverplichting. Indien dit niet het geval is, wordt de transactie als een financiering verwerkt. De transactie voldoet bijvoorbeeld niet aan de criteria van omzetverantwoording als de verkoper-lessee een terugkooprecht heeft dat substance heeft, omdat er dan geen beschikkingsmacht (control) is overgedragen.

De teruglease is op zich onvoldoende om te concluderen dat niet aan de criteria voor omzetverantwoording wordt voldaan. In dit kader is belangrijk om onderscheid te maken tussen 'control' over het actief (van belang voor IFRS 15) en 'control' over het gebruiksrecht over het actief (van belang voor IFRS 16).

Onder Richtlijn 292 is het niet van belang om vast te stellen of aan de eisen voor omzetverantwoording onder Richtlijn 270 wordt voldaan. Onder Richtlijn 292 is het van belang of de teruglease als operationele of als financiële lease geclassificeerd wordt.

1.20 Verwerking bate 'sale-and-leaseback'

Indien de reële waarde van het verkochte actief hoger is dan de boekwaarde en er is sprake van een operationele teruglease, wordt onder de Richtlijnen in beginsel het verschil als bate verantwoord. Onder IFRS 16 wordt de bate proportioneel verwerkt. De bate wordt alleen verwerkt voor zover het actief niet wordt terug geleased. Hiervoor kan de verhouding worden bepaald tussen de contante waarde van de leaseverplichting (geschoond voor eventuele vooruitbetaling of additionele financiering) en de reële waarde van het actief. De direct verantwoorde bate onder IFRS 16 valt daardoor in de meeste gevallen lager uit dan onder Richtlijn 292.

2 Presentatie

2.1 Separate presentatie activa

Het gebruiksrecht onder IFRS 16 kan in de balans separaat worden gepresenteerd van andere activa. Als alternatief is het mogelijk om gebruiksrechten te combineren met activa die in eigendom zijn (bijvoorbeeld gehuurde panden met panden in eigendom), waarbij in de toelichting een uitsplitsing wordt gegeven (IFRS 16.47).

Onder de Richtlijnen worden activa onder een financiële lease gecombineerd gepresenteerd met activa in eigendom. In de toelichting dient de lessee, als dit van toepassing is, te vermelden dat hij wel economisch maar geen juridisch eigenaar is van het leaseobject (art. 2:366 lid 2 BW), hierbij wordt ook de boekwaarde van deze activa vermeld (RJ 292.208).

3 Toelichting

3.1 Toelichtingen lessee

IFRS 16 bevat uitgebreidere toelichtingseisen dan Richtlijn 292, deze worden in belangrijke mate verklaard door een andere verwerking onder IFRS 16.

Richtlijn 292 vereist de vermelding op grond van artikel 2:366 lid 2 BW dat de lessee geen juridisch eigenaar is van het leaseobject.

3.2 Toelichtingen lessor

IFRS 16 bevat uitgebreidere toelichtingen voor lessors dan Richtlijn 292.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 292 Leasing
- IFRS 16 Leases

25 Stelselwijzigingen, schattingswijzigingen en fouterstel

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Wijziging van kostprijs naar actuele waarde bij (im)materiële activa	Retrospectieve verwerking en toelichting als stelselwijziging.	Regels aangaande verwerking en toelichting stelselwijziging niet van toepassing. Prospectieve verwerking.	Strijdig
1.2 Verwerking stelselwijziging indien cumulatieve effect redelijkerwijze niet kan worden bepaald	Toepassing van de prospectieve methode waarbij de boekwaarden aan het begin van het betreffende boekjaar, gebaseerd op het oude stelsel, als uitgangspunt worden genomen bij de toepassing van het nieuwe stelsel.	De boekwaarden aan het begin van het vroegst mogelijke boekjaar dienen als uitgangspunt genomen te worden.	IFRS strikter
1.3 Verwerking stelselwijziging/fouterstel in het meerjarenoverzicht	De cijfers in meerjarenoverzichten dienen volgens de Richtlijnen te worden aangepast aan het nieuwe stelsel, tenzij dit praktisch niet mogelijk is.	IFRS kent geen afzonderlijke standaard die in het algemeen aandacht besteedt aan de presentatie van meerjarenoverzichten.	NL strikter
1.4 Fouten die leiden tot een ernstige tekortkoming in het inzicht	Wettelijke eis: Mededeling van het bestuur bij de Kamer van Koophandel. Beursfondsen: deponering bij AFM.	IFRS kent deze eis niet.	NL strikter
2 Presentatie			
2.1 Presentatie stelselwijziging en fouterstel	Geen vereiste van een 'extra' openingsbalans.	Presentatie van een 'extra' openingsbalans (derde balans), tenzij geen materiële invloed.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3 Toelichting			
3.1 Stelselwijziging	Minder expliciete toelichtingseisen.	Meer expliciete toelichtingseisen.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Stelselwijziging – invloed volgende boekjaren	Cijfermatige indicatie van deze invloed.	Geen specifieke regel.	NL eist meer toelichting
3.3 Stelselwijziging – toekomstige stelselwijziging	Geen specifieke regel.	Specifieke toelichting.	IFRS eist meer toelichting
3.4 Toelichting fouterstel	Specifieke toelichtingseisen.	Specifieke toelichtingseisen.	Toelichtingseisen enigszins verschillend

Algemeen

Een stelselwijziging kan het gevolg zijn van de introductie of aanpassing van een specifieke richtlijn respectievelijke standaard. In dat geval kan een nieuwe of aangepaste richtlijn respectievelijk standaard specifieke regels bevatten betreffende de overgang op de nieuwe verslaggevingsregels (zoals retrospectief of prospectief). Deze overgangsbepalingen kunnen leiden tot verschillen tussen de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS. In dit hoofdstuk wordt de impact van eventuele overgangsbepalingen buiten beschouwing gelaten.

De regels voor fouterstel gelden onder IFRS niet alleen voor materiële fouten, maar ook voor doelbewuste immateriële fouten om een bepaalde voorstelling te bereiken van de financiële positie van een onderneming (IAS 8.41). De Nederlandse wet- en regelgeving en/of de Richtlijnen kennen een dergelijke specifieke bepaling niet; dit zal echter in de praktijk veelal niet tot andere uitkomsten leiden.

1 Grondslagen

1.1 Wijziging van kostprijs naar actuele waarde bij (im)materiële activa

Een stelselwijziging van de waardering van (im)materiële vaste activa van het kostprijsmodel naar het actuele-waardemodel, wordt niet volgens IAS 8 verwerkt, maar als een herwaardering in overeenstemming met IAS 16 of IAS 38 (IAS 8.17). Dit houdt in dat deze wijziging prospectief dient te worden verwerkt ofwel dat de vergelijkende cijfers niet worden aangepast. Bovendien zijn de toelichtingseisen van IAS 8 hierop niet van toepassing (IAS 8.18).

De Richtlijnen kennen een dergelijke specifieke bepaling niet en derhalve dient de overgang naar het actuele-waardemodel onder Nederlandse grondslagen als stelselwijziging te worden verwerkt (retrospectieve verwerking) en toegelicht (RJ 140.208, RJ 140.213-216).

1.2 Verwerking stelselwijziging, indien cumulatief effect redelijkerwijze niet kan worden bepaald

Een verschil kan zich voor doen wanneer het cumulatieve effect (het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorgaande boekjaar vóór en ná herrekening) redelijkerwijze niet kan worden bepaald. Bij toepassing van de Richtlijnen wordt dan de prospectieve methode toegepast waarbij de boekwaarden aan het begin van het betreffende boekjaar, gebaseerd op het oude stelsel, als uitgangspunt worden genomen bij de toepassing van het nieuwe stelsel (RJ 140.209). Onder IFRS dienen de boekwaarden aan het begin van het vroegst mogelijke boekjaar als uitgangspunt genomen te worden (IAS 8.24-25). Dit zal meestal in de praktijk niet tot verschillen leiden.

1.3 Verwerking stelselwijziging/foutenherstel in het meerjarenoverzicht

De cijfers in meerjarenoverzichten dienen volgens de Richtlijnen te worden aangepast aan het nieuwe stelsel dan wel als gevolg van het herstel van de fout, tenzij dit praktisch niet mogelijk is (RJ 140.212). Als dat laatste het geval is, dient dit te worden vermeld. Wanneer het praktisch niet mogelijk is om het cumulatieve effect, aan het begin van de verslagperiode te bepalen, worden de cijfers in het meerjarenoverzicht aangepast vanaf het vroegste tijdstip waarop dit praktisch wel mogelijk is (RJ 140.212). IFRS kent geen afzonderlijke standaard die in het algemeen aandacht besteedt aan de presentatie van meerjarenoverzichten.

1.4 Fouten die leiden tot ernstige tekortkoming in het inzicht

De Nederlandse wet benoemt een zodanige onjuistheid in de jaarrekening, geconstateerd na het vaststellen van de jaarrekening door de leden of de aandeelhouders, dat de jaarrekening in het geven van het wettelijk vereiste inzicht in ernstige mate tekort is geschoten (in het spraakgebruik ook wel aangeduid als fundamentele fout). Indien sprake is van een dergelijke fout is artikel 2:362 lid 6 BW van toepassing. Dit artikel schrijft voor dat het bestuur omtrent het in ernstige mate tekortschieten van het inzicht onverwijld aan de leden of aandeelhouders bericht en dat het een mededeling dienaangaande neerlegt ten kantore van het handelsregister. Bij deze mededeling wordt een accountantsverklaring gevoegd, mits de jaarrekening was gecontroleerd (RJ 150.102). Beursgenoteerde vennootschappen dienen een mededeling te sturen aan de AFM (art. 5:25m lid 5 Wft). Beursgenoteerde vennootschappen worden geacht hiermee te hebben voldaan aan de verplichting om de mededeling te deponeren bij het handelsregister (art. 2:362 lid 6 BW).

IFRS kent een dergelijke bepaling niet. Wel zal elke rechtspersoon die onder Titel 9 Boek 2 BW valt en (vrijwillig) IFRS toepast aan artikel 2:362 lid 6 BW onderworpen zijn en dezelfde procedure moeten volgen.

2 Presentatie

2.1 Presentatie stelselwijziging en fourterstel

In geval van retrospectieve aanpassing of reclassificatie, dienen onder IFRS drie balanssen te worden opgesteld, namelijk einde boekjaar, einde vorig boekjaar en begin van de eerste vergelijkende periode (IAS 1.40A, IAS 1.40B). Echter, indien de retrospectieve aanpassing of reclassificatie geen materiële invloed heeft op de informatie in de balans aan het begin van de eerste vergelijkende periode, is het niet verplicht om deze additionele balans op te stellen. In de Richtlijnen is geen eis tot het opstellen van een 'extra' openingsbalans (derde balans) opgenomen.

3 Toelichting

3.1 Stelselwijziging

Artikel 2:363 lid 4 BW, RJ 140.213216 en RJ 140.211 verlangen de volgende informatie:

- hoe het nieuwe en het oude stelsel van elkaar verschillen;
- de redenen die tot de stelselwijziging hebben geleid;
- de toegepaste wijze van verwerken van de effecten van de stelselwijziging;
- de betekenis van de stelselwijziging voor vermogen en resultaat;
- de betekenis van de stelselwijziging voor individuele posten;
- een cijfermatige indicatie van een belangrijke kwantitatieve invloed op een of meer volgende boekjaren (zie 3.2 hierna);
- indien een betrouwbare berekening of schatting van de invloed op vermogen en resultaat niet mogelijk is of indien een cijfermatige indicatie van de invloed op volgende boekjaren niet kan worden gegeven, dient dat in de toelichting te worden vermeld;
- indien de aanpassing van de vergelijkende cijfers praktisch niet mogelijk is, dient de reden voor het niet aanpassen te worden vermeld alsmede de aard van de aanpassing indien deze wel had plaatsgevonden (RJ 140.211).

IFRS maakt bij de informatie die moet worden verstrekt in de toelichting onderscheid tussen stelselwijzigingen als gevolg van de toepassing van een nieuwe standaard of interpretatie (IAS 8.28) en vrijwillige stelselwijzigingen (IAS 8.29). De Richtlijnen maken een dergelijk onderscheid voor de toelichting op stelselwijzigingen niet, zoals hiervoor al aangegeven zal dit in de praktijk niet tot verschillen in verwerking leiden.

Indien er sprake is van een stelselwijziging als gevolg van de toepassing van een nieuwe standaard of interpretatie die leidt tot een effect op de huidige of een voorgaande periode dan wel op toekomstige perioden, moet de volgende informatie in de toelichting worden opgenomen (IAS 8.28):

- de titel van de standaard of interpretatie;
- indien van toepassing, dat de stelselwijziging geschiedt in overeenstemming met de overgangsbepalingen van de desbetreffende standaard of interpretatie;
- de aard van de stelselwijziging;
- indien van toepassing, een beschrijving van de overgangsbepalingen;
- indien van toepassing, de overgangsbepalingen die een effect kunnen hebben op toekomstige perioden;

- het bedrag van de aanpassing voor de huidige periode en voor elke voorafgaande periode;
 - de omvang van de correctie van iedere post die hierdoor wordt beïnvloed;
 - de gewone en verwaterde winst per aandeel voor zover van toepassing op grond van IAS 33;
- het bedrag van de aanpassingen met betrekking tot perioden voorafgaand aan de perioden die in de vergelijkende cijfers worden gerapporteerd;
- indien van toepassing, de omstandigheden die ertoe hebben geleid dat het praktisch niet mogelijk is om de stelselwijziging geheel of gedeeltelijk met terugwerkende kracht toe te passen en een beschrijving van hoe en vanaf wanneer de stelselwijziging wel is doorgevoerd.

Indien er sprake is van een vrijwillige stelselwijziging die leidt tot een effect op de huidige of een voorgaande periode dan wel op toekomstige perioden, moet de volgende informatie in de toelichting worden opgenomen (IAS 8.29):

- de aard van de stelselwijziging;
- de redenen waarom het nieuwe stelsel betrouwbare en meer relevante informatie geeft;
- het bedrag van de aanpassing voor de huidige periode en voor elke voorafgaande periode;
 - de omvang van de correctie van iedere post die hierdoor wordt beïnvloed;
 - de gewone en verwaterde winst per aandeel voor zover van toepassing op grond van IAS 33;
- het bedrag van de aanpassingen met betrekking tot perioden voorafgaand aan de perioden die in de vergelijkende cijfers worden gerapporteerd;
- indien van toepassing, de omstandigheden die ertoe hebben geleid dat het praktisch niet mogelijk is om de stelselwijziging geheel of gedeeltelijk met terugwerkende kracht toe te passen en een beschrijving van hoe en vanaf wanneer de stelselwijziging wel is doorgevoerd.

Uit voorgaande blijkt dat in IFRS de toelichtingseisen meer expliciet zijn beschreven. Omdat onder de Nederlandse wet- en regelgeving de benodigde toelichting verstrekt moet worden om te voldoen aan het inzietsvereiste (bedoeld in art. 2:362 lid 1 BW) zal deze toelichting niet verschillen van de meer expliciet beschreven toelichtingseisen onder IFRS met uitzondering van de punten die behandeld worden in paragraaf 3.2 en 3.3.

3.2 Stelselwijziging – invloed volgende jaren

De Richtlijnen geven aan dat in het geval dat verwacht kan worden dat een stelselwijziging een belangrijke kwantitatieve invloed zal hebben op een of meer volgende boekjaren, een cijfermatige indicatie van deze invloed gegeven dient te worden. Indien deze indicatie niet kan worden gegeven, dient dit in de toelichting te worden vermeld (RJ 140.216). IFRS vermeldt hier niets over.

3.3 Stelselwijziging – toekomstige stelselwijziging

Indien een onderneming een nieuw uitgevaardigde standaard of interpretatie die nog niet in werking is getreden, nog niet heeft toegepast, dient de onderneming dit te melden en de volgende informatie in de toelichting op te nemen (IAS 8.30-31):

- de titel van de standaard of interpretatie;
- de aard van de toekomstige wijzigingen;
- de datum waarop de standaard of interpretatie verplicht moet worden toegepast;
- de datum waarop de onderneming van plan is de nieuwe standaard of interpretatie toe te passen en;
- een bespreking van het effect van de stelselwijziging, of indien dat effect niet bekend is of redelijkerwijs kan worden ingeschat, vermelding van dat feit.

Een dergelijke verplichting is niet in de Richtlijnen opgenomen.

3.4 Toelichting fouterstel

Op grond van de Richtlijnen moet de volgende informatie in de toelichting worden opgenomen in geval van herstel van een materiële fout (RJ 150.204-206):

- dat sprake is van herstel van een materiële fout;
- het effect van het fouterstel;
- de aard van de fout;
- de omvang van de fout voor zover van toepassing;
- de verschillen tussen de aangepaste vergelijkende cijfers en de oorspronkelijke vergelijkende cijfers (art. 2:363 lid 5 BW);
- indien de aanpassing van de vergelijkende cijfers praktisch niet mogelijk is, de reden voor het niet aanpassen alsmede de aard van de aanpassing indien deze wel had plaatsgevonden (RJ 150.205);
- indien de aanpassing van daarvoor liggende jaren in meerjarenoverzichten niet mogelijk is, dit feit (RJ 150.206);
- aangepaste gewone en verwaterde winst per aandeel voor vergelijkende boekjaren voor zover van toepassing (RJ 340.301).

IFRS vereist soortgelijke informatie in de toelichting als de Richtlijnen. IFRS schrijft de volgende toelichting voor (IAS 8.49):

- de aard van de fout;
- voor elke gepresenteerd vergelijkend boekjaar voor zover praktisch mogelijk:
 - de omvang van de correctie van iedere post die hierdoor wordt beïnvloed;
 - de gewone en verwaterde winst per aandeel voor zover van toepassing;
- de omvang van de correctie van het beginvermogen van de vroegste periode gepresenteerd;
- indien de aanpassing van een vergelijkende periode niet mogelijk is, de omstandigheden die hiertoe geleid hebben en een beschrijving van hoe en vanaf wanneer de fout is gecorrigeerd.

Uit bovenstaande blijkt dat de Richtlijnen aanvullend ten opzichte van IFRS vragen om indien de aanpassing van de vergelijkende cijfers praktisch niet mogelijk is de aard van de aanpassing als deze wel had plaatsgevonden toe te lichten.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 140 Stelselwijzigingen
- RJ 145 Schattingswijzigingen
- RJ 150 Fouterstel
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 8 Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors

26 Gesegmenteerde informatie

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Toepassingsgebied			
	Verplichte segmentatie van netto-omzet en personeelsgegevens voor grote respectievelijk (middel)grote rechtspersonen, RJ 350.3 inzake aanvullende gesegmenteerde informatie aanbevolen voor (middel)grote rechtspersonen.	Verplicht voor ondernemingen met eigen- of vreemd-vermogensinstrumenten aan een publieke markt of ondernemingen die met een dergelijke notering bezig zijn. Geen segmentatie-eisen in IFRS inzake personeelsgegevens alhoewel een Nederlandse rechtspersoon die IFRS toepast, op grond van de Nederlandse wet, enkelvoudige gesegmenteerde informatie over personeelsgegevens dient op te nemen.	IFRS strikter
2 Presentatie (aanbevolen onder de Richtlijnen en verplicht onder IFRS)			
2.1 Definitie operationeel segment	Voor de bepaling van een operationeel segment is de interne rapportage aan het bestuur het uitgangspunt.	Voor de bepaling van een operationeel segment is de interne rapportage aan de 'chief operating decision maker' het uitgangspunt.	IFRS strikter
2.2 Kwantitatieve criteria	Er wordt uitgegaan van de netto-omzet.	Er wordt uitgegaan van de opbrengsten.	NL strikter
2.3 Aantal segmenten	Geen richtlijn.	Praktische grens van tien te rapporteren segmenten.	IFRS strikter
2.4 Wijzigingen in de te rapporteren segmenten door de kwantitatieve criteria	Geen specifieke regels.	Specifieke regels voor de presentatie van segmenten die voor de eerste maal of niet meer voldoen aan de kwantitatieve criteria.	IFRS strikter
3 Toelichting (aanbevolen onder de Richtlijnen en verplicht onder IFRS)			
3.1 Resultaat per segment	Resultaat per segment toelichten, hangt af van de managementrapportage.	Resultaat per segment altijd toelichten.	IFRS eist meer toelichting

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.2 Overige posten per segment	Minder uitgebreide lijst van posten waaruit gesegmenteerde informatie kan bestaan.	Uitgebreide lijst van overige toe te lichten posten per segment.	IFRS eist meer toelichting
3.3 Aansluiting van segmentinformatie	Aansluiting van netto-omzet, resultaat, activa en passiva totalen naar de jaarrekening.	Aansluiting van de gesegmenteerde informatie van specifiek benoemde posten en overige materiële posten naar de jaarrekening.	IFRS eist meer toelichting
3.4 Toelichting grondslagen	Toelichting minder uitgebreid.	Toelichting uitgebreider.	IFRS eist meer toelichting
3.5 Organisatie brede toelichting	De wet verplicht grote rechtspersonen gesegmenteerde informatie per bedrijfstak en geografisch gebied op te nemen. RJ geen aanvullende regels.	Aanvullende toelichting over producten, diensten, klanten en geografische gebieden.	IFRS eist meer toelichting
3.6 Veranderingen in de organisatiestructuur	Als de vergelijkende cijfers niet aangepast kunnen worden, enkel toelichting hiervan.	Als de vergelijkende cijfers niet aangepast kunnen worden, wordt de gesegmenteerde informatie zowel voor de oude als de nieuwe segmenten vermeld.	IFRS eist meer toelichting
3.7 Informatie over het aggregeren van segmenten	Toelichting minder uitgebreid.	Toelichting uitgebreider met betrekking tot de toepassing van de aggregatiecriteria.	IFRS eist meer toelichting
3.8 Disaggregatie van opbrengsten	Geen specifieke regels	Disaggregatie van de opbrengsten (IFRS 15) en hoe dit zich verhoudt tot de gesegmenteerde informatie van de opbrengsten.	IFRS eist meer toelichting

1 Toepassingsgebied

De Nederlandse wet verplicht (middel)grote rechtspersonen, waarop Titel 9 Boek 2 BW van toepassing is, tot segmentatie van personeelsgegevens. Voor grote rechtspersonen is tevens een segmentatie van de netto-omzet verplicht.

Op grond van artikel 2:380 BW moeten grote ondernemingen de netto-omzet segmenteren naar bedrijfstak (lid 1) en geografische gebied (lid 2). Richtlijn 350 bevat (in par. 2) aanvullende bepalingen met betrekking tot deze informatie over de netto-omzet.

(Middel)grote ondernemingen dienen op grond van artikel 2:382 BW segmentatie van personeelsgegevens (zowel in de geconsolideerde als enkelvoudige jaarrekening) te verstrekken, namelijk het gemiddelde aantal gedurende het boekjaar bij de rechtspersoon werkzame werknemers ingedeeld op een wijze die is afgestemd op de inrichting van het bedrijf. Een indeling naar bedrijfstakken en/of een indeling naar geografische gebieden is in de praktijk gebruikelijk. Ook dient het aantal werknemers dat buiten Nederland werkzaam is te worden vermeld.

Kleine rechtspersonen die de Richtlijnen (en geen IFRS) toepassen, hoeven enkel het gemiddeld aantal werknemers gedurende het boekjaar toe te lichten waarbij ze zijn vrijgesteld van het geven van gesegmenteerde informatie hierover (art. 2:396 lid 5 BW). Echter, in geval een kleine rechtspersoon vrijwillig een geconsolideerde jaarrekening opstelt, is artikel 2:410 lid 5 BW van toepassing en dient de kleine rechtspersoon op geconsolideerd niveau wel gesegmenteerde informatie over het aantal werknemers te vermelden. Micro-entiteiten hoeven in zijn geheel geen informatie te geven over personeelsgegevens (art. 2:395a lid 6 BW). IFRS kent geen segmentatiebepalingen inzake personeelsgegevens, alhoewel een Nederlandse rechtspersoon die IFRS toepast, wel op grond van de Nederlandse wet gesegmenteerde informatie over personeelsgegevens op enkelvoudig niveau dient op te nemen (art. 2:362 lid 9 BW).

Paragraaf 3 van Richtlijn 350 geeft aanbevelingen voor grote en middelgrote ondernemingen, die vrijwillig aanvullende gesegmenteerde informatie willen geven naast de bovengenoemde wettelijk vereiste informatie (RJ 350.103). IFRS 8 is van toepassing als de eigen- of vreemd-vermogensinstrumenten van de rechtspersoon worden verhandeld op een publieke markt of als de rechtspersoon met een dergelijke notering van instrumenten op een publieke markt bezig is. Dit kan zowel in het binnenland als het buitenland zijn of op een 'over-the-counter-market' inclusief lokale en regionale markten (IFRS 8.2).

Overigens zijn de aanbevelingen van RJ 350.3 voor (middel)grote ondernemingen, grotendeels gebaseerd op IFRS 8. Hierdoor stemmen IFRS 8 en RJ 350.3 deels overeen; de verschillen hebben met name betrekking op verschillen in terminologie. Wel is de vereiste gesegmenteerde informatie onder IFRS uitgebreider.

In paragraaf twee en drie worden de verschillen tussen RJ 350.3 en IFRS 8 weergegeven.

2 Presentatie (aanbevolen onder de Richtlijnen en verplicht onder IFRS)

2.1 Definitie operationeel segment

De definitie van een operationeel segment verschilt in RJ 350.3 gradueel van IFRS 8, omdat onder de Richtlijnen de interne rapportage aan het bestuur bepalend is voor het identificeren van een operationeel segment (RJ 350.304), terwijl onder IFRS 8 de informatie aan de 'chief operating decision maker' leidend is (IFRS 8.5). RJ 350.3 heeft het begrip bestuur niet verder uitgewerkt. Echter, uit de Ten Geleide bij de RJ jaareditie 2009 en RJ 350.301 is af te leiden dat met het begrip bestuur niet het statutaire bestuur wordt bedoeld, maar het bestuur in bredere zin, namelijk het bestuur dat de activiteiten aanstuurt en daarover managementinformatie ontvangt. Wij zijn van mening dat in de praktijk dit verschil in terminologie meestal niet tot verschillen tussen RJ 350.3 en IFRS 8 zal leiden.

2.2 Kwantitatieve criteria

Een operationeel segment of geaggregeerd segment wordt afzonderlijk toegelicht als het aan de kwantitatieve criteria voldoet (RJ 350.303, IFRS 8.11). De drie kwantitatieve criteria voor de bepaling van de te rapporteren segmenten in RJ 350.3 stemmen overeen met IFRS 8 met de volgende uitzondering. RJ 350.3 gaat bij de kwantitatieve criteria uit van de netto-omzet, terwijl in IFRS van de opbrengsten wordt uitgegaan. Opbrengsten is een ruimer begrip dan netto-omzet.

2.3 Aantal segmenten

IFRS 8 vermeldt dat er een praktische grens is aan het aantal individueel te rapporteren segmenten, waarbij als richtlijn een grens van tien segmenten wordt gegeven (IFRS 8.19). RJ 350.3 kent een dergelijke regel niet.

2.4 Wijzigingen in de te rapporteren segmenten door de kwantitatieve criteria

IFRS 8 geeft regels voor het verwerken van wijzigingen in de te rapporteren segmenten ten opzichte van voorgaand jaar door het voor de eerste maal voldoen respectievelijk het niet langer voldoen aan de kwantitatieve criteria:

- een segment dat in de direct voorafgaande verslagperiode werd aangemerkt als een te rapporteren segment, maar in de lopende verslagperiode niet langer voldoet aan de groottecriteriën, dient toch als een te rapporteren segment te worden aangemerkt, indien management van mening is dat het segment van blijvende betekenis is (IFRS 8.17);
- voor een segment dat in de lopende periode op grond van de groottecriteriën wordt aangemerkt als een te rapporteren segment, maar in de direct voorafgaande verslagperiode nog niet voldeed aan deze vereisten, dienen de vergelijkende gegevens van de voorafgaande periode te worden aangepast teneinde het nieuw te rapporteren segment als een afzonderlijk segment te tonen, tenzij dit praktisch gezien onuitvoerbaar is (IFRS 8.18).

In RJ 350.3 zijn bovenstaande regels niet opgenomen.

3 Toelichting (aanbevolen onder de Richtlijnen en verplicht onder IFRS)

3.1 Resultaat per segment

Zowel in IFRS 8 als in RJ 350.3 is de informatie per te rapporteren segment afhankelijk van de managementrapportage. Echter, in tegenstelling tot IFRS (IFRS 8.23) is de vermelding van het segmentresultaat onder RJ 350.3 alleen aan de orde als deze informatie opgenomen is in de aan het bestuur beschikbaar gestelde managementinformatie (RJ 350.314).

3.2 Overige posten per segment

RJ 350.3 geeft een lijst van wat de informatie per te rapporteren segment kan omvatten (RJ 350.314). Deze lijst in RJ 350.3 is minder uitgebreid dan in IFRS (IFRS 8.23-24). Zo schrijft IFRS bijvoorbeeld ook de vermelding van rentebaten en -lasten en belastingen voor. Bovendien vereist IFRS ook gesegmenteerde informatie over het resultaat van en de investeringen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures gewaardeerd volgens de 'equity method'.

Ook gaat IFRS een stap verder door gesegmenteerde informatie over materiële posten uit de winst-en-verliesrekening en zonder kasstroom te vereisen, terwijl RJ 350.3 enkel bijzondere posten noemt. Overigens is zowel onder RJ 350.3 als IFRS het toelichten van deze gesegmenteerde informatie afhankelijk van of en hoe het in de managementrapportage is opgenomen.

3.3 Aansluiting van segmentinformatie

Op basis van IFRS 8.28 dient het totaal van de omzet en resultaat van de segmenten aangesloten te worden op de opbrengsten en het resultaat, zoals deze gepresenteerd worden in de winst-en-verliesrekening. Tevens dient het totaal van de segmentactiva en van de segmentverplichtingen, mits deze regelmatig aan de 'chief operating decision maker' worden verstrekt, te worden aangesloten met de totalen voor de gehele groep. Een dergelijke aansluiting dient ook te worden gegeven voor elke overige materiële post van de segmenten die is toegelicht.

RJ 350.3 vraagt ook een dergelijke aansluiting, maar enkel voor de netto-omzet, het bedrijfsresultaat, de activa en de som van voorzieningen en kort- en langlopende schulden (RJ 350.316) en niet voor de overige materiële posten. Bovendien eist IFRS 8 in tegenstelling tot RJ 350.3 dat de bronnen van de opbrengsten in de categorie alle overige segmenten worden beschreven in de toelichting.

3.4 Toelichting grondslagen

Aangezien de grondslagen voor de gesegmenteerde informatie kunnen afwijken van de jaarrekening, worden deze grondslagen toegelicht. De elementen gevraagd door RJ 350.3 in deze toelichting stemmen grotendeels overeen met IFRS, hoewel de toelichtingseisen onder IFRS uitgebreider zijn. IFRS 8 eist aanvullend de toelichting van het effect van de wijzigingen in de grondslagen voor de resultaten ten opzichte van het voorgaande jaar en dat de aard en het effect van eventuele asymmetrische allocatie aan de segmenten worden toegelicht (IFRS 8.27).

3.5 Organisatie brede toelichting

IFRS 8.31-34 eist dat informatie opgenomen wordt over de producten, diensten, specifieke geografische gegevens en belangrijkste klanten van de onderneming als geheel, ook al is er maar één segment geïdentificeerd. Op grond van artikel 2:380 BW moeten grote ondernemingen de netto-omzet segmenteren naar bedrijfstak (lid 1) en geografische gebied (lid 2). RJ 350.3 kent geen verdere organisatie brede toelichtingsvereisten.

3.6 Veranderingen in de organisatiestructuur

Indien een rechtspersoon de organisatiestructuur wijzigt waardoor een andere samenstelling van de te rapporteren segmenten ontstaat, wordt onder RJ 350.3 toegelicht wat de wijziging voor de segmentinformatie inhoudt en of en op welke wijze de vergelijkende cijfers hierop zijn aangepast (RJ 350.317). De vergelijkende cijfers worden dan zowel onder RJ 350.3 als IFRS aangepast aan de nieuwe organisatiestructuur, tenzij de informatie niet beschikbaar is en de kosten voor het doel van de te geven informatie onevenredig hoog uitvallen (RJ 350.317, IFRS 8.29-30). Als deze laatstgenoemde situatie zich voordoet, dan dient onder IFRS 8 de entiteit in het verslagjaar waarin deze wijziging plaatsvindt voor vergelijkingsdoeleinden de gesegmenteerde informatie voor het lopende verslag zowel op basis van de oude als de gewijzigde samenstelling van de te rapporteren segmenten in de toelichting op te nemen (IFRS 8.29-30). RJ 350.3 bevat deze extra toelichtingseis niet.

3.7 Informatie over het aggregeren van segmenten

IFRS 8 eist de volgende toelichting over de beoordeling die het management heeft uitgevoerd bij het aggregeren van segmenten (IFRS 8.22 (aa)):

- een korte beschrijving van de operationele segmenten die zijn samengevoegd; en
- een beschrijving van de economische indicatoren die het management heeft beoordeeld bij het vaststellen of sprake is van gelijke economische kenmerken. Voorbeelden hiervan zijn winstmargeverschillen en omzetgroeiervachtingen.

Deze toelichtingseis is in de Richtlijnen niet opgenomen. Wel vragen de Richtlijnen zoals IFRS om toe te lichten de factoren die zijn gebruikt voor de bepaling van de te rapporteren segmenten zoals of operationele segmenten zijn geaggregeerd (RJ 350.313, IFRS 8.22 (a)).

3.8 Disaggregatie van opbrengsten

Naast de gesegmenteerde informatie eist IFRS 15 om gedisaggregeerde informatie van de opbrengsten op te nemen. Deze informatie wordt gesplitst in categorieën die aangeven hoe de aard, grootte, tijdstip en onzekerheid van de opbrengsten en kasstromen bepaald worden door economische factoren (IFRS 15.114). In IFRS 15.B87-89 wordt een nadere uitleg gegeven voor het selecteren van deze categorieën. Daarnaast eist IFRS 15 om de relatie tussen deze gedisaggregeerde informatie van opbrengsten en de opbrengsten per segment duidelijk toe te lichten (IFRS 15.115).

Deze toelichtingseis is in de Richtlijnen niet opgenomen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 350 Gesegmenteerde informatie
- IFRS 8 Operating Segments
- IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers

27 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en activa

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Niet in de balans opgenomen activa	Niet-verwerkte activa: bestaande activa waarvan de kostprijs of waarde niet op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld dan wel waarvan het niet waarschijnlijk is dat uit deze activa in de toekomst economische voordelen naar de rechtspersoon zullen vloeien.	Geen specifieke regel opgenomen voor niet-verwerkte activa.	NL strikter
2 Presentatie			
	–	–	–
3 Toelichting			
3.1 Vermelding uit hoofde van Nederlandse wetgeving	Wettelijke verplichting tot vermelding van aansprakelijkheid uit hoofde van artikel 2:403 BW, garanties ten behoeve van bestuurders of commissarissen en eventuele zekerheden voor niet uit de balans blijkende verplichtingen.	Geen specifieke regel.	NL eist meer toelichting
3.2 Ketenaansprakelijkheid van aannemers en inleners van arbeidskrachten	De aansprakelijk dient toegelicht te worden.	Geen specifieke regel.	NL eist meer toelichting
3.3 Gevolgen van het zijn van vennoot in V.o.f. of beherend vennoot C.V.	De aansprakelijkheid dient toegelicht te worden.	Geen specifieke regel.	NL eist meer toelichting
3.4 Meerjarige verplichtingen	Informatie dient te worden opgenomen over belangrijke meerjarige financiële verplichtingen waaraan de onderneming is gebonden inclusief totaalbedrag welke na één en vijf jaar vervallen.	Geen specifieke regel.	NL eist meer toelichting

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.5 Verplichtingen inzake voorraden	Vermelden totaalbedrag aan verplichtingen uit inkoop- en verkoopcontracten indien er in verhouding tot de normale bedrijfsomvang een abnormaal grote afname- of leveringsplicht geldt.	Geen specifieke regel.	NL eist meer toelichting
3.6 Deel uitmaken van fiscale eenheid bij verplichtingen aan groepsmaatschappijen	Vermelden dat de rechtspersoon in een fiscale eenheid voor vennootschapsbelasting en/of omzetbelasting met andere groepsmaatschappijen is opgenomen.	Geen specifieke regel.	NL eist meer toelichting
3.7 Vrijstelling vermelding van toelichting op verplichtingen indien het de positie in een geschil ernstig zou schaden	Bij uitzondering; vermelden van de algemene aard van het geschil.	Bij uitzondering; vermelden van de algemene aard van het geschil, vermelden dat er geen toelichting is opgenomen en de reden hiervan.	IFRS eist meer toelichting
3.8 Zakelijke doel van een regeling	Het zakelijke doel van een regeling dient te worden toegelicht.	Geen specifieke regel.	NL eist meer toelichting

Algemeen

Meerjarige financiële verplichtingen worden in de Richtlijnen onderscheiden als categorie van niet in de balans opgenomen verplichtingen. Deze zijn in IAS 37 niet als afzonderlijke categorie opgenomen, maar uitgewerkt in de betreffende standaarden (onder andere IFRS 16 'Leases').

1 Grondslagen

1.1 Niet in de balans opgenomen activa

Het toepassingsgebied van de niet in de balans opgenomen activa wordt onder de Richtlijnen ruimer neergezet dan onder IFRS. In de Richtlijnen worden onder deze activa ook niet-verwerkte activa opgenomen (RJ 252.0 en RJ 940): dit zijn bestaande activa die voortkomen uit gebeurtenissen tot en met de balansdatum die echter niet in de balans worden verwerkt omdat de kostprijs of waarde ervan niet op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld of het niet waarschijnlijk is dat uit deze activa in de toekomst economische voordelen naar de rechtspersoon zullen vloeien. Deze categorie wordt niet specifiek genoemd in IAS 37.

2 Presentatie

Er zijn geen verschillen in presentatie tussen de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS.

3 Toelichting

3.1 Vermelding uit hoofde van Nederlandse wetgeving

De navolgende specifieke Nederlandse aspecten, die ontleend zijn aan de wettelijke bepalingen, dienen te worden toegelicht:

- de hoofdelijke aansprakelijkstelling die voorwaarde is voor vrijstelling van een groepsmaatschappij van de wettelijke voorschriften met betrekking tot de inrichting en publicatie van de jaarrekening (art. 2:403 lid 1 BW) (art. 2:414 lid 5 BW en RJ 252.108);
- garanties die ten behoeve van de gezamenlijke bestuurders en, afzonderlijk, garanties die ten behoeve van de gezamenlijke commissarissen van de rechtspersoon zijn verstrekt door de rechtspersoon, zijn dochtermaatschappijen en de maatschappijen waarvan hij de gegevens consolideert (art. 2:383 lid 2 BW);
- ook inzake niet in de balans opgenomen verplichtingen moet worden vermeld voor welke schulden zakelijke zekerheid is gesteld en in welke vorm dat is geschied. Voorts moet worden vermeld ten aanzien van welke schulden de rechtspersoon zich, al dan niet voorwaardelijk, heeft verbonden tot het bezwaren of niet bezwaren van goederen, voor zover dat noodzakelijk is voor het verschaffen van het in artikel 2:362 lid 1 BW bedoelde inzicht (art. 2:375 lid 3 BW).

Deze toelichtingen zijn niet specifiek opgenomen in IAS 37, maar vallen wel onder de algemene toelichtingsvereisten over voorwaardelijke verplichtingen in IAS 37.

3.2 Ketenaansprakelijkheid van aannemers en inleners van arbeidskrachten

Ketenaansprakelijkheid is een garantieverplichting die rust op aannemers en inleners van arbeidskrachten die als niet uit de balans blijkende verplichting wordt vermeld in de toelichting (RJ 252.109). In IAS 37 zijn over ketenaansprakelijkheid geen specifieke regels opgenomen, maar deze valt wel onder de algemene toelichtingsvereisten over voorwaardelijke verplichtingen in IAS 37.

3.3 Gevolgen van het zijn van vennoot in V.o.f. of beherend vennoot C.V.

Iedere vennoot in een V.o.f. of de beherend vennoot van een C.V. is onbeperkt aansprakelijk voor alle schulden van de V.o.f. of C.V.. Voor zover noodzakelijk voor het inzicht dient over deze onbeperkte aansprakelijkheid in de toelichting informatie te worden gegeven (RJ 252.206 en RJ 214.617). In IAS 37 zijn hieromtrent geen specifieke regels opgenomen, maar deze vallen wel onder de algemene toelichtingsvereisten over voorwaardelijke verplichtingen in IAS 37.

3.4 Meerjarige verplichtingen

Belangrijke meerjarige, niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen waaraan de rechtspersoon is gebonden, moeten worden vermeld in de toelichting (art. 2:381 BW). Daarbij wordt afzonderlijk aangegeven welke totaalbedragen vervallen na een jaar en na vijf jaar en wordt, indien individuele verbintenissen door looptijd en/of door omvang van bijzondere betekenis zijn, additionele informatie verstrekt over de aard, het bedrag en de looptijd (RJ 252.514). In IAS 37 zijn hieromtrent geen specifieke regels opgenomen, maar zijn vergelijkbare bepalingen opgenomen in de betreffende standaarden, bijvoorbeeld inzake leasing in IFRS 16.51. Voor nadere details omtrent leaseverplichtingen wordt naar hoofdstuk 24 Leasing verwezen.

3.5 Verplichtingen inzake voorraden

In de toelichting dient te worden vermeld het totaalbedrag aan verplichtingen uit inkoop- en verkoop-contracten betrekking hebbend op voorraden, indien deze in verhouding tot de normale bedrijfsomvang een abnormaal grote afname- of leveringsplicht inhouden (RJ 252.516). In IFRS zijn hieromtrent geen specifieke regels opgenomen.

3.6 Deel uitmaken van fiscale eenheid bij verplichtingen aan groepsmaatschappijen

IFRS onderscheidt het begrip fiscale eenheid niet. Op grond van RJ 252.517 dient met betrekking tot verplichtingen ten behoeve van groepsmaatschappijen afzonderlijk in de toelichting te worden vermeld dat – indien dit het geval is – de rechtspersoon in een fiscale eenheid voor vennootschapsbelasting en/of omzetbelasting met andere groepsmaatschappijen is opgenomen. Zie hoofdstuk 14 Voorzieningen voor latente belastingen.

3.7 Vrijstelling vermelding van toelichting op verplichtingen indien het de positie in een geschil ernstig zou schaden

In zeer uitzonderlijke gevallen is het mogelijk dat vermelding van een of meer van deze gegevens over de niet in de balans opgenomen verplichtingen en activa de positie van de rechtspersoon in een geschil ernstig zou schaden. In die gevallen behoeft de rechtspersoon die informatie niet te verstrekken. Wel wordt dan de algemene aard van het geschil vermeld (RJ 252.512 en RJ 252.520, IAS 37.92). IFRS vereist voorts vermelding van het feit dat en de reden waarom de toelichting, die normaliter gegeven dient te worden, niet is opgenomen (IAS 37.92).

3.8 Zakelijke doel van een regeling

Zowel onder de Nederlandse wet- en regelgeving als onder IFRS dient de aard van de niet in de balans opgenomen verplichting en activa in de toelichting te worden beschreven (RJ 252.509 en RJ 252.518, IAS 37.86 en IAS 37.89). Op grond van de Nederlandse wet- en regelgeving dient tevens het zakelijke doel van een regeling te worden toegelicht (art. 2:381 lid 2 BW). In IFRS is hier geen specifieke regel over opgenomen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 252 Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa
- IFRS 16 Leases
- IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets

28 Overheidssubsidies, emissierechten, 'service concessions' en 'levies'

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Ontwikkelingskredieten	Indien de terugbetaling van een verkregen ontwikkelingskrediet afhankelijk is gesteld van omzetten of financiële resultaten van het betreffende project, dienen ontvangsten inzake het krediet in mindering te worden gebracht op de ontwikkelingskosten. De terugbetaling en rente op het krediet dienen als kosten van de omzet te worden beschouwd.	Geen specifieke regels voor ontwikkelingskredieten, de algemene regels voor financieringsfaciliteiten zijn aan de orde.	Strijdig
1.2 Investeringsregeling als belastingfaciliteit	Recht daarop in het jaar waarin daaraan voor het eerst een waarde kan worden toegekend hetzij ineens, hetzij over een aantal jaren gespreid verwerken ten gunste van de winst-en-verliesrekening.	Geen specifieke regelgeving. Algemene regels voor belastingen en subsidies zijn van toepassing.	NL strikter
1.3 Subsidie in de vorm van niet-monetaire activa	Geen specifieke regelgeving aanwezig, enkel de algemene regel van verwerking tegen reële waarde geldt.	Niet-monetair actief opnemen tegen reële waarde of nominale waarde.	NL strikter
1.4 Overheidssubsidies met betrekking tot biologische activa	Geen specifieke regels.	Specifieke regels.	IFRS strikter
1.5 Emissierechten	Specifieke regels.	Geen specifieke regels.	NL strikter
1.6 Heffingen	Verwerking op het moment dat aan alle voorwaarden van de overheidsheffing is voldaan; of verwerking in de periode waarop de overheidsheffing betrekking heeft.	Verwerking op het moment dat aan alle voorwaarden van de overheidsheffing is voldaan.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2 Toelichting			
2.1 Toelichting onvervulde voorwaarden	Geen specifieke regels. De Richtlijnen vragen enkel toelichting van de voorwaardelijke financiële verplichtingen in verband met genoten ontwikkelingskrediet.	Algemene verplichting tot toelichting indien er sprake is van onvervulde voorwaarden en andere onzekerheden die aan de in de jaarrekening opgenomen subsidies zijn verbonden.	IFRS eist meer toelichting
2.2 Toelichting subsidie over kosten uit voorgaande boekjaren	Algemene toelichtingseisen.	Specifieke toelichtingseis.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op financiële relaties tussen de overheid en de onderneming anders dan vennootschapsbelasting. Voor vennootschapsbelasting, met uitzondering van investeringsregelingen in de vorm van belastingfaciliteiten (zie par. 1.2), wordt verwezen naar hoofdstuk 17 Belastingen naar de winst.

Voor deze andere financiële relaties heeft de RJ en/of IFRS specifieke richtlijnen uitgegeven, omdat de overige richtlijnen onvoldoende duidelijk maken hoe de verwerking van deze financiële relaties in de jaarrekening dient plaats te vinden. Deze financiële relaties zijn:

- overheidssubsidies en andere vormen van overheidssteun;
- om niet verkregen en gekochte emissierechten (zie par. 1.8);
- dienstverlening uit hoofde van concessieovereenkomsten dat niet verder wordt behandeld omdat de RJ en IFRS niet verschillen op dit punt;
- heffingen (zie par. 1.9).

In IAS 20 en Richtlijn 274 wordt ingegaan op overheidssteun ('Government assistance').

Overheidssubsidies ('Government grants') zijn een voorbeeld van overheidssteun (IAS 20.3, RJ 274.0). Daarnaast wordt in IAS 20 onderscheid gemaakt tussen subsidies gerelateerd aan activa (vergelijkbaar met investeringssubsidies in Richtlijn 274), subsidies gerelateerd aan het resultaat (vergelijkbaar met exploitatiesubsidies in Richtlijn 274) en kwijt te schelden leningen ofwel 'forgivable loans' (vergelijkbaar met financieringsfaciliteiten in Richtlijn 274). Het algemene uitgangspunt voor verwerking van de subsidies in IAS 20 sluit dus aan op dat in de Richtlijnen.

1 Grondslagen

1.1 Ontwikkelingskredieten

Een ontwikkelingskrediet is een krediet dat is verkregen ter financiering van ontwikkelingskosten. Indien de ontwikkeling mislukt, wordt het krediet (na verloop van tijd) kwijtgescholden. Bij succes is, naast aflossing, rente verschuldigd (RJ 274.0). Indien de terugbetaling van een verkregen ontwikkelingskrediet afhankelijk is gesteld van omzetten of financiële resultaten van het betreffende project, dienen ontvangsten inzake het krediet in mindering te worden gebracht op de ontwikkelingskosten (RJ 274.111). De terugbetaling en rente op het krediet dienen als kosten van de omzet te worden beschouwd (RJ 274.111). Indien de terugbetaling van een verkregen ontwikkelingskrediet niet afhankelijk is gesteld van omzetten of financiële resultaten, dan zijn de algemene regels voor financieringsfaciliteiten van toepassing.

IFRS maakt geen onderscheid tussen kredietfaciliteiten en ontwikkelingskredieten. De algemene regels voor financieringsfaciliteiten van IAS 20.10 zijn dan ook van toepassing. Dit kan er toe leiden dat het moment van verwerking als een overheidssubsidie met bijbehorende bate zich op een ander tijdstip voordoet dan onder de Richtlijnen en dus tot een ander resultaat kan leiden.

1.2 Investeringsregeling als belastingfaciliteit

Onder de Richtlijnen geldt dat als een premie ingevolge een investeringsregeling wordt beschouwd als een belastingfaciliteit, het recht daarop in het jaar waarin daaraan voor het eerst een waarde kan worden toegekend hetzij ineens – als dat voor het verschaffen van het gewenste inzicht beter is –, hetzij over een aantal jaren gespreid ten gunste van de post belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening in de winst-en-verliesrekening dient te worden gebracht (RJ 274.117). Onder IFRS worden ‘investment tax credits’ buiten het toepassingsgebied van zowel IAS 12 als IAS 20 gehouden (IAS 12.4 en IAS 20.2(b)). Dat betekent dat er geen specifieke regelgeving is ten aanzien van de classificatie als overheidssubsidie of als belastingfaciliteit. Indien het verkrijgen van het voordeel afhankelijk is van het behalen van voldoende fiscale winsten, zal over het algemeen IAS 12 worden toegepast, indien het verkrijgen van het voordeel daarvan niet afhankelijk is, maar ontvangst slechts plaatsvindt via de belasting als middel om tot betaling over te gaan, zal IAS 20 worden toegepast.

1.3 Subsidie in de vorm van niet-monetaire activa

Naast geldelijke bijdragen vallen andere op geld waardeerbare voordelen ook onder overheidssteun (RJ 940, IAS 20.3). Deze vorm van overheidssubsidie bestaat uit overdracht van niet-monetaire activa en overheidsassistentie. Onder IFRS geldt, indien er sprake is van een overdracht van een niet-monetair actief, bijvoorbeeld grond of middelen ten voordele van een entiteit, dat de reële waarde van het niet-monetaire actief bepaald dient te worden en het actief en de overheidssubsidie opgenomen dienen te worden tegen reële waarde (IAS 20.23). Als alternatief mogen het actief en de overheidssubsidie opgenomen worden tegen nominale waarde hetgeen per saldo neerkomt op het niet opnemen en het enkel toelichten van de overheidssubsidie (IAS 20.23). Onder Nederlandse wet- en regelgeving wordt de waardering van deze vorm van overheidssteun niet nader uitgewerkt. Wij zijn van mening dat een dergelijke transactie onder de RJ in beginsel tegen reële waarde verwerkt wordt.

1.4 Overheidssubsidies met betrekking tot biologische activa

In IAS 41.34-38 zijn specifieke regels opgenomen voor de verwerking van overheidssubsidies met betrekking tot biologische activa die afwijken van IAS 20. Overheidssubsidies met betrekking tot een biologisch actief worden volgens IAS 41 niet in de waardering van het actief betrokken (behalve in de uitzonderlijke situatie waarin dit gewaardeerd is tegen kostprijs), maar als bate verantwoord:

- als de overheidssubsidie opeisbaar wordt in het geval van een onvoorwaardelijke subsidie;
- op het moment dat alle subsidievoorwaarden zijn vervuld in het geval van een voorwaardelijke subsidie (IAS 41.34-38).

De Richtlijnen bevatten geen specifieke regels voor overheidssubsidies met betrekking tot biologische activa.

1.5 Emissierechten

Met ingang van 1 januari 2005 worden bepaalde ondernemingen geconfronteerd met de EU-richtlijn over de handel in emissierechten inzake broeikasgassen. De richtlijn houdt in dat aangewezen ondernemingen aan het begin van ieder kalenderjaar emissierechten ontvangen van de overheid, die recht geven op een bepaalde uitstoot CO₂. In de Bijlage bij Richtlijn 274 wordt ingegaan op de verwerking van om niet verkregen en gekochte emissierechten. Ten aanzien van de verwerking en waardering van emissierechten en de daaruit voortvloeiende verplichtingen zijn op grond van Titel 9 BW 2 en de Richtlijnen een tweetal varianten denkbaar. De eerste variant is de bruto variant, waarbij de om niet verkregen emissierechten bij eerste waardering tegen reële waarde worden opgenomen met een overheidssubsidie als passiefpost en een voorziening voor de daadwerkelijke uitstoot. De tweede variant is de netto variant, waarbij de om niet verkregen emissierechten bij eerste waardering tegen kostprijs worden opgenomen en een voorziening voor zover de daadwerkelijke uitstoot de toegekende emissierechten te boven gaat. IFRS kent geen specifieke regels omtrent de verwerking van emissierechten, nadat de IASB heeft besloten de in 2004 uitgebrachte IFRIC Interpretation 3 Emission Rights in te trekken.

De IASB heeft IFRIC 3 ingetrokken, na bezwaren vanuit de Europese Unie dat de verwerking niet zou aansluiten op het vereiste getrouwe beeld. Het is daarom de vraag of IFRIC 3 door Europese ondernemingen zou mogen worden toegepast, omdat deze interpretatie wellicht niet zou zijn goedgekeurd in Europa. De Richtlijnen vermelden dat IFRIC 3 als nadeel heeft dat bepaalde accounting-mismatches kunnen ontstaan. Daardoor leidt IFRIC 3 volgens de Richtlijnen in het algemeen niet tot aanvaardbare financiële verslaggeving (RJ 274, bijlage par. 3.3). Het toepassen van beide varianten zoals opgenomen in bijlage 1 van de Richtlijnen achten wij toepasbaar onder IFRS, totdat IFRS specifieke regels heeft opgesteld.

1.6 Heffingen

Onder IFRS kan de heffing (levy) alleen verwerkt worden op het moment dat aan alle voorwaarden voor de overheidsheffing is voldaan. Onder de Richtlijnen is het daarnaast mogelijk de overheidsheffing te verwerken in de periode waarop de overheidsheffing betrekking heeft. IFRS is daarom strikter met betrekking tot de verwerking van heffingen en staat enkel één verwerkingsmethode toe in tegenstelling tot de Richtlijnen die twee verwerkingsmethoden kent.

2 Toelichting

2.1 Toelichting onvervulde voorwaarden

Op grond van IAS 20 dienen onvervulde voorwaarden en andere onzekerheden die aan de in de jaarrekening opgenomen subsidie zijn verbonden, vermeld te worden (IAS 20.39). De Richtlijnen kennen een dergelijke verplichte vermelding niet, echter net zoals onder IFRS dienen de voorwaardelijke financiële verplichtingen die verband houden met genoten ontwikkelingskrediet vermeld te worden.

2.2 Toelichting subsidie over kosten uit voorgaande boekjaren

IAS 20.22 schrijft voor dat verantwoorde subsidie over kosten uit voorgaande boekjaren moeten worden toegelicht. De RJ verplicht dit niet, echter de aard en – indien dit bijdraagt aan het wettelijk vereiste inzicht – de omvang van de subsidie dient wel te worden toegelicht.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 274 Overheidssubsidies en andere vormen van overheidssteun
- RJ 390.1 Informatie over dienstverlening uit hoofde van concessie
- IAS 20 Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance
- IFRIC 12 Service Concession Arrangements
- SIC 10 Government Assistance – No Specific Relation to Operating Activities
- SIC 29 Service Concession Arrangements: Disclosures

29 Winst per aandeel en andere kengetallen, kerncijfers en meerjarenoverzichten

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Gewone winst – correcties in verband met preferente aandelen (voor zover geassocieerd als eigen vermogen)	Definitie in Richtlijnen beknopter beschreven.	IFRS is explicieter over de toe te passen correcties.	IFRS strikter
1.2 Aantal gewone aandelen – overname en samensmelting van belangen	Wel onderscheid.	Geen onderscheid.	Strijdig
1.3 Omgekeerde aandelensplitsing	Geen specifieke regel.	Afname van aandelen wordt verwerkt op het moment dat het speciale dividend wordt verwerkt.	IFRS strikter
1.4 Bepaling of een potentieel gewoon aandeel tot verwatering leidt	Op basis van het effect op de winst per aandeel uit gewone bedrijfsuitoefening.	Op basis van het effect op de winst per aandeel uit voortgezette bedrijfsactiviteiten.	Strijdig
1.5 Vereffening contracten in gewone aandelen of contanten	Geen onderscheid.	Wel onderscheid – verschillen in verwerkingswijze.	Strijdig
1.6 Personeelsopties met vaste of bepaalde voorwaarden en voorwaardelijke aandelen	Geen specifieke regel.	Verwerken als opties vanaf de toekenningdatum.	IFRS strikter
1.7 Opties gehouden op eigen aandelen	Geen specifieke regel.	Niet meenemen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel.	IFRS strikter
1.8 Contracten ter verplichting inkoop eigen aandelen	Geen specifieke regel.	Meenemen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel.	IFRS strikter
1.9 Verschillende soorten aandelen	Geen specifieke regel.	Winst toerekenen aan de verschillende aandelen, rekening houdend met een eventueel conversierecht.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.10 Potentiële aandelen van groeps-maatschappijen	Geen specifieke regel.	Meenemen indien potentiële aandelen verwaterend effect hebben op gewone winst per aandeel.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Splitsing voor voortgezette en beëindigde bedrijfsactiviteiten	Splitsing niet voorgeschreven.	Splitsing voorgeschreven.	IFRS strikter
2.2 Winst per aandeel – enkelvoudige jaarrekening	Geen specifieke regel.	Winst per aandeel op basis van enkelvoudige informatie alleen toegestaan op pagina van enkelvoudige winst-en-verliesrekening.	IFRS strikter
2.3 Gebruik van kerncijfers in de winst-en-verliesrekening	Kerncijfers zijn in de winst-en-verliesrekening niet toegestaan; kan slechts in de toelichting worden opgenomen.	Geen specifieke regel.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Instrumenten met potentiële verwatering in de toekomst	Geen specifieke regel.	Vermelding van eventuele effecten.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Toelichting op transacties met aandelen na de balansdatum	Verplicht toelichten indien dit noodzakelijk is om gebruikers in staat te stellen een juiste afweging te maken en juiste beslissingen te nemen.	Deze transacties dienen altijd toegelicht te worden.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

Rechtspersonen met beursgenoteerde aandelen of potentiële aandelen en rechtspersonen die bezig zijn een beursnotering te verwerven dienen de winst per aandeel te presenteren. De Nederlandse Richtlijn 340 Winst per Aandeel is gebaseerd op IAS 33 Earnings per share. Er zijn daarom geen grote verschillen tussen beide standaarden. IFRS besteedt, in tegenstelling tot de Richtlijnen, geen afzonderlijke aandacht aan kerncijfers, kengetallen en meerjarenoverzichten. Wel bevat IAS 1 Presentation of Financial Statements enkele relevante presentatievoorschriften.

Op basis van IAS 1 heeft de onderneming onder IFRS de keuze tussen het opnemen van één overzicht met het totaalresultaat (statement of profit and loss and other comprehensive income) dan wel het opnemen van dezelfde informatie in twee overzichten, zijnde een winst-en-verliesrekening (profit and loss) en een overzicht van niet-gerealiseerde resultaten (statement of other comprehensive income). Deze keuze in de wijze van presentatie in één dan wel twee overzichten heeft geen invloed op de berekening van de gewone en de verwaterde winst omdat IAS 33.9 en 33.12/13 aangeeft dat moet worden uitgegaan van de gewone winst vóór bijtelling of vermindering van de mutaties in 'other comprehensive income'. Het is hierbij niet relevant of alleen een alomvattend overzicht met het totaalresultaat wordt gepresenteerd dan wel twee deeloverzichten. In beide gevallen zal het nettoresultaat na belasting (maar vóór mutaties in other comprehensive income) het startpunt vormen voor de berekening van de gewone en verwaterde winst.

Definitie gewone winst

De definitie van gewone winst, bedoeld voor de berekening van de winst per aandeel, is onder de IFRS als de Richtlijnen hetzelfde. Het gaat om de winst die toekomt aan de aandeelhouders van de rapporterende (moeder)maatschappij. Dit is het bedrag van het nettoresultaat in een Dutch GAAP-jaarrekening (dat wil zeggen groepsresultaat minus aandeel derden; RJ 217.501). In een IFRS-jaarrekening is dit het gerapporteerde nettoresultaat verminderd (vermeerderd) met het aan aandeel derden toekomend aandeel in de winst (respectievelijk vermeerderd met het aan aandeel derden toe te rekenen verlies) (IAS 33.A1).

1 Grondslagen

1.1 Gewone winst – correcties in verband met preferente aandelen (voor zover geclassificeerd als eigen vermogen)

Voor zover preferente aandelen als eigen vermogen zijn geclassificeerd is IFRS bij de bepaling van de gewone winst, voor de berekening van de gewone winst per aandeel, explicieter over de toe te passen correcties in verband met preferente aandelen dan de Richtlijnen. Bij de bepaling van de gewone winst wordt het verlies of de winst die toekomt aan de moedermaatschappij gecorrigeerd voor de bedragen na belastingen van preferente dividenden, voor winsten of verliezen bij vereffening van preferente aandelen en voor andere vergelijkbare effecten van preferente aandelen geclassificeerd als eigen vermogen (IAS 33.12). De paragrafen 14-18 van IAS 33 gaan uitgebreid in op de te maken correcties. De definitie in de Richtlijnen is beknopter geschreven waardoor de winsten of verliezen bij vereffening van preferente aandelen en andere vergelijkbare effecten van preferente aandelen niet expliciet genoemd zijn. Praktisch gezien zal in voorkomende gevallen ook onder Nederlandse regelgeving rekening moeten worden gehouden met laatstgenoemde zaken.

Voor preferente aandelen geclassificeerd als vreemd vermogen is deze aanpassing niet aan de orde, immers, dan zijn de prefente dividenden als rentelast al in mindering gebracht op het resultaat.

1.2 Aantal gewone aandelen – overname en samensmelting van belangen

Indien gewone aandelen worden uitgegeven in verband met een fusie of overname, verschilt onder Richtlijn 340 de berekening van de winst per aandeel bij een overname van de berekening van de winst per aandeel bij een samensmelting van belangen. IFRS maakt dit onderscheid niet en verwerkt iedere bedrijfscombinatie als een overname. Derhalve verschilt de berekening van de winst per aandeel indien een transactie onder de Richtlijnen als samensmelting van belangen kwalificeert.

Gewone aandelen die worden uitgegeven in verband met een voeging van rechtspersonen die als een samensmelting van belangen kwalificeert (en die volgens de 'pooling of interests'-methode wordt verwerkt), worden onder de Richtlijnen opgenomen in het gewogen gemiddeld aantal aandelen voor alle gepresenteerde boekjaren, omdat de jaarrekening van de gevoegde rechtspersonen wordt opgesteld alsof de gevoegde entiteit altijd al heeft bestaan. Bij de berekening van de winst per aandeel wordt het totaal van het gewogen gemiddelde aantal aandelen van de gevoegde rechtspersonen herleid tot het equivalent in aandelen van de rechtspersoon waarvan de aandelen uitstaan na de voeging (RJ 340.206). Gewone aandelen die worden uitgegeven in verband met de verwerving van een deelneming die als overname kwalificeert, worden opgenomen in het gewogen gemiddeld aantal aandelen per de datum van de overname, omdat de resultaten van de overgenomen rechtspersoon vanaf dezelfde datum worden verantwoord (IAS 33.22, RJ 340.206). IAS 33 kent geen soortgelijke bepaling, omdat IFRS 3 Business Combinations geen onderscheid maakt tussen een overname en een samensmelting van belangen; in alle gevallen dient een overnemende en een overgenomen partij te worden geïdentificeerd.

1.3 Omgekeerde aandelensplitsing

Indien een omgekeerde aandelensplitsing effectief een inkoop van aandelen betreft, bijvoorbeeld als er op hetzelfde moment een speciaal dividend wordt uitgekeerd dat vrijwel gelijk is aan de reële waarde van de ingekochte aandelen, dient de afname van de aandelen verwerkt te worden op het moment dat het speciale dividend wordt verwerkt (IAS 33.29). De Richtlijnen kennen een dergelijke bepaling niet.

1.4 Bepaling of een potentieel gewoon aandeel tot verwatering leidt

Dit vraagstuk is alleen aan de orde indien tevens sprake is van beëindigde bedrijfsactiviteiten.

De verwaterde winst per aandeel dient te worden berekend zowel voor het totaal van de voortgezette als wel de beëindigde bedrijfsactiviteiten, alsmede specifiek voor de bedrijfsactiviteiten die worden voortgezet (continuing operations) (IAS 33.30).

Potentiële gewone aandelen worden alleen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel meegenomen indien de conversie in gewone aandelen de winst per aandeel uit voortgezette bedrijfsactiviteiten zou verlagen, dan wel het verlies per aandeel uit voortgezette bedrijfsactiviteiten zou verhogen (IAS 33.41). Dit betekent dat indien een potentieel gewoon aandeel niet tot verwatering leidt van de winst per aandeel uit voortgezette bedrijfsactiviteiten, dit potentieel gewoon aandeel niet wordt meegenomen bij de bepaling van verwaterde winst per aandeel uit voortgezette en beëindigde bedrijfsactiviteiten, ook al werkt het wel verwaterend op beëindigde bedrijfsactiviteiten (IAS 33.42-43).

De Richtlijnen schrijven een dergelijke splitsing (logischerwijze) niet voor omdat in de Nederlandse verhoudingen de onder IFRS voorgeschreven splitsing in voortgezette en beëindigde bedrijfsactiviteiten niet wordt voorgeschreven.

1.5 Vereffening contracten in gewone aandelen of contanten

De Richtlijnen maken bij de berekeningswijze van de verwaterde winst per aandeel bij contracten die vereffend mogen worden in gewone aandelen of contanten, geen verschil of de uitgevende rechtspersoon deze keuze heeft of dat de houder van het instrument deze keuze heeft. IFRS doet dit wel.

Ten aanzien van contracten die vereffend mogen worden in gewone aandelen of contanten heeft IFRS het volgende bepaald:

- Indien de keuze bij de uitgevende rechtspersoon ligt, dient de rechtspersoon aan te nemen dat het contract in gewone aandelen zal worden vereffend, en derhalve de resulterende potentiële gewone aandelen mee te nemen bij de berekening van de verwaterde winst per aandeel, indien zij tot verwatering leiden (IAS 33.58).
- Indien echter de keuze bij de houder van de contracten ligt, dient de rechtspersoon bij de berekening van de verwaterde winst per aandeel uit te gaan van die wijze van vereffening (met geld of met aandelen) die het meest verwaterend is (IAS 33.60).

De Richtlijnen vermelden, in tegenstelling tot IFRS, dat als er sprake is van een financieel instrument of ander contract dat naar keuze van de rechtspersoon of houder kan worden afgewikkeld in aandelen of op andere wijze (bijvoorbeeld in geld), het maximumaantal uit te geven aandelen, ongeacht de aangegeven keuzemogelijkheid, als potentiële gewone aandelen dient te worden beschouwd bij de berekening van de verwaterde winst per aandeel (RJ 340.216a).

1.6 Personeelsopties met vaste of bepaalbare voorwaarden en voorwaardelijke aandelen

Onder IFRS dienen personeelsopties met vaste of bepaalbare voorwaarden en voorwaardelijke aandelen behandeld te worden als opties en dienen ze te worden meegenomen vanaf de toekenningsdatum. Prestatie-gerelateerde personeelsopties worden behandeld als voorwaardelijk uit te geven aandelen, omdat hun uitgifte afhankelijk is van het voldoen aan specifieke voorwaarden naast het verstrijken van de tijd (IAS 33.48). Alhoewel een dergelijke bepaling niet is opgenomen in de Richtlijnen, ligt overeenkomstige toepassing wel voor de hand.

1.7 Opties gehouden op eigen aandelen

Contracten zoals gekochte putopties en gekochte callopties, ofwel opties die gehouden worden door de rechtspersoon op zijn eigen aandelen, worden niet meegenomen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel, omdat verondersteld wordt dat uitoefening niet zal leiden tot verwatering (IAS 33.62). Een putoptie zal immers alleen dan uitgeoefend worden als de uitoefenprijs (verkoopprijs) hoger is dan de marktprijs en een calloptie zal alleen dan uitgeoefend worden als de uitoefenprijs (koopprijs) lager is dan de marktprijs. De Richtlijnen hebben geen specifieke regels opgenomen.

1.8 Contracten ter verplichting inkoop eigen aandelen

Contracten die de rechtspersoon verplichten om eigen aandelen in te kopen, zoals geschreven putopties, worden meegenomen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel voor zover zij tot verwatering zullen leiden. Indien deze contracten 'in the money' zijn gedurende de verslagperiode (dat wil zeggen, indien de uitoefenprijs hoger is dan de gemiddelde prijs gedurende de betreffende periode), dient het potentiële verwaterende effect te worden berekend (IAS 33.63). De Richtlijnen hebben geen specifieke regels opgenomen.

1.9 Verschillende soorten aandelen

Indien het eigen vermogen van een rechtspersoon verschillende categorieën kent dan dient allereerst te worden nagegaan of sprake is van aandelen die in gewone aandelen converteerbaar zijn. Als dat het geval is en het conversie-effect verwaterend, dan wordt voor de bepaling van alléén de verwaterde winst per aandeel verondersteld dat conversie heeft plaatsgevonden.

Zijn de aandelen niet converteerbaar, dan dient zowel de gewone winst per aandeel als de verwaterde winst per aandeel te worden aangepast voor het effect van de winst of het verlies dat kan worden toegerekend aan de verschillende categorieën aandelen (IAS 33.A14). De Richtlijnen hebben geen specifieke regels opgenomen.

1.10 Potentiële aandelen van groepsmaatschappijen

Een groepsmaatschappij, joint venture of entiteit waarop de moedermaatschappij invloed van betekenis kan uitoefenen (geassocieerde deelneming), kan potentiële gewone aandelen uitgeven die converteerbaar zijn in gewone aandelen van de groepsmaatschappij, joint venture of geassocieerde deelneming, dan wel in aandelen van de moedermaatschappij. Indien deze potentiële gewone aandelen een verwaterend effect hebben op de gewone winst per aandeel, worden zij opgenomen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel (IAS 33.40).

Met potentiële gewone aandelen uitgegeven door een groepsmaatschappij, joint venture of geassocieerde deelneming die recht geven op aandelen van de groepsmaatschappij, joint venture of geassocieerde deelneming wordt rekening gehouden bij de berekening van de verwaterde winst per aandeel van de moedermaatschappij door eerst de verwaterde winst per aandeel van de betreffende groepsmaatschappij, joint venture of geassocieerde deelneming te bepalen. Deze wordt vervolgens, rekening houdend met het aantal gehouden aandelen, opgeteld bij de verwaterde winst per aandeel van de moedermaatschappij, exclusief het resultaat van de betreffende groepsmaatschappij, joint venture of geassocieerde deelneming. Potentiële gewone aandelen uitgegeven door een groepsmaatschappij, joint venture of geassocieerde deelneming die recht geven op aandelen van de moedermaatschappij, worden op dezelfde wijze verwerkt als potentiële gewone aandelen uitgegeven door de moedermaatschappij (IAS 33.A11).

De Richtlijnen hebben geen specifieke regels opgenomen.

2 Presentatie

2.1 Splitsing voor voortgezette en beëindigde bedrijfsactiviteiten

Naast de gewone en verwaterde winst per aandeel gebaseerd op het nettoresultaat toekomend aan de aandeelhouders van de rapporterende (moeder)maatschappij, dienen, indien van toepassing, deze cijfers volgens IFRS ook op basis van het resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten te worden gepresenteerd. De Richtlijnen schrijven een dergelijke splitsing (logischerwijze) niet voor omdat in de Nederlandse verhoudingen de onder IFRS voorgeschreven splitsing in voortgezette en beëindigde activiteiten niet wordt voorgeschreven.

Afhankelijk van de keuze van de onderneming voor het opnemen van alleen een overzicht met het totaalresultaat dan wel in twee deeloverzichten, dient de onderneming de gewone en verwaterde winst per aandeel te verantwoorden als onderdeel (op de pagina van) het overzicht met het totaalresultaat dan wel de winst-en-verliesrekening (IAS 33.66 en IAS 33.67A).

Indien van toepassing dienen de gewone en verwaterde winst per aandeel uit beëindigde bedrijfsactiviteiten op de pagina van het overzicht met het totaalresultaat, de winst-en-verliesrekening of in de toelichting te worden gepresenteerd (IAS 33.68 en IAS 33.68A).

2.2 Winst per aandeel – enkelvoudige jaarrekening

Indien de rechtspersoon de winst per aandeel wil vermelden op basis van enkelvoudige informatie, dan is vermelding van deze informatie volgens IFRS alleen toegestaan op de pagina van de enkelvoudige winst-en-verliesrekening. Het is niet toegestaan om de winst per aandeel op basis van de enkelvoudige informatie in de geconsolideerde jaarrekening te vermelden (IAS 33.4). De Richtlijnen spreken zich niet uit over eventuele vermelding van de winst per aandeel op basis van de enkelvoudige jaarrekening.

2.3 Gebruik van kerncijfers in de winst-en-verliesrekening

IFRS hanteert geen vaste modellen voor de winst-en-verliesrekening en spreekt zich niet uit over het gebruik van begrippen als EBITDA en dergelijke in de winst-en-verliesrekening. Wel bevat IAS 1 enkele relevante (algemene) presentatievoorschriften. IAS 1.85-85A staat toe om additionele regels en subtotalen op te nemen in de winst-en-verliesrekening. Deze subtotalen mogen slechts bestaan uit bedragen welke zijn bepaald in overeenstemming met IFRS-standaarden. De subtotalen dienen bovendien i) te worden gepresenteerd op een wijze die helder en eenduidig is, ii) consistent te worden toegepast en iii) niet met meer prominentie te worden weergegeven dan (sub)totalen die zijn voorgeschreven door IFRS. Binnen de kaders van IAS 1 kan een onderneming er voor kiezen om een tussentelling van bijvoorbeeld EBITDA op te nemen.

De RJ spreekt zich wel uit over het gebruik van begrippen van EBITA en EBITDA in de winst-en-verliesrekening, wegens onverenigbaarheid met het Besluit Modellen Jaarrekening (BMJ), en stelt dat deze informatie slechts in de toelichting kan worden opgenomen (RJ 270.509).

3 Toelichting

3.1 Instrumenten met potentiële verwatering in de toekomst

Een rechtspersoon dient in de toelichting de instrumenten (inclusief voorwaardelijk uit te geven aandelen) te vermelden die potentieel de gewone winst per aandeel kunnen verwateren, maar niet in de berekening zijn meegenomen omdat zij in de betreffende periode(s) niet tot verwatering hebben geleid (IAS 33.70(c)). De Richtlijnen vragen dergelijke informatie niet.

3.2 Toelichting op transacties met aandelen na de balansdatum

Ingevolge RJ 340.303 dienen transacties met gewone aandelen of potentiële gewone aandelen die na de balansdatum hebben plaatsgevonden, te worden toegelicht indien dat noodzakelijk is voor het inzicht. IAS 33.70(d) vereist deze toelichting zonder afweging van belang voor de gebruikers. Toelichting is derhalve altijd noodzakelijk.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 340 Winst per aandeel
- IAS 33 Earnings per Share

30 Gebeurtenissen na balansdatum

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Gebeurtenissen na datum opmaak jaarrekening die nadere informatie geven over balansdatum	Verwerken in de jaarrekening voor zover dit onontbeerlijk is voor het inzicht.	IFRS onderkent deze periode niet specifiek. Gebeurtenissen na datum opmaak jaarrekening ('authorised for issue') worden hierdoor in beginsel niet verwerkt in de jaarrekening; nuancering is echter aan de orde (zie tekst).	NL strikter, nuancering is aan de orde (zie tekst)
1.2 Dividendvoorstel	Opnemen van het voorgestelde dividend onder de schulden is toegestaan (balans na winstbestemming).	Dividendvoorstel vastgesteld na balansdatum niet onder de schulden opnemen.	IFRS strikter
1.3 Dividend preferente aandelen	Opnemen van uit te keren preferent dividend als schuld indien voldoende vrij uitkeerbare reserves bestaan.	Verwerking afhankelijk van classificatie preferente aandelen in de balans.	Strijdig
2 Presentatie			
2.1 Dividend preferente aandelen	Presentatie is onafhankelijk van de classificatie preferente aandelen in de balans.	Presentatie is afhankelijk van classificatie preferente aandelen in de balans.	Strijdig
3 Toelichting			
3.1 Vermelding van de mogelijkheid tot het wijzigen van de jaarrekening na opmaak	Geen specifieke regelgeving.	Vermelden dat de aandeelhouders de mogelijkheid hebben om de jaarrekening te wijzigen na opmaak indien van toepassing.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

De Nederlandse regelgeving (RJ 160.202a) maakt voor de verwerking van gebeurtenissen na balansdatum onderscheid op basis van de door de entiteit gekozen standaarden.

De mogelijke combinaties van toe te passen standaarden zijn:

	Geconsolideerde jaarrekening	Enkelvoudige jaarrekening
1	Titel 9	Titel 9
2	IFRS	Titel 9 zonder waarderingsgrondslagen IFRS
3	IFRS	Titel 9 met waarderingsgrondslagen IFRS
4	IFRS	IFRS

Is sprake van combinatie 1 of 2 dan is voor de beantwoording van de vraag of en hoe deze gegevens in de jaarrekening moeten worden verwerkt, bepalend op welk moment tijdens het proces van opmaken, vaststellen en deponeren van de jaarrekening de gegevens bekend worden.

Is sprake van combinatie 3 of 4 dan vindt de verwerking van de gebeurtenissen na balansdatum conform de bepalingen van IAS 10 plaats (RJ 160.202a), dat wil zeggen tot de datum waarop alle formaliteiten zijn vervuld vóór het opmaken van de jaarrekening ('financial statements authorised for issue'). Gebeurtenissen die zich na het opmaken van de jaarrekening voordoen, worden in beginsel niet meer verwerkt in de jaarrekening. Enige nuancering past hierbij en wordt hieronder in paragraaf 1.1 beschreven.

Voor Nederlandse beursvennootschappen zijn tevens de bepalingen van de Wft van toepassing (met name artikel 5:25c lid 7 en 9 Wft).

1 Grondslagen

1.1 Gebeurtenissen na datum opmaak jaarrekening die nadere informatie geven over balansdatum

Gegevens die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum ('adjusting events') en die bekend worden in de periode na het opmaken van de jaarrekening tot aan het moment van vaststellen van de jaarrekening door de algemene vergadering dienen op grond van artikel 2:362 lid 6 BW verwerkt te worden in de jaarrekening voor zover dit onontbeerlijk is voor het inzicht (RJ 160.202). IFRS onderscheidt deze periode niet, waaruit voortvloeit dat gebeurtenissen die zich voordoen in de periode na het moment van opmaak door het bestuur (is 'authorised for issue') in beginsel niet meer tot een aanpassing van de jaarrekening leiden (IAS 10.3, 5 en 6).

Indien er echter informatie beschikbaar komt na de datum van opmaken maar vóór het vaststellen van de jaarrekening, bijvoorbeeld de onderneming ontdekt een onjuistheid waardoor de jaarrekening in ernstige mate tekortschiet in het geven van inzicht, lijkt het onwaarschijnlijk dat de algemene vergadering deze IFRS-jaarrekening zal vaststellen en dat vervolgens het bestuur de procedure zoals beschreven in artikel 2:362 lid 6 BW zal volgen (mededeling aan de algemene vergadering met controleverklaring daarbij). Het lijkt daarom voor de hand liggend dat de algemene vergadering in een dergelijke situatie de jaarrekening niet zal vaststellen, maar de jaarrekening gewijzigd zal vaststellen of het bestuur de opdracht zal geven de jaarrekening opnieuw op te maken zonder de onjuistheden waardoor de jaarrekening in ernstige mate tekortschiet in het geven van inzicht.

Ook in de situatie dat sprake is van informatie die onontbeerlijk is voor het vereiste inzicht lijkt het voor de hand liggend dat de algemene vergadering deze informatie in de IFRS-jaarrekening verwerkt zal willen hebben. Ook in deze situatie zal de algemene vergadering de jaarrekening waarschijnlijk gewijzigd willen vaststellen ofwel het bestuur de opdracht geven de jaarrekening opnieuw op te maken met inachtneming van de verkregen informatie na balansdatum.

1.2 Dividendvoorstel

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving kan de balans worden opgesteld vóór winstbestemming (voorkeursmethode) of kan de balans worden opgesteld na winstbestemming, ondanks het feit dat het voorstel tot uitkering van dividend pas definitief wordt na de balansdatum (art. 2:373 lid 1 BW, RJ 160.208). In het laatste geval kan het dividendvoorstel worden gepresenteerd als een separate component van het eigen vermogen of onder de schulden.

IFRS kent geen onderscheid tussen een balans vóór en ná winstbestemming. Het resultaat van het boekjaar wordt steeds als een aparte post in het eigen vermogen verantwoord. Dit komt overeen met wat in Nederland een balans vóór winstbestemming wordt genoemd. Ingevolge IAS 10.12 is het niet toegestaan om een dividenduitkering die door het daartoe bevoegde orgaan wordt vastgesteld na de balansdatum als verplichting op te nemen in de balans. De voorgenomen dividenduitkering dient volgens IAS 10.13 en IAS 1.137 te worden vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

1.3 Dividend preferente aandelen

RJ 160.209 bevat specifieke bepalingen voor de verwerking en presentatie van preferent dividend. Indien preferent dividend moet worden uitgekeerd op basis van statutaire bepalingen indien er voldoende vrij uitkeerbaar vermogen uit de balans blijkt, dient het als preferent dividend uit te keren bedrag als een verplichting op balansdatum te worden opgenomen. Dit is ongeacht of er sprake is van een balanspresentatie vóór of na winstbestemming en onafhankelijk van de classificatie van het preferent aandelenkapitaal als onderdeel van het eigen vermogen dan wel als onderdeel van het vreemd vermogen. Indien sprake is van een BV waarvoor het bestuur geen goedkeuring tot uitkering van preferent dividend heeft verleend, wordt het ontbreken van deze goedkeuring in de toelichting vermeld.

Ingeval de balans vóór winstbestemming wordt ingericht waarbij het preferent aandelenkapitaal als eigen vermogen wordt gepresenteerd, dient het als preferent dividend uit te keren bedrag, voor zover onderdeel van de winstbestemming, op het resultaat na belastingen van het boekjaar in mindering te worden gebracht; het resterende saldo van het resultaat boekjaar wordt dan aangeduid met de term 'niet verdeelde winsten'. Dit gebeurt zichtbaar op de balans.

IFRS heeft geen specifieke bepalingen voor uit te keren preferent dividend. De classificatie van de preferente dividendschuld volgt de classificatie in de balans. In geval van preferente aandelen zal op basis van IFRS veelal sprake zijn van vreemd vermogen. In dat geval dient het preferente dividend waarvoor de onderneming een feitelijke verplichting heeft als onderdeel van de financiële baten en lasten te worden verwerkt en als kortlopende verplichting te worden gepresenteerd; daarmee is preferent dividend géén onderdeel van de winstbestemming. Indien de preferente aandelen classificeren als eigen vermogen wordt het preferent dividend verwerkt op dezelfde manier als dividend (zie verder par. 1.2).

2 Presentatie

2.1 Dividend preferente aandelen

De presentatie van het uit te keren preferente dividend geschiedt onder de Nederlandse wet- en regelgeving onafhankelijk van de classificatie van de preferente aandelen. Bij toepassing van IFRS volgt de classificatie van het uit te keren preferente dividend de classificatie van de preferente aandelen (zie voor een verdere uitwerking par. 1.3).

3 Toelichting

3.1 Vermelding van de mogelijkheid tot het wijzigen van de jaarrekening na opmaak

Ingevolge IAS 10.17 dient in de jaarrekening vermeld te worden dat de aandeelhouders de mogelijkheid hebben om de jaarrekening te wijzigen na opmaak, indien van toepassing.

In de Nederlandse wet- en regelgeving is dit vereiste niet opgenomen. Bij Nederlandse rechtspersonen maakt het bestuur de jaarrekening op, maar stelt de algemene vergadering de jaarrekening vast en heeft derhalve op grond van de wet de (theoretische) mogelijkheid om de inhoud van de posten van de jaarrekening te bepalen en eventueel te wijzigen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 160 Gebeurtenissen na balansdatum
- IAS 10 Events after the Reporting Period

31 Tussentijdse berichten

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie	
1	Wet- en regelgeving			
	Voor beursgenoteerde rechtspersonen, wettelijke verplichting voor opstellen halfjaarlijkse financiële verslaggeving (Wft). Voor niet-beursgenoteerde rechtspersonen, geen verplichting of aanbeveling voor opstellen tussentijdse berichten (Richtlijn 394).	Voor beursgenoteerde rechtspersonen, aanbeveling voor opstellen tussentijdse berichten.	NL strikter	
2	Halfjaarlijks bestuursverslag			
2.1	Toepassing en hoofdlijn van de inhoud	Voor beursgenoteerde rechtspersonen, wettelijke verplichting opstellen halfjaarlijks bestuursverslag (Wft). Voor niet-beursgenoteerde rechtspersonen, geen verplichting of aanbeveling voor opstellen bestuursverslag. Indien toch tussentijds bericht opgesteld, dan aanbeveling om bestuursverslag op te stellen (Richtlijn 394).	Geen regels.	NL strikter
		Voor beursgenoteerde rechtspersonen, minimeisen voor inhoud van het halfjaarlijks bestuursverslag (Wft).	Geen regels.	NL strikter
		Voor niet-beursgenoteerde rechtspersonen, beperkte aanbevelingen met betrekking tot inhoud bestuursverslag (Richtlijn 394).	Geen regels.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.2 Inhoud – specifieke bepalingen			
2.2.1 Op te nemen informatie	Niet meer informatie opnemen in een tussentijds bericht dan op grond van andere Richtlijnen moet worden opgenomen.	Geen regels.	NL strikter
2.2.2 Verwachte gang van zaken	Aanbeveling om mededelingen te doen over de te verwachten gang van zaken.	Geen regels.	NL strikter
2.2.3 Controle of beoordeling	Indien tussentijds bericht niet is beoordeeld of gecontroleerd door externe accountant, dit feit in bestuursverslag vermelden.	Geen regels.	NL strikter
3 Halfjaarrekening			
3.1 Toepassing	Voor beursgenoteerde rechtspersonen, wettelijke verplichting voor opstellen halfjaarrekening waarbij IFRS moet worden toegepast (Wft).	Voor beursgenoteerde rechtspersonen, aanbeveling voor opstellen halfjaarrekening.	NL strikter
	Voor niet-beursgenoteerde rechtspersonen, geen verplichting of aanbeveling voor opstellen halfjaarrekening (Richtlijn 394).	Geen regels.	NL strikter
	Voor beursgenoteerde rechtspersonen, beperkte minimeisen voor halfjaarrekening (Wft). Daarnaast minimeisen voor alle vormen van tussentijdse berichten (IAS 34), niet specifiek voor halfjaarrekening, omdat Wft verplicht tot toepassen IFRS.	Minimeisen voor tussentijdse berichten.	NL strikter
	Voor niet-beursgenoteerde rechtspersonen, minimeisen voor tussentijdse berichten (Richtlijn 394).	Geen regels	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.2 Inhoud			
3.2.1 Voldoen aan regelgeving	Geen regels.	Vermelding dat voldaan is aan IAS 34 of IFRS.	IFRS strikter
3.2.2 Op te nemen informatie	Niet meer informatie opnemen in een tussentijds bericht dan op grond van andere Richtlijnen moet worden opgenomen.	Geen regels.	NL strikter
3.2.3 Derde balans bij stelselwijziging, foutenherstel of reclassificatie	Geen regels.	Op te nemen indien volledige halfjaarrekening is opgesteld. Niet op te nemen indien verkorte overzichten zijn opgesteld.	IFRS strikter
3.2.4 Bijzondere voorschriften inzake (terugname) van bijzondere waardeverminderingen van goodwill	Geen specifieke voorschriften.	Specifieke voorschriften.	IFRS strikter
3.2.5 Toelichting in andere stukken	Niet toegestaan.	Onder bepaalde voorwaarden toegestaan.	NL eist meer toelichting
3.2.6 Toelichtingen op segmenten	Toelichting vereist.	Additionele toelichtingen vereist.	IFRS eist meer toelichting
3.2.7 Toelichtingen op bedrijfscombinaties	Toelichting vereist.	Additionele toelichtingen vereist.	IFRS eist meer toelichting
3.2.8 Toelichtingen op reële waarde financiële instrumenten	Toelichting vereist.	Additionele toelichtingen vereist.	IFRS eist meer toelichting
3.2.9 Toelichtingen inzake samenstelling omzet	Geen regels.	Toelichtingen vereist.	IFRS eist meer toelichting

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3.2.10 Toelichtingen op veranderingen in de status van een beleggingsentiteit	Geen regels.	Toelichtingen vereist.	IFRS eist meer toelichting
4 Bestuursverklaring			
	Voor beursgenoteerde rechtspersonen, wettelijke verplichting voor opstellen bestuursverklaring (Wft). Wft bevat specifiek voorschrift voor inhoud bestuursverklaring.	Geen regels.	NL strikter
5 Overzicht van kengetallen			
	Aanbevolen.	Geen regels.	NL beveelt meer informatie aan

1 Wet- en regelgeving

De verplichting voor beursgenoteerde rechtspersonen om halfjaarlijkse financiële verslaggeving, bestaande uit de halfjaarrekening, het halfjaarlijks bestuursverslag en de tussentijdse verklaring openbaar te maken, volgt uit de Wet financieel toezicht (Wft) (artikel 5:25d lid 1). De voorschriften met betrekking tot halfjaarlijkse financiële verslaggeving zijn opgenomen in hoofdstuk 5.1a van de Wft en in het Besluit uitvoeringsrichtlijn transparantie uitgevende instellingen Wft.

Beursgenoteerde rechtspersonen zijn nader omschreven als uitgevende instellingen met Nederland als lidstaat van herkomst en waarvan effecten (aandelen en/of obligaties) zijn toegelasten tot de handel op een gereguleerde markt in de Europese Unie (art. 5.25b lid 1 Wft).

De halfjaarlijkse financiële verslaggeving (halfjaarrekening) moet worden opgesteld op basis van IFRS (in casu IAS 34).

Niet-beursgenoteerde rechtspersonen kunnen Richtlijn 394 of IAS 34 toepassen; zij zijn daartoe echter niet verplicht.

IAS 34 beveelt aan dat beursgenoteerde rechtspersonen de regelgeving over tussentijdse berichten toepassen. Richtlijn 394 bevat geen verplichting of aanbeveling tot het opstellen van tussentijdse berichten.

2 Halfjaarlijks bestuursverslag

2.1 Toepassing en hoofdlijn van de inhoud

De verplichting voor beursgenoteerde rechtspersonen om een halfjaarlijks bestuursverslag op te stellen volgt uit de Wft (artikel 5:25d lid 2b Wft). Niet-beursgenoteerde rechtspersonen kunnen Richtlijn 394 of IAS 34 toepassen. Richtlijn 394 bevat geen verplichting of aanbeveling tot het opstellen van tussentijdse berichten en dus evenmin voor een bestuursverslag. Als een tussentijds bericht wordt opgesteld, beveelt Richtlijn 394 aan ook een bestuursverslag op te nemen (RJ 394.301). De Wft bevat specifieke voorschriften voor het halfjaarlijks bestuursverslag voor beursgenoteerde rechtspersonen (art. 5:25d lid 8, 9 en 10). IAS 34 bevat geen voorschriften voor het bestuursverslag.

2.2 Inhoud – specifieke bepalingen

2.2.1 Op te nemen informatie

Rechtspersonen hoeven niet meer informatie op te nemen in een tussentijds bericht dan op grond van andere Richtlijnen moet worden opgenomen in het bestuursverslag (RJ 394.101). IAS 34 kent een dergelijk voorschrift niet.

2.2.2 Verwachte gang van zaken

Richtlijn 394 bevat slechts aanbevelingen met betrekking tot de inhoud van het bestuursverslag. Richtlijn 394 beveelt aan om in het bestuursverslag mededelingen te doen over de te verwachten gang van zaken voor het lopende boekjaar, mede gezien de in het laatste bestuursverslag uitgesproken verwachtingen dienaangaande (RJ 394.305). IAS 34 bevat geen voorschriften voor een bestuursverslag.

2.2.3 Controle of beoordeling

De Wft en Richtlijn 394 vereisen dat als er geen controle op of beoordeling van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving heeft plaatsgevonden door een externe accountant, dit feit wordt vermeld (artikel 5:25d lid 4 Wft, RJ 394.303). De Wft vereist vermelding in het halfjaarlijks bestuursverslag. Richtlijn 394 geeft geen nadere duiding waar deze vermelding moet plaatsvinden. IAS 34 kent een dergelijk voorschrift niet.

3 Halfjaarrekening

3.1 Toepassing

De verplichting voor beursgenoteerde rechtspersonen om een halfjaarrekening op te stellen volgt uit de Wft (artikel 5:25d lid 2a). De geconsolideerde halfjaarrekening moet worden opgesteld op basis van IFRS (artikel 5:25d lid 5a en 6a). IAS 34 beveelt aan dat beursgenoteerde rechtspersonen de regelgeving over tussentijdse berichten toepassen (IAS 34.1).

Niet-beursgenoteerde rechtspersonen kunnen Richtlijn 394 of IAS 34 toepassen. Richtlijn 394 bevat geen verplichting of aanbeveling tot het opstellen van tussentijdse berichten.

3.2 Inhoud

De Wft bevat beperkte minimumeisen voor de halfjaarrekening van beursgenoteerde rechtspersonen (art. 5:25d lid 5 en 6). Richtlijn 394 en IAS 34 bevatten minimumeisen voor alle vormen van tussentijdse berichten, niet specifiek voor de halfjaarrekening. De Wft geeft wel aan dat de geconsolideerde halfjaarrekening op basis van IFRS (in casu IAS 34) moet worden opgesteld. Niet-beursgenoteerde rechtspersonen kunnen Richtlijn 394 of IAS 34 toepassen.

3.2.1 Voldoen aan regelgeving

IAS 34 schrijft voor dat als een tussentijds bericht is opgesteld in overeenstemming met IAS 34 of IFRS, dit feit wordt vermeld (IAS 34.19). Richtlijn 394 kent een dergelijk voorschrift niet.

3.2.2 Op te nemen informatie

Rechtspersonen hoeven niet meer informatie op te nemen in een tussentijds bericht dan op grond van andere Richtlijnen moet worden opgenomen in de jaarrekening (RJ 394.101). IAS 34 kent een dergelijk voorschrift niet.

3.2.3 Derde balans bij stelselwijziging, foutenherstel of reclassificatie

Als een rechtspersoon verkorte overzichten presenteert, dan hoeft onder IAS 34 in het geval van een stelselwijziging, foutenherstel of reclassificatie met een materieel effect op de balans aan het begin van de vergelijkende periode (de derde balans), deze balans niet te worden opgenomen (IAS 1.BC33 en IAS 34.8). Als een rechtspersoon een volledige halfjaarrekening opstelt, moet het deze derde balans wel opnemen (IAS 34.5(f)). Richtlijn 394 kent een dergelijk voorschrift niet.

3.2.4 Bijzondere voorschriften inzake (terugname) van bijzondere waardeverminderingen van goodwill

Bij de waardering van activa en verplichtingen en het bepalen van het resultaat over een tussentijdse periode kunnen twee benaderingen worden onderscheiden, namelijk de discrete benadering en de integrale benadering. Bij de discrete benadering wordt de verslaggeving over elke tussentijdse periode als een zelfstandige verantwoording beschouwd, waarbij dezelfde voorschriften voor afgrenzing gelden als bij de verslaggeving over een geheel jaar. De integrale benadering daarentegen beschouwt de tussentijdse periode als een onderdeel van een geheel boekjaar en rekent bedragen toe aan de tussentijdse periode vanuit het perspectief van een geheel jaar. Zowel in Richtlijn 394 Tussentijdse berichten als in IAS 34 Interim Financial Reporting wordt de discrete benadering als uitgangspunt genomen. Echter, hierbij worden enkele uitzonderingen gemaakt. Het verwerken van belastingen en het terugnemen van bijzondere waardeverminderingen zijn voorbeelden van uitzonderingen.

Het uitgangspunt is dat de frequentie waarmee wordt gerapporteerd (jaarlijks, halfjaarlijks, per kwartaal) niet van invloed mag zijn op de jaarlijkse resultaatbepaling. De gehele periode tussen de laatst opgestelde jaarrekening en de rapporteringsdatum van het tussentijdse bericht dient in beschouwing te worden genomen. Met andere woorden, de resultaatbepaling moet plaatsvinden op een cumulatieve (year to date) basis (RJ 394.401, IAS 34.28). Dit betekent onder meer dat schattingen die zijn gemaakt in een tussentijdse periode binnen hetzelfde boekjaar (kunnen) worden aangepast in een latere tussentijdse periode (RJ 394.401, IAS 34.29). Bedragen die in vorige tussentijdse berichten zijn gerapporteerd worden dus niet met terugwerkende kracht aangepast (IAS 34.35 en 34.36).

In IFRIC Interpretation 10 Interim Financial Reporting and Impairment is specifieke regelgeving opgenomen waarmee van dit voorschrift wordt afgeweken. IFRIC 10 verduidelijkt de samenhang tussen IAS 34 en IAS 36 Impairment of Assets.

IFRIC 10 bepaalt dat een bijzondere waardevermindering (impairment) van goodwill die in een eerdere tussentijdse periode is verwerkt niet in een latere tussentijdse periode in het hetzelfde boekjaar mag worden teruggenomen (IAS 36.124).

IFRIC 10 geeft aan dat deze verbodsbepaling voorrang heeft op het uitgangspunt dat de rapporteringsfrequentie de jaarlijkse resultaatbepaling niet mag beïnvloeden. Hier zien we duidelijk dat in geval van bijzondere waardeverminderingen de discrete benadering als uitgangspunt wordt genomen bij het opstellen van tussentijdse berichten. Dit betekent dat het jaarresultaat van een rechtspersoon die kwartaalverslagen publiceert, in voorkomende gevallen kan afwijken van het jaarresultaat van een rechtspersoon die (in plaats van op kwartaalbasis) op halfjaarlijkse of jaarlijkse basis rapporteert. Door de verplichte toepassing van IFRS door beursgenoteerde rechtspersonen zijn de Richtlijnen primair bedoeld voor de niet-beursgenoteerde rechtspersonen. Het aantal niet-beursgenoteerde rechtspersonen dat tussentijdse berichten onder de Richtlijnen opstelt, is niet groot. Hierdoor zal een bijzondere waardevermindering van goodwill minder vaak voorkomen omdat op goodwill wordt afgeschreven. Overigens hebben ook de Richtlijnen een bepaling dat een terugname van een waardevermindering van goodwill niet mag plaatsvinden (RJ 121.613).

Verder komen de voorschriften voor de grondslagen van waardering en resultaatbepaling van Richtlijn 394 grotendeels overeen met die van IAS 34. IAS 34 geeft meer voorbeelden:

- in IAS 34 appendix B zijn voorbeelden van het toepassen van waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen opgenomen en;
- in IAS 34 appendix C zijn voorbeelden van het toepassen van schattingen opgenomen.

Deze voorbeelden zijn niet overgenomen in Richtlijn 394, maar zij worden wel van overeenkomstige toepassing geacht.

3.2.5 Toelichting in andere stukken

Richtlijn 394 schrijft voor om nadere informatie op te nemen in de toelichting bij het tussentijds bericht (RJ 394.303). IAS 34 staat ook toe deze informatie op te nemen in andere stukken van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving, mits hiernaar expliciet wordt verwezen vanuit de halfjaarrekening en vanuit de andere stukken expliciet wordt terugverwezen naar de halfjaarrekening, en mits deze stukken op dezelfde manier en op hetzelfde tijdstip openbaar zijn gemaakt als de halfjaarrekening (IAS 34.16A).

3.2.6 Toelichtingen op segmenten

IAS 34 vereist meer segmentinformatie dan Richtlijn 394. IAS 34.16A(g) vereist de volgende additionele gesegmenteerde informatie:

- de omzet derden en intercompany omzet, voor zover gerapporteerd aan de chief operating decision maker;
- resultaat per segment;
- het totaalbedrag van de activa en de verplichtingen per segment voor zover regelmatig gerapporteerd aan de chief operating decision maker en als deze materieel zijn veranderd ten opzichte van de totaalbedragen in de jaarrekening;

- een beschrijving van de verschillen ten opzichte van de jaarrekening in het bepalen van de segmenten en het resultaat per segment en;
- aansluiting van het resultaat per segment met het resultaat voor belastingen en beëindigde bedrijfsactiviteiten van de rechtspersoon.

3.2.7 Toelichtingen op bedrijfscombinaties

IAS 34 vereist meer toelichtingen over bedrijfscombinaties dan Richtlijn 394. IAS 34.16A(i) verplicht dat in geval van bedrijfscombinaties alle toelichtingen van IFRS 3 Business Combinations worden opgenomen.

3.2.8 Toelichtingen op reële waarde financiële instrumenten

IAS 34 vereist meer toelichtingen over de reële waarde van financiële instrumenten dan Richtlijn 394. IAS 34.16A(j) verplicht dat bepaalde toelichtingen van IFRS 7 en IFRS 13 worden opgenomen.

3.2.9 Toelichting inzake samenstelling omzet

IAS 34 vereist de uitsplitsing van de opbrengsten uit contracten met afnemers zoals opgenomen in IFRS 15.114/115 (IAS 34.16A(l)).

3.2.10 Toelichtingen op veranderingen in de status van een beleggingsentiteit

IAS 34 vereist dat entiteiten die een beleggingsentiteit worden of ophouden beleggingsentiteit te zijn, informatie opnemen over het effect op de jaarrekening van de verandering in hun status (IAS 34.16A(k) en IFRS 12.9B). Richtlijn 394 kent een dergelijk voorschrift niet.

4 Bestuursverklaring

De verplichting voor beursgenoteerde rechtspersonen om een bestuursverklaring op te stellen volgt uit de Wft (artikel 5:25d lid 2c Wft). De Wft bevat specifieke voorschriften met betrekking tot de inhoud van de bestuursverklaring (artikel 5:25d lid 2c). IFRS kent een dergelijk voorschrift tot het opstellen van een bestuursverklaring niet.

5 Overzicht van kengetallen

Richtlijn 394 beveelt aan een overzicht van kengetallen op te nemen (RJ 394.301). IAS 34 kent een dergelijke aanbeveling niet.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 394 Tussentijdse berichten
- IAS 34 Interim Financial Reporting
- IFRIC 10 Interim Financial Reporting and Impairment

32 Beëindiging bedrijfsactiviteiten en afstoting van (groepen) activa

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Classificatie van bepaalde activa als 'held for sale/distribution'	Geen specifieke regels.	Indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan.	IFRS strikter
1.2 Waardering activa 'held for sale/distribution' van een vast actief of 'disposal group'	Geen specifieke regels. De in andere Richtlijnen vervatte reguliere voorschriften van waardering en resultaatbepaling zijn van toepassing.	Waardering tegen de laagste van boekwaarde en reële waarde minus verkoopkosten respectievelijk uitkeringskosten; eventueel bijzonder waardeverminderingsverlies in de winst-en-verliesrekening opnemen. Als niet meer classificeert als 'held for sale/distribution', dan retrospectieve aanpassing boekwaarde.	IFRS strikter
1.3 Afschrijven	Afschrijving gaat door tot het moment van daadwerkelijke afstoting, tenzij sprake is van (tevens) buiten gebruik gestelde activa.	Geen afschrijving vanaf het moment van classificatie als 'held for sale/distribution'.	Strijdig
1.4 Opname als beëindigde bedrijfsactiviteit	Indien er sprake is van een afgesloten verkoopovereenkomst of een formeel plan tot beëindiging. Beëindiging kan ook liquidatie of stopzetting van bedrijfsactiviteiten inhouden.	Als aan bepaalde criteria is voldaan en alleen bij 'held for sale/distribution' of afstoting.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Afzonderlijke presentatie van activa 'held for sale/distribution' en 'disposal groups'	Normale presentatiebepalingen van toepassing. Wel categorie niet aan het productieproces dienstbaar onder de materiële vaste activa.	Afzonderlijke presentatie in de balans en van bijbehorende reserves verplicht.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.2 Presentatie van resultaten van 'discontinued operations'	In de toelichting of in de winst-en-verliesrekening. In winst-en-verliesrekening uitsplitsing per post volgens het Besluit Modellen Jaarrekening.	Resultaten na belasting afzonderlijk in de winst-en-verliesrekening en aanpassing vergelijkende cijfers.	IFRS strikter
3 Toelichting			
3.1 Toelichting bij activa 'held for sale/ distribution' of 'disposal groups'	Geen specifieke regeling.	Uitgebreide toelichtingseisen.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Presentatie van en toelichting bij 'discontinued operation'	Toelichting vereist.	Andere toelichting vereist.	NL en IFRS verschillend
3.3 Toelichting bij niet langer 'discontinued operation'	Geen specifieke regelgeving.	Toelichting vereist.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations gaat over de verwerking in de jaarrekening van vaste activa en bedrijfsactiviteiten die zijn of worden afgestoten. Het volgende onderscheid wordt gemaakt (IFRS 5 appendix A):

- een 'non-current asset, held for sale': een individueel vast actief bestemd om te worden verkocht;
- een 'disposal group, held for sale': een groep vaste activa met mogelijk direct daaraan gerelateerde schulden, die tezamen bestemd zijn om te worden verkocht en voorwerp zijn van één transactie;
- een vast actief/'disposal group held for distribution': een vast actief of groep van activa die worden aangehouden voor uitkering aan eigenaren (aandeelhouders) van de onderneming;
- een 'discontinued operation': een component van een entiteit die is afgestoten of bestemd is om te worden verkocht en (a) een afzonderlijke significante productgroep of geografisch gebied vertegenwoordigt, of (b) onderdeel is van een enkel gecoördineerd plan om een afzonderlijke significante productgroep of geografisch gebied af te stoten, of (c) een dochtermaatschappij betreft die is gekocht uitsluitend met het oogmerk deze weer te vervreemden.

De bepalingen van IFRS 5 ten aanzien van classificatie, presentatie, waardering en toelichting zijn ook van toepassing op vaste activa/'disposal groups' die kunnen worden geclassificeerd, in overeenstemming met IFRIC 17 Distributions of Non-cash Assets to Owners (IFRS 5.5A), als aangehouden voor uitkering aan de eigenaren (aandeelhouders) van de onderneming, met andere woorden die als 'held for distribution' zijn aan te merken.

Voor wat betreft de eisen omtrent de waardering heeft IFRS 5 geen betrekking op de volgende activa, individueel of behorend tot een 'disposal group' (IFRS 5.5):

- actieve belastinglatenties die voortvloeien uit de toepassing van IAS 12 Income Taxes;
- activa die voortvloeien uit de toepassing van IAS 19 Employee Benefits;
- financiële activa die vallen onder de reikwijdte van IFRS 9 Financial Instruments;
- vastgoedbeleggingen die gewaardeerd zijn volgens het reële-waardemodel van IAS 40 Investment Property;
- biologische activa gewaardeerd tegen 'fair value less costs to sell' volgens IAS 41 Agriculture; en
- contractuele rechten uit hoofde van verzekeringscontracten (IFRS 4 Insurance Contracts).

Met nadruk wordt opgemerkt dat deze reikwijdte bepaling alléén voor de waardering geldt; de classificatie, presentatie en toelichting dienen wél overeenkomstig IFRS 5 plaats te vinden (IFRS 5.2).

In Richtlijn 345 Beëindiging van bedrijfsactiviteiten worden voorschriften gegeven voor in de jaarrekening op te nemen gegevens over beëindiging van bedrijfsactiviteiten. Het gaat slechts om voorschriften die verplichten tot het geven van informatie in de toelichting over een onderdeel van de rechtspersoon dat wordt aangemerkt als een bedrijfsactiviteit die niet duurzaam wordt voortgezet. Van niet duurzaam voortzetten is sprake, indien de rechtspersoon een onderdeel van de rechtspersoon volgens een bepaald plan in zijn geheel of nagenoeg geheel of in gedeelten afstoot, of liquideert of stopzet (RJ 345.201).

In tegenstelling tot Richtlijn 345, bevat IFRS 5 dus niet alleen voorschriften omtrent de toelichting, maar ook voorschriften voor waardering en resultaatbepaling.

1 Grondslagen

1.1 Classificatie van bepaalde activa als 'held for sale/distribution'

Ingevolge IFRS 5 wordt een vast actief/'disposal group' als 'held for sale' geclassificeerd in de jaarrekening over het boekjaar waarin op enig moment voldaan wordt aan elk van de volgende voorwaarden (IFRS 5.7/8):

- het vaste actief/de 'disposal group' is geschikt voor onmiddellijke verkoop in de huidige staat, alleen onderworpen aan voorwaarden die gebruikelijk zijn voor de verkoop van dergelijke vaste activa/'disposal groups' (zie onderstaand voorbeeld);
- de verkoop is zeer waarschijnlijk (highly probable). Dit houdt het volgende in:
 - het geschikte managementniveau (normaliter het bestuur) heeft een verkoopbesluit genomen. Onder verkoop wordt ook de ruil van vaste activa verstaan, mits deze economische 'substance' heeft (IFRS 5.10);
 - met een actief programma om een koper te vinden en de verkoop te finaliseren is feitelijk een begin gemaakt;
 - het vast actief/de 'disposal group' wordt actief in de markt gezet en de gevraagde verkoopprijs is in overeenstemming met de reële waarde;
 - het is te verwachten dat de verkoop binnen een jaar zal plaatsvinden (tenzij uitgezonderd zoals toegestaan op basis van IFRS 5.9, zie onderstaand voorbeeld); en
 - het is onwaarschijnlijk dat het verkoopplan significant zal worden gewijzigd of zal worden ingetrokken.

In bovenstaande analyse dient de waarschijnlijkheid van goedkeuring door de aandeelhouders (wanneer verplicht in de jurisdictie) meegewogen te worden in het bepalen of de verkoop zeer waarschijnlijk is (IFRS 5.8).

Er wordt in IFRS 5 gedetailleerd ingegaan op mogelijke situaties waarin de verkoop langer uitblijft dan een jaar en het vast actief/de 'disposal group' toch als 'held for sale' moet worden geclassificeerd, en op het geval dat een vast actief/'disposal group' wordt verworven en op dat moment al het voornemen bestaat het vast actief/de 'disposal group' weer te gaan verkopen (IFRS 5.9, 5.11 en IFRS 5, appendix B).

Indien na de balansdatum maar vóór het opmaken van de jaarrekening aan de voorwaarden wordt voldaan, dient het vast actief/de 'disposal group' niet als 'held for sale' in de jaarrekening worden verantwoord (IFRS 5.12). Wel dient dan in de toelichting te worden vermeld:

- een omschrijving van het vaste actief/de 'disposal group' (IFRS 5.41(a));
- een omschrijving van de feiten en omstandigheden die tot de verwachte verkoop hebben geleid en een aanduiding van de verwachte wijze en het verwachte tijdstip van verkoop (IFRS 5.41(b)); en
- indien van toepassing, de aanduiding van het te rapporteren segment (volgens IFRS 8 Operating Segments) waarin het vast actief/de 'disposal group' is opgenomen (IFRS 5.41(d)).

Een vast actief/'disposal group' voldoet aan de classificatie 'held for distribution' indien de rechtspersoon gecommiteerd is aan het uitkeren van het vast actief/de 'disposal group' aan de aandeelhouders. Hiervan is sprake als:

- het vast actief/de 'disposal group' geschikt is voor onmiddellijke uitkering in de huidige staat;
- de uitkering is zeer waarschijnlijk (highly probable). Dit houdt in dat:
 - gestart is met de uitvoering van het uitkeringsbesluit;
 - de uitkering zeer waarschijnlijk binnen een jaar zal plaatsvinden; en
 - significante wijziging of intrekken van het uitkeringsbesluit niet te verwachten is.

In bovenstaande analyse dient de waarschijnlijkheid van goedkeuring door de aandeelhouders (wanneer verplicht in de jurisdictie) meegewogen te worden in het bepalen of het uitkeringsbesluit zeer waarschijnlijk is (IFRS 5.12A).

Het in IFRS gehanteerde begrip 'non-current assets held for sale/distribution' kent geen equivalent in de Richtlijnen. Onder de Richtlijnen blijven de gebruikelijke regels voor waardering en presentatie gelden. Overigens zijn de voorwaarden om als 'held for sale/distribution' te classificeren onder IFRS strikt (IFRS 5.7/8).

1.2 Waardering activa 'held for sale/distribution' van een vast actief of 'disposal group'

Indien onder IFRS een vast actief/'disposal group' in enig boekjaar geclassificeerd moet worden als 'held for sale/distribution', wordt gewaardeerd tegen de laagste van (i) de boekwaarde en (ii) de reële waarde verminderd met de verkoopkosten/uitkeringskosten (IFRS 5.1). Uitgebreide regels zijn opgesteld voor de bepaling van de reële waarde en voor de verantwoording van waarderingsverschillen (IFRS 5.18-24).

De belangrijkste waarderingsgrondslagen worden in deze paragraaf uiteengezet en zijn van toepassing op:

- 'held for sale/distribution' activa die wat betreft waardering onder de reikwijdte van IFRS 5 vallen; en
- de 'disposal group' in zijn geheel (portefeuillebenadering: IFRS 5.4).

Tevens zijn er voorschriften voor het toerekenen van de (eventuele) afwaardering van de 'disposal group' aan de individuele activa/passiva die ook in deze paragraaf worden behandeld.

Onder de Richtlijnen blijven de gebruikelijke regels voor waardering gelden.

1.2.1 Uitgangspunt bij waardering als 'held for sale/distribution'

Direct voorafgaand aan de classificatie als 'held for sale/distribution', wordt de boekwaarde bepaald van het vast actief/de 'disposal group' overeenkomstig de voorschriften van de betreffende standaard die van toepassing zijn voor het vast actief/de activa en passiva behorende tot een 'disposal group'. Indien op grond daarvan een bijzondere waardevermindering dient plaats te vinden, omdat de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord (IFRS 5.18). Vervolgens is deze waarde het uitgangspunt voor de waardering van het vast actief/de 'disposal group' als 'held for sale'. Overigens is een classificatie naar 'held for sale/distribution' een (interne) aanwijzing voor een bijzondere waardevermindering die eerst getoetst dient te worden op grond van IAS 36 Impairment of Assets (IAS 36.12 (f)).

1.2.2 Waardering en bijzondere waardevermindering 'held for sale/distribution'

Zowel bij de eerste als bij de latere waardering van het vast actief/'disposal group' als 'held for sale/distribution' geldt het volgende:

- Direct voorafgaand aan het moment van de classificatie als 'held for sale/distribution' wordt het vast actief/de 'disposal group' (hernieuwd) gewaardeerd op basis van de relevante IFRS-standaard (IFRS 5.18) rekening houdend met bijzondere waardevermindering (IAS 36). Anders gezegd, het actief/de 'disposal group' blijft tot het moment van reclassificatie op dezelfde wijze en grondslagen gewaardeerd (zie bovenstaande alinea 'Uitgangspunt bij waardering 'held for sale/distribution').
- In de situatie van een 'disposal group', bijvoorbeeld één of meerdere kasstroomgenererende eenheden, blijven de posten die niet onder de reikwijdte van de waarderingsbepalingen van IFRS 5 vallen (onder andere latente belasting- en pensioenposten) gewaardeerd op basis van de betreffende standaarden (in casu IAS 12 en IAS 19), óók bij een latere waardering (IFRS 5.19).
- Vervolgens wordt het vaste actief/de 'disposal group' gewaardeerd tegen de laagste van de boekwaarde en de reële waarde verminderd met de verkoopkosten/uitkeringskosten (IFRS 5.15/15A). In de uitzonderingssituatie (IFRS 5.9/IFRS 5 appendix B1) dat de verkoop langer duurt dan een jaar, wordt hiervan de contante waarde opgenomen waarbij een toename als gevolg van het verloop van de tijd wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening als financieringslast (IFRS 5.17).
- Indien de reële waarde van de gehele 'disposal group' (inclusief de opnieuw bepaalde boekwaarde van de posten die niet onder de reikwijdte van de waarderingsbepalingen van IFRS 5 vallen) verminderd met de verkoopkosten/uitkeringskosten lager is dan de boekwaarde van het actief/de 'disposal group', wordt een (aanvullend) bijzonder waardeverminderingsverlies op het actief/de 'disposal group' verantwoord (IFRS 5.20).

- Indien bij latere waardering van een 'held for sale/distribution' vast actief/'disposal group' de reële waarde verminderd met de verkoopkosten/uitkeringskosten weer toeneemt, wordt een bate verantwoord. De bate kan evenwel niet meer bedragen dan de cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen die voorheen onder toepassing van IFRS 5 en/of eerdere toepassing van IAS 36 zijn verantwoord (IFRS 5.21/22).
- Op het vast actief/de activa behorende tot een 'disposal group' wordt niet afgeschreven wanneer deze als 'held for sale' classificeert. Rentekosten met betrekking tot de verplichtingen behorende tot een 'disposal group' worden wel verwerkt (IFRS 5.25).
- Er kan sprake zijn van bedragen als onderdeel van het eigen vermogen (inclusief cumulatieve baten en lasten welke zijn verwerkt als onderdeel van het 'other comprehensive income') die gerelateerd zijn aan activa en verplichtingen behorend tot een 'disposal group'. Voorbeelden hiervan zijn de wettelijke reserve omrekeningsverschillen deelnemingen en winsten of verliezen op hedge-instrumenten waarvoor kasstroomhedge-accounting wordt toegepast. Deze bedragen dienen separaat gepresenteerd te worden binnen het eigen vermogen. Deze saldi worden van 'other comprehensive income' geherclassificeerd naar de winst-en-verliesrekening bij verkoop/uitkering. Dit resulteert in een aanvullend positief of negatief resultaat van de transactie.

1.2.3 Toerekening van waardering 'disposal group' aan individuele activa/passiva

Een bijzonder waardeverminderingverlies op een 'disposal group' wordt als volgt aan de afzonderlijke activa en passiva gealloceerd:

- Het bijzonder waardeverminderingverlies wordt verantwoord voor zover al geen bijzonder waardeverminderingverlies op grond van andere IFRS standaarden is verwerkt. Zoals hierboven is opgemerkt, wordt bij de bepaling van het bijzonder waardeverminderingverlies de posten die qua waardering niet onder de reikwijdte van IFRS 5 vallen, op basis van de ingevolge de relevante (eigen) standaard 'opnieuw' bepaalde boekwaarde (inclusief eventueel bijzondere waardevermindering), in de boekwaarde van de 'disposal group' opgenomen (IFRS 5.20).
- Het bijzonder waardeverminderingverlies wordt eerst toegerekend aan de goodwill die tot een 'disposal group' behoort (namelijk indien de goodwill is verkregen in een 'business combination' en de 'disposal group' als een kasstroomgenererende eenheid kan worden aangemerkt waaraan de goodwill conform IAS 36 is toegerekend).
- Het (resterend) bijzonder waardeverminderingverlies wordt daarna toegerekend aan de vaste activa die als afzonderlijk actief qua waardering onder de reikwijdte van IFRS 5 zouden vallen. Deze toerekening geschiedt pro rata op basis van de boekwaarden van de vaste activa (IFRS 5.23).

De onder de laatste twee punten genoemde methode van toerekenen is gebaseerd op de allocatiemethode van IAS 36 Impairment of Assets met het verschil dat onder IFRS 5 de individuele boekwaarde van een vast actief kan dalen beneden haar realiseerbare waarde.

Een winst of verlies dat op de datum van verkoop nog niet is verwerkt, wordt alsnog verantwoord overeenkomstig de standaarden inzake desinvestering van IAS 16 Property, plant and equipment en IAS 38 Intangible assets (IFRS 5.24).

Een terugneming van een bijzondere waardevermindering op een 'disposal group' wordt op dezelfde wijze aan de afzonderlijke activa gealloceerd als een bijzondere waardevermindering (IFRS 5.23, zie hierboven). Overigens wordt deze bate alleen verantwoord voor zover al geen bate uit hoofde van terugneming van bijzondere waardevermindering op grond van andere IFRS standaarden is verwerkt (IFRS 5.19/22).

1.2.4 De classificatie 'held for sale/distribution' is niet langer van toepassing (wijziging verkoopplan)

Indien een vast actief/'disposal group' niet langer voldoet aan de voorwaarden voor de classificatie als 'held for sale/distribution', dient het vast actief of dienen de activa van de 'disposal group' te worden gewaardeerd tegen de laagste van (IFRS 5.26/27):

- de boekwaarde die het actief had vóór de classificatie als 'held for sale/distribution', met inachtneming van alle waardeveranderingen (afschrijving, amortisatie en herwaardering) die het zou hebben ondergaan indien het niet als 'held for sale/distribution' zou zijn geclassificeerd; en
- de realiseerbare waarde van het vaste actief op het moment van het niet langer voldoen aan de classificatie 'held for sale/distribution'.

De waardeveranderingen worden ingeval van waardering op verkrijgingsprijs in de winst-en-verliesrekening verantwoord als resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten (IFRS 5.28) in de periode dat niet langer voldaan is aan de voorwaarden voor de classificatie als 'held for sale/distribution'. Indien het actief vóór classificatie als 'held for sale/distribution' werd geherwaardeerd op grond van IAS 16 of IAS 38 dan wordt de aanpassing als een herwaardering verwerkt.

De jaarrekeningen over de perioden waarin classificatie als 'held for sale/distribution' dienen niet retrospectief aangepast te worden (geen aanpassing vergelijkende cijfers), tenzij het vaste actief/de 'disposal group' een dochteronderneming, joint operation, (gedeelte van) joint ventures of geassocieerde deelneming betreft. De aanpassing wordt verwerkt alsof de dochterondernemingen, joint operations, (gedeelte van) joint ventures en geassocieerde deelnemingen nooit als 'held for sale/distribution' zijn geclassificeerd (IFRS 5.28).

Op bovenstaande regels geldt de volgende uitzondering. Indien verandering plaatsvindt in de wijze van afstoting van een vast actief/'disposal group' van 'held for distribution' naar 'held for sale' of vice versa, blijven de waarderingsgrondslagen van IFRS 5 van kracht ('held for disposal accounting') en zijn de standaarden inzake de beëindiging van de classificatie 'held for sale/distribution' niet van toepassing (IFRS 5.26A). De verandering in de wijze van afstoting leidt niet tot een verlenging van de periode waarbinnen de activa volgens IFRS 5.8-12A verkocht respectievelijk overgedragen dienen te zijn.

Richtlijn 345 bevat geen gedetailleerde aanwijzingen voor de waardering van 'held for sale/distribution' activa. In Richtlijn 345 zijn ook geen voorschriften opgenomen voor de waardering van activa en passiva die tot de 'disposal group' behoren en evenmin voorschriften voor de bepaling van baten en lasten die uit het bedrijfsonderdeel voortvloeien. Logischerwijs bevat Richtlijn 345 ook geen voorschriften inzake het niet langer voldoen aan de classificatie 'held for sale/distribution'.

De in andere Richtlijnen vervatte reguliere voorschriften van waardering en resultaatbepaling zijn op de beëindigd bedrijfsactiviteiten van toepassing (RJ 345.101).

1.3 Afschrijven

Onder IFRS wordt op 'held for sale/distribution' vaste activa niet afgeschreven (IFRS 5.25). Ingevolge de Nederlandse regelgeving wordt doorgegaan met afschrijven tot het moment van daadwerkelijke afstoting, tenzij sprake is van (tevens) buiten gebruik gestelde activa. Het voornemen tot verkoop is hierin niet bepalend.

1.4 Opname als beëindigde bedrijfsactiviteit

De criteria om onder IFRS te classificeren als 'discontinued operation' (IFRS 5.32: zie daarvoor par. Algemeen) zijn strikter geformuleerd dan de in de Nederlandse Richtlijnen gehanteerde criteria voor een bedrijfsactiviteit die niet duurzaam wordt voortgezet. In Richtlijn 345 wordt slechts gesproken over volgens een bepaald plan een onderdeel van de rechtspersoon in zijn geheel of nagenoeg geheel of in gedeelten afstoten, liquideren of stopzetten (RJ 345.201), terwijl onder IFRS sprake dient te zijn van een verkoop of afstoting die voldoet aan de gestelde specifieke voorwaarden. Het begrip beëindigde bedrijfsactiviteit is onder Richtlijn 345 dus ruimer dan onder IFRS.

Ingevolge de Nederlandse regelgeving wordt voor het eerst informatie opgenomen bij het plaatsvinden van een zogenaamde initiële gebeurtenis. Van een initiële gebeurtenis is sprake (RJ 345.301):

- wanneer de rechtspersoon een overeenkomst heeft gesloten tot verkoop van alle of nagenoeg alle activa van een bedrijfsactiviteit; of
- wanneer de bevoegde organen van de rechtspersoon een formeel en gedetailleerd plan dat leidt tot beëindiging van een bedrijfsactiviteit, hebben goedgekeurd en het plan hebben bekendgemaakt.

Richtlijn 345 geeft een verdere invulling van de inhoud van een formeel en gedetailleerd plan.

Onder IFRS wordt informatie over een beëindigde bedrijfsactiviteit opgenomen zodra het voldoet aan de definitie van een 'discontinued operation' volgens IFRS 5 (IFRS 5.31/32) en dus sprake is van 'held for sale' of afstoting en aan de overige strikte criteria is voldaan.

2 Presentatie

2.1 Afzonderlijke presentatie van activa 'held for sale/distribution' en 'disposal groups'

Het vast actief/de activa behorend tot een 'disposal group' dient/dienen afzonderlijk op de balans te worden gepresenteerd als 'non-current asset held for sale/distribution' na de vlottende activa. Het voorschrift van afzonderlijke presentatie houdt ook in dat de verplichtingen die behoren tot een 'disposal group' afzonderlijk worden gepresenteerd na de kortlopende verplichtingen. De activa en passiva die afzonderlijk moeten worden gepresenteerd, mogen niet worden gesaldeerd. Bovendien dienen de reserves van de cumulatieve baten/lasten afkomstig uit 'other comprehensive income' met betrekking tot de 'held for sale/distribution' activa en 'disposal groups' afzonderlijk te worden gepresenteerd binnen het eigen vermogen. Overigens worden de vergelijkende cijfers niet aangepast (IFRS 5.40). De Nederlandse regelgeving heeft geen specifieke regel hieromtrent.

Dit betekent dat vaste activa bestemd voor verkoop gerubriceerd blijven onder de vaste activa en niet als een afzonderlijke balanspost getoond worden in de balans. Overigens worden onder de Richtlijnen wel niet aan het productieproces dienstbare materiële vaste activa als afzonderlijke categorie onder de materiële vaste activa gepresenteerd (art. 2: 366 lid 1 onder e BW), maar deze categorie wordt slechts gebruikt voor activa die daadwerkelijk niet (meer) aan het productieproces dienstbaar zijn zoals materiële vaste activa die vroeger in het bedrijfsproces zijn gebruikt, waarvan de aanwending is beëindigd (RJ 212.603).

2.2 Presentatie van resultaten van ‘discontinued operations’

Op basis van de Nederlandse regelgeving dient het resultaat op de beëindiging of verkoop in ieder geval afzonderlijk in de toelichting op de winst-en-verliesrekening te worden vermeld (RJ 345.401). Overigens wordt onder de Richtlijnen bij afzonderlijke vermelding van beëindigde bedrijfsactiviteiten in de winst-en-verliesrekening het regulier model uit het Besluit Modellen Jaarrekening gevolgd en per post uit het model het bedrag uit beëindigde bedrijfsactiviteiten afzonderlijk weergegeven.

Op grond van IFRS 5 dienen de resultaten uit ‘discontinued operations’ afzonderlijk in de winst-en-verliesrekening te worden getoond (IFRS 5.33). De vergelijkende cijfers worden hierbij aangepast (IFRS 5.34).

De wijze van presenteren in de winst-en-verliesrekening onder de Richtlijnen wijkt dus af van IFRS.

3 Toelichting

3.1 Toelichting bij activa ‘held for sale/distribution’ of ‘disposal groups’

Indien in het boekjaar een vast actief/‘disposal group’ wordt geclassificeerd als ‘held for sale/distribution’ of wordt verkocht/uitgekeerd, dient de volgende informatie in de toelichting te worden opgenomen:

- de belangrijke rubrieken van de activa en passiva geclassificeerd als ‘held for sale/distribution’ worden in balans of toelichting separaat vermeld (IFRS 5.38) met uitzondering van de nieuw verworven dochteronderneming die direct als ‘held for sale’ wordt geclassificeerd (IFRS 5.39);
- een omschrijving van het vaste actief/de ‘disposal group’ (IFRS 5.41(a));
- een omschrijving van de feiten en omstandigheden die tot de verwachte verkoop/uitkering hebben geleid en een aanduiding van de verwachte wijze en het verwachte tijdstip van verkoop/uitkering. Dit houdt in het verwachte verloop van verkoop/uitkering (IFRS 5.41(b));
- de winst of het verlies voortvloeiend uit de waardering tegen reële waarde minus verkoopkosten/uitkeringskosten van het vaste actief/de ‘disposal group’ en wanneer de winst of het verlies niet afzonderlijk in de winst-en-verliesrekening is opgenomen, de aanduiding van de post waarin de winst of het verlies is opgenomen (IFRS 5.41(c)); en
- indien van toepassing, de aanduiding van het segment (volgens IFRS 8 Operating Segments) waarin het vaste actief/de ‘disposal group’ is opgenomen (IFRS 5.41(d)).

De Richtlijnen bevatten geen specifieke toelichtingen voor activa ‘held for sale/distribution’. Wel is een aparte categorie voor buiten gebruik gestelde activa vereist binnen de materiële vaste activa.

3.2 Presentatie van en toelichting bij 'discontinued operation'

Ingevolge de Nederlandse regelgeving dient in het boekjaar waarin de initiële gebeurtenis zich voordoet, in de toelichting op de jaarrekening bepaalde informatie over deze bedrijfsactiviteit te worden vermeld (RJ 345.304). Het gaat hierbij om:

- een beschrijving van de bedrijfsactiviteit die niet duurzaam wordt voortgezet;
- het operationeel segment waarin deze bedrijfsactiviteit wordt gerapporteerd overeenkomstig Richtlijn 350 Gesegmenteerde informatie;
- het tijdstip en de aard van de initiële gebeurtenis;
- het tijdstip waarop of de periode waarin de beëindiging zal zijn afgerond, voor zover bekend of te bepalen;
- de boekwaarden per balansdatum van het totaal van de activa en het totaal van de posten van het vreemd vermogen die worden afgestoten of geliquideerd;
- de opbrengsten, de kosten en het resultaat voor belastingen toe te rekenen aan de bedrijfsactiviteit, alsmede de belastingen hierover (overeenkomstig RJ 272.711); en
- de kasstromen uit operationele activiteiten, investeringsactiviteiten en financieringsactiviteiten van de te beëindigen bedrijfsactiviteit over de verslagperiode.

De bovenstaande informatie dient voor elke bedrijfsactiviteit die niet duurzaam wordt voortgezet afzonderlijk te worden opgenomen (RJ 345.309) en te worden voorzien van aangepaste vergelijkende cijfers (RJ 345.404).

De RJ beveelt aan de informatie genoemd in de laatste twee punten in de primaire overzichten (in casu de winst-en-verliesrekening respectievelijk kasstroomoverzicht) te vermelden (RJ 345.402). De wijze van presenteren in de winst-en-verliesrekening onder de Richtlijnen wijkt echter af van IFRS (zie par. 2.2).

Vervolgens dient de verstrekte informatie jaarlijks te worden geactualiseerd in de jaarrekeningen van de boekjaren na de periode waarin de initiële gebeurtenis heeft plaatsgevonden tot en met het boekjaar waarin de beëindiging van de bedrijfsactiviteit geheel is afgewikkeld. Een beëindiging is afgewikkeld indien het plan geheel of nagenoeg geheel is uitgevoerd of stopgezet. De betalingen door de koper behoeven nog niet voltooid te zijn (RJ 345.308).

IFRS 5 bevat de algemene bepaling dat de rechtspersoon zodanig informatie verstrekt dat de gebruikers van de jaarrekening de financiële gevolgen van de 'discontinued operation' kunnen evalueren.

IFRS 5 bevat de volgende specifieke toelichtingseisen met betrekking tot een 'discontinued operation' (IFRS 5.33-34):

- een enkel bedrag in het 'statement of comprehensive income' dat het totaal is van:
 - het resultaat na belastingen van de 'discontinued operation';
 - het resultaat na belastingen voortvloeiend uit de waardering van de 'discontinued operation' naar reële waarde verminderd met verkoopkosten;
 - het resultaat na belastingen uit hoofde van het afstoten van de 'discontinued operation';

- een uitsplitsing van het bedoelde bedrag (ofwel in het 'statement of comprehensive income' en dan als een apart onderdeel daarvan, afgescheiden van de baten en lasten die voortvloeien uit de voortgezette activiteiten, ofwel in de toelichting) in de volgende onderdelen (NB: de uitsplitsing is niet vereist indien de 'discontinued operation' een dochteronderneming is die uitsluitend is verworven met de bedoeling om haar weer te verkopen):
 - opbrengsten, kosten en resultaat voor belastingen van de 'discontinued operation', en de bijbehorende belastinglast;
 - de bate of last voortvloeiend uit de waardering van de 'discontinued operation' naar reële waarde verminderd met verkoopkosten, of voortvloeiend uit het afstoten van de 'discontinued operation', en de daarbij behorende belastinglast;
- (NB: deze informatie is niet vereist indien de 'discontinued operation' een dochteronderneming is die uitsluitend is verworven met de bedoeling om haar weer te verkopen);
- de netto-kasstromen die zijn toe te rekenen aan de operationele, investerings- en financieringsactiviteiten van de 'discontinued operation'. De informatie wordt opgenomen ofwel in het kasstroomoverzicht, ofwel in de toelichting (NB: deze informatie is niet vereist indien de 'discontinued operation' een dochteronderneming is die uitsluitend is verworven met de bedoeling om haar weer te verkopen);
- het resultaat uit voortgezette activiteiten en het resultaat uit 'discontinued operations' toekomend aan de aandeelhouders van de onderneming. Deze toelichting mag worden opgenomen als onderdeel van het 'statement of comprehensive income' of in de toelichting (IFRS 5.33) (NB: deze informatie is niet vereist indien de 'discontinued operation' een dochteronderneming is die uitsluitend is verworven met de bedoeling om haar weer te verkopen);
- de vergelijkende cijfers van de toelichtingsvereisten in bovenstaande punten dienen te worden aangepast (IFRS 5.34). Dit in tegenstelling tot de classificatie van vaste activa of een 'disposal group' als 'held for sale', waar vergelijkende cijfers niet worden aangepast (IFRS 5.40). Aangezien in de standaard geen specifieke vereisten zijn opgenomen met betrekking tot de presentatie van de vergelijkende cijfers indien er sprake is van een 'disposal group' welke tevens classificeert als een 'discontinued operation', worden in dat geval de vergelijkende cijfers in de balans niet aangepast;
- de gewone en verwaterde winst per aandeel van 'discontinued operations'. Deze toelichting mag worden opgenomen als onderdeel van het 'statement of comprehensive income' of in de toelichting (IAS 33.68-68A) en bevat ook aangepaste vergelijkende cijfers.

Indien de onderneming ervoor kiest om een aparte winst-en-verliesrekening te presenteren naast het overzicht 'other comprehensive income', dienen de 'discontinued operations' afzonderlijk in de winst-en-verliesrekening te worden gepresenteerd (IFRS 5.33A).

Indien in het boekjaar nog aanpassingen plaatsvinden van bedragen die betrekking hebben op bedrijfsonderdelen die in een vorig boekjaar zijn afgestoten, worden deze afzonderlijk onder de 'discontinued operations' vermeld en dienen de aard en de omvang van de aanpassingen te worden toegelicht. Te denken valt hierbij aan aanpassingen van de verkoopprijs, verplichtingen inzake productgaranties en afhandeling van verplichtingen jegens werknemers (IFRS 5.35).

Indien de zogenaamde initiële gebeurtenis inzake beëindiging van bedrijfsactiviteiten zich voordoet na afloop van het boekjaar, maar voor de datum van opmaken van de jaarrekening, wordt volgens de Richtlijnen hierover informatie verstrekt in de toelichting in de sectie met betrekking tot de gebeurtenissen na balansdatum (RJ 345.306).

Ingevolge IFRS 5 dient dit nog geen 'discontinued operation' te worden genoemd. Wel kan onder IFRS een toelichting als gebeurtenis na balansdatum noodzakelijk zijn.

3.3 Toelichting bij niet langer 'discontinued operation'

Als een 'discontinued operation', bijvoorbeeld omdat een geplande verkoop niet doorgaat, niet langer kan worden geclassificeerd als 'held for sale' en 'discontinued operation':

- dienen de operationele resultaten die voorheen als resultaten uit een 'discontinued operation' waren gepresenteerd, voor alle gepresenteerde boekjaren opnieuw als resultaten uit voortgezette activiteiten te worden gerubriceerd (IFRS 5.36);
- dient de bate of de last die voortvloeit uit een nieuwe waardering van de activa in de winst-en-verliesrekening als resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten te worden verantwoord (IFRS 5.37); en
- dient het volgende te worden toegelicht (IFRS 5.42):
 - de reden voor de wijziging van het verkoopplan;
 - een beschrijving van de feiten en omstandigheden die hiertoe hebben geleid; en
 - de impact hiervan op de resultaten in het boekjaar en de vergelijkende boekjaren.

In Richtlijn 345 is hier geen vereiste voor opgenomen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 345 Beëindiging van bedrijfsactiviteiten
- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations

33 Op aandelen gebaseerde betalingen (inclusief personeelsopties)

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Toepassingsgebied: op aandelen gebaseerde betalingen die geïnitieerd zijn of afgewikkeld worden door een persoon of maatschappij die niet tot de consolidatiekring behoort	Richtlijn 275 is niet van toepassing	IFRS 2 is wel van toepassing.	IFRS strikter
1.2 Toepassingsgebied: op aandelen gebaseerde betalingen bij (inbreng)transacties onder gemeenschappelijke leiding, inclusief de inbrengtransactie die plaatsvindt bij de oprichting van de rechtspersoon	Richtlijn 275 is niet van toepassing	IFRS 2 is wel van toepassing, met uitzondering van een transactie waarbij een 'business' wordt ingebracht in een joint venture als bedoeld in IFRS 11	IFRS strikter
1.3 Niet identificeerbare goederen en of diensten	Geen specifieke regels.	Specifieke regels voor het waarderen van niet identificeerbare goederen en of diensten.	IFRS strikter
1.4 Waardering aandelenopties aan personeel	Keuzemogelijkheid voor waardering op basis van reële waarde of intrinsieke waarde.	Waardering op basis van reële waarde tenzij waarde niet vast te stellen (uitzonderlijk).	IFRS strikter
1.5 'Graded vesting'	Richtlijn 275 kent geen specifieke bepalingen voor regelingen waarbij periodiek een gedeelte van de toegekende instrumenten onvoorwaardelijk wordt.	IFRS 2 vereist dat elke afzonderlijke termijn als een aparte toekenning wordt verwerkt.	IFRS strikter
1.6 Non-vesting condities	Alleen prestatiegerelateerde en prijsgerelateerde voorwaarden.	Naast dienstgerelateerde, prestatiegerelateerde en prijsgerelateerde voorwaarden ook non-vesting condities.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.7 Voorwaarden bij een regeling af te wikkelen in geldmiddelen	Geen specifieke regels.	Specifieke regels hoe de voorwaarden verwerkt moeten worden.	IFRS strikter
1.8 Optiewaarderingsmodellen	Geen specifieke informatie.	Bevat specifieke informatie over bepalen reële waarde met behulp van optiewaarderingsmodellen.	IFRS strikter
1.9 Toerekening van groepsregelingen aan groepsmaatschappijen	Geen specifieke regels.	Gedetailleerde interpretatie waarbij in zijn algemeenheid de kosten verantwoord worden waar de dienst wordt ontvangen.	IFRS strikter
1.10 Management-participatieplan	Vrijstelling onder Richtlijn 275, indien geïnitieerd of afgewikkeld door (rechts)persoon buiten de consolidatiekring van de rechtspersoon.	Reikwijdte van IFRS 2 is breder waarmee dit soort transacties veelal wel onder IFRS 2 vallen.	IFRS strikter
1.11 Loonbelasting	Behandelen als op aandelen gebaseerde betaling die in liquide middelen wordt afgewikkeld.	Specifieke uitzondering.	Strijdig
2 Presentatie			
2.1 Presentatievereisten	Bevat vereisten.	Bevat geen vereisten.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Toelichtingseisen	Minder uitgebreide detailvoorschriften. Specifieke voorschriften voor open NV's.	Uitgebreide detailvoorschriften.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

Richtlijn 275 en IFRS 2 hebben een verschillende structuur, maar onderkennen dezelfde categorieën van op aandelen gebaseerde betalingen.

1 Grondslagen

1.1 Toepassingsgebied: op aandelen gebaseerde betalingen die geïnitieerd zijn of afgewikkeld worden door een persoon of maatschappij die niet tot de consolidatiekring behoort

Het toepassingsgebied van Richtlijn 275 is beperkter dan IFRS 2. Richtlijn 275 is namelijk niet van toepassing op aandelen gebaseerde betalingen, die geïnitieerd zijn of¹ afgewikkeld worden door een persoon of maatschappij die niet tot de consolidatiekring van de rechtspersoon behoort.

1.2 Toepassingsgebied: op aandelen gebaseerde betalingen bij (inbreng)transacties onder gemeenschappelijke leiding, inclusief de inbrengtransactie die plaatsvindt bij de oprichting van de rechtspersoon

Het toepassingsgebied van Richtlijn 275 is beperkter dan IFRS 2. Richtlijn 275 is namelijk niet van toepassing op een (inbreng)transactie tussen rechtspersonen onder gemeenschappelijke leiding, inclusief de inbrengtransactie die plaatsvindt bij oprichting van de rechtspersoon (RJ 275.103). Onder IFRS 2 is alleen een transactie waarbij een 'business' wordt ingebracht in een joint venture als bedoeld in IFRS 11 uitgezonderd van IFRS 2 (IFRS 2.5).

1.3 Niet identificeerbare goederen of diensten

In IFRS 2.2 is vermeld dat er ook op aandelen gebaseerde betalingen zijn waarbij de rechtspersoon sommige of alle ontvangen goederen of diensten niet specifiek kan identificeren. Een belangrijke indicatie hiervoor is dat de reële waarde van de eventueel ontvangen identificeerbare goederen of diensten geringer blijkt te zijn dan de reële waarde van de toegekende eigen-vermogen instrumenten of aangegane verplichting.

De waarde van de niet-identificeerbare goederen of diensten wordt bepaald op basis van het verschil tussen de reële waarde van de identificeerbare goederen en of diensten en de reële waarde van de op aandelen gebaseerde betaling. Richtlijn 275 bevat geen specifieke bepaling voor op aandelen gebaseerde betalingen waarbij ontvangen goederen of diensten niet (volledig) kunnen worden geïdentificeerd.

1.4 Waardering aandelenopties aan personeel

Richtlijn 275 bevat specifieke regelgeving over het verwerken van aandelenopties aan personeel en geeft de keuze om aandelenopties tegen reële waarde of intrinsieke waarde te waarderen (RJ 275.314). In IFRS 2 is geen specifieke regelgeving met betrekking tot het verwerken van aandelenopties opgenomen. Volgens IFRS 2 worden alle op aandelen gebaseerde betalingen opgenomen tegen reële waarde tenzij, en dit wordt slechts in uitzonderingsgevallen mogelijk geacht, de reële waarde van de eigen-vermogensinstrumenten niet betrouwbaar is in te schatten. In dit geval worden op aandelen gebaseerde betalingen eveneens opgenomen tegen de intrinsieke waarde (IFRS 2.24-25).

¹ Overigens lijkt het meer voor de hand te liggen dat dit een cumulatieve voorwaarde is.

1.5 'Graded vesting'

Bij een op aandelen gebaseerde betaling, waarbij de toegekende instrumenten in termijnen onvoorwaardelijk worden (soms aangeduid als 'graded vesting') vereist IFRS 2 dat elke afzonderlijke termijn als een aparte toekenning wordt verwerkt. Richtlijn 275 kent geen specifieke bepalingen voor regelingen waarbij periodiek een gedeelte van de toegekende instrumenten onvoorwaardelijk wordt.

1.6 Non-vesting condities

Richtlijn 275 beschrijft prijsgerelateerde voorwaarden en prestatiegerelateerde voorwaarden. Een prestatiegerelateerde voorwaarde is een voorwaarde die niet kwalificeert als een prijsgerelateerde voorwaarden. In beide begrippen is dus het volledige scala aan mogelijke voorwaarden begrepen.

IFRS 2 beschrijft dienstgerelateerde, prestatiegerelateerde en prijsgerelateerde voorwaarden. Daarnaast kunnen er ook condities zijn die niet dienstgerelateerd, prijsgerelateerd of prestatiegerelateerd zijn. In de praktijk worden deze voorwaarden non-vesting condities genoemd, waarvoor IFRS 2 specifieke bepalingen kent omtrent de verwerking.

1.7 Voorwaarden bij een regeling af te wikkelen in geldmiddelen

IFRS 2 kent specifieke bepalingen hoe prestatiegerelateerde voorwaarden en non-vesting voorwaarden moeten worden behandeld bij de waardering van op aandelen gebaseerde transacties af te wikkelen in geldmiddelen.

De bepalingen geven aan dat:

- vesting condities (anders dan prijsgerelateerde voorwaarden) niet in aanmerking worden genomen bij het bepalen van de reële waarde van een in geldmiddelen afgewikkelde, op aandelen gebaseerde betaling;
- het bedrag dat wordt opgenomen voor de ontvangen diensten tijdens de vestingperiode moet zijn gebaseerd op de beste schatting van de entiteit van het aantal te verwachten toekenningen;
- op cumulatieve basis het bedrag dat uiteindelijk wordt opgenomen voor ontvangen goederen of diensten als tegenprestatie voor de in geldmiddelen afgewikkelde, op aandelen gebaseerde betaling gelijk zal zijn aan de geldmiddelen die worden betaald (IFRS 2.33A-33B, 33D); en
- bij de bepaling van de reële waarde (bij toekenning, periodieke herwaardering en afwikkeling) van de in geldmiddelen af te wikkelen, op aandelen gebaseerde betaling dienen prijsgerelateerde voorwaarden en non-vesting condities meegenomen te worden (IFRS 2.33C).

Richtlijn 275 kent geen specifieke bepalingen voor voorwaarden verbonden aan een regeling af te wikkelen in geldmiddelen.

1.8 Optiewaarderingsmodellen

In IFRS 2 is informatie opgenomen over het bepalen van de reële waarde van aandelen en aandelenopties door middel van optiewaarderingsmodellen. Richtlijn 275 gaat niet specifiek in op dergelijke modellen, maar stelt daarentegen dat indien een intern waarderingsmodel wordt gehanteerd binnen de rechtspersoon voor zijn eigen aandelen, dit model ook voor Richtlijn 275 kan worden toegepast.

1.9 Toerekening van groepsregelingen aan groepsmaatschappijen

IFRS 2.3A bevat specifieke regelgeving voor op aandelen gebaseerde betalingen die worden voldaan door een andere entiteit binnen de groep dan de entiteit die de goederen of diensten ontvangt. In Richtlijn 275 worden deze regelingen buiten de scope gehouden (zie par. 1.1).

Een moedermaatschappij kan rechten op haar eigen-vermogensinstrumenten toekennen aan de personeelsleden van de dochteronderneming, en de dochteronderneming kan rechten op eigen-vermogensinstrumenten van de moedermaatschappij toekennen aan haar personeelsleden.

Indien een moedermaatschappij rechten op haar eigen-vermogensinstrumenten die kwalificeren als een op aandelen gebaseerde betaling die in eigen-vermogensinstrumenten wordt afgewikkeld, toekent aan de personeelsleden van de dochteronderneming, dan verwerkt de dochteronderneming de waarde van de diensten die zij van haar werknemers heeft ontvangen in overeenstemming met een op aandelen gebaseerde betaling die in eigen-vermogensinstrumenten wordt afgewikkeld met een overeenkomstige opboeking van het eigen vermogen uit hoofde van een bijdrage van de moedermaatschappij (IFRS 2.43B).

Indien de dochteronderneming rechten op eigen-vermogensinstrumenten van de moedermaatschappij toekent aan haar eigen personeelsleden, dan is de verwerking afhankelijk van de aard van de verstrekte rechten en de rechten en verplichtingen van de dochteronderneming (IFRS 2.43A).

1.10 Managementparticipatieplan

Soms wordt het management van een onderneming de mogelijkheid geboden te participeren in het kapitaal van de onderneming. Indien een dergelijke transactie wordt geïnitieerd door bijvoorbeeld de participatiemaatschappij, valt deze veelal niet verplicht binnen de werkingssfeer van Richtlijn 275. Dit, aangezien er een vrijstelling geldt voor transacties die zijn geïnitieerd of² afgewikkeld worden door een persoon of rechtspersoon die niet tot de consolidatiekring van de rechtspersoon behoort (RJ 275.103a). De reikwijdte van IFRS 2 is breder waarmee dit soort transacties veelal wel onder IFRS 2 vallen. Op basis van IAS 24 Related Party Disclosures c.q. Richtlijn 330 Verbonden partijen dient een dergelijk participatieplan toegelicht te worden in de jaarrekening als een transactie met een verbonden partij (onder Richtlijn 330 alleen verplicht indien niet 'at arm's length').

1.11 Loonbelasting

Onder de Richtlijnen wordt gerelateerde loonbelasting behandeld als op aandelen gebaseerde betaling die in geldmiddelen wordt afgewikkeld. Onder IFRS bestaat een specifieke uitzondering waardoor betalingen in sommige gevallen toch als op aandelen gebaseerde betalingen die afgewikkeld worden in eigen-vermogensinstrumenten behandeld kunnen worden.

² Overigens lijkt het meer voor de hand te liggen dat dit een cumulatieve voorwaarde is.

2 Presentatie

2.1 Presentatievereisten

Richtlijn 275 bevat presentatievereisten met betrekking tot de presentatie van de kosten en de verplichting uit hoofde van op aandelen gebaseerde betalingen of er wordt verwezen naar de presentatievereisten van Richtlijn 240 Eigen Vermogen of Richtlijn 252 Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa. IFRS 2 bevat geen presentatievereisten. Analooq aan de Richtlijnen zijn de bepalingen in IFRS over voorzieningen (IAS 37) en eigen vermogen (IAS 32) van toepassing op de presentatie van de op aandelen gebaseerde betalingen.

3 Toelichting

3.1 Toelichtingseisen

IFRS 2 bevat meer gedetailleerde toelichtingsvereisten, onder meer met betrekking tot de wijze waarop de reële waarde van de ontvangen goederen en diensten dan wel de toegekende eigenvermogensinstrumenten is bepaald (IFRS 2.46-48), en de (boekwaarde en intrinsieke waarde van de) verantwoorde verplichtingen (IFRS 2.50b).

De Nederlandse wet (artikel 2:383d lid 1 BW) bevat toelichtingsvereisten voor open naamloze vennootschappen. Deze toelichtingsvereisten zijn van toepassing op individuele bestuurders, individuele commissarissen en werknemers. IFRS heeft vergelijkbare toelichtingsvereisten. Deze toelichtingsvereisten zijn van toepassing op alle rechtspersonen waarbij geen onderscheid hoeft te worden gemaakt naar individuele bestuurders, individuele commissarissen, en werknemers (IFRS 2.45). IAS 24 vereist toelichting van het totaal van op aandelen gebaseerde betalingen aan key management personeel.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 275 Op aandelen gebaseerde betalingen
- IFRS 2 Share-based Payment

34 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Toepassingsgebied	Van toepassing op alle vaste activa met uitzondering van financiële vaste activa waarop Richtlijn 290 van toepassing is, activa uit hoofde van personeelsbeloningen (Richtlijn 271) en latente belastingvorderingen (Richtlijn 272).	Ook niet van toepassing op vastgoedbeleggingen gewaardeerd tegen reële waarde (IAS 40), biologische activa gewaardeerd tegen reële waarde minus verkoopkosten (IAS 41), activa uit hoofde van verzekeringscontracten (IFRS 17) en vaste activa aangehouden voor verkoop (IFRS 5).	IFRS strikter
1.2 Uitvoeren 'impairment test' goodwill of immateriële vaste activa met gebruiksduur langer dan twintig jaar	Ongeacht of er een aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering, jaarlijks voor goodwill of immateriële vaste activa die worden afgeschreven over een periode langer dan twintig jaar, aan het einde van elk boekjaar.	Gebruiksduur is niet van belang voor uitvoeren 'impairment test'.	NL strikter
1.3 Uitvoeren 'impairment test' voor immateriële vaste activa met onbepaalbare gebruiksduur en goodwill	Geen vereiste dat 'impairment test' jaarlijks verplicht is.	Ongeacht of er een aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering, jaarlijks voor immateriële vaste activa met onbepaalbare gebruiksduur en voor goodwill verworven bij overname.	IFRS strikter
1.4 'Impairment test' goodwill en belang van derden	Geen specifieke regelgeving.	Indien belang van derden initieel gewaardeerd tegen proportionele aandeel in identificeerbare netto-activa, goodwill bruten naar 100%-aandeel.	IFRS strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.5 Terugneming bijzondere waardevermindering goodwill interim-periode	Geen specifieke regelgeving.	Specifieke regelgeving dat bijzondere waardevermindering niet mag worden teruggenomen.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Presentatie in winst-en-verliesrekening	Verplicht (apart) opnemen bij categoriale model.	Geen verplichte vermelding in winst-en-verliesrekening.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Goodwill – niet toegerekend aan een kasstroomgenererende eenheid	Geen specifieke regelgeving.	Vermelden van bedrag en reden van niet toerekenen.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Bepaling realiseerbare waarde	Voorgeschreven toelichtingen.	Uitgebreidere toelichtingen.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

Richtlijn 121 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa is een vrijwel letterlijke vertaling van een voorgaande versie van IAS 36 Impairment of Assets. De huidige tekst van IAS 36 wijkt op sommige punten af van Richtlijn 121. Richtlijn 216 Fusies en overnames bevat ook enige bepalingen met betrekking tot de 'impairment test'.

1 Grondslagen

1.1 Toepassingsgebied

Richtlijn 121 en IAS 36 zijn van toepassing op alle vaste activa, met enkele uitzonderingen. Richtlijn 121 is niet van toepassing op financiële vaste activa waarop Richtlijn 290 Financiële Instrumenten van toepassing is (waaronder deelnemingen waarop geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, effecten – gerubriceerd onder Financiële vaste activa – en langlopende vorderingen), activa uit hoofde van personeelsbeloningen zoals bedoeld in Richtlijn 271 Personeelsbeloningen, en latente belastingvorderingen waarop Richtlijn 272 Belastingen naar de winst van toepassing is (RJ 121.102).

IAS 36 bevat naast bovengenoemde activa nog meer uitzonderingen. De standaard is eveneens niet van toepassing op: vastgoedbeleggingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde (IAS 40 Investment Property), biologische activa die zijn gewaardeerd tegen reële waarde minus verkoopkosten (IAS 41 Agriculture), activa uit hoofde van verzekeringscontracten (IFRS 17 Insurance Contracts) en vaste activa aangehouden voor verkoop (IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations) (IAS 36.2).

Onder IFRS 16 Leases worden de meeste leases in de balans verwerkt als een gebruiksrecht met een bijbehorende leaseverplichting. Onder de Richtlijnen worden operationele leases niet in de balans verwerkt. Hierdoor zijn er onder IFRS activa (gebruiksrechten) die er onder de Richtlijnen niet zijn (zie verder hoofdstuk 24). Gebruiksrechten kunnen onder IFRS ook onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Onder de Richtlijnen zou sprake kunnen zijn van een verlieslatend huurcontract.

Inzake vastgoedbeleggingen wordt opgemerkt dat bovenstaand verschil tussen de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS slechts van een formeel verschil betreft. Richtlijn 121 is materieel gezien niet van toepassing indien en voor zover vastgoedbeleggingen tegen reële waarde worden gewaardeerd waarbij wijzigingen in de reële waarde in het resultaat worden verantwoord. Bijzondere waardeverminderingen komen dan immers door middel van wijzigingen in de reële waarde tot uitdrukking.

1.2 Uitvoeren 'impairment test' goodwill of immateriële vaste activa met gebruiksduur langer dan twintig jaar

Op iedere balansdatum dient te worden beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is. Als dergelijke aanwijzingen aanwezig zijn, dient de realiseerbare waarde van het actief te worden bepaald (IAS 36.9, RJ 121.202).

In de gevallen dat goodwill en immateriële vaste activa onder de Nederlandse wet- en regelgeving worden afgeschreven over een periode langer dan twintig jaar, dan is het noodzakelijk ten minste aan het einde van elk boekjaar een schatting te maken van de realiseerbare waarde, ook bij het ontbreken van een indicatie van een bijzondere waardevermindering (RJ 216.230 en RJ 210.419). Onder IFRS is de gebruiksduur niet relevant om een 'impairment test' uit te voeren.

1.3 Uitvoeren 'impairment test' voor immateriële vaste activa met onbepaalbare gebruiksduur en goodwill

Op iedere balansdatum dient te worden beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is. Als dergelijke aanwijzingen aanwezig zijn, dient de realiseerbare waarde van het actief te worden bepaald (IAS 36.9, RJ 121.202).

In tegenstelling tot Richtlijn 121 schrijft IAS 36.10 voor dat inzake de volgende activa jaarlijks een 'impairment test' moet worden uitgevoerd (op een consistent toegepaste vaste datum), ongeacht of sprake is van enige aanwijzing voor een bijzondere waardevermindering:

- immateriële vaste activa met een onbepaalbare gebruiksduur (waarop niet wordt afgeschreven);
- goodwill verworven in een overname.

1.4 'Impairment test' goodwill en belang van derden

Onder IFRS 3 Business Combinations heeft de overnemende partij de keuze om een belang van derden (non-controlling interest) initieel te waarderen tegen:

- reële waarde netto-activa, zijnde het proportionele aandeel van het belang van derden in de reële waarde van de identificeerbare activa en verplichtingen (partiële goodwill);
- reële waarde belang van derden, zijnde de zelfstandige reële waarde van het belang van derden (volledige goodwill) (IFRS 3.19).

De gekozen initiële waardering van het belang van derden leidt tot verschillende goodwillbedragen. Voor de 'impairment test' moet worden uitgegaan van het volledige goodwillbedrag. Als het belang van derden is gewaardeerd op het relatieve belang in de reële waarde van de netto-activa, dient de boekwaarde van het belang van derden eerst aangepast te worden voor het bruto goodwillbedrag (IAS 36.C4). De goodwill dient als het ware te worden gebruteerd. Richtlijn 121 bevat hieromtrent geen specifieke voorschriften. Wij zijn van mening dat de verwerking onder de Richtlijnen in beginsel de IFRS-methodiek dient te volgen om zo een goede vergelijking van boekwaarde en realiseerbare waarde mogelijk te maken.

1.5 Terugneming bijzondere waardevermindering goodwill interim-periode

IFRIC 10 Interim Financial Reporting and Impairment stelt dat de specifieke regelgeving van IAS 36 voorrang heeft boven de regelgeving van IAS 34 Interim Financial Reporting. Dit betekent dat een bijzonder waardeverminderingverlies van goodwill dat is verantwoord in een interim-periode van enig boekjaar niet mag worden teruggenomen in volgende interim-perioden van hetzelfde boekjaar.

Het aantal niet-beursgenoteerde rechtspersonen dat tussentijdse berichten opstelt, zal niet groot zijn. Als deze niet-beursgenoteerde rechtspersonen de Nederlandse wet- en regelgeving in hun jaarrekening toepassen, zal een bijzondere waardevermindering op goodwill minder vaak voorkomen omdat op goodwill wordt afgeschreven. Als de bovengenoemde tegenstrijdigheid zich echter zou voordoen, dan zou IFRIC 10 naar analogie kunnen worden toegepast.

2 Presentatie

2.1 Presentatie in winst-en-verliesrekening

Indien het categoriale model (Richtlijnen) wordt toegepast, dan worden de (terugnemingen van) bijzondere waardeverminderingen gepresenteerd als overige waardeveranderingen van materiële en immateriële vaste activa (modellen E en I in het Besluit Modellen Jaarrekening). Onder IAS 1 is er geen vereiste om (terugnemingen van) bijzondere waardeverminderingen separaat in het primaire overzicht van de winst-en-verliesrekening op te nemen.

3 Toelichting

3.1 Goodwill – niet toegerekend aan een kasstroomgenererende eenheid

Als een deel van de goodwill uit een overname per balansdatum (nog) niet is toegerekend aan een kasstroomgenererende eenheid (of groep van kasstroomgenererende eenheden), moet onder IFRS het bedrag van deze niet toegerekende goodwill en de reden hiervan worden vermeld in de toelichting (IAS 36.133). In Richtlijn 121 zijn hieromtrent geen voorschriften opgenomen.

3.2 Bepaling realiseerbare waarde

In het geval dat sprake is van een bijzondere waardevermindering (of de terugnemings hiervan), bepaalt Richtlijn 121 dat als de realiseerbare waarde de opbrengstwaarde is, er wordt toegelicht hoe deze is bepaald (bijvoorbeeld onder verwijzing naar een actieve markt). Indien de realiseerbare waarde is gebaseerd op kasstroomprognoses, wordt een beschrijving gegeven van de methode en de belangrijkste veronderstellingen die zijn gehanteerd bij de bepaling van de realiseerbare waarde, waaronder de periode en de disconteringsvoet (RJ 121.805). Voorts wordt aanbevolen de belangrijkste veronderstellingen die zijn gehanteerd bij de bepaling van de realiseerbare waarde toe te lichten (RJ 121.807). IAS 36 verlangt uitgebreidere informatie als er (terugnemingen van) bijzondere waardeverminderingen zijn waarbij de realiseerbare waarde is gebaseerd op de opbrengstwaarde.

Ongeacht of sprake is van een bijzondere waardevermindering, verlangt IAS 36 uitgebreide informatie over de schattingen die zijn gehanteerd bij de bepaling van de realiseerbare waarde van kasstroomgenererende eenheden waartoe goodwill of immateriële vaste activa met een onbepaalde economische levensduur behoren.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 121 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa
- IAS 36 Impairment of Assets
- IFRIC 10 Interim Financial Reporting and Impairment

Bijzondere organisaties

35 Banken

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Algemene bankrisico's	Voor algemene bankrisico's mag wettelijk een afzonderlijk fonds worden gevormd, op te nemen in de balans als onderdeel van de passiva na de voorzieningen. Het saldo van toegevoegde en onttrokken bedragen dient in de winst-en-verliesrekening te worden verantwoord. De Richtlijnen bevelen aan geen gebruik te maken van het fonds.	Vorming fonds niet toegestaan.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Modellen balans en winst-en-verliesrekening	In het Besluit modellen jaarrekening zijn specifieke modellen voor banken opgenomen.	Geen specifieke modellen.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Eigen vermogen	Beperkte toelichting op kapitaalvereisten, wel vermelding van solvabiliteitsratio's.	Uitgebreide toelichting op kapitaalvereisten, geen vermelding van solvabiliteitsratio's.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Toelichting op verschillende posten	Specifiek bancaire voorschriften.	Uitgebreide voorschriften, hoewel niet specifiek voor banken.	IFRS eist meer toelichting

Algemeen

De in de voorgaande hoofdstukken opgenomen bepalingen gelden in de meeste gevallen ook voor banken. In dit hoofdstuk wordt aanvullend ingegaan op enkele specifieke vraagstukken voor banken. De Richtlijnen kennen specifieke Richtlijnen inzake bijzondere bedrijfstakken. Voor banken is dit Richtlijn 600 Banken. IFRS kent geen specifieke standaarden voor bedrijfstakken. Daarmee zijn alle standaarden ook van toepassing voor banken, waaronder met name IAS 32, IFRS 7, IFRS 9 en IFRS 13. Vooral deze standaarden kunnen leiden tot verschillen in de behandeling van en toelichting op financiële instrumenten tussen de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS. De in de voorgaande hoofdstukken (5, 8, 9, 15 en 23) weergegeven verschillen gelden ook voor banken, met dien verstande dat voor banken speciale grondslagen voor de waardering van activa gelden.

In IFRS 9 zijn naast de regels rondom classificatie en waardering en bijzondere waardeverminderingen ook regels opgenomen omtrent hedge-accounting. De IASB heeft bij het gereedkomen van IFRS 9 nog niet het onderwerp macrohedge-accounting behandeld. Macrohedge-accounting is met name een fenomeen dat door banken wordt toegepast. De IASB heeft besloten dit onderwerp niet binnen de reikwijdte van algemene hedge-accounting te laten vallen en het als een apart project gedefinieerd, hetgeen nog niet is afgerond. De huidige IFRS 9 standaard faciliteert de mogelijkheid om bij overgang naar IFRS 9 – als een stelselkeuze – de hedge-accountingvereisten van IAS 39 te blijven toepassen en niet de hedge-accountingvereisten van IFRS 9. Dit kan totdat de IASB haar macro-hedgingproject ('Dynamic Risk Management' genaamd) heeft afgerond.

1 Grondslagen

1.1 Algemene bankrisico's

Voor algemene bankrisico's mag in Nederland wettelijk een fonds voor algemene bankrisico's worden opgenomen als onderdeel van de passiva na de voorzieningen. Het saldo van toegevoegde en onttrokken bedragen dient in de winst-en-verliesrekening te worden verantwoord (art. 2:424 BW). In Richtlijn 600 wordt aanbevolen geen gebruik te maken van de mogelijkheid om een fonds voor algemene bankrisico's te vormen.

Het fonds voor algemene bankrisico's is onder IFRS niet toegestaan.

2 Presentatie

2.1 Modellen balans en winst-en-verliesrekening

In het Besluit modellen jaarrekening zijn specifieke modellen voor de balans (model K) en de winst-en-verliesrekening (model L of model M) voor banken opgenomen.

IFRS schrijft geen modellen voor de balans en winst-en-verliesrekening voor. IFRS benoemt echter wel enkele specifieke in de balans (IAS 1.54) en de winst-en-verliesrekening (IAS 1.82) op te nemen posten. In de praktijk heeft zich een usance ontwikkeld voor de opstelling van de balans en de winst-en-verliesrekening, mede ingegeven door de modellen die de European Banking Authority heeft ontwikkeld voor de rapportage van banken aan toezichthouders.

Met de invoering van IFRS 9 is IAS 1.82 aangepast en wordt voorgeschreven welke posten expliciet in de winst-en-verliesrekening moeten worden gepresenteerd. Zo stelt IAS 1.82 dat naast de op grond van andere IFRSs te vermelden posten de winst of verlies of het overzicht van winst of verlies onder andere de volgende posten moeten bevatten:

- opbrengsten, waarbij de volgens de effectieve rentemethode berekende renteopbrengsten afzonderlijk worden gepresenteerd;
- winsten en verliezen die voortvloeien uit het niet langer opnemen van financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs;
- bijzondere waardevermindervingsverliezen (met inbegrip van terugnemingen van bijzondere waardevermindervingsverliezen) bepaald in overeenstemming met IFRS 9.

Tevens dienen bepaalde resultaten uit hoofde van geherclassificeerde financiële instrumenten separaat worden gepresenteerd.

Ingevolge IFRS 7 dient in de winst-en-verliesrekening (of de toelichting) een groot aantal posten afzonderlijk te worden gepresenteerd dan wel te worden toegelicht.

3 Toelichting

3.1 Eigen vermogen

Volgens RJ 600.263 dienen banken de vermogensratio's in de toelichting van de jaarrekening te vermelden. Deze worden over het algemeen berekend op basis van de methodiek van het Bazelse Kapitaalakkoord en daaruit voortvloeiende Europese wet- en regelgeving in het kader van het toezicht door De Nederlandsche Bank dan wel Europese Centrale Bank. Daarbij dient ten minste te worden vermeld de omvang van het vereiste en aanwezige kernvermogen, de omvang van het vereiste en aanwezige totale toetsingsvermogen, de vereiste en werkelijke ratio voor het kernvermogen en de vereiste en werkelijke ratio voor het totale toetsingsvermogen.

Aanbevolen wordt dat banken de informatie gebruiken die aansluit op toezichthouders rapportages. Daarnaast wordt aanbevolen om inzicht te geven in de samenstelling van de risicogewogen posten en de opbouw van het totale toetsingsvermogen.

In de toelichting dient op grond van RJ 600.264 te worden vermeld of in de verslagperiode is voldaan aan de gestelde vermogenseisen. Indien niet is voldaan aan deze vermogenseisen dient te worden toegelicht wat hiervan de gevolgen zijn.

Ingevolge IAS 1.135 dienen ondernemingen die aan externe vermogensvereisten moeten voldoen, zoals banken, onder meer de volgende toelichting op te nemen:

- de aard van de vermogensvereisten en op welke wijze deze vereisten zijn ingebed in het proces van beheersing van het eigen vermogen;
- of gedurende de verslagperiode aan de externe vermogensvereisten is voldaan;
- indien de onderneming niet heeft voldaan aan de externe vermogensvereisten, welke consequenties dat heeft.

3.2 Toelichting op verschillende posten

In Richtlijn 600 is onder andere een tweetal aanbevelingen en een voorschrift betreffende waardeverminderingen van kredieten opgenomen. De criteria en de wijze waarop waardeverminderingen en afboekingen van kredieten worden bepaald, dienen te worden toegelicht. Aanbevolen wordt het brutobedrag te vermelden van kredieten waarover geen rente meer wordt verantwoord. Bovendien wordt aanbevolen een verloopoverzicht op te nemen van waardeverminderingen van kredieten (RJ 600.205 en 600.211).

Naast de toelichtingsvoorschriften uit Richtlijn 600, zijn specifieke toelichtingen vereist uit hoofde van het Besluit jaarrekening banken – welke grotendeels zijn verwerkt in Richtlijn 600 – en uit hoofde van Richtlijn 290 Financiële instrumenten.

IFRS 7 is voor banken van groot belang. De vereisten voor de toelichting gaan verder dan de vereisten voor de toelichting volgens de Nederlandse wet- en regelgeving. De additionele informatievereisten over financiële instrumenten betreffen onder meer:

- boekwaarden per categorie financieel instrument;
- maximale kredietrisico's;
- vermindering van kredietrisico's door derivaten;
- herrubriceringen;
- zekerheden;
- voorzieningen voor kredietrisico;
- hedge accounting;
- reële waarde;
- risico's (naar soort).

De kredietrisico's moeten worden toegelicht aan de hand van het maximale risico, waarbij de verkregen zekerheden buiten beschouwing worden gelaten, informatie over de zekerheden, de kwaliteit van de financiële activa waarbij zich geen betalingsachterstanden voordien en die niet zijn afgewaardeerd, en informatie over faciliteiten die naar aanleiding van gerezen problemen zijn geherstructureerd.

Ook in IFRS 13 zijn er diverse bepalingen en toelichtingsvereisten met betrekking tot de reële waarde van financiële instrumenten, maar ook niet-financiële instrumenten, opgenomen.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- BW Boek 2, Titel 9, afdeling 14
- BJB Besluit jaarrekening banken
- RJ 290 Financiële Instrumenten
- RJ 600 Banken
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation
- IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement

36 Beleggingsentiteiten

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Consolidatie	Consolidatievrijstelling voor beleggingsentiteiten die Richtlijn 615 toepassen, als er ten aanzien van de meerderheidsbelangen vanaf het moment van aankoop een concrete exit-strategie is geformuleerd. Aanbeveling om meerderheidsbelangen tegen reële waarde te waarderen met verwerking van (on)gerealiseerde waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.	Consolidatieverbod voor beleggingsentiteiten die onder de definitie van beleggingsentiteit vallen van IFRS 10. Een onderscheidend kenmerk van het zakelijke doel van een beleggingsentiteit is het hebben van een exit-strategie. Een belegging in een dochteronderneming wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. IFRS 12 vereist toelichting inzake de classificatie als beleggingsentiteit.	IFRS strikter
1.2 Verschillende categorieën beleggingen	Waardering tegen reële waarde of geamortiseerde kostprijs, afhankelijk van de aard, maar aanbevolen wordt alle beleggingen tegen reële waarde te waarderen, met verwerking van alle waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.	Waardering tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening op grond van de definitie van een beleggingsentiteit en het daaruit volgende bedrijfsmodel.	IFRS strikter
1.3 Afzonderlijk bij beleggers in rekening gebrachte kosten voor uitgifte of inkoop van deelnemingsrechten	Indien sprake is van afzonderlijk aan beleggers in rekening gebrachte kosten voor uitgifte of inkoop naast de koers van de deelnemingsrechten, dienen die kosten en de daarop betrekking hebbende opbrengsten in het resultaat te worden verwerkt.	De kosten respectievelijk opslag of afslag, dienen in het resultaat te worden verwerkt indien de deelnemingsrechten als vreemd vermogen worden geclassificeerd, danwel in het eigen vermogen indien de deelnemingsrechten als eigen vermogen worden geclassificeerd.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
Afzonderlijk bij beleggers in rekening gebrachte kosten voor oprichting of emissie van deelnemingsrechten	Indien sprake is van afzonderlijk aan beleggers in rekening gebrachte kosten voor oprichting of emissie naast de koers van deelnemingsrechten, dienen die kosten en de daarop betrekking hebbende opbrengsten in het resultaat te worden verwerkt.	De afzonderlijk in rekening gebrachte kosten dienen in het resultaat te worden verwerkt indien de deelnemingsrechten als vreemd vermogen worden geclassificeerd danwel in het eigen vermogen indien de deelnemingsrechten als eigen vermogen worden geclassificeerd.	Strijdig
1.4 Puttable instruments (terugkoopverplichting deelnemingsrechten in een open-end beleggingsentiteit)	Indien de houder van het financiële instrument het recht heeft om het instrument terug te verkopen aan de uitgever van het instrument, verwerken als verplichting. Als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan mogen deze puttable instrumenten als eigen vermogen worden geclassificeerd.	Indien de houder van het financiële instrument het recht heeft om het instrument terug te verkopen aan de uitgever van het instrument, verwerken als verplichting. Als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan moeten deze puttable instrumenten als eigen vermogen worden geclassificeerd.	IFRS strikter
1.5 Herwaarderingsreserve beleggingen zonder frequente marktnotering	Vorming van (wettelijke) herwaarderingsreserve.	Geen vorming van herwaarderingsreserve.	NL strikter
1.6 Bepaling winst per aandeel	De berekening per deelnemingsrecht dient gebaseerd te zijn op het aantal op het moment van waardebepaling bij derden uitstaande deelnemingsrechten. Open-end beleggingsentiteiten houden rekening met de vereisten rondom de verwerking van inkoop en (her)uitgifte van eigen deelnemingsrechten en dividenduitkeringen.	Volgens IAS 33.9 en IAS 33.30 dient de beursgenoteerde beleggingsentiteit de zogenoemde gewone en verwaterde winst per deelnemingsrecht te presenteren voor elk soort deelnemingsrecht.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2 Presentatie			
2.1 Modellen voor balans en winst-en-verliesrekening	In het Besluit modellen jaarrekening zijn specifieke modellen voor beleggings-entiteiten opgenomen. Richtlijn 615 kent aanvullend voorschriften voor de posten die minimaal in de balans en in de winst-en-verliesrekening gepresenteerd dienen te worden.	Geen voorgeschreven modellen. Bij of krachtens de Wft bestaan voor beleggingsinstellingen voorschriften omtrent de posten die minimaal in de balans en de winst-en-verliesrekening gepresenteerd dienen te worden.	NL strikter
2.2 Negatieve beleggingen	Ingeval van shortposities in beleggingen of financiële instrumenten met een negatieve waarde, dienen deze posities te worden opgenomen onder een post beleggingen aan de passiefzijde van de balans.	Geen voorgeschreven post beleggingen aan de passiefzijde van de balans.	NL strikter
2.3 Kasstroomoverzicht	Onderverdeling in kasstromen uit beleggings- en financieringsactiviteiten.	Onderverdeling in kasstromen uit operationele activiteiten, investerings- en financieringsactiviteiten, waarbij voor beleggingsentiteiten de kasstromen die voortkomen uit de aankoop en verkoop van beleggingen worden gerekend tot de kasstromen uit de operationele activiteiten.	Strijdig

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
3 Toelichting			
3.1 Informatie over beleggingen en segmentatie	Specificatie van de samenstelling van de beleggingsportefeuille en het verloop gedurende het boekjaar alsmede informatie over beleggingen in Fund of Funds. Alsdan gelden geen verdere vereisten op grond van Richtlijn 350 Gesegmenteerde informatie.	IFRS kent minder specifieke vereisten omtrent de toelichting van beleggingen. Wel vereist IFRS 12 informatieverschaffing inzake belangen in andere entiteiten waarover de beleggingsentiteit zeggenschap, waaronder toelichtingen inzake de reële waarde van de (uiteindelijke) beleggingen, alsmede kennen IFRS 7 en IAS 40 toelichtingsvereisten inzake financiële instrumenten respectievelijk vastgoedbeleggingen. Onder IFRS is voor beursgenoteerde instellingen op grond van IFRS 8 Operating segments opname van segmentinformatie verplicht. De segmentinformatie kan niet alleen bestaan uit het opnemen van de beleggingsportefeuille per segment.	NL eist meer toelichting
3.2 Toelichting op overige posten	Uitgebreide toelichtingsvoorschriften over onder andere kosten, waaronder lopende kosten ratio en omloop factor, transactiekosten, uitbesteding en transacties met gelieerde partijen, fiscale status, et cetera.	Naast reguliere toelichtingsvereisten over onder andere financiële instrumenten, vastgoedbeleggingen en gelieerde partijen geen voor beleggingsentiteiten specifieke regels.	NL eist meer toelichting

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
4 Jaarverslag			
4.1 Bestuursverslag	Richtlijn 615 vereist, mede in aanvulling op Richtlijn 400 Bestuursverslag: • de doelstellingen en het gevoerde beleggingsbeleid ten minste in termen van rendement en risico; • vermelding beleggingsresultaat per deelnemingsrecht over laatste vijf jaren; • toelichting stembeleid (en betrokkenheids-beleid).	Beschouwing over financiële resultaten en positie van de entiteit aanbevolen.	NL eist meer toelichting
4.2 Informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (SFDR)	In een bijlage bij het jaarverslag wordt gedetailleerde informatie verschaft indien ecologische of sociale kenmerken worden gepromoot of duurzame beleggingen onderdeel zijn van het beleggingsdoel.	-	NL eist meer toelichting
4.3 Overige gegevens	Persoonlijke belangen van bestuurders en commissarissen bij beleggingen van de beleggingsentiteit worden vermeld in de overige gegevens.	IFRS kent geen overige gegevens.	NL eist meer toelichting

Algemeen

De Nederlandse (beleggings)entiteit die op grond van artikel 2:360 BW onderworpen is aan Titel 9 Boek 2 BW, alsmede de Nederlandse beleggingsentiteit waarvoor de beheerder vergunningsplichtig is, op grond van de Wet op het financieel toezicht (Wft), dient een jaarrekening, een bestuursverslag en overige gegevens op te stellen in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. De Richtlijnen kennen een afzonderlijke Richtlijn die beleggingsentiteiten behandelt (RJ 615). Artikel 2:362 lid 8 BW biedt dan de mogelijkheid om de jaarrekening op te stellen volgens de door de International Accounting Standards Board vastgestelde en binnen de Europese Unie goedgekeurde standaarden (EU-IFRSs), mits daarbij alle van toepassing zijnde vastgestelde en goedgekeurde standaarden worden toegepast.

Beleggingsentiteiten die worden aangeboden door een beheerder die vergunningsplichtig is, vallen onder de Wet op het financieel toezicht (Wft). Aan de Wft gerelateerde regelgeving als het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (BGfo) en de Nadere Regeling gedragstoezicht financiële ondernemingen kennen ook voorschriften ten aanzien van de externe verslaggeving door beleggingsentiteiten evenals Europese verordeningen met een rechtstreekse werking. Deze verslaggevingsvereisten zijn grotendeels overgenomen in Richtlijn 615 Beleggingsentiteiten, maar zijn tevens van toepassing als de beleggingsentiteit de jaarrekening opstelt in overeenstemming met EU-IFRSs op grond van artikel 2:368 lid 8 BW.

De Wft en de genoemde gedelegeerde regelgeving alsmede Europese verordeningen met een rechtstreekse werking kennen uitgebreide voorschriften voor het beschikbaar stellen van gegevens aan het publiek en opname van informatie in het bestuursverslag en in de toelichting op de jaarrekening. De vereiste toelichtingen variëren per vergunningsregime (beleggingsinstelling of icbe) en zijn onder andere afhankelijk van de vraag of de beleggingsentiteiten ook aan particuliere beleggers worden aangeboden. In deze brochure gaan wij niet in op de specifieke vereisten vanuit financiële toezichtswetgeving. Hiervoor verwijzen wij naar de EY Checklist Jaarrekening Beleggingsentiteiten.

Indien de beleggingsentiteit de jaarrekening opstelt in overeenstemming met EU-IFRSs dan blijven de jaarverslaggevingsvereisten uit de Wft alsmede een aantal Nederlandse wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van toepassing, waaronder toelichtingen zoals die van accountantshonoraria en bestuurdersbeloningen, de bepalingen omtrent kapitaalbescherming, de inhoud van het bestuursverslag, de overige gegevens en openbaarmaking.

IFRS kent geen afzonderlijke standaard voor beleggingsentiteiten, maar wel specifieke bepalingen, zoals het consolidatieverbod voor beleggingsentiteiten (zie hierna). Voor beleggingsentiteiten relevante voorschriften zijn hoofdzakelijk opgenomen in IAS 1 Presentation of Financial Statements, IAS 32 Financial Instruments: Presentation, IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures, IFRS 9 Financial Instruments, IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities, IFRS 13 Fair Value Measurement en voor beleggingsentiteiten in onroerende zaken ook IAS 40 Investment Property. Daarnaast heeft een aantal bepalingen uit andere standaarden relevantie voor beleggingsentiteiten.

Dit hoofdstuk is van toepassing op alle beleggingsentiteiten die worden aangeboden door een beheerder die vergunningsplichtig is, ongeacht de rechtsvorm. Voor de overige beleggingsentiteiten kan dit hoofdstuk richtinggevend zijn. In dit hoofdstuk worden uitsluitend de afwijkingen van de algemene bepalingen voor de jaarrekening van beleggingsentiteiten behandeld.

Voor de algemene bepalingen inzake de jaarrekening die zowel voor beleggingsentiteiten als overige rechtspersonen gelden, wordt verwezen naar de overige hoofdstukken. In dat verband wordt verwezen naar de hoofdstukken 3, 5, 8, 9, 15 en 23.

1 Grondslagen

1.1 Consolidatie

In de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is een consolidatievrijstelling voor beleggingsentiteiten opgenomen voor meerderheidsbelangen in beleggingen gehouden door beleggingsentiteiten die Richtlijn 615 toepassen, als er ten aanzien van deze meerderheidsbelangen vanaf het moment van aankoop een concrete exit-strategie is geformuleerd, zodanig dat duidelijk is dat deze belangen slechts gehouden worden om ze te vervreemden op een volgens de exit-strategie gedefinieerd moment (RJ 217.308). De toepassing van deze consolidatievrijstelling en de reden hiervan worden toegelicht (RJ 217.308).

Indien de beleggingsentiteit gebruikmaakt van deze consolidatievrijstelling, dienen de meerderheidsbelangen niet te worden aangemerkt als deelneming, maar worden deze als effecten gerubriceerd. Daarmee zijn voor deze meerderheidsbelangen voor de waardering en resultaatbepaling alsmede de presentatie en toelichting Richtlijn 226 Effecten en Richtlijn 290 Financiële instrumenten van toepassing (RJ 217.308a).

Voor beleggingsentiteiten die gebruik maken van de consolidatievrijstelling wordt aanbevolen om alle meerderheidsbelangen te waarderen tegen de reële waarde en de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen hiervan in de winst-en-verliesrekening te verwerken (RJ 615.202a).

Voor beleggingsentiteiten onder de definitie vallen van IFRS 10 geldt dat zij niet overgaan tot consolidatie van dochterondernemingen of toepassing van IFRS 3 wanneer zij zeggenschap over een andere entiteit verkrijgen. In plaats daarvan waardeert een beleggingsentiteit een belegging in een dochteronderneming tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (IFRS 10.31 en IFRS 13). Een beleggingsentiteit volgens de definitie in IFRS 10 (IFRS 10.27 en 10.28) verkrijgt middelen van een of meer beleggers om beleggingsdiensten te verrichten met als zakelijke doel om opbrengsten uit hoofde van waardestijgingen en/of beleggingsinkomsten te realiseren en waardeert en evalueert de prestaties van vrijwel al haar beleggingen op basis van reële waarde. Een onderscheidend kenmerk van het zakelijke doel van een beleggingsentiteit is het hebben van een exit-strategie (IFRS 10.B85F) op het niveau van de verschillende typen beleggingen die beschrijft hoe zij van plan is de waardestijgingen te realiseren van aandelenbelangen en (eeuwigdurende) schuldbewijzen zonder einddatum. Een beleggingsentiteit kan een belegging bezitten in een andere beleggingsentiteit die in samenhang met de entiteit is opgericht voor juridische, regelgevende, fiscale of soortgelijke zakelijke doeleinden. In dat geval behoeft de beleggingsentiteit geen exit-strategie voor deze belegging te hebben, op voorwaarde dat de deelneming van de beleggingsentiteit passende exit-strategieën voor haar beleggingen heeft (IFRS 10.B85H). In veel 'master-feeder' structuren zal dit van toepassing zijn.

IFRS 12.19A vereist dat een beleggingsentiteit die de uitzondering om te consolideren verplicht toepast, dit toelicht. IFRS 12.9A vereist verder dat een beleggingsentiteit informatie verschaft over de belangrijke oordelen en veronderstellingen waarvan is uitgegaan bij de bepaling dat zij een beleggingsentiteit is.

Als de beleggingsentiteit een of meer van de typische kenmerken van een beleggingsentiteit zoals bedoeld in IFRS 10.28 ontbeert, dan moet de redenen worden opgeven waarom is geconcludeerd dat de entiteit een beleggingsentiteit is. Wanneer een entiteit een beleggingsentiteit wordt of juist ophoudt een beleggingsentiteit te zijn, dan moet de wijziging van de status als beleggingsentiteit en de redenen voor deze statuswijziging worden vermeld.

1.2 Verschillende categorieën beleggingen

Beleggingen in financiële activa en vastgoedbeleggingen

Hoewel beleggingsentiteiten in principe de mogelijkheid hebben om de verschillende waarderingsgrondslagen voor de verschillende typen beleggingen te hanteren, zoals omschreven in de overige hoofdstukken, beveelt RJ 615.201 beleggingsentiteiten aan om beleggingen tegen reële waarde te waarderen met verwerking van (on)gerealiseerde waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (RJ 615.202). Voor activa waarvoor frequente marktwaarderingen bestaan hoeft daarbij geen wettelijke herwaarderingsreserve te worden aangehouden. Voor andere activa (zoals bijvoorbeeld vastgoedbeleggingen) is dit op grond van artikel 2:390 lid 1 BW wel vereist.

IFRS 9 bepaalt dat een entiteit financiële activa classificeert als activa die na eerste opname worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de overige onderdelen van het totaalresultaat, dan wel tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening op basis van:

- a. het bedrijfsmodel van de entiteit voor het beheer van de financiële activa; en
- b. de eigenschappen van de contractuele kasstromen van het financiële actief.

Op grond van de definitie van een beleggingsentiteit (IFRS 10.27) en het daaruit volgende bedrijfsmodel in combinatie met IFRS 9 (4.1.4 en toepassingsleidraad B4.1.6), zal een beleggingsentiteit haar beleggingen tegen reële waarde waarderen met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Zie voor een verdere behandeling van IFRS 9 hoofdstuk 23.

De waardering en verwerking van waardemutaties met betrekking tot vastgoedbeleggingen is beschreven in hoofdstuk 3.

Beleggingen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen

IAS 28 biedt participatiemaatschappijen, beleggingsmaatschappijen en vergelijkbare beleggingsentiteiten die in financiële activa beleggen teneinde te profiteren van hun totaalrendement in de vorm van rente of dividenden en veranderingen in de reële waarde, de optie om beleggingen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen te waarderen tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (IAS 28.18). Deze optie bestaat onder de Richtlijnen niet.

1.3 Afzonderlijk bij beleggers in rekening gebrachte kosten voor oprichting of emissie van deelnemingsrechten

Voor open-end beleggingsinstellingen gelden de volgende twee bijzonderheden inzake vergoedingen die aan beleggers in rekening worden gebracht bij toetreding.

Indien sprake is van separaat aan beleggers in rekening gebrachte kosten voor oprichting en/of emissie naast de koers van de deelnemingsrechten, dienen die kosten en de daarop betrekking hebbende opbrengsten in het resultaat te worden verwerkt (RJ 615.710).

Indien een beleggingsentiteit bij een emissie of inkoop van eigen deelnemingsrechten in de heruitgifte- of inkoopprijs een opslag respectievelijk afslag voor (het aandeel in de) transactiekosten van de aankoop of verkoop van beleggingen door de beleggingsentiteit begrepen heeft en indien de voornoemde opslag respectievelijk afslag afzonderlijk identificeerbaar is, dient een dergelijke opslag of afslag altijd ten gunste van het resultaat dient te worden verwerkt (RJ 615.711) onder de overige (bedrijfs)opbrengsten (Nota van Toelichting bij Wijzingsbesluit BMJ). Indien de opslag respectievelijk afslag niet afzonderlijk identificeerbaar is, dan is deze onderdeel van de heruitgifte- of inkoopprijs en wordt deze in overeenstemming met RJ 240.403 rechtstreeks in het eigen vermogen (agio) verwerkt.

Onder IFRS is dit voor open end fondsen niet altijd relevant aangezien open end fondsen onder IAS 32 niet altijd een eigen vermogen hebben (zie hierna). De specifieke bepalingen van IAS 32 maken het echter voor open end beleggingsentiteiten veelal wel mogelijk eigen vermogen te presenteren, een eventuele opslag wordt daarbij als agio verwerkt.

1.4 Puttable instruments (terugkoopverplichting deelnemingsrechten in een open-end beleggingsentiteit)

IAS 32.18b bevat een bepaling over puttable instruments die van groot belang kan zijn voor beleggingsentiteiten. In het geval dat de houder van het financiële instrument het recht heeft om het instrument terug te verkopen aan de uitgever van het instrument (zoals het geval is bij open end-beleggingsentiteiten), is er geen sprake van een eigen vermogeninstrument maar van een verplichting. Echter, indien het instrument voldoet aan alle criteria zoals genoemd in IAS 32.16A en 16B, dan wel voldoet aan alle criteria zoals genoemd in IAS 32.16C en 16D, moeten deze gepresenteerd worden als eigen vermogen.

RJ 290.808 spreekt eveneens van puttable eigen vermogensinstrumenten die onder bepaalde, hieronder genoemde voorwaarden als eigen vermogen gepresenteerd mogen worden. Overigens biedt RJ 240.207 de keuze om in de enkelvoudige jaarrekening de classificatie van een financieel instrument als eigen of vreemd vermogen te baseren op de juridische vorm van het instrument, maar stelt wel specifieke eisen aan de presentatie en toelichting.

IFRS is derhalve strikter omdat er geen keuze is als aan de voorwaarden wordt voldaan.

Om te mogen (RJ) of te moeten (IFRS) worden gepresenteerd als eigen vermogen, dienen de puttable instrumenten alle volgende kenmerken te bevatten:

- het geeft de houder bij liquidatie recht op een pro-rata deel in de netto activa van de beleggingsentiteit;
- het instrument behoort tot de meest achtergestelde (aandelen)klasse;
- binnen deze (aandelen)klasse hebben de instrumenten identieke eigenschappen; en
- de beleggingsentiteit heeft geen andere financiële instrumenten of contracten waarvan de verwachte kasstromen grotendeels gebaseerd zijn op het resultaat van de beleggingsentiteit of die de resterende waarde van de puttable instrumenten kan beperken of fixeren. Los van de terugkoopverplichting geeft het instrument geen andere contractuele rechten op geldmiddelen.

1.5 Herwaarderingsreserve beleggingen zonder frequente marktnotering

RJ 615.202 beveelt aan om in afwijking van artikel 2:401 lid 2 BW zowel gerealiseerde als ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen te verantwoorden in de winst-en-verliesrekening. Op grond van artikel 2:390 lid 1 BW vormt de beleggingsentiteit een herwaarderingsreserve uit de winstbestemming ter grootte van de waardevermeerderingen van beleggingen waarvoor geen frequente marktnoteringen bestaan.

Onder IFRS bestaat geen verplichting tot het vormen van een (wettelijke) herwaarderingsreserve.

1.6 Bepaling winst per aandeel

Richtlijn 340 Winst per aandeel is ook van toepassing op beleggingsentiteiten (RJ 615.716). Voor de algemene vereisten wordt verwezen naar hoofdstuk 29. De berekening per deelnemingsrecht en de berekening van het beleggingsresultaat per deelnemingsrecht dienen gebaseerd te zijn op het aantal op het moment van waardebepaling bij derden uitstaande deelnemingsrechten (RJ 615.717).

Voor de berekeningswijze van de winst per deelnemingsrecht bij 'open-end'-beleggingsentiteiten zijn de regels in Richtlijn 615 ten aanzien van de verwerkingswijze van de inkoop en (her)uitgifte van eigen deelnemingsrechten en dividenduitkeringen voor uitsluitend 'open-end'-beleggingsentiteiten relevant. In de praktijk wordt de vereiste informatie vaak in het meerjarenoverzicht geplaatst.

Volgens IAS 33.9 en IAS 33.30 dient de beursgenoteerde beleggingsentiteit de zogenoemde gewone en verwaterde winst per deelnemingsrecht te presenteren voor elk soort deelnemingsrecht.

2 Presentatie

2.1 Modellen voor balans en winst-en-verliesrekening

Volgens het Besluit modellen jaarrekening dient de balans van een beleggingsentiteit opgesteld te worden overeenkomstig model Q of R en de winst-en-verliesrekening overeenkomstig model S. Overigens zijn de vrijstellingsbepalingen op grond van de omvang van het bedrijf uit artikel 2:396 BW en artikel 2:397 BW niet van toepassing op beleggingsentiteiten waaraan een vergunning door de toezichthouder is verleend (art. 2:398 lid 3 BW). RJ 615.302a geeft een opsomming van welke elementen en onderliggende posten de balans minimaal dient te bevatten. RJ 615.303 geeft een dergelijke opsomming voor de winst-en-verliesrekening. Volgens RJ 615.302 is de indeling van de activa in vaste en vlottende activa voor de beleggingen gezien de aard van de beleggingsentiteit niet relevant en moeilijk toepasbaar. Voor de overige activa (niet zijnde beleggingen) is dit criterium wel toepasbaar en zal het wettelijk verplichte onderscheid van toepassing blijven.

IFRS kent geen voorgeschreven modellen voor de balans. In IAS 1.54 en verder worden algemene aanwijzingen gegeven. In IAS 1.60 en verder worden nadere richtlijnen aangegeven voor het onderscheid tussen vlottende en niet-vlottende activa en passiva.

IFRS heeft geen voorgeschreven modellen voor de winst-en-verliesrekening, maar kent wel enkele algemene vereisten die zijn vastgelegd in IAS 1.81A en verder.

Opgemerkt wordt dat bij of krachtens de Wft voor beleggingsinstellingen voorschriften bestaan omtrent de posten die minimaal in de balans en de winst-en-verliesrekening dienen te worden opgenomen.

2.2 Negatieve beleggingen

RJ 615.302a bepaalt ten aanzien van de post beleggingen aan de creditzijde van de balans: ingeval van shortposities in beleggingen of ingeval van financiële instrumenten met een negatieve waarde, dienen deze posities te worden opgenomen onder een post beleggingen aan de passiefzijde van de balans.

IFRS schrijft geen post beleggingen voor onder de passiva, maar voor handelsdoeleinden aangehouden verplichtingen (zoals shortposities en derivaten) worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in winst of verlies (IFRS9 4.2.1(a)).

2.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht (Richtlijn 360) is ook op beleggingsentiteiten van toepassing. Het overzicht voor beleggingsentiteiten bestaat uit twee onderdelen (RJ 615.311): kasstromen uit beleggingsactiviteiten en kasstromen uit financieringsactiviteiten.

IFRS kent geen voorgeschreven modellen voor het kasstroomoverzicht van een beleggingsentiteit. Op grond van IAS 7.10 geldt een onderverdeling in kasstromen uit operationele activiteiten, investeringsactiviteiten en financieringsactiviteiten. Kasstromen die voortkomen uit de aankoop en verkoop van effecten voor handelsdoeleinden worden ingedeeld als operationele activiteiten (IAS 7.15). Inzake een beleggingsentiteit worden ook kasstromen die voortkomen uit de aankoop en verkoop van andere beleggingen gerekend tot de kasstromen uit operationele activiteiten. Volgens de definitie van een beleggingsentiteit moet het doel van de entiteit namelijk bestaan in het beleggen van middelen met als enige bedoeling opbrengsten uit hoofde van waardeinstijgingen, beleggingsinkomsten (zoals dividenden, rente of huuropbrengsten) of beide te realiseren. Derhalve kan het beleggen van middelen gerekend worden tot de belangrijkste opbrengstengenererende activiteiten van de beleggingsentiteit (zoals bedoeld in IAS 1.34).

3 Toelichting

3.1 Informatie over beleggingen en segmentatie

In de toelichting wordt de samenstelling van de activa per het einde van het boekjaar uitgesplitst volgens maatstaven die het best passen bij het beleggingsbeleid (artikel 122 lid 1b BGfo). Ook indien sprake is van indirecte beleggingen in andere beleggingsentiteiten is extra informatie vereist (art. 122 lid 1g BGfo).

RJ 615.406 vereist een sluitend overzicht van het verloop gedurende het boekjaar van de beleggingen, waarbij de beleggingen worden onderscheiden naar soort. Onder onderscheiden naar soort dient te worden verstaan de indeling naar verschillende soorten effecten en andersoortige beleggingen, zoals bijvoorbeeld beleggingen in vastgoed en derivaten. Dit overzicht dient minimaal de som van de verkrijgingen, de som van de vervreemdingen, de herwaarderingen en de koersverschillen te bevatten.

In afwijking van Richtlijn 350 Gesegmenteerde informatie, kan met betrekking tot segmentatie volstaan worden met het opnemen van de volgende toelichtingen:

- een sluitend overzicht van het verloop gedurende het boekjaar van de beleggingen waarbij de beleggingen worden onderscheiden naar soort; en
- een overzicht van de samenstelling van de activa aan het einde van het boekjaar, (RJ 615.407) uitgesplitst volgens maatstaven die het best passen bij het beleggingsbeleid.

Onder IFRS wordt deze toelichting niet gevraagd. Onder IFRS is voor beursgenoteerde instellingen op grond van IFRS 8 Operating Segments vermelding van segmentinformatie verplicht. Voor nadere informatie over deze standaard verwijzen wij naar hoofdstuk 26. De segmentinformatie bestaat niet alleen uit het opnemen van de beleggingsportefeuille per segment.

Indien de beleggingsentiteit gebruikmaakt van de consolidatievrijstelling, wordt van ieder (indirect) belang groter dan 20% vermeld: de naam, woonplaats en het verschaft aandeel in het kapitaal (RJ 217.308b) alsmede afspraken of beperkingen inzake dividend of terugbetalingen en afspraken of voornemens om financiële steun te verlenen (RJ 217.308c). RJ 615.410 vereist een gespecificeerde opgave van de beleggingen die deelnemingen zijn waarin de beleggingsentiteit invloed van betekenis heeft. Indien 85 procent of meer is belegd in een andere beleggingsentiteit, worden additionele toelichtingen vereist.

IFRS 12 vereist informatieverschaffing inzake de aard van de risico's en de gevolgen voor de financiële positie, financiële prestaties en kasstromen die verband houden met belangen in andere entiteiten waarover een entiteit zeggenschap heeft (IFRS 12.6(b)(ii)). Dit omvat onder andere voor elke niet-geconsolideerde dochteronderneming, gezamenlijke overeenkomst en geassocieerde deelneming van materieel belang: het vermelden van de naam, de aard van de relatie, de hoofdvestiging en de omvang van het eigendomsbelang (en stemrechten indien verschillend) (IFRS 12.19B en IFRS 12.21(a)). Indien een beleggingsentiteit de moedermaatschappij van een andere beleggingsentiteit is, moet de moedermaatschappij ook de op grond van IFRS 12.9B vereiste informatie verstrekken (de naam van de dochteronderneming, de hoofdvestiging en de omvang van het eigendomsbelang en, indien verschillend, de omvang van de gehouden stemrechten) voor beleggingen waarover zeggenschap wordt uitgeoefend door de beleggingsentiteit die haar dochteronderneming is. Deze informatie mag worden verschaft door in de jaarrekening de financiële overzichten van de dochteronderneming(en) op te nemen die deze informatie bevat(ten) (IFRS 12.19C).

Verder vermeldt de beleggingsentiteit de aard en omvang van eventuele belangrijke beperkingen en verbintenissen of voornemens om steun te verlenen (IFRS 12.19D, IFRS 12.22(a) en IFRS 12.31) en indien tijdens de verslagperiode onverplicht steun is verleend: de redenen daarvoor alsmede het type en omvang van de steun (IFRS 12.19E en IFRS 12.30). ESMA Decision (ref EECS/0119-94) inzake de *toelichting van de waardering tegen reële waarde van beleggingen door een beleggingsentiteit* maakt duidelijk dat een beleggingsentiteit die belegt via daartoe opgerichte juridische entiteiten (zoals dochterondernemingen), additionele toelichting moet geven – naar analogie van IFRS 13 – inzake de reële waarde van de (uiteindelijke) beleggingen, zoals:

- het niveau van de reële waarde-hiërarchie (niveau 1, 2 of 3) per type of categorie;
- kwalitatieve informatie inzake de gebruikte waarderingsprocessen (met in begrip van, bijvoorbeeld hoe het waarderingsbeleid en de -procedures zijn bepaald voor het beoordelen van de juistheid en de betrouwbaarheid van waarderingsinformatie volgt uit externe informatiebronnen, en hoe veranderingen in waarderingsinformatie tegen reële waarde van periode tot periode worden geanalyseerd;

- kwantitatieve informatie inzake de waarderingstechnieken en significante niet-waarneembare inputs (niveau 3) die bij de ontwikkeling van die waarderingen zijn gebruikt.

3.2 Toelichting op overige posten

De Richtlijn voor beleggingsentiteiten kent uitgebreide voorschriften voor de opname van informatie in de toelichting. Het betreft onder andere de volgende onderwerpen:

- Toelichting bij het eigen vermogen (RJ 615.408): een vergelijkend overzicht waarin over de drie laatste jaren per het einde van ieder jaar wordt getoond: de intrinsieke waarde van de beleggingsentiteit, het aantal uitstaande deelnemingsrechten en de intrinsieke waarde per recht van deelneming.
- Inzicht in overige significante valutapositionen en financiële instrumenten die niet ter dekking van koers- of wisselkoersrisico dienen (RJ 615.409).
- Informatie omtrent verantwoordelijkheden inzake uitbesteding (RJ 615.412).
- Lopende kosten factor (RJ 615.413).
- Omloopfactor (RJ 615.414) voor niet-vastgoedbeleggingsentiteiten.
- Informatie over transactiekosten, kosten van oprichting, kosten verbonden aan in- en uitlenen van financiële instrumenten, kosten van beheer en bewaring en alle overige relevante kosten (RJ 615.415 en verder).
- Informatie omtrent de fiscale status van de beleggingsentiteit (RJ 615.424 en 425).
- Informatie omtrent ingekochte eigen aandelen (RJ 615.426 en verder).
- Informatie over effectenfinancieringstransacties (RJ 615.431).

In IFRS worden dergelijke informatieverplichtingen niet gesteld. De vereisten die IFRS 7 stelt aan de toelichting inzake financiële instrumenten zijn te vinden in hoofdstuk 23.

4 Jaarverslag

4.1 Bestuursverslag

In aanvulling op de bepalingen die reeds met betrekking tot het bestuursverslag in afdeling 7 van Titel 9 Boek 2 BW en Richtlijn 400 zijn opgenomen (en in sommige gevallen in het Besluit inhoud bestuursverslag, waaronder ook de mededelingen op grond van de Nederlandse corporate governance code vallen die zijn gericht aan institutionele beleggers), dient een beleggingsentiteit in het bestuursverslag aandacht te besteden aan (RJ 615.501):

- de doelstellingen van de beleggingsentiteit en het gevoerde beleggingsbeleid, tenminste in de termen van rendement en risico;
- het beleggingsresultaat per (bij derden uitstaand) deelnemingsrecht over de laatste vijf jaar, gesplitst naar inkomsten, waardeveranderingen en kosten.

Voor het bestuursverslag zijn in IFRS geen specifieke bepalingen opgenomen. Wel wordt in IAS 1.13 aanbevolen om een beschouwing op te nemen waarin het management de financiële resultaten en de positie van de entiteit beschrijft en verklaart.

Merk op dat een beleggingsentiteit die EU-IFRSs toepast op grond van artikel 2:362 lid 8 BW tevens een bestuursverslag dient op te stellen in overeenstemming met afdeling 7 van Titel 9 Boek 2 BW en Richtlijn 400.

Los van de keuze voor het rapporteren in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW of EU-IFRSs, dient een beleggingsentiteit een aantal zaken toe te lichten in het bestuursverslag, onder andere met betrekking tot het stembeleid ten aanzien van beursgenoteerde aandelen (en het betrokkenheidsbeleid c.q. stewardship), een verklaring van de beheerder omtrent de bedrijfsvoering en toelichting omtrent het beloningsbeleid van de beheerder.

Voor meer details dienaangaande verwijzen wij naar de EY Checklist Jaarrekening Beleggingsentiteiten.

4.2 Informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (SFDR)

Voor financiële producten, zoals beleggingsentiteiten gelden transparantievereisten ten aanzien van het bestuursverslag op grond van Verordening (EU) 2019/2088 (SFDR), die is gewijzigd als gevolg van Verordening (EU) 2020/852 (Taxonomie) en aangevuld met Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1288.

Wanneer de ecologische of sociale kenmerken worden gepromoot of duurzame beleggingen onderdeel zijn van het beleggingsdoel, wordt de mate waarin aan deze kenmerken is voldaan en de duurzaamheidsgerelateerde impact toegelicht in een bijlage bij het bestuursverslag. Het bestuursverslag bevat een prominente verwijzing naar deze bijlage.

Indien de beleggingsentiteit geen ecologische of sociale kenmerken promoot en duurzame beleggingen geen onderdeel zijn van het beleggingsdoel, dan gaat het bestuursverslag vergezeld van een verklaring dat de onderliggende beleggingen van dit financiële product geen rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Het formaat en de inhoud van de vereiste bijlagen zijn in detail voorgeschreven in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1288.

4.3 Overige gegevens

In aanvulling op de vereisten die voor beleggingsentiteiten op grond van artikel 2:392 BW voortvloeien inzake de overige gegevens, dienen persoonlijke belangen van bestuurders en commissarissen van de beleggingsentiteit respectievelijk de beheerder van de beleggingsentiteit bij beleggingen van de beleggingsentiteit aan het begin en het einde van het boekjaar, te worden vermeld in de overige gegevens.

IFRS kent als zodanig geen overige gegevens.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 213 Vastgoedbeleggingen
- RJ 217 Consolidatie
- RJ 290 Financiële instrumenten
- RJ 615 Beleggingsentiteiten
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosure
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 10 Consolidated Financial Statements
- IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation
- IAS 40 Investment Property

37 Pensioenfondsen

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Berekening voorziening verplichtingen	Actuariële waardering van tot en met de balansdatum opgebouwde pensioenaanspraken (geen toekomstige salarisstijgingen).	Actuariële waardering, al dan niet rekening houdend met toekomstige salarisstijgingen.	NL strikter
1.2 Berekening voorziening pensioenverplichtingen – frequentie actuariële waarderingen	Jaarlijks.	Gebruik van meest recente waardering.	NL strikter
2 Presentatie			
2.1 Indeling balans en winst-en-verliesrekening	Voorgeschreven (minimaal) op te nemen posten.	Geen voorschriften.	NL strikter
2.2 Bestuursverslag, kasstroomoverzicht en overige gegevens	Gedetailleerde bepalingen.	Minder gedetailleerde bepalingen.	NL strikter
3 Toelichting			
3.1 Informatieverstreking	Op te nemen informatie zeer uitgebreid.	Minder uitgebreide informatie.	NL eist meer toelichting

Algemeen

In Richtlijn 610 en IAS 26 wordt ingegaan op de verslaggeving van pensioenfondsen. De Richtlijn en standaard voor personeelsbeloningen (RJ 271 en IAS 19) gaan uitsluitend in op de verwerking van pensioenverplichtingen in de jaarrekening van de werkgevers. In dit hoofdstuk wordt slechts ingegaan op enkele specifieke verslaggevingsvraagstukken voor pensioenfondsen.

IAS 26 is algemener van opzet dan Richtlijn 610.

Toepassing van IFRS voor Nederlandse pensioenfondsen ligt minder voor de hand omdat de Nederlandse wet-en-regelgeving (zoals de pensioenwet, besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen (FTK)) in hoge mate gelijk zijn aan de jaarrekening opgesteld op basis van de Nederlandse verslaggevingsregels.

1 Grondslagen

1.1 Berekening voorziening verplichtingen

De pensioenwet schrijft waardering van pensioenverplichtingen tegen marktwaarde voor, waarbij voor de technische voorzieningen het aanvaardbaar wordt geacht om hiervoor een disconteringsvoet op basis van de UFR-methode voor de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB te hanteren, mits consistent toegepast. Bij de berekening dienen aanspraken en rechten te worden gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben (RJ 610.251).

IAS 26 stelt dat de waardering van de pensioenverplichtingen volgens een actuariële waardering plaats moet vinden. Bij deze waardering is het toegestaan maar niet verplicht rekening te houden met toekomstige verwachte salarisstijgingen (IAS 26.18).

1.2 Berekening voorziening pensioenverplichtingen – frequentie van actuariële waarderingen

IAS 26.17 gaat in op de frequentie van actuariële waarderingen. Als op de datum van de financiële overzichten geen actuariële waardering is opgesteld, dan dient de meest recente waardering als basis te worden gebruikt. Richtlijn 610 bevat een dergelijke versoepeling niet en gaat er dus van uit dat de berekening minimaal per jaareinde plaatsvindt waarbij gewerkt moet worden met actuariële uitgangspunten die per jaareinde nog altijd actueel zijn.

2 Presentatie

2.1 Indeling balans en winst-en-verliesrekening

In het Besluit modellen jaarrekening zijn voor pensioenfondsen geen specifieke modellen voorgeschreven voor de balans en winst-en-verliesrekening. De Richtlijnen geven ten aanzien van de balans aan welke posten kunnen worden opgenomen (RJ 610.201, 610.233, en RJ 610 bijlage 1). Ten aanzien van de staat van baten en lasten wordt aangegeven welke posten minimaal dienen te worden opgenomen (RJ 610.302 en RJ 610 bijlage 2). De pensioenvermogenmethode is niet toegestaan.

IAS 26 gaat niet expliciet in op de indeling van de balans en de winst-en-verliesrekening, maar kent een nadrukkelijker onderscheid tussen de verslaggeving bij een toegezegde-bijdrage regeling en een toegezegd-pensioenregeling (defined benefit plan). Ten aanzien van een defined benefit plan moet worden opgenomen (IAS 26.17):

- een overzicht van:
 - de netto-activa beschikbaar voor uitkeringen;
 - de actuariële contante waarde van toegezegde uitkeringen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen onvoorwaardelijk toegezegde uitkeringen en voorwaardelijk toegezegde uitkeringen;
 - het verschil tussen beide: het resulterende surplus of tekort of;
- een overzicht van de netto-activa beschikbaar voor uitkeringen met inbegrip van hetzij:
 - een toelichting waarin de actuariële contante waarde van toegezegde pensioenrechten wordt uiteengezet, met een onderscheid naar onvoorwaardelijk toegezegde uitkeringen en voorwaardelijk toegezegde uitkeringen hetzij;
 - een verwijzing naar deze informatie in een begeleidend actuariel verslag.

2.2 Bestuursverslag, kasstroomoverzicht en overige gegevens

IAS 26 kent minder gedetailleerde bepalingen ten aanzien van de inrichtings- en informatievereisten voor het bestuursverslag en de overige gegevens dan de Richtlijnen. Een kasstroomoverzicht is niet verplicht onder IFRS. Aangezien de vrijstelling voor middelgrote en kleine rechtspersonen niet van toepassing is voor pensioenfondsen, dienen alle pensioenfondsen te voldoen aan de bepalingen in Titel 9 BW 2 ten aanzien van bestuursverslag, kasstroomoverzicht en overige gegevens.

3 Toelichting

3.1 Informatieverstrekking

IAS 26 vereist dat moet worden opgenomen (IAS 26.35):

- een overzicht van de mutaties van de netto-activa beschikbaar voor uitkeringen;
- een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling;
- een beschrijving van de pensioenregeling en de gevolgen van enige wijzigingen aan de regeling die tijdens de periode hebben plaatsgevonden.

Hiernaast wordt nog gedetailleerde additionele informatie gevraagd (IAS 26.35-36).

In Richtlijn 610 worden soortgelijke toelichtingen gevraagd, waarbij de toelichtingseisen uitgebreider zijn en specifiekier zijn omschreven.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 610 Pensioenfondsen
- IAS 26 Accounting and Reporting by Retirement Benefit Plans

38 Verzekeringsmaatschappijen

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1 Grondslagen			
1.1 Aandelenbeleggingen	De in het eigen vermogen opgenomen ongerealiseerde waardeveranderingen worden bij realisatie alsnog opgenomen in het resultaat (recycling). Terugneming bijzondere waardeverminderingen mogelijk.	De in het eigen vermogen opgenomen ongerealiseerde waardeveranderingen worden later niet alsnog opgenomen in het resultaat ('no recycling'). Terugneming bijzondere waardeverminderingen niet van toepassing onder IFRS	Strijdig
1.2 Onroerend goed in eigen gebruik	Belegging; marktwaarde met waardewijzigingen door het resultaat, of kostprijs met afschrijvingen.	Geherwaardeerde waarde of kostprijs. Altijd afschrijven. Cumulatieve herwaardering blijft bij verkoop in het vermogen.	Strijdig
1.3 Obligaties	Amortisatiewaarde, aflossingswaarde, marktwaarde via vermogen of via winst-en-verliesrekening. Bij bepaling bijzondere waardeverminderingen wordt geen rekening gehouden met verliezen voor toekomstige gebeurtenissen.	Marktwaarde via vermogen of via winst-en-verliesrekening. Alleen onder bepaalde voorwaarden is geamortiseerde kostprijs toegestaan. Bijzondere waardeverminderingen op basis van een 'expected credit losses' model.	IFRS strikter
1.4 Negatieve herwaarderingsreserves	Direct ten laste van het resultaat.	Herwaarderingsreserve bij FVOCI aandelen en obligaties kan negatief zijn.	Strijdig
1.5 (Dis)agio bij aankoop vastrentende waarden	Naast effectieve-rentemethode is lineaire amortisatie mogelijk. Agio mag ineens als last verwerkt worden.	Effectieve-rentemethode vereist (ook bij FVOCI). (Dis)agio moet geamortiseerd worden over de resterende looptijd.	IFRS strikter
1.6 Beleggingen voor rekening en risico van polishouders (RRP)	Waardering gebaseerd op polisvoorwaarden, veelal de marktwaarde van de onderliggende beleggingen.	Geen afzonderlijke behandeling.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
1.7 Verzekeringsverplichtingen			
1.7.1 Waardering verzekeringsverplichtingen: verschillen tussen Nederlandse grondslagen en IFRS	Huidige Wet en Richtlijn 605 toepassen.	Voorgeschreven waarderingsmodel op basis van 'fulfilment cash flows' en een 'contractual service margin', met versimpeld model voor kortlopende contracten .	IFRS strikter
1.7.2 Voorziening latente winstdeling	Voorziening latente winstdeling verplicht, 'shadow accounting' optioneel.	Onderdeel van de waardering voorziening op basis van verdisconteerde verwachte kasstromen.	IFRS strikter
1.7.3 Catastrofevoorziening	Toegestaan.	Niet toegestaan.	IFRS strikter
1.7.4 In contracten begrepen minimum interestgaranties	Bij contracten gerubriceerd als risico polishouders: waardering minimum interestgaranties op marktwaarde met waardemutaties door het resultaat.	Verplichte waardering van opties en garanties als onderdeel van de verdisconteerde verwachte kasstromen binnen het voorgeschreven waarderingsmodel.	IFRS strikter
1.7.5 Toereikendheidstoets bij waardering verzekeringsverplichtingen	Verplicht (de Richtlijnen). Solvency II waarde van verplichtingen mag als uitgangspunt worden gebruikt, tenzij discontering verboden is.	Toets voor verlieslatende contracten is onderdeel van het voorgeschreven waarderingsmodel.	IFRS strikter
1.7.6 Discontering van schadevoorziening	Onder voorwaarden toegestaan.	Verplicht tenzij vereenvoudigd waarderingsmodel wordt gebruikt in combinatie met een verwachte schadeafwikkeling < 1 jaar .	Strijdig
1.8 Eliminatie van transacties binnen een groep	Volledige eliminatie niet altijd verplicht.	Volledige eliminatie verplicht.	IFRS strikter
2 Presentatie			
2.1 Modellen	Gedetailleerd voorgeschreven.	Niet geregeld.	NL strikter

	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Conclusie
2.2 Afscheiden van componenten	Alleen bij spaarkassen gebruikelijk.	Verplicht indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan, anders niet toegestaan.	IFRS strikter
2.3 Pensioenverplichtingen inzake eigen personeel	Gecombineerde presentatie met voorziening verzekerings-verplichtingen toegestaan.	Afzonderlijke presentatie als personeelsbeloning verplicht.	IFRS strikter
3 Toelichting			
3.1 Winstbronnen levensverzekering	Verplicht, geen nadere invulling.	Verplichte uitsplitsing naar 'insurance service' resultaat en 'insurance finance' resultaat.	IFRS eist meer toelichting
3.2 Uitlooptinformatie schadeverzekeringen	Afhankelijk van de relatieve omvang is informatie over vijf jaren uitloop verplicht.	Gedetailleerde informatie over maximaal tien jaar uitloop verplicht.	IFRS eist meer toelichting
3.3 Risico's, veronderstellingen en gevoeligheidsanalyses	Minder uitgebreide toelichting.	Uitgebreidere toelichting.	IFRS eist meer toelichting
3.4 Solvabiliteitseisen	Vermelden: • wettelijk minimum; • door bestuur noodzakelijk geachte solvabiliteit; en • aanwezige solvabiliteit.	Kapitaalbeheer en eventuele inbreuken op externe kapitaaleisen toelichten.	NL eist meer toelichting

Algemeen

In Nederland gelden specifieke bepalingen (afdeling 15 van Titel 9 BW2, RJ 605) voor de jaarverslaggeving van verzekeringsmaatschappijen. Deze regels zijn ook van belang voor in groepsverband met verzekeringsmaatschappijen verbonden holdings.

Met ingang van 1 januari 2023 vervangt IFRS 17 Insurance Contracts IFRS 4 Insurance Contracts. Met de invoering van IFRS 17 is onder IFRS sprake van een volwaardige standaard voor de verslaggeving van verzekeringscontracten. IFRS 17 bevat, in tegenstelling tot IFRS 4, specifieke voorschriften voor de opname, de waardering, de presentatie van verzekeringscontracten. Ook bevat IFRS 17 uitgebreide toelichtingsvereisten. IFRS 17 is, net als IFRS 4, niet gericht op verzekeringsmaatschappijen maar op verzekeringscontracten. Bij de contractuele overdracht van 'significant insurance risk' tussen twee partijen is sprake van een verzekeringscontract. Nederlandse levensverzekeringsproducten voldoen in het algemeen aan de criteria van 'insurance contracts' in de zin van IFRS 17, omdat wettelijke bepalingen een minimum aan risico-overdracht vereisen.

Als onvoldoende verzekeringsrisico wordt overgedragen is onder IFRS sprake van een beleggingscontract (Investment Contract) dat als financieel instrument moet worden gewaardeerd en gepresenteerd (IFRS 9 en IFRS 7). Als deze beleggingscontracten discretionair winstdelend zijn vallen ze echter wel onder IFRS 17; dergelijke contracten komen in Nederland bijna niet voor.

De Nederlandse regels maken op detailpunten onderscheid tussen verschillende typen verzekeraars. IFRS 17 onderscheidt alleen verzekeren van herverzekeren, maar dit onderscheid heeft beperkte consequenties voor de toepassing van de waarderingsmodellen onder IFRS 17.

Vanaf 1 januari 2023 moeten verzekeraars ook verplicht IFRS 9 Financial Instruments toepassen voor de waardering van financiële instrumenten, waar voorheen nog IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement kon worden toegepast.

1 Grondslagen

1.1 Aandelenbeleggingen

Onder Nederlandse grondslagen moeten verzekeraars hun beleggingen in aandelen, waaronder ook alle participaties in beleggingsfondsen en met aandelen vergelijkbare instrumenten, waarderen tegen marktwaarde. Waardemutaties worden in de winst-en-verliesrekening of via de herwaarderingsreserve verwerkt. Bij verkoop wordt het gehele resultaat in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Onder IFRS 9 geschiedt waardering ook tegen marktwaarde. Tevens kunnen waardemutaties in het resultaat of het eigen vermogen worden verwerkt via de overige onderdelen van het totaalresultaat (other comprehensive income ofwel OCI). Bij verwerking van de waardeveranderingen in het eigen vermogen via OCI wordt het ontvangen dividend in de winst-en-verliesrekening verantwoord (tenzij sprake is van een terugbetaling van de kostprijs). De in het eigen vermogen en totaalresultaat opgenomen waardeveranderingen worden later niet alsnog opgenomen in het nettoresultaat ('no recycling'). Onder IFRS worden bij verwerking via OCI verliezen uit hoofde van bijzondere waardevermindering dus nooit in de resultatenrekening verwerkt, terwijl dit onder de Nederlandse regels wel het geval is, waarbij het ook mogelijk is om de bijzondere waardevermindering terug te nemen via het resultaat.

1.2 Onroerend goed in eigen gebruik

Onder de Nederlandse regels geldt onroerend goed in eigen gebruik altijd als belegging. Richtlijn 605 verwijst³ voor alle beleggingen in vastgoed naar Richtlijn 213. Waardering tegen kostprijs is ongebruikelijk maar toegestaan. Bij waardering tegen actuele waarde moet de marktwaarde worden gebruikt. Afschrijving is dan niet toegestaan en alle waardemutaties worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Inzake onroerend goed in eigen gebruik moet in de toelichting worden vermeld het bedrag van de calculatorische beleggingsopbrengsten respectievelijk huurlasten, die in de winst-en-verliesrekening zijn verwerkt.

³ RJ 605.213a geeft ter vermijding van misverstanden expliciet aan dat Richtlijn 213 ook geldt voor vastgoed in eigen gebruik.

Onder IFRS moet onroerend goed in eigen gebruik worden gewaardeerd tegen kostprijs of geherwaardeerde waarde (IAS 16), waarbij altijd wordt afgeschreven. Cumulatieve herwaarderingsblijven bij realisatie in het vermogen. Onder IFRS verschijnt altijd een afschrijvingslast, terwijl het in de winst- en verliesrekening opnemen van calculatorische beleggingsinkomsten en –huurkosten niet toegestaan is. Onroerend goed in gebruik dat gerelateerd is aan verzekeringsverplichtingen waarbij de polishouder deelt in de waardemutaties of opbrengsten van die vastgoedbelegging, bijvoorbeeld als ‘underlying items’ van verplichtingen van contracten met ‘direct participation features’, mag op reële waarde worden gewaardeerd volgens het model van vastgoedbeleggingen onder IAS 40.

1.3 Obligaties

Rentedragende waardepapieren mogen volgens de Nederlandse regels tegen geamortiseerde kostprijs of marktwaarde worden opgenomen. Waardemutaties kunnen, net als onder IFRS 9, rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening of via de herwaarderingsreserve worden verwerkt.

Als variant van geamortiseerde kostprijs mag in Nederland aflossingswaarde worden gehanteerd. (Dis)agio bij aankoop wordt dan afzonderlijk verantwoord (RJ 605.214). Zie ook paragraaf 1.5.

Onder Richtlijn 290 vindt afwaardering van de op geamortiseerde kostprijs gewaarde activa plaats naar de contante waarde van de geschatte kasstromen verdisconteerd met de originele effectieve interestvoet. Er worden geen verliezen opgenomen als gevolg van toekomstige gebeurtenissen. Onder Richtlijn 290 is het tevens toegestaan om af te waarden naar de lagere marktwaarde/reële waarde. Richtlijn 290 staat ook toe dat in de jaarrekening (alleen) ten aanzien van bijzondere waardeverminderingen de bepalingen van IFRS 9 (integraal) worden toegepast (zie hieronder).

IFRS 9 staat toe obligaties tegen geamortiseerde kostprijs te waarden zolang voldaan wordt aan de SPPI-test en ‘Business model’ criteria. Veelal vindt bij Nederlandse verzekeraars rubricering plaats als Fair value through Other Comprehensive Income (FVOCI) belegging, waarbij waardering tegen reële waarde plaatsvindt en waardemutaties tot realisatie in de herwaarderingsreserve worden verwerkt, of tegen marktwaarde waarbij de waardeveranderingen rechtstreeks in winst-en-verliesrekening worden geboekt (at Fair Value through Profit or Loss). Bij verkoop van obligaties moet in alle gevallen het resultaat direct in de winst-en-verliesrekening verantwoord worden.

De interestbaten uit obligatiebeleggingen bevat onder IFRS de amortisatie van (dis)agio, volgens de effectieve-rentemethode, tenzij de beleggingen tegen marktwaarde worden gewaardeerd waarbij de waardeveranderingen rechtstreeks in winst-en-verliesrekening worden geboekt. Het is dus noodzakelijk, ook bij FVOCI-waardering, de amortisatiewaarde per (obligatie)lening bij te houden. Zie ook paragraaf 1.5.

Voor beleggingen die tegen geamortiseerde kostprijs of FVOCI worden gewaardeerd, wordt onder IFRS 9 een ‘expected credit losses’ model toegepast om rekening te houden met eventuele kredietverliezen, zie hoofdstuk 23.

1.4 Negatieve herwaarderingsreserves

Onder IFRS kunnen de herwaarderingsreserves inzake aandelen en obligaties negatief zijn terwijl dat onder de Nederlandse regels meestal⁴ niet kan.

Onder de Nederlandse regels moet op het niveau van de individuele belegging (dus niet voor bijvoorbeeld alle Nederlandse staatsobligaties samen) worden gezien of sprake is van een negatieve herwaardering.

Indien een verzekeraar beleggingen aanhoudt die samenhangen met de verzekeringsverplichtingen en de waardeveranderingen zo veel mogelijk op consistente wijze ofwel rechtstreeks in het eigen vermogen ofwel onmiddellijk in het resultaat verwerkt, dan kan de verzekeraar bij de vorming van de wettelijke reserves voor ongerealiseerde cumulatieve waardevermeerderingen op de beleggingen in de eenvoudige jaarrekening rekening houden met de (compenserende) samenhangende ongerealiseerde waardevermeerderingen van de verzekeringsverplichtingen. Dit geldt ook voor de eenvoudige jaarrekening indien de verzekeraar onder combinatie 3 in de geconsolideerde jaarrekening IFRS 17 toepast.

1.5 (Dis)agio bij aankoop vastrentende waarden

Onder Nederlandse grondslagen is lineaire amortisatie toegestaan indien dit niet tot belangrijke verschillen leidt ten opzichte van de uitkomsten van de effectieve-rentemethode. Agio mag bij aankoop ook onmiddellijk worden afgeboekt.

Onder IFRS moet (dis)agio altijd volgens de effectieve-rentemethode worden geamortiseerd over de looptijd van het financiële instrument.

1.6 Beleggingen voor rekening en risico van polishouders (RRP)

In Nederland worden beleggingen van zogenaamde 'Unit Linked' contracten gewaardeerd op actuele waarde. De bijbehorende verplichtingen spiegelen deze waardering en verwerking. In het algemeen worden, op basis van EU-regelgeving, zowel de waardewijzigingen van de beleggingen als het effect hiervan op de verplichtingen via de winst-en-verliesrekening geleid.

IFRS kent geen RRP-verzekeringscontracten of RRP-beleggingen. Indien beleggingen gerelateerd zijn aan verzekeringscontracten, kunnen de beleggingen worden aangewezen als 'at fair value through profit or loss' indien dat een zogenaamde accounting mismatch vermijdt.

1.7 Verzekeringsverplichtingen

Onder Nederlandse grondslagen was de waardering van verzekeringsverplichtingen (technische voorzieningen) traditioneel veelal gebaseerd op de oorspronkelijke premieberekening (de zogenaamde Tariefgrondslag). Door dalende rente, toenemende levensverwachtingen en kostenontwikkelingen in de afgelopen jaren zijn hierop echter vaak aanvullingen noodzakelijk gebleken.

⁴ Het is wel toegestaan als de geconsolideerde jaarrekening onder IFRS is opgemaakt en de eenvoudige jaarrekening de IFRS-grondslagen volgt (optie in art. 2:362 lid 8 BW, 'combinatie 3' van de Richtlijnen).

IFRS 4 eerbiedigde, de 'voorheen' door de Nederlandse verzekeraars toegepaste grondslagen voor de waardering van verzekeringscontracten (previous accounting), met een beperkt aantal uitzonderingen. De Richtlijnen hebben een aantal opties uit IFRS 4 overgenomen.

Met ingang van 1 januari 2023 vervangt IFRS 17 Insurance Contracts IFRS 4 Insurance Contracts. Met de invoering van IFRS 17 is onder IFRS sprake van een volwaardige standaard voor de verslaggeving van verzekeringscontracten. Vanaf dat moment passen verzekeraars ook verplicht IFRS 9 Financial Instruments toe voor de waardering van financiële instrumenten.

Gezien de specifieke verslaggevingsvoorschriften onder IFRS 17 zal er sprake zijn van toenemende verschillen ten opzichte van de verslaggeving onder Nederlands grondslagenbestaan. Hierna wordt ingegaan op een aantal specifieke punten.

1.7.1 Waardering verzekeringsverplichtingen: verschillen tussen Nederlandse grondslagen en IFRS

De huidige Nederlandse verslaggevingsregels inzake verzekeraars beperken zich tot een aantal uitgangspunten. Met ingang van 2016 mag in Nederland ook de Solvency II waardering van de verzekeringsverplichtingen in de jaarrekening worden gebruikt. Onder dit Solvency II waarderingsstelsel worden de resultaten op elk verzekeringscontract volledig, inééns, verantwoord bij het afsluiten van het contract. Dit betekent dat ook de verwachte resultaten inzake toekomstige dekkingsperioden, waarover het contract zich uitstrekt, al bij afsluiten van het contract tot uitdrukking komen. Dit model wijkt dus af van het uitgangspunt van 'accrual accounting'. De Nederlandse verslaggevingsregels bieden verzekeraars overigens ook de optie om de verwachte resultaten bij afsluiting uit te verantwoorden over de looptijd van de polis. Dat wijkt af van Solvency II en leidt tot een meer 'traditionele' winstverantwoording.

IFRS 17 behandelt verzekeringscontracten en niet specifiek verzekeringsmaatschappijen. De standaard is van toepassing op verzekeringsverplichtingen, direct daarmee verbonden posten zoals herververzekeringsactiva en geactiveerde acquisitiekosten met betrekking tot verzekeringscontracten die in een volgende periode in de balans worden opgenomen. IFRS 17 bevat, in tegenstelling tot IFRS 4, wel specifieke voorschriften voor de opname en de waardering.

Het algemene waarderingsmodel (general (measurement) model) onder IFRS 17 omvat de 'fulfilment cash flows' (verdisconteerde verwachte kasstromen plus een risicomarge) plus, indien sprake is naar verwachting winstgevendende contracten, een 'contractual service margin'. De verdisconteerde verwachte kasstromen omvatten zowel de kasstromen die optreden gedurende de dekkingsperiode als de kasstromen die optreden gedurende de schadeafwikkelingsperiode. Alhoewel de waardering gebaseerd is op de kasstromen over de gehele duur van de verplichting, moet onder IFRS 17 in de toelichting wel een uitsplitsing worden gemaakt naar de verplichting uit hoofde van resterende dekking (liability for remaining coverage) en de verplichting uit hoofde van afwikkeling van schades (liability for incurred claims). De 'contractual service margin' wordt gedurende de dekkingsperiode ten gunste van het resultaat gebracht naar rato van het totaal van de verleende diensten.

Voor winstdelende contracten die aan bepaalde criteria voldoen, geldt het zogenoemde 'variable fee-model'. IFRS verwijst naar dergelijke contracten als contracten met direct participerende kenmerken (direct participation features). Het 'variable fee-model' is gebaseerd op het algemene waarderingsmodel, maar met een aantal specifieke aanpassingen voor de effecten van direct participerende kenmerken. In dit model is het aandeel van de verzekeraar (shareholders share) in de beleggingsopbrengsten vanuit 'underlying items' onderdeel van de 'contractual service margin'.

De waardering wordt volgens het algemene waarderingsmodel en het 'variable fee-model' op ieder rapportagemoment aangepast naar actuele assumpties. Hierbij worden wijzigingen in niet-financiële parameters zoals sterfte en kosten verrekend met de resterende 'contractual service margin' voor zover deze betrekking hebben op de resterende toekomstige dekking. Binnen het 'variable fee-model' worden daarnaast ook de wijzigingen in financiële assumpties met de 'contractual service margin' verrekend.

In bepaalde gevallen, voornamelijk voor kortlopende contracten met een dekkingperiode van maximaal een jaar, mag voor de verplichting uit hoofde van de resterende dekkingperiode een aanzienlijk eenvoudiger methode gebaseerd op een verdiende premie-systematiek (premium allocation approach) worden gebruikt.

IFRS maakt in de toepassing van deze modellen geen onderscheid naar leven en schade. In de praktijk wordt de 'premium allocation approach' veelal gebruikt voor schadeverzekeringen, ook omdat veel levensverzekeringen niet voor toepassing van deze vereenvoudigde methodiek kwalificeren.

1.7.2 Voorziening latente winstdeling

Een voorziening latente winstdeling is onder Nederlandse regels verplicht. De voorziening wordt gevormd als verzekerden winstdelingsrechten hebben die samenhangen met gerealiseerde resultaten op beleggingen. Ongerealiseerde waardeinstijgingen leiden dan tot een latente winstdelingsverplichting waarvoor een voorziening getroffen wordt. IFRS 4 kende alleen de algemene verwijzing naar 'previous accounting'. Enkele opties uit IFRS 4 zijn in het verleden verwerkt in Richtlijn 605 (zoals Shadow Accounting⁵ en discretionaire winstdelingskenmerken), waardoor het aantal verslaggevingsopties onder de Nederlandse wet- en regelgeving is uitgebreid.

IFRS 4 introduceerde vrijwel onbeperkte mogelijkheden voor het waarderen en presenteren van discretionaire winstdeling. Hieronder valt onder meer 'winstdeling afhankelijk van de maatschappijresultaten'. De RJ heeft alle opties voor de verwerking van discretionaire winstdeling die indertijd in IFRS 4 bestonden, overgenomen. De Richtlijnen kennen hierbij wel een aantal specifieke voorschriften.

⁵ 'Shadow accounting' heeft tot doel 'accounting mismatches' te voorkomen of te beperken. Een 'accounting mismatch' kan ontstaan wanneer de achterliggende marktontwikkeling de boekwaarden van de beleggingen en verzekeringsverplichtingen niet op dezelfde manier beïnvloedt; en/of de ongerealiseerde waardemutaties van beleggingen en verplichtingen op verschillende wijze worden verwerkt.

Het concept shadow accounting was toepasbaar onder IFRS 4, maar is niet opgenomen in IFRS 17. IFRS 17 bevat daarentegen specifieke bepalingen voor de behandeling van winstdeling binnen het algemene waarderingsmodel. Bij het bepalen van de verwachte toekomstige kasstromen, dient rekening te worden gehouden met de effecten van winstdeling op de toekomstige uitkeringen aan de polishouder, ongeacht de aard van deze winstdeling. Daar waar sprake is van discretie, dient hiermee in de verwachtingen rekening te worden gehouden. IFRS geeft ook aan hoe om te gaan met wijzigingen in de toepassing van discretie door de verzekeraar. Voor het 'variable fee-model' gelden dezelfde principes voor het rekening houden met winstdeling als onder het algemene waarderingsmodel. In het 'variable fee-model' is het aandeel van de verzekeraar ('shareholders share') in de beleggingsopbrengsten vanuit 'underlying items' onderdeel van de 'contractual service margin'. Onder het algemene waarderingsmodel worden de effecten van wijzigingen in financiële parameters in het resultaat of eigen vermogen (OCI) verantwoord.

1.7.3 Catastrofevoorziening

Richtlijn 605 staat toe een catastrofevoorziening te vormen. IFRS 17 verbiedt het opnemen van voorzieningen voor mogelijke toekomstige claims, waaronder catastrofevoorzieningen.

1.7.4 In contracten begrepen minimum interestgaranties

Voor zover de verzekeringen, waaraan minimum interestgaranties verbonden zijn, gerubriceerd zijn als voor rekening van de polishouder (vooral inzake 'Unit Linked' verzekeringen) moeten deze garanties volgens Richtlijn 605 op reële waarde worden gewaardeerd, met verwerking van alle waardemutaties in de winst-en-verliesrekening.

Voor overige verzekeringen met interest garanties geldt slechts dat dergelijke garanties bij de oordeelsvorming over de waardering in de jaarrekening betrokken moeten worden.

Onder IFRS 17 houdt de waardering volgens zowel het algemene waarderingsmodel als het 'variable fee-model', als onderdeel van de 'fulfilment cash flows', rekening met minimumrendementsgaranties op basis van actuele assumpties. Onder het algemene model wordt het effect van waardemutaties die samenhangen met wijzingen in financiële parameters in het resultaat of het eigen vermogen (OCI) verantwoord, al naargelang de gekozen grondslag. Onder het 'variable fee-model' worden de effecten die samenhangen met wijzingen in financiële parameters met de contractual service margin verrekend, tenzij er sprake is van risicomitigatie (risk mitigation). Indien en voor zover er sprake is van risicomitigatie, wordt het betreffende effect in het resultaat geboekt om 'accounting mismatches' te vermijden met de financiële instrumenten die gebruikt worden om de risico's vanuit de minimumrendementsgaranties economisch af te dekken. IFRS 17 stelt specifieke voorwaarden aan de toepassing van risicomitigatie.

1.7.5 Toereikendheidstoets bij waardering verzekeringsverplichtingen

Richtlijn 605 schrijft de uitvoering van een Toereikendheidstoets (TRT) voor, die aan een aantal eisen moet voldoen. Daarbij kan desgewenst de Solvency II waardering van de verzekeringsverplichtingen als uitgangspunt worden gekozen. RJ 605.554 verlangt dat wordt toegelicht op welk aggregatieniveau de uitkomst van de toereikendheidstoets is geëvalueerd.

IFRS 17 bevat geen afzonderlijke toereikendheidstoets omdat de vereisten ten aanzien van de minimumwaardering reeds in het waarderingsmodel onder IFRS 17 zijn betrokken.

1.7.6 Discontering van schadevoorzieningen

Volgens de Nederlandse regels (RJ 605.530) is discontering van schadevoorzieningen alleen onder strikte voorwaarden toegestaan. Dit vanwege de voorschriften in de Europese verzekeringsrichtlijn. Met uitzondering van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen wordt verdiscontering dan ook weinig toegepast.

Onder IFRS 17 moeten de verplichtingen uit hoofde van afwikkeling van schades worden verdisconteerd, ook indien de vereenvoudigde verdiende premie-systematiek (premium allocation approach) wordt toegepast. Wel mag in dat laatste geval van discontering van de verplichting uit hoofde van afwikkeling van schades worden afgezien indien de verwachte schadeafwikkelingsperiode korter is dan een jaar.

1.8 Eliminatie van transacties binnen een groep

Eliminatie van transacties binnen een verzekeringsgroep is volgens artikel 2:446 lid 1 BW niet verplicht indien die transacties marktconform zijn en daaruit rechten voortvloeien voor verzekerden. Het effect op vermogen en resultaat moet worden vermeld.

IFRS 10 eist volledige eliminatie van alle transacties binnen de consolidatiekring.

2 Presentatie

2.1 Modellen

Onder Nederlandse grondslagen is balansmodel N verplicht voor verzekeraars. Het aandeel herverzekering in de technische voorzieningen alsmede de rentestandkortingen (RSK) moeten in de balans worden gepresenteerd als onderdeel van de technische voorzieningen (artikel 2:435 lid 3 BW) en in de toelichting gespecificeerd.

De in de EU verplichte modellen O en P voor de winst-en-verliesrekening zijn verdeeld in een Technische rekening en een Niet-technische rekening.

De toerekening van beleggingsopbrengsten aan beide is van belang voor het inzicht in de verzekeringsactiviteiten. De Richtlijnen verlangen daarom dat een wijziging van de verdelingsmethode wordt behandeld als een stelselwijziging.

Voor herverzekeraars zijn geen verplichte modellen voor de balans en winst-en-verliesrekening voorgeschreven.

IFRS 17 kent geen specifieke voorgeschreven modellen voor de balans en winst-en-verliesrekening⁶ van verzekeringsmaatschappijen. De voorschriften in IAS 1 schrijven voor zowel de balans als de winst-en-verliesrekening wel een aantal minimelementen voor verzekeringscontracten voor. Verder schrijft IFRS 17 een afzonderlijke opname van het aandeel van de herverzekeraar voor.

⁶ Een verkorte enkelvoudige resultatenrekening (art. 2:402 BW) is niet toegestaan voor verzekeraars, als zij Organisatie van Openbaar Belang zijn. Dan moet dus, bij toepassing van IFRS en Combinatie 3, in de enkelvoudige jaarrekening model O of P gevolgd worden.

2.2 Afscheiden van componenten

IFRS 17 verplicht afscheiden van niet-verzekeringscomponenten (embedded derivaten, spaarcomponenten en dienstverleningscomponenten) indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Indien niet aan deze voorwaarden is voldaan, is afscheiden van niet-verzekeringscomponenten niet toegestaan

Onder de Nederlandse verslaggevingsregels is afscheiden van componenten toegestaan, maar alleen bij het spaarkasbedrijf gebruikelijk.

2.3 Pensioenverplichting inzake eigen personeel

De pensioenverplichting inzake het eigen personeel mag volgens de Nederlandse wet door verzekeraars worden opgenomen onder de verzekeringsverplichtingen. Het bedrag van de pensioenverplichting moet wel in de toelichting worden opgenomen. Richtlijn 271 biedt de optie om binnen de Nederlandse wet- en regelgeving ook (volledig) IAS 19 toe te passen. Indien de verplichtingen (zoveel mogelijk) volgens Solvency II worden opgenomen, is toepassing van IAS 19 verplicht.

Pensioenen in eigen beheer houden bij toepassing van IAS 19 een aanzienlijke complicatie van de verslaggeving in, met name omdat verzekeraars vaak geen pensioenbeleggingen in de betekenis van IAS 19 hebben: de beleggingen zijn namelijk niet beschermd in geval van faillissement.

IFRS staat de waardering en presentatie als verzekeringsverplichtingen niet toe.

3 Toelichting

3.1 Winstbronnen levensverzekeringen

Levensverzekeraars dienen volgens RJ 605.604 een specificatie van het resultaat naar winstbronnen op te nemen. Tot eind 2015 werd hierbij aansluiting gezocht bij de rapportage aan de toezichthouder, die een splitsing naar interest, kosten, sterfte en invaliditeit en overige oorzaken voorschreef.

IFRS kent in de resultatenrekening een voorgeschreven onderverdeling naar 'insurance service result', wat het saldo is van 'insurance revenue' en 'insurance service expenses', en 'insurance finance income or expenses'. Het 'insurance service result' geeft aan welk deel van het resultaat vanuit verzekeringscontracten volgt vanuit de verleende diensten (verzekeringsdekking en 'investment services'). 'Insurance finance income or expenses' geeft aan welk deel van het resultaat volgt vanuit de effecten van financiële risico's. De verwachting is dat veel verzekeraars 'insurance finance income or expenses' in samenhang met de beleggingsopbrengsten presenteren.

3.2 Uitloopinformatie schadeverzekeringen

De Nederlandse regels eisen in de meeste gevallen een toelichting op de uitloop bij schadeverzekeraars. De uitloopoverzichten dienen afzonderlijk te tonen het boekjaar, elk van de drie voorafgaande jaren, en alle oudere jaren tezamen. Een overzicht met minimaal vijf 'ontwikkelingskolommen'.

IFRS 17 vraagt om uitloopinformatie tot en met het jaar waarin de oudste claim met nog materiële onzekerheid waar het betreft tijdstip en bedrag, met een maximum van tien jaren. IFRS geeft geen gedetailleerde voorschriften over hoe de uitloopinformatie gepresenteerd wordt, maar vereist wel dat het overzicht zichtbaar aansluit met de boekwaarde van de uitstaande schades ('liability for incurred claims') in de balans.

3.3 Risico's, veronderstellingen en gevoeligheidsanalyses

IFRS vereist dat informatie over risico's die samenhangen met verzekeringscontracten in de jaarrekening wordt verstrekt, waaronder informatie over het verzekeringsrisico, zoals: gevoeligheden van veronderstellingen, concentraties en uitloopoverzichten. Verder moet informatie worden gegeven over debiteurenrisico's, liquiditeitsrisico's en marktrisico's.

Net als Richtlijn 605 staat IFRS 17 toe, in afwijking van IFRS 7, dat liquiditeitsinformatie wordt gegeven op basis van (verdisconteerde) verwachte kasstromen. Onder IFRS mogen gevoeligheidsanalyses ook gebaseerd worden op andere dan IFRS-grondslagen, bijvoorbeeld Solvency II of 'embedded value', mits adequaat toegelicht. Richtlijn 605 staat daarnaast ook kwalitatieve toelichtingen toe.

3.4 Solvabiliteitseisen

In de jaarrekening op Nederlandse grondslagen moeten de vereiste en aanwezige solvabiliteit volgens de geldende toezichtregels (Solvency II) worden vermeld. Ook moet de solvabiliteit worden vermeld die de ondernemingsleiding zelf noodzakelijk acht, hoe deze is bepaald en hoe deze samenhangt met de risico's die in de risicoparagraaf zijn genoemd.

IAS 1 vereist toelichtingen over het beleid en het instrumentarium voor kapitaalbeheer, ook in relatie tot (de aard van) externe vereisten. Als de maatschappij gedurende het boekjaar niet (altijd) voldeed aan de externe kapitaalvereisten moet dat worden toegelicht. Ook moet kwantitatieve informatie worden gegeven over wat het bestuur als kapitaal inzet: dit kan ook vreemd vermogen-instrumenten zoals achtergestelde leningen omvatten.

Uit hoofde van de toezichtwet moeten zogenaamde Richtlijnverzekeraars⁷, een 'Solvency and Financial Condition Report' publiceren waarin uitgebreide informatie over kapitaalvereisten en aanwezige solvabiliteit is opgenomen. Overige verzekeraars vermelden de kern daarvan in de jaarrekening, tenzij ze zijn vrijgesteld van toezicht. Dit geldt ook voor IFRS verzekeraars.

Richtlijnen en standaarden

Relevante richtlijnen en standaarden:

- RJ 213 Vastgoedbeleggingen
- RJ 290 Financiële instrumenten
- RJ 605 Verzekeringsmaatschappijen
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosure
- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 17 Insurance Contracts

⁷ Grotere verzekeraars vallen onder de Europese Solvency II regels, tenzij ze alleen natura-uitvaart verzekeren.

EY | Building a better working world

EY exists to build a better working world, helping to create long-term value for clients, people and society and build trust in the capital markets.

Enabled by data and technology, diverse EY teams in over 150 countries provide trust through assurance and help clients grow, transform and operate.

Working across assurance, consulting, law, strategy, tax and transactions, EY teams ask better questions to find new answers for the complex issues facing our world today.

EY refers to the global organization, and may refer to one or more, of the member firms of Ernst & Young Global Limited, each of which is a separate legal entity. Ernst & Young Global Limited, a UK company limited by guarantee, does not provide services to clients. Information about how EY collects and uses personal data and a description of the rights individuals have under data protection legislation are available via ey.com/privacy. EY member firms do not practice law where prohibited by local laws. For more information about our organization, please visit ey.com.

© 2024 EY Accountants B.V.

All Rights Reserved.

This material has been prepared for general informational purposes only and is not intended to be relied upon as accounting, tax, legal or other professional advice. Please refer to your advisors for specific advice.

ey.com